

აკაბუდი ქკესკომათია
დექსიკონითუკთ

წიგნი წარმოადგენს „არაბული ქრესტომათისა“ და „არაბულ-ქართული ლექსიკონის“ ახალ ერთობლივ გამოცემას. იგი ითვალისწინებს იმ ცვლილებებსა და შესწორებებს, რაც ავტორის სამუშაო ეგზემპლარებში აღმოჩნდა.

წიგნი გათვალისწინებულია აღმოსავლეთმცოდნეობის ფაკულტეტის სტუდენტებისათვის.

შემდგენელი თ. შარგველაშვილი

რედაქტორი ს. ჭიქია

რეცენზენტები: კ. წერეთელი, მაია ანდრთნიკაშვილი

გამომცემლობის რედაქტორი ა. კაჭარავა-კერესელიძე

ტექნიკურ რედაქტორი ივ. ხუციშვილი

კორექტორი ც. მლოღანი

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 28.04.98

ქალაქის ფორმატი 60x90/16.

ნაბეჭდი თაბახი 28 სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 16,96.

ტირაჟი 120 შუკეუთა №493

ფასი სახელშეკრულებო

თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა

თბილისი, 380028, ი. ჭავჭავაძის გამზირი №14

გამომცემლობა „ინტელექტი“

თბილისი, ი. ჭავჭავაძის გამზირი №17ბ

☎ 25-05-22, 29-31-33, 8-99 53-05-22, 8-99 55-66-54

E-mail: intelekt@ip.osgt.ge

პირველი გამოცემის წინასიტყვაობა

წინამდებარე ქრესტომათია შედგენილია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებისათვის. ამით განისაზღვრება ტექსტების ხასიათი. ჩვენ მიზნად ვისახავდით მიგვეწოდებინა მსმენელებისათვის სახელმძღვანელო, რომელიც გაუადვილებდა მათ არაბული ენის საფუძვლების გაცნობას და ამავე დროს. შინაარსის მხრივ დაკავშირებული იქნებოდა იმ ისტორიულ ფაქტებთან, რომლების შესწავლაც უხდებათ აღმოსავლეთისმცოდნეობის ფაკულტეტის სტუდენტებს. ქრესტომათიაში მოთავსებული ცნობები ზოგიერთი არაბი გეოგრაფისა და ისტორიკოსისა საქართველოს შესახებ, ვფიქრობთ, ინტერესს მოკლებული არ იქნება საისტორიო დარგის მსმენელებისათვისაც.

ქრესტომათიის დასაწყისში მოთავსებულია გრამატიკული მასალის საილუსტრაციო სავარჯიშოები, რომლების საფუძვლიანი შეთვისება აუცილებელია იმისათვის, რომ სტუდენტი ტექსტების კითხვას შეუდგეს. ეს სავარჯიშოები ნაწილობრივ ჩვენ მიერაა შედგენილი, ხოლო ნაწილობრივ ამოკრებილია არაბეთის აღმოსავლეთში გავრცელებული სახელმძღვანელოდან, რომელიც ცნობილ შეგხრს ეკუთვნის და რომლის სახელია *مرقاة المجاني* („ნაყოფთა კიბე“); ზოგიერთი სავარჯიშო ამოღებულია ჩვენ მიერ ქართულ-არაბული ფულების ზედწერილებიდან. ۱۱-۲۲ გვერდებზე მოთავსებული თქმულებებისა და არაკებისათვის ათასერთლამიანიდან, ქილილა და დამანადან და სხ. ვსარგებლობდით იმავე შეგხრს ექვსტომიანი ქრესტომათიით *ادب المجاني* („წერლობის ნაყოფნი“); ნაწყვეტი მასეჟდრს (IV/X საუკ.) თხზულებისა *مرج الذهب و معادن* („ოქროს ველები და მარგალიტთა საბადოები“) იბეჭდება ფრანგული გამოცემის მიხედვით (Maçoudi, Les prairies d'or. Texte et traduction par C. Barbier de Meynard et Pavet de Courteille, პარიზი, 1863). აღ-ისტეხრს (IV/X საუკ.) ცნობა არმენიის, არანისა და აზერბაიჯანის შესახებ (გვ. ۲۲-۲۹) ქვეყნდება de Goeje-ს გამოცემის მიხედვით (Bibliotheca Geographorum Arabicorum, ლეიდენი, 1870); ბალზორნსათვის (III/IX) (გვ. ۳-۶) ვსარ-

გებლობით ლეიდენის გამოცემით (*Liber expugnationis regionum*, ed. de Goeje, ლეიდენი, 1866); de Goeje-ს გამოცემიდანა (*Annales quot scripsit Abu Djafar Mohammed ibn Djarir at-Tabari*) აბოლბული ცნობები ტაბარნისა (224-225/839-გარდ. 923), 853 წ. ბულათურქის შემოსევისა და თბილისის დაწვის შესახებ, (გვ. 11-12). რაც ატენის სიონის ცნობილ წარწერაშიაც არის მოხსენებული¹.

ქრესტომათიაში მოთავსებულია (გვ. 11-12) აგრეთვე ექსცერპტი აჰმად იბნ აჟსუფ იბნ ყალბ იბნ ალ-აზრაყ ალ-ჭარბიკის (510/1116-გარდაიცვალა 572/1176 წლის შემდეგ) თხზულებიდან *تاريخ الميافارقين*², რომელიც პირველად ქვეყნდება. თხზულების ავტორი 548/1153 წ. საქართველოში ჩამოსულა და დიმიტრი I-ის (1125-1156 წლ.) სამსახურში შესულა. მას ბევრი საყურადღებო ცნობა შემოუნახავს ქართველი მეფეების დავით აღმაშენებლის, დიმიტრი პირველისა და გიორგი მესამის შესახებ. იგი მოგვითხრობს დიდგორის ბრძოლის (1121 წლ. 15 აგვისტოს) ამბავს, როდესაც დავითმა დაამარცხა მუსლიმანთა კოალიცია ორთუჯიდ (უფრო სწორად, ართუჯიდ) ნეჯმედდინ ილღაზის (გარდაიცვ. 1122 წ.) მეთაურობით და თბილისი გაათავისუფლა. ავტორს დაუთვალა იმეობია დიდგორის ბრძოლის ველი და უნახავს ამ ბრძოლის დროს წამოყვანილი ტყვეები, რომელთაგან, ზოგიერთი, მისი მოგზაურობის ხანებში, ჯერ კიდევ ტყვეობაში ყოფილა.

ალ-ჭარბიკი დაწერილებით აგვიწერს იმ პირობებს, რომლებიც დავითმა დაუღო ახლადგანთავისუფლებული თბილისის მუსლიმან მოსახლეობას, და ახასიათებს დავითისა და დიმიტრი მეფის დამოკიდებულებას, საერთოდ, მუსლიმანებისადმი.

¹ იხ. ივ. ჭავჭავაძის. К вопросу о времени построения грузинского храма в Атене по вновь обследованным эпиграфическим памятникам. Христианский Восток, т. I, вып. III, СПб., 1912, გვ. 277.

History of the City of Mayyafariqn. JRAS, 1902, გვ. 794-812; V. Minorsky. EI, III, გვ. 174; C. Brockelmann, GAI, I. Supplementband, გვ. 569-571; S. A. Kasrawi. The Forgotten Rulers (Shaddadits) (საბარსულად), III, თეირანი, 1930, გვ. 75; ვ. ფუთურაძე. არაბი ისტორიკოსი XII ს., თბილისის შესახებ. ენციკლოპედია, ტ. XIII, გვ. 139; الاستاذ محمد محمود. العرب في آسيا الوسطى. المستمع العربي. ج. 5. წერეთელი. სემიტური ენები და მათი მნიშვნელობა ქართული კულტურის ისტორიის შესწავლისათვის. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო სესიათა მოხსენებების კრებული № 1. თბილისი, 1947. გვ. 39 შპდ.: V. Minorsky, *Caucasica in the History of Mayyafariqn*. BSOAS, vol. XIII, p. 1, ლონდონი, 1949, გვ. 27 შპდ.

თბილისში ავტორს უნახავს, თუ როგორ შესულა დიმიტრი მეფე პარასკევ დღეს საკრებულო მიზგითას, დამჯდარა ხატების წინ და მოუსმენია მთელი ხუტბა. მიზგითიდან გამოსვლისას მეფეს მისთვის ორასი ოქროს დინარი შეუწირავს.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ალ-ჭარაიკის ცნობა იმის შესახებ, რომ თბილისში ჯერ კიდევ XI საუკუნეში, ჯათარაიანთ გვარის მოსპობის შემდეგ, დიდგორის ბრძოლების წინ, ორმოცი წლის განმავლობაში ყოფილა საშუალო საუკუნეების ქალაქების კომუნისდაგვარი წყობილება, როდესაც ქალაქს თვით მცხოვრებლები განაგებდნენ რიგრიგობით.

დიმიტრისთან ერთად ავტორს უმოგზაურია საქართველოში სამოკდაათი დღის განმავლობაში. ისინი ალბანეთზე გავლით დარუბანდს მისულან, სადაც ქართველ მეფეს ჰხლებია მასთან ვასალურ დამოკიდებულებაში მყოფი დარუბანდის მმართველი აბულ-მუჰაფფარი. დარუბანდის ახლოს ზათ უნახავთ სოფელი, რომლის მოსახლეობა არაბულად ლაპარაკობდა. ავტორი დაწერილებით გადმოგვცემს სოფლებთან თავისი საუბრის შინაარსს. დარუბანდიდან მეფე აფხაზეთს გადასულა, მაგრამ იქ ცნობა მიუღიათ რომელიც მხარეში მღელეარების შესახებ და სასწრაფოდ უკან დაბრუნებულან.

ამ მოკლე აღწერილობიდანაც ნათლად ჩანს, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია ეს ძველი დიმიტრი I-ის ხანის საქართველოს ისტორიის შესასწავლი. ქრესტომათიაში მოთავსებული ტექსტი პირველად ქვეყნდება ბრიტანეთის მუზეუმის (Or. 6810, f. 102-105) ხელნაწრიდან სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის მიერ გადაღებული ფოტოპირების მიხედვით. ზოგიერთი ადგილი შესწორებულია ან შევსებული იმავე მუზეუმის მეორე ხელნაწერიდან (Or. 5803, f. 161-162) ერთი ადგილი ალ-ჭარაიკის თხზულებისა, სადაც საუბარია დარუბანდის მახლობლად არაბულად მოლაპარაკე მოსახლეობის შესახებ, იბეჭდება محمد محمود-ს მიერ¹ გამოქვეყნებული ტექსტის მიხედვით. ტექსტი უკვე დაბეჭდილი იყო, როდესაც გამოვიდა ვ. მინორსკის წერილი (BSOAS, ტ. XIII, ნაკვ. 1, 1949, გვ. 27 შმდ.), რომელშიაც მოცემულია თარგმანი ქრესტომათიაში მოთავსებული ექსცერპტისა. როგორც თარგმანიდან ჩანს, ვ. მინორსკის წაკითხვები ოდნავ განსხვავდება ჩვენი წაკითხვისაგან. ტექსტი ნაწერია უწერტილოდ და საკმაოდ რთული საკითხავია. გარდა ამისა, გვხვდება შეცდომები და შეუსაბამო კონსტრუქციები კლასიკური არაბულის ნორმების თვალსაზრისით. მცირეოდენი შესწო-

¹ იხ. გვ. 6, შმშვ. 2.

რების გარდა, ჩვენ ტექსტი უცვლელად დავტოვეთ, რომ მკითხველს საშუალება ექნეს გაითვალისწინოს ის ცვლილებები, რომლებსაც არაბული ენა განიცდის ხსენებულ ეპოქაში.

კალკაშანდის (756/1355 - 821/1418) ცნობა თხზულებიდან *صحة الاعشى في صناعة الاسات*, რომელიც შეიცავს ეგვიპტის მამლუქთა სამდივნოებში მიღებულ წესებს დიპლომატიკური კორესპონდენციებისათვის, ამოღებულია ეგვიპტური გამოცემიდან (ნაწ. VIII, კაირო, 1915) და შედარებული ვ. ტიზენჰაუზენის მიერ გამოქვეყნებულ ტექსტთან. ქრესტომათიაში მოთავსებული ნაწყვეტი წარმოადგენს ფორმულას, რომლითაც მიმართავდნენ საშუალო საუკუნეებში ეგვიპტის სულთნები ქართველ მეფეებს. საქართველოს დიპლომატიური ურთიერთობის ისტორიის შესწავლისათვის კალკაშანდის თხზულებაში შენახულ დოკუმენტს განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს.

ქრესტომათიაში შეტანილია აგრეთვე ნაწყვეტი მაკარი ანტიოქიელის თხზულებიდან (გვ. 81-82), რომელიც საქართველოს აღწერას წარმოადგენს. ავტორმა ორჯერ იმოგზაურა საქართველოში XVII საუკუნეში, დაპყრო აქ თითქმის ორი წელიწადი და შემოგვინახა მეტად საყურადღებო ცნობები იმდროინდელი საქართველოს პოლიტიკური, ეკონომიური და კულტურული ცხოვრების შესახებ. თხზულებაში დაწვრილებით არის აღწერილი საქართველოს ისტორიული საზღვრები და იგი საინტერესო ობიექტურ მოწმობას წარმოადგენს იმისას, თუ როგორ მიიტაცეს თურქებმა მუსტაფა ფაშა ლალას (გარდ. 1580 წ.) და სხვ. დამპყრობთა მეთაურობით სამხრეთ საქართველოს ტერიტორია და როგორ ცდილობდნენ ისინი, თუმც. უშედეგოდ, ჯერ კიდევ მაკარი ანტიოქიელის დროს, მოსახლეობის გათურქებას შეეწირობის სხვადასხვა საშუალებებით. ტექსტი ამოღებულია მაკარი ანტიოქიელის ავტოგრაფული ხელნაწერიდან (გვ. 193-197), რომელიც ორმოცდაათამდე სხვადასხვა ხასიათის სტატიათა კრებულს წარმოადგენს. აქედან 191-229 გვერდები საქართველოს აღწერას უჭირავს.¹ მაკარის ეს თხზულება, ცოტა შემოკლებით და საკმაოდ დამახინჯებულად ორჯერ იყო გამოცემული პ. ეუზენსა² და ო. ლებედევას³ მიერ ვატიკანის მერმინდელი (1756 წ.) ხელნაწერის (codex

¹ И. Ю. Крачковский, Арабские рукописи из собрания Григория IV, патриарха антиохийского (краткая опись). Изв. Кавказского историко-археологического института, т. II, 1917-1928, гв. 15, № 25.

² П. Жусе. Грузия в 17 столетии по изображению патриарха Макария. Православный собеседник, 1905.

³ O. de Lebedew. Histoire de la conversion des Géorgiens au christianisme par le Patriarche Mécaire d'Antioche. 4-ში 1905.

689) მიხედვით. ნიმუში თვით მაკარის ავტოგრაფიდან პირველად იბეჭდება. როგორც ხელნაწერის ავტორისეული მინაწერებიდან ჩანს, ტექსტი ნაწერია მაკარის მიერ 1665 წელს, საქართველოში ყოფნისას, სახელდობრ, თბილისში, ქუთაისში, სამეგრელოს ერთ-ერთ მონასტერში და სხ. შემდეგში ხელნაწერი ინახებოდა დამასკში, ანტიოქიის პატრიარქის გრიგოლ აღ-ჰადდნდის ბიბლიოთეკაში, სადაც აკადემიკოსი ე. კრაჩკოვსკი უშედეგოდ ცდილობდა შესულიყო არაბეთის აღმოსავლეთში მოგზაურობისას იქ დაცულ ხელნაწერთა კოლექციებზე სამუშაოდ. 1913 წელს რომანოვთა იუბილეზე სტუმრად ჩამოსულმა გრიგოლ ანტიოქიის პატრიარქმა მაკარის ავტოგრაფი სხვა ძეგლებთან ერთად შესწირა სასახლის ბიბლიოთეკას, საიდანაც ის შემდეგ მეცნიერებათა აკადემიის სა-აზიო მუზეუმს გადაეცა.¹ ამეამად ხელნაწერი იმყოფება სსრ კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ხელნაწერთა განყოფილებაში (№ 20). ტექსტთან ერთად ჩვენ ვაქვეყნებთ მაკარის ავტოგრაფის ფაქსიმილეს.

მაკარი ანტიოქიელის ენა კლასიკური არაბულის ნორმებს საკმაოდ დაშორებულია. ავტორი ცდილობს სალიტერატურო ენაზე წეროს, მაგრამ, მისი უცოდინარობის გამო, მიზანს ვერ აღწევს. შედეგად ვლებულობთ ალაბის (ალეპოს) დიალექტის ნარევის სალიტერატურო არაბულთან. ჩვენ საჭიროდ მივიჩნით ტექსტი უცვლელად დაგვეტოვებინა და მხოლოდ ზოგიერთი აწკარა შეცდომა გაეასწოროთ. ვთიქრობთ, მსმენელები შეძლებენ გაერკვნენ ხელმძღვანელის დახმარებით თავისებურ გამოთქმებში და გაარჩიონ ერთმანეთისაგან ლიტერატურული და დიალექტისათვის დამახასიათებელი ფორმები.

დასასრულ ქრესტომათიაში მოთავსებულია ორი თავი მუჰამ-მად ტაჰირ კარაბელის თხზულებიდან رارة السيف والاداعنة. ტექსტი ამოღებულია ლენინგრადის გამოცეიდან².

¹ იხ. И. Крачковский. Над арабскими рукописями. III. გამოცემა. მოსკოვი-ლენინგრადი, 1948, გვ. 37-44; იხ. აგრეთვე ე. კრაჩკოვსკის აღლახან გამოქვეყნებული შრომა Описание путешествия Макария Антиохийского как памятник арабской географической литературы и как источник для истории России в XVII веке. Советское Востоковедение, ტ. VI, 1919 წ., გვ. 195 შდ.

² Хроунка Мухаммеда Тахира аз-Карахв, ა. ბარბანოვის გამოცემა. ლენინგრადი 1944.

პირველი ნაწილი ქრესტომათიისა ხმოვნინია, შემდეგში ხმოვნები მხოლოდ იმ შემთხვევაშია ნაჩვენები, როდესაც ეს აუცილებელია ორაზროვნების თავიდან ასაცილებლად. ქრესტომათია თვით-სახელმძღვანელოს არ წარმოადგენს და იმითი სარგებლობა შეიძლება მხოლოდ მასწავლებლის დახმარებით.

წინამდებარე ქრესტომათია. არის პირველი შრომა სემიტურ ენათა სახელმძღვანელოების იმ სერიიდან, რომლის გამოქვეყნება განზრახული აქვს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სემიტოლოგიის კათედრას. ამჟამად იბეჭდება და მოკლე ხანში გამოვა ვრცელი არაბულ-ქართული ლექსიკონი ქრესტომათიისათვის, რომელიც, ვფიქრობთ, ოდნავ მაინც გაუადვილებს მსურველთ აღმოსავლურ ენათა შორის ამ ერთ-ერთი უძნელესი ენის შესწავლას. დასასრულ, სასიამოვნო მოვალეობად მიმაჩნია მადლობა გადავუხადო აკადემიკოს ე. კრაჩკოვსკის (ლენინგრადი), რომელიც ინტერესით ადევნებდა თვალს ტექსტის ბეჭდვას და საყურადღებო შენიშვნებს იძლეოდა მუშაობის პროცესში. მადლობა ეკუთვნის აგრეთვე დოცენტ ალ. ლეკიაშვილს, რომელიც მეხმარებოდა კორექტურის კითხვაში.

ზიორაზი წერეთელი

თბილისი. 1949.

ПРЕДИСЛОВИЕ ПЕРВОГО ИЗДАНИЯ

Предлагаемая хрестоматия предназначена служить пособием для изучения арабского языка. Вместе с тем она ставит задачу ознакомить, на основании арабских источников, студентов факультета востоковедения Тбилисского государственного университета с отдельными фактами из области истории политической и культурной жизни Грузии. Нам кажется, что сведения о Грузии некоторых арабских географов и историков будут небезытересны и для слушателей исторических специальностей.

В начале хрестоматии помещены иллюстрации к грамматическому материалу, основательное изучение которых необходимо для того, чтобы приступить к чтению текстов. Эти материалы извлечены из распространенного на арабском Востоке руководства проф. Шейхо *مرفاة المجاني*, а частью взяты нами из надписей на грузино-арабских монетах царицы Тамары, Димитрия I, Георгия Лаша и др. Рассказы из Тысячи и одной ночи, Калилы и Димны и т. д., помещенные на стран.

١٦—٢٢, выбраны нами из шеститомной хрестоматии того же Шейхо *مجانى الادب* (Плоды литературы).

Отрывок из сочинения Мас'уди (IV—X в.) *مروج الذهب* печатается по парижскому изданию (Maçoudi. Les prairies d'or. Texte et traduction par C. Barbier de Meynard et Pavet de Courteille. Париж, 1863). Сведения ал-Истахри (IV/X в.) об Армении, Арране и Азербайджане (стр. ٢٢٠-٢٢١) печатаются по изданию de Goeje (Bibliotheca Geographorum Arabicorum, Лейден, 1870). Для Балазори (стр. ١٠٠-١٠١) мы пользовались лейденским изданием (Liber expugnationis regionum, ed. de Goeje, Лейден, 1866). По лейденскому изданию (Annales quot scripsit Abu Djafar Mohammed ibn Djarir at-Tabari) печатается также сообщение Табари о взятии и сожжении Тбилиси Буга Турком в 853 г. (стр. ٦١-٦٢), о чем,

между прочим, упоминается и в известной грузинской надписи Атенского Сиона¹.

В хрестоматии помещается также эксцерпт (стр. 74-75) из сочинения 'Ахмада ибн Йусуф ибн'Али ибн ал-Азрак ал-Фарики (510/1116 — сконч. после 572/1176 г.) تاريخ الميافارقين «История Майяфарикина»². Автор сочинения ездил в 548—1153 г. в Грузию и поступил на службу к грузинскому царю Димитрию I (1125—1156), сыну Давида Строителя (1089—1125). Он сохранил много интересных сведений относительно грузинских царей Давида Строителя, Димитрия I и его сына Георгия III (1156—1184), отца царицы Тамары. В сочинении рассказывается о Дидгорском сражении (15-го августа 1121 г.), когда Давид нанес поражение мусульманской коалиции, возглавляемой артукидом Наджм ед-Дином Илгази (умер в 1122 г.) и освободил Тбилиси от иноземных завоевателей. Автор осматрел поле Дидгорской битвы и видел пленных, взятых во время этого сражения и все еще находившихся в плену в дни его пребывания в Грузии.

Ал-Фарики подробно описывает те условия, которые Давид установил для мусульманского населения вновь освобожденного Тбилиси, и характеризует отношения грузинских царей Давида и Димитрия к мусульманам.

В Тбилиси автор видел, как вошел царь Димитрий в день пятницы в соборную мечеть, сел напротив хатиба и выслушал

См. И. А. Джавахишвили. К вопросу о времени построения грузинского храма в Атене по вновь обследованным эпиграфическим памятникам. Христианский Восток, т. I, вып. III, СПб., 1912, стр. 277.

* Относительно памятника см. Н. F. Amedroz. Three Arabic Mss. on the History of the City of Mayyafariqin. JRAS, 1902, стр. 784-812; V. Minorsky. El, III, стр. 174; C. Brockelmann. GAL, I. Supplementband, стр. 569-570; S. A. Kasrawi. The Forgotten Rulers (Shaddadids), III, Тегеран, 1930, стр. 75 (на перс. яз.); В. С. Пугуридзе. Арабский историк XII века о Тбилиси. Известия ИЯИМК, т. XIII, Тбилиси, 1943, стр. 139 сл. (на груз. языке); Г. В. Церетели, Семитские языки и их значение для изучения истории грузинской культуры. Труды научных сессий Тбилисского государственного университета, № 1, Тбилиси, 1947, стр. 39 сл. (на груз. языке); الأستاذ محمد محمود

العرب في اسيا الوسطى المستمع العربي. V, № 11, 1944, стр. 10. V. Minorsky. Caucasia in the History of Mayyafariqin, BSOAS, vol. XIII, p. 1, Лондон, 1949, стр. 27 сл.

всю хутбу. По выходе из мечети царь пожертвовал ей двести золотых динаров.

Весьма важным является сообщение ал-Фарики о том, что еще в XI в. в Тбилиси, после прекращения династии Джафридов, до дидгорских битв, в продолжение сорока лет существовал строй, по своему характеру напоминающий средневековые городские коммуны, когда городом управляли сами жители.

Вместе с Дмитрием автор «Истории Маййафарикина» ездил в течение семидесяти дней по Грузии. Они через Кавказскую Албанию (Арран) прибыли в Дербенд, где грузинского царя встретил находившийся в вассальной зависимости от него правитель Дербенда Абул Музаффар. Около Дербенда они видели деревню с арабоязычным населением. Автор подробно описывает содержание своей беседы с жителями деревни.

Помещаемое в хрестоматии извлечение из сочинения ал-Фарики публикуется впервые, по фотокопиям, сделанным с рукописи Британского Музея (Ог. 5810). Некоторые исправления или добавления внесены по другой рукописи (Ог. 5803) того же музея. Одно место из сочинения ал-Фарики, где речь идет о жителях, населявших деревню около Дербенда и говоривших по-арабски, взято из текста, опубликованного محمد جمعة. Хрестоматия была уже напечатана, когда появилась статья В. Минорского (BSOAS, т. XIII, вып. I, 1949, стр. 27 сл.), в которой дан перевод извлечения из «Истории Маййафарикина», опубликованного в хрестоматии. Как видно из перевода, В. Минорский несколько отклоняется от наших чтений. Текст писан без диакритических знаков, в значительной степени без точек, и читается довольно трудно. Кроме того, встречаются ошибки и необычные, с точки зрения норм классического языка, формы. За исключением некоторых случаев, которые специально оговорены в примечаниях, мы оставили текст без изменений, чтобы читатель имел представление о своеобразии языка автора.

Заметка ал-Калкашанди 756/1355-821/1418 о грузинах (стр. ۷۶-۸۱) из сочинения *صباح الاعشى في صناعة الانشاء*, которая содержит принятые в канцеляриях египетских мамлуков об-

разцы корреспонденций, взята из египетского издания (часть VIII, Каир, 1915 г.) и сличена с текстом, опубликованным В. Тизенгаузенем¹. Извлечение, помещенное в хрестоматии, представляет собой формулу, с которой обращались египетские султаны к грузинским царям. Документ, сохранившийся в сочинении ал-Калкашанди, имеет важное значение для изучения истории дипломатических отношений Грузии.

В хрестоматии помещено также извлечение из сочинения Макария Антиохийского, которое представляет собой описание Грузии (стр. 144). Автор два раза посетил Грузию при поездке в Москву и обратно в XVII в., пробыл здесь в общей сложности около двух лет и сохранил весьма интересные сведения о политической и культурной жизни Грузии указанной эпохи. Сообщение Макария, в котором, между прочим, подробно описаны исторические границы Грузии, представляет важное свидетельство постороннего наблюдателя о том, как захватили турецкие завоеватели под водительством Мустафа паша Лала (сконч. в 1580 г.) и других захватчиков территорию южной Грузии, и как они старались, хотя и безуспешно, отуречить грузинское население указанных районов путем разных средств воздействия и притеснения. Текст печатается по рукописи-автографу Макария, которая представляет собою сборник различных статей, количеством свыше пятидесяти². Из них стр. стр. 191—229 посвящены описанию Грузии. Указанное сочинение Макария несколько сокращенно и со значительными искажениями было опубликовано дважды, О. Лебедевой³ и П. Жузе⁴ по позднему ватиканскому списку 1756 г. (Codex 689). Образец с автографу Макария печатается

¹ ЗВОРАО, том I, вып. III, СПб., 1886, стр. 208 сл.

² См. И. Ю. Крачковский. Арабские рукописи из собрания Григория IV, патриарха антиохийского (краткая опись). Изв. Кавказского Историко-археологического Института, т. 2, 1917—1918, стр. 15, № 25.

³ O. de Lebedev. Histoire de la conversion des Géorgiens au christianisme par le Patriarche Makaire d'Antioche, Рим, 1905.

⁴ П. Жузе. Грузия в 17 столетии по изображению Макария. Православный собеседник, 1905.

впервые. Текст написан, как это видно из авторских приписок, в 1605 г., во время пребывания автора в Грузии, именно, в Тбилиси, Кутаиси, в одном из монастырей Мегрелии и т. д. Впоследствии рукопись хранилась в Дамаске, в библиотеке антиохийского патриарха Григория ал-Хаддада, где акад. И. Ю. Крачковский во время своего путешествия на Арабский Восток безуспешно пытался получить доступ к арабским рукописям. Позднее, в 1913 г., в годовщину трехсотлетия царствования дома Романовых, патриарх Григорий пожертвовал эту рукопись, в числе других памятников, дворцовой библиотеке в Петербурге, откуда она потом была передана в Азиатский музей АН СССР¹. В настоящее время рукопись хранится в рукописном отделе Института Востоковедения АН СССР (№ 20).

Язык Макария Антиохийского сильно отклоняется от норм классического арабского языка. Автор старается писать на литературном языке, но, вследствие недостаточного знакомства с ним, это ему не удается. В результате получается смешение разговорного языка города Алеппо с литературным арабским. Мы сочли целесообразным оставить текст без изменения и исправить лишь некоторые ошибки. Думаем, что слушатели смогут с помощью руководителя разобраться в своеобразных выражениях и отличить формы, характерные для диалекта, от литературных конструкций.

Наконец, в хрестоматии помещены две главы из сочинения Мухаммада Тахира Карахского *بارقة السيوف الداغتانية في بعض الفزوات الشامية* (стр. ٩٢-١٠٢). Текст печатается по ленинградскому изданию².

Первая часть хрестоматии огласована. Затем гласные указаны только в том случае, когда это необходимо для по-

¹ См. И. Ю. Крачковский. Над арабскими рукописями. III. изд. М.-Л., 1948 г. стр. 37—47; см. также недавно опубликованную статью акад. И. Ю. Крачковского. Описание путешествия Макария Антиохийского как памятника арабской географической литературы и как источник для истории России в XVII веке. Советское Востоковедение, т. VI, 1949, стр. 185 сл.

² Хроника Мухаммеда Тахира ал-Карахи. Изд. А. М. Барабанов. Ленинград, 1946.

нимания текста. Хрестоматия не является самоучителем и ею можно пользоваться лишь с помощью руководителя.

Предлагаемая хрестоматия является первым изданием из серии учебников по семитским языкам, опубликование которых намечается кафедрой семитологии Тбилисского государственного университета. В настоящее время печатается и в ближайшем будущем выйдет в свет подробный арабско-грузинский словарь к хрестоматии, который, думается, несколько облегчит желающим изучение этого одного из труднейших языков Востока.

В заключение, считаю своим долгом выразить благодарность акад. И. Ю. Крачковскому, который внимательно следил за печатанием хрестоматии и давал нам ценные советы в процессе работы. Приношу благодарность также доц. А. С. Лекиашвили, оказавшему мне помощь в чтении корректур.

Тбилиси, 1949.

Г. Церетели.

მეორე გამოცემის წინასიტყვაობა

გ. წერეთლის „არაბული ქრესტომათია“ პირველად 1935 წ. გამოქვეყნდა ლითოგრაფიული წესით. არაბულ-ქართული ლექსიკონის გამოცემა მაშინ ვერ მოხერხდა.

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში აღმოსავლეთმცოდნეობის ფაკულტეტის ჩამოყალიბებასთან დაკავშირებით, დღის წესრიგში დადგა საკითხი სტუდენტთა სახელმძღვანელოებით უზრუნველყოფა. ამ მიზნით 1949 წელს სტამბური წესით დაიბეჭდა ქრესტომათიის გავრცობილი ვარიანტი, ხოლო 1951 წელს მას მოჰყვა გ. წერეთლისავე „არაბულ-ქართული ლექსიკონი“, რომელიც ლექსიკოგრაფიული თვალსაზრისით სანიმუშოდ შეიძლება ჩაითვალოს.

ამის შემდეგ, 1975 წელს, უკვე შემდგენლის გარდაცვალების შემდეგ, შესაძლებელი გახდა „ქრესტომათიის“ უკვლევად გამოცემა. ლექსიკონი კი აღარ გამოქვეყნებულა.

გ. წერეთლის მიერ შედგენილმა ქრესტომათიამ და არაბულ-ქართულმა ლექსიკონმა დიდი სამსახური გაუწია არაბისტების მომზადებას თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში. ჩვენში არაბული ენის სწავლების თითქმის ნახევარსაუკუნოვანი გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ ეს სახელმძღვანელო ერთ-ერთი საუკეთესოა ანალოგიურ სახელმძღვანელოთა შორის.

დღეისათვის როგორც ქრესტომათია, ასევე ლექსიკონიც ბიბლიოგრაფიულ იშვიათობად იქცა. ამიტომ სავსებით ბუნებრივია მათი ხელახლა გამოცემა. ტექნიკურ მოსაზრებათა გამო ქრესტომათია და ლექსიკონი ამჯერად ერთ წიგნად ქვეყნდება.

წინამდებარე გამოცემაში შეძლებისდაგვარად გასწორდა შენიშნული კორექტურული შეცდომები, გარდა ამისა საგრძნობლად გაიზარდა ლექსიკონის ბოლოს დართული „დამატებანი“, რომელიც შეავსო დოც. თ. მარგველაშვილმა. დამატებათა შევსება მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს ტექსტებში სრულყოფილად გარკვევას.

გამოცემაში ერთი ტექნიკური სიახლეც არის განხორციელებული: ლექსიკონის ძირითად ტექსტში მთელ რიგ სიტყვებს გაუკეთდა „ვარსკვლავი“, რაც იმაზე მიუთითებს, რომ ამ სიტყვებს „დამატებებში“ სათანადო კომენტარი ახლავს; ხოლო ორი „ვარსკვლავით“ აღნიშნულია ლექსიკონში გამოტოვებული ლექსემები.

„დამატებებში“ კი „ვარსკვლავით“ აღნიშნულია თინა მარგველაშვილის მიერ შევსებული მასალა.

ვლ. ახვლედიანი

შემდეგ არის ჩამატებული; სტრ. 10. **انكالت** და ანალოგიური დიალექტალური ფორმები (მაგ. **اتزوج** და სხ.), მებუთე და მუქსე თემებისათვის, ხშირად გვხვდება მაკარი ანტიოქიელის ხელნაწერში;—სტრ. 12. **كان كرجي**, იხ. შნშე. გვ. 46, სტრ. 2.

გვ. 90, სტრ. 2. **جالس**, დედანშია **جالسا**;—სტრ. 9. **هذه الخمة** **ولايات الكرجية** ასე შეცდომით არის დედანში;—სტრ. 12. ფორმები **يسجوا**, **يزوجوا** და სხვ., ხი ნაწილაკით იმპერფექტივში, დამახასიათებელი ალაბისა და ზოგიერთი სხვა არაბული დიალექტისათვის, იშვიათი არაა მაკარი ანტიოქიელის ტექსტში

გვ. 91, სტრ. 2. **أهل سيخي** სიტყვის წინ გამოტოვებულია სიტყვა **بلاد**.—სტრ. 10. **يقرعوا**, იხ. შნშე. გვ. 46, სტრ. 12-ისათვის.

-ვალ სიტყვაში მესამე პირის ნაცვალსახელოვანი სუფიქსი *ا* და *قوم* სიტყვასაც (*ومن قوم*) ასეთს კონტექსტში აზრი ეკარგება.

გვ. ٧١, სტრ. ٢٠. *المسلمون*, დედანში *المسلمين*—სტრ. ١١—١٢.,
واحسن الى المسلمين غاية الاحسان ولاهل الدين.

გვ. ٧٢, სტრ. ١٢. *طرف منها*, წაიკ. *طرفها*.

გ. ٨٢, სტრ. ٢. *ملك*, დედანში *ملك*;—სტრ. ٢. *مستول*, დედანში
المذكورة.—სტრ. ٢. *المذكورة* დგდანში აქაც და სხვა შემთხვევებშიაც (მაგ.
الشرقيه, რომლებიც სპეციალურად არ არის აღნიშ-
 ნული, მდებარეობითი სქესის *ჰ* ჩვეულებრივ უწერტილოდ არის ხოლმე დაწერილი,
 როგორც ეს დაილექტზე ნაწერი ტექსტისათვის არის დამახასიათებელი.—სტრ. ٩, ١٢
وقتيذ ساير, ამ სიტყვებში, ისე როგორც სხვა შემთხვევებში (მაგ. *القبائل*,
 და მრავალი სხვ.), რომლებსაც სპეციალურად აღარ აღენიშნავენ, თავს იჩენს
 დაილექტებისათვის დამახასიათებელი მოვლენა: ჰამზის შეცვლა *ჰ*თით.

გვ. ٨٣, სტრ. ١. სიტყვები *المدعو* მიწერილია აშინაზე;—სტრ. ١.

სწორა მრავლობითი რიცხვის *ون* დაბოლოებებში, (მაგ., *المدعويين* და სხვა-
 განაც). გვაქვს დაილექტებისათვის დამახასიათებელი წარმოება ირიბი
 ბრუნვის ანალოგიურად;—სტრ. ٦. სიტყვები *وقبارى* და *كلموك* მიწერილი.

გვ. ٨٤, სტრ. ٢. *احد*, დედანში *احدا*;—*اولاد*, დედანში *اولاد*; —
 სტრ. ١٠. *ملك*, დედანში *ملك*.

გვ. ٨٥, სტრ. ١. *بلدا*, დედანში, *بلاد* (sic);—სტრ. ٢. *كنجا*, პირ-

ველ შემთხვევაში (გვ. ٨٢, სტრ. ٧) ეს სიტყვა ალიფით არის ნაწერი: *كنجا*.

გვ. ٨٦, ٢. ვინაიდან ბრუნვის ფორმებს მაკარი ანტიოქიელი არ არჩევს
 ამიტომ მოსალოდნელი აქუხატივის ნაცვლად აქ (ისე როგორც ზოგჯერ სხვაგან)
 გვაქვს ფორმები *حرجى*—სტრ. ٢. *المجاورين المذكورين*, იხ. 2. შნშენ.
 გვ. ٨٣, ١-ისათვის;—სტრ. ٧, *خمة ولايات*, ასეა დედანში; სტრ. ١٢. ავტორი
 არ არჩევს ერთმანეთისაგან ზმნის კილოების ფორმებს. ამიტომ მოსალოდნელი
 თბრობითი კილოს ნაცვლად *ينتخبون* და მისთ. გვაქვს ფორმა *ينتخبوا* და მისთ.,
 როგორც ეს დაილექტისათვის არის დამახასიათებელი;—სტრ. ١٢. *خان*. კლასი-
 სიკური ნორმების თვალსაზრისით მოსალოდნელი იყო *خانا*.

გვ. ٨٧- სტრ. ٢. *لم يكن*, დედანში *لم يكن*;—სტრ. ٧. *خراجا*,
 დედანში *خراج*.

გვ. ٨٩, სტრ. ٢. ნაცვლად *سخت*—*سخت* დედანში ვულგარული ფორმა
سخت სიტყვა *الى*—სტრ. ٨. *لم يريد* დედანში *لم يريد*;—სტრ. ٦-٧. *سخت* სიტყვა

შენიშვნები და შესწორებები

გვ. 1, სტრ. 12 და გვ. 42, სტრ. 2. დაწერილობა **سكاريس**, ნაცვლად ჩვეულებრივი **سكاريس**-ისა მოცემულია იმიტომ, რომ ასე (**سكاريس**) წერას ამ სახელს თვით მკაჟარი ანტიოქიელი, როგორც ეს მისი ავტოგრაფიდან ჩანს.

გვ. 18, სტრ. 11. სიტყვა **عريض** ეჭვს იწვევს, მიუხედავად იმისა, რომ ის არის შეგნოს მიერ გამოცემულს ქილიდა და დამანას ტექსტში. არაბულში ეს ძალიან იშვიათად ხმარებული ეპითეტია და, შესაძლებელია, შეცდომით იყოს ნახმარი ნაცვლად **عريض** სიტყვისა.

გვ. 59, სტრ. 2. წაკითხვა: **بذلك** ნაცვლად **بذلك**-სი.

გვ. 73, სტრ. 12. უნდა იყოს **سحارهم**, ნაცვლად **سحارهم**-ისა.

გვ. 78, სტრ. 7. აქ და სხვაგანაც ავტორი ყოველთვის ხმარობს არაბულ-ლისათვის უჩვეულო გამოთქმას: **الحلك داود**, ნაცვლად უფრო სწორი **الملك داود**-სი; სტრ. 10. ტექსტში **ان يحملون** ნაცვლად **ان يحملوا**, რომელიც საკირო იყო **ان-ის** შემდეგ: **سحارهم ان يحملوا**; სტრ. 11. **جشرة** ნაცვლად **فوارس** დედანში შეცდომით არის **بشر فوارس**.

გვ. 79, სტრ. 2. საეპეო **الجبر** სიტყვის წაკითხვა (**القاضي علم الدين** **ابن الجبر** **القاضي علم الدين بن** **نياته** ნაცვლად არის **القاضي علم الدين بن** **نياته**), მაგრამ № 6310 ხელნაწერის ტექსტი არ იძლევა საშუალებას ამ ადგილას **نياته**-ს წაკითხვისა, თანაც სიტყვა ისეა დაწერილი, რომ გარკვევით არც ერთი ასო არა ჩანს.

გვ. 70, სტრ. 7-8. **غازى** დედანში წერია ცალ-ცალკე: **غازى** (رجل) **مسترب وهو اسير من نوبة ابلغازى فاذا كان الغد اصمد** სატყვებს: **غازى** **وهو اسير عن قومه وايل غازى فاذا كان الغد اصمد اليه**, ვ. მინორსკი (BSOAS, v. XIII, p. 1, 1848, გვ. 83. შნშგ. 3) კითხვით. ამგვარად: **غازى** **وهو اسير عن قومه وايل غازى فاذا كان الغد اصمد اليه** რაც, ჩვენი აზრით, სწორი არაა, ვინაიდან ხელნაწერში აშკარად ჩანს, რომ **غازى** სიტყვის წინ არ არის **و**, ამიტომ გაუმართლებელია მის წინააღ-

ثَمِينٌ وَآكْرَمُهُ بِكُلِّ نَفْسٍ وَقَمِينٌ وَكَيْفَ أَمَرَ تَوَكَّلْ أَيْهِ
 بِكُلِّ عَجِيبٍ عَزِيزٍ نَبِيٍّ وَمَا ذَلِكَ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ
 الْحَكِيمِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ رَزَقَنَا اللَّهُ
 تَعَالَى مُوَافَقَةَ التَّوْفِيقِ وَمُرَافَقَةَ أَهْلِ التَّحْقِيقِ فِي الدُّنْيَا وَالْمَقْبَى
 وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى وَسَلَّمْ عَلَى رَسُولِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَصْحَابِهِ
 أَجْمَعِينَ آمِينَ سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ
 عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

— ❖ — تَمَّ — ❖ —

لكم هذه لكم والناس لا يُبالون بها ولا يلتفتون إلا الى جمال الدين فعظمَ بذلك في عين الكفار وكَبَّرَ وجاء معهم الى الامام أبصران منهم فأنبأ للامام على حُسن تريته أولئك الذراري والاحترام بهم ورجعا بعد مُعاقبة جمال الدين ثم خمس تلك الفضة وقسم الباقي على الغانمين ثم رحلوا من هناك فلما نزلوا في موضع أُقِيمَ التَّوَابُ بانفارهم مصطفىين طيف عليهم بجمال الدين صفاً صفاً ليشبوا من رؤيته فاستبشروا بنعمة من الله وفضل ودموا بنادق اظهار السرور وغيظاً للعدى وأما الامامُ فكان تحت شجرة يشكر ويكي ويتذلل لله تعالى ويقول كان الله سبحانه وتعالى يقول لى
 ١٠. أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَمَانَتِكَ وَوَدِيعَتِكَ

تتمة. انظروا كيف سبب الله تعالى ردَّ امانته ووديعته من يد فاتشاه الروس وقد تبنَّاه ست عشرة من السنين وعلمه علوماً تنفع في الاسلام والمسلمين وقد اجازه بشيء

العجلات فلما قرَّبَ خلف غازي محمد جاء الروس بثلاث عجل
 من خرائط تلك الفضة وأسارى بأسارى فأخذ يونس ابن
 جَوْجَاوَز ودفعه اليه وهو راكب إيفاء لما كان وعده له
 واثني عليهم غازي محمد وقال ان ولدنا ردَّ الينا بسبيكم
 وقال للكفار ما معناه وانا لم نسيء الي ذراريكم فانا لَنَا
 أهل خيانة وحرام وان كُنَّا حريين حنفاء ثم قال قائلهم
 لغازي محمد لا ترموا المدافع والمكافيل للاستبشار هاهنا كُنِي
 لا يَفْرَعُ ذراريننا هؤلاء ولا يخافوا فقال نعم وأمرهم بايصال
 تلك الفضة على العجل الى الطرف الآخر من النهر وكان
 الامام أمر ان يُخلع ثياب جمال الدين التي عليه ويلبس عليه
 ثيابنا فأمره غازي محمد بذلك بعد تفريق الناس عنه الى
 جانب ثم لما افرقوا عنهم صار الناس يزدحمون على جمال
 الدين لرؤيته ومصافحته فلما جازوا النهر صار من مع عجلات
 الفضة منهم يطرحون الى الناس خرائط الفضة قائلين هذه

فى عجلات فنزلوا بطرف نهر مچك و جاء أولئك ونزلوا
 بالطرف الآخر و كان يذهب نفرٌ بعضهم الى بعض فجاء
 خبر برون الذى بيده أمرهم بان يرسل غازى محمد ابن
 الامام اليهم برفقاء نحو عشرين ليروه وليتلقى أخاه فقال
 الامام فليخص ان شاء توكلًا على توكل فسار غازى محمد
 بثئين راكبًا وجاوزوا ذلك النهر ومكثوا على تل مصطفين
 مقبلين عليهم و جاؤا نحوهم من كبرآتهم وخلفهم صف من
 مشاة السلدات فمكثوا مصطفين قبالتهم متوسطين جمال
 الدين فارى غازى محمد جمال الدين فصافحه ودخل جمال الدين
 بين صف غازى محمد فأمره ان يقف فى صف أولئك حتى
 حين و كان بينهم بتى اللعين الهارب وابنه فجعل يصافح المريردين
 ويرحبهم فلم ينظر اليه أحد منهم ولم يجب لترحيبه ولم
 يلتفتوا اليهما فساء بتى ذلك وشق عليه ثم ارسل غازى محمد
 الى الامام بان يرسل تلك النساء فأرسل بهن على تلك

بعد واحد بنقد كثير حتى قيل انه لم يبق نقد في كرجه
 و اكثر هاهنا حتى رخص بل لم ينقطع سيلانه بعد ولا قطعه
 الله تعالى الى الابد ❦

❦ باب رجوع جمال الدين ابن الامام اليه ❦

فان الامام ربي تلك النساء ومن معهن وكن نحو
 نيف وعشرين في دار حرمه وعاملهن معاملتهن في الاحتجاب
 والاحترام والاعزاز والاكرام فجاء منهم رسل مرة بعد مرة
 يطلبون اقداء تلك النساء فبعد نحو تسعة أشهر آل الامر الى
 ان يفادي جمال الدين برئيس القلعة الزنطية وتفدى تلك النساء
 بثلاثة عشر كيلا ونصف كيل من الفضة وسائر الاسارى ١٠
 رأسا برأس فجعلوا لذلك موعدا بين محرس شيب وقلعة
 ايضغر فسار الامام بنواب وانفار معهم وبأبنة غازى محمد
 ورفقائه وبذلك الرئيس واسارى معه وبذلك النساء راكبات

ان الانفار كانوا يذبحون الجوامس لقطعة جلد لتعلق
 بنعلهم فجمع الاموال والأسارى فكان السبى منهم ثمانمائة
 وأربعة وتسعين رأسا واختار الامام في الكاملين بعد المشاورة
 المفاداة بأسرى المسلمين ففرقهم على الثواب وارسل كبرائهم
 برفقاء الى حبس درغيه وارسل الى درغيه زوجة چوچاوز
 بصبيها وجواربها وزوجة ايليا وتلك الشابة وبعض ذرارى
 كبراء منهم باحتجاب واحترام ليفديهم بالمال ثم دفع
 المشرك لكل من جاء بشيء من المال قليلا او كثيرا ثم
 خصس الباقي من الاموال والسبى ثم قسم الباقي بين الفانمين
 ١. للراجل سهم وللفارس ثلاثة اسهم واقاموا هنالك نحو اسبوع
 وخرّبوا تلك القلعة ثم رجعوا ويقال انه هلك من اهالى
 كرجه بهذه الوقعة نحو الفى نفس بقتل او اسر او القائهم
 انفسهم فى نهر الزان واحرق عليهم نحو ثمانى عشرة قرية
 والحمد لله رب العالمين ثم شرعوا يفدون ذراريهم واحدا

وحازوا منها نفائس الاموال والحليّات من الذهب والفضة
وسائر اُثاث البيوت منها والالات حتى تاج ايركليخان
المورث من اُجداده وكانت تلك الاموال بحيث لا يضبطها
ضابطٌ كثرةً ولا يصفها واصفٌ زينةً ثم احرقوا ديار
چوچاوز ورجموا فلما وصلوا قبيل المغرب الى ذلك المضيق
الذى كان اُقيم عليه المدير وجدوا الاعداء الذين خرجوا من
قلعة قورل هنالك ورموا بمدافع فالتقى بعض الانفار بعض
ما حازوه فسلكوا طريق قورل على اليمين حتى يغيبوا
عنهم ثم آب الجيوش من ايكّة الى مبيتهم فى الليلة الماضية
فقرّ الاعداء من هنالك حتى دخل موخرة الجيوش منه الى
مبيتهم ففى الغد ارسل السبى والاموال الى معسكر الامام
واقاموا هنالك يومين فجاء أمر الامام بالرجوع اليه وقد كانوا
جمعوا كثيرا من كرائم المواشى من الجوامس والبقور حتى

الامام قد بدأ بالحرب على تلك القلعة يرمى المدافع وكان
عنده أكثر رفقائه ومن بقي من المشاة والركبان فاستسلم
له من فيها ومن في قلعة من تحتها ثم ارسل الامام الى ابنه
غازي محمد ودانيال سلطان بان أغيروا من صباح الغد على
كنيسة الأوردي قدام نهر الزان فخرجوا من الغد وأقيم
مدير بنوآب وجميع المشاة وضمفاء الركبان في مضيق
من طرف قرية قورل ليحفظوه من الاعداء فركضوا الخيول
يتسابق بعضهم بعضا فلما وصلوا الى طرف نهر الزان وجدوا
طائفة كرجية قدامه على عزم مدافعتهم ومقاتلتهم فلم يراقبوهم
ووثبوا عليهم من نهر الزان فانهمزموا أيادي سباً فتسابقوا
وتسارعوا حتى هجموا على قرية فاذا هي زلندار فسبوا منها
زوجة چوچاوز وصبيتها من أخفاد ايركليخان ومن كن معها
من الجوارى حتى مقرثة الصبية الانكليسة وسبوا زوجة ايليا
المذكور في وقعة ورنصف وشابة من بيت معظم بينهم

وساروا حتى نزلوا على قلة جبل مثلوجة فوق قلعة زُنطَه
 وقت مغرب فامر الامام دانيال سلطان برجيل محمد الجركوي
 على اقوياء المشاة وابنه غازي محمد على اقوياء الركبان
 وامر بتقدم المشاة فسرى دانيال سلطان بهم ومعه الشجاع
 حاجي محمد بن ترلو نائب زُنطال وسرى غازي محمد
 خلفهم بالركبان فأغاروا على قرية شلده وقت الضحوة فدخلوا
 فيها وفي قرى حواليتها يقتلون المقاتلة ويسبون الذراري
 ويأخذون نفائس الأموال ويحرقون الديار والأوطان واستشهد
 هناك ذلك النائب حاجي محمد وفلان وفلان فجمعوا من
 هنالك سبي كثيرة وأموالاً عظيمة وأحرقوا القرية الا حصناً ١٠
 تحصن به بعضهم منهم علجهم چوچوز وغره ذلك عن
 سبي ذراريه واحراق دوره كما يأتي قريباً وجزت أوائل
 الركبان من نهر الزان ثم رجع الكل عند المساء واجتمعوا
 خلف قرية شلده وأرسلوا السبي الى معسكر الامام وكان

الماضية بجنود لا قبل لكم بها فخذُ حذرَكَ فصدقه في ذلك
 واكرمه فارسل الرسائل بذلك الى ولآيات كرجه
 وكبرائهم ليحضروا اليه ويحرسوا القلعة ولما وصل الامام
 الى طنده خرج جاسوس آخر الى والى كرجه يخبره بان
 الامام قد قصد عليكم بجنود كثيرة وقد كان وصل اليه
 رسالة ينارال قلعة جار قبل هذا بان قصد الامام عليها فلم
 يصدق هذا الجاسوس ولم يضع اليه وظن انه كائد وما كر
 ارسله الامام ليخادعهم عن حضور القلعة الجارية ثم لما طلعت
 رايات جيوش الامام من قلة جبل رآها من في قلعة زنطة
 ١٠ فارسل رسلا ترى بان الامام وجيوشه قد طلوعوا علينا فلم
 يصدقوه في ذلك وقالوا لعل من هنالك نائب او نائبان
 بانفارهم ارسلهم الامام الي هنالك ليشغلوكم عن القلعة
 الجارية فكانوا على ذلك الظن حتى نزلوا بساحتهم سبحانه
 تعالى انتهى. ثم ركب الامام على اسم الله تعالى فساروا

من كتاب بارقة السيوف الداغستانية فى بعض الغزوات الشاملة

لمحمد طاهر القراخى

باب الغزوة المباركة الكرجية

فى عاشر صيف السنة السبعين بعد الالف والمائتين
خرج الامام بعدده وُعدده واستنفر الجيوش من الجوانب
الاربعة ونزل فى زُنوه عند قرية كَرَطَه وَعَمَى مقصده
على الجميع (حتى عن ولده غازى محمد نائب كَرَلَلِ فَانَّ
لما سألَه وقال الى اى جهة نُصَلِّحُ الطريق للمسير اجابَه
وقال اصلحها الى الجهات الاربعة) لنقدم ما كان توفيقا له ..
من الله تعالى وخذلاناً لاعدائه وذلك انه خرج جاسوس
وسعى الى والى قلعة جار فهدده وحذره وقال له ان
الامام قد خرج قاصداً عليك ليستدرك ما فيط منه فى السنة

وما يزوجوا الخان تفليس إلا حرمة كرجية ولها كهنة ومعلم
اعتراف. ودين المسيح مشهور جدا في تفليس أكثر من
غير دين. وهذا فنحن شاهدناه باعيننا ❁

هي الميرال فيها ارمن ويهود قليلين والبقية فكلهم كرج روم. واما بلاد كورنيا فهذه قرية الى درابزون واللاز والى اخل سيخي وفي حدودها بلاد المكرلار وشرقى المكرال بلاد الميرال وشرقى الميرال بلاد تفليس وشرقى تفليس بلاد الكاخات لانها قرية لبحر فارس وبلاد كاخات كلها كرج نصارى وما فيها احد غريب من دينهم الا قائل. واما تفليس فان فيها مسلمين قزل باش من قبل ملك فارس ساكنين فى قلعتهما وفى قلعة كور ايضا وفى تفليس ارمن كثيرين ولهم كنائس معظمات ويقرعوها نوايس وفى بلادها عدة اماكن^{١٠} فيهم ارمن. مثل كور ودرب وآلى وفى هذه آلى يهود واما الرعية والحكام والمساكر فاكثرهم كرج روم. وفى تفليس للكرج عدة كنائس فالواحدة للكاثوليك والثانية امطران المدينة والثالثة لزوجة الخان لانها كرجية نصرانية

كثيراً وبنة حسنة جداً كانت معها ازوجته اياها فلاجل ذلك خلصها واخذها معه الى ارزروم مع ابنة اخيها وهى الى الان باقية بالحياة. وفعلوا هولاء البشات وعساكر الفرس وعساكر الكرج امورا قبيحة جداً فى بلاد بنكراتيوس. لانهم نهبوا ارزاتها واستأسروا منهم كثيرين واخذوا ساير خزائن الملك وذهبوا. والآن فهذا بنكراتيوس جالس فى كرسى ابيه وجده متمك على البلاد وهو اعما.

واعلم بان هذه الخمسة ولايات الكرجية المذكورة هاهنا فكل ولاية منها فهى بمقدار حكم باشا من باشاوات العثمانليه وهم المكرال والميرال وكوريا وتفليس وكاخات لانهم يجوا بمقدار من حلب الى مصر. واعلم بان بلاد المكرال كلها كرج روم وفيها ارمن قليلين ويهود ايضا قليلين وكذلك بلاد بنكراتيوس التى

والده وسائر اكابر الدولة عملوا شورا صالحا وخطبوا
 لبنكراتيوس بنت اخيها ليعملوا بينها وبينه محبة لتكون
 هي مثل والدته وحماته. ولما اراد زوجها الملك الكسندرس
 ان يتوفى فاستحضر اكابر دولته وعمل ابنه بنكراتيوس
 المذكور ملكا مكانه وتوفى وان امراة ابيه بعد مدة طابت
 منه ان يترك ابنة اخيها المخطوبة له ويتزوجها هي فلم
 يرد ذلك وقال لها كيف انا اتزوج لامراة ابي وانها حنت
 عليه وفي بعض الليالي احضرت كم واحد من خدامها
 بحظور(*) كاثوليكهم وبمشورته فوثبوا على بنكراتيوس
 بحظورها وقلعوا عينيه واعموه وعند الصباح اتكلت على
 شاب واتزوجته ولما شاع هذا الخبر في البلاد المجاورة
 لهم من النصارى والمسلمين فتبادروا اليها فقتلوا ذلك الشاب
 الذي اتزوجته بعد ما اعموه. وكان من جملتهم باشة ارزروم
 وكان كرجى فوقعت اللعينة داريجان عليه واوهبته مالا

(*) يعنى: بحضور

الآن اِجْتَبَأَ اى مكشوفين الروس. لان اكثرهم كل واحد منهم يلبس على راسه عراقية صغيرة جدا من جوخ عبا ايض فقط.

وبهذه المدينة قلعة حصينة الى الآن ومن نسله
 • الآن انسان ملك عليهم يدعا بنكراتيوس ويذكرون
 بانه من نسل القديس افسطاتيوس الشاهد وهذا فهو ابن
 الكسندرس ملك الكرج المشهور الذى كان فى زماننا
 هذا وكان قد اتزوج بنت واولد منها هذا بنكراتيوس
 وبنت تدعا تيناتين فالبت اتزوجها احد اكابهم الذين هم فى
 ١٠ بلاد المكرال واولد منها ثثة اولاد ثم ان حاكم المكرال
 غدر به وقتله وهى الآن باقية مع اولادها. ولما ماتت والدة
 بنكراتيوس المذكور فاتزوج والده بنت حاكم كاخات
 تيمورسخان المذكورة اعلاه وكان اسمها داريجان وكانت
 متكبرة جدا وكانت تبغض لبنكراتيوس ابن زوجها وان

ولاية منهم واحد كرجى منهم يروسها طول ايام حياته
وبعدہ ابنه واذا لم يكن له ولد فواحد من اهله وفي هذه
الايام من كثرة اختلاف هولاي الثلاثة قبائل المذكورة
وحروبهم مع بعضهم بعض واستنجاههم في باشاوات العثمانيه
ليساعدوهم على حروب احدهم للاخر. وذهب بعضهم
للقسطنطينية وتجنى الواحد على الاخر عملوا عليهم باختيارهم
خراجا يعطوه للسلطان ابن عثمان في كل ثلثة سنين يأتيهم
خراجي ويأخذ منهم من كل بيت ثوب قماش كتان اسطار
يساوي في مكانه ثلث قرش ويجمعه منهم ويأخذه بمركب
في البحر الاسود للقسطنطينية. وجاعة المكرال فهم ثمانين
الف بيت وكذلك القبيلتين الأخرى. فلكن كوريا اهلها
قليين. واما نفس المدينة التي كان فيها ملكهم القديم الذي
كان يروس على كل هذه الممالك والقبائل المذكورة اعلاه
فهي مدينة كوتاتيس وهي الان تخت بلاد الميرلار المدعورين

الذى قتله ملك فارس ووضع يده على كل بلاده وهى
 كاخات ووضع فيها خان كرجى اخرجه من دينه واعطاه
 اياها وهو بالاسم فقط هاجرى وبلاده كلها نصارى كُرج.
 واما القبائل المجاورين لهم المذكورين اعلاه مثل الابخاز
 والجرکس وباقيةهم فانهم قاموا راس وصار لكل قبيلة منهم
 حاكم يروسها او حكام كثيرين اقساموا تلك الولاية وتبقا
 الان بيد الكرج خمسة ولايات وهم المکرال القاطنين
 شرقى البحر الاسود والميرلار وكوريا وتفليس وكاخات.
 فتفليس وكاخات هم الان فى حُكم ملك فارس وفى كل
 ولاية منهم خان من قبله كرجى بالاسم هاجرى يحكم طول
 ما هو بالحياة واذا ازمع ان يموت فان اهل تلك البلاد
 ينتخبوا واحدا منهم الذى يريدوه هم ويرسلوه لعند ملك فارس
 وانه يعمله عليهم خان ويرسله اليهم ويقم عليهم حاكما كل
 ايام حياته. واما الميرلار والمکرال وكوريا فان فى كل

منهم بلادا كثيرة فملك فارس أخذ منهم تبريز المشهورة
وكنجا والشمخ وادريجان وارمينية الكبرى وتفليس وما
يليهم مقدار سفر شهرين بلادا. والعثمانية فأخذوا منهم سابقا
مدينة ملطيه وآكين والكمخ وازرنكان وما يليهم من بلاد
ارمينية الصفري وبلاد اشقلا وترجان وكالكيت وقواص .
ويبرط. وبعد ذلك ايضا بمدة من السنين فأخذوا منهم مدينة
ثاودوسيوس وهى ارزروم. وقلعة باصان الفوقانى المدعوة
الآن حسن قلعة وباصان التحتانى وقصبة اورجورى وقصبة
نارمان وما يليهم من البلاد التى لا تحصى. ثم بعد ذلك
فى سنة الف وخمماية وسبعين لتجسد المسيح فى ايام
السلطان ينكى سليم ركب عليهم مصطفى باشا اللالا من
قبله وأخذ منهم مدينة القرص وما يليها مع بلاد سفر باشا
وهى اخل سيخى المشهورة وما يليها وهى احد عشر سنجق.
والآن ايضا بعد نياح المرحوم تيمورسخان الشاهد الجديد

بحسن قلعة وباصان التحتاني وقصبة اورجورى وقصبة نارمان
 وطورطوم وارزنكان والكخ وآكين وما يليهم ومدينة مطية
 الى حدود الفراء وكان ملكه عظيم جداً وكانت لهم
 عادة اذا احد من ملوكهم خلف اولادا كثيرين فكان قبل
 مائة يملك واحداً منهم مكانه ويخفى واحداً اخر عند احد
 اصدقاءه ويكفل الباقيين وبعيهم ويضعهم فى دير عجيب
 يبلادهم ويكونوا هناك مكرمين كل ايام حياتهم. وعلى
 هذه الجهة كان ملك الكرج مشهوراً فى الملوك *

وفى سنة الف واربعماية وخمسين لتجسد المسيح كان على
 الكرج وقتيد ملك فهذا خلف ستة اولاد وانه عند اخر حياته
 قسم ممالكه على اولاده الستة ومات وان الاخوة بعد مات
 ايهم لم يتفقوا فى ان يكون كل واحد منهم فى تلك البلاد
 التى اعطاه اياها والده فلكن كانوا يتحاربوا مع بعضهم بعض
 وان الملوك المجاورين لهم نهضوا اليهم وحاربوهم واخذوا

المحيط المدعو بِالْبُوز وهم الابخاز المدعويين الان الابازا
 الذين يقطنون على شطّ بحر الاسود من شرقه وقبيلة
 الزيكخوس الذين هم بقربهم وشمالهم، الذين هم الجر كس
 والجيكي والألانوس وملك الكاشاكي وقبيلة الصوان
 والطوشي والطوالي وأوسى وقبيلة لاكي وقبيلة ديدو وبشاوى
 وخصوصورى وكىستى وغليغوى وقبارى وكلموك ۞ وكان
 يروس ايضا على مدينة كانجا المشهورة فى بلاد فارس وعلى
 مدينة شماخ وما يليها وعلى مدينة تبريز وما يتبعها
 وسائر تلك البلاد الشرقية وعلى ارمينية الكبرى وعلى
 ارمينية الصغرى وما يتبعهم من البلاد وهم مايتين مدينة^١
 وكان يروس ايضا على بلاد اخل سيخى المعروفة الان ببلاد
 سفر پاشا وما يليها وهى احد عشر سنجق وعلى مدينة القرص
 وما يليها وعلى ارزروم وتوابعها وبلاد اشقلا وترجان
 وكالكيت وقواص وييرط وقلعة باصان الفوقانى المعروفة الان

من اخبار بلاد الكرج

لما كاريوس البطريك الانطاكي

اعلم بان قبيلة الكرج كان لهم في السابق ملك واحد فقط مستول عليهم وعلى البلاد المذكورة ادناه وكان يروس من تخوم شط البحر الاسود الشرقي من حدود درابزون وبلادها المدعوة بلاد اللاز. وكان هذا ملك الكرج يروس على بلاد كوريا وبلاد السكرال والميرال وبلاد تفليس وما يليها وبلاد كاخات وما يتبعها وكان يروس ايضا على قبائل كثيرة يقطنون في الجبل المحيط الذي هو من شمالي بلادهم وشرقيها الذي اوله من شرقي شط البحر الاسود ويمتد شرقا الى ان ينتهي الى شط بحر فارس المدعوقاسيا. وهذه اسامي القبائل الذين هم في هذا الجبل

جوبان كما تقدّمت الاشارة اليه فكانت المكاتبه اليه اذ
 ذاك اعلى وافخم فلما زالت دولة التتر من ايران وخدمت
 قسوتهم انحطَّت رُتبه المكاتبه الي ملك الكرج عن هذه
 الرتبه ثم قد تقدّم في المسالك والممالك في الكلام على
 مدينة تفليس انها من اقليم آران وانها كانت قد فتحها
 المسلمون ثم غلب عليها الكُرج وملكوها فقد عبّر عن
 صاحبها بتملك تفليس كما كان يعبر عن المستولى على
 سيس من الارمن بتملك سيس (وعن المستولى على قبرس
 بتملك قبرس على ما سيأتى ذكره على الاثر ان شاء الله تعالى ﷻ

بسخوم وابخاز وهما مدينتان على جانب بحر القرم من
الجانب الجنوبي كما تقدم ذكره في الكلام على المسالك
والممالك في الجانب الشمالي وسمى صاحبها اذ ذلك داديان^(*)
قال ورسم المكاتبه الى كل منها في قطع النصف اطال
. الله تعالى بقاء حضرة الملك الجليل المكرم الخطير الباسل
الهمام المقدس الروحاني فلان عز الامة المسيحية كنز الطائفة
الصليبية فخر دين النصرانية ملك الابخاز والكرج والجرجان
صديق الملوك والسلاطين وتعريف كل منهما ملك الكرج.
ثم قال وقد ذكر القاضي المرحوم شهاب الدين بن فضل
الله في المكاتبه المذكورة من التغيرات ما لا حاجة الى
ذكره لان ما ذكرته هو المستقر في المكاتبه اليه الى
آخر وقت قات وذلك لانه في زمن المقر الشهابي بن
فضل الله كان مرعى الجانب بملااة التتر وانغمامه الى

(*) في الاصل: ديدان

العادل في رعيته بقية الملوك الاغريقية سلطان الكرج ذخر
 ملك البحار والخلج حامى حمى الفرسان وارث اباؤه فى
 الاسرة والتيجان سياج بلاد الروم وايران سليل اليونان
 خلاصة ملوك السريان بقية ابناء التخوت والتيجان ممزج
 النصرانية مويد الميسوية مسيح الابطال المسيحية معظم .
 البيت المقدس بعقد النية عماد بنى المعمودية ظهير البابا
 بابا رومية مواد المسلمين خالصة الاصدقاء المقربين صديق
 الملوك والسلاطين وهذا دعاء اوردته فى التثيف يليق به
 وهو وحى ملكه بوته لا يجنده وبوفاته بعهد لا بجيشه
 ومد بنده وبما عندنا من سجايا الاحسان لا بما يظن انه من
 عنده وبما فى رأينا المورى لا بما يقدر النار من زنده
 وربما قيل مصافى المسلمين بدل مواد المسلمين اما فى
 التثيف فقد ذكر ان للكرج ملكين احدهما صاحب تفليس
 المقدم ذكره وذكر انه اسمه اذ ذاك داود الثانى الحاكم

جوبان اليهم ويد مشكورة كانت له عندهم وكان صديقاً
للكم برطاما يفرس عنده الصنائع ويستريه الودائع فكان
أخص خصيص به واصدق صديق له يدعوهم للههم ويستصرخ به
في الملم ويعدده رداً لعسكره ومزيلاً لمنكره وعقب ذلك بان
قال وبرطاما المذكور عهدي به حتى يرزق من اجل ملوك
النصرانية واعرق انساب بنى المعمودية وقد كان كاتب الابواب
السلطانية بسبب كنيسة المصلبة وان ترفع عنها الأيدي
المتغلبة فبرزت الاوامر المطاعة باعادتها عليهم وكانت قد
أخذت منهم وهى بظاهر القدس الشريف واتخذت مسجداً
وعز هذا على طوائف العلماء والصالحاء وان لم يعمل هذا
سدى قيل انه كان يحسن لجوبان قصد البلاد ويبدل له اياه
الطارف والتلاد وذكر ان رسم المكاتبه اليه: ادام الله تعالى
بهجة الحضرة العلية حضرة الملك الجليل الهمام الباسل الضرغام
السميدع الكرار الفضنفر المتخت المتوج العالم فى ملته

بلاد جليلة ومملكة مفخمة وكانها مقطعة من البلادين ولها
 ملك قائم وبها ملك دائم وأمها مدينة تفليس وسلطان بيت
 هولاء بمملكة ايران يحكم عليها ويرايغته تصل اليها
 الا انه لا يظنى بها سيله ولا تجوس خلال ديارها للحرب
 المضرة خيله وانما له بها تومان اتخذه سدادا لثغرها وقياما
 بامرها منزلهم فيح بواديهما اهل حل وترحال وتنقل من
 حال الى حال: قال واخر من كان له في هذه البلاد سمعة
 واقبلت به للمهابة صرعة الشيخ محمود بن جوبان وكان
 باسلا لا يطاق ورجلا مر المذاق ولما جرت الكائنة لابيه
 لاذ بالسلطان ازبك قان ثم لم تطل له مدة ولا تفرجت له
 حلق شدة واتاه اجله وما استطاع رده ثم قال وعسكر
 الكرج صليبة دين الصليب واهل البأس والنجدة وهم
 للعساكر الهولاء كوهية عتاد وذخر ولهم بهم وثوق وعليهم
 اعتماد (ولا) سيما لاولاد جوبان وبنيه وبقايا مخلفيه لسالف احسان

من صبح الاعشى فى صناعة الانشاء

لشهاب الدين احمد بن عبد الله القلقشندى

المقالة الرابعة.... القسم الثانى... الطرف

الثالث ... المقصد الاول

(فى المكاتبه الى ملوك الكفار يبلاد الشرق وجملة من

بها من ملوك النصارى المكاتبين عن

هذه الملكة مملكتان)

الاولى مملكة الكرج من النصارى الملكة قال فى

١. «التعريف» ويقال فى المسلمين الكُرد وفى النصارى الكُرج قال

وموقع هذه (البلاد) بين بلاد الروم وبين بلاد ارمينية وهى

ويوفر علينا مصالحنا، وكان كذلك كل من ولي. نكون
عنده في احسن منزلة.»

بعض قتلة الحسين من الذين انهزموا من المختار بن عبيدة». فقال: «من اين لك هذا» فقلت له: «من مسطور ان جماعة من قتلة الحسين قد انهزموا الى الدربند». فمضى تلك الليلة. فلما كان الغد، نزل الرجل ومعه جماعة، فحضروا عندي وتحدثنا ساعة، وكان فيهم شيخ يسمى محمد ابن عمران، فجعلت أسأله عن مقامهم في تلك الناحية وكيف ثبتوا فيه ولم يعودوا. فقال: «جبل لنا وطناً». فقلت: «كيف لم تتركوا الكلام بالعربية»، فقال: «نحن نوضى بعضنا بعضاً بأن لا نترك الكلام بالعربية، ولا نكلم منا طفلاً الا بالسريية، فيتربى ١. الطفل على اللسان العربي». فقلت له: «وكيف احوالكم هنا». فقال: «بخير، ولنا هذه الارض مقدار خمسة فراسخ في مثلها، ونحن نزرع ما نحتاج اليه وما يمارضنا احد. وهذا الأمير صاحب الدربند (يشير إلى الأمير أبي المظفر صاحب الدربند في ذلك الحين) يحسن مراعاتنا

فلما نزلنا بعض الايام فى ولاية الدربند نزل الملك
 (اى ديمطرى) والمسكر فى مرج تحت الجبل وانا معهم، فما
 كان إلا ساعة ونزل من تلك الضياع جماعة الى المعسكر فرأيت
 أحدهم وقد عبر عندى فى الوضع الذى كنت فيه وهو يتكلم
 العربية . فعجبت من ذلك وقلت له: «من أين أنت يا فتى .
 فان هذه الارض ما رأيت بها مستعربا.» فقال: «من تلك
 القرية»، وأوماً إلى قرية على نين فى وسط الجبل، فقلت
 له: «ومن أين هذا الكلام العربى» قال: «أنا وكل من فيها
 عرب، ونحن نتكلم بالعربية.» فقلت له: «كم لكم هاهنا»
 فقال ما وصلنا إلى خمسمائة سنة بل دوز ذلك زاندا اوناقصا. ١٠
 فقلت: «من أى العرب انتم؟» فقال: «من بنى أمية ومن كندة
 ومن قبائل اخرى، ونحن مختلطون.» فقلت له: «ما جاء بكم
 إلى هذا الوضع» فقال: لا أعلم». فقلت: «انكم لا شك

للمسلمين الى يومنا هذا حين دخلت اليهم فى سنة ثمان
واربعين وخسمائة ❀

ولقد رأيت الملك ديمطرى فى هذه السنة وقد قدم
الى تفليس وأقام أياماً ثم نزل يوم الجمعة الى الجامع وجلس
على دكة مقابل المنبر والخطيب وسمع جميع الخطبة ووقف
حتى صلى الناس وخرج واطلق ذلك اليوم برسم الجامع
مائتى دينار حمراء وكنت أرى من احسانه لأهل الدين
والعلماء والصوفية والوعاظ والاشراف الذين يقصدونه ما ليس
بقليل ويحسن اليهم ويكرمهم ويجبرهم ويمطيهم العطاء
الكثير ❀

قيل وفى سنة ست عشرة وخسمائة تزلزلت مدينة
جنزى وانخسف طرفها وانهدم سورها وسار الملك داود
وقصدها وسبأ أهلها واسر منها خلقاً عظيماً وحملهم على العجل
كالاغنام ونهب كل ما كان فيها ودخل بهم الى تفليس فاشتري
اهل تفليس اكثرهم واطلقوهم ❀

سنة خمس عشرة (وخمسمائة) ونهبها وأحرق أكثرها ثم انه آمنهم وأحسن الى أهلها فشرط لهم شروطاً اختاروها. اشترط ألا يكون في الجانب الذي يكون فيه المسلمون خنزير ولا يذبح بينهم وضرب لهم الدرهم وعلى وجه اسم الخليفة والسلطان وأقر لهم في الاذان والصلوة ظاهراً وشرط لهم ان حَمَام اسمعيل لا يدخله كرجي ولا يهودي ولا ارمني فان يدعا يوم الجمعة على المنبر للخليفة والسلطان ولا يدعا له على المنبر. فشرط انه يكون خدمة الكرجي (في السنة خمسة) دنانير و(خدمة) اليهودي اربعة دنانير و(خدمة) المسلم ثلاثة دنانير. وشرط لهم انه من (*) آذى مسلماً فقد أهدر دمه للمسلمين واحسن الى المسلمين غاية الاحسان ولأهل الدين والعلم والصوفية من الحرمة والكرامة ما ليست لهم بين المسلمين ﷺ ولقد رأيت هذه الشروط جميعاً باقية

(*) في الاصل: ما.

انه الى زماننا بقى من الاسراء عندهم ولقد رأيت الوقعة حين دخلت الى تفليس فى سنة ثمان واربعين وخمسمائة وسرت فى خدمة ملك الابخاز ديمطرى الى داخل تفليس وسرنا فى ولايته مقدار نيف وسبعين يوما (واجتاز الى) البلان وطرف • الدربند ولقد وصلنا بعض الايام الى مرج واسع تحت جبل وفى لصف الجبل قلعة منيفة فنزل الملك هناك فقال لى ملك الابخاز: يا فلان ان (فى) هذه القلعة (رجل) مستعرب وهو أسير من نوبة ايلغازى فاذا كان الغد اصعد اليه وابصره واسئله من أين هو. فعولتُ على ذلك فلما كان الليل وصل ١٠ للملك خبر ان بعض الولايات قد ماجت عليه فُضربُ بوق الرحيل من وقته وسار الملك ولم يقدر الله ان نجتمع به ﷺ ولما انهزم المسلمون سار نجم الدين وديس فى عشرين فارسا وخرج الى البلاد ومضى جميع ما كان معه وعاد الى ميفارقين فبعد ما كسرت العساكر عاد ملك الابخاز ونزل على تفليس وحاصرها ثم ملكها سيفا ودخلها فى آخر

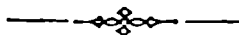
يستدعونه فصار معه سيف الدولة ديس بن صدقة الزيدى
وكان صهر نجم الدين على ابنته كهار خاتون وكان قد
وصل (فى) تلك السنة فصار بالمساكر ومضى فى صحبته
القاضى علم الدين بن الجبر (٤) وولده القاضى أبو المفتح قاضى
ماردين الان والوزير ابو تمام بن عبدون فوصلوا الى ارزن
الروم وتخلف القاضى والوزير هناك وسار بالمساكر الى
القرس ودخل من طريق ترياليت واجتمعت عساكر عظيمة
وجاء السلطان طغرل من ناحية جنزى وفضر الدين طغان
ارسلان الاحدب من ناحية دوين وسارت المساكر الى ان
بقى بينها وبين تفليس الجبل مقدار نصف يوم وخرج الملك
داود من جانب الغرب وتحدر عليهم من رأس الجبل ولده
ديمطرى وكانوا فى لُحْف الجبل واقتلوا هناك قتالا عظيما
وُقُتل من المسلمين ما لا يحصى وانهمزوا فأسروا خلقا لا
يحصى من المسلمين والعرب وغنموا منهم غنيمة عظيمة بحيث

من تاريخ ميفارقين

لابن الازرق الفارقي

وفي سنة خمس عشرة وخسمائة نفذوا اهل تفلين الى
نجم الدين ايلغازي يستدعونه لسلاموا اليه تفلين وكان آنفا بيد
اهلها مدة اربعين سنة وكان ملاكها قوم (من اهلها) يسمون
بنسى جعفر من مقدار مائتي سنة فانقرضوا. فولى اهلها وكان
كل شهر يلى منهم واحد فضايقها الملك داود ملك
الكرج والابخاز مضايقة شديدة. فنفذوا الى السلطان طغرل
وكان في جنزى واران فنفذ لهم شحنة وما زالت مضايقة
١٠ ملك الكرج عنهم فاتفقوا ان يحملوا له في كل سنة
عشرة الف دينار ويكون عندهم شحنة بمشرة فوارس
لا غير فبقوا على ذلك مدة. ثم نفذوا الى نجم الدين

القَطْرِيجِ اسيرا فحملة الى العسكر ثم نهض بغا الى عيسى
 ابن يوسف ابن اخت اصطفانوس وهو في قلعة كَشِيش من
 كورة البيلقان وبينها وبين البيلقان عشرة فراسخ وبينها وبين
 برذعة خمسة عشر فرسخا فحاربه ففتحها واخذه وحملة وحمل
 ابنه معه واباه وحمل ابا العباس الوائى واسمه سُنْباط بن
 أُشوط وحمل معه معاوية بن سهل بن سُنْباط بطريق اَران^ء
 وحمل اذرنرسى بن اسحاق الخاشنى ❁

بهما بنا فأمر بنا به فُرِدَّ الى باب الحسك فضربت عنقه
هناك صبرا وحمل رأسه الى بنا وصلب جيفته على الكرّ
وكان شيخا محدودراً ضخم الرأس يخضب بالوسمة آدم اصلع
احول فنصب رأسه على باب الحسك وكان الذي تولّى قتله
غامش خليفة بنا واحترق في المدينة نحو من خمسين الف
انسان فظفيت النار في يوم وليلة لانها نار الصنوبرلا بقاء لها
وصبّحهم المغاربة فأسروا من كان حياً وسلبوا الموتى وكانت
امراة اسحاق نازلة بصنديل وهي حذاء تفليس في الجانب
الشرقي وهي مدينة بناها كسرى انوشروان وكان اسحاق قد
حصنها وحفر خندقها وجعل فيها مقاتلة من الخويشة وغيرهم
واعطاهم بنا الامان على ان يضعوا أسلحتهم ويذهبوا حيث
شاؤوا. وكانت امراة اسحاق ابنة صاحب السرير ثم وجه بنا
فيما ذكر زيرك الى قلعة الجردمان وهي بين برذعة وتفليس
في جماعة من جنده ففتح زيرك الجردمان وأخذ بطريقها

الصّراة ببغداد واكبر وهو ما بين المدينة وتفليس فى الجانب
 الغربى وصنديدل فى الجانب الشرقى وكان معسكر بفا فى
 الشرقى فجاوز زيرك الكرك الى ميدان تفليس ولتفليس خمسة
 ابواب باب الميدان وباب قريس وباب الصغير وباب الربض
 وباب صنديدل. والكرك نهر يخدر مع المدينة ووجه بفا ايضا .
 ابا العباس الواثى النصرانى الى اهل ارمينية عربها و عجمها
 فاتاهم زيرك مما يلى الميدان .وابو العباس مما يلى باب الربض
 فخرج اسحاق بن اسماعيل الى زيرك فناوشه القتال ووقف
 بفا على تلّ مطلق على المدينة مما يلى صنديدل لينظر ما
 يصنع زيرك وابو العباس فبعث بفا النفاطين فضربوا المدينة
 بالنار وهى من خشب الصنوبر. فهاجت الريح فى الصنوبر
 فاقبل اسحاق بن اسماعيل الى المدينة لينظر فاذا النار قد
 اخذت فى قصره وجواريه واحاطت به النار ثم اتاه
 الاتراك والمغاربة فأخذوه أسيراً وأخذوا ابنه عمرا فاتوا

سار الى بلاد الباق فأسر آشوط بن همزة ابا العباس وهو
صاحب الباق والباق من كور البسفرجان وبنى النشوى
ثم سار الى مدينة ديل من ارمينية فاقام بها شهرا ثم سار
الى تفليس ❀ ...

❀ ثم دخلت سنة ثمان وثلثين ومائتين ❀

❀ ذكر الخبر عما كان فيها من الاحداث فمن ذلك ما كان
من ظفر بنا باسحاق بن اسماعيل مولى بنى امية بتفليس
واحراقه مدينة تفليس ❀

❀ ذكر الخبر عما كان من بنا فى ذلك ❀

❀ ذكر ان بنا لما صار الى ديل بسبب قتل القاتلين من
اهل ارمينية يوسف بن محمد اقام بها شهرا فلما كان يوم
السبت لعشر خلون من شهر ربيع الاول من سنة ٢٣٨
وجه بنا زيرك التركى فجاوز الكر وهو نهر عظيم مثل

اخبار البطارقة فأبى ان يفعل فوفاه القوم فى شهر رمضان
 فأحدقوا بسور المدينة. والثلج ما بين عشرين ذراعاً الى
 اقل حول المدينة الى خلاط الى دُيل والدنيا كلها ثلج
 وكان يوسف قبل ذلك قد فرق اصحابه فى رساتيق عمله
 فتوجه الى كل ناحية منها قوم من اصحابه. فوجه الى كل
 طائفة منهم من البطارقة ومن معهم جماعة فقتلوهم وقتلوا
 فى يوم واحد وكانوا قد حاصروه فى المدينة اياماً فخرج
 اليهم فقاتل حتى قتل فوجه المتوكل بنو الشرايى الى
 ارمينية طالباً بدم يوسف فشخص اليها من ناحية الجزيرة
 فبدأ بأرز بن موسى بن زرارة وهو... وله اخوة اسماعيل ١٠
 وسليمان واحمد وعيسى ومحمد وهارون فحمل بنا موسى بن
 زرارة الى باب الخليفة ثم سار فاناخ بجبل الخويشة وهم
 جماعة اهل ارمينية وقتله يوسف بن محمد فحاربهم فظفر بهم
 فقتل زهاء ثلثين الفا وسبى منهم خلقاً كثيراً فباعهم بارمينية ثم

ابن محمد وقيدته وبمث به الى باب الخليفة فاسلم بقراط وابنه
فذكر ان يوسف لما حمل بقراط بن اشوط اجتمع عليه ابن
اخى بقراط بن اشوط وجماعة من بطارقة ارمينية
وكان الثلج قد وقع فنى المدينة التى فيها يوسف
. وهى فيما قيل طُرُون فلدًا سكن الثلج اناخوا عليها من
كل ناحية وحاصروا يوسف ومن معه فى المدينة
فخرج يوسف الى باب المدينة فقاتلهم فقتلوه وكدل من
قاتل معه فاما من لم يقاتل معه فانهم قالوا له ضع ثيابك
وانج عريانا فطرح قوم منهم كثير ثيابهم ونجوا عراة
١٠ حفاة فمات اكثرهم من البرد وسقط اصابع قوم منهم ونجوا
وكانت البطارقة لما حمل يوسف بقراط بن اشوط تحالفوا
على قتله ونذروا دمه ووافتهم على ذلك موسى بن زرارَة
وهو على ابنة بقراط فهى سواده بن عبد الحميد الجحافى
يوسف بن ابى سعيد عن المقام بموضعه واعلمه بما اتاد من

من تأريخ الرسل والملوك

❖ لابي جعفر محمد بن جرير الطبرى ❖

❖ ثم دخلت سنة سبع وثلثين ومائتين ❖

❖ ذكر الخبر عما كان فيها من الاحداث فمن ذلك

❖ ما كان من وثوب اهل ارمينية بيوسف بن محمد فيها ❖

❖ ذكر الخبر عن سبب وثوبهم به ❖

قد ذكرنا فيما مضى قبل سبب استعمال المتوكل

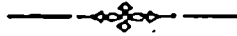
يوسف بن محمد هذا على ارمينية فأما سبب وثوب اهل

ارمينية به فانه كان فيما ذكر انه لما صار الى عمله من

ارمينية خرج رجل من البطارقة يقال له بقراط بن اشوط

وكان يقال له بطريق البطارقة يطلب الامارة فأخذه يوسف

وشوشت وبازایت صلحاً علی حقن دماء اهلها واقرار مصلیاتهم
 وحیطانهم وعلی ان یودوا اتاوة عن ارضهم ورؤسهم وصالح
 اهل قَلْرِجِیت واهل ثریالیت وخابیط وخابیط وارطهال وباب
 اللّٰل وصالح الصّارِیة والدودانیة علی اتاوة

عرض للمسلمين شغل عنكم فقهركم عدوكم فقير مأخوذين
بذلك ولا هو ناقض عهدكم هذا لكم وهذا عيبكم شهد الله
وملائكته وكفى بالله شهيداً ۞ وكتب الجراح بن عبد الله
الحكمي لاهل تفليس كتابا نسخته «بسم الله الرحمن الرحيم
هذا كتاب من الجراح بن عبد الله لاهل تفليس من رستاق
منجليس من كورة جرزان انه اتونى بكتاب امان لهم من
حبيب بن مسلمة على الاقرار بصغار الجزية وانه صالحهم
على ارضين لهم وكروم وارضاء يقال لها اوارى وسائنا من
رستاق منجليس وعن طعام وديدوا من رستاق تحويط من
كورة جرزان على ان يودوا عن هذه الارحاء والكروم ١٠
فى كل سنة مائة درهم بلا ثاينة فانفذت لهم امانهم وصلحهم
وامرت الا يزداد عليهم فمن قرى عليه كتابى فلا يتعد ذلك
فيهم ان شاء الله» وكتب ۞ قالوا وفتح حبيب حوارح
وكسفريس^(٤) وكسال وخنان وسمسخى والجردمان وكستسجى
(٤) في الأصل: كسفرس.

قَوْمٌ هَدَيْتُكُمْ وَحَسَبْتُهَا مِنْ جَزِيَّتِكُمْ وَكُتِبَتْ لَكُمْ أَمَانًا
 وَاشْتَرَطْتُ فِيهِ شَرْطًا فَإِنْ قَبَلْتُمُوهُ وَوَفَيْتُمْ بِهِ وَالْأَفْأَذُونَ بِحَرْبٍ
 مِنْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنْ أَتَبَعَ الْهَدْيَ ۖ ثُمَّ وَرَدَ
 تَفْلَيْسٌ وَكَتَبَ لِأَهْلِهَا صَلَاحًا «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» هَذَا كِتَابٌ
 مِنْ حَبِيبِ بْنِ مَسَامَةَ لِأَهْلِ تَفْلَيْسٍ مِنْ مَنْجَلِيسٍ مِنْ جُرْزَانَ
 الْقَرْمَزِ بِالْأَمَانِ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَيَعْمَهُمْ وَصَوَامِعِهِمْ وَوَسْطَاتِهِمْ
 وَدِينِهِمْ عَلَى إِقْرَارٍ بِالصَّفَارِ وَالْجَزِيَّةِ عَلَى كُلِّ أَهْلِ بَيْتٍ دِينَارٍ
 وَلَيْسَ لَكُمْ أَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ أَهْلِ الْبَيْتَاتِ تَخْفِيقًا لِلْجَزِيَّةِ
 وَلَا لَنَا أَنْ نَفْرَقَ بَيْنَهُمْ اسْتِكْثَارًا مِنْهَا وَلَنَا نَصِيحَتُكُمْ
 ١. وَضَلَعُكُمْ عَلَى أَعْدَاءِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ صَلَّى مَا اسْتَطَعْتُمْ وَقَرِي
 الْمُسْلِمِ الْمَحْتَاكِ لَيْلَةً بِالْمَعْرُوفِ مِنْ حَلَالِ طَعَامِ أَهْلِ الْكِتَابِ
 لَنَا وَإِنْ انْقَطَعَ بِرَجُلٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ عِنْدَكُمْ فَعَلَيْكُمْ إِدَاؤُهُ
 إِلَى أَدْنَى فَمَةٍ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ إِلَّا أَنْ يَحَالَ دُونَهُمْ وَإِنْ أَنْبَتُمْ
 وَأَقَمْتُمْ الصَّلَاةَ فَأَخَوَانَا فِي الدِّينِ وَالْأَفْأَذُونَ عَلَيْكُمْ وَإِنْ

وغاب على ويص وصالح اهل القلاع بالسيجان على خراج
 يودونه ثم سار الى جرجان ^١ حدثني مشايخ من اهل ديل
 منهم برمك بن عبد الله قالوا سار حبيب بن مسلمة بن
 معه يريد جرجان فلما انتهوا الى ذات اللجم سرحوا بعض
 دوابهم وجمعوا لجمها فخرج عليهم قوم من الملوج فاعجلوهم
 عن الالجام فقاتلوهم فكشفوهم الملوج واخذوا تلك اللجم
 وما قدروا عليه من الدواب ثم انهم كروا عليهم قتلوهم
 وارتجعوا ما اخذوا منهم فسمى الموضع ذات اللجم قالوا
 واتى حبيباً رسول بطريق جرجان واهلها وهو يريد فادى
 اليه رسالتهم وسأله كتاب صلح وامان لهم فكتب حبيب
 اليهم داما بعد فان ثقلى رسولكم قدم على وعلى الذين معي
 من المؤمنين فذكر عنكم انا امة اكرمنا الله وفضلنا وكذلك
 فعل الله وله الحمد كثيراً وصلى الله على محمد نبيه وخيرته
 من خلقه وعليه السلم وذكرتم انكم احببتم سلمنا وقد

وذات اللجم والجبل كوتة ووادي الاحرار وغلبت على
 جميع قري ديل ووجه الى سراج طير وبغروند فاتاه
 بطريقها فصالحه عنها على اتاوة يؤديها وعلى مناصحة
 المسلمين وقراهم ومعاونتهم على اعدائهم وكان كتاب صلح
 ديبيل:

«بسم الله الرحمن الرحيم هذا كتاب من حبيب بن
 مسلمة لنصارى اهل ديل ومجوسها ويهودها شاهدهم
 وغائبهم اني امتكم على انفسكم واموالكم وكنائسكم
 وبيمكم وسور مدينتكم فانتم آمنون علينا الوفاء لكم
 بالعهد ما وقيتم واديتم الجزية والخراج شهد الله وكفى به
 شهيدا» وختم حبيب بن مسلمة * ثم اتى حبيب النشوى
 ففتحها على مثل صلح ديل وقدم عليه بطريق البسفرجان
 فصالحه عن جميع بلاده وارضى هصالة وافارسة على خراج
 يؤديه في كل سنة ثم اتى السيجان فحاربهم اهلها فهزمهم

فاتاه بطريق خلاط بما عليه من المال واهدى له هدية لم
 يقبلها منه ونزل خلاط ثم سار منها الى الصبانه فقيه بها
 صاحب مَكْس وهي ناحية من نواحي البسفرجان فقاطمه
 على بلاده ووجه منه رجلاً وكتب له كتاب صلح وامان
 ووجه الى قري ارجيش وباجنيس من ثلب عليها وجبى
 جزية رؤس اهلها واتاه وجوههم فقاطهم على خراجها فاما
 بحيرة الطريخ فلم يعرض لها ولم تنزل مباحة حتى ولى
 محمد بن مروان بن الحكم الجزيرة وارمينية فحوى صيدها
 وباعه فكان يستغلها ثم صارت لمزون بن محمد فقبضت
 عنه قال ثم سار حبيب واتى اُردساط وهي قرية
 القرمز واجاز نهر الاكراد ونزل مرج ديل فسرب الخيول
 اليها ثم زحف حتى نزل على بابها فتحصن اهلها ورموه
 فوضع عليها منجنيقا ورماهم حتى طلبوا الامان والصلح
 فاعطاهم اياه وجالت خيوله فنزلت جرنى وبلغت اشوش

حتى أَنَاخَ عَلَى قَالِقَلَا فَحَصَرَهَا وَأَهْلَهَا يَوْمَئِذٍ قَلِيلٌ وَعَامِلُهَا
 أَبُو كَرِيمَةَ فَتَقَبَّ أَخْوَانٌ مِنَ الْأَرَمَنِ مِنْ أَهْلِ مَدِينَةِ قَالِقَلَا
 رَدْمًا كَانُوا فِي سُورِهَا. وَخَرَجُوا إِلَى كُوسَانَ فَأَدْخَلَاهُ الْمَدِينَةَ
 فَغَلَبَ عَلَيْهَا فَقَتَلَ وَسَبَى وَهَدَمَهَا وَسَاقَ مَا حَرَى إِلَى الطَّائِغِيَّةِ
 ° وَفَرَّقَ السَّبْيَ عَلَى أَصْحَابِهِ ۞ وَقَالَ الْوَأَقْدِيُّ لَمَّا كَانَتْ سِنَةٌ
 ١٣٩ قَادَى الْمَنْصُورَ بَيْنَ كَانٍ حَتَّى مَنَ اسَارَى أَهْلَ قَالِقَلَا
 وَبَنَى قَالِقَلَا وَعَمَرَهَا وَرَدَّ مِنْ قَادَى بِهِ إِلَيْهَا وَنَدَبَ إِلَيْهَا
 جُنْدًا مِنْ أَهْلِ الْجَزِيرَةِ وَغَيْرِهِمْ وَقَدْ كَانَتْ طَائِغِيَّةَ الرُّومِ خَرَجَ
 إِلَى قَالِقَلَا فِي خِلَافَةِ الْعَتَمِصِّ بِاللَّهِ فَرَمَى سُورَهَا حَتَّى كَادَ
 ١٠ يَسْقُطُ فَانْفَقَ الْعَتَمِصُّ عَلَيْهَا خَمْسَ مِائَةِ أَلْفِ دِرْهَمٍ حَتَّى
 حَصَّتْ ۞ قَالُوا وَلَمَّا فَتَحَ حَيْبَ مَدِينَةِ قَالِقَلَا سَارَ حَتَّى نَزَلَ
 مَرْبَلَا فَأَتَاهُ بِطَرِيقٍ خِلَاطُ بَكْتَابِ عِيَاضَ بْنِ غَنَمٍ وَكَانَ
 عِيَاضٌ قَدْ أَمِنَهُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَالِهِ وَبِلَادِهِ وَقَاطَعَهُ عَلَى اتَاوَةِ
 فَانْفَذَهُ حَيْبَ لَهُ ثُمَّ نَزَلَ مِنْزَلًا بَيْنَ الْهَرَكِ وَدَشْتِ الْوَرَكِ

بهم وعليهم سلمان بن ربيعة الباهلي ووجه معاوية حبيب بن
 مسلمة الفهري معه في مثل تلك المدة فافتتحا حصونا واصابا
 سبيا وتنازعا الامارة وهم اهل الشام بسلمان فقال الشاعر
 ان تقاتوا البيت والخبر الاقول اثبت حدثني به عدة من
 مشايخ اهل قايقلا وكتب اليّ به العطف بن سفين ابو
 الاصبح قاضيها رحمته وحدثني محمد بن سعد عن الواقدي عن عبد
 الحميد بن جعفر عن ابيه قال حاصر حبيب بن مسلمة اهل ديبيل
 فاقام عليها فلقية الموربان الرومي فبيته وقتله وغنم ما كان
 في عسكره ثم قدم سلمان عليه، والثبت عندهم انه لقيه
 بقايقلا رحمته وحدثني محمد بن بشر وابن ورز القاليان عن
 مشايخ اهل قايقلا قالوا لم تنزل مدينة قايقلا منذ فتحت
 ممتنة بمن فيها من اهلها حتى خرج الطاغية في سنة ١٣٣
 فحصر اهل مطية وهدم حائطها واجلى من بها من المسلمين
 الى الجزيرة ثم نزل مرج الحصى فوجه كوسان الارمني

وجدها عنده ❦ قالوا ثمَّ انَّ سَلْمَانَ ورد وقد فرغ المسلمون
من عدوهم فطلب اهل الكوفة اليهم ان يشركوهم في
الغنيمة فلم يفعلوا حتى تفاظ حبيب وسَلْمَان في القول وتوعد
بعض المسلمين سَلْمَانَ بالقتل قال الشاعر:

❦ ان تَقْتُلُوا سَلْمَانَ تَقْتُلُ حَيِّكُمْ ❦

❦ وان ترحلوا نحو ابن عفان نرحل ❦

وكتب الى عثمان بذلك فكتب ان الغنيمة باردة
لاهل الشام وكتب الى سَلْمَانَ يأمره بغزو اَرَانَ، وقد روى
بعضهم ان سَلْمَانَ بن ربيعة توجه الى ارمينية في خلافة
١. عثمان فسبى وغنم وانصرف الى الوليد بن عتبة وهو
بحدیثة الموصل سنة ٢٥ فاتاه كتاب عثمان يعلمه ان معوية
كتب يذكر ان الروم قد اجلبوا على المسلمين بجموع عظيمة
يسأل المدد ويأمره ان يبعث اليه ثمانية الف رجل فوجه

ارمنيًا قس قد جمع للمسلمين جمعًا عظيمًا وانضمت إليه امداد
 اهل اللان وافخاز وسندر من الخزر فكتب الى عثمان يسئله
 المدد فكتب الى معاوية يسأله ان يخصص إليه من اهل
 الشام والجزيرة قوما ممن يرغب في الجهاد والغنيمة فبعث إليه
 معاوية ألفي رجل أسكنهم قاليقلا واقطعهم بها القطائع
 وجملهم مرابطة بها، ولما ورد على عثمان كتاب حبيب كتب
 الى سعيد بن العاصي بن سعيد بن العاصي بن أمية وهو عامله
 على الكوفة يأمره بامداده بجيش عليه سلمان بن ربيعة الباهلي
 وهو سلمان الخيل وكان خيرًا فاضلاً غزاه فارس سلمان
 الخيل إليه في ستة الف رجل من اهل الكوفة وقد اقبلت
 الروم ومن معها فنزلوا على الفرات وقد ابطأ على حبيب
 المدد فبيتهم المسلمون فاجتاحوهم وقتلوا عظيمهم وقالت
 أم عبد الله بنت يزيد الكلبيّة امرأة حبيب ليلتذ له ابن
 موعذك قال سرادق الطاغية او الجنة فلما انتهى الى السرادق

من كتاب فتوح البلدان

للامام ابي العباس احمد بن يحيى بن جابر البلاذرى

قَالُوا وَلَمَّا اسْتَخْلَفَ عَثْمَانُ بْنُ عَفَّانٍ كَتَبَ إِلَى مَعْوِيَةَ
وَهُوَ عَامِلُهُ عَلَى الشَّامِ وَالْجَزِيرَةِ وَثَنُورَهُمَا يَأْمُرُهُ أَنْ يُوجِّهَ
حَبِيبَ بْنَ مَسْلَمَةَ الْفَهْرِيَّ إِلَى أَرْمِينِيَةَ وَكَانَ حَبِيبٌ ذَا أَثَرٍ
جَمِيلٍ فِي فَتُوحِ الشَّامِ وَغَزْوِ الرُّومِ قَدْ عَامَ ذَلِكَ مِنْهُ عَمْرٌ ثُمَّ
عَثْمَانُ رَضِيَ عَنْهُمَا ثُمَّ مِنْ بَعْدِهِ وَيُقَالُ بَلَّ كَتَبَ عَثْمَانُ إِلَى حَبِيبٍ
يَأْمُرُهُ بِغَزْوِ أَرْمِينِيَةَ وَذَلِكَ اثْبَتَ فَتَحَهُ إِلَيْهَا فِي سِتَّةِ أَلْفٍ
وَيُقَالُ فِي ثَمْنِيَةِ أَلْفٍ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ وَالْجَزِيرَةِ فَاتَى قَالِقَلَا
فَانَاخَ عَلَيْهَا وَخَرَجَ إِلَيْهَا أَهْلُهَا فَمَاتَلَهُمْ ثُمَّ الْجَاهِمَ إِلَى الْمَدِينَةِ
فَطَلَبُوا الْأَمَانَ عَلَى الْجَلَاءِ وَالْجَزِيرَةَ فَجَلَا كَثِيرٌ مِنْهُمْ فَلَحَقُوا بِبِلَادِ
الرُّومِ وَأَقَامَ حَبِيبٌ بِهَا فِيمَنْ مَعَهُ أَشْهُرًا ثُمَّ بَلَنَهُ أَنْ يَطْرُقَ

تنسج على نفسها مثل دودة القزّ وبانني انه يرتفع بها بزيون
كثير ❀

وهي قصبه ارمينية وكان بها سنباط بن اشوط ولم تنزل
في ايدي الكبرآء من النصارى وهم الغالب على اهل ارمينية
وهي مملكة الارمن المتاخمين للروم فحدّ لهم الى برذعة .
وحدّ لهم الى الجزيرة وحدّ لهم الى اذريجان والثغر الذي
يلى الروم من ارمينية قَالِقْلًا واليها يفزو اهل اذريجان
والجبال والرى وما والاها ولهم مدخل الى الروم يعرف
بطرابزندهٴ يجتمع فيه التجار فيدخلون بلد الروم للتجارة فما
وقع من دبايج وزيون وثياب الروم الى تلك النواحي فمن .
طرابزندهٴ ❀

وتفليس مدينة دون باب الابواب في الكبر وعليها
سوران من طين ولها ثلاثة ابواب وهي خصبة جدًا كثيرة
الفواكه والزروع وهي ثغر وبها حمامات مثل حمامات
طبرية ماؤها سُخْنٌ من غير نار ۞

وليس بالران مدينة اكبر من برذعة والباب وتفليس فاما
يَلْقَانِ وورثان وبرديج وبرزنج والشماخية وشروان والابخاز
والشبران وقبلة وشكى وجنزة وشمكور وخنان فانها صفار
متقاربة في الكبر خصبة واسعة المرافق ۞

واما ديبيل فانها مدينة اكبر من اردبيل وهي قصبة ارمينية
١. وبها دار الامارة كما ان دار الامارة بالران برذعة ودار الامارة
باذريجان اردبيل وعليها سور والنصارى بها كثير ومسجد
الجامع بجانب البيعة ويرتفع بها ثياب الصوف من بسط
ووسائد ومقاعد وتكك وغير ذلك من اصناف الارميني
ولهم صبغ يسمى القرمز به يصبغ الصوف وبلغني انه دودة

باب حديد وهو على تسعة اساطين ودار الامارة بجانب

مسجد الجامع فى المدينة والاسواق فى ربضها ❖

واما باب الابواب فانها مدينة على البحر وفى وسطها

مرسى للسفن وبين هذا المرسى وبين البحر قد بنى على

حافتى البحر سدان حتى ضاق مدخل السفن وجعل المدخل

مُتَوِيًّا وعلى هذا الفم سلسلة ممدودة لا يخرج المركب

ولا يدخل الا بأمر وهذان السدان من صخر ورصاص ❖

وباب الابواب على بحر طبرستان هى مدينة تكون

اكبر من اردبيل ولهم زروع كثيرة وثمار قليلة الا ما

يحمل اليهم من النواحي وهى مدينة عليها سور من حجارة ١٠

وآجر وطين وهى فرضة بحر الخزر من السرير وسائر بلدان

الكفر وهى ايضا فرضة جرجان وطبرستان والديلم ويرتفع

منها ثياب كتان وليس بالاران وارمينية واذريجان ثياب كتان الا

هناك وبها زعفران ويقع اليها رقيق من سائر دور الكفر ❖

مالك له ويجهز منه الى فارس وخوزستان شىء كبير ۞
وعلى ناك فرسخ من بردعة نهر الكرك وبنهر الكرك
السرماهى الذى يحمل الى الآفاق مالها ويرتفع من نهر
الكرك سمك يسمى الزراقن والعشوبة سكان يفضلان على
اجناس السمك بتلك النواحي ۞ وعلى باب بردعة يسمى
باب الاكراد سوق يسمى الكركى مقدار فرسخ فى فرسخ
يجتمع فيه الناس كل يوم احد ويتباه الناس من كل مكان
حتى من العراق وهو اكبر من سوق كولسره وقد غاب
على هذا اليوم لدوامه اسم الكركى حتى ان كثيرا منهم
اذا عدا أيام الجمعة قال السبت والكركى والاثنين والثلاثاء حتى
يعد أيام الجمعة ۞

وبيت مالهم فى مسجد الجامع على رسم الشام فان بيوت
اموال الشام فى مساجدها وهو بيت مال مرصع السطح وعليه

كبيرة جدًا تكون اكبر من فرسخ في فرسخ وهي
 نزهة خصبة كثيرة الزرع والثمار جدًا وليس فما بين
 العراق وخراسان بعد الرى واصبهان مدينة اكبر ولا اخصب
 ولا احسن موضعاً ومرافق من برذعة ومنها على اقل من
 فرسخ موضع يسمى الأندراب ما بين كرنه ولصوب .
 ويقطان اكثر من مسيرة يوم في يوم مشتبكة البساتين
 والباغات كلها فواكه وفيها البندق الجيد اجود من بندق
 سمرقند وبها شاهبلوط اجود من شاهبلوط الشام ولهم
 فاكهة تسمى الزوقال في تقدير الغبيراء وله نوى حلو
 الطعم اذا ادرك وفيه مرارة قبل ان يدرك واما الشاهبلوط ١٠
 فانه على تقدير نصف جوزة سوداء يقارب طعمه طعم
 البندق والرطب

ويزدعة تين يحمل من لصوص يفضل على جنه
 ويرتفع من الابرسم شئ كثير يربى على توت مباح لا

فيه ثلاثة ابواب وبنائها الغالب عليه الطين وهي مدينة خصبة
واسماها رخيصة وبها رساتيق وكور وبها جبل نحو فرسخين
يسمى سبلان عظيم مرتفع لا يفارقه الثلج شتاءً ولا صيفاً ولا
يكون به عمارة ❀

وتلى اردبيل في الكبر المراجعة وكانت في قديم الأيام
المعسكر ودار الامارة والمراجعة نزهة جداً خصبة كثيرة البساتين
والرساتيق والزرود وكان عليه سور خربه ابن ابي الساج. ثم
تلى المراجعة في الكبر ارمية وهي مدينة نزهة كثيرة الخير
رخيصة الاسمار على شط بحيرة الشراة ❀

١٠. وأما الميَّانج والخونج وأجن وداخرقان وخوى وسلماش
ومرند وتبريز وبرزند وورثان وموقان وجابروان واشنه
فانها مدن صفار متقاربة في الكبر
وأما جابروان وتبريز واشنه الاذرية فان هذه الثلاثة
المدن وما تحف به تعرف بالرديني واما برذعة فانها مدينة

من كتاب مسالك الممالك

لأبي اسحاق ابراهيم بن محمد الفارسي الاضطخري المعروف
بالكرخي

ارمينية والران واذريجان

فأما ارمينية والران واذريجان فأنَّ جمعناها في صورة واحدة •
وجملناها إقليمًا واحدًا والذي يحيط بها مما يلي المشرق
الجبَّالُ والدَيْلِمُ وغربىُّ بحر الخزر. والذي يحيط بها مما يلي
المغرب حدودُ الارمن والآن وشىء من حدِّ الجزيرة والذي
يحيط بها مما يلي الشمال الآن وجبَّالُ القَبْقُ والذي يحيط بها
مما يلي الجَنُوب حدود العراق وشىء من حدود الجزيرة ١٠. فأما
اذريجانُ فإنَّ اكبر مدينة بها اَرْدَيْلٌ وبها المعسكر ودار
الامارة وهي مدينة تكون ثلثي فرسخ في مثلها وعليها سور

اليهم واتقادوا لما توجهه شريعة الاسلام وليس فى ماوك الشرق
 فى هذه السقع من له جند مرتزقة غير ملك الخزر وكل
 مسلم فى تلك الديار يعرف باسماء هاولاء القوم اللارسية
 والروس والصقابة الذين ذكرنا انهم جاهلية هم جند الملك
 وعبيده وفى بلده خلق من المسلمين تجار وصناع غير اللارسية
 طروا الى بلاده لعدله وأمنه ولهم مسجد جامع والمنارة
 تشرف على قصر الملك ولهم مساجد اخرى فيها المكاتب
 يعلم فيها الصبيان القران فاذا اتفق المسلمون ومن بها من
 النصارى لم يكن للملك بهم طاقة ❖

وقع في بلادهم حرب ووباً فانتقلوا الى ملك الخزر وهم ذو
 بأس ونجدة عليهم معول ملك الخزر في حروبه فاقاموا في
 بلاده على شروط بينهم احدها اظهار الدين والمساجد والاذان وان
 يكون وزارة الملك فيهم فالوزير في وقتنا هذا منهم وهو احمد بن
 كويه وانه متى كان لملك الخزر حرب مع المسلمين وقموا
 في عسكره مفردين من غيرهم لا يحاربون اهل ملتهم ويحاربون
 معه سائر الناس من الكفار ويركب منهم مع الملك في
 هذا الوقت نحو من سبعة الاف ناشب بالجواشن والخوذ
 والدروع ومنهم رامحة ايضاً على حسب ما في المسلمين من
 آلات السلاح ولهم قضاة مسلمون ورسم دار مملكة الخزر
 ان يكون فيها قضاة سبعة اثنان منهم للمسلمين واثنان للخزر
 يحكمان بحكم التوراة واثنان لسن بها من النصراني يحكمان
 بحكم الانجيل وواحد منهم للصقابة والروس وسائر الجاهلية
 يحكم بحكم الجاهلية وهمى قضايا عقلية فاذا اورد ما لا علم
 لهم به من النوازل العظام اجتمعوا الى قضاة المسلمين فتحكموا

واعدادهم وخبر هذا الملك ومن شاركه في ملكه في هذا
 الوقت المؤرخ فتهارب خاق من اليهود من ارض الروم الى
 ارض الخزر على ما وصفنا وكان ليهود ملك الخزر خبر ليس
 هذا موضع ذكره وقد ذكرناه فيما سلف من كتبنا فاما من
 في بلاده من الجاهلية فاجناس منهم صقالبة وروس وهم في
 احد جانبي هذه المدينة ويحرقون موتاهم ودوابهم والآلة
 والحلية واذا مات الرجل أحرقت معه امرأته وهي في الحياة
 وان ماتت المرأة لم يحرق الرجل وان مات منهم عزب زوج
 بعد وفاته والنساء يرغبن في تحريق انفسهن لدخولهن عند
 انفسهم الجنة وهذا فعل من افعال الهند على حسب ما ذكرنا آنفا
 الا ان الهند ليس من شأنها ان تحرق المرأة مع زوجها الا
 ان ترى المرأة ذلك والغالب في هذا البلد المسلمون لانهم جند
 الملك وهم يعرفون في هذا البلد بالارسية وهم ناقلة من
 نحو بلاد خوارزم وكان في قديم الزمان بعد ظهور الاسلام

بدو الزمان افتتحها سليمان بن ربيعة الباهلي رحمه الله فانقل
الملك عنها الى مدينة آمل وبينها وبين الاولى سبعة ايام وآمل
التي يسكنها ملك الخزر في هذا الوقت وهي ثك قطع
يقسمها نهر عظيم يرد من اعالي بلاد الترك ويتشعب منه شعب
نحو بلاد البرغز ويصب في بحر مايطس وهذه المدينة جانبان
في وسط هذا النهر جزيرة فيها دار الملك وقصر الملك في
طرف هذه الجزيرة ولها جسر الى احد الجانبين من سفن وفي
هذه المدينة خلق من المسلمين والنصارى واليهود وجاهلية
واما اليهود فالملك وحاشيته والخزر من جنسه وقد كان تهود ملك
الخزر في خلافة الرشيد وقد انضاف اليه خلق من اليهود وردوا
اليه من سائر امصار المسلمين ومن بلاد الروم وذلك
ان ملك الروم في وقتنا هذا وهو سنة اثنين
وثلاثين وثلثمائة وهو ارمنوس نقل من كان في
ملكه من اليهود الى الدين النصرانية واكرهمهم وسنذكر
فيها يرد من هذا الكتاب كيفية اخبار الملوك ملك الروم ١٤

فى الناكح والماملات وهذا الجبل ذو اودية وشعاب وفجاج
 فيها امم لا يعرف بعضهم بعضاً لخشونة هذا الجبل وامتناعه وذهابه
 فى الجوّ وكثرة غياضه واشجاره وتسلسل المياه من اعلاه
 وعظم صخوره واحجاره وغاب هذا الرجل المعروف بشروان على
 ممالك كثيرة من هذا الجبل كان رسمها كسرى انوشروان
 لغيره ممن رتب هناك فاضافها محمد بن يزيد الى ملكه منها
 خراسان شاه وزادان شاه وسندكر بعد هذا الموضع تنبّه على
 مملكة شروان وقد كان قبل ذلك على لايران هو وابوه من
 قبل سائر الممالك، وولى مملكة شروان فى جبل القبيح ملك
 ١٠ طبرستان وهو فى هذا الوقت مسلم وهو ابن اخت عبد الملك
 الذى كان امير الباب والابواب وهم اول الامم المتصلة بالباب
 والابواب وتآذى اهل الباب والابواب من مملكة يقال لها
 جيدان وهذه الامة داخلة فى جملة ملوك الخزر وقد كانت دار
 ملكتها مدينة على ثمانية ايام من مدينة الباب يقال لها سمندر
 ١٥ وهى اليوم يسكنها خلق من الخزر وذلك انها افتتحت فى

فى نسبه و كذلك ملك السرير من ولد بهرام جور و كذلك صاحب
 خراسان فى هذا الوقت من ولد اسماعيل بن احمد واسماعيل
 (بن احمد) من ولد بهرام جور لا خلاف فيما وصفنا من تشهير
 انساب من ذكرنا وقد تملك محمد بن يزيد هذا وهو شروان
 على مدينة الباب والابواب وذلك بعد موت صهر له يقال له
 عبد الله بن هشام وكان رجلاً من الانصار وكان فيه اماره
 الباب والابواب وقد كانوا قطنوا تلك الديار منذ ايام دخلها
 مسلمة بن عبد الملك وغيره من امراء الاسلام فى صدر
 الزمان ويلى مملكة شروان مملكة اخرى من جبل القبيح
 يقال لها لايران وملكها يدعى لايران شاه وقد غلب على
 هذه المملكة فى هذا الوقت شروان وايضاً على مملكة اخرى
 يقال لها الموقانية والمعمول فى ملكته مملكة اللكنز
 وهى امة لا تحصى كثرة ساكنة فى اعالي هذا الجبل
 ومنهم كفار لا ينقادون الى ملك شروان يقال لهم
 الدودانية جاهلية لا يرجعون الى ملك ولهم اخبار طريفة ١٥

وهي مدينة على شاطئ هذا البحر لها اسواق في (كل) السنة
يأتى اليها كثير من الامم للتجارة من المسلمين والروم والارمن
وغيرهم ومن بلاد ككشك ولما بنى انوشروان هذه المدينة
المعروفة بالباب والابواب والسور في البر والبحر والجبل اسكن
. هناك أُمَّا من الناس وملوكًا وجعل لهم مراتب ورسم كل ملك
باسمه وحدًا له حدًا على حسب فعل اردشير بن بابك حين رتب
ملوك خراسان فممن رتب منهم انوشروان من الملوك في بعض
هذه البقاع والمواضع ما يلي الاسلام من بلاد بردعة ملك
يقال له شروان ومملكته مضافة الى اسمه فيقال له شروان شاه
١٠. وكل ملك يلي هذا الصقع يقال له شروان ب قال السمودي
ومملكته في هذا الوقت وهو سنة اثنين وثلاثين وثلاثمائة
نحو من شهر لانه غلب على مواضع لم يكن وسماها له انوشروان
فاضافه الى ملكه والملك في هذا الوقت المورخ والله اعلم
مسلم يقال له محمد بن يزيد وهو من ولد بهرام جور لا خلاف

وبين بحر الخزر وجبل هذا السور من جوف البحر على مقدار
 ميل منه مادًا الى البحر ثم على جبل القبيخ مادًا في اعاليه
 ومنخفضاً به وشعابه نحو من اربعين فرسخا الى ان ينتهى ذلك
 الى قلعة يقال لها طبرستان وجعل على كل ثلثة اميال من هذا
 السور او اقل او اكثر على حسب الطريق الذى جعل الباب
 من اجله باباً من حديد واسكن فيه على كل باب من داخله
 امة تراعى ذلك الباب وما يليه من السور كل ذلك لدفع
 اذآء الامم المتصلة بذلك الجبل من الخزر واللان وانواع
 الترتش والسرير وغيرهم من انواع الكفار وجبل القبيخ يكون
 فى المسافة عاواً وطولاً وعرضاً نحو من شهرين بل اكثر
 وحوله اُم لا يُحصيهم الا الخالق عزّ وجلّ احد شعابه على بحر
 الخزر مما يلي الباب والابواب على ما ذكرنا ومن شعابه مما
 يلي بحر مايطس المقدم ذكره فيما سلف من هذا الكتاب
 الذى ينتهى اليه خليج القسطنطينية وعلى هذا البحر طرابزنده

من كتاب مروج الذهب ومعادن الجواهر

لابي الحسن علي بن الحسين بن علي المسعودي
الباب السابع عشر

ذكر جبل القبخ واخبار الامم من اللان والنزر وانواع
الترك والبرغز واخبار الباب والابواب ومن حولهم
من الملوك والامم

قال المسعودي اما جبل القبخ فهو جبل عظيم وسقمه
١٠ سقع جليل قد اشتمل على كثير من الممالك والامم وفي هذا
الجبل اثنتان وسبعون امة كل امة لها ملك واسان بخلاف لفة
غيرها وهذا الجبل ذو شعاب واودية ومدينة الباب والابواب
علي شعب من شعابه بناها كسرى انوشروان وجعلها بينه

عَمِيرٌ ❊ قَالَ: أَوْ مَاتَتْ أُمُّ عَمِيرٍ ❊ قَالَ: نَعَمْ ❊ قَالَ: وَمَا الَّذِي أَمَاتَهَا.

قَالَ: كَثْرَةُ بُكَائِهَا عَلَى عَمِيرٍ ❊ قَالَ: أَوْ مَاتَ عَمِيرٌ ❊ قَالَ: نَعَمْ ❊ قَالَ:

وَمَا الَّذِي أَمَاتَهُ ❊ قَالَ: سَقَطَتْ عَلَيْهِ الدَّارُ ❊ قَالَ: أَوْ سَقَطَتِ الدَّارُ ❊

قَالَ: نَعَمْ ❊ فَقَامَ لَهُ بِالْمَصَا ضَارِبًا قَوْلَى مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ هَارِبًا ❊ (للإبشي)

☆ الاعرابيان ☆

- وَقِيلَ خَرَجَ أَعْرَابِيٌّ قَدْ وَلَّاهُ الْحَجَّاجُ بَعْضَ النَّوَاحِي فَأَقَامَ بِهَا مُدَّةً
طَوِيلَةً ☆ فُلِدَّا كَانَا فِي بَعْضِ الْأَيَّامِ وَرَدَّ عَلَيْهِ أَعْرَابِيٌّ مِنْ حَيْبِهِ ☆ فَقَدَّمَ
إِلَيْهِ الطَّعَامَ وَكَانَ إِذْ ذَاكَ جَانِئًا فَسَأَلَهُ عَنْ أَهْلِهِ وَقَالَ: مَا حَالُ ابْنِي عُمَيْرِ ☆
قَالَ: عَلَى مَا تُحِبُّ قَدْ مَلَأَ الْأَرْضَ وَالْحَيَّ رِجَالًا وَنِسَاءً ☆ قَالَ: فَمَا حَالُ أُمِّ
عُمَيْرِ ☆ قَالَ: صَالِحَةٌ أَيْضًا ☆ قُلْ فَمَا حَالُ الدَّارِ ☆ قَالَ: عَامِرَةٌ بِأَهْلِهَا ☆
قَالَ: وَكَلْبُنَا إِيقَاعٌ ☆ قَالَ: قَدْ مَلَأَ الْحَيَّ نَبِجًا ☆ قَالَ فَمَا حَالُ جَمَلِي
زُرَيْقِ ☆ قَالَ: عَلَى مَا يُسْرُكُ ☆ (قَالَ) فَاتَّقَتْ إِلَيَّ خَادِمِيهِ وَقَالَ: أَرْفَعُ
الطَّعَامَ ☆ فَرَفَعَهُ وَلَمْ يَشِيعِ الْأَعْرَابِيُّ ☆ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْهِ يَسْأَلُهُ وَقَالَ: يَا
مُبَارَكَ النَّاصِيَةِ أَعِنْدَ عَلِيٍّ مَا ذَكَرْتَ ☆ قَالَ: سَلْ عَمَّا بَدَأَ لَكَ ☆ قَالَ:
فَمَا حَالُ كَلْبِي إِيقَاعِ ☆ قَالَ: مَاتَ ☆ وَمَا الَّذِي أَمَاتَهُ ☆ قَالَ: اخْتَقَقَ
بِعَظْمَةٍ مِنْ عِظَامِ جَمَلِكَ زُرَيْقِي فَمَاتَ ☆ قَالَ: أَوْ مَاتَ جَمَلِي زُرَيْقِي ☆
قَالَ: نَعَمْ ☆ قَالَ: وَمَا الَّذِي أَمَاتَهُ ☆ قَالَ: كَثُرَتْ نَقْلُ الْمَاءِ إِلَى قَبْرِ أُمِّ

❖ قصة أبي دلامة والخليفة السفاح ❖

قِيلَ إِنَّ أَبَا دُلَامَةَ الشَّاعِرَ كَانَ وَأَقْفًا بَيْنَ يَدَيْ السَّفَّاحِ
 فِي بَعْضِ الْأَيَّامِ فَقَالَ لَهُ الْخَلِيفَةُ سَلِّمْ حَاجَتَكَ ❖ فَقَالَ لَهُ
 أَبُو دُلَامَةَ: أُرِيدُ كَلْبَ صَيْدٍ ❖ فَقَالَ: أَعْطُوهُ يَا أبا ❖ فَقَالَ: وَأُرِيدُ
 دَابَّةً أَنْصِيدُ عَلَيْهَا ❖ قَالَ: أَعْطُوهُ يَا أبا ❖ قَالَ: وَغُلَامًا يَقُودُ الْكَلْبَ
 وَيَصِيدُ بِهِ ❖ قَالَ: أَعْطُوهُ غُلَامًا ❖ قَالَ: وَجَارِيَةً تُصَلِّحُ الصَّيْدَ
 وَتُطْعِمُنَا مِنْهُ ❖ قَالَ: أَعْطُوهُ جَارِيَةً ❖ قَالَ: هُوَلَاءُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ
 عَيْدِكَ ❖ فَلَا بُدَّ لَهُمْ مِنْ دَارٍ يَكُونُهَا ❖ فَقَالَ: أَعْطُوهُ دَارًا
 تَجْمَعُهُمْ ❖ قَالَ: وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ ضَيْعَةٌ فَمِنْ أَيْنَ يَعْشُونَ ❖ قَالَ: قَدْ
 أَقْطَعْتُكَ عَشْرَ ضِبَاحٍ غَامِرَةٍ وَعَشْرَ ضِبَاحٍ عَامِرَةٍ ❖ قَالَ: وَمَا الْغَامِرَةُ ١٠
 يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ❖ قَالَ: مَا لَا نَبَاتَ فِيهَا ❖ قَالَ: قَدْ أَقْطَعْتُكَ يَا أَمِيرَ
 الْمُؤْمِنِينَ مِائَةَ ضَيْعَةٍ غَامِرَةٍ مِنْ قِيَابِي بَنِي أَسَدٍ ❖ فَضَحِكَ مِنْهُ وَقَالَ:
 أَجْعَلُوهَا كُلَّهَا عَامِرَةً ❖ (اللائليدي) ❖

يُطْلَعُ عَلَى الْبَسْتَانِ وَتَفْرَجُ عَلَى حُجْنِ تِلْكَ الْأَشْجَارِ ۖ وَاسْمَعُ صَوْتَ تَفْرِيدِ
الْأَطْيَارِ ۖ وَانْظُرْ إِلَى هَدِيرِ الْأَنْهَارِ ۖ وَشِمَّ رَوَائِحِ تِلْكَ الْأَزْهَارِ ۖ
فَقَالَ: يَا جَعْفَرُ مَا تَهْمُ نَفْسِي إِلَى شَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ ۖ فَقَالَ:
يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ: أَفْحِ الشُّبَّكَ الَّذِي يُطْلَعُ عَلَى دِجْلَةَ حَتَّى تَفْرَجَ
عَلَى تِلْكَ الْمَرَائِبِ وَالْمَلَّاحِينَ ۖ فَبِذَا بَصِقُ وَهَذَا بُشْدُ مَوَالِيَا ۖ
فَقَالَ الرَّشِيدُ: مَا تَهْمُ نَفْسِي إِلَى شَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ ۖ قَالَ جَعْفَرُ: قُمْ
يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ حَتَّى تَنْزِلَ إِلَى الْأَصْطَبِ الْخَاصِرِ وَتَنْظُرَ إِلَى النَّخِيلِ
الْمَرِيَّاتِ ۖ وَتَفْرَجَ عَلَى حُجْنِ الْوَانِهَا مَا بَيْنَ أَدْهَمَ كَاللَّيْلِ إِذَا أَظْلَمَ
وَأَشْقَرَ وَأَشْهَبَ وَكَمَيْتٍ وَأَحْمَرَ وَأَبْيَضَ وَأَخْضَرَ وَابْلَقَ وَأَصْفَرَ
وَالْوَانِ نُجَيْرِ الْمَقُولِ ۖ فَقَالَ الرَّشِيدُ: مَا تَهْمُ نَفْسِي إِلَى شَيْءٍ مِنْ
ذَلِكَ ۖ فَقَالَ جَعْفَرُ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَا بَقِيَ إِلَّا ضَرْبُ عُنُقِ مَمْلُوكِكَ
جَعْفَرٍ فَإِنِّي قَدْ عَجَزْتُ عَنْ إِزَالَةِ هَمِّ مَوْلَانَا ۖ فَضَحِكَ الرَّشِيدُ وَطَابَتْ

تَمَافِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى ﷺ فَلَمَّا سَمِعَ الشَّيْخُ كَلَامَ جَعْفَرٍ قَالَ: لَا عَافَاكَ
 اللَّهُ يَا صَافِحَ الدَّقَنِ ﷺ خُذْ مِنِّي هَذِهِ اللَّطْمَةَ مُكَافَاةً لَكَ عَلَى وَصْفِكَ
 هَذَا الدَّوَاءِ ﷺ وَبَادِرْهُ بِضَرْبَةٍ عَلَى أُمَّ رَأْسِهِ فَضَحِكَ هَارُونُ الرَّشِيدُ حَتَّى
 اسْتَلْقَى وَأَمَرَ لِذَلِكَ الرَّجُلِ بِثَلَاثَةِ آلَافِ دِرْهَمٍ (من كتاب الف ليلة وليلة)

جَعْفَرُ وَالرَّشِيدُ

حِكِي أَنَّ الرَّشِيدَ أَرِقَ ذَاتَ لَبْلَةٍ أَرَقًا شَدِيدًا فَاسْتَدْعَى جَعْفَرًا
 وَقَالَ: أُرِيدُ مِنْكَ أَنْ تُزِيلَ مَا بَقِيَ مِنَ الصَّجَرِ ﷺ فَقَالَ الْوَزِيرُ: يَا أَمِيرَ
 الْمُؤْمِنِينَ كَيْفَ يَكُونُ عَلَى قَلْبِكَ صَجْرٌ وَقَدْ خَلَقَ اللَّهُ أَشْيَاءَ كَبِيرَةً
 تُزِيلُ اللَّهُمَّ عَنِ الْمَهْدُومِ وَالنَّعْمَ عَنِ الْمَغْمُومِ ﷺ وَأَمَّتْ قَادِرٌ عَلَيْهَا ﷺ
 فَقَالَ الرَّشِيدُ: وَمَا هِيَ يَا جَعْفَرُ ﷺ فَقَالَ لَهُ: قُمْ بِنَا الْآنَ حَتَّى نَطْلُعَ ١٠
 إِلَى فَوْقِ سَطْحِ هَذَا الْقَصْرِ حَتَّى تَتَفَرَّجَ عَلَى النُّجُومِ وَأَشْبَابِكُمَا
 وَارْتَفَاعِهَا وَالْقَمَرَ وَحِينَ طَلَمْتَهُ ﷺ فَقَالَ الرَّشِيدُ: يَا جَعْفَرُ مَا نَهَمَ نَفْسِي
 إِلَى شَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ ﷺ فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَحِ شَبَاكَ الْقَصْرِ الَّذِي

مِنْ أَيْنَ هُوَ ❦ فَقَالَ لَهُ جَعْفَرٌ مِنْ أَيْنَ جِئْتَ: قَالَ مِنَ الْبَصْرَةِ ❦ قَالَ
 لَهُ جَعْفَرٌ: وَإِلَى أَيْنَ سِيرُكَ ❦ قَالَ إِلَى بَغْدَادَ ❦ قَالَ لَهُ: وَمَا تَصْنَعُ فِيهَا ❦
 قَالَ: أَتَمِسُّ دَوَاءً لِعَيْنِي ❦ فَقَالَ هَارُونُ الرَّشِيدُ: يَا جَعْفَرُ مَا زَحَهُ ❦ فَقَالَ:
 إِذَا مَا زَحْتَهُ أَسْمَعُ مِنْهُ مَا أَسْكُرُهُ. فَقَالَ بِحَقِّي عَلَيْكَ أَنْ تُمَازِحَهُ ❦ فَقَالَ
 جَعْفَرٌ لِلشَّيْخِ: إِنْ وَصَفْتُ لَكَ دَوَاءً يَنْفَعُكَ فَمَا الَّذِي تُكَافِئُنِي بِهِ ❦ فَقَالَ
 لَهُ: اللَّهُ تَعَالَى بِكَافِيكَ عَنِّي بِمَا هُوَ خَيْرٌ لَكَ مِنْ مُكَافَأَتِي ❦ فَقَالَ: آتَيْتُ
 إِلَيَّ حَتَّى أَصِفَ لَكَ هَذَا الدَّوَاءَ الَّذِي لَا أَصْفُهُ لِأَحَدٍ غَيْرِكَ ❦ فَقَالَ لَهُ:
 وَمَا هُوَ ❦ فَقَالَ لَهُ جَعْفَرٌ: خُذْ لَكَ ثَلَاثَ أَوْاقٍ مِنْ هُبُوبِ الرِّيحِ وَثَلَاثَ
 أَوْاقٍ مِنْ شُعَاعِ الشَّمْسِ وَثَلَاثَ أَوْاقٍ مِنْ زَهْرِ الْقَمَرِ وَثَلَاثَ أَوْاقٍ مِنْ
 نُورِ السِّرَاجِ ❦ وَاجْمَعْ الْجَمِيعَ وَضَعَهَا فِي الرِّيحِ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ ❦ ثُمَّ بَعْدَ
 ذَلِكَ ضَعَهَا فِي هَاوِنِ بِلَا قَمَرٍ وَدَقَّهَا ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ ❦ فَإِذَا دَقَّقْتَهَا فَضَعَهَا
 فِي جَفْنَةٍ مَشْقُوقَةٍ وَضَعِ الْجَفْنَةَ فِي الرِّيحِ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ ❦ ثُمَّ اسْتَعْمِلْ هَذَا الدَّوَاءَ
 فِي كُلِّ يَوْمٍ ثَلَاثَةَ دَرَاهِمٍ عِنْدَ النَّوْمِ ❦ وَاسْتَمِرَّ عَلَى ذَلِكَ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ فَاِنَّكَ

الْمَنْزِلِ ۖ فَمَضَىٰ مَعَهُ فَلَمْ يَزِدْ عَلَى الْخَبْزِ وَالْمِلْحِ ۖ فَبَيْنَهُمَا بِأَكْلَانِ
 إِذْ وَقَفَ بِالْبَابِ سَائِلًا فَهَرَهُ صَاحِبُ الْمَنْزِلِ مِرَارًا فَلَمْ يَنْزَجِرْ ۖ فَقَالَ لَهُ:
 آذْهَبْ وَالْأَخْرَجْتُ وَكَسَرْتُ رَأْسَكَ ۖ فَقَالَ الْمَدْعُوُّ: يَا هَذَا أَتَعْرِفُ
 فَإِنَّكَ لَوْ عَرَفْتَ مِنْ صَدَقِ وَعِيدِهِ مَا عَرَفْتَ مِنْ صَدَقِ وَعِيدِهِ
 مَا تَعَرَّضْتَ لَهُ ۖ

☆ ☆

مَرَّ بَعْضُهُمْ بِأَمْرَأَةٍ قَاعِدَةٍ عَلَى قَبْرِ وَهْيَ تَبْكِي. فَقَالَ لَهَا مَا هَذَا أَلَيْتُ
 مِنْكَ. قَالَتْ زَوْجِي. فَقَالَ لَهَا وَمَا كَانَ عَمَلُهُ قَالَتْ كَانَ يَحْفِرُ الْقُبُورَ قَالَ:
 أَبَدَهُ اللَّهُ وَلَا رَحِمَهُ. أَمَا عَلِمَ أَنَّهُ مِنْ حَفَرِ حُفْرَةٍ وَقَعَ فِيهَا ۖ

١. ☆ هَارُونَ الرَّشِيدُ وَجَعْفَرُ مَعَ الشَّيْخِ الْبَدَوِيِّ ☆

مِمَّا يُحْكِي أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ هَارُونَ الرَّشِيدَ خَرَجَ يَوْمًا مِنَ الْإِيَّامِ هُوَ
 وَأَبُو يَعْقُوبَ النَّدِيمُ وَجَعْفَرُ الْبَرْمَكِيُّ وَأَبُو نُوَاسٍ وَسَارُوا فِي الصَّحْرَاءِ ۖ
 فَرَأَوْا شَيْئًا مَكْنَانًا عَلَى حِمَارٍ لَهُ فَقَالَ هَارُونَ الرَّشِيدُ لِجَعْفَرٍ: أَسْأَلُ هَذَا الشَّيْخَ

❖ من اللطائف والحكايات ❖

❖ ❖ ❖

قَالَ رَجُلٌ لِهَيْشَامِ بْنِ عَمْرٍو الْتَوُطِيِّ: كَمْ تَعُدُّ ❖ قَالَ: مِنْ وَاحِدٍ
إِلَى أَلْفٍ وَأَكْثَرَ ❖ قَالَ: لَمْ أَرِدْ هَذَا ❖ قَالَ: فَمَا أَرَدْتَ ❖ قَالَ: كَمْ
تَعُدُّ مِنَ النَّبِيِّ ❖ قَالَ: ائْتَسَبِينَ وَثَلَاثِينَ ❖ سِتُّ عَشْرَةَ مِنْ أَعْلَى
وَسِتِّ عَشْرَةَ مِنْ أَسْفَلِ ❖ قَالَ: لَمْ أَرِدْ هَذَا ❖ قَالَ: فَمَا أَرَدْتَ ❖ قَالَ:
كَمْ لَكَ مِنَ النَّبِيِّ ❖ قَالَ: مَا لِي مِنْهَا شَيْءٌ ❖ كُلُّهَا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ❖ قَالَ
فَمَا سُنُّكَ ❖ قَالَ: عَظْمٌ ❖ قَالَ: فَايُنْ كَمْ أَنْتَ ❖ قَالَ: ابْنُ ائْتَسَبِينَ أَبِي
وَأُمِّي ❖ قَالَ فَكَمْ أَنَّى عَلَيْكَ ❖ قَالَ: لَوْ آتَى عَلَيَّ أَحَدٌ لَقَتَلْتَنِي ❖ قَالَ:
١. فَكَيْفَ أَقُولُ ❖ قَالَ قُلْ: كَمْ مَضَى مِنْ عُمْرِكَ ❖

❖ ❖ ❖

دَعَا رَجُلٌ آخَرَ إِلَى مَنَزَلِهِ وَقَالَ: لَنَا كُلُّ مَعَكَ خُبْزًا وَمِلْحًا ❖
فَطَنَّ الرَّجُلُ أَنَّ ذَلِكَ كِتَابَةٌ عَنِ طَعَامٍ لَطِيفٍ لَذِيذٍ أَعَدَّهُ صَاحِبُ

عَلَى وَخَدَّعْتَنِي فَخَدَعْتُكَ بِنِئْلِ خَدَيْتِكَ. وَأَسْتَدْرَكْتُ فَارِطَ أَمْرِي.
 وَقَدْ قِيلَ: الَّذِي يَفْسِدُ الْحَلْمَ لَا يَصْلِحُهُ إِلَّا الْعِلْمُ. قَالَ الْفَيْلَمُ:
 صَدَقْتَ. إِلَّا أَنَّ الرَّجُلَ الصَّالِحَ يَتَرَفُّ بِزَلَّتِهِ. وَإِذَا أَذِنَبَ ذَنْبًا لَمْ
 يَسْتَجِ أَنْ يُؤَدَّبَ. وَإِنْ وَقَعَ فِي وَرْطَةٍ أَمَكَّنَهُ التَّخَلُّصَ مِنْهَا ❀
 كَالرَّجُلِ الَّذِي يَشْرُقُ عَلَى الْأَرْضِ وَعَلَى الْأَرْضِ يَنْهَضُ وَيَتَمَدُّ هَذَا
 مَثَلُ الرَّجُلِ الَّذِي يَطْلُبُ الْحَاجَةَ فَإِذَا ظَفَرَ بِهَا أَضَاعَهَا ❀ (كَلْبَةُ وَدَمْنَةُ) ❀

الْأَطْبَاءُ : أَنَّهُ لَا دَوَاءَ لَهَا إِلَّا قَلْبُ قَرْدِيحٍ فَقَالَ الْقَرْدُ فِي نَفْسِهِ : وَأَسْوَأُ نَاءٍ
 لَقَدْ أَدْرَكَنِي الْحِرْمُ وَالشَّرُّ عَلَى كِبَرِ سِنِّي حَتَّى وَقَعْتُ فِي شَرِّ
 مُورِطٍ . وَلَقَدْ صَدَّقَ الَّذِي قَالَ : بَيْشُ الْقَانِعِ الرَّاضِي مُتْرِيحًا
 مُطْمَئِنًّا وَذُو الْحِرْمِ وَالشَّرِّ بَيْشُ مَا عَاشَنَ فِي تَمَبٍ وَتَهَبٍ .
 . وَأَنَّى قَدْ آخَجْتُ الْآنَ إِلَى عَقْلِي فِي النَّاسِ الْمَخْرَجِ مِمَّا وَقَعْتُ
 فِيهِ ثُمَّ قَالَ لِلْعِلْمِ : وَمَا نَمَكَ أَنْ تَعْلِمَنِي حَتَّى كُنْتُ أَحْمِلُ قَلْبِي
 مَعِي . وَهَذِهِ سُنَّةٌ فِينَا مَعَاشِرَ الْقَرْدَةِ إِذَا خَرَجَ أَحَدًا لِرِيَابَةِ صَدِيقٍ
 لَهُ خَلَّفَ قَلْبَهُ عِنْدَ أَهْلِهِ أَوْ فِي مَوْضِعٍ لِيَنْتَظِرَ إِذَا نَظَرْنَا إِلَى حَرَمِ
 الْمَزُورِ وَمَا قُلُوبُنَا مَعَنَا . قَالَ الْعِلْمُ : وَأَبْنُ قَابِكَ الْآنَ . قَالَ : خَلَفْتُ
 ١٠ . فِي الشَّجَرَةِ فَإِنْ شِئْتَ فَارْجِعْ بِي إِلَيْهَا حَتَّى آتِيكَ بِهِ . فَفَرِحَ
 الْعِلْمُ بِذَلِكَ وَرَجَعَ بِالْقَرْدِ إِلَى مَكَانِهِ . فَلَمَّا قَارَبَ السَّاحِلَ وَنَبَّ
 الْقَرْدُ عَنْ ظَهْرِهِ . فَارْتَقَى الشَّجَرَةَ . فَلَمَّا أَبْطَأَ عَلَى الْعِلْمِ نَادَاهُ . يَا خَلِيلِي
 أَحْمِلْ قَلْبَكَ وَأَنْزِلْ فَقَدْ عَقَّتَنِي . فَقَالَ الْقَرْدُ : هَيْهَاتَ وَلَكِنَّكَ آخَجْتَ

عَنْ مَدَنِي فَأَرَادَ بِي سُوءًا ۖ فَانَّهُ لَا شَيْءَ أَخَفْتُ وَأَسْرَعُ تَقَلُّبًا مِنْ
 الْقَلْبِ ۖ وَيُقَالُ: يَنْبَغِي الْعَاقِلُ أَنْ لَا يَفْعَلَ عَنِ النَّمَاسِ مَا فِي نَفْسِ
 أَهْلِهِ وَوَلَدِهِ وَإِخْوَانِهِ وَصَدِيقِهِ عِنْدَ كُلِّ أَمْرٍ وَفِي كُلِّ لَحْظَةٍ
 وَكَلِمَةٍ وَعِنْدَ الْقِيَامِ وَالْقُعُودِ وَعَلَى كُلِّ حَالٍ ۖ وَإِنَّهُ إِذَا دَخَلَ
 قَلْبَ الصَّدِيقِ مِنْ صَدِيقِهِ رَيْبَةً فَلْيَأْخُذْ بِالْحَزْمِ فِي التَّحْفِظِ مِنْهُ .
 وَيَنْفَقُ ذَلِكَ فِي لِحْظَاتِهِ وَحَالَاتِهِ ۖ فَإِنْ كَانَ مَا يَبْظُنُّ حَقًّا ظَهَرَ
 بِالسَّلَامَةِ ۖ وَإِنْ كَانَ بَاطِلًا ظَهَرَ بِالْحَزْمِ وَلَمْ يَضُرَّهُ ۖ ثُمَّ قَالَ لِلنَّبِيِّ:
 مَا الَّذِي يَجْسِبُكَ ۖ وَمَا لِي أَرَاكَ مُهْتَمًّا كَأَنَّكَ تُحَدِّثُ نَفْسَكَ مَرَّةً
 أُخْرَى ۖ قَالَ يَهْمُنِي أَنَّكَ تَأْتِي مَنْزِلِي فَلَا تُلْفِي أَمْرِي كَمَا أَحِبُّ
 لِأَنَّ زَوْجَتِي مَرِيضَةٌ ۖ قَالَ الْقِرْدُ: لَا تَهْتَمُّ ۖ فَإِنَّ أَلْهَمَ لَا يَنْبَغِي عَنْكَ .
 شَيْئًا وَلَكِنْ أَلْسِنَ مَا يَضِلُّ زَوْجَكَ مِنَ الْأَدْوِيَةِ وَالْأَغْذِيَةِ ۖ فَانَّهُ
 يُقَالُ: يَبْذُلُ ذُو الْعَمَالِ مَالَهُ فِي ثَلَاثَةِ مَوَاضِعَ: فِي الصَّدَقَةِ وَفِي
 وَفِي الْحَاجَةِ وَعَلَى الزَّوْجَةِ قَالَ النَّبِيُّ: صَدَقْتَ . وَإِنَّمَا قَالَتْ

ثُمَّ انْطَلَقَ إِلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ فَقَالَ لَهُ الْقَرْدُ: يَا أَخِي مَا حَسَبَكَ عَنِّي.
 قَالَ لَهُ الْغَيْلِمُ: مَا نَبَطِي عَنكَ إِلَّا حَيَاتِي ۖ كَيْفَ أُجَازِبُكَ عَلَى
 إِحْسَانِكَ إِلَيَّ وَإِنَّمَا أُرِيدُ الْآنَ أَنْ تَمَّ هَذَا الْإِحْسَانَ بِزِيَارَتِكَ لِي
 فِي مَنزِلِي ۖ فَإِنِّي سَاكِنٌ فِي جَزِيرَةٍ طَيِّبَةٍ الْفَاكِهَةِ كَبِيرَةٍ الْأَنْمَارِ ۖ
 فَارْكَبْ ظَهْرِي لِأَسْبَحَ بِكَ ۖ فَرَعَبَ الْقَرْدُ فِي ذَلِكَ وَتَوَلَّى فَاثْمَطَى
 مَطَا الْغَيْلِمِ ۖ حَتَّى إِذَا سَبَحَ بِهِ مَا سَبَحَ عَرَضَ لَهُ قُبْحُ مَا أَضَمَّ
 فِي نَفْسِهِ مِنَ الْقَدْرِ فَكَسَّ رَأْسَهُ ۖ فَقَالَ لَهُ الْقَرْدُ: مَا لِي أَرَاكَ
 مُهْتَمًّا ۖ فَقَالَ الْغَيْلِمُ: إِنَّمَا هَمِّي لِأَنِّي ذَكَرْتُ أَنَّ قَرِينَتِي شَدِيدَةٌ
 الْمَرَضِ ۖ وَذَلِكَ بِضَمْنِي عَنْ كَثِيرٍ مِمَّا أُرِيدُ أَنْ أَبْلُغَكَ مِنَ الْأَكْرَامِ
 وَالْإِطَافِ ۖ قَالَ الْقَرْدُ: إِنَّ الَّذِي أَعْقَدُ مِنْ حِرْصِكَ عَلَيَّ كَرَامَتِي
 بِكَفِّكَ مَوْوَنَةَ التَّكْلِيفِ ۖ قَالَ الْغَيْلِمُ أَجَلٌ ۖ وَمَضَى بِالْقَرْدِ سَاعَةً ثُمَّ
 تَوَقَّفَ بِهِ ثَابِتًا ۖ فَسَاءَ ظَنُّ الْقَرْدِ وَقَالَ فِي نَفْسِهِ: مَا أَحْتَسِبُ الْغَيْلِمَ
 وَيَطْوُهُ إِلَّا لِأَمْرٍ ۖ وَلَسْتُ آمِنًا أَنْ يَكُونَ قَلْبُهُ قَدْ تَغَيَّرَ عَلَيَّ وَحَالَ

يَوْمَ يَأْكُلُ مِنْ ثَمَرِهَا إِذِ سَقَطَتْ مِنْ بَدَنِ تَيْتَةَ فِي الْمَاءِ فَسَمِعَ
لَهَا صَوْتًا وَإِبْقَاعًا ۖ فَجَعَلَ يَأْكُلُ وَيَبْرُمِي فِي الْمَاءِ فَأَطْرَبَهُ ذَلِكَ
فَأَكْثَرَ مِنْ تَطْرِيحِ التَّيْنِ فِيهِ، وَكَانَ نَمًّا غَيْلِمٌ كَلَّمَا وَقَعَتْ تَيْتَةُ
أَكَلَهَا ۖ فَلَمَّا كَثُرَ ذَلِكَ ظَنَّ أَنَّ الْقِرْدَ إِنَّمَا يَفْعَلُ ذَلِكَ لِأَجْلِهِ فَرَغِبَ
فِي مُصَادَقَتِهِ وَأَنْسَى إِلَيْهِ وَكَلَّمَهُ ۖ وَاللَّيْلُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا صَاحِبُهُ ۖ
وَطَلَّتْ غِيَّةُ الْغَيْلِمِ عَلَى زَوْجَتِهِ فَجَزَعَتْ عَلَيْهِ وَشَكَتْ ذَلِكَ إِلَى
جَارَةِ لَهَا وَقَالَتْ: قَدْ خَفْتُ أَنْ يَكُونِ عَرَضٌ لَهُ عَارِضُ سَوْءٍ
فَأَغْتَالَهُ ۖ فَقَالَتْ لَهَا إِنَّ زَوْجَكَ بِالسَّاحِلِ قَدْ آتَى قِرْدًا وَالْفُؤُ الْقِرْدُ ۖ
فَهُوَ مُؤَاكِلُهُ وَمُشَارِبُهُ وَمُجَالِسُهُ ۖ ثُمَّ إِنَّ الْغَيْلِمَ انْطَلَقَ بَعْدَ مُدَّةٍ إِلَى
مَنْزِلِهِ ۖ فَوَجَدَ زَوْجَتَهُ سَيِّئَةَ الْحَالِ مَهْمُومَةً ۖ فَقَالَ لَهَا: مَا لِي أَرَاكِ
هَكَذَا فَاجَابَتْهُ جَارَتُهَا: إِنَّ قَرِيبَتَكَ مَرِيضَةً مَسْكِينَةً ۖ وَقَدْ وَصَفَتْ
لَهَا الْأَطِبَاءُ قَلْبَ قِرْدٍ وَلَيْسَ لَهَا دَوَاءٌ سِوَاهُ ۖ فَقَالَ: هَذَا أَمْرٌ عَسِيرٌ
مِنْ أَيْنَ لَنَا قَلْبُ قِرْدٍ وَنَحْنُ فِي الْمَاءِ وَلَكِنْ سَأَشَاوِرُ صَدِيقِي ۖ

عَلَفَهُ قَتْرَهُ وَأَخَذَ الْجِمَارَ بَدَاهُ وَحَرَّتْ عَلَيْهِ كُلَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ حَتَّى
كَادَ يَمُوتُ تَبَاهٍ فَنَدِمَ عَلَى نَصِيحَتِهِ لِلنُّورِ ۖ وَلَمَّا رَجَعَ عِنْدَ الْمَسَاءِ
قَالَ لَهُ النَّورُ: كَيْفَ حَالُكَ يَا أَخِي ۖ قَالَ: بِخَيْرٍ غَيْرَ أَنَّهُ سَمِعْتُ
الْيَوْمَ مَا قَدْ هَانِي عَلَيْكَ ۖ قَالَ لَهُ النَّورُ: وَمَا ذَلِكَ ۖ قَالَ الْجِمَارُ سَمِعْتُ
صَاحِبَنَا يَقُولُ إِذَا بَقِيَ النَّورُ هَكَذَا مَرِيضًا يَجِبُ ذَبْحُهُ لِئَلَّا نَخْسَرَ مِنْهُ
فَأَرَأَيْتَ الْآنَ أَنْ تَرْجِعَ إِلَى عَادَتِكَ وَتَأْكُلَ عِلْفَكَ خَوْفًا مِنْ أَنْ يَحِلَّ
بِكَ هَذَا الْأَمْرُ الْعَظِيمُ ۖ قَالَ لَهُ النَّورُ: صَدَقْتَ ۖ وَقَامَ الْحَالُ إِلَى عَلْفِهِ
فَأَكَلَهُ ۖ فَتَنَدَّى ذَلِكَ ضِحْكَ صَاحِبِهِمَا ۖ (من كتاب آفة اليلة ولبلة) ۖ

قرد وغيلم

زَعَمُوا أَنَّ قِرْدًا يُقَالُ لَهُ مَاهِرٌ كَانَ مَلِكَ الْقِرَدَةِ وَكَانَ قَدْ
كَبِرَ وَهَرِمَ ۖ وَوَنِبَ عَلَيْهِ قِرْدٌ شَابٌّ مِنْ بَيْتِ الْمَمْلَكَةِ فَتَغَبَّ عَلَيْهِ
وَأَخَذَ مَكَانَهُ ۖ فَخَرَجَ هَارِبًا عَلَى وَجْهِهِ حَتَّى اتَّهَى إِلَى السَّاحِلِ ۖ
فَوَجَدَ شَجَرَةَ زَيْنٍ فَارْتَقَى إِلَيْهَا وَاتَّخَذَهَا لَهُ مَقَامًا ۖ فَبَيْنَمَا هُوَ ذَاتَ

فَعَرَضَ لَهُ أَحَدُهُمْ فَقَالَ: مَا هَذَا الْكَلْبُ الَّذِي مَعَكَ؟ ثُمَّ عَرَضَ لَهُ
 آخَرُ فَقَالَ لِصَاحِبِهِ: مَا هَذَا نَاسِكًا لِأَنَّ النَّاسِكَ لَا يَقُودُ كِتَابًا؟ فَلَمْ يَزَالُوا
 مَعَهُ عَلَى هَذَا وَمِثْلِهِ حَتَّى لَمْ يَشْكُ أَنَّ الَّذِي يَقُودُهُ كَلْبٌ وَإِنَّ الَّذِي
 بَاعَهُ لَهُ سَحَرَ عَيْنَيْهِ؟ فَاطْلَقَهُ مِنْ يَدِهِ فَآخَذَهُ الْمُحْتَالُونَ وَمَضُوا بِهِ
 (من كتاب كلبلة ودمنة)

حَمَارٌ وَثُورٌ

زَعَمُوا أَنَّهُ كَانَ لِبَعْضِهِمْ حَمَارٌ قَدْ أَبْطَرَتْهُ الرَّاحَةُ وَثُورٌ قَدْ أَذَلَّهُ
 التَّبُّ؟ فَشَكَا التُّورُ أَمْرَهُ يَوْمًا إِلَى الْحِمَارِ وَقَالَ لَهُ: هَلْ لَتَ يَا أَخِي
 أَنْ تَنْصَحَنِي بِمَا يُرِيحُنِي مِنْ تَعَبِي هَذَا الشَّدِيدِ؟ فَقَالَ لَهُ الْحِمَارُ:
 تَمَارِضْ وَلَا تَأْكُلْ عِلْفَكَ فَإِذَا كَانَ الصَّبَاحُ وَرَأَيْتَ صَاحِبَنَا هَكَذَا تَرَكَكَ وَلَمْ
 يَأْخُذْكَ لِلْحِرَابَةِ فَتَسْتَرِيحَ؟ قَالُوا: وَكَانَ صَاحِبُهُمَا يَفْهَمُ بِلِسَانِ الْحَيَوَانَاتِ
 فَفَهِمَ مَا دَارَ بَيْنَهُمَا مِنَ الْحَدِيثِ؟ ثُمَّ إِنَّ التُّورَ أَخَذَ بِنَصِيحَةِ الْحِمَارِ
 وَعَمَلَ بِمُوجِبِهَا وَلَمَّا أَقْبَلَ الصَّبَاحَ حَضَرَ صَاحِبُهُمَا فَرَأَى التُّورَ غَيْرَ آكِلٍ

لِحَاثِكَ وَتَحَلُّلِ بِالْأَرْبَابِ فِيمَا بَيْنَ ذَلِكَ ❊ فَقَالَ لَهُ الْأَسَدُ: مَا أَقْضَاكَ
 مِنْ عِلْمِكَ هَذَا الْفِتْمَةَ. فَقَالَ: رَأْسُ الذَّنْبِ الطَّائِرِ مِنْ جُتِّهِ ❊ (للقيوبي) ❊

❊ أَسَدٌ وَثُورٌ ❊

أَسَدٌ مَرَّةً أَرَادَ أَنْ يَقْرِسَ ثُورًا فَلَمْ يَجْرُ عَلَيْهِ لِشِدَّتِهِ ❊ فَمَضَى
 إِلَيْهِ مُتَمَلِّقًا قَائِلًا: قَدْ ذَبَحْتُ خُرُوفًا سَمِينًا وَأَشْتَبِي أَنْ تَأْكُلَ عِنْدِي هَذِهِ
 اللَّبْلَةَ مِنْهُ ❊ فَجَابَهُ الثُّورُ إِلَى ذَلِكَ فَلَمَّا وَصَلَ إِلَى الْعَرَبِيِّ وَنَظَرَهُ
 فَوَذَا الْأَسَدُ قَدْ أَعَدَّ حَطَبًا كَثِيرًا وَخَلَاقِينَ كِبَارًا فَبَوَّلَى هَارِبًا. فَقَالَ
 لَهُ الْأَسَدُ: مَا لَكَ وَابْتَ بَعْدَ مَجِيئِكَ إِلَيَّ هُنَا ❊ فَقَالَ لَهُ الثُّورُ: لِأَنِّي
 عَلِمْتُ أَنَّ هَذَا الْأَسَدَ لِمَا هُوَ أَكْبَرُ مِنَ الْخُرُوفِ ❊ (للقيوبي) ❊

❊ نَاسِكٌ وَمُحْتَالُونَ ❊

زَعَمُوا أَنَّ نَاسِكًا اشْتَرَى عَرِيضًا ضَخْمًا لِيَجْمَعَهُ قُرْبَانًا ❊ وَانْطَلَقَ
 يَقُودُهُ. فَبَصُرَ بِهِ قَوْمٌ مِنَ الْمَكْرَةِ فَاتَّحَمَرُوا بَيْنَهُمْ أَنْ يَأْخُذُوهُ مِنْهُ ❊

❖ ثعلبٌ وطبلٌ ❖

زَعُوا أَن تَعْلَبَانِي أُحْمَةٌ فِيهَا طَبْلٌ مُعَلَّقٌ عَلَى شَجَرَةٍ ❖ وَكَلَّمَا
هَبَّ الرِّيحُ عَلَى قُضْبَانِ الشَّجَرَةِ حَرَّكَتْهَا فَضَرَبَتْ الطَّبْلَ فَمِيعَ لَهُ
صَوْتٌ عَظِيمٌ ❖ فَتَوَجَّهَ الثَّعْلَبُ نَحْوَهُ لَمَّا سَمِعَ مِنْ عَظِيمِ صَوْتِهِ ❖ فَلَمَّا
وَصَلَ إِلَيْهِ وَجَدَهُ ضَخْمًا فَأَيَّقَنَ فِي نَفْسِهِ بِكَثْرَةِ النَّخْمِ وَاللَّحْمِ .
فَعَالَجَهُ حَتَّى شَقَّهُ ❖ فَلَمَّا رَأَاهُ أَجُوفٌ لَأْشَيْءٍ فِيهِ قَالَ: لَا أَدْرِي لِمَ
أَفْشَلُ الْأَشْيَاءِ أَجْرَهَا صَوْتًا وَأَعْظَمُهَا جَنَّةً ❖ (من كتاب كلبه ودمته) ❖

❖ أسدٌ وثعلبٌ وذئبٌ ❖

أَسَدٌ وَثَعْلَبٌ وَذئبٌ اصْطَحَبُوا فَخَرَجُوا يَصِيدُونَ ❖ فَصَادُوا
حَمَارًا وَارْتَبًا وَظَبْيًا. فَقَالَ الْأَسَدُ لِلذَّئْبِ: أَقْسِمُ بَيْنَنَا. فَقَالَ: الْأَمْرُ بَيْنَنَا .
الْحِمَارُ لِلْأَسَدِ وَالْارْتَبُ لِلثَّعْلَبِ وَالظَّبْيُ لِي ❖ فَخَطَّهُ الْأَسَدُ فَطَاحَ
رَأْسَهُ ❖ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى الثَّعْلَبِ وَقَالَ: مَا كَانَ أَجْهَلَ صَاحِبِكَ بِالْقِسْمَةِ
هَاتِ أَنْتَ ❖ فَقَالَ: يَا أَبَا الْحَارِثِ الْأَمْرُ وَاضِحٌ ❖ الْحِمَارُ لِنَدَائِكَ وَالظَّبْيُ

أمثال على ألسنة الحيوانات

و غيرها

صبي وعقرب

صَبِيٌّ مَرَّةً كَانَ يَهْدِي الْجَرَادَ فَنَظَرَ عَقْرَبًا فَظَنَّهُ جَرَادَةً فَمدَّ
يَدَهُ لِيَأْخُذَهَا ثُمَّ تَبَاعَدَ عَنْهَا فَقَالَتْ لَهُ: لَوْ أَنَّكَ قَبَضْتَنِي يَدِكَ لَتَخَلَّيْتَ

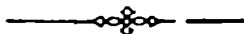
عَنْ صَيْدِ الْجَرَادِ

صائد وعصفور

كَانَ صَائِدٌ يَهْدِي الْمَصَائِرَ فِي يَوْمٍ بَارِدٍ فَكَانَ يذْبَحُهَا وَالدموعُ
تَسِيلُ فَقَالَ عُصْفُورٌ لِمَ صَاحَ: لَا بَأْسَ عَلَيْكَ مِنَ الرَّجُلِ أَمَا تَرَاهُ
يَبْكِي فَقَالَ لَهُ الْآخَرُ: لَا تَنْظُرْ إِلَيَّ دُمُوعِي بَلْ إِلَى مَا تَصْنَعُ يَدَاكَ

(الشريشي)

تَكُونُ جَمَلًا إِذَا قِيلَ لَهَا طَيْرِي وَطَائِرًا إِذَا قِيلَ لَهَا
سَيْرِي ❖ أَلَسَمِعُ شَرِيكَ الْقَائِلِ فِي الشَّرِّ ❖ وَغَدُ بِلَا وَفَاءِ عَدَاوَةٍ
بِلَا سَبِّ ❖ يَدُ وَخَدَهَا لَا تُصَفُّ ❖ إِيَّانِ لَا يَشْتَمَانِ طَالِبُ عِلْمٍ وَطَالِبُ مَالٍ ❖
إِذَا قَدِمْتَ مِنْ سَفَرٍ فَاهْدِ لِأَهْلِكَ وَلَوْ حَجْرًا ❖ مَنْ طَلَبَ شَيْئًا وَجَدَّ وَجَدِي
مَنْ اسْتَحْسَنَ قَبِيحًا فَقَدْ عَمِلَهُ ❖ شَرُّ الْبِلَادِ مَكَانٌ لَا صَدِيقَ بِهِ ❖
يَوْمٌ وَاحِدٌ لِلْعَالَمِ خَيْرٌ مِنَ الْحَيَاةِ كُلِّهَا لِلْجَاهِلِ ❖ صَدَقَ أَبُو الْأَسْوَدِ عَلَى
سَائِلٍ بِتَمْرَةٍ فَقَالَ لَهُ جَمَلُ اللَّهِ نَصِيْبِكَ مِنَ الْجَنَّةِ مِنْهَا ❖

خَيْرٌ مِنْ بَيْنِ الْجَاهِلِ وَالْعَابِ صَابُونَ الْقُلُوبِ عَلَى قَدْرِ سِاطِكِ
 مَدَّ رَجْلِكَ أَعْمَى الْعَيْنِ وَلَا أَعْمَى الْقَلْبِ مِنْ كَثْرَةِ لَفْظِهِ كَثْرَةُ غَلَطِهِ
 غُشُّ الْقُلُوبِ يَظْهَرُ فِي فَلَاتِ اللِّسَانِ وَصَفَحَاتِ الْوُجُوهِ غِنَى الْمَرْءِ
 فِي الْغُرْبَةِ وَطَنٌ فَمٌ يَسِيحُ وَقَدَابٌ يَذْبَحُ فَمٌ حَتَّى أَقْوَمَ مَعَكَ
 كَثْرَةُ الْكَلَامِ خَيْبَةٌ كَثِيرُ الْمَشْيِ قَلِيلُ الصَّبْرِ مَنْ أَحَبَّ شَيْئًا أَكْثَرَ ذَكَرَهُ
 كُلُّ إِنَاءٍ يَنْضَحُ بِعَا فِيهِ كُلُّ دِيكٍ عَلَى مَزْبَلَتِهِ صَيَّاحٌ كَلْبٌ حَى
 خَيْرٌ مِنْ أَسَدٍ مَبْتِئٌ لَا يَجْتَمِعُ سَيْفَانِ فِي غَمْدٍ وَاحِدٍ كَيْفَ
 يَسِيرُ الْأَعْوَرُ مَنْ هُوَ أَعْوَرٌ زِيَادَةُ الْخَيْرِ خَيْرٌ لَيْسَ مِنَ الْعَدْلِ سُرْعَةُ
 الْعَدْلِ لِسَانُ أَخْرَسٍ خَيْرٌ مِنْ لِسَانِ كَذُوبٍ حُبُّ تِهَامَةَ مَا فِيهَا
 ١. مِنْ التَّمْرِ لَا يَكُونُ رَأْسَانِ فِي عِمَامَةٍ لَا يَضُرُّ السَّحَابُ
 نَيْحُ الْكِلَابِ إِمْرَأَةٌ بِلَا حَيَاءٍ كَطَلَامٍ بِلَا مِلْحٍ مَا لَمْ تَتَبَّ فِيهِ الْآبَدِي
 لَا تَبْكِي عَلَيْهِ الْعَبُونَ مَنْ لَمْ يَخَاطِرْ لَمْ يَجِدْ مَنْ أَحَبَّكَ أَبْكَكَ وَمَنْ
 أَبْضَكَ أَضْحَكَكَ مَنْ زَرَعَ الْمَعْرُوفَ حَصَدَ الشُّكْرَ هُوَ كَالْعَامَةِ

نُخْبَةٌ مِنْ أَمْثَالِ الْعَامَّةِ

الْإِنْسَانُ طَيْرٌ بِلَا أَجْحِيَةٍ ❖ أَخُوكَ مَنْ صَدَقَكَ بِنَصِيحَةٍ ❖ الْمُنَافِقُ
 يُعْطِيكَ لِسَانَهُ وَيَمْنَعُكَ قَلْبَهُ ❖ بَشَاةُ الْوَجْهِ أَحْسَنُ مِنْ سَخَاءِ الْكَيْفِ ❖
 بَدَنٌ وَأَفْرٌ وَقَلْبٌ كَافِرٌ ❖ الصَّدِيقُ الْأَلُوفُ لَا يَبِيعُ بِالْأَلُوفِ ❖ أُطْلِبِ الْجَارَ قَبْلَ
 الدَّارِ وَالرَّفِيقَ قَبْلَ الطَّرِيقِ ❖ الْحَبُّ سَتَارُ الْمِوْبِ ❖ الْعَجَّةُ تَدُورُ
 وَالسِّيَّ الرَّحْمَى تَرْجِعُ ❖ الْحَرَكَةُ بَرَكَةٌ وَالتَّوَانِسِيُّ هَلَكَةٌ ❖ الْحَابُّ
 بِالْمُنْقَالِ وَالْمَحَبَّةُ بِالْقِنَطَارِ ❖ الدَّبْكُ الْفَصِيحُ مِنَ الْبَيْضَةِ يَصِيحُ ❖ دَارُ
 الظَّالِمِ خَرَابٌ وَلَوْ بَعْدَ حِينٍ ❖ الدَّارِيسُ يَغْتَابُ الْفَارِسُ ❖ عَالِمٌ بِلَا عَمَلٍ
 كَسَحَابٍ بِلَا مَطَرٍ ❖ الرِّزْقُ الْمَتْرُوكُ يُعَلِّمُ النَّاسَ الْحَرَامَ ❖ السُّكُوتُ رَدٌّ ١٠
 الْجَوَابُ ❖ السَّاعِي بِالْخَيْرِ كَعَامِلِهِ ❖ الشَّاةُ الْمَذْبُوحَةُ لَا يُؤْلَمُهَا السَّلْحُ ❖
 الضَّحِكُ بِلَا سَبَبٍ مِنْ قَلَّةِ الْأَدَبِ ❖ الطَّيْرُ بِالطَّيْرِ يُهَادُ ❖ ظَنُّ الْعَاقِلِ

تَكَافَتِ السَّحْبُ ❖ تَسَارُ الْأَوْرَاقُ ❖ تُخَوِّطُ فِي الْأَمْرِ ❖ يَتَرَاخَمُ

عَلَى الْوَأْظِ ❖

أَفْجَرَ الصُّبْحِ ❖ يَنْطَرِحُ عَلَى الْأَقْدَامِ ❖ يُنْقَطِعُ إِلَيْهِ ❖ أُنْقَدَتِ

الدَّرَاهِمُ ❖ يَنْهَرُ الْكَلْبُ ❖

أَفْتَحَ الْمَحْفَلَ بِخَطَابٍ ❖ يَمْتَرِضُ عَلَيْهِ فِي مَسَائِلِ عَوِيصِهِ ❖ اِكْتَبَ

فِي الْجَنْدِيَّةِ ❖ أَمْتَقَ لَوْنَهُ ❖ تَمْنَحُنُ الْأَيْنَةَ بِالطَّنِينِ ❖ اخْضَرَّتِ الرِّيَاضُ ❖

يَحْمَرُ الْوَرْدُ ❖

اسْتَخَفَ الطَّرْبُ ❖ نَسْتَرْفُ كَلَامَهُ ❖ اسْتَجَدَّ الْفَارِسُ ❖ تَسْمَعُ جِبَالَ

الْلَيْفِ فِي سَفْنِ الْبَحْرِ ❖

حَانَ وَقْتُ الرَّجُلِ بِفَوْزٍ بِالظَّفْرِ حَبْلٌ بَيْنَهُ وَبَيْنَ إِخْوَتِهِ
 وَلَى الْأَعْدَاءِ هَارِبِينَ نَجَا مِنَ الْمَوْتِ قَضَى نَجْبَهُ رَضِيَ بِالْقَبْلِ
 يَسَى عَلَى أُنْتِهِ يَكِي الْفَلَامُ يَطْفُو عَلَى وَجْهِ الْمَاءِ غَسِي
 عَلَيْهِ يَتَى آيَتِ بِالْأَجْرِ كَفَاهُ الشَّيْءُ فِ بَوَعْدِكَ وَشَى
 بِهِ إِلَى الْأَمِيرِ

نَوَى فِي دَارِهِ يَذْوَى الزَّهْرُ الْوِ عَنْ الضَّلَالِ تُطَوَى
 الْيَدُ رَوَى عَنِ الْمَحْدَثِ عَرْضَ لَهُ سَبْعٌ يَقْلِمُ الْأَنْظَارَ عَرِ
 طَوِيلًا يَجْرُدُ السَّبْفُ سَافَرُوا إِلَى بَغْدَادِ يُرَاسِلُونَ الْمَلِكَ
 كَاتِبَ أَخَاكَ عُوْجِلَ الْوَرْدُ بِالْقَطْفِ يُرَاجِعُ بِالْقَوْلِ
 أَدْرَكَ سِنَّ الشَّبَابِ الْكَسْلُ وَكَثْرَةُ النَّوْمِ يُعْدَانِ مِنَ الْخَيْرِ
 أَكْرَمَ أَبَاكَ وَأُمَّكَ أَبْطَلَتِ الْخِرَافَةُ يُعْطَى الْمَرْءُ مَا اسْتَحَقَّ
 تَوَسَّمتُ فِيهِ الْخَيْرُ يَسْلُقُ الْمَلَّاحُ سَوَارِي الْمَرْكَبِ تَوَكَّلْ
 عَلَيْهِ تَوَفَّى فِي غَرَّةِ الشَّهْرِ يَسْمُ الْجَبَلُ

١١

جَابِرُ الْعَظِيمِ * وَاهِنُ الْقَوَى * بَالِغُ الْحِمَامِ * كَاتِبُ الرِّسَالَةِ * نَاهِجُ
طَرِيقِ الْمَحَاسِنِ * جَالِسُ فِي الْمَجَالِسِ * مَخْمُودُ السَّيْرِ * مَنْكُودُ الْعِظَةِ *
مَسْطُورٌ فِي التَّارِيخِ *

طَاهِرُ الذَّبَلِ * رَاجِحُ الْعَقْلِ * سَابِغُ الْفَضْلِ * بَارِعُ الْعِظَةِ * كَرِيمُ
السَّيْمِ * بَصِيرٌ بِالْأُمُورِ * خَطِيبُ الْعَرَبِ * جِهْرُ الصَّوْتِ * رَسُولُ الْخَبْرِ *
جَالِسُ أَمَامِ الدَّارِ * ذَلِقُ اللِّسَانِ * جَزَلُ الْمَنْطِقِ * حَسَنُ الْخُلُقِ * دَمِ
الْأَخْلَاقِ *

١٢

جَدُّ الْفَارِسِ بِالسَّيْرِ * بَعْدَ قَلْبِ الْأُمِّ عَلَى ابْنَاهَا * رَدُّ الْعَالِ
لِأَهْلِهِ * بَدُّ الْخَلْلِ *

أَقْلُّ الْكُوكَبِ * طَمِيءُ الْغُرَالِ * يَأْسُ مِنْ ابْنِهِ * بَزَارُ الْأَسَدِ *
ضُرِبَتْ السِّكَّةُ * بَقْرًا الْكِتَابُ * وَقَفَ عَلَى رَأْيِهِ * بَرْدُ النَّهْلِ *
دَعَا هَذَا الْأَمْرَ * وُلِدَ فِي تَهْلِيَسِ * رَجُلٌ يُوْتَقُ بِهِ *

١٠

هُوَ مَضَى * هُمَا سَارَا * هُم تَزَلُوا * هِيَ نَجَتْ * هُمَا رَسَمَا *
 هُنَّ جَلَسْنَ * أَنْتَ زَعَمْتَ * أَنَا قَرَأْتُ * أَنْتُمْ كَبُرْتُمْ * أَنْتِ طَلَبْتَ *
 أَنَا دَخَلْتُ * أَنْتَ خَرَجْتَ * أَنَا كَرُمْتُ * نَحْنُ ظَفَرْنَا *

خِدْمَةٌ * أَكْرَمَهُمَا * قَتَلْتُمْ * خَلَصَهَا * جَمَعَهُمَا * سَمِعْتُمْ * عَابَكِ *
 اسْتَوَدَعْتُكُمْ * لَحِقْتُكُمْ * سَأَلَكِ * وَعَظَّمْنَا * أَنْذَرْتُكُمْ * ضَرَبْتِنِي *
 أَبْغَضْنَا *

أَيَّامٌ مَدَحٌ * أَيَّامًا جَبَسَ * أَيَّامٌ أَمِنَتْ * أَيَّامًا أَبْغَضَ * أَيَّامًا
 خَافَ * أَيَّامًا تَرَكَ * أَيَّامًا أَحْقَرَ * أَيَّامًا رَهَبَ * أَيَّامًا وَصَفَ * أَيَّامًا
 سَقَى * أَيَّامًا فَضَلَ * أَيَّامًا شَتَمَ * أَيَّامًا آزَرَ * أَيَّامًا بَلَّمَ * سَمَى *
 بِهَا * اجْتَمَعَ بِهَا * عَرَّضَ بِهَا * جَادَ بِهَا * عَدَلَ بِهَا * مَرَّ بِهَا *
 ظَهَرَ لَكَ * فَرَضَ لَكُمْ * اقْتَضَى لَكُمْ * وَجَبَ لَكَ * قَالَ لَكُمْ *
 حَنَّ إِلَيْكَ * وَشَى بِى * أَنْتَى إِلَيْنَا *

٨

أَخْطَبُ إِلَى الْقَوْمِ * أَذْكَرَا الْوَطْنَ * إِشْرَبُوا الْمَاءَ الْقَرَّاحَ *
 إِذْخَصِي إِلَى الْأَمِيرِ * الزَّمَا الْبَيْتَ * أَنْبِذَنَّ الْمَحْظُورَاتِ *

٩

فُتِحَ لِي الصُّورِ * ضُرِبَا بِالسَّبَاطِ * جُلُوبُوا عِبْرَةَ * خُسِفَتْ بِهِمِ
 الْأَرْضُ * أَلْبَدَتَانِ قِحًا عَنُوةَ * نُصِبْنَ هَدَفًا لِلسَّامِ * رُفِعَتْ إِلَى الْحَاكِمِ *
 فُصِّمًا عَنِ الْأَصْحَابِ * هَزِلْتُمْ كَمَا * طُبِعَتْ عَلَى الْخَبْرِ * عَزَلْنَا عَنِ
 الْعَرَابِ * سَلَبْنَا الْقُوَى * رَغِمْتُ عَلَى قَتْلِ الْكَلْبِ *

ضُرِبَ الدِّبَارُ بِاسْمِ الْأَمِيرِ * بَعْجَزَانِ عَنِ الْأَخْوَانِ * يُرْسَلُونَ
 إِلَى الْحَرْبِ * تَقْدُ الدَّرَاهِمُ * تُنْقَانِ مِنَ الْأَسْرِ * بِنُطْحَنِ (السُّفْنِ) بِالْوَجْهِ
 الْخَشَبِ * تُكَبُّ فِي الدَّفْتَرِ * تُحْمَلَانِ إِلَى الْوَزِيرِ * تُشْكُرُونَ مِنْ
 النَّاسِ * تُحْجَبِينَ عَنِ النَّظَرِ * تُحْمَدَانِ عَلَى النَّفْلِ * تُرْجَمَنَّ بِالْحِجَارَةِ *
 أُفْرِدُ عَنِ الْخَلَانِ * نُكْرَمُ فِي نَادِي الصِّدِّيقِ *

٦

أَنْ يَفْضَلَ خَيْرٌ لَّهُمْ عَسَاهُمَا أَنْ يَكْرَهَا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّهُمَا لَنْ يَفْعُلُوا
 مَا أُمِرُوا بِهِ ❖ هَبْ أَنْ تَعْمُرَكَ الدُّنْيَا بِبَهَانِهَا ❖ لِيَنْتَهَمَا تَسْمَانَ فِي طَلَبِ
 الْعِلْمِ قَفْرَحًا ❖ لَا تَخْرُجِ النَّسَاءَ فَيَرْعُدَنَّ ❖ لَا تَفْعَلْ ذَلِكَ لِئَلَّا تَهْضُرَ
 أَحْسَبُكَ أَوْ تَدْفَعَ الدِّينَ ❖ ادْخُلَا عَلَى الْمَلِكِ فَتَنْظُرَا ❖ أَخْلَصُوا لَهُ الْمَوَدَّةَ
 فَتَشْعُرُوا بِالسَّعَادَةِ ❖ هَلَّا تَرُدَّ عَيْنَ نَفْسِكَ فَعَقْلِي ❖ لَمَلِكَمَا تَجْهَدَانِ
 فَتَظْفَرَا بِحَاجَتِكُمَا ❖ إِصْرِفِي الزَّمَانَ فِي الشُّغْلِ حَتَّى تَفْرَحِي ❖
 سَعَيْتُ لِأُظْفَرَ بِحَاجَتِي ❖ لَمْ نَكُنْ لِنَصْبِرَ طَوِيلًا ❖

٧

لَمْ يَنْكُتِ الْمَهْدُ ❖ لَمْ يَرْهَبَا غَضَبَهُ ❖ أَمَّا الْمُنْتَصِرُونَ فَلْيَفْرَحُوا ❖
 لَمَّا تَرَكَبَ عَلَى السَّفِينَةِ ❖ لَمْ تَرْتَفَأِ الْكَاسُ ❖ لَا يَبْطِنُ أَهْلَ الشَّرِّ ❖ لَا تَشْهَدُ
 لِصَدِيقِكَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ❖ لَا تَهْجَا سُبُلَ الضَّلَالِ ❖ لَا تَفْتَحُوا بَابَ الْخِصَامِ ❖
 لَمْ تَحْسِمِ الدَّاءَ ❖ لَا تَحْلِفَا بِالْبَاطِلِ ❖ لَمْ تَكْمُنَنَّ السَّرَّ ❖ لَمْ أَكْظِمِ
 الْقَيْظَ ❖ لِنَجْهَدَ نَفْسَنَا بِصَنِيعِ الْخَيْرِ ❖

٣

فِرطَاسُهُ * دَوَاتِمَا * يَتَمُّ * مِدَادُهَا * كَاتِبَمَا * مِرَاتِنِ *
 دَرَجِكَ * مَقْلَنُكَمَا * دَفْتَرُكُمْ * سِجْلِكَ * حِرْكَمَا * قَلَمُكُنَّ *
 صَحِيفَتِي * مِسْطَرَّتَا *

٤

قَدِمَ الْخَلِيفَةُ * جَمَعَ أَمَالَ * بَدَلُوا الْجِدَّ وَالْجَهْدَ * بَزَعَتِ الشَّمْسُ *
 خَرَجْنَا مِنَ الْبَابِ * طَلَبَيْنِ الْخَيْرِ * رَكِبَتِ اللَّيْلُ * قَتَكْنَا بِالْعَدْوِ *
 تَرْتَمُ الْأَطَايِحَ * قَصَدَتِ الْوَطْنَ * بَلَغْنَا الْوَطْرَ * جَلَسْنَا فِي الْمَجْلِسِ *
 سَمِعْتُ الْخَطِيبَ * حَشَدْنَا الْمَاكِرَ *

٥

بَرَحَلُ إِلَى الشَّامِ * بِفَهْمَانِ الْقَوْلِ * بِرَكْبُونَ الْبَحْرَ * نَكُوبُ
 الرِّسَالَةَ * تَصَدَّانِ الْجَبَلِ * بَعْنُ الْبَرِيدِ * لَا تَعْبُدُ اللَّهَ * تَهْرِمَانِ الْفَارِسِ *
 تَمْدُحُونَ الْأَبْطَالَ * تَسْعَرِينَ النَّارَ * تَرْتَقَانِ التَّوْبَ * تَعْرِفَنَّ الْحَقَّ *
 أَدْخُلْ عَلَى النَّالِمِ * أَنَا وَالْفَلَامُ نَمِضِي إِلَى نَمٍّ وَنَكُوبُ *

* تمارين *

١

سَلِيمَانُ الْحَكِيمِ * دَاوُدُ الْمَلِكُ * اِرِسْطُو الْفَلَسُوفُ * اَنُوشِرَوَانُ
الْعَادِلُ * اَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ * الْخُلَفَاءُ الرَّاشِدُونَ * هَارُونُ الرَّشِيدُ *

٢

اَدَمُ اَبُو الْبَشَرِ * اِسْكَانْدَرُ ذُو الْقَرْنَيْنِ * صَالِحُ الدِّينِ *
سَيْفُ الدَّوْلَةِ * نَخْوَةُ الْعَرَبِ * بَنُو اُمَيَّةٍ * دَوْلَةُ بَنِي عَبَّاسٍ * مَلِكُ
الْمُلُوكِ حُسَامُ الْمَسِيحِ دِيمَطْرِي * مَلِكَةُ الْمَلَكَاتِ جَلَالُ الدُّنْيَا وَالِدَيْنِ
تَامَارُ ابْنَةُ كِيُورْكِى ظَهْرُ الْمَسِيحِ * الْمَلِكُ الْمُعْظَمُ جَلَالُ الدُّنْيَا وَالِدَيْنِ ١٠
كِيُورْكِى بِنْتُ تَامَارَ حُسَامُ الْمَسِيحِ * مَلِكَةُ الْمُلُوكِ وَالْمَلَكَاتِ جَلَالُ
الدُّنْيَا وَالِدَّوْلَةِ وَالِدَيْنِ رُوسْدَانُ بِنْتُ تَامَارَ ظَهْرُ الْمَسِيحِ *

صحيفة

- ٣٢* (من كتاب مروج الذهب ومعادن الجواهر لابي الحسن
علي بن الحسين بن علي الميموني)*
- ٣٣* (من كتاب مسالك الممالك لابي اسحاق ابراهيم بن محمد
الفارسي الاصطخري المعروف بالكرخي)*
- ٥٠* (من كتاب فتوح البلدان للإمام ابي العباس احمد بن
يحيى بن جابر البلاذري)*
- ٦١* (من تاريخ الرسل والملوك لابي جعفر محمد بن
جرير الطبري)*
- ٦٨* (من تاريخ ميافارقين لابن الازرق الفارقي)*
- ٧٦* (من صبح الاعشى في صناعة الإنشاء لشهاب الدين
احمد بن عبد الله القلقشندي)*
- ٨٢* (من اخبار بلاد الكرج لماكاريوس البطريرك الانطاكي)*
- ٩٣* (من كتاب بارقة السيوف الداغستانية في بعض الغزوات
الشاملة لمحمد طاهر القراخي)*

فهرست الكتاب

صحيفة

* (تمارين)	٥
* (نخبة من أمثال العامة)	١٣
* (أمثال على ألسنة الحيوانات وغيرها)	١٦
صبي وعقرب	١٦
صائد وعصفور	
ثعلب وطبل	١٧
أسد وثعلب وذئب	
أسد ونور	١٨
ناسك ومحتالون	
حمار وثور	١٩
قرود وغيلم	٢٠
* (من اللطائف والحكايات)	٢٦
* *	٢٦
* *	
* *	٢٧
* *	
هارون الرشيد وجعفر مع الشيخ البدوي	٢٧
جعفر والرشيد	٢٩
قصة أبي دلالة والخليفة السفاح	٣١
الاعرابيان	٣٢

قضاء الأرب فى دراسة لغة العرب

وهو

كتاب مدرسى يتألف من نخب مختارة من الكتب العربية

جمعه واعتنى بضبطه وطبعه المدرس بالجامعة الحكومية

التبليسية

الاستاذ جيورجى تسرتيلى

ლექსიკონის პირველი გამოცემის წინასიტყვაობა

წინამდებარე ლექსიკონი: ემსახურება ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი აღმოსავლური ენის, არაბულის ლექსიკონის შესწავლის მიზნებს. ძირითადად იგი შედგენილია ჩვენი „არაბული ქრესტომათიისათვის“ მაგრამ მისი მოცულობა ამით არ განისაზღვრება.

ქრესტომათიაში გამოყენებული არაბული სიტყვების გარდა ლექსიკონში შევიდა: 1) ზნის პირველი ფუძის ფორმები და სათანადო მასდარები იმ შემთხვევებშიაც, როდესაც ტექსტში მხოლოდ ნაწარმოები ფუძეებია ნახმარი; 2) სახელთა მდ. სქესისა და ე. წ. მსხვრეული მრავლობითი რიცხვის ფორმები (გარდა ზოგიერთი შემთხვევისა); 3) ნაწილი ლექსიკური მასალისა სხვა ძეგლებიდან, რომლების შეტანაც განზრახულია ქრესტომათიის მომავალ გამოცემაში; 4) ზოგიერთი ხშირად ხმარებული სიტყვა და გამოთქმა იმ არაბული ტექსტებიდან, რომლების შესწავლაც უხდებათ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის აღმოსავლეთთმცოდნეობის ფაკულტეტის სტუდენტებს; 5) ნაწილაკები თითქმის ყველა თავისი ძეგლითადაც მნიშვნელობით.

ლექსიკონში ჩვეულებრივ აღნიშნული არ არის:

1. ბრუნვები, სახელთა ორობითი და სწორი მრავლობითი რიცხვი, ზოგიერთი რიცხვითი სახელი, ელატივები, ზოგჯერ ნაწარნობ ფუძეთა მასდარები და მიმღობები და, საერთოდ, ისეთი ფორმები, რომლებიც ელემენტარული გრამატიკის წესის მიხედვით იწარმოება და ამიტომ თავისთავად გასაგებია.

2. კლასიკური ენის ნორმების დარღვევის შემთხვევები (გარდა თითო-ორიოლა მაგალითისა), რომლებიც ტექსტში გვხვდება (მაგ., მდ. სქ. 5 — დაბოლოება ნაცვლად სალიტერატურო ენის 5 — ნაწილაკისა და მისთ).

3. ადამიანთა, ტომთა ან ადგილის საკუთარი სახელები, როდესაც ისინი მხოლოდ ნისბის საწარმოებლადაა გამოყენებული და თავისთავად არა აქვთ რაიმე განსაკუთრებული მნიშვნელობა.

სიტყვები დალაგებულია არაბულ ლექსიკოგრაფიულ ლიტერატურაში მიღებული წესის მიხედვით, მაგრამ, განსხვავებით არსებული ტრადიციისაგან, თანამიმდევრობა განსაზღვრულია ფაქტიური ვითარებით და არა ანალოგიის საფუძველზე აღმოცენებული უსაფუძვლო ეტიმოლოგიური მოსაზრებებით.

უცხო წარმოშობის სიტყვები მოთავსებულია სათანადო ანბანის რიგზე და არა მოჩვენებითი ძირების მიხედვით. გამონაკლისი დაშვებულია იმ შემთხვევებში, როდესაც სიტყვა იმდენად არის ასიმილირებული, რომ გაგებულია როგორც არაბული ძირი და გამოყენებულია როგორც საფუძველი ახალი ფუძეების საწარმოებლად. ასეთი სიტყვები მოქცეულია სათანადო არაბულ ბუდეებში, გინაიდან მათი ცალკე გამოყოფა ძნელად თუ შეიძლება მიზანშეწონილად ჩაითვალოს. ზოგჯერ ჩვენ იძულებული ვიყავით ცალკეული სიტყვები, რომლებმაც მასალის დალაგების ლექსიკონში მიღებული წესის მიხედვით ადგილი შეიცვალეს, სხვაგანაც მოგვეცა, სათანადო ფორმაზე მითითებით.

სიტყვათა განმარტებისას ჩვენ ეცდილობდით თანამიმდევრულად გვეჩვენებინა მნიშვნელობათა განვითარება, რამდენადაც ეს შესაძლებელი იყო. ამ მიზნით საკუთრად ვცანით ზმნის ყველა ფორმასთან წარმოგვედგინა პირველი ფუძეც, რადგან ეს საშუალებას იძლევა გავითვალისწინოთ ცვლილებები, რომლებსაც ზმნის მნიშვნელობა განიცდის ახალი ფუძეების წარმოებისას. ზოგჯერ ძირითადი ფუძე და „წარმოები“ თემუკი სხვადასხვა წარმოშობისაა და მნიშვნელობის ნხრევაც არაფერი აქვთ ერთმანეთთან საერთო. ასეთი შემთხვევებიც ნათლად ჩანს რთული ფუძეების გვერდით ძირითადი ფორმების ჩვენებისას.

არაბული ზმნის პერფექტივის ფორმები, რომლებიც მოცემულია ლექსიკონში, ჩვეულებრივ ნათარგმნია ქართულად ნამყო ძირითადის საშუალებით. იშვიათად, როდესაც ეს მნიშვნელობის გადმოცემისათვის უფრო მოსახერხებელი იყო, გამოყენებულია ნამყო უსრულის ფორმები. არაბული პერფექტივი ქართული ზმნის არც ნამყო ძირითადს უდრის, არც ნამყო უსრულს, ანტიკომ მისი თარგმნის დროს ქართული ზმნის სხვადასხვა ფორმის გამოყენება მხოლოდ პრაქტიკული მოსახერხებელით აიხსნება და ისე არ უნდა იქნეს გაგებული, რომ ზოგიერთი ზმნის პერფექტივის ფორმა ნამყო ძირითადის შესატყვისად არის მიჩნეული, ხოლო ზოგისა კიდევ — ნამყო უსრულისა.

ზმნებთან ყოველთვის არის ნაჩვენები სხვადასხვა მნიშვნელობა, იმისდამხედვით, თუ როგორაა ზმნა ნახმარი, აბსოლუტურად, თუ ობიექტით, მოქმედებითში, თუ ვნებათში (ამ შემთხვევაში, რა თქმა უნდა, თუ მას მნიშვნელობა ეცვლება), გარდამავალია, თუ გარდაუვალი, ნაწილაკებითაა თუ არა. ნაწილაკების მიერ ზმნის მნიშვნელობაში გამოწვეული ცვლილებების გადმოცემად

ჩვეულებრივ გამოყენებულია არა აღწერილობითი საშუალებანი, არამედ ქართული ზმნის სათანადო ფორმები (მაგ. **كَلَّ** სთქვა, **ك** ნაწილაკით უთხრა; **كَتَبَ** დამატებით აკ-ში დაწერა; **اَلِي** და **ب** ნით წისწერა; **عَلَى** ნით და ნივ. აკ-ით დაუწერა; **مَنْ** გაგზავნა, **ك** ან **اَلِي** ნით გაუგზავნა და მისთ).

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ნაწილაკებთან მოცემული თითქმის ყველა ძირითადი მნიშვნელობა, ვინაიდან ერთ-ერთი მთავარი სიძნელე, რომელიც არაბული ტექსტების კითხვის დროს იჩენს თავს, როგორც ცნობილია, ნაწილაკების თავისებურებებით არის გამოწვეული. ჩვენ შევეცადეთ წარმოგვედგინა ნაწილაკები რაც შეიძლება სრულად, რომ მკითხველს საშუალება ექნეს გაითვალისწინოს მათი მრავალგვარი ფუნქციები და მნიშვნელობები სხვადასხვა კონტექსტში.

ზოგ შემთხვევაში მოცემულია იდეომატური გამოთქმები, აგრეთვე კალკული წინადადებები, რომლებიც ტექსტში გვხვდება და სპეციალურ განმარტებას მოითხოვს.

სიტყვების ეტიმოლოგიები (პარალელური ძირები მონათესავე ენებში და სხვ.) ნაჩვენები არ არის. ეს ეტიმოლოგიური ლექსიკონის საქმეა და თარგმნითი ლექსიკონისათვის გამართლებულად ვერ ჩაითვლება. ჩვენ საკიროდ ვცანით გვეჩვენებინა მხოლოდ უცხო წარმოშობის სიტყვები, რამდენადაც-კი შესაძლებელი იყო. ეს მნიშვნელოვანია ენის კულტურულ-ისტორიული თვალსაზრისით შესწავლისათვის და თანაც, ვფიქრობთ, ხელს შეუწყობს ლინგვისტური ანალიზის ჩვევების გამომუშავებას.

ზოგჯერ მოცემულია აგრეთვე სათანადო სიტყვების ქართული პარალელები, რაც, რა თქმა უნდა, ისე არ უნდა იქნეს გაგებული, რომ ეს სიტყვები ქართულში არაბულიდან შესულად არის მიჩნეული. ხშირად მათ ერთი საერთო წყარო აქვთ და ასეთ შემთხვევებში ქართულ შესატყვისობათა ჩვენება მხოლოდ პრაქტიკული მოსაზრებით არის გამართლებული.

ლექსიკონის შედგენისას გამოყენებულია შემდეგი ლიტერატურა.

ვ. გირგასის არაბულ-რუსული ლექსიკონი¹, რომელიც გარკვეულ ტექსტების ზუსტ შესწავლასა და დეტალურ ანალიზზეა დამყარებული და ამდენად საშუალო მოცულობის არაბულ ლექ-

¹ Словарь к Арабской хрестоматии и Корану. Составил проф. В. Гиргас. Казань, 1851.

სიკონთა შორის სანიმუშოდ შეიძლება ჩაითვალოს; ხ. ბარანოვის არაბულ-რუსული ლექსიკონი², რომელიც, თუმცა თანამედროვე სალიტერატურო არაბულიწათვის არის შედგენილი, მაგრამ კლასიკური ტექსტების საკითხადაც საკმაოდ მნიშვნელოვანია; გ. ე. ფრეიტაგის (1788—1861) ოთხტომიანი არაბულ-ლათინურ ლექსიკონი³; და მისი ფრანგული ვარიანტი ა. ბიბერშტეინ-კაზიმირსკისა⁴; (1808—1887); ე. ლენის (1801—1876) რვატომიანი კლასიკური ნაშრომი⁵; რ. დოზის (1820—1883) ცნობილი ორტომიანი „დამატება არაბული ლექსიკონებისა“⁶; რომელშიაც შესულია ძირითად არაბულ ლექსიკონებში გამორჩენილი სიტყვები, აგრეთვე იშვიათი სიტყვები და გამოთქმები; ე. ბ. ბელოს⁷ (1822—1904) და ე. გ. ჰაეას⁸ (გარ. 1916 წ.) ერთტომეული არაბული ლექსიკონები; ე. ა. ელიასის არაბულ-ინგლისური ლექსიკონი⁹ და რ. ბრიუნოვ-ა.ფიშერის ქრესტომათიისათვის¹⁰; შედგენილი „გლოსარი“ ა. ფიშერისა, რომელიც არაბულ ლექსიკოგრაფიულ ლიტერატურაში საუკეთესოდ ითვლება; აგრეთვე ზ. ფრენკელისა¹¹; და

² Проф. X. K. Баранов. Арабско-русский словарь. Под редакцией и с предисловием акад. И. Ю. Крашinsky. Москва-Ленинград, 1910—1947.

³ Georgii Wilhelmi Freytagii Lexicon Arabico-Latinum praesertim ex Djeuharii Firuzabadiique et aliorum libris confectum. Tomus I—IV, Halls Saxonium, 1830—1837.

⁴ Dictionnaire arabe-français contenant toutes les racines de la langue arabe par A. de Biberstein Kazimirski. T. I—II, Paris, 1875.

⁵ *مد القاموس* An Arabic-English Lexicon, Derived from the Best and the Most Copious Eastern Sources ... composed by Edward William Lane. Book 1, Parts 1—8. London, 1833—1837. ავტორის გარდაცვალების გამო შრომის მეორე ნაწილი, რომელიც სრული არ არის, გამოაქვეყნა სტენლი ლენ პულმა. თვით ე. ლენს დამუშავებული ჰქონდა მასალა *مد* სიტყვამდე, ხოლო კორექტურები წაკითხულია მის მიერ 2386 გვერდამდე (*فرق* სიტყვამდე). იხ. Stanley Lane Poole. მე-6 ნაწილის წინასიტყვაობა.

⁶ R. Dozy. Supplément aux Dictionnaires Arabes. Deuxième édition. Leiden, 1927.

⁷ J. B. Belot Vocabulaire Arabe-Français à l'usage des étudiants, 14-me édition. Beyrouth 1929.

⁸ J. G. Hava. Arabic-English Dictionary. Beirut, 1927

⁹ Elias A. Elias Modern Dictionary Arabic-English. Cairo, 1928.

¹⁰ R. Brunnow's Arabische Chrestomathie aus Prosaschriftstellern. IV. Aufl. Herausgegeben von A. Fischer. Berlin, 1929.

¹¹ Die aramäischen Fremdwörter im Arabischen, von Siegmund Fraenkel. Leiden. 1836.

ა. სიდდიკის¹². შრომები არამეული და სპარსული ნასესხები სიტყვების შესახებ არაბულში და მთელი რიგი სპეციალური ლექსიკონები, გლოსარები და ცალკეული შენიშვნები სხვადასხვა არაბული ტექსტებისათვის.

არაბულ განმარტებით ლექსიკონთაგან მოხერხდა სარგებლობა მხოლოდ ლ. მაჟლუფის მცირე ლარუსის ტიპის المنجد-ით¹³, რომელიც თბილისის წიგნსაცავებში მოიპოვებოდა.

გარდა ზემოდასახელებული შრომებისა, მუშაობის პროცესში ვსარგებლობდით აგრეთვე სხვადასხვა გამოკვლევით, მონოგრაფიებით და ცალკე სტატიებით, რომელთაგან პირველ რიგში უნდა დავასახელოთ ივ. ჯავახიშვილის «ქართველი ერის ისტორია»¹⁴; კ. ბროკელმანის «არაბული ლიტერატურის ისტორია»¹⁵; მე-X საუკ. სპარსული გეოგრაფიული თხზულების المسالك والبلدان-ის ვ. მინორსკისეული თარგმანი და კომენტარიები¹⁶; სტენლი ლენ პულის შრომა პაჰდ ალ-ლჰა ყაზვინის გეოგრაფიული თხზულების შესახებ¹⁷; მ. ლაზარისის გამოკვლევა, რომელიც არაბთა ლაშქრობის ისტორიას ეხება¹⁸; აგრეთვე ვ. ბართოლდის, ვ. მინორსკისა და მრავალ სხვ ავტორთა წერილები «ისლამის ენციკლოპედიაში»¹⁹ და სხვ. სპეციალურ გამოკვლევებში²⁰.

წინამდებარე ლექსიკონი არის მეორე შრომა სემიტურ ენათა სახელმძღვანელოების იმ სერიიდან, რომლის გამოქვეყნება გან-

¹² Abdussattar Siddiqi. Studien über die persischen Fremdwörter im klassischen Arabisch. Göttingen, 1919.

¹³ المنجد. معجم مدرسى للغة العربية. تأليف الأب لويس معلوف: بيروت، ١٩٢٧.

¹⁴ წიგნი მეორე, თბილისი, 1948.

¹⁵ C. Brockelmann. Geschichte der arabischen Litteratur. Leiden, 1937—1949.

¹⁶ Huiliid al-'Alam. 'The Regions of the World'. A Persian Geography 372 A.H.—932 A.D. Translated and Explained by V. Minorsky. Gibb Memorial Series, New Series, XI, London, 1937.

¹⁷ იბ. JRAS, ტ. XXXIV, 1902, გვ. 49, 237, 509, 733 შვდ.

¹⁸ M. Ghazarian. Armenien unter der arabischen Herrschaft bis zur Entstehung des Bagratidenreiches. ZAPh, ტ. II, გვ. 149 შვდ.

¹⁹ Enzyklopädie des Islām, Leiden—Leipzig, 1908—1934.

²⁰ ლიტერატურის ნაწილი დასახელებულია თვით ტექსტში.

ზრახული აქვს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სემიტოლოგიის კათედრას. იგი პირველი ცდაა ქართულ ენაზე არაბული ლექსიკონის შედგენისა და, ალბათ, უნაკლო არ იქნება. მიუხედავად ამისა, ვფიქრობთ, იგი რამდენადმე მაინც გაუადვილებს მსურველთ აღმოსავლურ ენათა შორის ერთ-ერთი უძნელესი ენის შესწავლას.

დასასრულ, სასიამოვნო მოვალეობად მიმაჩნია მადლობა გადავუხადო დოც. ს. ჭიქიას, დოც. ა. ლეკიაშვილს, ასისტ. თ. მარგველაშვილსა და ვ. ახვლედიანს, რომლებმაც მთლიანად გადაიკითხეს კორექტურები და ფრიად საყურადღებო შენიშვნები მომაწოდეს მუშაობის პროცესში. მადლობა ეკუთვნის აგრეთვე თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტამბის საამწყობო ცეხის გამგეს დ. ჩირაძეს, რომელმაც გულისხმიერი დამოკიდებულებით მეტად შეუწყო ხელი ლექსიკონის ბეჭდვის საქმეს. განსაკუთრებით უნდა აღვნიშნო ასოთაწყობი ე. გულიანოვა, რომელმაც საგანგებოდ შეისწავლა არაბული წერა-კითხვა და სულ მოკლე ხანში შეძლო დაუფლებოდა ხმოვნიათი არაბული ტექსტის აწყობის რთულ საქმეს.

პირობი წარათელი

თბილისი

დ. ივმბერი, 1951.

ზიმოკლესანი

აბის. = აბისინური.
 ადგ. ხას. = ადგილის სახელი.
 აფარ. = აფარული.
 აკუზ. = აკუზატივი (აკუზატივის, აკუ-
 ზატივით და მისთ.); აგრეთვე, აკუ-
 ზატივში დასმული დამატება.
 ანცნ. = ანტონიში, საწინააღმდეგო მნი-
 შენელობის სიტყვა.
 არამ. = არამეული.
 არს., არს. ხას. = არსებითი სახელი.
 ას., აქ. = ასურული, აქადური.
 აღმ. = აღმოსავლური.
 ახ. = ახალი.
 ბერძნ. = ბერძნული.
 ბიზ. = ბიზანტიური.
 ბრ. = ბრუნვა.
 ბრძან. = ბრძანებითი.
 გადატ. = გადატანით, გადატანითი.
 განუხაზღვრ. = განუსაზღვრელი.
 გეოგრ. = გეოგრაფიული.
 გრამ. = გრამატიკული.
 გრდმ. = გარდამავალი,
 გარდუვ. = გარდაუვალი.
 გურ. = გურული.
 დამ. = დამატება, დამატებით და მისთ.
 დაღ. = დაღესტნური.
 დედ. საქ. ხას. = დედაქალაქის საკუთარი
 სახელი.
 ებრ. = ებრაული.
 ეგვი. = ეგვიპტური.
 ეთ., ეთიოპ. = ეთიოპური.
 ე. ი. = ესე იგი.

ელაც. = ელაცივი.
 ენერგ. = ენერგეტივი (Modus-
 energicus).
 ვნებ. = ვნებითი.
 ვულგ. = ვულგარული.
 ზღსრთ. = ზედსართავი.
 ზმნსრ. = ზმნისაერთი.
 ზოოლ. = ზოოლოგიური.
 თსრობ. = თსრობითი კილო.
 თურმ. = თურმეობითი.
 თურქ. = თურქული.
 იმერ. = იმერული.
 იმპერფ. = იმპერფექტივი.
 ინდ. = ინდური.
 ირ. დამ. = ირიბი დამატება.
 იხ. = იხილეთ.
 კ. = კილო.
 კავშ. = კავშირი.
 კავშირ. კ. = კავშირებითი კილო.
 კერძ. = კერძობითი სახელი (No-
 men unitatis).
 კითხვ. = კითხვითი.
 კნინ. = კნინობითი.
 კრებ. = კრებითი (Collectivum).
 ლათ. = ლათინური.
 მალ. = მალაიური.
 მამ. საქ. ხას. = მამაკაცის საკუთარი
 სახელი.
 მ., მამრ. = მამრობითი.
 მასდ. = მასდარი.
 მდ. = მდინარე, მდინარისა და მისთ.
 მდ., მდედრ. = მდედრობითი.

შიმართ. = შიმართებითი.
 შინ. = შინგრალი.
 მისთ. = მისთანანი, მისთანათა.
 შიც. = შიცემითი.
 მოქმ. = მოქმედებითი გვარი.
 შრ. = შრავლობითი.
 მსაზღვრ. ნ-ი = მსაზღვრელი ნაწილაკი.
 მხ. = მხოლოობითი რიცხვი.
 ნ., ნივ. = ნივთი, ნივთისა და მისთ.
 ნათ. = ნათესაობითი ბრუნვა.
 ნასახ. = ნასახელარი ზმნა.
 ნაცვ. = ნაცვალსახელი.
 ნ-ი, ნ-ით და სხვ. = ნაწილაკი, ნაწი-
 ლაკით და სხვ.
 ორ. = ორობითი რიცხვი.
 ორ. დამ. = ორი, ორმაგი დამატებით.
 ორმ. = იხ. ორ.
 პ. = პირი; პიროვნება; პიროვნებითი.
 პერფ. = პერფექტივი.
 პირდ. დამ. = პირდაპირი დამატება.
 პირობ. = პირობითი კილო.
 პოეტ. = პოეტური.
 პორტ. = პორტუგალიური.
 პრედ. = პრედიაკტი, შემასმენელი; პრედ-
 აკ. = პრედიაკტიული აკუზატივი.
 რ. = რიცხვი.
 რაჭ. = რაჭული.
 რელიგ. = რელიგიური.
 რეფლ. = რეფლექსური ნაცვალსახელი.
 რუს. = რუსული.
 საერთ. საზ. = საერთო, საზოგადო.
 საკ. სახ. = საკუთარი სახელი.
 სამხ. = სამხრეთი; სამხრეთელი.

სამხ.-არაბ. = სამხრეთ-არაბული.
 სამხელ. = სამხელრო.
 სანსკრ. = სანსკრიტული.
 საშ. სპარს. = საშუალო სპარსული.
 სახ. = სახელი.
 სახ., სახელობ. = სახელობითი ბრუნვა.
 სვან. = სვანური.
 სინ. = სინონიმი.
 სირ. = სირიული.
 სომხ. = სომხური.
 სოლდ. = სოლდური.
 სპარს. = სპარსული.
 სუბ. = სუბიექტი.
 სუბსტ. = სუბსტანტივი, არსებითი სა-
 ხელი.
 სქ. = სქესი.
 სწ. შრ. = სწორი შრავლობითი.
 ტ. = ტომი; ტ. სახ. = ტომის სახელი.
 ტერმ. = ტერმინი.
 ტექნ. ტერმ. = ტექნიკური ტერმინი.
 უარყ. = უარყოფითი.
 უცნ. = უცნობი.
 ფალ. = ფალაური.
 ქალ. სახ. = ქალაქის სახელი.
 ქართ. = ქართული.
 ქვემდ. = ქვემდებარე.
 ქვეყნ. სახ. = ქვეყნის სახელი.
 უღრ. = უღარე.
 უმდ. = უმდევ.
 უემსმ. = უემსმენელი.
 უორისდ. = უორისდებული.
 ჩვენ. ნაცვ. = ჩვენებითი ნაცვალსახე-
 ლი.
 ჩვეულ. = ჩვეულებრივ.

ჩრდ.-არაბ. = ჩრდილოეთ-არაბული.
 ჩრდ.-კავკ. = ჩრდილოეთ-კავკასიური.
 ძვ. = ძველი.
 ძვ. ებრ. = ძველი ებრაული.
 ძვ. თურქ. = ძველი თურქული.
 ძვ. სპარს. = ძველი სპარსული.
 ძვ. ქართ. = ძველი ქართული.

წინდ. = წინდებული.
 წინს. = წინსართი.
 წოდ. = წოდებითი.
 წყარ. = წყარო (წყაროები, წყაროც-
 ბისა და მისთ.).
 ხევს. = ხევსურული.
 < = წარმოდგება.

ხმოვნები ფრჩხილებში (ა, ი, უ) შიუთითებს თუ როგორ იწარმოება იმპერფექტივის ფორმები.

დანარჩენი შემოკლებანი არ საქტიროებს სპეციალურ განმარტებას.

პარაბული ანბანი

პ.ნ.	სახელწოდება	ცალკე	ბაზუქული			ტრანსკრიფცია	რიცხვითი მნიშვნელობა
			მარჯვნივ	მარცხნივ	ორივე მხრივ		
1	الف	ا	ا				1
2	ب	ب	ب			ბ	
3	ت	ت	ت			თ	400
4	ث	ث	ث			სა	500
5	جيم	ج	ج (ج)	ي	ي (ي)	ჯ	3
6	ح	ح	ح (ح)	ي	ي (ي)	კ	6
7	خ	خ	خ (خ)	ي	ي (ي)	ხ	600
8	دال	د	د			დ	4
9	ذال	ذ	ذ			ფ	700
10	راء	ر	ر			რ	200
11	زاي (ز)	ز	ز			ზ	7
12	سين	س	س	س	س	ს	60
13	شبن	ش	ش	س	س	შ	300
14	صاد	ص	ص	س	س	ც	90
15	ضاد	ض	ض	س	س	ც	800
16	ط	ط	ط	ط	ط	ტ	9

ა.ბ.გ.	სახელ- წოდება	ცალკე	გ ა ლ ა ბ ე უ ლ ი			ტრანს- კრიფცია	რიცხვითი შნიშვნე- ლობა
			მარჯვენით	მარცხნით	ორივე მხრივ		
17	ظَا	ظ	ظ	ظ	ظ	ზ	900
18	عَيْن	ع	ع	ء	ء	ც	70
19	غَيْن	غ	غ	غ	غ	ღ	1000
20	فَا	ف	ف	ف	ف	ფ	80
21	قَاف	ق	ق	ق	ق	კ	100
22	كَاف	ك	ك	ك	ك	ქ	20
23	لَام	ل	ل	ل	ل	ლ	30
24	مِيم	م	م	م	م	მ	40
25	نُون	ن	ن	ن	ن	ნ	50
26	هَاء	ه	ه	ه	ه ه	ჰ	5
27	وَاو	و	و	و	و	ვ	6
28	بَاء	ب	ب	ب	ب	ბ	10

ლამ-ალიფი: ٤, ٥, ٦; თამარბუტა: ٧; ხმოვნები და სხვა ნიშნები: ٨ = ა; ٩ = უ; ١٠ = ი; ჰამზა: ١١; სუქუნი: ١٢; თეჰდირი: ١٣; ვასლა: ١٤; შადლა: ١٥; გრძელი ხმოვნები: ١٦ = ა; ١٧ = უ; ١٨ = ი; თენგონი: ١٩ = ან (თენგონ ფათჰა); ٢٠ = უნ (თენგონ დამმა); ٢١ = ინ (თენგონ ქესრა).

أَبَدٌ (ი, უ), მას.ع. أبود 1) იმყოფებოდა დიდხანს, მუდმივად ب-ით სადმე; 2) გაველურდა (ცხოველი). II. أَبَدٌ დამ. მუდმივეყო,

გაახანგრძლივა. V. تَابَدَ გაველურდა (ცხოველი), გატიალდა, გავერანდა (მხარე).

أَبَدٌ შრ. أَبَادٌ დრო, ხანა, ხანგრძლივი, განუსაზღვრელი დრო, საუკუნე; დაუსრულებლობა (დროის მიხედვით), საუკუნე, მარადიულობა; —

أَبَدًا ზმნსრ. მარადის, მუდამ; — უარყოფით გამოთქმებში: არასდროს (მომავალში).

أَبَدٌ إِلَى الْأَبَدِ عَلَى الْأَبَدِ

أَبَدَيْنِ უკუნითი უკუნისამდე.

أَبَدٌ ხანგრძლივი, მუდმივი.

أَبَدٌ ვინც საზოგადოებას გაურბის, გარეწარი; მორცხვი.

أَبَدٌ ხანგრძლივი, მუდმივი, მარადიული.

أَبْرٌ (ი, უ), მას.ع. أبر დამ. 1) უჩხელიტა; გადააყლაპა საქმელთან ნემსი; 2) ზურგს უკან ავიწებდა, ლანძღავდა; 3) გაანაყოფიერა, დამტვერა. II. أَبْرٌ დამ. გაანაყოფიერა, დამტვერა (პალმა და მისთ).

أَبْرٌ შრ. أَبْرٌ ნემსი; ისარი.

أَبْرَاهِيمُ (<აბრეჰიმ); إِبْرَاهِيمُ (ი, უ), მას.ع. إبراهيم 1) იმყოფებოდა დიდხანს, მუდმივად ب-ით სადმე; 2) გაველურდა (ცხოველი).

أَبْرَاهِيمُ დამ. إِبْرَاهِيمُ (<აბრეჰიმ). აბრეჰემი (შრ.).

أَبْرِيْقٌ (<აბრეჰიმ). შრ. إِبْرِيْقٌ დოქი, სურა, ქინკილა.

أَبْشَوِيَةٌ ადგილი ეგვიპტის ელტის პროვინცია ღარბნგაში; * მიმარ.

أَبْشِيِيٌّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ; إِبْشِيِيٌّ

أَبْشِيِيٌّ მუჰამმად იბნ აჰმედ ალ-იბშეჰი, ეგვიპტელი არაბი ლიტერატორი, არაჰთა ცნობილი ავტორი (790/1388 -- 850/1446 წ.).

أَبْصَرٌ (<რუს.) ოფიცერი.

أَبْطٌ V. تَابَطَ აკ. ილლიაში დაიკავა, დაიჭირა, ილლიაში აიღო, ილლიაში ატარებდა.

أَبْطٌ ილლიაში ატარებდა. تَابَطَ თა'აბბატა შარრან (საკუთრივ ბოროტებას ატარებდა ილლიაში) ისლამის წინააღმდეგელი არაბი პოეტის სახელწოდება.

أَبْطٌ შრ. أَبْطٌ ილლია.

أَبْقٌ (<აბყ), მას.ع. أبق გაიქცა (მონა).

أَبْلٌ შრ. أَبْلٌ აკრებ. აქლემები.

أَبْلَيْسُ (< ბერძნ. - δαβλολος) იბ-
ლისი, სატანა, ეშმა.

أَبْن (უ, ი), მასღ. ^١أَبْن. დაა-
ბრალა ^٢ب ნ-ით რამე; ჰკიცხავდა

რისამე გამო; II. ^٣أَبْن. დას-
ტიროდა მიცვალებულს.

أَبْن. ^٤أَبْن. ^٥أَبْن. ^٦أَبْن. ^٧أَبْن. ^٨أَبْن.

أَب (ა), მასღ. ^٩أَب. ^{١٠}أَب. ^{١١}أَب. ^{١٢}أَب. ^{١٣}أَب.
ახსოვდა, იცოდა, ესმოდა, ყუ-

რადღებას აქცევდა. V. ^{١٤}أَب. ^{١٥}أَب.
თავის თავს აღიდებდა, ამაყობ-
და, ზეიადობდა.

أَبْه ^{١٦}أَبْه. ^{١٧}أَبْه. ^{١٨}أَبْه. ^{١٩}أَبْه. ^{٢٠}أَبْه.
სილამაზე, სიმშვენეირე;
სიამაყე.

أَبِي (ა), მასღ. ^{٢١}أَبِي. ^{٢٢}أَبِي. ^{٢٣}أَبِي. ^{٢٤}أَبِي. ^{٢٥}أَبِي.

უარი სთქვა, თავი შეიკავა აკ. ან
ნ-ით რამესგან; ^{٢٦}أَبِي. ნ-ით
არ დაეთანხმა; არ მოიწონა, არ
დაუშვა, ეწინააღმდეგებოდა;

أَبْتِ اللَّعْنِ ^{٢٧}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٢٨}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٢٩}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٣٠}أَبْتِ اللَّعْنِ.
არ დაუშვებ, რომ
დაგწყველონ (მისალმების ფორმუ-
ლა, რომლითაც მიმართავდნენ წარ-
მართულ ეპოქაში არაბები თავიანთ

შეფუებს). V. ^{٣١}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٣٢}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٣٣}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٣٤}أَبْتِ اللَّعْنِ.
უარი სთქვა რამეზე.

أَبِي ^{٣٥}أَبِي. ^{٣٦}أَبِي. ^{٣٧}أَبِي. ^{٣٨}أَبِي. ^{٣٩}أَبِي. ^{٤٠}أَبِي.

შეა უარიყოფა, უარი; სიამაყე.
أَبِي ^{٤١}أَبِي. ^{٤٢}أَبِي. ^{٤٣}أَبِي. ^{٤٤}აბი. ^{٤٥}أَبِي.
აბი; ამაყი.

أَب ^{٤٦}أَب. ^{٤٧}أَب. ^{٤٨}أَب. ^{٤٩}أَب. ^{٥٠}أَب.
აბი; შარი სთქმე-

ლი, უარყოფელი; თავშეკავე-
ბული; წინააღმდეგი, ურჩი.

أَب. ^{٥١}أَب. ^{٥٢}أَب. ^{٥٣}أَب. ^{٥٤}أَب. ^{٥٥}أَب.

أَبْتِ اللَّعْنِ ^{٥٦}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٥٧}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٥٨}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٥٩}أَبْتِ اللَّعْنِ.
მუჰამმად დიდებ ალ-ით.

აბი. ისტორიული სასიათის ანეკ-
დოტა (უმთავრესად აბასიანთ და
ბარმაქიანთ ცხოვრებიდან) ავტორი
(წერდა 1100/1688 წლების ახლო
სანებში).

أَبْتِ اللَّعْنِ (ი, უ), მასღ. ^{٦٠}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٦١}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٦٢}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٦٣}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٦٤}أَبْتِ اللَّعْنِ.
იმყოფებო-
და, დარჩა..

أَبْتِ اللَّعْنِ ^{٦٥}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٦٦}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٦٧}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٦٨}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٦٩}أَبْتِ اللَّعْنِ.
მამ მრ. ^{٧٠}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٧١}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٧٢}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٧٣}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٧٤}أَبْتِ اللَّعْنِ.
სამგლოვიარო
კრებული, გასვენება.

أَبْتِ اللَّعْنِ ^{٧٥}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٧٦}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٧٧}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٧٨}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٧٩}أَبْتِ اللَّعْنِ.
აბი მრ. ^{٨٠}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٨١}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٨٢}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٨٣}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٨٤}أَبْتِ اللَّعْنِ.
დედალი ვირი.

أَبْتِ اللَّعْنِ (უ), მასღ. ^{٨٥}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٨٦}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٨٧}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٨٨}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٨٩}أَبْتِ اللَّعْنِ.
ათა ^{٩٠}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٩١}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٩٢}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٩٣}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٩٤}أَبْتِ اللَّعْنِ.
გამო-
ილო (ნაყოფი); გაილო, გადანი-
ხადა ხარაჯი; მოისყიდა.

أَبْتِ اللَّعْنِ ^{٩٥}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٩٦}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٩٧}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٩٨}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{٩٩}أَبْتِ اللَّعْنِ.
ათა ^{١٠٠}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٠١}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٠٢}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٠٣}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٠٤}أَبْتِ اللَّعْنِ.
გამოსალეები, გადსახადი,
ხარაჯი.

أَبْتِ اللَّعْنِ ^{١٠٥}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٠٦}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٠٧}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٠٨}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٠٩}أَبْتِ اللَّعْنِ.
ათა ^{١١٠}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١١١}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١١٢}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١١٣}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١١٤}أَبْتِ اللَّعْنِ.
ათი (ი), მასღ. ^{١١٥}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١١٦}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١١٧}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١١٨}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١١٩}أَبْتِ اللَّعْنِ.

მივიდა აკ. ან ^{١٢٠}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٢١}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٢٢}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٢٣}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٢٤}أَبْتِ اللَّعْنِ.
ნ-ით სად-
მე, ვინმესთან; ღელ. აკ. შეუ-
კავშირდა; ^{١٢٥}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٢٦}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٢٧}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٢٨}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٢٩}أَبْتِ اللَّعْنِ.
ბ ნ-ით გრძმ. მოიტა-
ნა, მიიტანა, მოიყვანა; შეასრუ-
ლა; აკ. ან ლ ^{١٣٠}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٣١}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٣٢}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٣٣}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٣٤}أَبْتِ اللَّعْنِ.
ბ ნ-ით მოუტანა, მო-

უყვანა, მიუტანა, მიუყვანა; ^{١٣٥}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٣٦}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٣٧}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٣٨}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٣٩}أَبْتِ اللَّعْنِ.
ათ ^{١٤٠}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٤١}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٤٢}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٤٣}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٤٤}أَبْتِ اللَّعْنِ.

შეა შეილი; ^{١٤٥}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٤٦}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٤٧}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٤٨}أَبْتِ اللَّعْنِ. ^{١٤٩}أَبْتِ اللَّعْنِ.
აბი ნ-ით ბო-
ლომდე მიიყვანა, დააბოლოვა,
დამთავრა; დალუჰა; გადართა
ვისიმე თავზე; განვლო ვისიმე

თაზე (წლებში). ⁹ **أَتَى عَلَيْهِ حَوْلٌ**
წელმა განვლო მის თაზე ე.

ერთი წლის გახდა. **IV. أَتَى**
ა. მოიყვანა, მიიყვანა; ორ. დაშ.
ან ა. და **أَتَى** ნ-ით მოუტანა,
მოუყვანა, მიუტანა, მიუყვანა,
მისცა.

هَات ახ. **هَات** ასოებზე.
⁹ **أَتَانٌ** მოსვლა.

آت მღ. ⁶ მომავალი.

أَتَى იყო **أَنَا**, **أَيَّامًا**. ⁹ **أَتَى** (ი, უ), მასღ. ⁹ **أَتَى**
უხვი, ხშირი (ბალახი, თმა).

⁹ **أَتَى** კრებ-ოჯახის მოწყობილო-
ბა, ავეჯი; ქონება, სიმდიდრე.
⁹ **أَتَى** უხვი, ხშირი.

أَتَى **أَتَى**, **أَتَى** გად-
მოსცემდა, ყვებოდა (ამბავს)
عنه მისი სიტყვების მიხედვით. **II.**

أَتَى კვალი დააჩნია **في** ნ-ით რა-
მეზე, შთაბეჭდილება დასტოვა,
გავლენა იქონია. **IV. أَتَى**

1) ა. და **أَتَى** ნ-ით უპირატესო-
ბა მისცა რამესთან შედა-
რებით; ამჯობინა რასმე; არ-
ჩია, გამოარჩია; 2) ა. პატივი

სცა, მისცა **ب** ნ-ით რამე. **V. أَتَى**
1) განიცადა გავლენა, ზემოქმე-
დება; იგრძნო; განიმსკვალა

ب ნ-ით რამეთი; 2) წააწყდა
კვალს; გაპყუა კვალს, მისდია.

VIII. أَتَى დაშ. დაემორჩილა
ვისიმე გავლენას. **X. أَتَى**
ა. ან **ب** ნ-ით განიკუთვნა, მიი-
თვისა.

⁹ **أَتَى** კვალი, ⁹ **أَتَى** მრ. ⁹ **أَتَى** და ⁹ **أَتَى**
ანაქდევი; შთაბეჭდილება, ეფექ-
ტი; ხსოვნა, რეპუტაცია; ⁹ **أَتَى**

კარგი რეპუტა-
ციის მქონე **عَلَى** (ან **جَاءَ**)
أَتَى **عَلَى** მიჰყვამას, უშუა-
ლოდ მისდევდა მას. **الأَتَى**

იმწამსვე; ახლავე.

⁹ **أَتَى** კვალი, ნაშთი.

⁹ **أَتَى** მომთხრობი, მთქმელი.

⁹ **أَتَى** მღ. რჩეული.

⁹ **أَتَى** მრ. **أَتَى** გავლენა; პრივი-
ლეგია; საამაყო რამ.

⁹ **أَتَى** ნაამბობი, მოთხრობილი.

أَتَى ჩაიდინა **أَتَى**, **أَتَى**, **أَتَى** (ა), მასღ.
ცოდვა, დანაშაული, შესცოდა.

II. ^ءأثم ^ءდამ. ცოდვა ჩაადენინა; მიიჩნია ცოდვილად, დამნაშავედ.

^ءأثم ^ءმრ. ^ءأثم ცოდვა, დანაშაული; საზღაური დანაშაულისათვის, სასჯელი.

^ءأثم ^ءმრ. ^ءأثم ცოდვილი, დამნაშავე.

^ءأثم ვინც ^ءდანაშაულს ჩადის. ^ءأثم ^ءმრ. ^ءأثم შეცოდება, ცოდვა, დანაშაული.

إِثْنَانٍ ^ءნ. ^ءثنى.

^ءأجر ^ءდამ. ^ءأجر ^ءმრ. ^ءأجر მიუზღო, გადაუხადა საფასური ^ءعلى-ით რამესთვის; დაქირავდა, დაიწყო სამსახური საფასურში; გრძმ. გააქირავა, იჯარით გასცა.

II. ^ءأجر ^ءდამ. გააქირავა, იჯარით გასცა; იქირავა, იჯარით

აიღო. IV. ^ءأجر ^ءდამ. იჯარით

გასცა, გააქირავა. V. ^ءأجر ^ءდამ. იჯარით გაიცა, გაქირავდა.

X. ^ءأجر ^ءდამ. ^ءأجر ^ءიქირავა, იჯარით აიღო.

^ءأجر ^ءმრ. ^ءأجر სასყიდელი; საზღაური, შრომის ანაზღაურება.

^ءأجر ^ءდამ. ^ءأجر ^ءსასყიდელი; იჯარა (შდრ. ქართ. იჯარა).

^ءأجر ^ءმრ. ^ءأجر ვინც ქირავდება, მსახური.

^ءأجر ^ءნ. ^ءأجر ^ءიჯარა.

^ءأجر ^ءდამ. ^ءأجر ბრტყელი სახურავი, ბანი.

^ءأجر ^ءმრ. ^ءأجر ვინც აქირავებს რასმე, გამქირავებელი.

^ءأجر ^ءმრ. ^ءأجر რასაც აქირავებენ, რაც იჯარით გაიცემა.

^ءأجر ^ءმრ. ^ءأجر ვინც ქირაობს, დამქირავებელი; მოიჯარადრე.

^ءأجر ^ءმრ. ^ءأجر ქირით გაცემული, გაქირავებული, იჯარით გაცემული.

^ءأجر ^ءდამ. ^ءأجر (<არამ. ან სპარს. <აქედ.) კრებ. (გამომწვარი) აგური (შდრ.), კერამ. ^ء.

^ءأجر ^ءდამ. ^ءأجر (უცხო წარმოშობის სიტყვა) კრებ. ქლიავი; მსხალი.

^ءأجل ^ءდამ. ^ءأجل ^ءგადაიდო (დრო).

II. ^ءأجل ^ءდამ. გადადო, გადასწია (ვადა, დრო); განსაზღვრა, დადო (დრო, ვადა).

V. ^ءأجل ^ءდამ. ^ءأجل ^ءგადაიდო, გადაიწია.

X. ^ءأجل ^ءდამ. ^ءأجل ^ءსთხოვა ვადის გადადება, გადაწევა.

مِيسْ جَامِو, მის-
გამო, მის-
თვის, მისი გულისათვის.

أجل ნაწ. დიახ, კი.

أجل მრ. აჯალ განსაზღვრული
დრო, ვადა; ცხოვრების სა-
ზღვარი. *

أجم მრ. აჯამ კრებ., კერძ., დაბუ-
რული ტყე, ხეებით დაფარუ-
ლი ქაობიანი ადგილი, სადაც
მხეცები ბუნაგობენ.

أجن ქალაქი ავეჯანი, უჯანი, აფერ-
ბაიჯანში.

أجق (თურქ. ღია, მოხდილი).

أجق باش აჩიკ-ბაში ან აჯოკ

ბაში აჩუკი. 1) თავშიშველი,
თავმოხდილი. ასე უწოდებდნენ
თურქები იმერლებს, რომლებიც თავ-
ზე ატარებდნენ პატარა ფაფანაკს,
რაც ისეთ შთაბეჭდილებას სცოვებდა,
თითქოს ეული არ ესურათ; 2) თავზე-
ხელაღებული.

أحد მრ. აჩდი ერთი, ერთ-

ერთი (საკუთრივ ერთეული), ვინმე.

أحدემ ერთი მათგანი; უარყოფით

წინადადებებში; არავენ. يوم الأحد

კვირა. أحد عشر თერთმეტი.

أخ (st. estr. სახ. أخو. აკ. أخا

ნათ. أخى) მრ. أخوان, მრ.

أخوة (ჩვეულებრივ ჰირდაპირი მნიშ-

ვნელობით) და أخوان (არაპირდაპირი

მნიშვნელობით) ძმა; მოძმე, ძმო-

ბილი, მეგობარი, ამხანაგი;

მსგავსი.

أخت მრ. أخوات და; მეგობარი;

أخوات كان (სიტყვა-სიტყვით)

ს-ს დები, რამ. ტერმ. كان-ს

მსგავსი ზმნები.

أخية მრ. أخيات კინ. დაია,

დაიკო.

أخذ (უ), მას. أخذ და მ. აიღო, აიყვან-

ა, დაიკირა, წაიღო, წაიყვანა;

შეიპყრა; أخذ أسيراً

წაიყვანა, დაატყვევა იგი; أخذ

عنه დასაჯა იგი მისთვის; أخذ

شعيره, შეიძინა, შეითვისა მისგან

أخذ (ცოდნა და მისო.). ისწავლა;

أخذ لنفسه ზრუნავდა თავისთვის;

أخذ عليه الطريقة გზა გადაუ-

ღობა მას; أخذ فيه ხელი მო-

ჭკიდა მას; მოედო მას ٦٥, ٦٦;

أخذ في الأمر შეუდგა, ხელი მოჭ-

კიდა საქმეს; أخذ بالحزم გონიერუ-

ლად, ფრთხილად მოქმედებდა. მომღეწონ იმპერატრიცის წინ: დაი-

წყო. أَخَذَ يَكْتُبُ დაიწყო წერა.

III. أَخَذَ და. დასაჯა ო მის-
თვის; VIII. اِتَّخَذَ და اِتَّخَذَ

აილო, წაილო, წაიყვანა, მიითვი-
სა, შეიძინა; გაიხადა, გარდააქ-
ცია, გამოიყენა. 78, 9.

أَخَذَ აღებული, წაღებული; და-
კერილი; ის, ვისაც პასუხი
მოეთხოვება, დასჯილი 69, 1.

II. أَخْرَ უკან მოათავსა, ან. مَدَّ:
უკან დაახვეინა; გადასდო; და-
ტოვა.

أَخْرَى შრ. أَخْرَى შრ. საერთო

أَخْرُونَ მე-
ორე, სხვა. مَرَّةً მეორედ,
მეორეჯერ.

أَوْ أَخْرَى შრ. საერთო უკა-

أَخْرَسْنَا ბოლო; ბოლო;
წლის ბოლო; أَخْرَأَ ბო-
ლოს, დასასრულ.

أَخِيرَ უკანასკნელი, ბოლოკი-
დური; أَخِيرًا * დასასრულ.

مَوْخِرَ შრ. უკანა ნაწილი, არი-
ერგარდი.

أَخْلَ سِيحِي (< ქართ.) ქალაქი
ახალციხე.

أَدَبٌ (უ), მასღ, أَدَبٌ იყო ზრდილი,
აღზრდილი, განათლებული. II.
أَدَبٌ და. აღზარდა, გაანათლა;
დაარიგა; დასაჯა.

أَدَبٌ შრ. 1) აღზრდა, განათ-
ლება; ზრდილობა; 2) დარიგება,
დასჯა; 3) სიტყვებზე მშერ-
ლობა, ლიტერატურა.

أَدَبٌ აღმზრდელი, მასწავლებე-
ლი, დამრიგებელი.

أَدَامٌ (კებრ.—ადამი) ადამი.
أَدَامٌ შრ. أَدَامٌ ადამი, ინსტრუ-

მენტის, მოწყობილობა, სინ. أَدَامٌ.
II. أَدَامٌ და. أَدَامٌ შრ. ადამი.

მითხანა, მიიყვანა; أَدَامٌ მიუ-
ტანა, მიუყვანა. სინ. أَدَامٌ; გა-
დასცა, მისცა ჩააბარა; შეასრუ-
ლა, ასარულა; გადაუხადა.

أَدَامٌ მითხანა, მიყვანა, მიცემა,
ჩაბარება, შესრულება, ასრუ-
ლება; გადახდა.

1) ადამისარით (მომღეწონ ვერაღ-
წინადადებთან) აი; წინმოვალ
بَيْنًا

და **بَيْنَنَا** ს. შემდეგ მისი მნიშვნე-
ლობა: უცბად. **فَبَيْنَنَا هُوَ**
ذَاتَ يَوْمٍ يَأْكُلُ مِنْ ثَمَرِهَا.
და **إِذْ سَقَطَتْ مِنْ يَدِهِ تِينَةٌ**
შინ, როდესაც ერთ დღეს ის
კვამდა მის ნაყოფს, უცბად
გაუფარდა ხელიდან ლეღვი
إِذْكَ და **إِذْ ذَاكَ** — 20, 12 — 21, 1.
მაშინ, სწორედ იმ დროს. 2)
კავს. მაშინ, როდესაც. **إِذْ** ისმა-
რება დანართის სახით ნათესაობით
ბრუნვაში დროის აღმნიშვნელ სიტყ-
ვებთან: **وَقَتْنِيذٍ** მაშინ; **حِينِيذٍ**
იმ დროს; **وَلَيْلَتْنِيذٍ** იმ ღამით.*
1) **إِذْ** 1) ზმნისართი (მომღვწეო ნომი-
ნალ წინადადებასთან, რომლის
სუბიექტი შეიძლება გამოხატული
იყოს აგრეთვე **ب** ნაწილაკით და
ნათესაობითი ბრუნვით) აი, უც-
ბად. **فَإِذَا** **الْأَسَدُ قَدْ أَعَدَّ حَطَبًا**
და აი, ლომს მოუმზა-
დებია მრავალი შეშა 18, 7. (ან
მარტო სახელთან: რომელიც არის

სახელობითში ან **ب** ნაწილაკით)
უცბად გამოჩნდა, აღმოჩნდა
და აი, ის **فَإِذَا هُوَ بِرَجُلٍ**
აღმოჩნდა კაცის წინაშე. 2)
კავს. როდესაც, როცა; თუ,
إِذَا بَقِيَ الثَّوْرُ هَكَذَا مَرِيضًا
يَجِبُ ذَبْحُهُ თუ დარჩა ხარი
ასე ავადმყოფი, საქირთა მისი
დაკვლა 20, 5.

* **أَذْرَبِيحَانٌ** აზერბაიჯანი. შიშართ.
აზერბ. **أَذْرِي** აზერბ.
ბაიჯანის უმწუ.

أَذْرَنْسِي (< სპარს.) მამ. სპ. სახ.
აღარანსე.

أَذْرَبِيحَانٌ სა. აზრბ.

აღ **أَذْنٌ** ნება დართო
ა) **أَذْنٌ**, მასღ. **أَذْنٌ** ნება დართო
II. **أَذْنٌ** მასღ. **أَذْنٌ** ნება დართო
III. **أَذْنٌ** მასღ. **أَذْنٌ** ნება დართო
IV. **أَذْنٌ** მასღ. **أَذْنٌ** ნება დართო
V. **أَذْنٌ** მასღ. **أَذْنٌ** ნება დართო

بِالْحَرْبِ ომი გამოუცხადა მას.

بِأَذْنِ ნებართვა, ბრძანება.

بِاللَّهِ ნებითა ღვთისათა.

بِأَذْنِ უწყება, შეტყობინება, გამოცხადება, ლოცვისაჲკენ მოწოდება, აზანო (შდრ.).

أَذَى ოსიძე. أَذَى ოსიძე.

მოენება განიცადა; შეურაცხყოფილი იყო და მისგან; ივნო, ზიანი განიცადა, დაზარალდა.

IV أَذَى დამ. ოსიძემოენება, ტკივილი მიაყენა; შეურაცხყო, ავნო, დაზარალა და მით. V.

أَذَى ოსიძემოენება განიცადა, შეწუხდა, იყო ნაწყენი, შეურაცხყოფილი და მით; იზარალა, ივნო.

أَذَى შეურაცხყოფა, შეწუხება; ვნება, ზიანი, ზარალი.

أَرَانُ კვეენის სახ. არანი, რანი, კავკასიის ალბანეთი.

أَرْبَعُ ოს. რეც.

أَرْجِيشُ ქალაქ. სახელი არქეში.

II. أَرَشُ დამ. აღნიშნა (წერილობა) და იგი (=დაწერის დრო,

თარიღი); წელთაღრიცხვას აწარმოებდა (ამა თუ იმ ერის მიხედვით).

أَرِيخُ (< სამხ. არაბ.) წელთ-

აღრიცხვა, ეპოქა, დატა, თარიღი; შრ. تَوَارِيخُ ქრონიკა,

ისტორია, ანალები (შდრ. ქართ. თარიღი).

أَرْدَبِيلُ დათარიღებული, აღრიცხული, გარკვეული თარიღისა.

أَرْدَبِيلُ ქალაქი აზერბაიჯანში არდებილი.

أَرْدَشِيرُ (< სპარს.) მამ. საყ. სახ.

არდაშირი. أَرْدَشِيرُ بْنُ بَابَكٍ არ-

დაშირი პაპაკანი სასანიანთ იმპერიის დამაარსებელი (მეფობდა 226—241 წლ. ჩვენი წელთაღრიცხვით).

أَرْزَنُ კარნუ—ქალაქის მახლობლად,

აღმოსავლეთით მდებარე ქალაქი არზანი, რომელიც 1049 წ. დანგრეს სელჯუკებმა, რის შემდეგაც მოსახლეობა გადასახლდა თეოდოსიოპოლში — კალიკალაში. რომელმაც ამის გამო მიიღო სახელი-

წოდება أَرْزَنُ الرَّوْمِ რომაელთა

არზანი, أَرْزُ الرَّوْمِ და შემდეგ

„გააზრანებულ“ იქნა ამგვარად:

رُومِ اَرْضُ რომაელთა ქვეყანა.
აქედან დღევანდელი არზრუმისი.

أَرْضِ نَگَانُ ქალაქი ერზინგანი, ერზინ-
ჯანი.

أَرْضُ (< ბერძნ. Ἀριστοτέλης)
არისტოტელის * (უღრ. ქართ. ერ-
ისტო).

أَرْضَانُ (< თურქ. „ლომი“) მამ.
საკ. სახ. არსლანისი.

أَرْضِ, أَرْضُونَ, أَرْضَاتُ
მდ. სქ. მიწა, ნიადაგი, ქვეყანა,
მხარე.

أَرْضَهَانَ — სი
არტაანისი.

أَرِقٌ (ა), მასდ. უძილობა
ჰქონდა, არ ეძინებოდა.

أَرِقٌ უძილობა.

أَرْمَنِ სომხები.

أَرْمِينِيَّةٌ არმენია, სომხეთი; მი-
მართ. أَرْمَنِ, მდ. ე.

أَرْمَنُوسُ დასკ. მამ. არმენოსი.*

أَرْمِينْيَاقُسُ ქვ. საკ. არმენია-
კოსისი.

أَرْضِيَّةٌ ქალაქ. სახ. ურმიია.

أَرْبٌ ხს. რბ.

أَرْبُكَ უზბეკი; قَانُ أَرْبُكَ უზბეკ-
თა ყაანისი.*

أَرْضِ سَاطُ ადგილის სახელი აზდი-
სატი.*

أَسْحَاقُ (اسحقى) < არამ. ishāq < ებრ.

მამ. საკ. სახ. (אִשְׁחָק) ისააკი.

أَسْحَاقُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ისააკი იბნ

ისმა'ილი, თბილისის ამირა * (ქართ.
წყაროების საძაქ ისმაილის ძე).

أَسَدٌ, أَسَدٌ, أَسَدٌ, أَسَدٌ
მდ. მრ. ასადი, ცომის საკ. სახელი;

أَسَدٌ ასადიანთ ძენი, ასა-
დიტები.*

أَسْرٌ (ი), მასდ. أَسْرٌ, أَسَارٌ დამ.

შეკრა, შებორკვა, დაატყვევა,
დაატუსაღა, დააპატიმრა; IV.

أَسْرٌ დამ. დაატყვევა, წარტყვე-

ნა; X. أَسْتَأْسِرُ დამ. დაატყვე-

ვა; L ნაწილაკით ტყვედ დანებდა.

أَسْرٌ 1) შეკრა, შებორკილება,

დატყვევება, დატუსაღება, და-
პატიმრება; 2) თასმა, რომლითაც

კრავენ, 3) الدُّنْيَا მთელი, بِأَسْرِهِ
მთელი ქვეყანა; 4) მაგარი
აგებულება.

م. أسير, أسرى, أسرا. მრ. أسير.

ტყვე, أسارى, أسارى.

أساطين (< ბერძნ.
ασπίς) პორტიკი, სვეტი, კო-

ლონა. (მრ. ქართ. ს ტ ო ა).

* إنكندر (< ბერძნ. Ἰνκένδρος)

ინკეილ (< ბერძნ. Ἰνκίλλος)

მამ. საკ. სახ. ისმიალი.

اسم. ის. اسم.

أشقا ქალ. აშკალა არზრუმის და-
სავლეთით.

أشنة ქალ. უშნუ ზღერაიჯიჯანში, ურ-
შიის სამხრეთით, აშქაშად სარაზმი.

أشوش ადგ. სახ. აშუში.

أشوط (< ქართ. - სომხ.) მამ. საკ.
სახ. აშოტი. *

أصبان ქალაქი სპარსეთში ისპაანი.

أصبل (< ლათ. stabulum) მრ.

أصبلات, თავლა.

أصخر ისტაბრი, ქალაქი სპარსეთში,

პერსეპოლისი. რელ. أصخري,
მრ. ة. *

أصطفانوس (< ბერძნ. στέφανος)

მამ. საკ. სახ. სტეფანოზი.

**

أفارسة აფარისათა (?). ადგილის ან

ტომის საკ. სახელი.

أبخاز. ის. أبخاز.

أفطانيوس (< ბერძნ.) ევსტათე.

أفق მრ. أفق პორიზონტი; ცის,
დედამიწის უკიდურესი ნაპირი,
რომელიც ჩანს; ნაპირი; კიდე,
მხარე.

أفل (ი, უ), მასდ. أفول დაიმალა,
ჩავიდა (მზე, ვარსკვლავი).

أقاليم მრ. أقاليم (< ბერძნ.

κλιμα) კლიმატი; იყლიმი, გეო-
გრაფიული ტერმინი, რომელშიაც
არაზეო გულისხმობენ დასავლეთიდან
აღმოსავლეთისაკენ მიმავალ უვიდ
სარტყელს; მხარე, ქვეყანა.

أكل (უ), მასდ. أكل მამ. ქამა,

შეკმა; III. أَكَلَهُ მასთან ერ-
თად კამა.

أَكَلْتُ კამა; საკმელი; აკ. أَكَلْتُ
(\langle არამ \rangle).

أَكَلْتُ მრ. أَكَلْتُ მკამელი.

أَكَلْتُ თანამკამელი, თანამე-
სუფრე.

أَكَلْتُ მრ. أَكَلْتُ, أَكَلْتُ, أَكَلْتُ. ბორცვი,
გორაკი: აკ. სინ. أَكَلْتُ.

أَلْ მსაზღვრელი ნაწილაკი. ზოგიერთ
შემთხვევაში შენახული აქვს ღემონ-

სტრუქტურის მნიშვნელობა: **الْيَوْمَ**
ამ დღეს, დღევანდელ დღეს,
დღეს. **السَّاعَةَ** ამ საათში.

أَلْ. **لَا** ახ. **أَلْ**.

أَلْ 1) კავშ. რათა არა, რომ არ
(\langle არა და **لَا** რათა \rangle),
წინამავალ **لِ**-სთან იწერება
იმისათვის, რომ არ, რათა არა
لِئَلَّا რომ არ წა-
ვავოთ მისი ფასი 20., 5.
2) კითხვ. ნაწ. რატომ არ?

أَلْ (\langle არა და \langle არა \rangle) თუ არ, გარ-
და. წინამავალ უარყოფასთან -- მხო-

ლოდ, წყევისა და სურვილის აღმნი-
შნელი ფუნქციის შემდეგ -- რომ;

وَأَلَّا თუ არა და, წინააღმდეგ
შემთხვევაში...; სხვა, მეორე.

أَلَّا أَنْ = **أَنَّ** = **أَنَّ** მაგრამ.
მაგრამ; მხოლოდ (მაინც).

أَلَّا أَنْ, **أَلَّا**, **أَلَّا**.
ალანები.

أَلَّا (აქრო.) ალაფერდი.

أَلَّا ადგილი არმენიაში ალბაიცი.

أَلَّا მდ. ალაზანი.

أَلَّا მდ. **أَلَّا**, რ. მამრ. **أَلَّا**

მდ. **أَلَّا**, მრ. **أَلَّا**

(იშვიათად

أَلَّا) მიმართ. ნაცვალსახელი
ის, რომელიც (სუბსტ.); რომელიც
(ფელსარ.).

أَلَّا (ა) მად. **أَلَّا** 36. დამ.

შეეჩვია; დაუმეგობრდა; შეუ-
ყვარდა. II. **أَلَّا** შეა-
ერთა ისინი (განშორების შემ-
დეგ); დაამეგობრა, შეაყვარა

**

ერთმანეთი; **عَمَّا** და **أَفَّ**. ერთად შეკრიბა, შეაგროვა, შეთხზა.

ათასი. **أَفَّ** და **أُوفَّ**. **أَفَّ** მრ.

كِتَابُ أُنْفٍ لَيْلَةٍ وَلَيْلَةٍ

წიგნი ათას ერთი ღამისა.

أُوفَّ და **أُوفَّ** მრ. **أُوفَّ** ძალიან ახლობელი, მეტად ინტიმური, გულითადი.

مَوْلَى შემთხვევლი, ავტორი.

* **أَلْكَسَنْدَرُوسُ** (< ჰერმან. < ქართ.)

إِسْكَندَرُ შერ. * ალექსანდრე.

ა. **أَلَهُ** ა. **أَلَهُ**.

ა. **أَلَهُ** ა. **أَلَهُ**.

სტკიოდა, **أَلَهُ** მასდ. (ა) **أَلَهُ**.

იტანჯებოდა; **أَلَهُ** და. ატკინა;

تَأَلَّمَ ტკივილს, ტანჯვას, მწუხარებას განიცდიდა, ტკივილს უჩიოდა, კვნესოდა.

أَلَهُ მრ. **أَلَهُ** ტკივილი, ტანჯვა.

أَلَهُ მტკივნეული.

2) **أَلَهُ** ა. **أَلَهُ**.

ლმერთი **أَلَهُ** (საერ-
თოდ), ლვთაება || **أَلَهُ** ლმერ-

თი, ალლჰი. **أَلَهُ** და **أَلَهُ** სა

ეფიცავე; ლმერთმანი. **أَلَهُ**

ლმერთო, ალლჰო. **أَلَهُ** **أَلَهُ**

ა. **أَلَهُ**.

წინა, უჩვენებს მიმართულებას:

კენ, მდის, **أَلَهُ** წავიდა

მასთან. ხაზღვარს: **أَلَهُ**

თბილისამდე. **أَلَهُ** ბო-

ლომდე, ასე შემდეგ; თან,

أَلَهُ **أَلَهُ** **أَلَهُ** **أَلَهُ**

ნუ შეკამთ მათ ქონებას თქვენ

ქონებასთან ერთად. დროში:

მოკვ- **أَلَهُ** **أَلَهُ** **أَلَهُ**

და რამდენიმე დღის შემდეგ.

ჩვენ დრომდე. **أَلَهُ**

საგავსად **أَلَهُ** ნაწილაკისა, ზოგჯერ

გამოსატყვის მიყვებით ბრუნვას:

أَلَهُ ან **أَلَهُ** ან **أَلَهُ**

ისე, რომ; ვიდრე არ; **أَلَهُ**

სადამდეც, სანამ; **أَلَهُ** **أَلَهُ**

დამდე, საით, ვიდრემდე?

ა^ა კითხ. ნაწ. თუ? (ორმაგი კითხვის

ყოველი წვერი, შდრ. ^ა); 2) არა, პირიქით.

^ა მრ. ^ა მხევალი, ხარკი, მონა ქალი, მსახური.

^ა კნინ., მამ. ხაკ. ხახ. უმაჯა.

^ა უმაჯაას ძენი, ომა-
იადები, ომაიანთ დინასტია (ხა-
ლიფობდნენ (41/661 — 132/750
წლებში).

^ა (უ), მასდ. ^ა დამ. მიიმარ-
თებოდა, ცდილობდა მიეღწია,
მოეპოვებინა, განზრახული ჰქონ-

და; ^ა ამ (უ), მასდ.

^ა მათ წინ იდგა, მეთაუ-
რობდა მათ. ხელმძღვანელობდა

^ა მასში (ლოცვაში); II. ^ა
გაემართა მისკენ.

^ა მრ. ^ა დედა; ^ა მათ, ^ა დედა;
წყარო; მთავარი, უმთავრესი;
ბინა, ბუდე; დედა ქალაქი.

^ა ამ კოკორახი.

^ა მრ. ^ა 1) ყოფა-ქცევა; სა-
არწმუნოება; 2) სარწმუნოებრი-
ვი კოლექტივი, ჯამაათი. ხალხი;

3) გვარი, ჯიში, თაობა; 4)
ღროის პერიოდი, ეპოქა.

^ა პირდაპირ მდებარე ნაწი-
ლი. ^ა მის წინაშე, მის
პირდაპირ. ანტ. ^ა.

^ა მრ. ^ა 1) მეთაური; იმა-
მი, მლოცველთა ხელმძღვანელი;
სახელმწიფოს მეთაური, ხელმ-
წიფე; დამრიგებელი, მასწავლე-
ბელი; 2) მოძღვრება, წერილი;
3) გზა, მიმართულება.

^ა იმამის წოდება; ბატო-
ნობა, ხელისუფლება.

^ა ხს. ^ა.

^ა ნაწ. (^ა + ^ა)

ღვწო (სთან) რაც შეეხება...
^ა ხს. ^ა بعد.

^ა თუ (^ა + ^ა)
კი; — ^ა ... ^ა ... ^ა და.

^ა მრ. ^ა ბრძანა, ^ა
ნიეთ. აკუზ. ან ^ა ^ა ^ა

ნიეთ და მომღვწო ზმნით უბრძანა.
ანტ. ^ა ^ა ^ა უბრ-

ძანა მას რამე. **أَمَرَ** ბრძანა

მის შესახებ **أَمَرَ** ٦٦, ١. **لِذَلِكَ**

الرَّجُلِ بِشَلَاثَةِ آآفٍ **دِرْهَمٍ**

ბრძანა მიეცათ იმ კაცისათვის
სამი ათასი ღირვამი ٢٩, ٢;

أَمَرَ عَلَيْهِ (უ), მასღ. **أَمَارَةٌ**

შეიქნა, გახდა მათი მბრძანე-

ბელი, მმართველი; II. **أَمَرَ**

დაშ. გააემირა, **عَلَيْهِ** დანიშნა

მის მმართველად, უფროსად,

მბრძანებლად; III. **أَمَرَ** დაშ.

ეთათბირებოდა **فِي** მის შესახებ,

რჩევას ეკითხებოდა. VIII.

أَتَمَّرَهُ და **أَتَمَّرَهُ** დაემორჩი-

ლა მის ბრძანებას; **أَتَمَّرُوا**

بِهِ უბრძანებდნენ ერთმანეთს;

თათბირობდნენ, ბჭობდნენ მის

შესახებ; გადაწყვეტეს **عَلَيْهِ** იგი.

أَمَرَ შრ. **أَوْ** ბრძანება,

ბრძანებულება, განკარგულება;

ნებაართვა; შრ. **أَمْرًا** საქმე; გა-

რემოება, წდგომარეობა; შემ-

თხვევა, ამბავი;

أَمِيرًا შრ. **أَمْرًا** მბრძანებელი,

მმართველი, განმგებელი, მთა-
ვარი, მარზპანი, ემირი.

أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ მართლმორწმუ-

ნეთა მბრძანებელი (ხალიფთა

ტიტული; შდრ. მგ. ქართ. ა მ ი რ

მ უ მ ნ ი, ა მ ი რ მ უ მ ლ ი).

أَمَارَةٌ ემირის, მბრძანებლის

წოდება, მდგომარეობა; მმარ-

თველობა, განმგებლობა, ხელის-

უფლება, ბატონობა.

أَمْرًا მგ. **أَمْرًا** მბრძანებელი.

أَمْرًا **أَمْرًا** **أَمْرًا** **أَمْرًا** **أَمْرًا** **أَمْرًا**

შრ. **أَمْرًا** **أَمْرًا** **أَمْرًا** **أَمْرًا** **أَمْرًا** **أَمْرًا**

გუშინ. **أَمْرًا** **أَمْرًا** **أَمْرًا** **أَمْرًا** **أَمْرًا** **أَمْرًا**

გუშინ. **أَمْرًا** **أَمْرًا** **أَمْرًا** **أَمْرًا** **أَمْرًا** **أَمْرًا**

გუშინდელ

დღეს.

أَمَانًا, **أَمْنًا**, **أَمِنًا** მასღ. **أَمِنَ** (ა)

უშიშრად ცხოვრობდა, საფრ-

თხის გარეშე იყო, იმედიანად

იყო, ირ ეშინოდა აკუფ. ან **أَمِنَهُ**

მისი, **أَمِنَهُ** მისთვის; **أَمِنَهُ** ენდო-

ბოდა მას **أَمِنَهُ** მის გამო, მის

მიმართ; ანდო მას **أَمِنَهُ** იგი;

მისცა მას უფლება თვალყურა

ელევნებინა **أَمِنَهُ** მისთვის. — **أَمِنَ**

كَأَنَّ = თითქოს; ذَلِكَ أَنْ = იმიტომ რომ;

სახელდობრ. I. პირის ნაცვალსა-სელოვან ნაწილაკებთან სპირად ისმა-

რება უერწყველი ფორმები: أَنِّي ნაცვლად أَنِّي-სა და ანა ნაც-ვლად أَنَا-სი.

انَّ (<ებრ. אֲנִי) დამტყიცებითი ნა-

წილაკი. დიახ, მართლაც; კეშმარ-რიტად (სპირად არ ითარგმნება). ჩვეულებრივ წინ მიუძღვის ნომი-ნალ ან ინვერსიულ ვერბალ წინა-დაღებას, რომლის სუბიექტი აკუზა-ტივშია: **أَنَّ قَرِيْنَتَكَ مَرِيْضَةٌ**

შენი მეუღლე ავადაა ٢١, ١١; **أَنَّ**

წილაკის შემდეგ პრელიკატის სუბიექ-ტად სპირად ჩნდება III. 3. მამრ. სქ. ნაცვალსაწელოვანი ნაწილაკი:

أَنَّ-სთან პრელიკატის წინ სპირად ჩნდება, გამაძლიერებელი **لَ** ნაწილაკი. **أَنَّ أَبَانَا لِفِي ضَلَالٍ**

კეშმარრიტად მამარჩენი შეცლო-მაშია (=შემცდარია).

I. პირის ნაცვალსაწელოვან ნაწილა-კებთან სპირად. გვაქვს უერწყველი ფორმები: أَنِّي ნაცვლად أَنِّي-სა

أَنَا-სა ნაცვლად أَنَا და (შა. რიცხვ.)-სი (მრავ. რიცხვ.).

أَنَا (و) განმსახვრელი ნ.წილაკი მხოლოდ.

أَنَا კავშ. ვინაიდან, იმიტომ რომ: ის. **فَ**.

أنا I. პირის ნაცვალსაწელო მე.

أنت II. პირის ნაცვალსაწელო მამრ.

სქ. **أَنْتَ** მღერ. სქ. **أَنْتَ** შენ. მრ. რ. მამრ. სქ. **أَنْتُمْ**, მრ. მღერ. **أَنْتُمْ** თქვენ; ორ. საერთო **أَنْتُمْ** თქვენ ორი.

الْأَنْحِيلُ (< ვითოპ. -- waugel < ბერძნ. εὐαγγέλιον) სახარება, ოთხთავი. **أَهْلُ الْأَنْحِيلِ** ქრი-სტიანები.

أَنْدَرَابُ (< საშ. სპარ. andar-āp-ak «წყალთშორისი») ანდარაბი
1) არეზის სისტემაში შემავალი მღი-ნარე.
2) ქალაქი ბარდავის მახლობლად.

أَنْس (ا), მასდ. **أَنْسٌ** გულზიარი. თანაზიარი იყო **به** და **اليه** მის

مَاب ۳რ. ادგილი, სადაც

ბრუნდებიან; მისაქციელი, თავ-
შესათვარი, ბინა.

اورجوری ქალაქი ურჯუური.

اوسی (< ქართ.) კრებ. ოვსნი,
ოსები.

اوقه دا افة (< თურქ. < ბერძნ.) 3რ.

წონის ერთეული ოყა, სამი
გირვანქა.

اوقية (< არამ. אוקיא < ბერძნ.

αυξια, ლათ. uncia) 3რ. اوقتي

წონის ერთეული უნცია, რიტლის
მეთორმეტედი ნაწილი = 480 გრანი.

آل (ჟ), მახლ. ۳. اول, ۳. مال მიმართა,
მიიხარა, მივიდა აليه მასთან;

كذآ! საქმე იქამდე

მივიდა; — آل (ჟ), წინ უსწრებ-

და, პირველი იყო; II. اول
დამ. დააბრუნა, მიიყვანა აليه
მასთან; ახსნა, განმარტა.

آل 1) ოჯახი, გვარი; ნათესაობა,

მიმდევრები. 3რ. ۳. 2) შორიდან
გამოჩენილი პიროვნება; მირაეი.

آل 3რ. آلت იარაღი, ინ-
სტრუმენტი, მოწყობილობა. სინ.

آدآ.

أَوَّلٌ, أَوْلُونَ, وَعَل. 3რ. ۳. أول

პირ-
ველი, ადრინდელი; * 3რ. და-
საწყისი, პირველი ნაწილი;

3რ. ძველები. أولًا 3მწრ.

პირველად. الأولى ამქვეყნიუ-

რი ცხოვრება. 3რ. الأخرى.

ذآ. أولانك

ذو. أولي, أولو

اين. أولآن

1) ე. ი.: სახელდობრ.

2) წოლებითან: ო!

آيتان, 3რ. آيات, 3რ. آية, 3რ. آي

3რ. آيات. კითხე. ნაცე.

რომელი, როგორი? მიმართ: ნაცე.
რომელიც.

آيا 1) ნაწილაკი, რომელიც წინ ერ-

თვის აკუზატივში დამოუკიდებლად
ხმარებულ ნაცვალსახელოვან ნაწი-

შენ; آياك მას; آياك

3რ. آيا

აღნი-
...و... آيا (აკუზატივთან)

3რ. آياك والأسد
გაუფრთხილდი ლომს. *

آد (o), მასდ. آيد იყო მაგარი,

მტკიცე. II. آيد და. გაამაგრა, განამტკიცა; გააძლიერა; შეამაგრა, დაეხმარა عليه მასში.

آيد გამაძლიერებელი, შემწე, დახმარე.

آيران ირანი.

آيزگليخان (<ქართ. აიზგლიხანი >)

დამ. სჯ. სახ. ერეკლე და თურქ. ხანი) ერეკლე-ხანი, ერეკლე მეფე.

آيسنفر (<ავარ. > ციხის სჯ. სახ. უისუნღური ღალისცანში.

آخ (o), მასდ. آخ, აი ნით და-უპრუნდა; ხელახლა გააკეთა; გახდა, შეიქმნა.

آخا მშენარისეე, ხელახლა, აგრეთვე, ...ც.

آيك ერეზ. დაბურული ტყე. ყრმ.

آيكة.

غزو. آيلغازي.

آيليا (<ქართ. >).მამ. სჯ. სახ. ილია-*

آين კითხ. ნაცვ. სად? آين და

آينما არ: სადაც

آين من آين? საიდან? آين

საითკენ?

آان (o), მასდ. آان დაიღალა, დაი-ქანცა; დაღვა. (დრო), თავიან-

ქანს მიადწია. სინ. آاني *

آان ამეამად, ახლა: من آان

ამ დროიდან მოყოლებული;

آان الى آان აქამდე, ახლანდელ დრომდე.

آان კითხ. ნაწ. როდის? آان რო-დესაც აქ.

آيا (ყურანში აგრეთვე آيا) მდ.

آيا ნაწილაკით.. ან უამისოდ. წოდ. ნაწ. ო!

ب

ب მდ. სქ. 1) სახელწოდება არაბუ-ლი ანბანის მეორე ბ ასოსი, რომელიც სათვლავში აღნიშნავს ორს 2) ب წინასართის სახელ-წოდება.

ბ წინსარ. გამოხატავს სიხლოვეს. კავ-შირს, თანხლებას. იარაღს, საშუა-ლებას. მაგიერობას, მიზეზს, ადგილს დროს: თან, ში, ზე, ით, წილ.

გამო, ეამს. ბე იქ; მასთან: **بِى**

ჩემით; ჩემთან; **بِكَ** შენით;

შენთან. **بِالْبَابِ** კართან;

بِالْبَحْرِ ზღვაზე, ზღვაში; **بِالنَّجْرِ**

ხმელეთზე; **بِالْيَدِ** ხელით;

النَّفْسِ კალმით; **بِالْقَلَمِ**

სული სულისა წილ. **بِالنَّفْسِ**

ღმერთმა **أَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ**

დასაჯა ისინი მათი ცოდვების

გამო; **جَلَّتْ بِالْبَيْتِ** შინ ვიჯექ:

بِالنَّهَارِ დღისით. აღნიშნავს პირ-

დაპირ. **بِالْمَقَامِ** და **بِالرُّجُلِ**

ფეხებს აქცევს გარდამავლად: **ذَهَبَ**

წაილო ის. **مَا** და **لَيْسَ** ს-

შემდეგ წინ უძღვის შემასმენელს:

لَيْسَ არ ვიცი. პლონანს.

ტურად: **كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا**

აღლწი საკმარისი მოწმეა. *

مَا ს. **بِمَا**

لَا ს. **بِلا**

بِئْسَ (ა) და **بِئْسَ** (ჟ): მასღ.

იყო გულადი, ძლიერი, **بِئْسَ**

ძლიერადილი; **بِئْسَ** (ა), მასღ.

بِئْسَ და **بِئْسَ** იყო გაქირვებული;

უბედური. — **بِئْسَ** (< **بِئْسَ**)

ცუდია, რა ცუდია! ანღ. **نِعْمَ**

ცუდია, რა ცუდია, რა ცუდია...

بِئْسَ მრ. **بِئْسَ** სიმამაცე, გუ-

ლადობა, ვაჟკაცობა. **بِئْسَ**

გულადი, მამაცი; — **بِئْسَ** უბე-

დურება, გაქირვება. * **بِئْسَ**

აშუაში უბედურება

არ არის, ეს ცუდი არ არის;

ნუ გეშინია, **لَا بِئْسَ عَلَيْكَ**

საშიშროება არ გელის 17,9,

بِئْسَ ს. **بِئْسَ**

1) ძლიერი, ღონიერი; 2)

საშინელი (სასჯელი).

بِئْسَ გაქირვებული, საწყალი;

ტანჯული.

بِئْسَ (აოთ. **paras**) მრ. **بِئْسَ**

პაპა (რომისა).

მამ. საჯ. სახ. **بِئْسَ** პა-

პაცი.

بَاجِنِيسْ ადგ. სახ. ბიჯნისი არ-
მენიაში.

بَازَلِيْتْ ადგ. სახ. ბაზალეთი.

بَاشْ (< ბურქ.) თაეი.

بَاشَوَاتْ* * * * *
بَاشَةٌ და بَاشَا (< ბურქ.) მრ.
ფაშა.

بَاشَانْ ბასიანი მხარე და ქალ. საქარ-
თველოში.

بَاشِي (< ბაღ.) მამ. საქ. სახ. ბუ-
თა...*

بَاشَتَةٌ * * * * *
ბაშტა. აუცილებლად,
ნამდვილად (შდრ. ქართ. ბა-
შა თ).

بَاحْر (< ბა) მასღ. გააპო.

بَاحْر (ეთიოპ. bāher) მრ. * * * * *
بَاحْر * * * * *
بَاحْر * * * * *
ზღვა, დიდი
მდინარე.

بَاحْرَة (კნინ. * * * * *)
ბაჩრა (სიტყვის)

بَاحْرَة (უ), მასღ. ბაჩრა. გაპო, გა-
ნამორა.

بَاحْرَة * * * * *
ბაჩრა. შესაძლებლობა რისამე თა-
ვიდან აცილებისა (من ნაწილა;
კით). لَا بَاحْرَ لَهُ مِنْهُ * * * * *
ეს მისთ-
ვის აუცილებელია, აუცილებ-
ლად უნდა გააგოთოს; وَلَا

აუცილებლად; ყოველ შემთხვე-
ვაში.

بَاحْرَة (ა), მასღ. ბაჩრა დაიწყო * * * * *
პირველად გააკეთა; შექმნა, გა-
აჩინა.

بَاحْرَة * * * * *
დასაწყისი, დაწყება.

بَاحْر (უ), მასღ. ბაჩრა. დამ. ცდი-
ლობდა დაესწრო, ცდილობდა

მიეღწია ალი მისთვის. III. * * * * *
بَاحْرَة * * * * *
მასღ. ბაჩრა. დამ. ცდილობდა
მოესწრო მისთვის * * * * *
ის. VI.

بَاحْرَة * * * * *
ბაჩრა. ერთმანეთს უსწრე-
ბდნენ; ცდილობდნენ ერთმა-
ნეთისათვის (დამ. და * * * * *)
დაესწროთ რისამე მიღწევაში.

بَاحْر * * * * *
ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა.
ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა.
ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა.

بَاحْر (უ), მასღ. ბაჩრა. დამ. გამო-
ცვალა; შეცვალა.

بَاحْر * * * * *
ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა.
ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა.
ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა.

بَاحْر * * * * *
ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა.

بَاحْر (უ), მასღ. ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა.
ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა. ბაჩრა.

**

بَرْزَنْج. ახ. ბრზნჯ.

بَرْزَنْد. ბარზანდი. ქალ. არღვილისა და ვართანის შორის.

* بَرْطَلْمَا (<ქართ. ბართლომე) მამ. სავ. სახ. ბათლომე-ქ.

بَرْع (ა), بَرْع (ჟ) და بَرْع (ა)

მასღ. بَرَاغ იყო ლამაზი, კარგი, მშვენიერი.

* بَارِع მღ. ბ. ლამაზი, მშვენიერი.

بَرْغَرُ და بَرْغَرُ (შეცდომით) კრებ.; ხალხ. სახ. ბოლღარები.

بَرْيَقُ, بَرْوُقُ, მასღ. بَرَق (ჟ), ბრწყინავდა, ელავდა (ვარსკვლავი, მახვილი).

بَارِقُ მღ. ბ. ბრწყინვალე, მოელვარე; ელვის მომტანი (ღრუბელი).

بَارِقَةٌ მრ. بَوَارِقُ ხმალი, მახვილი.

بَرْكُ (ჟ). მასღ. بَرْوَكُ მუხლებზე

ღაღებო, დაიჩოქა. II. بَرْكُ

დაიჩოქა; III. بَارَكَ ა. ან بَارَكَ. იო აკურთხა.

* بَرْكَةٌ მრ. بَرْكَاتُ კურთხევაჲ წყალობა; ბედნიერება, კეთილდღეობა; სიუხვე (შერ. ქართ. ბარაქა).

* مَبَارَكُ მღ. ბ. კურთხეული, ბედნიერი, კეთილდღეობაში მყოფი.

* بَرْمِكُ (< სპარს.) მამ. სახ. ბარ-

მაქი. შიშარო بَرْمِكِي.

* بَرُونُ (< რუს.) ბარონი (ტიტული)-

ბრი (ი) მასღ, بَرِي გათალა (ფანქარი), წაწვეტა.

* مَبْرَأَةٌ მრ. მბრავა-დანა.

بَزُوغُ ამოვიდა (მზე).

* بَزِيُونُ და بَزِيُونُ (< სპარს.)

აბრეშუმის ქსოვილი, ფარჩა.

* بَسَاتِينُ მრ. بَسَاتَانُ (< სპარს.)

ბალი (შერ. ქართ. ბოსტანი).

بَسَطَ (ჟ), მასღ. بَسَطَ მამ. გაშალა, გაფინა; გაიშვირა, განირობა.

* بَسَاطَةٌ მრ. بَسَاطَةٌ ნოხი.

ბალი.

بفرجان ადგ. სახ. ვასპურაკანი
არმენიაში.

بسل (უ), მასღ. بول მოლუშუ-
ლი იყო, მოიღუშა, წარბი შეი-
კრა; სასტიკად იცქირებოდა;

بسل (უ), მასღ. بالة იყო
მამაცი, ვაჟკაცური, გულადი.

بسل მრ. بسل 1) მამაცი, ვაჟკა-
ცური, გულადი; 2) ლომი; 3) მო-
ღუშული, წარბშეკრული.

بش (ა), მასღ. بشة მხია-
რული სახე ჰქონდა, პირმცი-
ნარი იყო.

بشة პირმცინარება, პირმხია-
რულება, ღიმილი, ალერსი.

بشاي (< ქართ.) კრებ. ფშავე-
ლები.

بشور (ა), მასღ. بشور მო-
ხარული იყო; უხაროდა, ب
-ით შეჭხაროდა. V. استبشر შე-
ჭხაროდა ب მას; დამ. გაახარა;
სთხოვა საჩუქარი სასიხარულო
ანბნისათვის.

بشر საზ. სქ. 1) (< რამ. ܒܫܪܐ
ხორცი; ადამიანი. ებრ.
בשר) კრებ. ადამიანი, კაცობ-
რიობა. *

მიმარ. بشاري მღ. ა, ადამიანუ-
რი, ადამიანი.

2) — მრ. أ بشار კანი.

بشار მამ. სავ. სახ. ბიჭრი.

بصر (უ), მასღ. بصارة

(ა), მასღ. بصر იყო მხედველი.
დამნახავი, მკერეტელი, შორს
მკერეტელი, მცოდნე, დახე-
ლოვნებული; ب ნაწ. დაინახა;
გაიგო. *

بصير მრ. بصراء მხედველი,
დამნახველი, მკერეტელი; მცო-
დნე, დახელოვნებული;

البصرة ბასრა. ქალაქი ირანში.

მიმარ. بصري მღ. ა, ბასრელი;
ბასრული (მღრ. ქართ. ბ ა ს რ ი).

بطول (უ) მასღ. بطو ნელი,
იყო; აყოვნებდა, აგვიანებდა;

بطاء აყოვნებდა, აგვიანე-
ბდა; დამ. დაყოვნა, დააგვიანა;
علي დაუგვიანდა, დაგვიანებუ-
ლად მიიჩნია.

بطو აუჩქარებლობა, ზოზინი,
ყოვნება, დაგვიანება.

بطيحة მრ. بطائح რიყე (მდინა-
რისა); დაბლობი, ქაობი (بطائح

ალ-ბატონიში, ადგილი ვასილსა და ბასრას ახლოს.

بطر (ა), მას.ع. بطر გულზეთა-

ლობდა. მედიდურობდა, ამაცობ-
და, აშპარტავენულად ექირა

თავი; ზეინობდა. IV: أَبَطَّرَ
დამ. გაანებებრა, გააანშარტა-
ენა; გაახვიდა.

بطارقة م.ر. بطريق (< ბერძნ.

πατρις:κ:ος) პატრიციოსი; მეთა-
ური, სარდალი.

بطريك و بطريك (< ბერძნ.

πατριάρχης) პატრიარქი.

بطل (უ), მას.ع. بطلان იყო იმყო,

უქმი, უსარგებლო; بطل

(უ) მას.ع. بطلانة მამაცი იყო,

ვეეკატური. IV. ابطال დამ.
ნიიჩნია:უქმად; ცრულ, აშაოდ;
ნოსპო, გაახადგურა.

باطل م.ر. بطلان გმირი.

باطل م.ر. بواطل ცრუ,

ცარიელი; ანაო, უქმი, უსარ-
გებლო* (მდრ. ქართ. ბა-
თილი).

بعث (ა), მას.ع. بعث კ. ან. ب

ნიი გაგზავნა; إلى ნიი გაუ-

ბეზენა.

بعث (უ), მას.ع. بعث (ა),

بعث იყო შორს, მოშორებული,

აენ და منه მისგან; მოშორდა,

ანტ. بعث (ა) დაილუბა,

მოკვდა. IV. أبعد (გარდაუვ.) შორს
იყო, მოშორდა. დამ. (გარდამავ.)
მოაშორა, გაადგო, გააძევა.

أبعد الله (ალლაჰიმც მოაშო-
რებს მას (სიყუთეს), ალლაჰიმც
დალუბავს (წუევის ფორმულა) VI.

تباعد წავიდა, მოშორდა, გან-
შორდა عنه და منه მას, მოე-
რიდა.

بعث ზმნს. შემდეგ. ბერე.
წინამავალი უარყოფის შემდეგ: კი-

დეე, ჯერ კიდევ; بعد შემდ-
გომად მისა, მის შემდეგ;

من بعد ذلك = بعد ذلك

მის შემდეგ, შემდეგ;

بعد ما = بعد أن

= بعد ما მის შემდეგ; რაც;

بعد أما შემდეგ კი... (აი, რა...).
ფორმულა, რომელიც იმშარება წინა-
სიტყვაობაში თხზულების უშუალო
თემაზე გადასვლის აღსანიშნავად.

بعض ნაწილი; ვინმე, რამე; ზოგი-

ზოგიერთი, ერთერთი, بعض;

ზოგი მათგანი; ვილაც მათგანი,

ვილაც; **فِي بَعْضِ الْأَيَّامِ** ერთ დღეს, რომელიღაც დღეს; **لَا يَعْرِفُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا** ერთ-მანეთს არ იცნობენ.

بُغَا (<თურქ.) სკ. სახ. მამ. ბულა. **بُغَا الشَّرَائِبِي** ბულა შ-შარაბი (ქართ. წყარ. ბულა თურქი), არაბთა ლაშქრის მეთაური, რომელმაც 853 წ. თბილისი დასწვა.

بَغْدَادٌ ქალ. ბაღდადი. **بَغْرَوْنِدٌ** დღგლის სან. არმენიაში ბაღრაევანდი.

بَغَضٌ (უ), მანგ. **بَغَاظَةٌ** საძულველი იყო, საზიზლარი; IV. **أَبْغَضَ** მამ. სძულდა, ეზიზლებოდა.

بَغَضَهُ لَهُ რამ შეაძულა ის მას.

بَغَى (ი), **بَغَى**, **بَغَا** ეძებდა, ეძიებდა; სურდა, ცდილობდა მოეპოვებინა. VII. **أَنْبَغَى** სასურველი, შესაფერი იყო; ჯერ იყო, კამდა. **يَنْبَغِي** ჯერ არს, კამს, საკიროა, უნდა...

بَقَرَاتٌ, **أَبْقَرٌ**, **بَقْرٌ** ვრებ., კერძ. მ. მრ. (=ძროხები და ხარები), მსხვილ-ფეხა საქონელი. მრ. **بَقَوْرٌ** 97, 13 ჩვეულებრივ არ იმჟარება.

بِقَاعٌ მრ. **بِقَاعَةٌ** მიწის ნაკვეთი; ადგილი, მხარე, ქვეყანა.

بُقْرَاطُ بْنُ أَشُوَاطٍ ბაგრატი ბაგრატ აშოატის ძე.*

بَقِيَّةٌ დარ-ჩა, იმყოფებოდა. IV. **أَبْقَى** მამ. ხანგრძლივყო, განუწყვეტელი; დასტოვა; გააგრძელა; შეინახა. V. **تَبَّى** დარჩა.

بَقَاةٌ ხანგრძლივობა, მარადიულობა; არსებობა, ცხოვრება.

بَقِيَّةٌ მრ. **بَقَايَا** ნაშთი; რჩეული, საუკეთესო;

بَقِيَّةُ الْمُلُوكِ (الإغريقية) რჩეული, საუკეთესო ბერძენ მეფეთა შორის.

بَاقٍ მდ. **بَاقِيَةٌ** (ვალგ. **بَاقِيَةٌ**), დარჩენილი, დანარჩენი; შენახული; არსებული.

بَكْرٌ მამ. ან ტომის სკ. სახ. ბექრი.

ბაქრი მუჰამადის მე-
 გობარი და პირველი ხალიფა: **الْصِدِّيقُ** -
 წოდებული (11/632—13/634).

بَكِّي (ბი), მასდ. **بَكِّي** ტიროდა,
 ქვეითინებდა. **بَكَّى لَهُ**; **بَكَأَ** და
 დასტიროდა მას.

IV **أَبَى** და მ. ატირა, აქვი-
 თინა; შეაწუხა გააწვარა.

**

بَلَّ ნაწ. არა. წინამავალი უარყოფის
 შემდეგ - არამედ, პირიქით.

بَلَدٌ (< *παλάτιον*, palatium?)

ორივე სქ. მრ. **بِلَادٌ** და **بُلْدَانٌ**

მხარე. ადგილი, ქალაქი; —

بِلَادٌ (ხშირად კრებ.) მხარე, ქვე-

ყანა;

بِلْدَةٌ ქალაქი, ადგილი.

بَلَّاذُرٌ მცენარე *atropa belladonna*; ში-

მართ. **أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بَلَّاذُرِيُّ**

بْنُ يَحْيَى بْنِ جَابِرِ الْبَلَّاذُرِيِّ

აბუ ლ-ყაბბან აჰმედ იბნ ჯა-
 ჰან იბნ ჯაბირ ალ-ბალანზორი
 გამოჩენილი ისტორიკოსი ქიჯრის

მესამე საუკუნისა, გადმოცემით (რო-
 მელიც. როგორც ჩანს, სინამდვილეს
 არ შეეფერება) მან დალია ბალანზო-
 რის მცენარის წვენი. რის გამო
 მოიწამლა და აქედან მიიღო ნისბა
 ალ-ბალანზორი.

بَلَغَ (ბუ), მასდ. **بَلَّوْغٌ** და მ. მიად-

წია; მოიპოვა. **بَلَّغْنِي** მოაღ-

წია ჩემამდე (ცნობა) IV. **أَبْلَغَ**
 (ორი დამატებით) მიიყვანა; მია-
 წვდინა (ცნობა, ამბავი), აც-
 ნობა. *

بَالِغٌ ვინც აღწევს; მიწვენი-
 ლი; მომპოვებელი. *

أَبْلَقٌ მდ. **بَلَقًا**; მრ. **بَلَقٌ** კრელი
 (ცხენი) (თეთრი შავით) (შდრ.
 ქართ.—სვან. აბლაკი).

بَلَّ (ბუ), მასდ. **بَلَّأَ** და მ. გამოსცადა,

გაიგო, III. **بَالَى** (ბა. და ნა-

წით) ზრუნავდა. **لَا يُبَالِيهِ**

არ ზრუნავს; ყურადღებას არ
 აქცევს.

بَلَّأَ 1) გამოცდა, განსაცდელი,
 უბედურება, მწუხარება; 2) წყა-
 ლობა; საჩუქარი; 3) სიამამაცე.
 (შდრ. ქართ. ხათაბალა)

بَنَى მრ. **أَبْنَاءٌ** და (განსაკუთრებით
 ცოლთა სახელებში) **بَنُونَ** ძე, ვა-

ქიმიკილი; შვილიშვილი, შთამომავალი. როგორც საკუთარ სახელთა შემადგენელი ელემენტი. აღნიშნავს ქუჩას და იწერება უალიფოლ

بُن; მომდევნო რიცხვით სახელთან

აღნიშნავს ხნოვანებას اِبْنُ خَمْسِ

السَّنَوَاتِ ძე ხუთის წლისა = ხუთის წლისა; اِبْنُ كَمْ أَنْتَ

ძე რაწდენისა ხარ შენ? = რამდენი წლისა ხარ? 26, v.

بِنْتٌ, اِبْنَةٌ მრ ასული, ქალიშვილი.

بَنْدٌ (< სპარს.) მრ. بِنُوْدٌ დროშა; ალაში.

بَنْدُقٌ (< სპარს.) მრ. بَنْدُقٌ

თხილი. بِنَادِقٌ

بَنْدِقِيَّةٌ ქალ. ვენეცია; بَنْدِقِيَّةٌ

თოფი بِنَادِقٌ (< იტალ.) მრ.

(შდრ. ქართ. ფინთიხი).

ბაგრატი. * بَنْكِرَاتِيُوسٌ (< ქართ.)

بِنَايَةٌ, بِنْيَانٌ მასდ. (ი). მასდ.

بِنَايَةٌ, بِنَايَةٌ ააშენა, გააშენა;

განაახლა. V. تَبْنِيٌّ მამ. იშვილა, შვილად მიიჩნია.

ბაგე. * بِنَايَةٌ, بِنَايَةٌ მრ. اِبْنِيَّةٌ შენობა, ნაგე-

ბობა (შდრ. ქართ. ბინა).

بَهَجَةٌ (უ): მასდ. بَهَجَةٌ ლამაზი იყო, მშვენიერი (მცენარე); ბრწყინვალე, მხიარულნი იყო.

بَهَجَةٌ * სილამაზე, ბრწყინვალე. ბა; მხიარული შეხედულება; ბედნიერება.

بَهْرَامٌ (< სპარს.) 1) პლანეტა მარსი; 2) მამ. საყ. სახელი ბა-

პრამი. بَهْرَامٌ جُورٌ მამ. საყ. სახ. ბაპრამ-გური. *

بَاهِلَةٌ კომის სახ. ბჰჰილა; მიმარ.

بَاهِلِيٌّ.

بَابٌ (< არამ. باب "კარი") მრავ.

بَابٌ კარი, კარები; პარაგრაფი (წიგნისა); კატეგორია,

البَابُ وَالْأَبْوَابُ ან بَابُ الْأَبْوَابِ ქალ. სახ. დარუბანდი.

بَابُ اللَّانِ დარიალანი, დარიალი.

بَاخٌ (უ): მასდ. بَاخٌ ცხადი იყო,

აშკარა; ცნობილი. IV. أَبَاخٌ შეატყობინა, აცნობა (ორმ. დამ.); ნებადართული გახდა, უფლება მისცა გაეკეთებინა, ან არ გაეკეთებინა, წაეღო, ან არ წაეღო.

بَاخٌ ყველასათვის მისაწვდომი, უპატრონო, რაც არავის კუთვნილება არ არის; ნებადართული.

بَاعَ (ბაა. < ბაა. >) შრ. **بَاعَات** ბალი.

بُوق (ბაა. < ბაა. >) შრ.

بُوقَات ბუკი (შარ.), მადვირი.

بَيْسْرُტ ქალ. ბაიბურთი არზრუშის ვილაიუსი.

بَيْت (ბ, ა), მასგ. **بَيْتَات**, **مَمِيَّت**,

بَيْتُونَ ღამე გაათია; გახდა,

შეიქმნა. II. **بَيْت** ღამ. ღამით თავს დაესხა, ღამით მიუხტა.

بَيْت (ბ). შრ. **بَيْوت**, **بَيْوتَات**

კარავი, სახლი, ოთახი **بَيْت**

بَيْتِ الْحَالِ ხაზინა, ბაიფულმალი

(შარ.);—2) შრ. **أَبْيَات** ლექსი, ხანა.

بَيْت ღამის გასათევი ადგილი.

بَاد (ბ), მასგ. **بَيْد** დაიღუპა, მო-
იხკო.

بَيْد შრ. **بَيْد** დადბნო, ველი.

بَاضَتْ (ბ), მასგ. **بَيْض** კვერცხი
დაღო.

بَيْض კრებ. **بَيْضَة**, შრ. სწ. I) კვერცხი; 2) მუზარადი; 3) ქა-
ლიშვილი.

بَيْض შრ. **بَيْضًا**, შრ. **بَيْض**
თეთრი.

بَاعَ (ბ), მასგ. **بَيْع**, **بَيْع** ყიდ-
და; **بَاعَ** ღამე **بَاعَهُ** აგრეთვე

წიპყიდა მას რამე; **بَاعَ** იყი-
და მისგან.

بَيْعَة შრ. **بَيْع** (< ბაა. < ბაა. >)

„კვერცხი“, შემდეგ. „თალი“.

ეკლესია; ტაძარი; სინაგოგა.

بَيْلِقَان ქალ. სახ. ბაილაკანი, ბე-
ლ(ა)ყუნი, შემდეგ მწლ-ი ბაა-

ლაკუნ სუშის სამხრეთ-აღმოსავ-
ლეთით.

بَيْن (ბ), მასგ. **بَيْن**, **بَيْن**

გამოეყო **بَيْن** ნაწილ-ით.

بَيْن (ბ), მასგ. **بَيْن**, **بَيْن**

მასგ. **بَيْن** აშვარა იყო, ცხა-
დი, ნათელი; გამოჩნდა. II-

بَيْن გამოჩნდა; მასგ. **تَبَيَّنَ**

გამოაჩინა, გამოამყლადენა, ახსნა.

ნათელპყო გამოაცხადა; გამოი-
კვლია.

بَيْن წინს. შორის, შუა, შუაში:

بَيْن **بَيْن** შორის-

შუა; შუაში; **بَيْن** წინა-
ში; წინ (დროსა და ადგილზე);

بَيْن **بَيْن** ამასობაში. ამასთა-

ნავე. ამავე დროს; **بَيْنًا** და

და

და

بيننا კავში. (უმეტეს შემთხვევაში ნომინალ წინადადებათან) მაშინ, როდესაც;

بين. * بيننا და بيننا. *
მდ. ბ. ნათელი, აშკარა, ცხადი. სინ. واضح.

تأني არაბული ანბანის მესამე თ ასო. სათვალავში აღნიშნავს 400-ს.

ت فوق ქვედა ნაწილი. ანტ. فوق ქვეით, ქვევიდან. მიმართ. تحتاني ქვედა, ქვემო.

ت ნაწილაკი ფიცის: تالته ღმერთმანი.

تار (< ქართ. თამარი, ებრ. תור "პალმა", "დანაკის ქუდი") ელ. სპ. სან. თამარი.*

ت II. تاخت ტახტზე დასვლა. * تاخت (< სპარს.) შრ. تخوت ტახტი (შდრ.). * متخت ტახტის მფლობელი.

تار ქალაქი თაერიზი.

تبع (ა), მასდ. تبع დაშ. მისდევდა; ეკვროდა; "შეუდგა", გაჰყვა, ჰბაძაედა. VIII اتبع დაშ. მიჰყვებოდა, გაჰყვა; მიმდევარი იყო; სცდილობდა მიეღწია.

ت III. تاحم ესაზღვრებოდა, მოსაზღვრე იყო. * تخوم შრ. تخوم (< არამ. ܚܘܡܐ) საზღვარი. * متاحم მდ. ბ. მოსაზღვრე.

تبع შრ. تواعى მიმღევეარი; მიმდევნო, მომდევნო, მოსაზღვრე.

تار და تارة თათრები. تارة ერთიმეორეზე მიყოლებით, ერთიმეორის შემდეგ.

تارخان ქალაქი თერჯანი. * ترجمه მასდ. ترجمه თარგმნა, განმარტა.

تاجر (ჟ) მასდ. تجارة ვაჭრობდა. * تجارة ვაჭრობა.

تراجم შრ. ترجمه თარგმანი, განმარტება; ბიოგრაფია; თავი, პარაგრაფი.

تاجر (ა) მასდ. تجار შრ. تجار (< არამ. ܚܘܪܐ) ვაჭარი.

ترجمان (< არამ.) შრ. ترجمان მთარგმნელი, თარჯიმანი (შდრ.). ანხსნელი.

ت

تَرَكَ (უ), მასდ. تَرَكَ დაშ. დატო-
ვა, შიიტოვა.

مَتْرُوكٌ დატოვებული, შიტო-
ვებული.

تَرَكَ შრ. أَتْرَاكَ თურქები. შიშართ.

تُرْكِي თურქი, თურქული. შდ.

تُرْكِيَّة თურქული (ენა).

تُرْكُو (< ხუნძური) შაშ. საყ.
საშ. თურქალავი. *

تُرْيَالِيَّة თრიალე-
თი.

تَعَّ ცხრა.

تَاع შდ. ე, მეცხრე.

تَسْمُون ოთხმოცდაათი.

تَعَب (ა), მასდ. تَعَب დაიღალა,
დაიქანცა (შრომით); დაშერა.

IV. أَتَعَب დაშ. დაქანცა, და-
ღალა.

تَعِب დაღლა, დაქანცვა. და-
შერომა, შრომა, ჯაფა, ანტ.

رَاحَةٌ.

تَفْلِيْسٌ და تَفْلِيْسٌ, تَفْلِيْسٌ

თბილისი.*

تَرَكَ (ა) შრ. تَرَكَ ხვანჯა-
რი; თექვა (შდრ.).

تَلُّو შრ. تَلُّو ბორცვი. სინ.

أَكْمَةٌ.

تَلَّد (ი, უ), მასდ. تَلَّد იყო ძვე-
ლი, საგვარეულო, შემკვიდრე-
ობით მიღებული (ქონება).

تَلَّد სამკვიდრებელი, შემკვი-
დრობით მიღებული ქონება;
სიმიდდრე.

ذَلِكَ. تِلْكَ.

تَلْمِيذٌ (< არამ. ܛܠܡܝܘܬܐ) შრ.

تَلْمِيذَةٌ მოწაფე.

تَمَّ (ი), მასდ. تَمَّ იყო სა-
ესე, მთლიანი; სრული; შე-
სრულდა, დამთავრდა; عَلِي
ნაწილად შეასრულა; განაგრძობდა;

მტკიცედ იყო. II. تَمَّ დაშ.
შეავსო, დაასრულა, დაამთავრა,

დააბოლოვა. IV. تَمَّ დაშ. მთლი-
ანად შეასრულა, დააბოლოვა.

تَمَّ სისრულე, დამთავრება,
სრულყოფილება; ბოლო, და-
მატება; სრულყოფილი (შდრ.
ქართ. თამამი); თამამი
შაშ. და ტომის საყ. სახელი.

تَمَّر კრებ. ფინიკი. კერძ.

تَهَامَةٌ თიბამა, ადგილი არაბეთში.*

შიშართ. تَهَامِي შდ. ე.

تَاب (უ; < არამ. ܛܒܐ), მასდ.

تَابَ ობობდა, დაბრუნდა. تَوْبَةٌ

الله დაუბრუნდა ალლაჰს (სინანულით), შეინანა ^{ذُنِبِهِ} ^{نِ} თავისი ცოდვა.

• ^{تَوْبَةً} სინანული, მონანიება (ცოდვისა).

• ^{تَوْتُ} (არამ. ܛܘܬܘܬ) კრებ., კრძ. თუთა (შდრ.), ^ܛ თუთის ხე.

• ^{تَوَّجَ} II. ^{تَوَّجَ} ლმ. დაავიკრვინა.

• ^{تَاج} (სპარს. < არამ.) შრ.

• ^{تَيْجَان} გვირგვინი (შდრ. სომხ. քայ) **

• ^{تَارَةً} შდ. სწ. ჯერობა, გზობი; ჯერ, გზის.

• ^{تَارَةً} ზმნსრ. ერთხელ. ^{بَعْدَ}

• ^{مَرَّةً} ^{أُخْرَى} ერთიმეორეზე. სინ.

• ^{التَّوْرَةَ} ^{أو التَّوْرَةَ} (< ებრ. — არამ. ܛܘܪܗ և ܛܘܪܗ) თორა;

• მოსეს ხუთი წიგნი; ძველი აღთქმა.

• ^{تُومَان} (< აღმ.-თურქ.) ათი ათასი; ათი ათასი კაცისაგან შედგენილი ლაშქარი 44, 6; ათი ათასი ახჩა; ოქროს მონეტა (შდრ. ქართ. თუ მ ა ნ ი).

• ^{تَيْمُورِسَخَان} (< ქარ. ^{تيمورس} ^{خان}) თეიმურაზ < ლა სპარს. ^{تيمورس} ^{خان} თეიმურაზხანი; თეიმურაზ მეფე. *

• ^{تَيْن} (< არამ. < ბერძ. ^{ἀρταγύστη})

• ლეღვი. კრძ. ^{تَيْنَةٌ}

• ^{تَيْنَاتَيْن} (< ქარ.) თინათინი. *

ث

• ^{ثَابِتٌ} არაბული აზნანის მეოთხე ს ასო. სათვლადეში აღნიშნავს 500-ს.

• ^{ثَاوَدُ سَيُوسُ} თეოდოსიოპოლი

• ^ث ^ث ^ث არზრუმი.

• ^{ثَبَاتٌ} ^{ثَبُوتٌ} (თ) მასდ. იყო უძრავი; მტკიცე, მყარი, ურყვევი; იყო დამტკიცებული, ნამდვილი; დარჩა, გაჩერდა, დამკვიდრდა.

• ^{ثَبِتَ} მტკიცე, ურყვევი; ნამდვილი, უაპველი.

• ^{ثَابِتٌ} ელად. უფრო სარწმუნო, სანდო; დამტკიცებული.

• ^{ثَبَطَ} II. ^{ثَبَطَ} ლმ. დააკევა, შეაკევა ^{عنه} მისგან.

• ^{ثَرِيَالِيَّتٌ} ^{ثَرِيَالِيَّتٌ} ^ث ^ث ^ث

• ^{ثَعْلَبٌ} შრ. ^{ثَعْلَابٌ} მელა.

• ^{ثَغْرٌ} (ა) მასდ. ლმ. დაანგრია, დაარღვია.

• ^{ثَغْرٌ} შრ. ^{ثَغُورٌ} წინა კბილები; პირი; ხეობა; ნაპირი, სანაპირო ადგილი, საზღვარი; ნავსადგური;

• ^{ثَغْرَةٌ} შრ. ^{ثَغْرٌ} გადასასვლელი (მთაში); ამოღრმავებული ადგილი მკერდსა და ყელს შუა; მკერდი.

تَفَّ (د), შანღ. تَفَّ. ნახა,

იპოვა. II. تَفَّ. შანღ. გაანსწორა,
გამოასწორა, აღზარდა.

تَشْفِيءٌ გაანსწორება, გამოსწო-

რება; აღზრდა. التَّشْفِيءُ (79, 8),
მუჰიბზის (ჰ. VIII ს.) თხზულება:

تَشْفِيءُ التَّعْرِيفِ بِالْمُصْطَلِحِ
الشَّرِيفِ

تَقَلَّ (و), შანღ. تَقَلَّ. მძიმე

იყო. ანტ. خَفَّ.

تَقَلَّ შანღ. أَتَقَلَّ სიმძიმე, წონა.

وزن.

تَقِيلُ შანღ. تَقِيلُ. მძიმე.

تَقِيلُ შანღ. مَتَّقِيلُ სიმძიმე, წონ-

ნა; მისხალი = წრკმის 1³/₇-ს.
ოქროს მოხეცა (შანღ. ქართ. ში-
სხალი).

تَلَّتْ (و), შანღ. تَلَّتْ. გააძაბა.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შესამედი.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. სამი.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შანღ.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შანღ.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შანღ.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შანღ.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შანღ.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შანღ.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შანღ.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შანღ.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შანღ.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შანღ.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შანღ.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შანღ.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შანღ.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შანღ.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შანღ.

تَلَّتْ შანღ. تَلَّتْ შანღ. შანღ.

• **ثَمِين** შდ. თ, ფასეული, ძვირ-
ფასი.

• **ثَمَان** შდ. თ რვა.

• **ثَمُون** ოთხმოცი.

• **ثَامِن** შდ. თ, მერვე.

• **ثَنَى** (ი), მასდ. **ثَنَى** დამ. ორად
შოკეცა; მოღუნა. II. **ثَنَى** დამ.

გააორა. IV. **أَثْنَى** აქებდა,
ადიდებდა **عَلَيْهِ** მას, შეაქო; პა-
ტივისცემა გამოხატა; კმადლობ-

და. X. **اسْتَثْنَى** დამ. გამორი-
ცხა, გამოაქლო **مِنْهُ** მას.

• **ثَنَاءٌ** შდ. რ. **أَثْنِيَّةٌ** ქება, დიდება.

• **ثَنِيَّةٌ** შდ. **ثَنِيَّةٌ** 1) ბილიკებით
დათარული უღელტეხილი, ბი-
ლიკი; 2) წინა კბილები.

• **ثَانٍ** შდ. თ, მეორე; **ثَانِيًا** ზმნსრ.

მეორედ. **بِلا ثَانِيَةٍ** ერთბაშად,
არა ორგზის (?).

• **إِثْنَانٍ** შდ. **إِثْنَانٍ** ორი.

• **إِثْنَا عَشَرَ** შდ. **إِثْنَا عَشَرَ**
მეტი;

• **يَوْمُ الْإِثْنَيْنِ** ორშაბათი.

• **أَثْوَابٌ** ტანისა-
მოსი, ტანსაცმელი; მატერია.

• **ثَوْرٌ** შდ. რ. **ثِيرَانٌ**, **ثَيْرَةٌ** ხარი; მე-
თაური.

• **ثَوَى** (ი), მასდ. **ثَوَاةٌ**
იმყოფებოდა **فِيهِ** მასში, იქ.

ჯ

• **جِيمٌ** შდ. სქ., არაბული ანბანის მე-
სუთე. ჯ ასო. სათვალავში აღნიშნავს
3-ს.

• **جَابِرُونَ** (ან **جَابِرُونَ**) ადგ. სახ.
ჯაბრაფანი, ჯაბრუქანი, რომელიც
მღებარეობდა ოთხი ფარსანის მანძილ-
ზე ურმიის სამხრეთ-აღმოსავლეთით.

• **جَبْر** (უ), მასდ. **جَبْرٌ**
1) გაასწორა, ჩააგდო (ამოგდე-

ბული ძეალი). დამ. 2) კეთილად
ეპყრობოდა, კარგად ექცეოდა.

• **جَبْرٌ** 1) ძელის ჩაგდება, გასწო-
რება; 2) ძალა, ძალადობა (შდრ.
ქართ. ჯაბრი); ჯაბრიზმ. საქ. სახ.

• **جَابِرٌ** გამსწორებელი, ჩამდგმე-
ლი, ჩამგდები (ძელისა). ჯაბი-
რი, მამ. საქ. სახ.

• **جَبْرِيْلٌ** (ებრ. **גַּבְרְיֵל**)
მამ. საქ. სახ. გაბრიელი.

რძჳ იბნ ცაბდ აღ-ლჳჳი, გამო-
ჩენილი არაბი სარდალი, ერთხანს
არმენიისა და აზერბაიჯანის მმართვე-
ლი, გარდ. 112/730 წ.

جَرْد (ج), მასდ. جَرْد გააშიშვლა,
გახადა منه მას (ტანისამოსი). II.

جَرْد ტანისამოსი გახადა, გაა-
შიშვლა აკ. და من ნაწილაკით; გა-
მოჰყო.

جَرَاد კრებ. კალია. კერძ. ة.

جَرْدَمَان 1) ადგ. სახ. გარდაბანი,
გარდმანი, თორმეტი ფარსახის მა-
ნძილზე თბილისის აღმოსავლეთით.

2) ადგ. სახ. გარდმანი, მდ. შამ-
ქორის შესართავთან.

جَرَزَان II. جَرَجَان. ხს.

جَرَكْس კრებ. ჩერქეზები.

جَرَم (ج), მასდ. جَرَم დამ. 1) მოჰ-
კვეთა; 2) საკვები მოიპოვა; 3)
დანაშაული ჩაიღინა.

جَرِيْمَةٌ მრ. جَرَائِمٌ ცოდვია, და-
ნაშაული (შდრ. ქართ. ჯარიმა).

جَرْنِي წაიყ. جَرْنِي გარნი.

جَرِي (ج), მასდ. جَرِي, جَرِيَان

جَرِي სწრაფად მირბოდა (ცხე-
ნი, მდინარე); ცურავდა (მზე,

გემი); ქროდა (ქარი); მოხდა;

لَهُ جَرِي და عَلَيْهِ შეემთხვა მას;

عَلَيْهِ جَرِي გაემართა მისკენ.

جَارِيَةٌ მრ. جَوَارٍ 1) გემი; 2) მზე;

3) ქალიშვილი; მხევალი, ხარკი.

جَرَأ (د), მასდ. جَرَأ დაანაწილა.

جَرَأٌ მრ. أَجْرَاءٌ ნაწილი, წილი.

جَرِيرَةٌ მრ. جَرَأْتِرٌ კალაქი,

კუნძული, ნახევარკუნძული.

جَرِيرَةٌ აღ-ჯაზირა, შუამდინ-

ნარე. შიმართ. جَرِي.

جَزَع (د), მასდ. جَزَع გაქრა, გა-

ჰკვეთა; جَزَع (د), მასდ. جَزَع

არ შეეძლო უბედურება გა-
დაეტანა; მოუთმენარი იყო. ანტ.

جَزَبَ; სწუხდა, დამწუხრებულ
იყო عَلَيْهِ და مِنْهُ მის გამო.

جَزَلٌ სწორი, წმინდა (მეტყველე-
ბა); მართლმეტყველება.*

جَزِي (ج), მასდ. جَزَأ გადაუხა-
და, უზლო, აუნაზღაურა. III.

جَزَا დამ. უზლო, დასაჩუქრა
ბ. და عَلَيْهِ მისთვის.

جَزِيَةٌ (< არამ.) მრ. جَزَى,

ჯიზია, სასულე გადასახადი, რომელსაც იხდიდნენ არამუსლიმანები მუსლიმანთა ქვეყნებში.

جَسَّ (უ), მასღ. جَسَّ ხელში სინჯავედა; ზვერავედა, ტყობილობდა; გებულობდა.

جَاسُوسٌ მრ. جَوَائِسُ მზვერავე, ჯაშუში (შდრ.).

جَدَّ V. تَجَدَّدَ განხორციელდა, განსახიერდა:

جَدَّ მრ. أَجَادَ სხეული. სინ. بَدَنَ.

** جَوْرٌ, جَارَةٌ. მასღ. جَرَّ (უ), იყო გამბედავი, თამამი; გაბედა, ნაწილაკით გაუბედა.

** جَعْفَرٌ მამ. س. სან. ჯაფარი. * جَعْفَرِيٌّ მარი. جَابُو جَعْفَرٍ: جَعْفَرِيٌّ ჯაფარიანთ გვარი, ჯაფარიდები.

جَعَلَ (ა), მასღ. جَعَلَ გააკეთა; შექმნა, ქმნა. სინ. صَنَعَ და جَعَلَ لَهُ გაუკეთა; ორმ. დამტ. გარდააქცია; გარდაქმნა,

დანიშნა; جَعَلَهُ მის უფროსად დანიშნა, დააყენა; მოა-

თავსა ლე მასში; მიიჩნია, ჩათვალა; მომდევნო იმპერფექტივის

წინ დაიწყო. جَعَلَ يَأْكُلُ იწყო ჭამა და სროლა 21, 2.

جُفُونٌ, أَجْفَانٌ. მრ. جَفَنَ

ჯამი. جَفَنَةٌ მრ.

جَلَّالٌ და جَلَّالٌ (ი), მასღ. جَلَّ

იყო დიდი, დიდებული. عَزَّ وَجَلَّ (აღლწმინ) ძლიერია და დიდებული.

جَلَّالَةٌ და جَلَّالٌ დიდება, დიდებულება, სიღიაღე.

جَلَّةٌ, أَجَلَّةٌ. მრ. م. جَلِيلٌ

ვეებერთელა, მსხვილი; დიადი, დიდებული, სახელოვანი.

جَلُّهُ უღიაღესი, უდიდებულესი, ყველაზე სახელოვანი.

جَلَبٌ (ი, უ), მასღ. جَلَبٌ დამ. მოიტანა, ჩამოიტანა (საქონელი); შეკრიბა, შეიძინა; ლე უყვი-

როდა მას. IV. أَجَلَبَ უყვიროდა მას; აქებებდა მის წი-

ნააღმდეგ, ამხედრებდა; ამხედრდა.

جند მრ. جُلُودٌ ოჯახი.

جَس (ი), მასღ. جُلُوسٌ დაჯდა,

იჯდა, სინ. قَعَدَ, انق. قَامَ.

جَاهُ მიუჯდა მას. III. جَاهُ მასთან ერთად იჯდა, მისი თანამეინახე იყო; ურთიერთობა, ნაცნობობა ჰქონდა მასთან.

جَالِسٌ მღ. მრ. جُلُوسٌ

მჯდომარე.

مَجَالِسٌ თანამეინახე.

مَجَالِسٌ მრ. مَجْلِسٌ

დრო ჯდომისა; საკრებულო; კრება; დარბაზი, მეჯლისი (მღრ.).

جَلَا (უ), მასღ. جَلَا იყო აშკარა, ცხადი, ნათელი, თვალსაჩინო; გამოჩნდა; გაზოცხადდა, გამოშელავდა; წავიდა, გადასახლდა عَنْ და مِنْ იქიდან; ღმ. განაძევა, გადაასახლა. IV. أَجَلًا ღმ. გადაასახლა, განაძევა.

جَلَا სიცხადე, სიაშკარავე; გაძეგება, განდევნა, გადასახლება.

جَم (ი), მასღ. جَم იყო უხვი, მრავალრიცხოვანი.

جَم სიუხვე, სიმრავლე; უხვი;

მრავალი, მრავალრიცხოვანი. მრ.

جَامٌ უმეტესი ნაწილი (წყლისა).

جَمَةٌ მრავალრიცხოვანი რაზმი; რაზმი, რომელიც ეძებს სისხლს ან ვალდებულების შესრულებას ან კიდევ ზაეს.

جَامُوسٌ (<სირ. <სპარს. گاموس, (გაომიშ) მრ. جَوَامِيسُ (მღრ).

جَمَع (ა), მასღ. جَمَع შეკრიბა,

შეაგროვა. جَمَعَ بَيْنَهُمْ

თიანა II. جَمَعَ გულმოდენინედ ჰკრებდა; ბევრი შეკრიბა; მონაწილეობას ღებულობდა პარასკევის ლოცვაში. III. جَامَعُهُ

შეუერთდა მას; დაეხმარა მას ეფე მასში. IV. أَجَمَعَ

ერთად შეკრიბა. أَجَمَعَ أَمْرًا საქმე მოაგვარა; გადასწყვეტა, გაბედა عَلَى ნაწილაკით. V.

تَجَمَّعَ შეიკრიბა, შეერთდა.

VIII. أَجْتَمَعَ შეიკრიბა, შეგროვდა, შეერთდა. * أَجْتَمَعَ بِهِ

და ٤٠ შეუერთდა მას; შეხვდა

მას; اجتمعوا შეთანხმდნენ
 عليه მის შესახებ.

جمع შეკრება, კრება; მრ.
 جمع კრება, კრებული, ჯა-
 რი; ბრბო; რაზმი; ჯოჯი (შდრ.
 ქართ. ჯამი).

جمع თანხმობა,
 ერთობა, ამხანაგობა, მეგობ-
 რობა; კრება, კრებული. —
 الجمعة კვირა, შვიდი დღე.
 يوم الجمعة პარასკევი.

جمعة. جمعة.

جماعة თანხმობა, ერთობა;
 კრება, კრებული, ბრბო; ხალხი;
 მოსახლეობა, მცხოვრებნი, სა-
 ზოგადოება (შდრ. ქართ. ჯამ-
 მაათი).

جميع კრებული, მთლიანობა,
 ყველა; جميعاً ზმნსრ. ყველა,
 მთლიანად.

جامع მდ. ე, შემკრები, ამ-
 კრები; المسجد الجامع
 * საკრებულო მხრეთი,
 სადაც პარასკეობით იკრიბებიან ღო-
 ცვისათვის (შდრ. ქართ. - გურ.
 ჯამე).

اجتمعون მრ. მთლიან-
 ნი, მთელი, ყველა.

جمال (უ), მასდ. جمال - შეკრა-
 ბა, შეაგროვებ; جمال (უ), მასდ.
 جمال იყო ლამაზი, მშვენიერი.
 جمالة و جمال مრ. جمال
 აქლემი (შდრ.).

جمال مრ. جمال ერთობლიო-
 ბა, ჯამი, ყველაფერი (შდრ.
 ქართ. ჯუმლა). بالجملة სა-
 ერთოდ; ბოლოს, جملة ზმნსრ.
 მთლიანად.

جمال სილამაზე, სიმშვენიერე,
 სიკეთე. حسن جمال
 الجمال ჯამალ ედ-დინი, შამი-
 ლის ვაჟი.

جميل მდ. ე, 1) ლამაზი, მშვე-
 ნიერი; კეთილი; სრულყოფილი;
 2) წყალობა.

جنون, جن (უ), მასდ. جنون და-
 ფარა, დამალა; على ნი-ით თავს

ევლებოდა; جنون მასდ. جنون
 جنة იყო ეშმაკეული, გაშმაგე-
 ბული, გონებადაკარგული.

جِنٌّ კრებ. ჯინნები, კინკები, დე-

მონები. ანტ. جِنِّي; მიმართ. اِنْسٌ

მღ. (შღრ. ქართ. კინკა). جِنَانٌ

م. جِنَانٌ (შღრ. <არამ. ܝܢܢܐ) მრ.

جِنَاتٌ ბალი; الجِنَّةُ სამო-

თხე.

مَجْنُونٌ მღ. م, შმაგი, შეშლი-

ლი, გიჟი. (შღრ. ქართ. მიჯ-

ნური).

جَبَّ (ჟ), მასღ. جَبٌّ

გამ. გაგზავნა; გვერდზე გადადო.

جَنَابٌ მრ. جُنُوبٌ

გვერდი. بِجَنْبِهِ მის გვერდით,

გვერდზე.

جَنُوبٌ სამხრეთი; სამხრეთის

ქარი; მიმართ. جَنُوبِيٌّ

მღ. ზღსრთ. სამხრეთისა, სამხრული.

جَوَانِبٌ მრ. جَوَانِبٌ

გვერდი, ნაპირი, მხარე, უბანი.

جَانِبِ عَلَى جَانِبِ

ნა فِي جَانِبِ

განცა-

განცა-

განცა-

განცა-

განცა-

جَنُوحٌ დიხხა- (ა) მასღ. جَنَحَ

რია, მიიხარა إليه ან მიისვენ.

جَنَاحٌ მრ. أَجْنِحَةٌ

ფრთა. جُنُودٌ მრ. (არამ. <)

أَجْنَادٌ ჯარი, არმია, ლაშქარი;

გვარდია (შღრ. ქართ. გუნდი).

جُنْدِيَّةٌ სამხედრო სამსახური-

განჯა. جَنْزِيٌّ და جَنْزَةٌ

ქალ. جَنَسٌ (ბერძნ. γένος) მრ.

أَجْنَاسٌ ჯიში, გვარი, კლასი.

(შღრ. ქართ. ჯიში).

جِنَايَةٌ, جِنْيٌ, جِنْيٌ (ი), მასღ.

جِنْيٌ * მოწყვეტა, შეკრება (ნაყოფი).

جَهْدٌ (ა), მასღ. جَهْدٌ

შრომობდა, დაშვრა; ცდილობდა;

ღამ. დაქანცა, დააშვრო. III.

جَاهِدٌ დამ. ეომებოდა (განსაკუთრებით ურწმუნოებს).

جَهْدٌ გულმოდგინება; მონღო-

მება. بِذَلِّ جَهْدِهِ მთელი თავი-

სი ძალა იხმარა.

جَاهِدٌ ომი სარწმუნოებისათვის,

სალეთო ომი.

جَاهِرٌ (ა), მასღ. جَاهِرٌ

იყო ცხადი, აშკარა, ნათელი. სინ. ظَهَرَ.

ხმამაღლა ამბობდა, ლაპარაკობდა-

ლაპარაკობდა-

და მაღალი ხმით; جَهْرٌ (უ), მასღ.

جَهْرَةٌ იყო დიდი, მაღალი (ხმა), ხმამაღალი.

جَهْرٌ დიდი ხმის მქონე.

جَهْرٌ ელაც. ყველაზე დიდი ხმის მქონე, მეღვრი.

جَهْرٌ II. جَهْرٌ დამ. 1) მოაწყო, მოამზადა (გასამგზავრებლად), აღკურვა; 2) გაჰქონდა, ექსპორტს აწარმოებდა.

جَهْرٌ 1) მომზადებული, მოწყობილი; 2) ექსპორტირებული, რაც გააქვთ.

جَهْلٌ (ა), მასღ. جَهْلٌ

იყო უვიცი. ბრყიყვი; ბრყიყუ-
ლად იქსეოდა; ب ن ا جَهْلٌ

ნაწ. არ იყოდა. ანტ. عِلْمٌ IV.

جَهْلٌ დამ. გაასულელა, გააბრყიყვა.

جَهْلٌ მღ. مَر. جَهْلٌ

უვიცი, ბრყიყვი, სულელი, უგუნური (შღრ. ქარო. ჯელი, ჯელი).

جَهْلِيٌّ მღ. م. მიმარო. წარმარ-

თული; წარმართული ხანის დამახასიათებელი; კრებ. წარ-

მართები. الجاهلية წარმართობა. წარმართობის ხანა.

جَهْلٌ ელაც. ყველაზე მეტად

უვიცი, უბრყიყვისი, უსგუნუ-
რესი.

جَهْنَمٌ (< ეთიოპ. gahannam < ებრ.
 גֶּהֶנְמַת < ძვ. აღიქ. גֶּהֶנְמַת)

ჯოჯოხეთი (შღრ. ქარო. ჯან-
დაბა).

جَهَنَّمَ, ატმოსფერო; სიყრტე ცისა
და დედამიწის შორის; ცის თალი;
დაბლობი; ცალიერი სიყრტე.

جَوْبٌ III. جَوَابٌ დამ. უპასუხა,

მიუგო. IV. أَجَابَ დამ. მიუგო

عليه ნ ა أَجَابَهُ إليه
დადებითი პასუხი მისცა მასზე;
დაეთანხმა, დასთანხმდა.

جَوَابٌ მრ. أَجْوَابَةٌ პასუხი.

جَوَانٌ (*
ჯონან (< თურქ. ქამ. საკ. სახ. ჯუბანი.
VII ა, სულთან აბუ საიდის ვაზირი,
რომელიც დაახრყევს 728/1327 წ.

جَاحٌ (უ), მასღ. جَوَّحَ დამ. მოსპო,

აღმოფხვრა, წალეკა. VIII.

جَاحٌ დამ. მოსპო, აღმოფხვრა,
გაანადგურა, წალეკა.

جَوَّحَ (*
جَوَّحَ (< სპარს.) მრ. أَجْوَأَخُ ჩოხა,
საჩოხე ქსოვილი (*შღრ. ქარო.
ჩოხა).

جَادٌ (უ), მასღ. جَوَادٌ, جَوَادَةٌ იყო
ვარგისი, კარგი, მშვენიერი;

მასღ. جَوَادٌ იყო გულუხვი, სულ-

გრძელი; ა. ან ل ნით დაასა-
ჩუქრა ზ მით; აჩუქა ის.

جيد მრ. جيد კარგი, მშვენი-
ერი, საუცხოო.

أجود ელაც. უკეთესი, საუკე-
თესო.

جار (უ), მასღ. 1) პირდაპი-
რი გზიდან გადაუხვია; 2) უსა-
მართლოდ იქცეოდა; على ნით

უსამართლოდ ექცეოდა. III. جاور

მასღ. مَجَاوَرَةٌ და جَوَارٌ მეზ-
ობლად იყო, მმეზობლობდა.

جور უსამართლობა, შევიწრო-
ება, შეუთარცხუფა (შღრ. ქართ.
ჯ ა ვ რ ი).

جيرة, جيران მრ. جار მდ.
მეზობელი.

جوار და جوار მეზობლობა.

مَجَاوِرَةٌ (ველგ. مَجَاوِرَةٌ),
მეზობლად მცხოვრები, მეზობე-
ლი; მოსახლერე.

جَاز (უ), მასღ. جواز განვლო, გაი-
არა (ადგილი); عليه ان جاز
გაუარა, ჩაუარა მას; جَاز ნება-

დართული იყო. III. جَوَزَ დაშ.
განვლო, გაიარა, გადავიდა

იქ, იმასთან. IV. أَجَازَ დაშ. გა-
დავიდა, განვლო; გადაიყვანა,
გაატარა; ნება დართო, დაუ-
შეა; დაასაჩუქრა ზ მით. *

جوز 1) შუა ნაწილი; 2)
(<სპარს.) კრებ., კრძ. ე, კაც-
ლი, ნიგოზი (შღრ.).

جَاس (უ), მასღ. جَوس ეძებდა,
დაძრწოდა.

جَاشَنَ (შღრ.) მრ. جَاشَنَ
შანი (შღრ.).

مَجَاعَةٌ, جوع (უ), მასღ. جَاع

მშიერი იყო, შიოდა. انق. نَبَعَ
جوع შიმშილი.

جِيعَ მრ. جَائِعٌ
მშიერი.

أَجَافٌ სიციარიელე,
ლორუ; შინაგანი ნაწილი, ში-
გნეული; სიღრმე; გული.

أَجَافٌ ზღსრთ. ცარიელი.

جَوْلٌ, جَوْلَانٌ (უ), მასღ. جَالٌ
მიმოდითა.

مَحَالٌ ასპარეზი; წრე; მოედანი,
ბრძოლის ველი.

جَوَاهِرٌ (შღრ.) მრ. جَوَاهِرٌ
კრებ. 1) ძვირფასი ქვები; ჯრძ. ე.
(შღრ. ქართ. ჯ ა ვ ა რ ი, ჯ ა ვ ა ი -
რ ი); 2) აოსი, სუბსტანცია.

جَاءَ (ი), მასდ. مَجِيءٌ მო-

ვიდა. جاءَ الهُ მივიდა მასთან; მოხდა (შემთხვევა); უდრის,

ეთანაბრება ٩٠, ١٢; جاءَ بهُ გარდამ. მოიტანა; მოიყვანა; მიუტანა, მიუყვანა.

مَجِيءٌ მოსვლა.

جِيدَانٌ ქვეყნის და ხალხის სახ. ჩრდ-კავკასიაში ჯეიდანის ٣٨, ١٢.

جَاءَ არაბული ანბანის მეექვსე კ ასო. სათვალავში აღნიშნავს ٨-ს.

حَبٌّ (უ), მასდ. حَبٌّ იყო მოსიყვარულე, აღერსიანი, აჲ მის მიმართ. IV. أَحَبُّ მასდ. حَبٌّ

და مَحَبَّةٌ დამ. უყვარდა, შეიყვარა: حَبُّهُ არჩია, ამჯობინა; უნდოდა, სურდა, მოსწონდა; გაეხარდა.

حَبٌّ მრ. حَبُوبٌ კრებ. მარცვლები. კერძ. حَبٌّ (შდრ. ქართ. აბი).

حَبٌّ სიყვარული. სინ. حُبٌّ.

حَبٌّ მრ. حَبَائِبٌ მარცვალნი. ქერის მარცვლის წონა = ღირჭუმის 1/12.

حَبِيْبٌ მდ. ة, მრ. أَحْبَابٌ საყვარელი, სატრფო; მეგობარი; ჰაბიბი, მამ. საყ. სახ. *

حَبٌّ ელატ. უფრო საყვარელი, ყველაზე საყვარელი, უფრო სა-

جِيُوشٌ მრ. جَيْشٌ (<არამ.)

ლაშქარი, არმია.

جَافٌ (ი), მასდ. جَيْفٌ აყროლებული იყო, ყარდა (გვამი, სხეული).

أَجِيفٌ მრ. جَيْفٌ და جَيْفَةٌ

გვამი, სხეული.

جِيكِي (<ქართ.--კავკ.) ხალხის სახ. ჯიკები.

სიყვარული; უფრო სასიამოვნო.

مَحَبَّةٌ სიყვარული, ტრფობა.

مَحَبٌّ მდ. ة, მოყვარული, მოტრფილად, კეთილგანწყობილი ა მის მიმართ.

المَحْبِي (თაკი ად-დინ) აღ-მუჰამადი VIII, საუკ. ავტორი.*

أَحْبَارٌ, حَبُورٌ მრ. (<არამ.) حَبْرٌ

მელანი; მრ. أَحْبَارٌ (<ებრ.--არამ.) მეცნიერი; უმაღლესი სასულიერო პირი; ეპისკოპოსი; პაპა (რომისა).

مَحْبِسٌ (ი), მასდ. حَبْسٌ დამ. დააკავა, შეაკავა ან მისგან; დაიჭირა, დაატყვევა, და-

ატუსადა. სინ. مَنَعَ VIII.

أَحْتَبَسٌ იყო დაკავებული, შეკავებული, დაყოვნებული, და-

ბრკოლებული; დაქერილი, და-
ტუსალებული.

حس დაკავება, შეკავება; და-
ქერა, დაპატიმრება; მრ. حبوس
საპატიმრო, ციხე.

احتباس დაკავება, შეკავება;
დაბრკოლება, დაყოვნება; და-
ქერა, დაპატიმრება.

حبل მრ. حبال საბელი, თოკი;

გადატ. კავშირი, ხელშეკრულება
(მდრ. კაბელი).

حتى 1) წნსრ. მდის, მდე, ვიდრე.
2) კავშირის უბრალო ნაწ. კი.
3) კავშირი. ჰერფექტივთან და თხრო-
ბით კილოსთან აღნიშნავს მხოლოდ
დროის უბრალო საზღვარს. ზმულო-
ბის მხოლოდ ფეკტს ან შედეგს.
მდის, მდე, ვიდრე, სანამ არ,
ვიდრე არ; ისე რომ; — კავშ.
კილოსთან: ვიდრე, სანამ, იქამ-
დე, რომ; იმისათვის, რომ; იმ
მიზნით, რომ, რათა.

حرف მრ. حروف სიკვდილი.

حرف (უ), მასდ. حج მექა მოინა-
ხულა, პილიგრიმოზა შეას-

რულა. III. حاج დაშ. ედავებო-
და; ეკამათებოდა; უარყოფდა,
VIII* თავს იმართლებდა, ამ-
ტკიცებდა, ასაბუთებდა ა მით.

حج და حج ჰაჯჯი, პილიგრი-
მოზა, მექის მონახულება, სარ-
წმუნოებრივი წესების შესრუ-
ლების მიზნით.

حجة მრ. حج მექაში ერთი
მოგზაურობა.

حجة ზუ ლ-ჰიჯჯა (არაბული
კალენდრის უკანასკნელი თვე).

حجة მრ. حج არგუმენტი, სა-
ბუთი; მოწმობა; მოზოდიშება,
საბაბი.

حجاج ჰაჯჯის ხშირად შემსრუ-

ლებელი. الحجاج აღ-ჰაჯჯაჯი-ი

أبو محمد الحجاج بن يوسف

الثقفي = აბუ მუჰამმად აღ-
ჰაჯჯაჯ იბნ მუსუჰფ აღ-საკაქი
ირაყის მმართველი ცახდ აღ-შალიჰ
ხალიფას დროს (75/694—95/714).

حجج, حجاج, حج

حجاج ჰაჯჯი, პილიგრიმი,
მომლოცავი, რომელმაც მექა
მოინახულა და სარწმუნოებრი-
ვი წესები შეასრულა.

حاج მიმართ. حاج სიტყვისა,

კრძ. სახ. მნიშვნელობით. ფორ-

მა حاجი იხმარება სპარსელე-

ბისა და თურქების მიერ. حاجي محمد

მამ. საკ. სახ. ჰაჯი მუჰამმადი
შამილის შეილი. *

حَجَب (უ), მასდ. حَجَب დამ. არ უშვებდა, ნებას არ აძლევდა შესუ-

ლიყო. მასდ. حَجَاب დაფარა.

დამალა. VIII. اِحْتَجَب დაი-

ფარა, დაიმალა; დამ. (პირი-სახე) დაიმალა (პირბადით).

حَاجِب მდ. ე, მრ. حُجَاب მექარე,

კამერგერი (მღრ. ქართ. აჯიბი, ეჯიბი, ამირ-აჯიბი); მრ.

حَوَاجِب წარბი.

اِحْتِجَاب დაფარვა (პირისა, პირ-ბადით).

حَجَارَةٌ, حِجَارٌ, أَحْجَارٌ მრ. ქვა.

حَجْرَةٌ მრ. ქართ. უჯრა). ოთახი (მღრ. ქართ. უჯრა).

حَجَرَ (უ, ი), მასდ. حَجَرَ დამ. დაა-კავა, შეაკავა; *ნაწ-ით გაა-შორა, გაქყო, დააშორა.

حِجَازٌ ჰიჯაზი, მხარე არაბეთში. მიმართ. حِجَازِي, მდ. ე.

حَد (უ), მასდ. حَد დამ. საზღვარი და-დო, განსაზღვრა, შემოფარგლა; *ნაწ-ით საზღვარი დაუდო, განუსაზღვრა, შემოუსაზღვრა, შემოუფარგლა.

حَد მრ. حُدُود საზღვარი.

حَدِيد რკინა.

حَدَب (ა), მასდ. حَدَب კუზიანი იყო.

حَدَبٌ მდ. حَدَابٌ მრ. კუზიანი.

حَدَبٌ ალ-აჰდბი. მამ. სავ. სახ. ალ-აჰდბი.

حَدَّتْ (უ), მასდ. حُدُوتٌ, حَدَاتٌ ახა-ლი იყო; მოხდა, პირველად გან-

ხორციელდა. ანტ. حُدُوتٌ II. حَدَّتْ ორმ. დამ. აცნობა, შეატყობინა, უანბო, გადასცი; ემუსაიფებოდა;

حَدَّتْنَا გვიამბო, გადმოგვცა-

حَدَّتْ V. ამბობდა, ლაპარაკობდა; აკ. ან ნ-ით ჰყვებოდა, გადმოსცემდა.

حَدَّتْ მრ. حَدَاتٌ სიახლე, შემთხვევა, მოვლენა.

حَدِيثٌ მრ. حَدَاثٌ ახალი ამბავი, შემთხვევა.

حَدِيثٌ მრ. أَحَادِيثٌ საუბარი, მუსაიფი; მოთხრობა რისამე შესახებ, გადმოცემა, ჰადისი (გადმოცემა საკუთრივ მუქამად წინასწარმეტყველის შესახებ).

حَدِيثٌ განმგებლობა, იჯრისდი-

* (კრია; მდ. ე 1) უცხო ანბავი; 2) საგანმგებლო, სამმართველო.

مَحْدَثٌ მოსაუბრე; გადმომცემი, მომთხრობი; ჰადისის მეცნიერების წარმომადგენელი.

حَدْرٌ (ჟ), მასღ. حُدُورٌ დამ. ჩამოუ-

შვა, ჩამოაგორა, ჩამოაგდო; حُدْرٌ

და حُدْرٌ (ჟ), მასღ. حُدْرٌ და

حَدَارَةٌ იყო მსხვილი და ზორბა.

V. تَحَدَّرَ ჩამოეშვა, ჩაპოვიდა, გამოემართა عليه მის წინააღმდეგ; ჩამოუტია.

مَحْدُورٌ მსხვილი, ზორბა.

حَدَقَ (ი), მასღ. ب حَدَقٌ ნ-ით

შემოღობა; შემოზღუდა. IV.

أَحَدَقَ ბ ნ-ით შემოერტყა, ალყა შემოარტყა.

مِنْ حَدْرٍ (ა), მასღ. حَدْرٌ და

ნ-ით ერიდებოდა, ეშინოდა; ში-

შობდა عليه ზისთვის. II. حَدْرٌ

დამ. და مِنْ ნ-ით გაფრთხილა.

أَخَذَ حَدْرَهُ სიფრთხილე.

სიფრთხილის ზომები მიიღო, გაფრთხილდა, ფრთხილად იქცეოდა.

حَدَاءٌ წინს. პირდაპირ.

حُرٌّ (ა. I. 3. حَرَزْتُ 1) მასღ. حُرٌّ

და حَرَارَةٌ იყო ცხელი; 2) მასღ:

حَرَارٌ და حَرِيَّةٌ იყო თავისუფალი.

حُرٌّ სიცხე. ანტ. بَرْدٌ.

حُرٌّ მღ. 3, მრ. أَحْرَارٌ, მღ. 3 მრ.

حُرٌّ თავისუფალი; კეთილ-

შობილი. ანტ. عَبْدٌ.

حُرٌّ აბრეშუმო, აბრეშუმის ქსოვილი.

حَرْبٌ (ჟ), მასღ. حَرْبٌ ორმ.

დამ. მოსტაცვა, გაძარცვა.

III. حَارَبَ დამ. ეომებოდა, ებრ-

ძოდა; მტრობდა. VI. تَحَارَبُوا

ერთმანეთს ებრძოდნენ, ეომებოდნენ.

حَرْبٌ მრ. حُرُوبٌ მღ. სქ. ომი, ბრძოლა.

حَرْبِي სამხედრო; საომარი.*

حَرْتٌ (ჟ, ი), მასღ. حَرْتٌ შრომობ-

და, მუშაობდა; მასღ. حَرَاتَةٌ

ხნავდა, عليه შით.

حَرَاتَةٌ ხენა.

حَارَتْ მშრომელი; მშოვნელი, მომ-

პოვებელი, შემენი; მხენელი;

ჰარისი ტომისა და მამ. სავ. სახ.

მომართ. حَارِثِي მღ.

أَبُو الْحَارِثِ ლომის ეპითეტი.

۱۷, ۱۰.

حِرَاسَةٌ (ჟ, ი), მასღ. حَرَسَ

ღამ. იცავდა, იფარავდა, ყარა-
ულობდა.

مَحْرُوسَةٌ, შღ. مَحْرُوسٌ დაცული, მთავარი ქალაქი.

مُحْرَسٌ შუქრას შუყაფბი, ადგილის სახ. ჩრდ. კავკასიაში.

حَرَصَ (ი), მასღ. حَرَصَ გულთ
სწადდა, ძლიერ სურდა ოღი
იგი; ცდილობდა შეეძინა.

حَرَصَ ძლიერი სურვილი, გუ-
ლის წადილი; სიხარბე, გაუმად-
ღრობა.

حَرَقَ (ი), მასღ. حَرَقَ ღამ. სწვაე-

ღა; დასწვა. II. حَرَّقَ ღამ. მთლად
ერთიანად დასწვა, ძლიერ დას-

წვა. IV. أَحْرَقَ ღამ. დასწვა;
გამოსწვა; მიაყენა მწვაე ტვი-
ვილი, ტანჯვა. *:

*: حَرَكَةٌ (ჟ), მასღ. حَرَكَةٌ ღა
მოძრაობაში იყო; მოძრაობდა,
ინძრეოდა, ირხეოდა. ანტ.

حَرَكٌ II. ღამ. გაანძრია,
შეარხია, ააშობრავა.

حَرَكَةٌ შრ. სწ. მოძრაობა, ძერა
შღრ. ქართ. არ აქათი).

حَرَامٌ (ჟ), მასღ. حَرَمٌ, حَرْمَةٌ, حَرَامٌ
აკრძალული იყო; წმინდა იყო

ღამ. მისთვის. II. حَرَمٌ ღამ. აკრძალა;
აკრძალულად გამოაცხადა. IV.

حَرَمٌ ისეთ მდგომარეობას მია-
ღწია, როდესაც ნებადართული
რამეები აიკრძალება (პილიგრი-

მობის დროს). VIII. أَحْتَرَمَ ღამ.
პატივისსცემდა.

حَرَمٌ 1) ხელშეუხებლობა, აკრძა-
ლულყოფნა; 2) კრებ. ქალები.

حَرَمٌ دَارٌ პარამხანა.

حَرَمٌ შრ. أَحْرَامٌ 1) აკრძალული;
2) ცოლი, ოჯახობა; 3) პარამხანა.

حَرَمَةٌ შრ. حَرَمٌ 1) აკრძალულყო-
ფნა; 2) პატივი, ღირსება; პატი-
ვისცემა; 3) ცოლი, მეუღლე.

حَرَامٌ შაფ. სქ. შრ. حَرَامٌ აკრძალული;
უქანონო, უქანონოდ შეძენილი,

არაკანონიერი. ანტ. حَلَالٌ შღრ.
ქართ. არამი).

حَرَامٌ პატივისცემა; უვნებ-
ლობა, ხელშეუხებლობა.

حَرَمٌ (ჟ), მასღ. حَرَامَةٌ იყო გონივ-
რული, ფრთხილი, წინდახე-
დული.

حَرَمٌ გონივრულობა, წინდახე-
დულობა, სიფრთხილე.

أَخَذَ بِالْحَرَمِ იქცეოდა გონივ-

**

რულად, წინდახედულად,
ფრთხილად.

حَزِنَ (ა), მასდ. حَزْنٌ იყო მოწყე-
ნილი, შეწუხებული, სწყუხ-
და عَلَيْهِ და إِى მის გამო.

حَزِنَ (უ), მასდ. حَزْنٌ დამ. შეა-
წუხა, აწყენინა.

حَبَّ (უ), მასდ. حَبٌّ, حَبَانٌ,
حَبٌّ დათვალა; حَبِّ (ა, ი), მასდ.

حَبَانٌ ორმ. დამ. ჩათვალა,
მიიჩინა; حَبِّ (უ), მასდ. حَبٌّ
იყო საპატიო, პატივსაცემი,
სახელოვანი.

حَبٌّ საკმარისობა, სიკმარე;
* غِىَ حَبِّكَ هَذَا

ჯამი, რიცხვი, რაოდე-
ნობა. عَلَى حَبِّ და بِحَبِّ
თანახმად, შესაბამისად (შომდე-
ვნო ნათ. ზრუნვით).

حَبَابٌ ანგარიში.

حَكٌّ კრებ. 1) ეკალი, ქაცვი, ქუ-
როს-თავი 2) ერთგვარი საომარი
იარაღი, ჰასაქის მსგავსი.

حَبِّكَ ადგილი, სადაც თავი

მოჰკვეთეს თბილისის ამირას ისჯავ
იზნ ისმაილს.

حَسَمَ (ი), მასდ. حَسْمٌ დამ. გაკრა,

გაკვეთა. حَسَمَ الدَّاءَ მოსპო, მო-
არჩინა, განკურნა სენი.

حَامٌ მრ. حَامَاتٌ მახვილი;
حَامُ الْمَيْحِ მახვილი მესიისა,

ქართული მეფეების: ღმიტრი I ის,
ლანა გიორგისა და სხ. ტიტული.

حَسَنٌ (უ), მასდ. حَسْنٌ იყო კარგი,
მშვენიერი, ლამაზი. ანტ. قَبَحٌ.

II. حَسَنٌ დამ. გააუმჯობესა, გა-
ამშვენიერა; კარგად მოაჩვენ-
ნა, კარგად, კეთილად აჩვენა;
ქ ნ-ით. მოუწონა; გადატ. წააქება.

IV. أَحْسَنٌ დამ. კარგად, მშვე-
ნიერად იქცეოდა; كَرِهَ და إِى კარ-
გად, მშვენიერად, პატივისცე-

მით მოეპყრო მას. X. اسْتَحْسَنَ
დამ. მოიწონა.

حَسَنٌ მრ. حَسَانٌ სილამაზე, სიმ-
შვენიერე. სინ. جَمَالٌ. ანტ.

حَسْبٌ; სიკეთე.

حَسَنٌ მდ. მრ. حَسَانٌ კარგი,
ლამაზი, მშვენიერი; სასიამოვნო.
საყვარელი. ჰასანი. მამ. საყ. სახ.

حَسَنَةٌ მრ. حَسَنَاتٌ კარგი,

თილი საქმე, ანტ. [●]سَيِّئَةٌ - ნოწყა-

ლება, წყალობა, სიუხვე-

قلعه [●]حَنّ ადგ. სახ. ჰასან-ქალა, ზემო პასიანის ციხე.

أَحْسَنُ [●]ნ. أَحْسَى

أَحْسَنُ [●]ნ. حَنَّاءُ

حَان [●]ჰასანნი, მამ. ნაკ. სახ.

حِين [●]ჰინი. حَسَن (ნა) ჰუსეფ-ნი, მამ. ნაკ. სახ.*

أَحْسَنُ [●]მრ. حَنَّاءُ [●]მდ. أَحْسَنُ

კარგი, ლამაზი, სასიამოვნო,

მშვენიერი. أَحْسَن [●]ელაფ. მდ.

حَنِيَّات [●]მრ. أَحْسَن [●]მდ. حُنَى

საუკეთესო; ულამაზესი, უმშვე-

ნიერესი. الحَنَى 1) უმაღლესი სიკეთე; 2) სამოთხე; 3) გამარჯვება.

أَحَان [●]ჰატივისცემა, პატივის-

ცემით, კარგად მოპყრობა; სიკეთე, კეთილი საქმის ჩადენა;

مَحْسِن [●]კარგი თვისებები, კეთი-

ლი საქციელი, სიკეთე, კეთილი; კარგი; ლამაზი.

حَدَّ (უ, ი), მასდ. حَدَّ შეკრიბა

(ხალხი, ლაშქარი). حَدَّ

العسكر შეკრიბა ლაშქარი.

حَشَا (უ), მასდ. حَشُو [●]ამ. გამოტენა, გამოავსო (ბალიში და შიხო)

حَا [●]მრ. أَحْشَاءُ შიგნეული, წველები (შტრ. ქართ. ხაშვი).

حَى III. حَاتَى [●]ამ. განორიცხა-

حَاشِيَةٌ [●]მრ. حَوَاشٍ 1) კიდე, კაი-

მა, აშია (შტრ. ქართ. აშია, არაშია); 2) სახლეულნი; მოსამსახურეები, ამალა-

حَوْشٍ [●]ნ. حَاشَى

حَصَاد [●]მომკა, (ი, უ), მასდ. حَصَدَّ მოიმიკა.

حَصَاد [●]მკის დრო, მკა- (<არაშ.)

حَصَرَ (უ, ი), მასდ. حَصَرَ [●]ამ. დახა [●]ნ. იო შემოერტყა, შეცოველო-

حَصَرَ (ა), მასდ. حَصَرَ იყო შევიწ-

როვებული. III. حَاصِر [●]ამ. შეავიწროვა; ალყა შემოარტყა.

**

حَصَّنَ (უ), მასდ. حَصَّنَةً იყო გამაგრებული, მიუვალი (ციხე). II-

حَصَّنَ [●]ამ. გაამაგრა (ქალაქი). V-

تَحَصَّنَ [●]ციხეში შევიდა და გამაგრდა; თავს იცავდა; იყო პატიოსანი; თავშეკავებული (ქალი).

حصن (<არამ.) კოშკი.

მრ. حصون ციხე, სიმაგრე, ფორტი (შდრ. ქართ. ისნი, ისნის - ქალა ადგ. სახ. თბილისში).

حصين მღ. ე. გამაგრებული.

حصی (ი), მასდ. حصی დამ. ქვებს

ესროდი. IV. حصی დამ. თელიდა, დათვალა, გამოთვალა; ჩაიწერა წაგნაკში; გაიგო, შეიტყო.

حصی კრებ. კენჭები. حصی კენჭების ველი. ადგ. სახ.

حضر (უ). მასდ. حضر იყო, ესწრებოდა, გამოჩნდა, წარდგა; აკრებდა; ატრფოვე და عند ნით წარუდგა, ზოგეღინა; მხად იყო,

მომზადებული იყო. IV. حضر დამ. წარადგინა, წარმოადგინა, შოიყვანა; ორმ. დამ. წარმოუდგინა, მოჰგვარა, მოუყვანა. X.

استحضر დამ. მიიწვია, მიიხზო თავისთან.

حضر 1) ყოფნა, დასწრება; 2) კრძალული მიმართვის ან მოხსენების ფორმულია, რომელიც იმხარება ყველას მიმართ. დაწვებული ალლაჰიდან და გათავებული მეგობრით. შესაბამისად გამოითარგმნება სხვადასხვაგვარად; უდიდებულესობა, უმაღლესობა, უკეთილშობილე-

ლობა და სხ. ჩვეულებრივ წინ უძღვის ხანელს ან ციფულს.

الحضرة العلية უდიდებულესობა, الحضرة الملك მეფური უდიდებულესობა.

حضور ყოფნა, დასწრება بحضور მისი დასწრებით.*

حظ (უ), მასდ. حظ დამ. ჩამოღება, დაუშვა. VII. انحط ჩამოეშვა, დაეშვა, დაეცა, დაქვეითდა.

حطب კრებ. შეშა.

حظ (ა, I. 3. حَظَّطَ) მასდ.

ბედნიერი იყო. * حظ მრ. حظوظ ბედნიერება, სინ. جد; წილი, ხვედრი.

حظر (უ), მასდ. حظر აკრძალა.

حضور 1) აკრძალვა; 2) აკრძალვა.

ლიალეჟტის ფორმა ნაცვლად حضور სიტყვისა.

محظور (მრ. სწ. მღ.) აკრძალული, აღკვეთილი რამ.

حَف (უ, I პ., حَفَّتْ) მასდ. حَف დამ. გარეწემო უფლიდა, გარეწემო ვიდოდა.*

VIII. اِحْتَفَّ ب ن-ით შემოე-

ლო, შემოერთყა.

حَفِدَ მრ. حَفْدَةٌ და أَحْفَادٌ შვი-
ლიშვილი.

حَفَرَ (ი), მასღ. حَفْرٌ დამ. თხრი-
და, ამოთხარა.

حَفْرَةٌ ორმო.

حَفِظَ (ა), მასღ. حِفْظٌ დამ. ინა-
ხაედა, იცავდა; ზრუნავდა;

ახსოვდა, დაიხეობრა. V. تَحَفَّظَ
იყო ყურადღების მქონე, ფრთხი-
ლი; ერიდებოდა منه მას.

تَحَفُّظٌ სიფრთხილე.

حَفَلَ (ი), მასღ. حَفْلٌ 1) შვიკრიბა
(ხალხი). 2) აივსო (რძით,
წყლით).

مَحْفِلٌ მრ. مَحَافِلٌ კრების ადგი-
ლი, კრება.

حَفِيَ (ა), მასღ. حَفَاءٌ ფეხში-
შველი მიდიოდა.

حَفِيَ (ა), მასღ. حَفَاءٌ ფეხში-
შველი.

حَقَّى (ი), მასღ. حَقٌّ იყო
სწორი, ზუსტი, კეშმარტი;
იყო შესაფერი, სავალდებულო.

II. حَقَّقَ დამ. გამოიკვლია, გა-
მოიძია; სწორად, მართლად.
კეშმარტად მიიჩნია, სავალდე-

ბულოდ მიიჩნია. X. اسْتَحَقَّ
ლირსი იყო, შეკფეროდა, შეეფე-
რებოდა.

حَقٌّ მრ. حُقُوقٌ ზუსტი, კე-
შმარტი, მართალი; კეშმარი-

ტება. ანტ. باطلٌ უფლება; სამართ-
ლიანობა; ვალდებულება. حَقًّا და

بِالْحَقِّ კეშმარტად, ნამდვი-
ლად ... بِحَقِّي ვფიცავ. بِحَقِّي (და

بِحَقِّي) გაფიცებ.

تَحْقِيقٌ გამოკვლევა, გამოწე-
ლილევა, ზუსტი გამოძიება, კეშ-
მარტების აღიარება, რწმენა.

حَقَّرَ (ი), მასღ. حَقْرٌ დამ. ეზიზ-
ღებოდა, სძულდა. VIII. اِحْتَقَرَ
დამ. ეზიზღებოდა, სძულდა.

حَقَّنَ (ჟ, ი), მასღ. حَقْنٌ დამ. დაა-

კავა, შეაკავა. حَقْنٌ დამ. აკრ-
ძალა მისი სისხლის დაღვრა-
არ მოაკვლევინა იგი, დაზოგა

იგი. ანტ. هَدَّرَ.

حَقْنٌ არ დაშვება. შეკავება;
აკრძალვა.

حَكْمٌ (უ), მასღ. حُكْمَةٌ, განსა-
ბ ნი-თ ასამართლებდა; განსა-
ჯა; დაადგინა, განაჩენი გამოი-
ტანა ლ მის სასარგებლოდ, عليه

მის წინააღმდეგ; حَكْمٌ بَيْنَهُمْ
განსაჯა ისინი; عليه განა-
გებდა, კმართაუდა მას. V.

الله მიკმართა მას ვითარ-
ცა მსაჯულს, სთხოვა განესაჯა
1, 10-12, 1.

حَكْمٌ მართვა, გამგებლობა;
ხელისუფლება; სამფლობელო;

მრ. أَحْكَامٌ სასამართლოს გადა-
წყვეტილება; განსჯა, განაჩენი;
კანონი (შდრ. ქართ. ოქმი).

حَكْمٌ მსაჯული; მმართველი. ჰა-
ქამი, მამ. ლ ტომის საკ. სახ.; მიმარ.

حَكِيمِي.

حَكْمَةٌ მრ. حَكْمٌ სიბრძნე, ცოდ-
ნა.

حَكِيمٌ მრ. حَكَمًا ბრძენი.
(შდრ. ქართ. აქიმი, ექიმი).

حَكِيمٌ უბრძნესი, ალღაჰის ეპი-
თეტი.

حَاكِمٌ მრ. حَكْمٌ მსაჯული; მმარ-
თველი, მთავარი.

حَاكِي (ი), მასღ. حَاكِيَةٌ ჰყვებოდა,
ანზობდა (მოთხრობას, ამბავს).

حَاكِيَةٌ მრ. სწ. მოთხრობა, ამ-
ბავი, არაკი.

حَلٌّ (უ), მასღ. حَلٌّ ღამ. გახსნა.

حُلُولٌ (უ, ი), მასღ. حُلُولٌ
გაჩერდა, ცხოვრობდა ადგილზე;

حَلٌّ შვემთხევა; ეწია მას;
حَلٌّ (ი), მასღ. حَلٌّ, حَلَّ, ნება.

დართული იყო; განთავისუფლ-
და ვალდებულებიდან. II.

حَلٌّ ღამ. გახსნა. IV. حَلٌّ ღამ.
მოათავეს, დაასახლა იქ; ნება
დართო; ვალდებულებიდან
განთავისუფლებულად გამოაც-
ხადა.

حَلٌّ გახსნა, განთავისუფლება;
გაჩერება, დასახლება. أَهْلٌ حَلٌّ

و تَرَحَالٌ მკვიდრი და მომთაბარე
ხალხი; აქეთ-იქით მოხეტიალე
ხალხი.

حَلٌّ ფიცისაგან განთავისუ-
ფლება; მდგომარეობა, რო-
დესაც ნებადართულია ის, რაც
ეკრძალება პილიგრიმს. ანტ.

حَرْمٌ ყველასათვის მისაწოდომი,
არანაკრძალი ადგილი; სინ.

حَرْمٌ ნებადართული;
დასახლებული, მოსახლე.

حَلٌّ (აღამ.) მრ. حَلٌّ ძვირ-

ფასი ტანსაცმელი.

حَلَال ნებადართული; მისაწვდომი. კანონიერად შეძენილი.

ანტ. حَرَام (შღრ. ქართ. ალალი).

مَحَل შრ. محال ადგილსამყოფელი; ადგილი, უბანი.

مَحَلَّة შრ. محلات ადგილსაცხოვრებელი; უბანი (შღრ. ქართ. მ ა ჰ ა ლ ა).

مَحْلُول გაშვებული.

حَب რძე; حَبب ალაბი, ალემო (ქაღაქი სირიაში).

حَلْف (ი), حَلِف, حَلْف

დაიფიცა. IV. أَحْلَف დამ. და-

აფიცა. VI. تَحَالَفُوا ფიცით ერთმანეთს პირობა მისცეს, შეკფიცეს ერთმანეთს, კავშირი შეკრეს عَلَيْهِ მის შე-

სახებ. VIII. اِحْتَلَفُوا შეთანხმდნენ عَلَيْهِ მის გამო.

حَقَق (ი), მასდ. حَلَق, حَلَق დამ. პარსავდა, გაპარსა.

حَلَقَة შრ. حلق წრე; რგოლი (შღრ. ქართ. ა ლ ყ ა); ჯაჭვის პერანგი.

حَلْم (ჟ), მასდ. حَلْم იყო წყნარი, მშვიდი, მონთმენი, გონიერი.

حَلْم შრ. حَلْم, أ حَلْم სიმშვიდე.

დე. სიწყნარე, მოთმინება, ზონიერება, გონიერული საქციელი.

حَلَا (ჟ), حَلِي (ა), და حَلُو (ჟ),

მასდ. حلاوة იყო ტკბილი.

حَلُو შღ. ე, ტკბილი. ანტ. مَر.

حَلْوَى ტკბილეული, ხალვა (შღრ. ხ ა ლ ვ ა).

حَلِي (ი). მასდ. حَلِي დამ. მისცა სამკაულები.

حَلِي შრ. حلي სამკაული (ოქროსი, ვერცხლისა და სხ.).

حَلِيَّة შრ. حالي და 4Y, 1

حَلِيَّة შრ. حليات სამკაული,

მორთულობა; სახე, ფორმა.

حَم შრ. أحمام მამამთილი; სიმამრი. შღრ. حمو.

حَم (ა; I. 3. حَمَّت) მასდ. حَم იყო ცხელი.

حَمَام შრ. حمام მტრედები. კერძ. ე, შრ.

حَمَام.

حَمَامَات (< არამ.) შრ. حَمَام აბანო, აბაზანა.

حَمْد (ა), მასდ. حمد, محمد

აქებდა, აღიდებდა عَلَيْهِ მის გამო. ანტ. ذم. II. حمد ძლიერ აქებდა, მეტად აღიდებდა.

الحمد დიდება, ქება. الحمد

დიდება (ეკუთვნის). აღ-
ლწჳსა.

حَمِيدٌ დიდების ღირსი, საქები, სადიდებელი; უბუღი, დიდებული. الحَمِيدُ დიდებული, აღლავის ეპითეტი.

حَمِيدٌ (ელაფ. حَمِيدٌ სიტყვისა) მამ. საყ. სახ. აჰმადი.

مَحْمُودٌ სანაქებო, საქებარი, სადიდებელი; უბუღი, დიდებული. მაჰმუდი. მამ. საყ. სახ.*

مَحْمُودٌ მარადის უბუღი, მარადის დიდებული. მუჰამმადი, მამ. საყ. სახ. მაჰმად წინასწარ-უბუღი.*

حَمْرٌ IX. أَحْمَرٌ იყო წითელი, გაწითლდა.

حَمْرٌ მრ. حَمِيرٌ ვირი. حَمْرٌ მდ. أَحْمَرٌ მრ. حَمْرٌ წითელი.

حَمْرٌ (მდ. أَحْمَرٌ -სი) წითელი (ოქრო).

الأحمر 1) აზრებები და უცხოელები; 2) ოქრო და ვერცხლი.

حَمْرٌ სიმკვლე (ძონა); حَمْرٌ ჰამრა. მამ. საყ. სახ.

حَمَلٌ (ი), მასდ. حَمَلٌ مَحْمَلٌ ღამ. იტვირთა; მიჰქონდა, ატარებდა; წაიღო, წაიყვანა; გაიტანა; حَمَلٌ წაუღო, მიუტანა,

წაუყვანა; حَمَلٌ მიუყვანა ის მას; მიიყვანა ის იქ حَمَلٌ عليه

შესვა მასზე. II. حَمَلٌ ორმ. ღამაფ. წააღებინა; დატვირთა.

VIII. اِحْتَمَلَ იტვირთა; ნატვირთი ჰქონდა; იტანდა; იყო შესაძლებელი, სააღბათო.

حَمَلٌ 1) ტარება, მიტანა; 2) ორსულობა.

حَمَلٌ მრ. أَحْمَالٌ ტვირთი.

حَمَلٌ მდ. حَمَلٌ მტვირთველი (მეშა), ამბალი (ღერ.).

احْتِمَالٌ ატანა, გადატანა; შესაძლებლობა, აღბათობა.

حَمْرٌ მრ. أَحْمَامٌ მამამთილი, ქმრის ნათესავი.

حَمْرٌ მრ. حَمَوَاتٌ დედამთილი.*

حَمَى (ი), მასდ. حَمَايَةٌ აკრძალა;

აკრძალულად გამოაცხადა (ადგილი); იცავდა, იფარავდა.

حَمَى მრ. أَحْمِيَةٌ ნაკრძალი ადგილი; სანწყისო.

حَام ნაკრძალი აქლემი, რომელზედაც არ შეიძლება შეჯდომა და რომელსაც არ ამუშავენ;

მრ. حَامَةٌ მთარველი, დამცველი
حَامِيَةٌ დამცველი, მთარველი; მრ.

حَوَامٍ 1) ჩლიქის ნაპირი; 2)

კლდე, ლოდი; 3) დაბრკოლება.

حَن (ი), მასღ. حَنِينٌ დამ. ძლიერ

სურდა, მეტად სწაღდა, აიღი
მიისწრაფოდა მისკენ.

حَنَّ (ი), მასღ. حَنَّانٌ სიბრალულს განიცილიდა მის მიმართ; ეცოდებოდა, ებრალებოდა.

حَنَفَ (ი), მასღ. حَنِيفٌ მიიხარა

აიღი მისკენ. V. تَحَنَّفَ მიიხარა
აიღი მისკენ; დატოვა კერპები და
მიმართა ალლჰს.

حَنَفًا; მრ. حَنِيفَاتٌ (<არაშ?)

ვინც ცრუ სარწმუნოებას სტოვებს და აღიარებს ქვეშარით სარწმუნოებას.

حَنَقَ (ა), მასღ. حَنَقٌ გაჯავრდა,

გაწყრა; حَنِيقٌ ნიით გაუჯავრდა, გაუწყრა.

حَرَخٌ ნხ. حَوَارِحٌ

حَاجَ (უ), მასღ. حَاجَةٌ საეტირობდა
აიღი მას.

VIII. حَاتٍ აიღი და حَاتٍ ნიით

საქიროებდა.

حَاجَةٌ მრ. حَاجَاتٌ, حَوَائِجٌ საქი-

როება, საქირო რამ; სურვილი, თხოვნა; საქირო საგანი, ნივთი (შდრ. ქართ. აჯა და ავეჯი).

حَاجَةٌ ვინც საქიროებს.

حَازَ (უ), მასღ. حَازٌ დამ. შეკრიბა;

აიღო, შეიპყრო, დაიპყრო.* VII.

حَازَ შეუერთდა, შეერწყა აიღი მას.

حَاشَ (<არაშ. ۵۱ ?) 1) ჩვეუ-

ლებრივ حَاشَ სიტყვასთან: რა შორსაა (ღმერთი) = (ღმერთმა) დაიფაროს,

(ღმერთმა) ნუ ქნას: حَاشَا,

حَاشَى لَكَ (ღმერთმა) დაგიფაროს; 2) ნაწ. გარდა, თვინიერ,

ნათ. ან შივ. ბრუნვასთან ან حَاشَ ნთან.

حَاطَ (უ), მასღ. حَاطٌ შემოეველო

მას. IV. حَاطَ შემოერტყა, შემოეველო მას, შოიცივა იგი.

حَاطٌ მრ. حَاطَاتٌ, حَاطَانٌ ზღუ-

დე; კედელი.

حَاطٌ მომცველი, ყოვლის შემცველი; მცოდნე.

حَافَةٌ მრ. სწ. ნაპირი; კიდე, მხარე.

حَالٌ (უ), მასდ. حَوْلٌ, حَوْلٌ გამოიკვალა, შეიკვალა; عَنْ გამოიკვალა, ჩამოიწია; عَنْ

حَالٌ მრ. სწ. მდგომარეობა.

حَالٌ مِّنْ مَّكَانٍ ალარ უყვარდა; ადგილი გამოიკვალა, ჩამოინაცვლა.

حَوْلٌ (წელმა) განელო عَلَيْهِ მის თავზე, ერთი წლის გახდა;

حَالَتْ რამდენიმე წლის განმავლობაში არ დამაკებულა.

حَالٌ دُونَهُ გადაეღობა, გზა გადაუღობა მას; حَالٌ بَيْنَهُمْ მასდ.

حَيْلُوكَةٌ შუაში ჩაუდგა, გაპყრო

ისინი. V. تَحَوَّلَ გამოიკვალა, შეიკვალა; ადგილი გადაინაცვლა

VIII. اِحْتَالَ იქიდან.

ცდილობდა თავიდან აეცდინა ეშმაკობით; იეშმაკა فِي მის მიმართ, ზაკვიდა عَلَيْهِ მის წინააღმდეგ.

حَالٌ მრ. حَوَالٌ საზ. სქ. მდგომარეობა, გარემოება; ვითარე-

ბა; كَيْفَ حَالِكَ 20, 2, ან:

مَا حَالِكَ როგორია შენი მდგომარეობა, როგორ ხარ? 27, 2, ადგილი;

لِلْحَالِ იმწამსვე.

حَالَةٌ მრ. სწ. მდგომარეობა.

حَوْلٌ მრ. حَوَالٌ წელიწადი; ძალი. لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.

არა არს ძალი და არც ღონე, თუ არ აღლწპისა თანა; გარემომცველი ნაწილი. حَوْلَهُ მის გარშემო.

حَوَالٌ გარემომცველი ნაწილი, მხარე. حَوَالِيهِ მის გარშემო.

حَوْلٌ ელამი. حَوْلًا მრ. حَوْلًا მრ.

مُحْتَالٌ მრ. სწ. ცბიერი, ეშმაკი, მზაკვარი (სწრ. ქართ. მუხთალი).

حَوَى (ი), მასდ. حَوَايَةٌ დამ. შეკრიბა; აიღო, დაიკირა, წაიღო, მოიპოვა; მოიცავდა, შეიცავდა.

حَيٌّ (იჰყერო). حَيٌّ მასდ.

حَيًّا ცოცხლობდა, ცხოვრობდა. II. حَيًّا დამ.

მიესალმა. IV. أَحْيَا დამ. გააცოცხლა.

X. **اِسْتَحْيَا** დაშ. ცოცხალი და-
 ტოვა, დახოვა; **اِسْتَحْيَى**
 და **اِسْتَحَى** რცხვენოდა მისი;
 თავი შეიკავა; დასცხრა.
 1) **أَحْيَا** შრ. **حَى** ცოცხალი. ანტ.
حَى **حَى** **حَى** **حَى** **حَى** **حَى** **حَى** **حَى**
 ცოცხალია, **حَى** **حَى** **حَى** **حَى** **حَى**
 კარგადაა; 2) ტომი, გვარი.
الْحَى უკვდავი, ალღაპის ეპითეტი.
حَيَات შრ. **حَيَات** გველი.
حَيَاة (გამოყენებულია როგორც
 მასწავრი X. თეზისა) მორცხეობა,
 სირცხვილი, კრძალულება.
 სი- **حَيَات** შრ. **حَيَات** და **حَيَاة**
 ცოცხლე, ცხოვრება. ანტ. **مَوْت**.
 ცხოვრება, სიცოცხლე,
 შრ. **حَيَوَانَات** ცხოველი, პირუ-
 ტყვი.
تَحْيَاة სალამი, მისალმება.
يَحْيَى ის-სთან.
 სა- **حَيْثَا** კვ. სადაც. **حَيْث** სა-
 დაც არ; მომღვენო პირობ. კილო-

სთან, ზოგჯერ, როდესაც არ.
مِنْ حَيْثُ ისე რომ. **بِحَيْثُ**
 რამდენადაც, ისე რომ; საიდა-
 ნაც. **حَيْثُ إِلَى** საითკენაც.
حَار (ა), მასღ. **حَيْرَةٌ** ბრწყინ-
 ვალეზისაგან დაბრმავდა; შე-
 კრთა, დაიბნა; განცვიფრდა.
 II. **حَيْرَ** დაშ. შეეკრთო; განა-
 ცვიფრა.
حَان (ი), მასღ. **حَيْن** მოახლოვდა,
 დადგა (დრო). სინ. **آن**.
أَحْيَان შრ. **حَيْن** ჟამი, დრო,
 მომენტი.
حَيْن (ნათესაობით ბრუნვასთან) ჟამ-
 სა, დროს; წინადაღებების წინ
 როდესაც. **حَيْنَا** ერთ ხანს, ცო-
 ტახნით; **حَتَّى حَيْنٍ** გარკვეულ
 დრომდე, ერთ ხანს.
حَيْنِيذ მაშინ. შემოკლებით **ح**.

خ

خَا არაბული ანბანის მეშვიდე ხ ასო.
 სათავალაგში აღნიშნავს 600-ს..
خَوَاتِين შრ. (სოღდ.) **خَاتُون** (< თურქ.)

ხათუნი, ქალბატონი, როგორც
 ტიტული, ერთვის ქალთა საკუთარ
 სახელებს.
خَاخِيظ კახეთი.

خَان (<თურქ. <ძვ. თურქ. hān) თურქული ციტული ხანი.

خَبْر (უ), მასღ. حَبْر იცოდა

ب ნ.ით; სიწ. خَبْر. عَلِم (უ),

მასღ. خَبْر. عَلِم. იცო-

და, გაიგო, გამოსცადა. II.

خَبْر. عَلِم. იცნობა, ან. ب ნ.ით აცნობა,

შეატყობინა. IV. أَخْبَر. ორმ.

და. მ. ან. და. მ. და. მ. ب ნ.ით

აცნობა, შეატყობინა.

خَبْر. مَر. أَخْبَار. ცნობება, შე-

ტყობინება; ამბავი; სიწ. نَبَأ.

მოთხრობა; გადმოცემა (შღრ. ქართ. ხაბარო).

خَبْر. مَر. أَخْبَار. ცნობება, შე-

ტყობინება; ამბავი; სიწ. نَبَأ.

მოთხრობა; გადმოცემა (შღრ. ქართ. ხაბარო).

خَبْر. مَر. أَخْبَار. ცნობება, შე-

ტყობინება; ამბავი; სიწ. نَبَأ.

მოთხრობა; გადმოცემა (შღრ. ქართ. ხაბარო).

خَبْر. مَر. أَخْبَار. ცნობება, შე-

ტყობინება; ამბავი; სიწ. نَبَأ.

მოთხრობა; გადმოცემა (შღრ. ქართ. ხაბარო).

ყუა, მოაღოდა. III. خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

خَادَع. სცდილობდა მის მოტყუებას, ატყუებდა მას.

გურა, ააოხრა, გაატიალა, გაავე-
რანა.

• خَرَابٌ დანგრევა, აოხრება; დან-
გრეული, აოხრებული, განა-
დგურებული, გატიალებული,
გავერანებული.

• مَخْرَجٌ, خُرُوجٌ (خ), მასდ. خَرَجَ
გავიდა, გამოვიდა منه იქიდან;

ანტ. دَخَلَ. ნ. ით გამოიყვანა.

• خَرَجَ اليه. გავიდა მასთან, გაეგე-
ბა, შეხვდა, გაემართა (საომრად
და სხ.) მის წინააღმდეგ.

• خَرَجَ إِلَى الْبَابِ გავიდა კარ-

ზე; გაემართა მის წი-
ნააღმდეგ (საომრად). IV. أَخْرَجَ
ღამ. გამოიყვანა منه იქიდან.

• أَخْرَجَهُ مِنْ دِينِهِ თავისი სარ-
წმუნოება დაატოვებინა. X.

• اسْتَخْرَجَ გამოიტანა, გამოიღო.

• دَخَلَ خَرَجَ გასავალი, ხარჯი. ანტ. دَخَلَ
(შდრ. ქართ. ხ ა რ ჯ ი).

• خَرَجٌ (სპარს.) ხურჯინი (ქართ.

ხ უ რ ჯ ი ნ ი, შდრ. خَرْجِينٌ,
ირიზი პრ. ორ. რიცხვისა).

• خَرَجٌ (< ხერჰნ. χερηγία) გა-
მოსაღები, გადასახადი შიწაზე,
რომელსაც იხდიდნენ არამუს-

ლიმები (შდრ. ქართ. ხ ა-
რ ა ჯ ი).

• خَرَجِي ხარაჯის ამკრები.

• مَخْرَجٌ შდ. مَخْرَجٌ გამოსა-
ვალი.

• خَرَقَ (ნაცვლად დამახინჯებული
ح-ისა-ისა ۵۹, ۱۲) ადგილი შეცხე-
თის მახლობლად ხერკი (?).

• خَرَسَ (ა), მასდ. خَرَسَ იყო მუნ-
ჯი, დამუნჯდა.

• خَرَسَ შდ. أَخْرَسَ შდ. خَرَسَ
მუნჯი.

• خَرِطَةٌ (< ლათ. charta) შრ.

1) ქარტა; 2) გუდა;

ტყევის ქისა; 3) ჩანთა, პორტ-
ფელი საბუთებისათვის.

• خَرَفَ (ა), მასდ. خَرَفَ გავიტ-
და, ბოდაედა, ზღაპრებს ამ-
ბობდა.

• خَرُوفٌ შდ. خَرَفَانٌ კრავი, ბატ-
კანი.

• خَرَأَةٌ შდ. خَرَأَاتٌ არნახული,
არგავონილი რამ, მოჩმახული;
ზღაპარი.

• خَرَقَ (ი), მასდ. خَرَقَ ღამ. გა-
ხერიტა, გამოხვრიტა, ხვრელი
გააკეთა.

• خَرَقَ შდ. خَرَقَ ნახვრეტი, ხვრელი

بَحْرُ الْخَزْرِ კრებ. ხაზარები.

ხაზართა ზღვა = კასპიის ზღვა.

خَزَن (უ), მასღ. خَزْن და მ. საგან-
ძურში შეინახა.

خَزَائِنُ მრ. خَزَائِنُ განძი; სა-
განძური (შღრ. ქართ. ხ ა ზ ი ნ ა).

مَخْرَآةٌ خَزِيَّةٌ, خِزْيَةٌ, خِزْيَةٌ, خِزْيَةٌ (ა), მასღ.

იყო შერცხეენილი, დარცხეენი-

ლი. IV. أَخْرَى და მ. შეარცხებინა.

خِرَانٌ, خِزْرٌ, خِزْرٌ (ა), მასღ.

წააგო, იზარალა; და მ. და-
ქარგა, დაღუპა.

خَفَّ (ი), მასღ. خَفَّ შთაან-
თქა, გაქრა (ქვესკენელში);

خَفَّتْ بِه الْأَرْضُ დედამიწამ
შთანთქა, ჩაყლაპა იგი. VII.

انْخَفَّ შთაინთქა.

خَبَّ მრ. خَبُّ კრებ., კერძ. ბ, ხე
(მოქრილი), ძელი, დვირე.

خُنَّ (უ), მასღ. خُونَةٌ იყო ხორ-
კლებიანი, ბორცვებიანი, უხე-

ში, ხეშეში. ანტ. نَعْمَ, لَانَ.

خُونَةٌ სიმქისე, სიხისტე, სიუ-
ხეშე; სიხეშეშე; უსწორ-მასწო-
რობა, ოღრო-ჩლოროობა.

* خَاشِنِي. საყ. სას.; მიმართ:

خَصَّ (უ), მასღ. خَصَّ, خصوص
და მ. გამოარჩია, გამოჰყო

მით. خَصَّ (უ), მასღ. خصوص
იყო კერძო, სპეციალური, პირა-
დი, მხოლოდ ერთის კუთვნი-
ლება.

خَصِيصٌ მღ. გამორჩეული,

რჩეული; საყვარელი, საუკეთესო
მეგობარი.

خَاصٌّ მღ. განსაკუთრებული,
სპეციალური; კერძო, პირადი,
საკუთარი, განსაკუთრებით სალი-
ფისი; მეფისა, აქედან მეფური, სა-

მეფო. ანტ. العامُ وَالْعَامُ დი-
დებულნი და მდაბიონი.

أَخَصَّ ელათ. ყველაზე საყვარელი,
საუკეთესო (მეგობარი).

خَصَائِصٌ მრ. خَصَائِصٌ თვისება,

დამახასიათებელი თავისებულრე-
ბა, ხასიათი (შღრ.).

خِصْبٌ (ა), მასღ. خِصْبٌ სავესე იყო

ბალახით, ნაყოფით; ნაყოფიერი
იყო (მიწა).

خِصْبٌ მღ. ნაყოფიერი.

خَصْمٌ (ი), მასღ. خَصْمٌ გაიმარჯვა
დაეპი, კამათში.

خِصَامٌ ჩხუბი; დავა; ცილობა.

خَضَبٌ (ი), მასდ. خَضَبٌ შეიღება (თმა, თრჩხილცბა) (ჭინოთ, ზას-მიოთ და მიხთ).

خَضِرٌ (ა), მასდ. حَضِرٌ იყო მწვანე.

XI. خَضَرَ იყო მწვანე; ამწვანდა.

أَخْضَرَ, მდ. خَضَرَ, მრ. خَضْرٌ მწვანე.

خَطٌّ (არამ.) (უ), მასდ. خَطٌّ ხაზი გაუსვა; წერდა.

خَطٌّ ხაზი, ხელი, ხელნაწერი, დამწერლობა. *

خَطِيءٌ (ა), მასდ. خَطَأٌ შეცდა, ჩაიღი-
ნა ცოდვა, დანაშაული; შესცოდა.

خَطَا შეცდომა, (შდრ. ქართ. ხ ა-
თ ა).

خَطِيئَةٌ და خَطِيءٌ მრ. خَطِيئَاتٌ

და სწ. ცოდვა, შეცდომა;
დანაშაული.

خَطَبٌ (უ), მასდ. خُطِبَةٌ სიტყვასამ-
ბობდა, ქადაგებდა, على და الى

ნით უქადაგებდა; خُطِبَ الْمَرْأَةُ

მასდ. خُطِبَ إِلَيْهِ სთხოვია მას

ცოლად; خُطِبَ لَ نწით გაურიგა,

მიათხოვა. VI. تَخَاطَبُوا ერთ-

მანეთს ესაუბრებოდნენ; ერთ-
მანეთთან მუსაიფობდნენ.

خُطِبَةٌ მრ. خُطِبٌ სიტყვა, ქადა-
გება (შდრ. ქართ. ხ ო ტ ბ ა).

خُطَابٌ სიტყვა, ლაპარაკი, საუ-
ბარი, მუსაიფი.

خُطِيبٌ მრ. خُطَبَاءٌ ორატორი, მო-

ქადაგე, მქადაგებელი; ხატიბი,
ხუტბის მთქმელი იმამი მე-
ჩეთში.

مَخْطُوبٌ მდ. ო. ის ვინც გაური-
გეს, მიათხოვეს.

خَطْرَانٌ (ი), მასდ. خَطْرٌ მი-
დიოდა ამაყად, რხევით; خَطْرٌ

على بِأَلِيٍّ دَ بِأَلِيٍّ (უ), მასდ.

خَطُورٌ აზრი მომივიდა, გა-

მახსენდა; خُتِرَ (უ), მასდ.

خُطُورَةٌ იყო დიდგვარიანი, წარ-

ჩინებულნი. III. خَاطَرَ რისკი გა-
სწია, განსაცდელში ჩაიგდო
თავი.

خُطِرَ მრ. أَخْطَارٌ შიში, კრძალვა,
მოორიდება (შდრ. ქართ. ხ ა თ რ ი).

خُطِيرٌ 1) სახელოვანი, ღირსების

მქონე, დიდგვარიანი; 2) საშიში.

خُطُوَةٌ მრ. خُطُوتٌ ნაბიჯი.

خَف (ი), მასღ. خَفَّ იყო მსუბუქი,

მზატე. ანტ. ثَقُلَ. იყო მკვირცხ-
ლი, ცოცხალი, მოძრავი, მხი-
არული; იყო ზერელე, ქარა-
ფშუტა. X. اسْتَخَفَّ დმ.

მსუბუქად, მზატედ ნიიჩნია;
ააღელვა, გაახარა; اسْتَخَفَّهُ
სიხარულმა ააღელვა იგი.
خَفِيفٌ მღ. ე, მრ. خَفِيفٌ მსუბუ-
ქი, მზატე; ცოცხალი, მკვირცხლი.
أَخَفُّ ელატ. უფრო მსუბუქი,
მზატე, უმზატესი.

تَخْفِيفٌ შემსუბუქება.

خَفَضَ (ი), მასღ. خَفَضَ დმ. და-
უშვია, ჩამოუშვია, დააწაფლა. ანტ.

رَفَعٌ VII. انْخَفَضَ დაეშვა, დაე-
ცა ძირს (ნთის ფერდობი, წყლის
ღონე).

مُنْخَفِضٌ ძირს დაშვებული,
დაქანებული.

خَفِيَ (ა), მასღ. خَفِيَ იყო დაფა-
რული, დამალული, უხილავი.

IV. أَخْفَى დმ. დაფარა, დამა-
ლა.

خَلَّ (უ), მასღ. خَلَّ დმ. გახვრ-
ტა, განგმირა. III. خَالَ ირ. დმ.

მეგობრობდა, ემეგობრებოდა.

V. خَلَّلَ გაატანა, განელო
(რამეში); ب ნით კბილებში
გამოსევა, კბილი გამოიწმინდა;
აკეთებდა რასმე დროის სხვა-
დასხვა მომენტს შორის.

خَلَّلَ მრ. خَالَ ნახვერტი, ნა-
პრალი, შუალედი, შორისი.

خَالَ ديارها მის საცხოვრებელ-
თა შორის; جاس خَالَ ديارها
დაძრწოდა მის საცხოვრებელთა
შორის.*

أَحَلَّ مრ. أَحَلَّ კბილის სა-
წმენდი ჩხირი, ფრთა.

خَلَّانٌ, أَخْلَاجٌ მღ. ე, მრ. خَلِيلٌ
გულწრფელი მეგობარი.

خَلَجٌ (ი), მასღ. خُلِجٌ თრთოდა;
დმ. არხევდა, ანძრევედა; ათრევე-
და; განოათრია, განოიტანა.

خَلِيجٌ მრ. خَلِيجَانٌ, خَلِيجٌ სრუ-
ტე, უბე, არხი.

خَلَدٌ (უ), მასღ. خُلِدٌ ხანგრძ-
ლივად იმყოფებოდა, დიდხანს
ცხოვრობდა; იყო ხანგრძლივი,

მარადიული. სინ. بَقِيَ دَامَ. ¹خَالِدٌ შდ. 6, მარადისმყოფელი, მუდმივი, მარადიული.

خَلَصَ (უ), მასდ. خُلُوصٌ იყო წმინდა, ხალასი, შეურეველი;

خَلَصَ (უ), მასდ. خَلَّاصٌ განთავისუფლდა, ხსნილ იქნა منه მისგან. II. خَلَّصَ დამ. გაწმინდა, გაასუფთავა; იხსნა, გადაარჩინა منه მისგან. IV. أَخْلَصَ დამ წმინდა გახადა, ხალასი; أَخْلَصَ გამოიჩინა მის მიმართ გულწრფელი სიყვარული. لِيْلَهُ გულწრფელი იყო ღვთის მიმართ, გულწრფელად ემსახურებოდა ღმერთს. V. تَخَلَّصَ გადაარჩა, ხსნილ იქნა منه მისგან.

خَلَّصَ დამ. წმინდა, შეურეველი (ოქრო, ვერცხლი). (შდრ. ქართ. ხ ა ლ ა ს ი).

خَلَّصَ 1) სიწმინდე, სისუფთავე; 2) ხსნა, გადაარჩენა.

خُلَاصَةٌ 1) გაწმენდილი კარაქი. 2) საუკეთესო ნაწილი, ესენცია.

خَالِصٌ შდ. 6, 1) წმინდა, სუფთა,

შეურეველი, ერთი ფერისა; 2) გულწრფელი.

مَخْلَصٌ ხსნა, გადაარჩენა (შდრ. ქართ. შ ა ხ ლ ა ს!).

خَلَطَ (ი), მასდ. خَلَطٌ დამ. შეურია, აურია به მას. VIII. اِخْتَلَطَ იყო შერეული, არეული; შეურია, აერია.

خَلَّطَ, أَخْلَطَ ხლათი ქალაქი არშენიაში, ვანის ცხის დასავლეთ სანაპიროზე.

خَلَجَ (ა), მასდ. خَلَجٌ განძარცვა, გახადა, მოხსნა عنه მას; خَلَعَهُ ხალიფობიდან ჩამოაგდო.

خَلَعٌ შდ. خَلَعٌ ნაჩუქარი საპატიო სამოსელი, საჩუქარი (შდრ. ქართ. ხ ა ლ ა თ ი).

خَلَفَ (უ), მასდ. خَلَفٌ, خَلْفَةٌ დამ. უკან მისდევდა, მიჰყვა; ჩამორჩა. خَلْفَهُ (უ), მასდ. خَلْفَةٌ მისი ადგილი დაიკავა, შესცვალა ის عَلَيْهِ დამ. მასში.

II. خَلَفَ დამ. უკან ჩამოიტოვა, თავის უკან დატოვა; მოადგილედ, ნაცვლად დაადგინა, მემ-

კვიდრედ დატოვა. V. تَخَلَّفَ ჩამორჩა عنه მას; მონაწილეობა

არ მიიღო. VIII. اِخْتَلَفَ უკან

მისდევდა, შეენაცვლა; იყო სხვადასხვაგვარი, განსხვავებული, ერთმანეთის საწინააღმდეგო,

შეთანხმებელი. X. اسْتَخَلَفَ გახალიტდა; ღმ. გაახალიტა.

خَلْفَ უკანა ნაწილი. ანტ.

من خَلْفِهِ მის უკან; خَلْفَهُ قَدَامَ

მის უკანიდან, მის უკან.

خَلْفَ უთანხმოება, აზრთა სხვა-

დასხვაობა. بِخِلَافِهِ წინააღმდეგ

მისა, განსხვავებით მისა; لَا

خِلَافٍ فِيهِ დაეა არ არის ამაში.

უდავოა.

خَلِيفَةً მრ. خَلَائِفًا მოადგილე,

ნაცვალი (იგლისსმება წინასწარმეტყველისა); ხალიფა.

خِلَافَةً ხალიფობა; ნაცვლობა,

ხალიფას თანამდებობა, მმართველობა.

اِخْتِلَافٍ მონაცვლეობა; უთან-

ამოება, აზრთა წინააღმდეგობა.

خَلَقَ (უ), მასღ. خَلَقَ შექმნა.

خَلَقَ ქმნილება: ხალხი, სიმრავლე (შღრ. ქართ. ხ ა ლ ზ ი).

خُلُقٌ ან خُلُقٌ მრ. أَخْلَاقٌ ბუნება, თვისება; ხასიათი, ზნე.

خَالِقٌ მღ. ة, შემქმნელი; الْخَالِقُ

შემოქმედი, ალლჰის ეპითეტი.

خَلْقَيْنِ (<ზერძ. χαλιζειν) მრ.

خَلْقَيْنِ თუჯის დიდი ქვაბი.

خَلَا (უ), მასღ. خَلَا იყო ცარიელი, თავისუფალი; იყო მართო, განცალკევებული; გავიდა

განვლო (ღრმ.); لِعَشْرِ خَلَوْنَ

როდესაც ათი (ღამე) გავიდა რაბიჯ ალ-

ავეალის თვისა = რაბიჯ ალ-

ავეალის 10-ს. V. اتَّخَلَّى იყო თავისუფალი, ცარიელი; განთავისუფლდა; 2) მიატოვა, თავი დაანება, უარი სთქვა; عنه გა-

დარჩა, განთავისუფლდა მისგან.

خَمَدَ (უ), და خَمِدَ (ა), მასღ.

خَمَدٌ ჩაქრა (ცეცხლი). *

خَمْرٌ მრ. خُمُورٌ მღ. ღვინო.

خَمَسَ (უ), მასღ. خَمَسَ აიღო მე-

ხუთედი. II. خَمَسَ ხუთად გაყო, გაანაწილა.

خَسْ მდ. ხუთი.

خَسْ მრ. أَخْمَاسٌ მეხუთედი.

خَمُونَ ორმოცდაათი.

يَوْمَ الْخَمِيسِ ხუთშაბათი.

خَانَ ხუნანის პროვინცია (აღმ. საქართველოში).

خَتَاچِرٌ (< თურქ.-სპარს.) მრ. خَتَاچِرٌ

ხანჯალი, დაშნა. (შერ. ქართ. ხანჯალი, ხანჯარი).

خَنْدَقٌ მასდ. خَنْدَقَةٌ ამოთხარა თხრილი, ორმო.

خَنْدَقٌ (< სპარს. كَنْدَه „და-

მარხული“) მრ. خَنْدَقَاتٌ თხრილი, ორმო, სამარხი, ხანდაკი (შერ.).

خَنْزِيرٌ (< არამ. ܫܢܝܪܐ ?) მრ.

خَنْزِيرٌ ლორი.

خَنْقٌ მასდ. خَنْقٌ დამ. დაა-

ხრხო. VIII. اِخْتَنْقُ დაიხრხო.

خَوَارِزْمٌ ქვეყნ. სახ. ხვარაზმი.

خَوْحِيطٌ კოხეთი ან კუხეთი (პრო-

ვინცია აღმოსავლეთ საქართველოში. კახეთის მეზობლად).

خَوْذٌ (< სპარს.) მრ. خَوْذٌ ჩაფხუტი, ჩაქქანი, მუხარადი.

خَوْزِسْتَانٌ სპარსეთის პროვინცია ხუ-
ზისტანი.

خَافٌ (ა; I. 3. 36. 4. خِيفَةٌ). მასდ.

خَوْفٌ, مَخَافَةٌ შეშინებელი იყო, დამ. ან ნიით ეშინოდა.

خَوْفٌ შიში.

خَانَ (ჟ), მასდ. خِيَانَةٌ, مَخَانَةٌ დამ-

ატყუებდა, ლალატობდა, მუხანათურად ექცეოდა (შერ. ქართ. მუხანათი).

خِيَانَةٌ მოტყუება, ლალატი.

მუხანათობა, მუხთლობა.

خَوْجٌ ხუნაჯი, ქალაქი. აღარბაღანში.

خَوْيٌ ქალაქი აღარბაღანში.

خَوْيْثٌ ადგილი არმენიაში. შიმარ-

خَوْيْثِيَةٌ მდ. خَوْيْثِيَةٌ კრებ. ხუ-

ვამსელები. جَبَلُ الْخَوْيْثِيَّةِ.

ხუვამსელთა მთა.

خَابٌ (ი), მასდ. خَيْبَةٌ მოტყუვდა,

იმედი გაუტრუვდა, მარცხი მოუვიდა, სურვილს ვერ მიაღწია-

خَيْبَةٌ მარცხი, სურვილის შეუსრულებლობა.

خَائِبٌ შდ. 2, იმედგაცრუებული;
 ვინც სურვილს, წარპატებას
 ვერ შიალწია,
 خَارٌ (ი), მასდ. خَيْرٌ იყო კეთილი,
 კარგი; სიკეთე ჩაიღინა; ანტ.
 شَرٌّ II. خَيْرٌ დამ. აარჩევინა, არ-
 ჩევანის საშუალება მისცა
 تَخَيَّرَ იმ ორს შორის. V. تَخَيَّرَ
 დამ. ამოირჩია, ამჯობინა, არ-
 ჩია. VIII. اِخْتَارَ დამ. ამოირ-
 ჩია, არჩია, ამჯობინა عليه მას.
 خَيْرٌ შრ. خَيْرٌ არს. კეთილი,
 სიკეთე, ხეირი (შდრ.). ანტ. شَرٌّ; სიმ-
 ღიდრე, ბედნიერება; წყალობა;
 შრ. خَيْرَةٌ შდ. اِخْتِيَارٌ,
 შრ. خَيْرَاتٌ ზეღს. კარგი, კე-
 თილი; ელატ. უკეთესი, საუკე-
 თესო; خَيْرٌ مِنْهُ მასზე უკე-
 თესი.
 بِخَيْرٍ ზმნსრ. კარგად 2, 3.

خَيْرَةٌ დ. خَيْرَةٌ არჩევანი; სა-
 უკეთესო; რჩეული!
 خَيْرَةٌ ან. خَيْرَةٌ.
 خَيْرٌ კეთილი, გულკეთილი,
 კარგი.
 مُخْتَارٌ 1) ამომრჩეველი; 2)
 ამორჩეული, რჩეული. მუხთარი,
 მამ. საქ. საქ. *
 اِخْتِيَارٌ არჩევანი, რჩევა; ნება,
 სურვილი. بِاِخْتِيَارٍ თავის ნე-
 ბით.
 خَائِبٌ (ი), მასდ. خِيَاطَةٌ კერავდა, შე-
 კრა.
 خَيْطٌ შრ. خِيُوْطٌ ძაფი.
 خَالَ (ა; I. 3. შს. 4. خَلَّتْ), მასდ.
 خَيْلٌ ფიქრობდა, ვარაუდო-
 ბდა. სინ. ظَنَّ; წარმოიდგინა.
 خَيْلٌ კრებ., შრ. خِيُولٌ ცხენე-
 ბი; მხედრები, ცხენოსანი რაზმი.
 خَيْمَةٌ შრ. خِيَامٌ კარავი.

2

2 دَابٌّ არაბული ანბანის მერვე დ ასო.
 საავტოლო ალნისნავს 4-ს.

دَابٌّ (ა), მასდ. دَابٌّ მუშაობდა,
 შრომობდა.

• دَابُّ 1) მუშაობა, შრომა; 2) ჩვევა, ჩვეულება.

دَادِيَانُ (<ქართ.) დადიანი.

دَارِيُونُ ქალაქი ტრაპიზონი.

دَارِيَجَانُ (<ქართ.) დედ. სავ. სახ.

დარეჯანი.*

دَاغِسْتَانِي دღისტანის მ.მ.მ. [•] دَاغِسْتَانُ

دَانِيَالُ (<ებრ. דָּנְיֵאל) მ.მ. სავ.

სახ. დანიელი, დანიელი.

دَاوُدُ, دَاوُدُ (გამოითქმის dāwūdū;

<ებრ.-არამ. דָּוִד) და დაუდავითი.*

דָּוִד სხ. דָּוִד.

دَبُّ (ი), მასდ. دَبِّبُ ნელა

მიდიოდა; ხონავდა, ცოცხავდა, ოთხფეხზე ვიდიოდა.

• دَابَّةٌ მრ. دَوَابُّ ცხოველი; ყოველგვარი სახედაარი (ცხენი, ვირი, ჯორი).

دَبَّجَ (უ), მასდ. دَبَّجَ შეამკო, შეაფერადა, მორთო.

• دَبَّاحٌ (<ფარს. دَبَّاح, შერ. სომხ. դիպակ, ახ. სპ. დიბა, ქართ.

დიბა) მრ. دَبَّاحٌ დიბა, აბრე-

შუმი, ფარჩა.

• دَبْرٌ (უ), მასდ. دَبْرٌ შექან მიჰყვებოდა; ჩამორჩა (დროის, მან-

ძილის, ან ღირსების მხრივ). II.

دَبْرٌ მოითქრა, მოაწესრიგა, განაროგა, მოაგვარა; განაგებდა.

IV. أَذْبَرَ ზურგი მიაბრუნა;

წავიდა. სინ. وَلَّى.

• دَبْرٌ მრ. أَذْبَارٌ ზურგი, უკან ნაწილი.

• دُبُورٌ მდ. სქ. დასავლეთის ქარი-

ანც. قُبُول.

• تَدْبِيرٌ მოწესრიგება, გაწყობა-

დაწყობა, დალაგება; განრიგება, მოგვარება (შდ. ქართ. თათბირი).

• دَبْيَسٌ დუბესი მ.მ. სავ. სახ.

دَبْيَسُ بْنُ صَدَقَةَ الْمَزِيدِي

დუბესი იბნ სადაკაალ-მაზიადი-არაბთა სარალი, არაბთა მეფედ წოდებული (მოკლეს 529/1135 წელს); ქართული წყაროების დუბეზი, დუბეზი.

• دَبِيلٌ (და دَبِيلٌ) ქალაქი დვინი.

• دَجَلَةٌ მდინ. დიჯლა, ტიგროსი.

• دَخْرَقَانٌ დახარაკანი, დიხარლანი (თურქ. თუხარლანი) ქალაქი არმენიაში.)

• دَخَلَ (უ), მასდ. دَخَلَ შე-

ვიდა. ანც. دَخَرَ. დამ. აგრეთვე

فيه დამ. შევიდა მასში.

• عَلَيْهِ დამ. შევიდა მასთან; عليه

წარუდგა მას, გამოეცხადა მას;

დადგა (წელი); دَاخَلَ ب ن.ით შეი-

ყვანა. IV أَذْخَلَ ორშ. დამ. შეი-
ყვანა იქ.

دَاخَلَ შემოსავალი. ანტ. خَرَجَ
(შდრ. ქართ. დახლო).

دَاخُولٌ შესვლი.

دَاخِلٌ შდ. ო. შემავალი; შინაგა-

ნი. مِنْ دَاخِلِهِ მისი შიგნითა

მხრიდან, შიგნიდან.

** مَدْخُلٌ შრ. مَدْخُلٌ შესავალი. *

دَرْبٌ (<ქართ.) დირბი, სოფ. ქართლში.

دَرْبِنْدٌ (<სპარს.). ქალაქი დარუ-
ბანდი, დერბენდი.

دَرَجٌ (ჟ), მასდ. دَرَجٌ დამ. შეგრაგნა,
დაახვია (წერილი, გრაგნილი).

دَرَجٌ გრაგნილი. სინ. قَرَطَاسٌ.

دَرَجَةٌ საფეხური; ხარისხი, ღირ-
სება.

دَرَسٌ (ჟ, ი), მასდ. دَرَسٌ, دَرَسَةٌ

წიგნს კითხულობდა; دَرَسَ عَلَيْهِ
მისი ხელმძღვანელობით სწავ-
ლობდა.

دَرَسٌ შრ. دَرَسٌ გაკვეთილი.

دَرَسَةٌ კითხვა, სწავლა, შე-
სწავლა.

دَارِسٌ მოსწავლე, სწავლული.

دَارِعٌ (<ეთიოპ. der?) შრ. دَارِعٌ

და დაროცა. სქ. ჯაქვის პე-
რანგი, აბჯარი.

دَارِعِيَةٌ დარლო. სოფ. დაღესტანში.*

دَارِكٌ IV. دَارِكٌ დამ. დაეწია, მიეწია,
შიალწია; მიიღო, შეიძინა; ეწია,
შეემთხვა; მოესწრო; მოიწია,

დამწიფდა. X. اسْتَدْرَكَ დამ.

სტილილობდა მიეღწია; გაასწო-
რა (შეცდომა), გამოასწორა.

دَرْهَمٌ (<სპარს. < ბერძნ. δραχμή)

შრ. دَرَاهِمٌ დრაქმა 1) წონის ერთე-
ული = 18 კირატს, 3,12 გრამს; 2)
ვერცხლის ფული; შრ. ფული.

دَارِيٌّ (ი), მასდ. دَارِيَّةٌ, دَارِيٌّ, دَارِيَّةٌ,

აგ. ან ნ.ით იცოდა. სინ. عَلِمٌ.

دَارِيٌّ (ი), მასდ. دَارِيَّةٌ, დაროცა.

دَارِيٌّ (<სპარს.) ველი. دَارِيٌّ

ვარაქის ველი, ადგილი არმენიაში.

دَارِيٌّ ბრძან. دَارِيٌّ ზნისიყვანა.

دَارِيٌّ (ჟ), მასდ. دَارِيٌّ, დაროცა. აგ. და ბ
ნი ით დაუძახა, მოუწოდა, აიღ

მისკენ: دَارِيٌّ ალლაჰს
უხმობდა; دَارِيٌّ აკურთხა

იგი, მოიხსენია იგი ლოცვის დროს; ორშ. დამ. უწოდა, დაარქვა;

دَعَى: მოწოდება. VIII. دَعَى

დამ. პრეტენზია განაცხადა; მი-

ითვისა. X. اسْتَدْعَى: დაბნი

მოუწოდა, მიიხმო; ითხოვა, მოითხოვა.

دَعَا: მოწოდება, მიხმობა; ლოცვა; მოწოდება ისლამისაკენ, ლოცვისადმი, მსაჯულისაკენ; სარჩელი; (შერ. ქართ. დავა).

دَعَا: მოწოდება, მოწოდება;

ლოცვა; სარჩელი; კეთილი სურვილი 79, 8.

دَعَا: მოწოდებელი;

მოწოდებელი, დაპატიებელი 27, 2.

دَفَّرَ (<სპარს. ან <პერს. د: فر: فرخ)

შრ. دَفَّرَ რეველი (შერ. ქართ.

დავთარი).

دَفَعَ: მასღ. دَفَعَ, დამ. دَفَعَ: (ა):

1) გააგდო, ხელი ჰკრა, მოიშორა, აიცილინა; 2) დაცა ან მისცა,

ჩააბარა მას. III. دَفَعَ: ცდილობდა გაეგდო, მოეცილებინა;

დამ. دَفَعَ: ეწინააღმდეგებოდა; დამ. دَفَعَ:

دَفَعَ: ააცილინა მას ზიანი; იცავდა მას ენებისაგან, ბოროტებისაგან.

دَفَعَ: მოცილება, გაგდება, უკუ-

გდება. دَفَعَ: ზმნის. ჯერ; გზობა, გზის.

دَفَعَ: შრ. دَفَعَ: ზარბაზანი.

دَفَعَ: 1) მოწინააღმდეგე; 2) დამ-

ცველი.

دَفَعَ: 1) წინააღმდეგობა, წინააღმდეგობის გაწევა; 2) დაცვა.

دَفَعَ: (ი), მასღ. دَفَعَ: დამარხა, დაფლა.

دَفَعَ: (უ), მასღ. دَفَعَ: დამანაწილა.

دَفَعَ: დააქუცმაცა, დანაყა; دَفَعَ: დააკაქუნა კარზე.

دَفَعَ: (ი), მასღ. دَفَعَ: წვრილი იყო.

دَفَعَ: غَلَطَ.

دَفَعَ: შრ. دَفَعَ: ქვის საჯდომი; საჯდომი მეჩეთში; სკამი.

دَفَعَ: دَفَعَ: შრ. دَفَعَ: მალაზია; დუქანი (შერ.).

دَفَعَ: (უ), მასღ. دَفَعَ: აქ. და. دَفَعَ: აქ. და. დამ. დَفَعَ: სწორი გზა უჩვენა.

دَفَعَ: შრ. دَفَعَ: გზის მაჩვენებელი.

دَفَعَ: დულამა, მამ. საქ. სახ. دَفَعَ: აბუ-დულამა, აბასიანო

ქარის პოეტი, გრდცვ. 161/777 წ.

دَفَعَ: შრ. دَفَعَ: სისხლი.

دَمْتُ (ჟ). მასღ. دَمَانَةٌ იყო რბილი (ხასიათი).

دَمْتُ الْأَخْلَاقَ. რბილი. სწორობა, რბილი. წყნარი, მშვიდი ხასიათის მქონე.

دَمَعٌ (ა). მასღ. دَمَعَانٌ იცრე. მღებობდა. ცრემლებს ღვრიდა. دَمَعٌ مَرٌّ. ცრემლი; კერძ. دَمْعَةٌ.

دَمِنَ. მრ. دَمِنَ. ნებვი, ნებვით დაფარული ადგილი დაქცეული კარვისა; კერძ. دَمِنَةٌ.

دَمِنَةٌ (< ინდ.) ტურის სახელი დინა = დამანა. كَلِيلَةٌ دَمِنَةٌ ქილილა და დამანა.

دَانَا (ჟ). მასღ. دَانَا ახლოს იყო; له دَانَا. დალე. აალოვდა მას; دَانِي (ა), მასღ. دَانُو (ჟ), მასღ. دَانَايَةٌ იყო მდაბალი, საზიზლარი.

دَانِي (ჟ), მასღ. دَانِي. მრ. دَانِي. მღ. دَانِي. ელატ. 1) უახლოესი, ყველაზე ახლო მყოფი. ანტ. أَقْسَى.

2) უკეთესი, საუკეთესო; 3) ნაკლები, უფრო მცირე.

وَلَا أَدْنَا مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرَ. ამაზე არც ნაკლები და არც მეტი; 4) უარესი, ყველაზე ცუდი, ყველაზე მდაბალი, საზიზლარი; 5) الدُّنْيَا (იგულისხმება

الْحَيَاةُ) ამქვეყნიური ცხოვრება, ეს ქვეყანა.

أَدْنَاهُ. ღმწრ. ქვევით, ქვემოთ. دَهْرٌ. მრ. دَهْرٌ. დრო, საუკუნე;

الدَّهْرُ ბედი; ბედისწერა. უბედურება; ფილოს. ტერმ. მატერია.

دَهْمٌ. მრ. دَهْمٌ. შავი, ტუქი ნაცრისფერი (ცხენი).

دَاهٍ (I. 3. მს. რ. دَاهٍ). იმპრფექტ. დაი (და), მასღ. دَاهِي. აშლილი, სნეული, ავადმყოფი.

دَاهٍ. მრ. دَاهٍ. ად სენი, ავადმყოფობა. სინ. مَرَضٌ. عِلَّةٌ.

دَاوَةٌ. მრ. دَاوَةٌ. მატლი, ქია, კერძ. دَاوَةٌ. ალიფზე.

دَاوَانِيَةٌ. მრ. دَاوَانِيَةٌ. კრებ. ტომ. საკ. სახ. დიდოვლები (?).

دَارٌ (ჟ), მასღ. دَارٌ. დადიო-და, გარეშემო ვიღოდა, ტრია-

ლებდა حَوْلَهُ, ან ან მის გარშემო; დადიოდა, შემოიარა,

მოვლო: دَارٌ بِالْبِلَادِ მოგზაურობდა ქვეყნებში; دَارَ تَيْنَهُمَا მოხდა მათ (ორს) შორის.

دار შრ. ديار. دور რვეულებრივ შრ. ადგილსამყოფელი; საცხოვრებელი, სახლი, სახლ-კარი;

მხარე, ქალაქი. دَارُ الْمَمْلَكَةِ. * სატახტო ქალაქი. *

دار შრ. دوائر. دا. შრ. წრე. (შერ. ქართ. დაირა); ბედი: წერა.

دار 1) მამოძრავებელი, რაც ატრიალებს; 2) გამგე; მმართველი; ნაიბის მოურავი.

دال (ჟ), მასლ. دَوْلٌ გარეშემო

ტრიალებდა. სინ. دَارٌ. მონაცვლევობდა (ბედი).

دَوْلٌ (ველგ. دَوْلَةٌ) შრ. دَوْلٌ 1) ცვლა, ბედის ცვლა; 2) ძლევა, განარჯვება; 3) ბატონობა; 4) სა-

ხელმწიფო; 5) დინასტია; سَيْفٌ

მახვილი სახელმწიფოსი

მამ. საყ. სახ. (ქართ. სეფე-დავლე) (შერ. ქართ. დოვლათი).

دام (ჟ), მასლ. دِيمُومَةٌ, دَوَامٌ გრძელდებოდა, მუდმივ იძყოფებოდა. სინ. بَقِيَ, نَبَيْتٌ. მუდ-

მივი იყო, მარადიული. IV. دَامَ დაშ. ხანგრძლივეყო, მარადიული

გ. ხადა, გაახანგრძლივა دَامَ اللهُ اَللّٰهَ დიდებული ხანგრძლივს ყოფს მას.

دام ხანგრძლიობა, მარადიულობა.

دام შრ. მ. მუდმივი, მარადიული. دائِمًا მარადის, მუდმივ.

دان (ჟ), მასლ. دَوْنٌ იყო მდაბალი.

საზიზლარი. II. دَوْنٌ 1) ანგარიშს აწარმოებდა, დაშ. ნუსხაში, დავთარში შექქონდა; 2) შეკრიბა (ლექსები).

دَوْنٌ მდაბალი, საზიზლარი. უმნიშვნელო.

دَوْنٌ წინდ. 1) ქვეშ, ქვევით; ნაკლებ; უარესად; 2) ზემოთ, ზევით; მეტად; უკეთესად.

ذَلِكَ دَوْنٌ მასზე მეტი; მის ზევით; 3) იქით, უკან; 4) წინ, წინაშე; حَالٌ دَوْنَهُ تِي... რაღაც დადგა მის წინ ე. ი. გზა გადაუღობა; 5) ახლოს, მახლობლად.

თან; دَوْنِ مِنْ თვინიერ; გარ-

და; دَوْنِ مِنْ თვინიერ მისა. რომ..

دَوَانِ (< საშ. მარს. შრ. دَوَانِ

1) ნუსხა, სია, რეგისტრი, სანგარიშო დაეთარი; 2) ლექსების კრებული; 3) სამდივნო, კანცელარია, ბიურო; საბჭო (შტრ. ქართ. მდივანი).

دَوِين (= دَبِيل) ქალ. დეინი.

دَوِي (ა), მასდ. دَوَى ავად იყო, ავადმყოფობდა. III. دَاوَاهُ მკურნალობდა მას, განკურნა იგი მით, منه მისგან.

دَوَاتٌ და دَوَى (< ეგვიპ. ?) შრ. დოათი სამეღნე; საწერ-კალამი.

دَاوَاهُ შრ. دَاوِيَةٌ წამალი.

دَاوِيَةٌ უდაბნო, უწყლო ადგილი; ეელი.

دَبِيحٌ ის. دَبِيحٌ.

دَبِيحٌ ცომ. სხ. ჩრდ. კავკასიაში. დიდოელები.

دَبِيحٌ სალსის სახელი; დიდოელები? 69, 9. *

دَابِرٌ (< არამ.) შრ. دَابِرٌ და دَابِرَةٌ მონასტერი.

دَابِكٌ შრ. دَابِكٌ მამალი.

دَالٌ ზღლ, არაბული ანანის მეცხრე ზ ასო. ხათვალაგში აღნიშნავს 700-ს.

دَابِلٌ დეილაში, მხარე კასპიის ზღვის სამხრეთ-დასავლეთ ნაპირზე.

دَابِيْرِي (< ქართ.) მამ. ნაყ. სახ. დიმიტრი.*

دَابِن (ი), მასდ. 1) მორჩილი იყო; ემორჩილებოდა, ემსახურებოდა აკ. და ქ ნ-ით; 2) ისესხა (ფული); 3) პირ. აკუზ. ასესხა (ფული).

دَان (ი), მასდ. دَانٌ განსაჯა, განიკითხა, გადასამართლა; دَان (ი), მასდ. دَانَةٌ აღიარებდა.

წამდა მ იგი (სარწმუნოება).

دَانٌ ვალი; სესხი; სინ. قَرْضٌ.

دَانٌ 1) (< სპარს. دَان) შრ.

دَانٌ სარწმუნოება, სარწმუნოების ფორმა. 2) (< ებრ. — არამ. דָּנָה) განკითხვა, განსჯა; სა- მართალი. دَانٌ يَوْمَ الدِّينِ კითხვის დღე.

دَانَارٌ (< არამ. דָּנָר < ბერძნ. δηνάριος ლათ. (denarius)

შრ. دَانَانِيرٌ დინარი, ოქროს მონეტა.

دَانِيَةٌ ნაყ. ეს. მდ. دَانِيَةٌ; შრ. دَانِيَةٌ და دَانِيَةٌ

ذ

წინასწარით: რომელიც უმეტეს შემთხვევაში იწერება დეფიქტურად:

هَذَا هَذِهِ هَذَانِ. მდ. هَذَا; მდ. هَذَانِ.

სუფიქსით: هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

გვრდით: هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ; მდ. هَاتَانِ.

ذُو. ذَاتُ ذَاتُ. ذُو.

ذَا. ذَا. ذَا.

გაქრა, გააპო, გაკვეთა; დამ. დაკლა; მოკლა; მსხვერპლად შესწირა.

დაკვლა, მოკვლა.

დაკლული.

შეკრიბა, მოიმარაგა, ინახავდა, იცავდა.

მომარაგებელი, მარაგი, შენახული; განძი; ამუნიცია.

გათანტა, გააბნია.

და ზრია. ზრია. ზრია.

შთამომავლობა, შეილები; ქალები, ბავშვები; წინაპრები.

წყურით ზომავდა.

1) ხელის განრთხმა; 2) ძალი, შეძლება.

საერო. სერო.

წყურთა.

და ზეფი. ზეფი. ზეფი.

ნიკაპი, წვერი.

მგელი

(canis aethiops, canis lupaster).

تَذَكَّرُ ذِكْرِي ذِكْرٌ (ჟ), მასდ. ذَكَرَ

ღამ. ახსოვდა გაიხსენა, მოიგონა; იგონებდა, იხსენებდა; მოჰყვება (ამბავს); თქვა, ამბობდა; უამბო, უთხრა, გადმოსცა

მის შესახებ. * يَذْكُرُ ამბობენ;

ذَكَرَ მოგონება, გახსენება; მოხსენება. მოთხრობა, გადმოცემა; ყურანის კითხვა.

ذَكَرَ ذُكْرَانٌ ذُكُورٌ ذَكَرَ ნაწი-

კაცი. ანტ. أَنْثَى.

ذَكَرَ მოგონება..

ذَكَرَ შდ. ذ. ხსენებულნი, მოხსენებულნი.

مَذَّةٌ ذَلَّةٌ ذُلٌّ (ი), მასდ. ذَلَّ

იყო მდაბალი, დამცილებული, მორჩილი, დამორჩილებული.

IV. أَذَلَّ ღამ. დაამდაბლა, დაამცირა, დაიმორჩილა, დააბეჩავა; წელში გასწვევითა. *

ذَلَّ ذَلَّةٌ ذُلٌّ დამცირება,

სიბეჩავე; მორჩილება, სისუსტე.

ذَلَّقَ (ა), მასდ. ذَلَّقَ მახვილი

იყო (ხნალი; ენა).

ذَلَّقَ * წვერი, წვეტი; სიმახვილე.

ذَا. ذَاكَ

ذَابَ IV. أَذَبَ შესცოდა; ჩაიძინა ცოდვა, დანაშაული.

ذَابَ შრ. ذَابَ ცოდვა, შეცოდება; დანაშაული.

ذَابَ შრ. أَذَابَ კული.

ذَهَبَ (ა), მასდ. ذَهَبَ წავიდა; გა-

ქრა, მოისპო, დაიღუპა: ذَهَبَ

ذَهَبَ წავიდა ნასთან; ذَهَبَ წაუვიდა მას, დაეკარგა, მოესპო.

ذَهَبَ წაიღო, წაიყვანა. IV..

ذَهَبَ ღამ. წაიყვანა, წაიღო; მოაშორა; მოსპო, დაღუპა.

ذَهَبَ ოქრო; მიმართ. ذَهَابٌ ოქროს ფერი (ღვინო).

ذَهَابٌ ღა ذَهَابٌ სელა, წასვლა, გამგზავრება; გაქრობა, მოსპობა.

ذُو (ა), შრ. ذَاتٌ შრ. ذُو

ذُو (أَوْلَادٌ) შდ. შრ. ذُو أَوْلَادٌ

1) ნათ ბრუნვისთან მფლობელი, მქონებელი;

ذُو مَالٍ მფლობელი, მდიდარი;

ذُو الْقَرْنَيْنِ ორ-რქოსანი

**

قَرْنٌ. ზოგჯერ ذُو და ذَاتُ აღნიშნავენ არა მფლობელს, არამედ

იმას, რასაც ფლობენ; ذَاتُ

رَأْسِ الصَّوْرِ რაც ვულგარულია, ე. ი.

განზრახვანი; 2) ذُو ზოგჯერ იხმარება მიმართ. ნაცვალსახელის მნიშვნელობით: რომელიც: ذُو ذَهَبٍ რომელიც წაეიდა.

ذَاتُ ხშირად იხმარება ზმნისარაგების საწარმოებლად ذَاتِ الْبَيْعِნ მარჯენიო; ذَاتُ مَرَّةٍ ერთჯერ; ერთხელ; ذَاتُ يَوْمٍ ერთ დღეს.

ذَاتَ لَيْلَةٍ ერთ ღამეს.

ذَاتُ الْجَمْرِ წათ აღ-ლუჯუმი,

ადგილის სახელი არმენიაში.

ذَاتُ (ვითარცა სუბსტანციური) შრ.

ذَوَاتُ არსი, არსება.

ذَائِقٌ (უ), მასღ. ذَوْقٌ გემო გასინჯვა; იგებია.

مَذَائِقُ გემო; გემოვნება.

ذَوَى (ი), მასღ. ذَوَى ذَى დაკენა.

გაქენა.

ذَيْلٌ შრ. ذَيْلٌ, أَذْيَالٌ, კულთა, კუდი (ტანისამოსისა), შლიეფი. *

رَأْسٌ რა, არაბული ანანის მეცხრე რასო. სათვალავში აღნიშნავს 200-ს.

رَأْسٌ (ა და ვულგ. رُؤْسٌ), მასღ.

رِئَاسَةٌ მეთაურობდა, განაგებ-

და. ა. ე. და عَلَى ნ-ით.

رَأْسٌ შრ. رُؤْسٌ და رُؤْسٌ თავი; მეთაური, მთავარი; თხემი, მწვერ-

ვალი; رَأْسُ الْجَمَلِ მთის მწვე-

რვალი.

رَأْسٌ რა ტვინი; კანი, რომელიც

ტვინს ფარავს; თავის ქალა; თხემი, კოსრო, კოკორახი.

رَأْسٌ შრ. رُؤْسٌ თავი, მეთა-

ური, უფროსი, ხელმძღვანელი, თავმჯდომარე, პრეზიდენტი.

رِئَاسَةٌ და رِئَاسَةٌ მეთაურობა.

გამგებლობა.

رَأَى (იპყერჟ. رَأَى), მასღ. رُؤْيَةٌ,

رَأَى ნახა, დაინახა; ფიქრობ-

და, ვარაუდობდა; განიზრახვი-
და: * رَأَى رَأَى ან ისურვა, ინება, რომ.

رَأَيْتَكَ და სხ. გითიქრია შენ?
= მითხარი (შტრ. ებრ.-არამ. ნაწ.

רָאָה, רָאָה შეხე?); فِي مَا أَرَى
როგორც მგონია; أَمَا تَرَاهُ

ვერა ხედავ მას? IV. أَرَى ორმ.
დამ. დაანახა, უჩვენა; ასწავლა.
დაარიგა: აცნობა.

رَأَى შრ. رَأَى ნახვა, და-
ნახვა; მსჯელობა, აზრი, გონება;
გეგმა, რჩევა, თადარიგი; გამოც-
დილება; საკუთარი შეხედულება.

رَأَيْتَ შრ. رَأَيْتَ და رَأَيْتَ დროშა.
رَأَى ბილეა.

رَأَى შრ. رَأَى სარკე.

رَبَّ (უ), მასგ. رَبَّ დამ. 1) ჰფლობდა,

სინ. رَبَّكَ განაგებდა, მარ-

თავდა; 2) აღზარდა. სინ. رَبِّي.

رَبَّ შრ. رَبَّ ბატონი. უფა-

ლი, პატრონი. სინ. رَبِّي მმარ-

თველი, ხელმწიფე; الرَّبُّ

უფალი.

رَبُّ الْعَالَمِينَ უფალი სამყა-

როთა. (იხ: رَبِّ الْعَالَمِينَ)

رَبِّ ر. رَبَّ ქალბატონი, დე-
ლოფალი (პირდაპ. მნიშვნელობით).

رَبِّ (მასილის აკუსატივი) შომ-
ღეწო განუსაზღვრელ ნათესაობითთან
რამდენიმე; მცირეოდენი, ბევრი.

رَبِّ ზოგჯერ, ხანდახან, ხში-
რად; ეგების, იქნებ, შეიძლება.

رَبِّ (ი), მასგ. رُبُوض იწევა, მკერ-
დზე იყო დაყრდნობილი (ცხო-
ველი).

رَبِّ შრ. رَبَّ გარეუბანი;
სადგომი.

رَبِّ III. رَبَّ მასგ. رَبَّ სა-

ზღვარზე იღვა ყარაულად;
მტრის საზღვარზე ცხენი დააბა
= მტრის საზღვარს დაბა-
ჯობდა.

رَبَّ ყარაულობა; საზღვრის

დაცვა. შრ. رَبَّ 1) თოკი; კავში-
რი; 2) ქარვასლა (შტრ. ქართ. რა-
ბათი).

رَبَّ საზღვარზე მდგომი ყა-
რაულად.

رَبَّ შრ. სწ. საზღვარზე
მდგომი სამხედრო პოსტი.

رَبَّ (ა, უ), მასგ. رَبَّ 1) მეოთ-
ხედი ნაწილი აიღო; გაამეოთხე-
და; 2) გაზაფხულზე იყო; გაზა-
ფხული გაატარა.

رَبِيعُ الْأَوَّلِ გაზაფხული რეიე

رَبِيعُ الْآخِرِ არაბული

კალენდრის მესამე და მეოთხე თვეების სახელი. *

رَبِيعَةٌ რაბიეცა, მამ. საკ. სახ.

رَابِعٌ მეოთხე.

أَرْبَعٌ მდ. ოთხი.

أَرْبَعُونَ ორმოცი.

الرَّابِعَاءُ ოთხშაბათი.

رَبَا (რე), მასდ. رَبَوٌ გადიდდა, გამრავლდა (ქონება); გაიზარ.

და, ამალდა. II. رَبَى მასდ.

رَبِيَةٌ * დამ. აღზარდა, გამოკვება;

უვლიდა. V. تَرَبَّى აღიზარდა, გაიზარდა.

رَابِيَةٌ მდ. რაპი ბორცვი.

رَبِيَةٌ აღზარდა, კვება. მოვლა.

رَبَّ (რე), მასდ. رَبُّ ოყო უძრავი, მუღმივი, მტკიცე; იღვა

სწორად, მტკიცედ. II. رَبَّ უძრავი გახდა; დამ. დაღვა, მოათავსა, თანამდებობაზე დანიშნა, განაწესა; თანამიმდევრობით დააწყო, გაანაწილა.

رَبٌّ მდ. رَبٌّ ხარისხი, საფეხური; წოდება, ღირსება: თანამიმდევრობა.

مَرَاتِبٌ مَرْتَبَةٌ საფეხური, ხარისხი; წოდება, ღირსება, თანამდებობა.

رَتَقَ (რე), მასდ. رَتَقٌ დამ. შეკერა, დაკერა, დააკერა (ტანსაცმელი).

رَجَبٌ 1) მუსლიმანური წელიწადის მე-შვიდე თვის სახელი; 2) მამ. საკ.

სახ. რაჯაბი. رَجَبٌ (<ჩრდ. -კავკ. <

არაბ. رَجَبٌ ორ მსახდრეული ნაწილაკი მომდევნო საკუთარი სახელისა) მამ. საკ. სახ. რაჯაბილი. *

رَجَبٌ ოს. رَجَبٌ

رَجَحَ (ა, ი), მასდ. رَجَحَانٌ რაჯი გადასძლია (სასწორის თასმა); უპირატესი იყო, სჯობდა (აზრი, გონება).

رَاجِحٌ დამძლევი (სასწორის თასი); უპირატესი (აზრი, გონება). *

رَجَعٌ (ი), მასდ. رَجَعٌ

დაბრუნდა; ოს. რაჯი დაუბრუნდა, მისდევდა, უკავშირდებოდა; ბ ნ ით დააბრუნა, ბ ოს ოს

ნ-ებოთ დაუბრუნა. III. رَاجِعٌ დამ. გაიმეორა; შეუბრუნდა (ავადმეყოფობა);

رَاجِعَةٌ بِالْقَوْلِ უპასუხებდა მას. ელაგებოდა

მას. VIII. اَرْتَجَعْ დაბრუნ-

და; თავი შეიკავა; დმ. დაი-
ბრუნა.

رجوع დაბრუნება.

رَجُلٌ (ა), მასღ. رجل უფესით ნიდიოდა.

رجل ჩვეულებრივ მდ. სქ. მრ.

أرجل ფეხი.

رجل მრ. رجال კაცი, მავაკაცი.

رجل მრ. رجال, رجالة

ქვეითი, ქვეითი ჯარისკაცი.

رجل (უ), მასღ. رجم დმ. ქვა და-
ჭკობნა, ქვით ჩაქოლა.

رجب (უ), მასღ. رجب, راحة და

رجب (ა), მასღ. رجب იყო ფარ-

თო, ვრცელი. ანტ. راحة II.

رجب აკ. და راحة მიესაღმა.

مرحب სიერცე, სიფართოვე;
ფართო, ვრცელი ადგილი.

مرحباً შენ მოხვედი ფარ-

თო, ვრცელ ადგილას=კეთილი
იყოს შენი მობრძანება (მისალ-
მების ყორმულა).

ترحب მისალმება, სალაში.

رحيل, رحل (ა), მასღ.

ترحال გაეზავრა, გაემართა

اليه და იქიდან نحوه

იქითკენ, მისკენ; رحل (ა), მასღ.

رحل დმ. შეიკაზმა (აქლემი); შეჯდა.

ترحال წასვლა, გამგზავრები,
მგზავრობა.

رحمة (ა), მასღ. رحمة, رحمة

შეიწყალა, შეიბრაღა, მოწყა-
ლება მოიღო; ძიუტევა, აპატი.

الله رحمة الله აღლაპიმც შეიწყა-

ლებს მას.

رحمة შეწყალება, მიტევენა, პა-
ტიება, წყალობა.

رحمان მოწყალე, შემწყალებელი;

الرحمن (ებრ.-არამ.) მოწყალე
(აღლაქის ეპითეტი).

رحيم მრ. رحيم მოწყალობელი,

მოწყალე; الرحيم მოწყალობე-

ლი (აღლაქის ეპითეტი).

راح მოწყალე, მწყალობელი.

مرحوم მდ. ნ. 1) შეწყალებული;
საწყალი; 2) განსვენებული.

أرحب, راحا მრ. راحا და رحي

მდ. სქ. 1) ზეინირი (წისქვილს
სახვარბლე); 2) (ხელის) წისქვილი.

رُخَص (უ), მასღ. رخص იათვი იყო; გაიაფდა.

رخص მღ. ۵, იათვი.

رَد (უ), მასღ. رد, مرد დამ. დაბრუნა, მიაბრუნა, უკუაქცია, უკან მიაქცია; ა. ა. الى ნ-ით

დაუბრუნა, გაუგზავნა; ل رد დაუბრუნდა მას; მიუგო, უპასუხა;

დაუბრუნა رَدَهُ الْجَوَابَ მას პასუხი=უპასუხა, მიუგო

მას; رَدَّ عَلَيْهِ الشَّيْءَ დაუბრუნა მას იგი; არ მიიღო

მისგან იგი; رَدَّ الشَّيْءَ გაიმეორა იგი;

რას იგი; رَدَّ كَلِمَاتًا იგი ურჯულად. II. دَرَدَ დამ. უკუაქცევდა პოლში; უკან აბრუნებდა;

ხშირად იწეორებდა. V. تَرَدَّدَ ხშირად ბრუნდებოდა; იმეორებდა, ნახულობდა الى ნ-ით დროგამოშვებით.

1) გარდადებდა, ნოშორებდა; უარი; 2) დაბრუნებდა, უკან მიცემა; 3) პასუხი.

رَدَّ (ა), მასღ. رَدَّ შეამაგრა (კედელი), გაამაგრა.

رَدَّ مَر. ۴ آرد საყრდენი; შემწე.

მთარეული.

رَدَّ (ა), მასღ. رَدَّ დამ. შეაკავა, დააკავა; رَدَّ نَفْسَهُ თავი შეიკავა.

رَدَّ (ი, უ), მასღ. رَدَّ ამოავსო (ხვრელი), დაუცო.

رَدَّ مَر. رَدَّوْمُ ზღუდე; ხვრელი.

رَدَّ يَنْبِي رَدَّ يَنْبِي ბენუ რუდაფ-

ნო, ტომის საკ. სახ. ტომი, რომელსაც ეკუთვნოდა უშნუ, დანარაკანი და სხ. ქალაქები.

مَرْزُقَةٌ (ა), მასღ. رَزَى, رَزَا

ორმ. დამ. (აგრეთვე فى ნ-ით), მოსტატა (რისამე ნაწილი).

رَزَقَ (უ), მასღ. رَزَقَ ორმ. დამ. მისცა, მიანიჭა (ნივთიერი ან სულიერი რამე). IV. أَرْزَقَ დამ.

მისცა, მიანიჭა. VIII. اِرْتَزَقَ

ღებულობდა ულუფას (ჯარისკაცი), საზრდოს, ხელფასს.

رَزَقَ * (← არამ. ← სპარ. rōzīk

„ღლითური საზრდო“) არსებობის სახსარი, ქონება, სიკეთე, სიმდიდრე; ხელფასი (შღრ. მგ. ქართ. როჭიკი).

مَرْتَزِقٌ მღ. ۵, ხელფასის მქონე, ვინც ღებულობს უოველ-

ღლითურ ულუფას, საზრდოს.

ხელდას; ჯამაგირიანი, „მო-
ჯამაგირე“.

რსაჲ (სპარს.) მრ. რსაჲ ოლ-
ჲი, მხარე.

რსაჲ (ა), მასდ. რსაჲ წყნარი სვლა

ჰქონდა (აქლემს). III. რსაჲ
დამ. ურთიერთობა დაამყარა
მოციქულების ან წერილობითი

საშუალებით. IV. რსაჲ ან

რსაჲ გაგზავნა; რსაჲ

გაგზავნა ის მასთან, გაუგზავ-
ნა მას.

რსაჲ მრ. რსაჲ მოციქული (უპ-
თავრესად ღვთისა); მივლინე-

ბული, ელჩი. რსაჲ ან რსაჲ

რსაჲ ალლჲჲის მოციქული, ჩვეულებ-
რივ იგულისხმება მუჰამმადი.

რსაჲ მრ. რსაჲ ეპისტოლე;

წერილი; სტატიი.

რსაჲ = რსაჲ.

რსაჲ (უ), მასდ. რსაჲ აღნიშნა; და-
ნიშნა, მოხაზა; აღწერა.* II.

რსაჲ აღნიშნა, ნიშანი გაუქეთა;
მოხაზა.

რსაჲ მრ. რსაჲ 1) ანაბეჲ-
ღი. ნახაზი; 2) ყვალა; 3) წესი,

* ჩვეულება; რსაჲ გამო, თვის; რსაჲ

რსაჲ მიხედვით, ჩვეულების მი-
ხედვით.

რსაჲ (უ), მასდ. რსაჲ უძრავი იყო;
ლუზაზე იღვა (გემი).

რსაჲ მრ. რსაჲ ნაკსადგური.

რსაჲ (ა), მასდ. რსაჲ რსაჲ,

მასდ. რსაჲ სწორი, გეგმარითი
გზით მიდიოდა (ჩვეულებრივ გა-
დაღანითი, უმთავრესად სარწმუნოე

ზრივი მნიშვნელობით). IV. რსაჲ
დამ. სწორი, კუშმარითი გზით

მიჰყავდა. X. რსაჲ = I.

რსაჲ სწორი, კუშმარითი გზით
მავალი, მართლმორწმუნე.

რსაჲ = რსაჲ = რსაჲ
რსაჲ ალ-რაშიდი, ახანანო ხალიფა
(170/786—193/809 წლ.).

რსაჲ მართალი; კუშმარითი მო-
ძღვრების მიმდევარი; الرخلفاء

რსაჲ მართლმორწმუნე

ხალიფები (ანუ იწოდებოდა პირვე-
ლი სამი ხალიფა)

رَفَفَ (უ, ი), მასღ. رَفَفَ ამოწრუ-
პა, დაწრიტა (წყალი).

رَضَ II. رَضَّ დამ. ტყვიით
დაფარა.

رَضَّ ر. ტყვიი; კერძ. ო.

مرصص ტყვიით დახურული,
ტყვიით დაფარული, რასაც
ტყვია აქვს მოვლებული; მღ.

رَضَعَ (ა) და رَضَع (ი, ა), მასღ.

رَضَاعَةٌ ძუძუს სწოვდა.

رَضِيَ, رَضِيَ და სხ. შემოკლება ფორ-
მულის رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
და სხ. رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا

رَضْوَانٌ, رَضِيَ, მასღ. رَضِيَ (ა), მასღ.

مرضاة კმაყოფილი იყო عليه,
და მით; კეთილგანწყობილი

იყო; رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ალღაპი-

მცაა კმაყოფილი მით, ალღა-
პიმც მოუვლინებს მას სი-
კეთეს.

راضٍ მღ. ო; მრ. رضاء კმაყოფი-
ლი; კეთილგანწყობილი.

رَطَّبَ (უ), მასღ. رَطَّبَ რიყონოტიო,
სველი; წვენანი.

رَطَّبَ ახლად მოწყვეტილი, მწიფლ
ფინიკი. კერძ. رَطْبَةٌ.

رَعَدَ (უ), მასღ. رَعَدَ ძრწოდა.
თრთოდა შიშისაგან, შეშინდა.

رَعَى (ა), მასღ. رَعَى, رَعَا სძოვ-
და (საქონელი; رَعَى الغنم
მწყსიდა (წვრილდებდა) საქონელს:

رَعَى მასღ. رَعَا ეარაულობ-
და, იცავდა. III. رَاعَى დამ.
უეარაულებდა; თვალყურს ადევ-

ნებდა; ზრუნავდა, ყურადღებას
იჩენდა; პატივს სცემდა; წეს-
რიგს იცავდა. X. اسْتَرَعَى დამ.

სთხოვდა ემწყსო, სთხოვა
თვალყური ედევნებინა.

رَعِيَةٌ მრ. رَعِيَا სანწყსო; ქვე-
შევრდობინი.

مرعى ვისაც თვალყურს ადევ-
ნებენ, მწყსილი, მომწყსილი.

مرأعاً თვალყურის დევნება;
დაცვა (წესრიგისა); ყოფა-ცხო-
ვრება.

رَغِبَ (ა), მასღ. رَغِبَ, رَغَبَ დამ. რ-

ღი-ით სწადდა, ძლიერ უნ-
დოდა; მიისწრაფოდა.

رَغِبَ ძლიერი სურვილი, გულის-
წადილი.

رَغِبَ (ა), მასდ. رَغِبَ დამ. აიძულა,
იძულებულყო عليه ის (გაეკე-
თებინა).

رَفَعَ (ა), მასდ. رَفَعَ დამ. ასწია,
აამალლა; აიღო, წაიღო; رَفَعَهُ

المحاکم الى მსაჯულთან, მმარ-
თველთან მიიყვანა გასასამართ-
ლებლად. VIII. اُرْتَفَعَ იყო

აწეული, აღმართული, ამაღლე-
ბული, მაღალი; ამაღლდა, ავი-
და (მზე); ამოვიდა, გადმოვიდა;
შემოვიდა (შემოსავალი და სხ.)
იყო წაღებული, გატანილი; გაი-
ტანეს.

مُرْتَفَعٌ მდ. ე, აღმართული.

رَفِقٌ (უ), მასდ. رَفِقٌ იყო ნაზი,
კეთილგანწყობილი, ალერსიანი

به. და عليه მის მიმართ. III.

رَافَقٌ დამ. გაუაზხანავდა, და-
უმეგობრდა, გაუთანამგზავრდა.

رَفِيقٌ მდ. ნაზი, ალერსიანი,
თავაზიანი; მრ. رُفَقَاءٌ ამხანავი,
მეგობარი; თანამგზავრი.

مِرْفَقٌ მრ. مِرَافِقٌ სასარგებლო
საგნები.

مِرَافِقَةٌ მეგობრობა.

رَقِيَ (ი), მასდ. رَقِيَ ემონებოდა, დაე-
მონა.

رَقِيقٌ კრებ. მონა, მდ. ე.

رَقِبَ (უ), მასდ. رَقِبَةٌ დამ. უყარა-
ულეზბდა, თვალყურს ადევნებ-
და; მასდ. رُقُوبٌ იცავდა, იფა-

რავდა. III. رَاقِبٌ დამ. უყარა-
ულეზბდა; უფრთხილდებოდა;
იფარავდა, იცავდა. *

رَقَبَةٌ მრ. رِقَابٌ მონა. *

رَفَعٌ (ა), მასდ. رَفَعٌ დააკერა,
სადგმელი, დაადგა (ტანისა-

მოსს). — رَفَاعَةٌ (უ), მასდ. رَفَاعَةٌ
იყო უკეუო, ბრიყვი.

رُفَعَةٌ მრ. رُفَعٌ, رُفَاعٌ 1) სადგმე-

ლი (ტანისამოსის დასაყერე-
ბელი ნაქერი); 2) ქალაქის ნა-
ქერი; წერილი, ბარათი (შდრ.
ქართ. რ უ ქ ა; რ უ ქ ა).

رَقَمٌ (უ), მასდ. رَقَمٌ მოხაზა, და-
ხაზა, დაწერა; დაბეჭდა; ზო-
ლები გამოიყვანა (ქსოვილზე).

• رَقْمٌ ზოლებიანი ქსოვილი; ციფრი.

• مَرْقُومٌ დაწერილი; დაბეჭდილი; ზოლებიანი.

• رَقِي (ა), მასღ. رَقِي აცოცდა, ავი-

და მასზე. VIII. اَزْتَقَى აცოცდა, ავიდა აჲ და აჲ მასზე.

• رَقِيَةٌ ეფ. სავ. სახ. რუკაია (და არა რუქაია).

• رَكِبَ (ა), მასღ. رَكُوبٌ ა. და على

ნ.ით 1) შეჯდა (ცხენზე, გემზე და მისთ.); رَكِبَ الْمَجْرَ მოგზა-

ურობდა ზღვით; رَكِبَ اللَّيْلَ

ღამით გაემგზავრა; 2) მხედ-

რობდა; رَكِبَ عَلَيْهِ ამხედრდა

ნის წინააღმდეგ.

• رُكْبَانٌ რ. რ. رَبَّ. رَاكِبٌ მღ. რ. მღ.

ცხენოსანი, ნხედარი.

• مَرَكِبٌ მრ. مَرَاكِبٌ „საზედარი,“

ყველაფერი, რაზედაც აღბე-
ბიან, რაზედაც ჯდებიან; გემი,
ეტლი.

• مَرَكِبَةٌ მრ. مَرَاكِبٌ ეტლი,

ურემი, ვაგონი (შღრ. ქართ. მარქაფა).

• رَكْضٌ (უ), მასღ. رَكْضٌ ფეხს ურ-

ტყამდა; رَكْضَ الْفَرَسِ (დგზი) ჰკრა ცხენს; გააჰგენა ცხენი..

• رَكَّعَ (ა), მასღ. رَكُوعٌ დაიღუნა, წელში მოიღუნა (ლოცვის დროს).

• رَكْعَةٌ მრ. رَكَعَاتٌ წელში მო-
ხრა, დაჩოქება; (ორი) მუხლმო-
ყრა (ლოცვის დროს), რომელ-
საც მისდევს წელში ნოხრა.

• رَكَنٌ (უ, ა), მასღ. رُكُونٌ ზიიხარა
აჲ მისკენ; ეყრდნობოდა; ესაგ-

და, იმედოვნებდა მას. სინ. اعْتَمَدَ.

• رَكْنٌ მრ. أَرْكَانٌ კუთხე; საფუ-
ძველი, საყრდენი; ჯარი; გვარი,
ნათესაობა; ნიშნდევარნი; ძლიერ-
ება; შემთხვევა, ანბავი.

• رَمَحَ (ა), მასღ. رَمْحٌ დამ. შუბით
განგმირა.

• رَمْحٌ მრ. رِمَاحٌ შუბი.

• رَامِحٌ მღ. შუბოსანი.

• رَمَضَانٌ რამაზანი, მუსლიმანური წლი-
მეცხრე თვე (ჩვეულებრივ იხმარებ-

წინამავალ شهر „თვე“ სიტყვა-
სთან).

• رَأٍ
რასა სასურველი, სანარტელი.

• رَأٍ
რასა მიმდევარი, მოწაფე; სუფის
მოწაფე.

رَأٍ (უ), ვულგ. რს. رَأٍ.

• رَأٍ
რასა კრებ. რუსები. მიმართ. რَأٍ

მდ. რ. რუსი; რუსული.

رَأٍ (< ქართ. რუსუდანი) დედ.
საქ. სახ. რუსუდანი. *;

• رَأٍ
რასა რ. رَأٍ, رَأٍ ველი,

მდელი; ბალი.

• رَأٍ *
! رَأٍ (< 'Ραμαζοι) რომაელები,
ბიზანტიელები; მართლმადი-

დებელი ქრისტიანენი; بحر الرَأٍ

ხმელთაშუა ზღვა. მიმართ.

• رَأٍ
რასა მდ. რ. 1) ბერძნული; 2) ბერ-

ძენი-ბიზანტიელი.

**

• رَأٍ
რასა (ა), მასდ. რ. რ. ბევრი

დალია მდ იგი; წყურვილი მო-

იკლა; رَأٍ (ი), მასდ. رَأٍ

გადმოსცა (ამბავი, მოთხრობა)
ან მისი სიტყვებისაგან, ამბობ-

და, رَأٍ الشمر

ამბობდა, ჰყვებოდა ლექსს ზე-
პირად.

• رَأٍ
რასა მდ. რ. მრ. رَأٍ მთქმელი,

მომთხრობი, გადმომცემი.

• رَأٍ
რასა სპარს. ქალაქი რეი, 13 კი-
ლომეტრზე თეირანის სამხრეთ-აღმო-

სავლეთით; მიმართ. رَأٍ.

• رَأٍ (ი), მასდ. رَأٍ დამ. შეაშ-
ფოთა; ეკვი აღუძრა, დააეკვიანა.

• رَأٍ 1) შეშფოთება; 2) ეკვი; 3

• رَأٍ ეკვი არაა, უეკველად.

• رَأٍ მრ. رَأٍ განგაში, შეშ-
ფოთება; ეკვი.

ز

• زَأٍ
ზაი (აი) არაბული ანბანის მეთერთ-
მეტე ზასო. სათვლავში აღნიშნავს
7-ს.

• زَأٍ
ზაი დგ. სახ. ზადანი.

• زَأٍ (ა), მასდ. زَأٍ ღრიალებდა

(ლომი).

• زَأٍ
ზაი (აი) ღრიალი (ლომისა).

• زَأٍ
ზაი კარაქი; ჯერმ. زَأٍ
ნაქერი; ნაღები.

• زَأٍ
ზაი მრ. زَأٍ ნაგავი; საწებე-

زَجْرٌ (ჟ), მასდ. ❶. ზჯერ. უყვირო-

და; აკავებდა. VII. أَنْزَجْرَ მო-

ეშვია, თაფი დაანება عنه მას.

زُحُوفٌ (ა), მასდ. ❶. زَحْفٌ (ა), მასდ.

ხოხავდა, ფოფხავდა; ნელა მი-
დიოდა.

زَحْمٌ (ა), მასდ. ❶. زَحْمَةٌ (ა), მასდ. ❶. زَحَامٌ (ა), მასდ.

(ხალხმა). VI. تَزَاحَمُوا ერთმა-
ნეთს ავიწროვებდნენ; ერთმა-
ნეთს სრესდნენ (ხალხი). VIII.

ازْدَحَمَ შექუჩული იყო (ხალხი),

წეწკვა-გლეჯა იყო (ხალხისა).

زُرَّارَةٌ (ა), მასდ. ❶. زُرَّارَةٌ (ა), მასდ. ❶. زُرَّارَةٌ (ა), მასდ.

და, დათესა..
زُرْعٌ (ა), მასდ. ❶. زُرْعَةٌ (ა), მასდ. ❶. زُرْعَةٌ (ა), მასდ.

1) თესვა; ❷. زُرْعٌ (ა), მასდ. ❶. زُرْعَةٌ (ა), მასდ. ❶. زُرْعَةٌ (ა), მასდ.

❶. زُرْعَةٌ (ა), მასდ. ❶. زُرْعَةٌ (ა), მასდ. ❶. زُرْعَةٌ (ა), მასდ.

زَرِقٌ (ა), მასდ. ❶. زَرِقٌ (ა), მასდ. ❶. زَرِقٌ (ა), მასდ.

რი; ლურჯი.

زُرَيْقٌ (ა), მასდ. ❶. زُرَيْقٌ (ა), მასდ. ❶. زُرَيْقٌ (ა), მასდ.

زُرُقٌ (ა), მასდ. ❶. زُرُقٌ (ა), მასდ. ❶. زُرُقٌ (ა), მასდ.

ციხფერი, ლურჯი; الْأَزْرُقُ (ა), მასდ. ❶. الْأَزْرُقُ (ა), მასდ.

أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ عَلِيٍّ (ა), მასდ. ❶. أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ عَلِيٍّ (ა), მასდ.

أَبْنُ الْأَزْرُقِ الْفَارِسِيُّ (ა), მასდ. ❶. أَبْنُ الْأَزْرُقِ الْفَارِسِيُّ (ა), მასდ.

მუსულმანი იბნ ფალი იბნ ალ-აზრაყ
ალ-ფარისი, ისტორიკოსი, ავტორი
შაიქარაყინის ისტორიისა (წერდა
572/1176 წლის ახლო ხანებში).

زُرْقَانٌ (ა), მასდ. ❶. زُرْقَانٌ (ა), მასდ. ❶. زُرْقَانٌ (ა), მასდ.

ზურკანი (შერ).
زَعَمٌ (ა), მასდ. ❶. زَعَمٌ (ა), მასდ. ❶. زَعَمٌ (ა), მასდ.

ვარაუდობდა, ამტკიცებდა, ამბობდა, აზრი
გამოთქვა.

زَعْمٌ (ა), მასდ. ❶. زَعْمٌ (ა), მასდ. ❶. زَعْمٌ (ა), მასდ.

აზრი, ვარაუდა, ფიქრი.
زَلٌّ (ა), მასდ. ❶. زَلٌّ (ა), მასდ. ❶. زَلٌّ (ა), მასდ.

ზალი (ა), მასდ. ❶. زَلٌّ (ა), მასდ. ❶. زَلٌّ (ა), მასდ.

ფეხის დაუსხლტა; წაი-
ბორბოკა, წაიფორბილა.

زَلَّةٌ (ა), მასდ. ❶. زَلَّةٌ (ა), მასდ. ❶. زَلَّةٌ (ა), მასდ.

ფეხის დასხლტომა, წაც-
ლომა; შეცდომა, დანაშაული.

زَلَزَلٌ (ა), მასდ. ❶. زَلَزَلٌ (ა), მასდ. ❶. زَلَزَلٌ (ა), მასდ.

ძრევდა, არყევდა, არხევდა. II.

تَزَلَزَلَ (ა), მასდ. ❶. تَزَلَزَلَ (ა), მასდ. ❶. تَزَلَزَلَ (ა), მასდ.

შეინძრა, შეიარხა, შე-
იჩყა; იძრა (მიწა).
زَلَزَلَةٌ (ა), მასდ. ❶. زَلَزَلَةٌ (ა), მასდ. ❶. زَلَزَلَةٌ (ა), მასდ.

زَلِقَ (ა), მასგ. زَلِقَ ფეხი, დაუ-
სხლტა. სინ. زَلَّ დასრიალდა,
ჩანოსრიალდა.

زَلِقَ გლუვი, გლასი, სრიალა.

زَمَعَ IV. أَزَمَعَ გადასწყვიტა,
დააპირა.

زَمِنَ (არამ. ܙܡܢ) დრო,
უამი (შერ. ქართ. უამი, სომხ.
ժամանակ).

زَنْبَقِي ყრ. ზამბატი (შერ.); ყრმ. მ.
პიატინტი, ლილია.

زَنْد მრ. زَنْد კვესი.

زَنْوَةٌ დგილი ჩრდილო-კავკასიაში
ზუნუ.

زَهَدَ (ა), მასგ. زَهَدَ, زَهَادَةٌ სურ-
ვილი არ ჰქონდა, თავი შეიკავა,
უარი სთქვა ფიმასზე. ანტ. رَغِبَ.

زَهَرَ (ა), მასგ. زَهَرَ ბრწყინავდა,
ანათებდა (მთვარე).

زَهْرٌ 1) ფერი, შუქი; 2) მრ. أَزْهَارٌ
ყვავილი.

زَهْرَةٌ — الزهرة პლანეტა ვენერა.

زَهَابٌ რიცხვი, რაოდენობა, სიმ-

რავლება: قَتَلَ زُهَابًا ثَلَاثِينَ أَلْفًا

მოკლა ოცდაათი ათასის რაო-
დენობით.

زَوْجٌ II. زَوْجٌ დამ. შეაუღლა, შერ-
თო إليه და ბიგი (ყოლად). IV.

أَزَّوَجَ ორმ. დამ. შერთო (ყო-
ლად). V. أَتَزَّوَجَ ან ბ ნიბ

შეირთო, დაქორწინდა; تَزَوَّجًا
ყოლად შეირთო; تَزَوَّجَتْهُ ცო-
ლად გაჰყვა, მისთხოვდა.

زَوْجٌ (არამ. ܙܘܓ \leq ბერმ.

ჯანჯიცი უღელი, წყვილი) მრ.

أَزْوَاجٌ (პირველად წყვილი, შემდეგ)
ნაწილი წველისა; მეუღლე;
ქმარი.

زَوْجَةٌ მრ. زَوْجَاتٌ მეუღლე. ცო-
ლი.

زَوْجَانٌ წყვილნი.

زَادَ (უ), მასგ. زَادَ მოიზარადა, მა-
რავი გაიკეთა.

زَادَ მრ. أَزْوَادٌ მარავი, საგზალი.

زَارَ (უ), მასგ. زَارَ, زِيَارَةٌ
დამ. მოინახულა.

زِيَارَةٌ მონახულება.

مَزُورٌ მონახულებული.

زُوقَالٌ კანაენის მსგავსი ხელი.

زَالٌ (უ; I. 3. მს. რ. პერფ. زَيْتٌ) მოშორდა, გაშორდა; მოსპო; წარიხოცა; წარხდა; განქარვდა;

هُنَا زَالٌ წარვიდა, წარიხოცა; გადაიხარა (დასავლეთისაკენ,

მზე); (ა, I. 3. პერფ. زَيْتٌ), მო-

აშორა, განაშორა, წარხოცა; თავი დაანება; ჩვეულებრივ უარყოფით

ნაწილაკებთან: مَا زَالَ, იმპ. لَمْ يَزَلْ თავი არ დაანება, არ შეწყვიტა,

არ მოეშვა; مَا زَالَ حَتَّى მო-

მოეშვა, სანამ... فَمَا يَزَالُوا

مَعَهُ عَلَى هَذَا وَمِثْلِهِ حَتَّى

ასე და ამგვარად არ მო-

ეშენნ მას, სანამ... IV. أَزَالَ

განაშორა, შოაშორა; წარ-

ხოცა; მოსპო, განაქარვა.

أَزَالَةٌ მოშორება; განგდება, მო-

სპობა; წარხოცვა; განქარვება.

مُزِيلٌ განმგდები, ნომშორებე-

ლი, უკუმტეციელი.

زَيْتٌ (<არამ. זַיִת׀ „ზეთის ხი-

ლი“) ზეთის ხილი (პერს. ქართ. ზეთი).

زَيْتُونٌ ზეთის ხილის ხე (პერს. ქართ. ზეთის ხე).

زَادٌ (ი); მასგ. زَيْدَانٌ; (1) مُزِيدٌ

ლაუც. გადილდა, გამრავლდა; عَلَى ن-ით გადააქარვა; 2) გარღმ. შე-მატა, მიღმატა, გაუმრავლა.

زَيْدٌ მამ. საკ. სახ. ზეიდი.

زَيْدَانٌ მამ. სწ. გამრავლება, გა-

დიდება, მომატება; ნარჩენი, მეტი.

زَيْدٌ მეტი; وَنَا زَيْدٌ მეტი-

ნაკლებად, მეტად თუ ნაკლებ,

სოტად თუ ბევრად.

زَيْدٌ მამ. საკ. სახ. იეზიდი

زَيْدٌ მამზადი, საკ. სახ. მამ და

مُزِيدٌ მომისა; მიმარ. مُزِيدٌ.

زَيْرٌ მამ. საკ. სახ. ზირაქი.

زَيْرٌ მამ. საკ. სახ. ზირაქი.

زَيْرٌ მამ. საკ. სახ. ზირაქი.

زَيْرٌ მამ. საკ. სახ. ზირაქი.

زَيْرٌ მამ. საკ. სახ. ზირაქი.

زَوْلٌ (ა), იხ. زَوْلٌ.

زَانٌ (ი), მასგ. زَيْنٌ მორთო, მო-

კაზმა.

زَيْنَةٌ მორთულობა; მოკაზმუ-

ლობა.

زَيْنَدَارٌ სოფ. სახ. წინანდარი

ز نطه წუნტა, ხუნძურად დიდოეთი.*

ز نطه მრავ. დიდოელები.

س არაბული ანანის მეთორმეტე

სახო. საფლავში აღნიშნავს 60-ს.

س შემოკლებული سوف ნაწი-
ლაკი. რომელიც დაერთვის იმპერფექ-
ტის ფორმას და მას მყოფადის მნიშ-

ვნელობას ანიჭებს: سكت დაწერს.

سايه. სახ. ადგილისა თუ წისქვი-
ლის (?).

سار (ა), მასდ. سار დარჩა, მორ-
ჩა.

سار დანარჩენი, მონარჩენი,

დარჩენილი; სხვა, ყველა.

** س (ა), მასდ. سام, سامة დამ. შე-
იძულა, შეიზიზლა, აგრეთვე
من ნ.ით.

سبا საბა, მამ. და ტომის სა. სახ.

سب (უ), მასდ. سب დამ. აგინებ-

და, ლანძლავდა. II. سب მიზეზი
მიუთითა; გამოიწვია; საშუალება
პოვა: შექმნა პირობა, მიზეზი, სა-
ფუძველი.

سب მრ. اسباب 1) აოკი; 2) გზა;
საშუალება; 3) მიზეზი, საფუძველი.*

سب მიზეზით, მიზეზის გამო.

سبت (ი, უ), მასდ. سبت ისვენ-
ებდა, არ მუშაობდა; შაბათს
უქმობდა.

سبت (< არამ. סבת; < ებრ. סבת) მოსვენება;

يوم السبت ან السبت შაბათი.

سباح (ა), მასდ. سباح ცუ-
რავდა, გასცურა; به ماسه მასში;

سبح გააცურა. II. سبح (< არამ. סבח) აქებდა, აღი-

დებდა (ყოველივეს იგულისხმება)
ღმერთს.

سبحان ქება, დიდება (ღვთისა);

سبحان الله დიდება ღმერ-

თსა; მაღალღვთისა აღი-
დაშორებულ არს (ღმერთი) იმი-
საგან (რასაც მას მიაწერენ).*

سبحه შვიდი.

سبحه მტაცებელი ნადირი,
ლომი.

سبحون სამოცდაათი.

سبحه მეშვიდე.

سَبْعُ اسْبُوعِ შვიდეული,

კერა, შვიდი დღე.

سَبْعُ (უ), მასდ. سَبْعُ იყო უბეი, მრავალრიცხოვანი (სიმღიდრე, სიკეთე, მადლი).

سَبْعُ უბეი, ვრცელი; სრული.*

سَبَقَ (ი), მასდ. سَبَقَ დამ. წინ უსწრებდა, მოწინავე იყო; გაასწრო;

დაასწრო; سَبَقَ. III. اسبأ

მასდ. سَبَقَ დამ. ცდილობდა

გაესწრო; შეეჯიბრა. VI سَبَقُوا ცდილობდნენ ერთმანეთისათვის ვაესწროთ, ერთმანეთს ეჯიბრებოდნენ.

سَبَقَ მდ. 6, წარსული, წინამაეა-

ლი; გამსწრები. سَبَقَ فَيَسْرَعُ

ში; წინაა, ადრე.

سَبِيلٌ მამ. და მდ, მრ. სბილიკი,

გზა; საშუალება; سَبِيلٌ მოგ-

ზაური. سَبِيلُ اللَّهِ ალლჰისათ-

ვის, ალლჰის გულისათვის, მისი სარწმუნოებისათვის (მდრ. სომხ. 254/9).

سَبْلَانٌ საბალანი, შთა აღარზაღაგანში, არღებლის მასლობლად.

سَبِي (ი), მასდ. سَبِي დაატყვევა, წარტყვევნა (განსაკუთრებით ომში); ორმ. დამ. მოსტაცა, წაართვა.

سَبِي წარტყვევნა, ტყვედ წაყვანა, დატყვევება.

سَبَا და سَبَا საბა, იამანური ტომის

სახელი; سَبَا أَنَهَزُوا გაიფან-

ტენენ სხვა და სხვა მხარეს (მსგავსად საბას ბრძოებისა).

سَبَاء საბა. იამანური ტომის სახელი.

سَبِي კრებ. მდ. 6, მრ. საერ. سَبَا

ტყვე.

سَبِي მრ. سَبِي ტყვე.

**

سَبْتٌ (სებელი) მდ. 6, ექვსი.

سَبْتٌ თექვსმეტი.

سَبْتُونَ სამოცი.

سَبْرٌ (უ, ი), მასდ. سَبْرٌ დაფარა, დამალა.

سَبْرٌ დამფარველი, დამბალველი.

سَجْدَةٌ (უ; < არამ. ܣܝܕܢܐ?) მასდ.

سجود ძირს დაემხო; თაყვანი სცა (შდრ. სომხ. სარկիրყაყანსტ, ძვ. ქართ. „თაყვანის სცემა“).

سجدة თაყვანისცემა; მოწიწებით თავის დაშობა.

مسجد (< არამ. ܡܣܝܕܐ) შდრ.

ქართ. მიზვითი) მრ. مساجد თაყ.

ვანისცემის ადგილი, მეჩეთი.

سجده საკრებულო მეჩეთი

(შდრ. ქართ. მეჩეთი).

سجل (< ბერმ. σ(γ)λλοσ) მრ.

سجلات გრაფიკული სიგელი (შდრ.

ქართ. სიგელი).

سجية მრ. سجا ბუნება, თვისება,

ხასიათი. სინ. طبيعة, خلق.

سحاب ღრუბელი. მრ: سحب

سحر (ა), მასდ. سحر მოაჯადოება.

ساحل მრ. سواحل ნაპირი (მდინა-

როსა, ზღვისა), აიღე (შდრ. სა-

ჯაილი).

سَخْنٌ (უ), მასდ: سَخْنَةٌ, سَخْنَةٌ

ცხელი იყო; გაცხელდა.

سَخْنٌ მდ. س, ცხელი. ანტ. سَارِدٌ.

سَخَا (უ), მასდ. سَخَا იყო გულუხვი,

ხელგაშლილი. სინ. جَادٌ.

سَخَا სიუხვე; გულუხვობა, ხელგაშლილობა.

سَخْمٌ ქალ. სოხუმი.

سَدٌ (უ), მასდ. سَدٌ დახურა, დახშა,

თავი დაუცვა; ზღუდე აღმართა.

سَدٌ მრ. سُدود ზღუდე, ღობე,

ბარიერი; დაბრკოლება.

سَادٌ საცავე; დაცვა.

سَدِي سეი. სქ. და რიცხ. უყურად-

ღებოდ მიტოვებული, უსარგებ-

ლო; ზნის. უსარგებლოდ, მოუ-

ფიქრებლად, ტყუილ-უბრალოდ.

سَرٌّ (უ), მასდ. سَرٌّ, سرور დამ. ახა-

რებდა, ამხიარულებდა, აართობ-

და; გაახარა; გააბედნიერა;

سَرٌّ მასდ. سرور უხაროდა, ბედ-

ნიერი იყო. პ ნით მით. IV.

سَرٌّ დამ. მალაგდა, საიდუმლოდ

ინახავდა; საიდუმლოდ შეა-

ცულობდა (ამბავი); გაამჟღავნა,

სრ შრ. ^{سِرٌّ} أسرار საიდუმლო, საი-

დუმლოება; ^{سِرًّا} سِرًّا საიდუმლოდ,

ფარულად; ჩემად.

^{سُرور} سُرور სიხარული; მხიარულება,

კმაყოფილება. სინ. ^{سُرور} حزن. ^{سُرور} فرح.

სრ შრ. ^{سِرير} أسيرة, ^{سِرير} سرير ტახტი, სა-

წოლი; ^{سِرير} السِرير (პირველად ვითარცა

შემოკლება გამოთქმისა ^{سِرير} صاحب السِرير

„ტახტის მფლობელი; შემდეგ

(ქვეყნის სახელი) სერირი, ავართა მძარე დაღისტანში.

სრ (ა), მასდ. ^{سرب} سرب თავისუფლად

ძოვდა. II. ^{سرب} سرب დამ. ვაგზავენა,

გაუშვა, საძოვრად გაუშვა.

სრ ^{سرج} سرج IV. ^{سرج} أسرج ზეჯაზმა (ცხენი).

სრ ^{سرج} سرج (< არამ. ^{سرج} سرج < სპ. სპ.)

შრ. ^{سرج} سرج უნაგირი.

სრ ^{سراج} سراج (< სპ. სპ. ^{سراج} sirāj), შრ. ^{سراج} سراج

სანთელი, ჩირალი (შდრ).

სრ ^{سراج} سراج შირაქი. ადგი-

ლი: სხ

სრ ^{سرح} سرح (ა), მასდ. ^{سرح} سرح თავისუფ-

ლად ძოვდა. სინ. ^{سرح} سرح II. ^{سرح} سرح

დამ. გაუშვა საძოვრად.

სრ ^{سرادق} سرادق (< სპ. სპ.) შრ. ^{سرادق} سرادق

კარავი.

სრ ^{سرعة} سرعة, ^{سرعة} سرع (ე), მასდ. ^{سرعة} سرعة

ფი იყო; ჩქარობდა. VI. ^{سرعة} تسارعوا

ჩქარა მიდიოდნენ, ჩქარობდნენ,

ცდილობდნენ ერთმანეთისათ-

ვის გაეწაწათ; ^{سرعة} إلى الله (ე) ით

ცდილობდნენ მოესწაწათ.

სრ ^{سرعة} سرعة სიჩქარე, აჩქარები, აჩქარებულობა.

სრ ^{سرعة} سرعة ფლავ. უფრო სწრაფი, უსწრაფესი.

სრ ^{سرمایه} سرمایه თევზია ერთგვარი (ქალ-

მანი?).

სრ ^{سرى} سرى, ^{سرى} سرى (ი), მასდ. ^{سرى} سرى

ლამით გაემართა, ლამით მიდიოდა, ლამით მოგზაურობდა. *

სრ ^{سارية} سارية შრ. ^{سارية} سارية სვეტი; ანძა.

სრ ^{سريان} سريان სირიელები, ასურელები.

სრ ^{سطح} سطح (ა), მასდ. ^{سطح} سطح დაფინა, მამფინა.

სრ ^{سطوح} سطوح შრ. ^{سطوح} سطوح სასტორავი, მანი

سَفَر (ი), მასდ. سَفَر გაემგზავრა. III.

سَافِر გაემგზავრა; მოგზაურობდა.

سَفَر მრ. أَسْفَار მგზავრობა, მოგ-

ზაურობა. سَفَر شَهْرَيْنِ ორი

თვის სავალი (მანძილი, სივრცე).

سَفَر بَاشَا საფარ-ფაშა, ახალციხის

მმართველი XVI საუკ. بِلَادِ سَفَر بَاشَا

ახალციხის არაბულ-თურქული სახელ-
წოდება XVI-XVII საუკ. მისი
მმართველის სახელის მიხედვით.

سَفَلَ (უ), მასდ. سَفُول, سَفَال იყო დაბა-
ლი, გაშლილი, ვაკე, დაცემული.

سَفَلَ ელატ. ქვედა, უფრო ქვედა.

سَفِنَة (< არამ. אֶרְבֵּינַן?) მრ. سفن

გემი, ნაეი, ხომალდი.

سَفِيَانُ მამ. სან. სუფიანი.

سَقَطَ (უ), მასდ. سَقُوط დაეცა, და-

ვარდა, გაეარდა, ჩამოვარდა;

დაემხო, დაირღვა; მოსძვრა, დას-
ძვრა 62, 10.

سَقَعَ მრ. سَقَعَ მხარე, ადგილი,

ადგილმდებარეობა.

سَقَى (ი), მასდ. سَقَى დამ. ასვა, შე-

ასვა, დააღვინა.

سَكَا მრ. سَكَا 1) (< ეთიოპ. sakuat)
გზა, ქუჩა; 2) < არამ. אֶרְבֵּינַן

ფულის მოჭრის უფლება; მონე-
ტა (შდრ. ქართ. სიქა).

سَكَّتَ (უ), მასდ. سَكُوت ჩუმად იყო,
გაჩუმდა.

سَكُوت სიჩუმე, გაჩუმება, ჩუ-
მად ყოფნა.

سَكَّرَ (ა), მასდ. سَكَّر, سَكْر მთვრალი
იყო, დათვრა.

سَكْر სიმთვრალე.

سَكْرَات მრ. سَكْرَات სიმთვრალე.

سَكَنَ (უ), მასდ. سَكُون იყო უძრავი,
წყნარი; დაწყნარდა, დამშვიდდა; *

سَكَنَ إِلَى (უ), მასდ. سَكُون

ენდობოდა; سَكَنَ (უ), მასდ. سَكُنِي,

სახლობდა, ცხოვრობ-

და, აგრეთვე فِي وَ فِيهَا IV.

سَكَنَ დამ. დაასახლა.

سَكُون დამშვიდება, დაწყნარება,

მოსვენება; ხმოვნის უქონლობა,

სუქენი. ანტ. خَرَجَ.

سَكِينَةٌ 1) (< ებრ. סָקִינָה) ყოფ-

ნა (ღვთისა), დასწრება (ღვთი-

სა); ღვთაებრივი ზემთაგონება;

2) სიმშვიდე, დამშვიდება.

سَكِين (< არამ. אֶרְבֵּינַן) დანა.

سَاكِن მდ. ო, უძრავი, მშვიდი;

უხმოენო (ასო); შრ. **سَلَان** მცხოვრები.

سَلِين (< არაშ. < ასურ. *masakinnu*)

შრ. **سَلِين** ლატაკი, გლახაკი; სესტი, საცოდავი.

سَل ზრპან. **سَال** ვმინისაგან.

سَل (უ), მასგ. **سَل** იზიშვლა, ამოიღო, ამოიძრო (მახვილი).

سَلِيل შრ. **سَال** 1) ამოწვდილი, ამოღებული (მახვილი); 2) ძე, ვაჟი, შვილი; შთამომავალი; 3) კვიცი; 4) ხერხემალი; 5) ცხენის ტვინი; 6) წმინდა ღვინო.

سَب (უ, მასგ. **سَب** დამ. გაძარცვა, იარაღი და ტანისამოსი წაართვა (მოკლულ მტერს).*

سَلَح შრ. **سَلَحَة** იარაღი.

سَخ (ა, უ), მასგ. **سَخ** დამ. გაატყავა, ტყავი გააძრო.

سَخ გატყავება, ტყავის გაძრობა.

سَدَة (< რუს. *содат*) შრ. **سَدَات** და

سَلَادِيَة სალდათი, ჯარისკაცი.

سَلَسَل მასგ. **سَلَسَلَة** მიაჯაკვეა, შეაჯაკვეა, ჯაკვეით შეკრა, შებორ-

კა. II. **تَلَل** შეჯაკვეული იყო; ერთიერთმანეთს მისდევდა განუწყვეტლად; მომდინარეობდა; წარმომდინარეობდა.

سَلِيلَة (< არაშ. *სლლელე*) შრ.

سَلِيل ჯაკვეი (შდრ. ქართ. სინსილა).

سَلَسَل თანაზიმდევრობა, განუწყვეტლობა, გაბმულობა; მდინარეობა; წარმოშობა.

سَلَط (უ), მასგ. **سَلَاطَة** სძლია.

سَلْطَان (< არაშ. *სლტლან*, *სლტლან*)

შრ. **سَلْطَان** 1) ძალი, ძლიერება; ხელისუფლება, მართვა, განმგებლობა; 2) საბუთი; მოწმობა; 3) სასწაული; 4) სულთანნი, მმართველი. შიშართ. **سُلْطَانِي** მღ.ე.

سَلَف (უ, ი), მასგ. **سَلَف** განვლო, გაიარა; წინ უძღოდა; ადრე მოხდა; ადრე იყო.

سَلَف წარმავალი; წინამავალი, წარსული.

سَلَق (უ), მასგ. **سَلَق** დამ. 1) გადააბრუნა, მიწაზე დაამხო ზურგით; 2) განგმირა (შუბით); 3) მოხარშა;

4) აცოცდა (კედელზე). **تَسَلَّقَ** აგ. და **سَلَقَ** ავიდა, აცოცდა (ხეზე, კედელზე, ანძაზე).

سَلَك (უ), მასგ. **سَلَك** დამ. მიიღოდა მოგზაურობდა; ორშ. დამ. წაიყვანა, გაატარა.

سَلُوك სვლა; ქცევა; ასკეტური ცხოვრება.

مَسَلِكٌ 36. مَسَالِكٌ გზა.

سَلْمٌ სალამასი, სალმასი, ქალაქი და მხარე სპარსეთის აზერბაიჯანში, ურმიის ჩრდილო-დასავლეთით.

سَلْمٌ (ა); مَسَلَدٌ. سَلَامَةٌ, سَلَامٌ, سَلْمٌ,

სლმყო უენებელი, არა საშიშარ მდგომარეობაში; იყო თავისუფალი, განთავისუფლებული ხმ მისგან; გადარჩა, თავი დააღწია. II.

سَلْمٌ და მ. გადაარჩინა, იხსნა მისგან;

سَلْمٌ ნ-ით მისცა, გადასცა, ჩააბარა; سَلْمٌ ნ-ით (უთხრა عَلَيْكَ سَلْمٌ ე. ი.) მიესალმა; წინასწარმეტყველის სახელის წინ (თითქოს როგორც ფრჩხილებში ნათქვამი): صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

და ღმერთს მიეცა, ღმერთს დაემორჩილა; აქედან უბრალოდ:

سَلْمٌ ალლჰიმც აკურთხებს მას

და უმარჯვებს (= მიესალმება).

III. سَلْمٌ და მ. შეურიგდა, დაუზავდა, ზავი შეუქრა. IV. سَلْمٌ

და მ. მისცა, გადასცა إِلَيْهِ მას.

سَلْمٌ (იგულისხმება قَسَمٌ لَهُ

და ღმერთს მიეცა, ღმერთს დაემორჩილა; აქედან უბრალოდ:

سَلْمٌ ალლჰისათვის თავდადებულად გამოაცხადა თავი, ე. ი.

გამუსლიმდა. X. دَامُوا سَلْمًا რჩილდა, დანებდა.

سَلْمٌ საერთ. სქ. ზავი, მშვიდობა, შერიგება.

سَلْمٌ მშვიდობა, ზავი, უშიშროება, უსაფრთხოება.

سَلْمَانٌ მამ. სავ. სახ. სალმანი.*

سَلْمٌ და سَلْمٌ უშიშროება, უსაფრთ-

* ხობა, ხსნა; سَلْمٌ عَلَيْكُمْ მშვიდობა თქვენდა, მისალმების ფორმულა, რომელიც წერილის ბოლოს შეიძლება შეჟოკდეს:

سَلَامٌ; وَأَسَلَامٌ; სალა-

მი, მისალმება; سَلَامٌ; სა-

მოთხე; مَدِينَةُ السَّلَامِ ბაღდადი.

سَلْمٌ მდ. ა, მრ. უენებელი,

დაუზიანებელი, მრთელი; სელიმი

მამ. სავ. სახ. يَنْكِي سَلْمٌ აენი სე-

ლიმი, თურქეთის სულტანი

(გარდ. 682/1574 წ.).

سَلْمَةٌ უშიშროება, უსაფრთხოება; ხსნა; უმწიკვლობა.

سَلْمَانٌ (<არამ.-ებრ. סַלְמָן>). სელემანი, მამ. სავ. სახ.*

سَلْمٌ მრ. سَلَامٌ საერთ. სქ. კიბე.

ხმა. IV. **أَسْمَعُ** დაშ. ასმინა, გაა-
გონა; მიაწვდინა, შეატყობინა,
აცნობა.

سَمِعَ სმენა, გაგონება, მოსმენა;
مَعِ مَعِსმის და ემორჩი-
ლებ.

سَمِعَ კარგი რეპუტაცია, სა-
ხელი.

سَمِعَ შდ. ა, მსმენელი.

سَمِعَ შრ. **سَمِعَ** სასმენელი, ყუ-
რი.

سَمِعَتْ კრებ.: კრძ. ა, თევიზი.

سَمِنَ (ა), მასდ. **سَمِنَ** მსუქანი იყო.

سَمِينٍ შდ. ა, შრ. **سَمِينٍ** მსუქანი,
მსხვილი.

سَمْنَدَر 1) ზოოლ. სალამანდრა;
2) შინ. ასბესტი.

سَمْنَدَر სამანდარი, ზაზართა ძვე-
ლი სატანტო ქალაქი, რომელიც შდვ
პარეობდა ზაზ ალაბეზიდან რვა დღი-
სა და ახალი სატანტო ქალაქითილი-
დან შვიდი დღის სავალზე, მერმინდვ-
ლი თარხუ (3 კილ. მასაჩ-კალიდან).

سَمِي ხს: سم.

سَمَوَاتٍ **سَمَوَاتٍ** შრ. **سَمَوَاتٍ** სკ. შრ. **سَمَوَاتٍ** **سَمَاءٍ**

32.

سَمَوَاتٍ წელი, **سَمَوَاتٍ** და **سَمَوَاتٍ** შრ. **سَمَوَاتٍ** წელიწადი; სინ. **سَمَوَاتٍ** **سَمَوَاتٍ**.

سَمَوَاتٍ შრ. **سَمَوَاتٍ** კბილი; ასაკი, ხნო-
ვანება; მწვერვალი (მთისა); **سَمَوَاتٍ** **سَمَوَاتٍ** მოხუცდა.

سَمَوَاتٍ შრ. **سَمَوَاتٍ** შრ. **سَمَوَاتٍ** ქცევა,
ჩევევა, ჩევეულება; დადგენილება;

سَمَوَاتٍ რელიგ. ტერმ. მუჰამმადის
სუნნა, ე. ი. მისი ქცევა და სი-
ტყევები, შენახული გადმოცემით და
მიღებული სახელმძღვანელოდ მუხ-
ლიმანთათვის.

سَمَوَاتٍ შდ. ა, სნიერი, ხანში შგ-
სული.

سَمَوَاتٍ კრებ.: კრძ. ა, შრ. **سَمَوَاتٍ** თავ-
თავი.

سَمَوَاتٍ (**سَمَوَاتٍ** < სუმბატი) შაშ. საგ. სახ.
სუმბატი.

سَمَوَاتٍ შრ. **سَمَوَاتٍ** დრო-
შა; სადროზე, * აღმინისტრაციული
ერთეული ძველად თურქეთში.

سَمَوَاتٍ (უ), მასდ. **سَمَوَاتٍ** ეყრდნობოდა
إِلَيْهِ მას. სინ. **سَمَوَاتٍ**.

سَمَوَاتٍ შრ. **سَمَوَاتٍ** ბალიში.

السَّوَادُ სიშავე. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚
(= سَوَادُ الْعِرَاقِ) ირაკი, ბაბი-
ლონი.

سَادَات 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
ზატონი, მთავარი, მეთაური, სე-
იდი.

سَوَادَان 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
შავი; ზანგი; ასვადი, შ.შ. სავ.

سَوَادُ الْبَحْرِ 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
შავი ზღვა.

سَوَادَةٌ 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სევადა, შ.შ. სავ. სავ.

السَّوَارِ 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სორი (ქალაქისა), გალაგანი,
ქედელი.

سَوَاطٍ 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სავ. სავ. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სავ. სავ. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.

سَوَاطٍ 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სავ. სავ. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.

سَاعَةٌ 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
საათი (სავ. სავ.). 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
საათი (სავ. სავ.). 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.

سَوَافٍ 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სავ. სავ. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სავ. სავ. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.

سَافَةٌ 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სავ. სავ. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.

سَاقٍ 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სავ. სავ. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.

და. მისდენიდა (ჯოგს, საქო-
ნელს, ტყვეებს) 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.

سَوْقٍ 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სავ. სავ. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.

سَوَى II. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სავ. სავ. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.

سَوَى III. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სავ. სავ. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.

سَوَى VIII. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სავ. სავ. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.

سَوَى 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სავ. სავ. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.

سَوَى 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სავ. სავ. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.

سَوَى 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სავ. სავ. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.

سَوَى 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სავ. სავ. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.

سَوَى 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.
სავ. სავ. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚. 𐎎𐎗𐎚.

شامة მარცხენა მხარე.

شان مَر. شون საქმე, გარემოება, მდგომარეობა; დამახასიათებელი თვისება; ჩვეულება, წესი; ღირსება.

شأنك როგორია შენი მდგომარეობა? على شأنه; من شأنه

მის გამო, მისი გულისათვის;

მისი მიზეზით; من شأنه أن მისი

ბუნებაა, მისი ბუნებრივი მიდრეკილებაა, მისი დამახასიათებელია, მისი წესია, მისი ჩვეულებაა;

الشأن العظيم დიდებული,

დიდი ღირსების მქონე.

شاد (სხარს.) შრ. شاي შაჰი, სპარსეთის მეფე. შიშარო. شاهی.

شاهان. ხ. خراسان

شاد. ხ. خراسان

شاد زادان ზადანის შაჰი.

شروان. ხ. شروان

شاهنوط (სხარს.) წაბლი.

شب (ი), შასღ. شب داქაბუჯდა, ქაბუჯი გახდა.

شب სიკაბუჯის ხანა (16-30

წლამდე); ახალგაზრდობა (ამ შემთხვევაში ვიოარტა შრავლ. شب სიტყვისა).

شب م. შ. شبن ყმაწვილი,

ახალგაზრდა; ჩვეულებრივ კაცი.

شبران ქალ. ხას. შაბარანი, ერთ ხანს შირვანის შთაფარი ქალაქი.

شبع (ა), შასღ. شبع გაძღა.

شاع. جاع.

شب (ი), შასღ. شب ჩაწნა, გადაწნა,

მოწნა; მოქსოვა; დახლართა.

VIII. اشتبكت იყო მოწნული, მო-

ქსოვილი; გადაბმული; გაბმული

(მახეში), დახლართული. اشتبكت

والنجوم ვარსკვლავები მრავალ-

რიცხოვანი იყო, ერთმანეთში

ირეოდა (სიმრავლის გამო), ახ-

ლოს იყო ერთმანეთთან; ვარს-

კვლავებით მოჭედილი იყო (ცა. شب م. شب ბადე.

شب م. شبك ბადურა, ფან-

ჯარა (რკინის ბადურით); სარ-

კმელი.

• اشتباك — اشتباك ვარსკვლავ-

თა სიმრავლე, სიმრავლის გამო
ვარსკვლავთა ერთმანეთში არე-
ვა, მკიდროდ ყოფნა, ვარსკვ-
ლავებით მოქედნილობა (ციხა).

• اشتباك დახლართული, მკიდრო;

მთლიანად დაფარული წმ. ი.

شبه II. شبه ა. და ბ ნით ემსგავ-
სებოდა; დაანსგავსა. IV. أشبه

დამ. დაემსგავსა. VI. تشابهوا
ერთმანეთს ემსგავსებოდნენ. VIII.

اشتبه დამ. ემსგავსებოდა; არ
განოიჩრჩოდა. იყო ბუნდოვანი,
საძვეო.

• شبه შრ. أشباه მსგავსება. ხინ.

• مثل ნათ. ბრუნვასთან: მსგავსი.

• شبيه შრ. ة, მსგავსი.

شتم (ი, უ), მასდ. شتم აგინებდა,
ლანძლავდა.

شتم (უ), მასდ. شتم ცივი იყო (დღე);
დაიზამთრა, ბ. იქ.

• شتم შრ. اشتية ზამთარი.

• شتوة ზამთარი; ზამთრის პერა-
ოლი.

شجر (უ), მასდ. شجر დახლართული
იყო (საქმე). III. شاجر დამ. ედა-
ვებოდა.

• شجر შრ. أشجار ხე. კრძ. შ.

شجع (უ), მასდ. شجاعة იყო გულა-
დი, მამაცი, მხნე.

• شجاع შრ. شجاعة, شجوان
მამაცი, გულადი, მხნე.

• شجاعة სიმამაცე, გულადობა;
მხნეობა.

شحم (უ), მასდ. شحامة მსუქანი იყო,
გასუქდა.

• شحم შრ. شحوم ცხიმი, ქინი.
კრძ.

شحن (ა), მასდ. شحن ააგესო, გააგესო;
დატვირთა (გემი). II. شحن დამ.

დანისუნა — شحن-ს სამსახურში.

• شحن (< ხარის?) მცველთა

რაზმი, წესრიგის დამცველი

რაზმი (ქალაქისა, პროვინციისა);

დანისუნული სულტნის მხრივ;

პოლიცია; მცველი, დამცველი;
პოლიციის უფროსი.

شخص (ა), მას.ع. شخص გაშტერებული იყო, გაუნძრევლად უყურებდა, შიაშტერდა إليه მას; წავიდა, გაემართა إليه მისკენ, მიაღდა მას. IV. أشخاص დამ. იძულებულყო ამდგარიყო, გამგზავრებულყო, გაამგზავრა, გაგზავნა.

شخص შრ. أشخاص, شخص სხეული, საგანი; ინდივიდი, ვინმე.

شد (ი), მას.ع. شد 1) იყო ძლიერი, მაგარი, ღონიერი; 2) იყო ძნელი, მძიმე, სასტიკი; شد (უ, ი), მას.ع. شد 1) მიათრევედა; სკიმავედა; 2) შეკრა, დაამაგრა, მიამაგრა

الى 6.ით რამეზე. II. شد გრამ. თეშდიდი დაუსვა (თანხმოვანს). V.

شد გაძლიერდა, სასტიკი იყო; ძალა, სიმტკიცე გამოიჩინა فيه

მასში. VIII. شد 1) ძლიერი გახდა; გაძლიერდა; 2) მძიმე, უსიამოვნო იყო عليه მისთვის.

شد 1) ძალი, ძლიერება; 2) სიძნელე, სირთულე, სისასტიკე;

3) უბედურება, განსაცდელი.

أشد, شد, م.ع. شد შრ. شد, شد

1) ძლიერი, მაგარი, ღონიერი; 2) რთული, მძიმე, სასტიკი; 3) საშინელი, უბედური.

شر (ა; I. 3. شَرْتُ) მას.ع. شر იყო:

უდი, ბოროტი, ავი, გაფუკებული. ანცნ. خَار.

شر შრ. شرور 1) აძს. ბოროტება; უსამართლობა; უბედურება.

2) ზვღსრთ. შრ. شرار ბოროტი, უსამართლო, ცუდი, გაფუკებული.

ანცნ. شر من خَيْر; ვლაც. უფრო ცუდი. ეიდრე.

شرب (ა), მას.ع. شرب, شرب 1) და-

ლია, შესვა; 2) გადაყლაპა. III.. شارب დამ. სევამდა ვინმესთან ერთად.

شرب 1) დალევა; სმა; 2) ყლაპვა.

شرب შრ. شربة სასმელი; შიშარბ. شرابي მელვინე; ლეინის

ან სიროფის გამყიდველი..

بغا. بغا الشرابي

შრ. ტკბილი სასმელი, სიროფი (შრ. ქარ. შარბათი).

• شَرِبَ შრ. შრ. (اشْرَبَ) მსმელი;

2) შრ. شَوَّارِبٌ ულვაშები.

• مَشْرَبٌ 1) სმა); 2) შრ. مَشَارِبٌ

სასმელი (შრ. ქართ. მ ა შ რ ა ბ ი); 3) სმის ადგილი.

• شَرِبَ ვინმესთან ერთად მსმელი.

• شَرَحَ (ა), შახ. شرح. აღმოაჩინა; ახსნა, ამოხსნა, განმარტა.

• شرح შრ. شرح ახსნა, ამოხსნა, განმარტება, კომენტარი.

**

• عَلَى (ი, უ), შახ. على და შრ. على ნით პირობად დაუდო რამე, ლ ნით პირობა დადო რისა-

მე შესახებ. VIII. اشترطَ على

ნით = شرط.

• شرط შრ. شروط პირობა, ვალდებულება, ხელშეკრულება. عَلَى

... بشرط أن ... شرط... პირო-

ბით, რომ...

• شرط (ა), შახ. شرط. ხორძინ. ჯიბრუნი, ლათ. cahors?) მცველი რაზმი, პოლიცია.

• شَرَعَ (ა), შახ. شرع 1) მიმართა, წარმართა; 2) კანონი გამოსცა,

დააკანონა; شَرَعَ (ა), შახ. شرع

1) წყალში შევიდა; 2) დაიწყო, შეუდგა (საქმეს).

• شَرِيعة შრ. شرائع 1) გზა წყლი-საკენ; 2) კანონი, წესი, შარიათი.

• شَرَعَ შრ. شَوَّارِعُ გზა, ქუჩა.

• شَرَفَ (უ), შახ. شرف 1) იყო დიდებული, დიდკაცი; 2) იყო კ-

თილშობილი; شَرَفَ (ა), იყო მაღალი; მეთათურობდა. II. شَرَّفَ

აღამაღლა, პატივი მიაგო; ადი-და, აქო. IV. أَشْرَفَ على

ნით აღმართული იყო (რისამე ზემოდან), ზევიდან დაჰყურებდა, დასცქეროდა, გადაჰყურებდა.

• شَرَفًا, شَرِيفٌ შრ. شرف ადგილი, დიდებული, სახელო-

ვანი, დიდგვარიანი, კეთილშობილი.

• أَشْرَفَ ელატ. უმაღლესი, უკეთილშობილესი.

• شَرَقَ (უ), შახ. شروق მზე ამოვიდა, ამობრწყინდა.

• شَرَفِي ალმოსაელეთი; შირაზი. شَرَفِي

شَرَفِي შრ. შ. აღმოსავლური, აღმოსავლეთის მხრისა; აღმოსავლეთით მდებარე, აღმოსავლეთის მხარე.

مَشْرِقْ შრ. მშარყ მზის ამოსვლის ადგილი, აღმოსავლეთი; المَشْرِقَانِ მზის ამოსვლისა და ჩასვლის ადგილი, აღმოსავლეთი და დასავლეთი.

شَرِكْ (ა), შხგ. شَرِكَةٌ დამ. და شَرِي

ნ-ით ვისიმე მონაწილე იყო რამეში; იყო ვისიმე ამხანაგი, მოზიარე, მონაწილეობდა რამეში.

ში. III. شَارَكْ დამ. მონაწილედ გაუხდა, გაუამხანაგდა ჭი მასში,

მოზიარე გაუხდა. IV. أَشْرَكَ დამ. მონაწილედ, ამხანაგად გახადა ჭი მასში.

شَرِكْ შრ. შ. შრ. شَرَكًا მონაწილე, მოზიარე.

مَشْرِكْ შრ. შ. ჰოლანდიელი, ვინც მრავალ ღმერთს აღიარებს, ურწმუნო.

شَرِي (ა), შხგ. شَرِي იყო ხარბი, გაუუმძღვარე.

شَرِي სიხარბე, გაუმძღვრობა. شَرَوَالْ შრ. شَرَاوِيلْ შარვალი (შარ.).

شِرْوَانْ და شَرَوَانْ აგგ. ხახ. შირა-

ვანი. მხარე კასპიის ზღვის დასავლეთ სანაპიროზე, მცკერის აღმოსავლეთით. პირველად კავკასიის აღმართის (არაზის) ნაწილი. 37, 9 გაგებულია მეფის ხანელად.

شَرَوَانْ (شَرَوَانْ) შირვანში, შირვანის მმართველთა ტიტული.

شَرِي (ი), შხგ. شَرِي და شَرَا დამ.

1) იყიდა; 2) გაყიდა. VIII.

أَشْتَرِي აკ. და ნ-ით იყიდა, შეიძინა რამეში.

شَارِ შრ. شَرَا მყიდველი. შრ. بِحَيْرَةِ الشَّرَاჲ ერეტიკოსები. ურმიის ტბა.

مَشْتَرٍ მყიდველი (შარ. ქართ. მუშტარი).

شَطْ (ი, უ), შხგ. شَطْ და شَطُوطْ

1) საზღვარს გადავიდა; შორს იყო; 2) უსამართლო იყო.

شَطْ შრ. شَطُوطْ ნაპირი, კიდე

(ზღვისა, მდინარისა). ზინ. شَاطِي.

شَطَا (ა), შხგ. شَطَا და شَطُوطْ მდინარის ნაპირზე დადიოდა, სვირობდა.

شَاطِي 26. شَوَاطِي ნაპირი, კიდე
 (ზღვისა, მდინარისა). სინ. شَط.
 (n): შანა. شَاع سხივს აფრ-
 ქვედა.
 شَاع 26. شَاعَة სხივი.
 II. شَب დაანაწილა; განა-
 შტოვა. V. شَعَب დაიყო, გაიყო,
 განშტოვდა.
 شَب 26. شُعوب კრებულნი, ხალ-
 ხი. ტოლი.
 شَب 26. شَعَاب ბილიკი მთაში,
 გზა; ხეობა, ხევი; გადასავალი
 მთაზე, უღელტეხილი.
 شَب 26. شَعَاب ტოტი, შტო;
 ხევი, ხეობა; კალაპოტი.
 شَعِب შუყაფი. შამ. სკ. სხ.
 شَعِب محرس მუქრას შუყაფი,
 ადგილის სხ. ჩრდ. კავკასიაში.
 شَعْر 1) შანა. شَعْر (ش), შანა-
 და, გაიჭო; შეაჭინა; 2) ლექსებს
 ამბობდა. شَعْر (a), შანა.
 თმიანი იყო. IV. شَعْر

და პ ნით აცნობა, შეატყობინა.
 شَعْر კრებ., შრ. شَعْر თმა. კრძ. شَعْر
 შროდნა; შრ. شَعْر პოეზია;
 ლექსი.
 شَعِير კრებ. ქერი. კრძ.
 شَاع 26. شَاعِر შროდნე; პოეტი.
 شَعَلَ (a), შანა. شَعَلَ დამ. ამუშავებ-
 და; აცდენდა, თავს ანებებინ-
 ნებდა მისთვის; ხელს უშლიდა.
 IV. شَعَلَ დამ. ამუშავებდა, სა-
 მუშაოს აძლევდა; აცდენ-
 და, თავს ანებებინებდა ან
 მისთვის, ხელს უშლიდა. VIII.
 شَعَلَ აკეთებდა, დატვირთული
 იყო به მით.
 شَعَلَ 26. شَعَالَ შრომა, სამუშაო;
 საქმე. (შრ. ქართ. შუღლი).
 شَعَف 26. شَعَف ტუჩი, ბაგე.
 شَفَى (n), შანა. شَفَى დამ. მოარჩინა,
 განკურნა منه მისგან.
 شَفَا კიდე, ბოლო, დასასრული.
 شَفَا განკურნება, მოარჩენა; შა-
 მილი.

شمس (ش, ი), მასდ. شمس იყო მზი-
ანი, ნათელი, ცხელი (დღე).

شمس შდ. შზე; შამსი შამ. საკ.
ხახ.

شكور შამქორი (შანქორი) ქალ.
შირვანში.

شعل (ა), მასდ. شعل, شمول დამ.

დაფარა; მოიცვა. VIII. اشتعل
მოიცავედა, შეიცავედა عليه მას.

شمال ჩრდილოეთის ქარი, ჩრდი-
ლოეთი.

شمالی ჩრდილოეთის მხრისა,
ჩრდილოეთის მხარე; ჩრდილო-
ური.

شامل იხ. شامل ასოებზე.

شرب (ش), მასდ. شربة იყო რუხი,
ნაცრისფერი.

شرب შრ. شرب ალი; შიჰაბი შამ.

شرب الدین შიჰაბ ელ-

დინი. შამ. საკ. ხახ. მიმარო. شربى*

شرب შდ. شرب შრ. شرب რუხი,
ნაცრისფერი.

شرب (ა), მასდ. شرب ესწრებოდა ხე იქ.

شهد (ა), მასდ. شهد მოწმობდა,

ემოწმებოდა როგორც თვით-
მხილველი ხე მასზე, ა მის სა-
სარგებლოდ, عليه მის წინააღ-

მდეგ; شهد شهد მოწმობდა მის

შესახებ. III. شاهد დამ. თვით-
მხილველი იყო, ხედავდა. X.

استشهد დამ. სთხოვა დაემოწმე-
ბინა, მოწმედ მოიწვია; شهد

ეწამა, მოწამებრივი სიკვდილით
მოკვდა; სარწმუნოებისათვის მო-
კვდა.

شهد შრ. شهد თვითმხილველი,

მკოდნე; მოწამე, სარწმუნოე-
ბისათვის მოკვლული (< არაზ.
< ბერძ. μαρτυρ-ის გავლენით გან-
ვითარებული მნიშვნელობა).

شهد შდ. شهد, شهد

1) მოწმე; 2) მოწამე.

شهر (ა), მასდ. شهر ცნობილი გა-
ხადა, გამოაცხადა, გამოაქვეყ-

ნა. II. شهر 1) სახელი გაუთქვა-
აქო, აღიდა. 2) სახელი გაუ-
ფუქა, გამოაქენა.

شهر შრ. شهر, شهر ახალი მთეა-
რე; თვე; ერთი თვის სავალა
(30, 10).

شَاخ (ა), მასდ. شَيْخُوخَةٌ, მოხუცი იყო, მოხუცდა.

شَاخ მრ. شَيْخَةٌ, أَشْيَاخٌ, შიხ მრ. شَيْخٌ 1) მოხუცი; 2) უხუცესი;

ტომის მეთაური, შეიხი; 3) სასულიერო მეთაური; 4) მეცნიერი, სწავლული, მასწავლებელი.

شَاخَةٌ შეიხის წოდება, შეიხის მდგომარეობა.

شِيرَاز ქალ. სახ., შირაზი. სპარსეთის

პროვინციის ფარსის მთავარი ქალაქი.

شَيْطَان (<ეთიოპ. šaitān <ნამღვილი

არაბ. شَيْطَانٌ დემონი <ებრ. שָׁטָן*) სატანა, ეშმაკი.

شَاغ (ი), მასდ. شِيوع გავრცელდა, გახმაურდა (ამბავი); იყო საერთო, საყოველთაო.

شَاغ მრ. شَيْعٌ, أَشْيَاعٌ პარტია, სექტა; მიმდევარი, მომხრე, შიიტები (ალი ხალიფის მიმდევარი).

شَام (ი), მასდ. شِيمٌ დამ. 1) დაინახა, ხედავდა; გრძნობდა; 2) ბადებისას დაყოლილი ჰქონდა (ნიშანი).

شَيْمَةٌ მრ. شِيمٌ თანდაყოლილი თვისება, ხასიათი.

شِين ش ასოს სახელი.

ص

صَاد არაბული ანბანის მეთოთხმეტე ს. ასო. სათვალავში აღნიშნავს 90-ს.

صَابُون (<არამ. <ბერძ. σαπῶν) საპონი (შდრ.)-

صَب (უ). მასდ. صَب დაღვარა, დააქცია, დაასხა, ჩაასხა; ჩამოასხა; შეადინა, მიადინა.*

صَبَح (ა), მასდ. صَبَح იყო დილით;

დილით მოვიდა. II. صَبَح დამ.

1) დილა მშვიდობისა უსურვა;

2) დილით, განთიადზე თავს დაესხა. IV. أَصْبَح დილით ადრე გამოვიდა; დილით იყო (შემდეგ, საერთოდ) იყო; აღმოჩნდა; დამ.

გახდა, შეიქმნა. სინ. حَار.

صَبَح მრ. أَصْبَاحٌ განთიადი, დილა. სინ. فَجْر. ანცნ. سَاءَ.

صَبَاحٌ განთიადი, დილა.

صَبَاحَةٌ იგივეა, რაც صَبَاح.

صبر (ი), მასღ. صبر 1) დააკა-
ვა, შეაკავა; 2) (იგულისხმება
صبر نفسه) თავი შეიკავა; ითმენ-
და, იტანდა عليه მას; იყო მო-
მთმენი, ამტანი. ანცნ. جَزِعَ.

صبر მოთმინება, ამტანობა. ანცნ.
جَزَع; სიმტკიცე. صَبْرًا მო-
კლა ხელფეხშეკრული (და არა
ბრძოლაში).

صَبِعَ (ა), მასღ. صَبِعَ თითით უჩვენა.
صَبِعَ مَر. أَصْبَعُ თითით.

صَبِعَ (ა), მასღ. صَبِعَ დამ. შეღება.

صَبِعَ შეღებვა.
صَبِعَ مَر. أَصْبَغُ საღებავი.
صَبِعَ ნიაღვარი. أَصْبَغُ მღ.
صَبِعَ مَر. صَبِغًا თეთრკუდიანი
(ფრინველი); თეთრფაფრიანი
(ცხენი). أَصْبَغُ ალ-ასბალი, შამ.
საკ. სას.

صَبِي (ა), მასღ. صَبَاءٌ ბაეშეურად
იქცეოდა.
صَبِي مَر. صَبِيَّةٌ, صَبِيَّانُ, صَبِيَّاتٌ ყმაწვილი,
ბიჭი, ვატიშვილი.

صَبِيَّةٌ مَر. صَبِيَّانَا ქალიშვილი, გო-
გონა.

صَحَّ (ი), მასღ. صَحَّةٌ იყო ჯანსა-
ლი, ტანმრთელი; იყო სწორი,
ნამდვილი. სინ. ثَبَتَ.

صَحَّةٌ ჯანმრთელობა, ტანმრთე-
ლობა.

صَحَّحَ مَد. ო. მრ. صَحَّاحٌ 1) ჯანსაღი,
ტანმრთელი; 2) სწორი, ნან-
დვილი.

صَحِبَ (ა), მასღ. صَحْبَةٌ დამ. იყო
(ვისიმე) ამხანაგი, მეგობარი;
ეამხანაგებოდა, ემეგობრებოდა.

III. صَاحَبٌ დამ. ჰქონდა მე-
გობრობა, ამხანაგობა; ახლდა,
თან ახლდა. VIII. اصْطَحَبَ დამ.
დაუმეგობრდა. اصْطَحَبُوا დამე-
გობრდნენ, დაამხანაგდნენ. X.
اسْتَصْحَبَ დამ. ამოირჩია თანა-
გეზავრად, ამხანაგად.

صَحْبَةٌ ამხანაგობა; صَحْبَتُهُ
მასთან ერთად.

صَحَابَةٌ, صَحْبٌ, اصْحَابٌ მრ. صَاحِبٌ
1) ამხანაგი, მეგობარი; თანამ-

გზავრი; მეორე (ორთავან);
2) მომღვენო ნათესაობით ზრუნვასთან:
მთლობელი, მქონებელი, პატრო-
ნი, უფროსი, მეთაური, მბრძა-
ნებელი. الْأَصْحَابُ ამხანაგები,
მუჰამადის მიმდევარნი.

أَصْحَرُ (წარმოშობით მდ. სქ. أَصْحَرًا

სიტყვის) შრ. صَحَارَى უდაზრო,
ველი (შდრ. სახარა).

صَحِيفَةٌ (< სამხ. არაბ.) შრ. სწ. და

صَحَافٍ ფურცელი (და-
წერილი ქალაღდისა).

صَخْرَةٌ კრებ. კლდე. კლდოვანი ადგი-
ლი.

صَخْرَةٌ კერძ., შრ. صَخُورٌ კლდე.

صَدْرٌ (უ), მასდ. صَدْرٌ, مَصْدُورٌ
გამოვიდა.

صَدْرٌ შრ. مَصْدُورٌ გული, მკერდი;
დასაწყისი; ადრინდელი (ხანა);

صَدْرُ الْإِسْلَامِ ისლამის დასაწყისი
ხანა.

مَصْدَرٌ შრ. مَصَادِرٌ ადგილი, სა-

და(ჯ) ბრუნდებიან, მისაქციელი;
გრამ. ტყე. ტერმ. მასდარი, მოქ-
მედების სახელი, საწყისი.

صَدَفٌ (ი). მასდ. صَدَفٌ 1) უკუაქ-
ცია, მოაბრუნა عنه მისგან.
2) ნოიქცა, მობრუნდა عنه მის-
გან; 3) ნოულოდნელად შეხვდა,
წააწყდა.

III. صَدَفٌ დამ. შეხვდა, წააწყდა.
صَدَقَ (უ), მასდ. صَدَقَ მართალი

იყო; მართალს ამბობდა; პირის
აჟ. მართალს ეუბნებოდა; მარ-
თალი უთხრა عنه მის შესახებ. აჟ.

გამართლა. II. صَدَقَ დამ. მარ-
თლად მიიჩნია; დაუჯერა فيه
მის შესახებ; დაადასტურა სი-

მართლე, სინამდელიე. V. تَصَدَّقَ
მისცა عليه მას به იგი ვითარ-
ცა მოწყალეება, მოწყალეება უბო-
ძა, უწყალობა.

صَدِيقٌ სიმართლე, სიმტკიცე, ძა-
ლა, ძლიერება, სითამამე.

صَدَقَةٌ (< ებრ. נָדָרָה ან אֵרָה.
TT:

נִדְרָה) შრ. صَدَقَاتٌ მოწყალე-
ბა; წყალობა. صَدَقَةٌ სადაჟა.
მამ. საჟ. სახ.

صَدِيقٌ შრ. أَسَدِيقٌ მართალი, გულ-
წრფელი მეგობარი.

صَدِيقٌ ყოველთვის მართლის.
მთქმელი, სიმართლის მოყვა-
რული, აჟუ ზაქრის ზედმეტი სახელი.

أَصْدَقٌ ელატ. ყველაზე მართალი,
უმართლესი, გულწრფელი.

* صَدِيقٌ მდ. ი, სიმართლის დამა-
დასტურებელი.

الصَّارَةَ ას-სარათი, არსი ზღადაღში.

صَرَخَ (უ, ი), მასღ. صَرَخٌ, صَرِيحٌ
ყვიროდა, დახმარებას ითხოვდა.

X. اسْتَصْرَخَ დამ. დახმარებას
სთხოვდა.*

صَرَخَةٌ ძახილი, ყვირილი.

صَرِيحٌ 1) ყვირილი, ძახილი;
2) შეიწუე.

صِرَاطٌ (<არამ. **ՆԼՐԸԸԱ**,
TT:)

ՆԼՐԸԸ < ბერძ. **στράτη**, ლათ.
strata) მამ. და მღ. გზა.

صَرَغَ (ა), მასღ. صَرَغٌ ისროლა,

გადანისროლა, დაანარცხა;--
صَرَغٌ ეპილეფსია ჰქონდა.

صَرَغٌ მრ. صَرُوعٌ 1) ეპილეფსია;
2) სახეობა; ყაიდა.

صَرَغَةٌ მდგომარეობა; დატემა,

დანარცხება; დაღუპვა. عَلَى كُلِّ

صَرَغَةٍ ყოველ შემთხვევაში.

صَرَفَ (ი), მასღ. صَرَفٌ 1) გააგდო;

2) მოაშორა عَنْهُ მას. სინ. رَدٌّ;
დახარჯა (ფული); 3) გაატარა

(დრო). II. صَرَفٌ დამ. გაასაღა

(საქონელი). VII. أَنْصَرَفَ 1) წა-
ვიდა; გავიდა (დრო); 2) მივიდა
إِلَيْهِ მასთან, გაემართა მისკენ.

صَرَفٌ (<არამ.) მრ. صَيَّارَةٌ დამ-
ხურდავებელი; მოლარე; გადასა-
ხადის შემკრები (მღრ. ქართ.
ზარათი).

صَرَافٌ = صَيْرَفِي

صَعِدَ (ა), მასღ, صَعُودٌ ავიდა;
صَعِدَ ავიდა მასზე, إِلَيْهِ მასთან.

صَدِيدٌ სოღდებილი, უბანი თბი-
ლისში (საგოდებელი?).

صَفَرَ (უ), صَفْرٌ (ა), მასღ. صَفْرٌ იყო
მცირე; იყო მცირეწლოვანი; იყო
მდაბალი, დამცირდა.

صَفَارٌ არარაობა; სიმდაბლე,
სიმცირე.

صَفِيرٌ მღ. მრ. صَفَارٌ მცირე,
პატარა, მცირეწლოვანი. ანტნ.

صَفِيرٌ; მდაბალი.

صَفْرٌ მღ. صَفْرٌ მრ. صَفْرٌ
შემცირესი; ყველაზე მცირე.

صَفَا (უ), მასღ. صَفْوٌ მიიხარა

მისკენ. IV. أَصْفَى დამ. მიხარა,
დახარა; إِلَيْهِ მიიხარა მისკენ;
ყურს უგდებდა.

صَفَّ (უ), მასღ. صَفٌّ დამ. დაამ-

წკრივა, ჩაანწკრივა. VIII. اصْطَفَّ
მწყობრად დაეწყო, დალაგდა.

صَفٌّ მრ. صَفُوفٌ რიგი, მწყობრი.

صَفَّفَ მწყობრად დაწყობილი.

صَحَّ (ა), მასდ. صَحَّ მიუტევა,

აპატია عنه იგი. III. صَاحَّ
დამ. მიესალმა ხელის ჩამორ-
თმევით.

صَفْحَةٌ შრ. صَفْحَاتٌ ზედაპირი, გა-
რეთა მხარე; * ფურცელი (წიგ-
ნისა).

صَفَّحَ მისალმებდა ხელის ჩამორ-
თმევით, ხელის ჩამორთმევა.

صَفْرٌ ნული (აქედან ციფრი).

صَفْرٌ ყვითელი. صَفْرَاءٌ შრ. صَفْرَاءٌ შრ.

صَفَّعَ (ა), მასდ. صَفَّعَ გააწნა (სილა),
გაარტყა (კისერში); სცემა, გა-
როხზვა.

صَفَّقَ (ი), მასდ. صَفَّقَ ტაშს უკრავ-
და. II. صَفَّقَ ტაშს უკრავდა.

تَصَفَّقَ აპლოდისმენტები, ტაში.

صَفَّ (უ), მასდ. صَفَّ იყო წმინდა,

გამკვირვალე. ანტნ. كَدَّرَ. II.

صَفَّى დამ. გაწმინდა. III. صَفَّى
დამ. გულწრფელი სიყვარული
ჰქონდა, გულწრფელად უყვარ-

და. VIII. اصْطَفَى ამოირჩია; დამ.

არჩია, ამჯობინა عليه მას.

كَدَّرَ სიწმინდე. წმინდა. ანტნ. كَدَّرَ

صَفَّى შრ. مَرَّ أَصْفِيَاءً გულ-

წრფელი ნეგობატი.

صَوَافٍ შრ. صَوَافٍ წმინდა.

صَوَافٍ ერთგული; გულწრფელად
მოყვარული.

مُصْطَفَى რჩეული; მუსტაფა. მამ.
سَيِّدُ سَيِّدٍ.*

صَعَّ (ა), მასდ. صَعَّ უიოდა (მამალი);

صَعَّ იყინებოდა; იყო ცივი;

(ა), მასდ. صَعَّ დაიბნა (გზაში),
გზა დაკარგა.

صَاعٍ ცრუ.

صَعَّ შრ. أَصْقَاعٌ მხარე, რაიონი,
ქვეყანა, მიწა, ტერიტორია.

صَعْلِيٌّ შრ. صَعْلِيَّةٌ სლავი; სლავური.*

صَلَبٌ (< არამ. ܘܠܒ) (ი), მასდ. صَلَبٌ

ჯვარს აცვა. صَلَبٌ (უ), მასდ.

صَلَابَةٌ იყო მაგარი, მტკიცე;

II. صَلَبٌ დამ. 1) ჯვარს აცვა (ბევ-
რი); 2) ჯვარი გამოსახა; პირჯვარ-
ი გადაიწერა.

صَلِبٌ შრ. ო მაგარი, მტკიცე;

صَلْبَانٌ შრ. صَلْبَانٌ შრ.

ჯვარი.

صَلْبِيٌّ შრ. ო, შიშარო. ჯვარისა;

ჯვაროსნული; ჯვაროსნელი.

مُصَلَّبٌ მდ. ე, რაზედაც ჯვარია
გამოსახული; كَنِيسَةُ الْمُصَلَّبَةِ
(78, v) ჯვრას მონასტერი.

صَلَّتْ (უ), მასდ. صَلَوَةٌ იყო გაშ-
ლილი, ღია (შუბლი). IV. أَصَلَّتْ

იშიშვლა თავისი მახვილი.

صَلَّتْ ღია, ფართო (შუბლი).

صَلَّتَانِ სწრაფი, მკვირცხლი
(ცხენი).

مُصَلَّتٌ ამოწვდილი (მახვილი,
ხნალი).

أَصَلَّتْ ბასრი, მახვილი, პრია-
ლა (ხნალი).

صَلَحَ (უ, იშეიათაღ ა), მასდ. صَاح
იყო სწორი, მართალი, პატიო-

სანი, გაუფუქებელი. ანცნ. فَد;
იყო მოწყობილი, გამოსადეგი.

III. صَاحَ დამ. შეურიგდა, ზავი

დაუღო عليه მასზე. IV. أَصَلَحَ
დამ. პატიოსანი, სწორი გახდა;
მოაწყო, მოამზადა; გაასწო-
რა, გამოასწორა, უშველა. V III.

أَصْطَلَحُوا შერიგდნენ, შეთან-
ხმდნენ عليه მის შესახებ.

صَلَحَ საერთო სქ. ზავი, შერიგება.

صَلَاحٌ სიძარტლე, სამართლია-

ნობა, სიკეთე, გულკეთილობა,
კეთილმოქმედება, კეთილშობი-
ლება. ანცნ. فَاد. صَاحُ الدِّينِ
საკ. სახ. სულთანი სალჰ ედ-დი-
ნი, აიუბიანი ღინასტიის დამაარსებე-
ლი (532/1138 — 589/1193).

صَاحٌ მართალი, სამართლიანი,
ღვთის მოშიში, კეთილმსახური,
კარგი, გამოსადეგი. ანცნ. صَاحِدٌ

صَاحَةٌ მრ. صَاحَاتٌ კეთილი, კარგი.*

صَاحَةٌ მრ. مَصَالِحٌ სიკეთე, სა-
რგებლობა, ინტერესი; ვითარება.

صَاحٌ გასწორება, გამოსწორე-
ბა; შერიგება.

صَاحٌ დართვა, დამატება; გრამ.
ტიქნიკური ტერმინი.

صَلَاحٌ (ა), მასდ. صَلَاحٌ მელოტი იყო,
გამელოტდა (შუბლიდან აეფამდე).
مَدَّ صَلَاحٌ მდ. مَدَّ مَدَّ مَدَّ მე-
ლოტი.

صَلَاحٌ შემოკლება ფორმულისა
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

صَلَاحٌ (ა), მასდ. صَلَاحٌ ამაყობდა.

ტრამახობდა, იკვებიდა ისეთ რასმე, რაც არა ჰქონდა.

صَلَفٌ შდ. ე, ტრამახა, მკვებარა.

صلو-ს صَلَوَةٌ (ص. არამ. صَلَو) II; صَلَى

ასრულებდა, არა ზუსტად: ლოცულობდა; عليه ლოცულობდა, ევედრებოდა მისთვის; აკურთხებდა ნას (ღმერთი).

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ وَسَلِّمْ

აკურთხეებს მას და მიესალმება (ფორმულა, რომელიც იხმარება მუჰამედის სახელის ხსენების შემდეგ).

შემოკლებით صَلَّم.

صَلَاةٌ და صَلَوَةٌ (არამ. صَلَو)

შრ. صَلَاةٌ სალათი (ღვთის მსა-

ხურებასთან დაკავშირებულ ცერემონიათა კომპლექსი), არა ზუსტად:

ლოცვა, ვედრება; კურთხევა

(შდრ. ქართ. სალაღათი).

مُصَلٍّ მლოცველი.

مُصَلِّيَاتٌ შრ. مَصَلِيَّاتٌ ლოცვის ადგი-

ლი; სამლოცველო.

صَلَى (ი), მასდ. صَلَى შეწვა, გამო-

აცხო. صَلَى (ა); მასდ. صَلَى შე-

იწვა, გამოცხვა. II. صَلَى გაათბო.

VIII. اصَّطَى გათბა ზე მით.

صَمَّ (ა, I. 3. صَمِتُّ) მასდ. صَمَّ

ყრუ იყო, დაყრუედა.

صَمَّ ش. صَمَّ ش. صَمَّ შრ. صَمَّ ყრუ.

صَمَّتْ (უ), მასდ. صَمَّتْ ჩუმად იყო,

ღუმდა.

صَمِعَ (ა), მასდ. صَمِعَ პატარა იყო

(ყური).

صَمِعَ შრ. صَمِعَ შრ. صَمِعَ პა-

ტარა ყურის მქონე.

صَوَّمَ შრ. صَوَّمَ სენაკი; ადგილ-

სამყოფელი; კოშკი.

صَنَارِيَةٌ ტომის სახ. წანარები.

صَوَّبَ ფიქვი, წიწვიანი მცენარეები.

صَنَّ (ა), მასდ. صَنَّ დამ. გააკეთა,

შექმნა; მოაწყო.

صَنَعَةٌ კეთება, ხელობა.

صَنِيعٌ შდ. ე 1) გაკეთებული, ნა-

კეთები; 2) მოქმედება, საქციე-

ლი, 3) წყალობა.

صَانِعٌ შრ. صَانِعٌ 1) საქმე, მო-

ქმედება, საქციელი; ნახელავი;

2) წყალობა, მოწყალება.

صِنَاعَةٌ ხელოვნება, ხელობა. მეცნიერება.

صَانِعٌ მრ. صُنَاعٌ მეკეთებელი, მომუშავე, ხელოსანი.

صَفٌّ დაანაწილა, გადაარჩია კლასებად, ჯგუფებად; შეთხზა, შეადგინა.

تَصْنِيفٌ მრ. تَصَانِيفٌ ლიტერატურული ნაწარმოები.

صُنُوفٌ და أَصْنَافٌ მრ. صِنْفٌ გვარი, სახე; კლასი, კატეგორია.

صِهْرٌ მრ. أَصْحَارٌ სიძე, მამული, ნათესავი ქალის მხრით.

صَوَانٌ (<ქარი.) ჭომ. სახ. სვანები.

صَابٌ (უ), მასღ. صَوْبٌ გაემართა

اليه მისკენ. IV. أَصَابَ 3. დამ. 1) ეწია (უბედურება); დაეწია, მიეწია; სწვდა, დაიჭირა, დაატყვევა; მოახვედრა, მოარტყა; 2) სწორად იქცეოდა, მართალი; სწორი იყო; მიხვდა.

صَوَابٌ სისწორე: გონიერული აზრი; შეგნება.

مَصَابٌ უბედურება, მწუხარება.

صَاتٌ (უ), მასღ. صَوْتُ ხმა გამოსცა, ყვიროდა.

صَوْتٌ მრ. أَصْوَاتٌ ხმა; ბგერა; ყვირილი, სიმღერა, მელოდია.

صَارٌ (უ), მასღ. صَوْرٌ დახარა, მი-

ხარა اليه მისკენ. II. صَوَّرَ დამ. დახატა, გამოსახა, აღბეჭდა, ფოტოსურათი გადაუღო; მიცა ფორმა, სახე.

صَوْرٌ (<არამ.) საყვირი. صَوْرٌ სური, ქალაქი სირიაში.

صَوْرَةٌ (<არამ. ܣܘܪܘܬܐ) მრ.

صَوْرٌ ფორმა, სახე; გამოსახულება, სურათი (შერ.), ქანდაკება.

صَوْفٌ V. تَصَوَّفٌ სუფი გახდა.

صَوْفٌ მრ. أَصْوَافٌ მატყლი (ცხერი-სა).

صَوْفِيَّةٌ მრ. صَوْفِيَّةٌ სუფი, სუფიელთა მისტიკური მოძღვრების მიმდევარი.

صَامٌ (უ, <ებრ.—არამ. ܣܘܡ), მასღ.

صَوْمٌ მრ. صِيَامٌ ნარჩუნობდა.

حَاح (ი), მასღ. حَاح ყვიროდა; ყიოდა.

حَاح ყვირილი, ყივილი. حَاح

حَاح მამლის ყივილი.

حَاح ხმაურა, მყვირალა; მყივანა.

حَاح (ი), მასღ. حَاح ღამ. დაიჭირა (ნადირობის დროს), მოინადირა; ნადირობდა, იჭერდა (თევზს) ღამით. V. حَاح ნადირობდა, იჭერდა.

حَاح 1) ნადირობა; ჭერა, დაჭერა (თევზისა); 2) ვითარცა სუბსტ. რაც მოინადირეს, ნადირობის დროს დაჭერილი, ნა-

ნადიროვეი, ნადირი.

حَاح მონადირე, დამჭერი.

حَاح მონადირე.

حَاح (ი), მასღ. حَاح იყო, გახ-

და, შეიქმნა; მასღ. حَاح, الى

და ნ.უბით გაემართა, მივიდა. მომღვენო იმპერფექტივთან: დაიწყო.

حَاح მიმართულება, ადგილი, საითკენაც მიიმართებიან. მისაქციელი.

حَاح II. حَاح ზაფხული გაატარა.

حَاح მრ. حَاح ზაფხული.

حَاح (ა, ი) რუმელილაც ადგილი არმენიაში.

ض

حَاح არაბული ანბანის მესამეეტი დ ასო, სათვლადეში აღნიშნავს 600-ს.

حَاح კრებ. ცხერები.

حَاح (ი), მასღ. حَاح 1) დიოდა, რომდინარეობდა (წყალი); 2) მიკრული იყო მიწაზე; 3) გაჩუმდა; დადუნდა. II. حَاح და

IV. حَاح ფრთხილად ინახავდა.

ეჭირა. حَاح عَلَى مَا فِي نَفْسِهِ მაღაღდა თავის გრძნობებს.

حَاح მრ. حَاح ხელიკი.

حَاح ნისლი.

حَاح ვინც მაღაღეს, ფარავს რასზე.

حَاح (ი, უ), მასღ. حَاح 1) დააკავა. შეაკავა; დაიჭირა. დააკა-

ტიმრა; 2). განსაზღვრა, და-
აზუსტა, ზუსტად გააკეთა; მო-
აწყო; აღრიცხა; კონტროლი
გაუკეთა; გამოიძია; ორმ. დამ.
გრამ. ფიქსაცია უყო (ხმოვნებს),
აღნიშნა (ხმოვნები) კითხვისას
ან წერისას.

ضَبَّ 1) დაპატიმრება, დაჭერა;
კონფისკაცია; 2) გამოძიება;
3) სიზუსტე; აღრიცხვა; 4) ორ-
განიზაცია, ქალაქის სამმართველო.
5) გრამ. ხმოვნების ფიქსა-
ცია სიტყვაში, ხმოვნების აღნი-
შვნა წერის ან კითხვის დროს.

ضَاطٌ მრ. ضَاطٌ ს.მხ. ოფიცერი;
პოლიციის ოფიცერი.

ضَايٌ მრ. ضَوَايٌ 1) წესი, ნორმა;
სისტემა; 2) აღმრიცხველი.

ضَايَةٌ მრ. ضَوَايُ ცნობარი.

ضَجْرٌ (ა), მასღ. იყო აღელ-
ვებული, შეწუხებული, მოწყე-
ნილი, სევდიანი.

ضَجْرٌ სევდა, მღელვარება.

ضَحِكٌ (ა), მასღ. ضَحِكٌ

იციხოდა, გაიციხა. ანტ. يَكِي.

ضَحِكٌ مِنْهُ გაიციხა, გაეციხა მას-
ზე; დასციხოდა მას. IV. أَضْحَكُ

დამ. გააციხა. VI. تَضَاحَكُوا ერთ-
ნაბიჯის დასციხოდნენ.

ضَحِكٌ სიცილი.

ضَحِكٌ = ضَحِكٌ.

ضَوَّاحٌ მღ. ضَوَّاحٌ ვინც
იციხის, მოციხარი.

ضَحُوٌّ (უ, ი), და ضَحِيٌّ (ა), მასღ. ضَحُوٌّ

მზეზე გამოვიდა; მზეზე თბე-
ბოდა. IV. أَضْحَى დილით

(الضحى - ს. ეამს) გამოვიდა, იმ-
ყოფებოდა. أَضْحَى يَكْتُبُ და-
იწყო წერა.

ضَحِيٌّ დილა მზის ამოსვლის

შემდეგ, გვიანი დილა; ضَحِيٌّ
ზმნსრ. გვიან დილით; ضَحِيٌّ დღეს
გვიან დილით.

ضَحْوَةٌ გვიანი დილა; ضَحْوَةٌ
გვიან დილით; ضَحْوَةٌ დღეს
გვიან დილით.

ضَحِيَّةٌ მრ. ضَوَّاحٌ მიდამო, სა-

ნახები. სინ. نَاحِيَّةٌ.

ضَخْمٌ (უ), მასღ. ضَخَامَةٌ იყო დიდი,
ვევებერთელა, მსხვილი.

ضَخْمٌ მღ. ضَخْمٌ ვევებერთელა, დიდი,
მსხვილი.

ضَخْمٌ ელატ. ვევებერთელა, უფრო-
დიდი; ყველაზე დიდი, მსხვილი-

ض. მრ. أَضَادٌ კონტრასტი, წი-

ნაალმდევობა; მოწინააღმდეგე,
კონტრასტული.

ض (ჟ), მასდ. ض. დმ. ავნო, და-
აზიანა, ზარალი მიაყენა. III.

ض. დმ. ცდილობდა ევნო,
დაეზიანებინა, ზარალი მიეყენე-
ბინა; ეწინააღმდეგებოდა. სინ.

ض. IV. ض. დმ. ვნება მო-
უტანა; ავნო, აზარალა. VIII.

ض. პირ. დმ. ض. 6-ით
იძულებულყო, აიძულა გაეყო-
ბინა რამე; ვნებ. იძულებული იყო.

ض ზარალი, ზიანი.

ض. მრ. ض. ვნება, ზიანი
(შდრ. ქართ. ზ ა რ ა ლ ი).

ض. გაკირვება, გაკირვებუ-
ლი მდგომარეობა.

ض. მრ. ض. სწ. მოთხოვნილე-
ბა, აუცილებლობა.

ض. მრ. ض. ვნება, ზიან-
ი, ყველაფერი, რაც მავნებე-
ლია; მავნებლობა.

ض. გაკირვებული; ვინც სა-
კიროებს რასმე.

ض (ი), მასდ. ض. დაარტყა,

სცენა. ض. კარზე აკაკუ-
ნებდა, ض. 6-ით უკაკუნებდა;

ض. თავი მოკვეთა;

ض. მაგალითი მოიყვანა,
მოიყვანა ض. იგი ვითარცა მაგა-
ლითი. ض. فِي الْأَرْضِ დახეტი-
ალობდა ქვეყანაზე; ض. بِالنَّارِ

ცეცხლი წაუქიდა მას; ض. فِي
ض. რამლსა (ქვიშასა) ჰკრა,

რამლის, ქვიშის საშუალებით
მკითხაობდა; ض. الدِّرْهَمُ*
ჰამი მოკრა; ض. მოიკრა (მო-
ნეტა). III. ض. დამ. ებრძოდა.

VI. ض. ერთმანეთს ებრძო-
დნენ. VIII. ض. აღელდა;

შეირხა. სინ. ض. تَحَرَّكَ.

ض. დარტყმა, ცემა; მრ.

ض. ض. ض. ض. სახე, სახეობა,
გვარი.

ض. საერო, სქ. თეთრი და სქელი
თაფლი.

ض. მრ. სწ. ერთი დარტყმა.

ض. ض. ض. და-

მრტყმელი, მცემელი.

ض. (ი), მასდ. ض. კბენდა; აწვა-

ლებდა. ض. (ა), მასდ. ض.

კბილები მოკვეთილი ჰქონდა, კბილები მოეკვეთა.

ضرس მრ. اضراس კბილი, საქირის კბილი. خرس العقل სიბრძნის კბილი.

ضرم მრ. ضراغمة და ضراغيم ლოზი.

ضرم (ა), მასღ. ضرم იყო ანთებული, აინთო, გაჩაღდა (ცეცხლი). II. ضرم და IV. اضمრ. აანთო, გააჩაღა დიდი ცეცხლი.

VIII. اضطرم გაჩაღდა, აინთო (ცეცხლი).

ضرم მრ. ანთებულები (ცეცხლისა); გამჩაღებელი (ომისა).

ضرم მრ. ანთებული (ცეცხლი), გაჩაღებული (ომი).

ضرم წვა, ნთება, ალი (ცეცხლისა).

ضرم აღგზნებული, გაჩაღებული (ცეცხლი).

ضرم II. 3. მ. სჯ. وضع მზნისა.

ضعف (უ), მასღ. ضعف, ضعف

იყო სუსტი, უძლური. II. ضعف და III. 1) სუსტად, უძლურად მიიჩნია. 2) გააორკეცა, ორჯერ

გაადიდა. IV. اضعف და III. 1) დაასუსტა. 2) გააორკეცა.

ضعف სისუსტე, უძლურება.

ضعف მრ. اضعاف 1) მსგავსება

ისეთივე. 2) ორმაგი, ორკეცი.

ضعف ثلاثة სამმაგი.

ضعف م. ضعفاء ضعفاء

სუსტი, უძლური.

ضعف مრ. ضفادع ბაყაყი.

ضلل (ი), მასღ. ضلال, ضلالة გზა აებნა, გზა დაებნა; დაიბნა, შე-

ცდა. II. ضلل და III. 1) გზას ააცდინა, გზა დაუბნია, შეაცდინა; 2) შეცდომა დააბრალა. IV.

اضل 1) გზიდან ააცდინა, შეაცდინა. 2) დაკარგა (რამე).

ضلال გზის დაბნევა, შეცდომა.

اهدى, رشاد. ანცნ.

ضلالة შეცდომა, ცდუნება.

ضلع (ა), მასღ. ضلع გადაიხარა, მიიხარა (მისგან, რაც სწორი, მართალი იყო); უსამართლოდ

იქცეოდა; ضلع عليه უსამართლოდ ექცეოდა მას; მის წინააღმდეგ მოქმედებდა; ضلعه

მისკენ მიიხარა შენ წინააღმდეგ.

ضلع გადახარა, მიხრა; უსამარ-

თლოდ მოქცევა. ضَلَعَكَ عَلَى
შენი გადახრა ჩემ წინააღმდეგ
(= შენ მიერ სხვისთვის მიმ-
ხრობა ჩემ წინააღმდეგ).

وَلَنَا نَصِيحَتُكُمْ وَضَلَعْتُمْ عَلَيَّ
ჩვენ

გვექნება თქვენი დარიგება და
თქვენი შეწვევა ალლაჰისა და
მისი მოციქულის (ალლაჰიმუც
აკურთხებს მას და გაუმარჯ-
ვებს) — მტრების წინააღმდეგ“.

ضُلُوعٌ შრ. ضَلَعٌ და ضَلَعٌ

ضَلَعٌ ნეკნი.

ضَلَعٌ (ض), მასდ. ضَمٌ დაშ. შეკრიბა;
الى ნ.ით შეუერთა, მიიკრა; გრამ. უ
ხმოვნით გამოსტყვა (თანხმო-

ვანი). V II. انضم შეიკრიბა; الى
ნ.ით შეუერთდა, გაჰყვა, გაე-
დევნა; მიემხრო; გრამ. უ ხმო-
ვანი მიიღო (თანხმოვანმა).

ضم შეკრება, მიკერა.

ضم შეკრება, მიკერა; გრამ. უ
ხმოვნის ნიშანი: ض.

ضم შეკრება; მიმხრობა.

ضم (ض), მასდ. ضور იყო გამხდა.

რჩი; დაპატარავდა. IV. اضم
დაშ. განიზრახა; მალავდა გან-
ზრახვას الى ნ.ით ვისიმე წინააღ-
მდეგ.

ضمير დაფარული, დამალული.

ضمير (اسم) მضمّر გრამ. ტექ. ტ.

პირის ნაცვალსახელი (დამოუ-
კიდებლად ან სუფიქსალურად
ნახშიარი).

ضَمِنَ (ა), მასდ. ضَمَانَ თავს იღო,

პასუხისმგებლობა აიღო, დაშ. და

ب ნ.ით რამეზე. II. ضَمِنَ დაშ.

1) მოათავსა, ჩადო. 2) პასუხის-

მგებლობა დააქისრა. 3. تَضَمَّنَ

მოიცავდა, შეიცავდა.

ضَمَانَ პასუხისმგებლობა, გარან-

ტია, თაემდებობა.

ضمون 1) გარანტირებული, უზ-

რუნველყოფილი; 2) რაიმე ში-

ნაარსის მქონე; 3) შინაარსი,

ახრი.

ضَمِنَ (ა), მასდ. ضَمِنَ იყო გა-

მხდარი, დამკლევებული; გახდა.

IV. اضمأ დაამკლვეა იგი, გა-

ხდა.

ضم سიგამხდრე, სისუსტე,

უძლურება.

ضَاءَ (უ), მასდ. ضَوْءٌ ანათებდა,

ბრწყინავდა.

ضوء სინათლე.

ضَاعَ (ი), მასდ. ضَاعَ დაიღუპა,

დაიკარგა, მოიხპო. II. ضَاعَ

ღმ. დაკარგა, დაღუპა; გაფლან-
გა (ფული, ქონება). IV. أَضَاعَ
ღმ. დაკარგა, მოსპო.

ضَيْعٌ (< სმშ. არაბ.) შრ. ضَيْعٌ
ადგილი, ადგილ-მამული; სო-
ფელი; მხარე.

ضَيْفٌ — ضَافٌ (ი), შასღ. ضَيْفٌ მი-
უახლოვდა, თავი შეაფარა ალე

მას.—შასღ. ضَيْفَةٌ ღმ. (ვისიმე)

სტუმრად იყო, ესტუმრა. II.

ضَيْفٌ ღმ. სტუმრად მიიღო, გა-

უმასპინძლდა. IV. 1) أَضَافَ მი-
უმატა, დაუმატა, შეუერთა, მი-
ურთო الى ნით; 2) სტუმრად მი-
იღო, ისტუმრა, გაუმასპინძლ-

და. VII. انْضَافَ შეუერთდა

الي მას, თავი შეაფარა მასთან;
2) მიღებულ იქნა როგორც სტუ-
მარი.

أَضِيفَ, ضُيِفَ, ضَيْفٌ შრ. ضَيْفٌ

სტუმარი.

ضَيْفَةٌ შრ. სწ. სტუმრობა; სტუ-

მართმოყვარეობა, გამასპინძლე-
ბა, ქეიფი.

مُضَافٌ შეერთებული, რასაც
უერთებენ; გრამ. st. constr.-ის

მდგომარეობაში მყოფი. مَضَافٌ
الي რაც უერთდება. გრამ.

ნათესაობით ბრუნვაში დასმუ-
ლი მსაზღვრელი.

إِضَافَةٌ გრამ. ერთი სახელის
დართვა მეორისათვის ისე, რომ
მეორე (ნათესაობით ბრუნვაში
დასმული) სიტყვა საზღვრავ-
დეს პირველს, status constri-
ctus-ი.

ضَاقٌ (ი), შასღ. ضَيْقٌ, ضَيْقٌ იყო ვი-

წრო. ضَاقَ ضَرْبٌ გული შეუვიწ-
როვდა — გული შეუღონდა; ეწ-

ყინა, ეტყინა... ضَاقَ بِهِ ذَرْعًا
ის იყო მისთვის ძნელი, შე-
უძლებელი; არ შეეძლო. II.

ضَيْقٌ ღმ. დაავიწროვა. III.

ضَاقٌ ღმ. შეავიწროვა, შევი-
წროვებულ მდგომარეობაში ჩა-
აგდო.

ضَيْقٌ სივიწროვე, ვიწროობა;
ექვი.

ضَيْقٌ 1) სივიწროვე, ვიწროობა;

2) გაჭირვება.

مُضَاقَةٌ შევიწროება, შევიწ-
როვებულ, გაჭირვებულ მდგო-
მარეობაში ჩაგდება.

مَضِيقٌ შრ. مَضِيقٌ ვიწროობა,

სივიწროვე; ვიწრო ადგილი, ვი-
წრო ხეობა (მთაში); ვიწრო
გზა, გადასასვლელი (მთაში),
ულელტეხილი.

طَبَق (ط), მასგ. ¹ დახურა;

შეხვია; ² طَبَق (د), მასგ.

1) შეესატყვისებოდა, შეესაბამებოდა; 2) იყო დახურული. II.

طَبَق 1). ფარავდა, მოიცავდა; 2) შეხვია; 3) გავრცელდა.

III. طَابَق 1) შეესატყვისებოდა, შეეფერებოდა; 2) ადარებდა; 3) ხელს უწყობდა ¹ მას-

ში. IV. أَطَبَق 1) დახურა; დამუწვა (პირი); 2) შეუთანხმდა ¹ მასზე.

طَبَق მრ. 1) طَبَاق, أَطَبَاق რი-სამე სწორი, თანასწორი, შესატყვისი; 2) სახურავი; 3) სართული; 4) თეფში, სინი; 5) რიგი, ფენა; 6) მდგომარეობა (შდრ. ქართ. ტაბაკი).

طَبَاق მრ. طَبَقَات ¹ და طَبَقَةٌ

1) ფენა, რიგი; 2) სართული; 3) ხარისხი; კლასი.

طَبِيق შესატყვისი.

طَبِيقَةٌ შესატყვისობა, სიმეტრია.

مَطِيق სრული, სრულყოფილი, მთლიანი.

طَبِل (ط), მასგ. ¹ დოღს უკრავდა.

طَبُول (دარგ. ¹ طَبُول) მრ.

დოღი.

طَبْلَة (< ლათ. tabula) მრ.

გობი (შდრ. ქართ. ტაბლა).

طَحَن (د), მასგ. ¹ დაშ. ფქვავდა, დაფქვა.

طَحَّان მეწისქვილე.

طَوَّاحِينُ (დარგ.) მრ. ¹ წისქვილი.

بَحْرُ طَرَابِيزُنْدَةٍ ქალაქი ტრაპიზონი.

طَرَابِيزُنْدَةٍ ტრაპიზონის ზღვა, შავი ზღვა.

طَرِب (د), მასგ. ¹ აღელვებულ იყო სიხარულისაგან, მწუხარებისაგან; ღელავდა, უხაროდ, მზიარულობდა, სწუხდა; IV.

أَطْرَب ააღელვა, გაახარა, გაამზიარულა, გაახალისა; დაამწუხ-

რა. სინ. ¹ اَتَمَحَفَّ.

طَرَب მრ. أَطْرَاب მღელვარება, სიხარული, მწუხარება.

طَرَح (د), მასგ. ¹ დაშ. გადაადგო, ისროლა; ² წი-ით ჩააგ-

დო. სინ. ¹ رَمَى. II. ¹ طَرَح დაშ. გადაადგო, გადაყარა, ისროლა,

² წი-ით ჩაყარა; VII. ¹ اِنطَرَح

გადაგდებული იყო; გადავარდა, გაიქცა.

تَطْرِيحٌ გადაგდება, გადაყრა, ჩაყრა.

**

طَرَدَ (უ), მას. طَرَدَ გაავლო, გააძევა; სდევნიდა.

طَرَدَ გავლება, გაძევება; დევნა.

طَرَفَ (ი), მას. طَرَفَ (თვალს) ახამხამებდა, უყურებდა, უსტუმროდა. — طَرَفَ (უ), მას. طَرَافَةٌ იყო ახალი, ახლადშეძენილი (ქონება).

طَرَفَ შეხედვა, ცქერა; თვალი.

طَرَفَ მრ. طَرَفٌ 1) სიახლე; ახალი; იშვიათი რამ, უცხო, საუცხოო (შერ. ქართ. ტ უ რ დ ა); 2) საჩუქარი.

طَرَفَ მრ. أطرافٌ 1) მხარე. სინ.

طَرَفَ 2) კიდე; კიდეური; 2) სტატია, მუხლი.

طَرِيفٌ 1) ახლადშეძენილი (ქონება). ანტ. تَلِيدٌ; 2) იშვიათი, უცხო, საუცხოო.*

طَارَفٌ ახალი, ახლადშეძენილი (ქონება).

طَرَّقَ (უ), მას. طَرَّقَ 1) დაარტყა;

طَرَّقَ النَّبَاتَ უკაკუნებდა კარებს; 2) მოგზაურობდა, მგზავრობდა;

3) მას. طَرَّقُوا ღამით ესტუმრა, ღამით მოინახულა. IV أَطَرَّقَ

ძირს დასწია (თავი, თვალები); ჩუმად იყო, გაჩუმდა.

طَرَّقَ (მამ. და მღ.) მრ. طَرَّقَ გზა.

طَرَّأَ (უ), მას. طَرَّأَ ჩამოვიდა შორიდან, მოულოდნელად შივიდა

إِلَيْهِ მასთან.

طَرَّوْنٌ ადგ. სახ. არშენიაში ტარონი.

طُشُوتٌ და طُتٌ (< სპარს.) მრ. طُشُوتٌ ტაშუტი (შერ).

طَعَمَ (ა), მას. طَعَامٌ, طَعْمٌ დამ. გემო გასინჯვა, იგემა, შეკვამა,

კამა. IV. أَطَعَمَ ორმ. დამ. აკამა, გამოკვება.

طَعَمَ გემოს გასინჯვა, გემება; გემო, გემოვნება.

طَعَامٌ გემება, კამა; მრ. أَطْعَمَةٌ საკმელი.

طَعَنَ (უ, ა), მას. طَعَنَ განგმირა (შუბით და მისთ).

طَعَنَ განგმირვა (შუბითა და მისთ).

طُفَانٌ (< თურქ.) მამ. სახ. ტულანი.*

طُنْرُلٌ (< თურქ.) მამ. საკ. სახ. ტუნრული.*

طَغْيَانٌ (ა) და طَغَا (უ), მას. طَغْيَانٌ

1) ნაპირებიდან გადმოვიდა (წყალი); ნიაღვარივით წამოვიდა. 2) საზღვრებს გადმოვიდა, არაზომიერად იქცეოდა; 3) ავიწროებდა, უსამართლოდ იქცეოდა.

• طَغِيَانٌ 1) ნაპირებიდან გადმო-
სვლა (მდინარისა); 2) საზღვრებს
გადმოსვლა, არაზომიერად ქცე-
ვა; 3) შევიწროება, უსამართ-
ლოდ მოპყრობა; 4) უტჩობა.

• طَاغِيَةٌ ვინც ზომიერების საზ-

ღვრებს. სცილდება; ტირანი;
დამნაშავე; მეამბოხე; ბოროტ-
მოქმედი.

• طَفِيءٌ (ა), მასღ. طُفُوٌّ დაქრა,

ჩაქრა (ეცეხლი). IV. أَطْفَاءٌ დაა-

ქრო; — طَفَاءٌ (ი) დააქრო, ჩააქრო.

• طَفَّرَ (ი), მასღ. طُفُّورٌ დაქრა

1) გადახტა, გადაახტა; 2) იჩ-
ქეთა სისხლმა.

• طَفَّلَ (უ), მასღ. طَفَّالَةٌ იყო ნორჩი.

• طَفَّلَ მღ. ო სინორჩე.

• طَفَّلَ მღ. ო მრ. أَطْفَالٌ ჩვილი,

ბავშვი; ახალგაზრდა.

• طَفَّلِيْسٌ თბილისი. შღრ. طَفَّلِيْسٌ

• طُفُوٌّ დაქრა (უ), მასღ. طَفَّوْ

რავდა (წყლის ზედაპირზე), არ
იძირებოდა.

• طَفَّوْ = طَفَّوْ. IV. أَطْفَأَ იგივეა, რაც

(იხ. طَفِيءٌ).

• طَلَّ (უ), მასღ. طَلَّ წვრილად წვიმ-

და, ოდნავ ასველებდა, ასხურებ-

და. IV. عَلَى 1) დას-

ცქეროდა. სინ. أَشْرَفَ 2) აწუ-
ხებდა, ემუქრებოდა.

• طَلَّ წვრილი წვიმა; ცვარი, ნამი.

• مَطَّلٌ 1) წინ წამოწეული; 2) ვინც

(რაც) ემუქრება; 3) რაც ზევი-
დან დააყურებს.

• مَطَّلٌ (უ), მასღ. طَلَّبَ დაშ.

1) ეძებდა, ეძიებდა; მისწრა-
ფოდა; სურდა, უნდოდა, სთხოვ-
და; ითხოვა, მოსთხოვა, منه

მოითხოვდა მისგან. სინ. رَامَ

• طَلَّبَهُ სთხოვა მას; طَلَّبَ إِلَيْهِ

სთხოვა ის მას; طَلَّبَهُ بِدَيْمٍ სისხლს

უძიებდა, ეძებდა მოსაკლავად

(სისხლის ძიების მიზნით); 2) სდევნიდა; 3) სწავლობდა (=

ეძიებდა ცოდნას). III. طَالَبٌ დაშ.

ეძიებდა, სთხოვდა; ცდილობდა

• طَلَّبَ (უ) იგი. V. تَطَلَّبَ დაშ.

ცდილობდა მიეღო, შეეძინა;

• طَلَّبَ ძებნა, ძიება; თხოვნა, მო-

თხოვნა; დევნა.

• طَلَّبَةٌ, طَلَّابٌ მღ. ო მრ. طَالِبٌ

1) მძებნელი, მაძიებელი; მთხოვ-

ნელი; მომთხოვნელი; მდევნელი;

2) მოსწავლე, სტუდენტი.

• مَطَالِبٌ მთხოვნელი; მაძიებელი.

• طَلَّمَتْ თილისმა (შღრ). طَلَّمَتْ

طَلَعَ (ط), მას. طُلُوعٌ ამოვიდა (მზე, ვარსკვლავი), გამოჩნდა; გავიდა მასთან, عَلَى-ით მივიდა, წარუდგა; გამოვიდა,

გაემართა. III. طَالَعَ დამ. უყურებდა, უცქეროდა; ათვალისებრივად;

იძიებდა, სწავლობდა. IV. أَطْلَعَ დამ. ავიდა, عَلَى-ით დასცქეროდა. გადასჩერებოდა, გადაჰყურებდა.

طَلَعَةٌ 1) ამოსვლა, გამოსვლა, გამოჩენა; 2) შეხედულება, გარეგნობა, სახე.

طُلُوعٌ ასვლა.; ამოსვლა (მზისა...)

مُطَالَعَةٌ სწავლა, შესწავლა; კითხვა.

طَلَّقَ (ط), მას. طُلُوقٌ იყო გახსნილი, გაშვებული, განთავისუფლებული. II. طَلَّقَ დამ. გაათავისუფლა. გაუშვა. IV. أَطْلَقَ დამ. გახსნა; გაუშვა, გაათავისუფლა; ორმ.

დამ. გაიღო, გასცა. أَطْلَقَهُ مِنْ-

يَدِهِ გაუშვა ის თავისი ხელიდან.

VII. أَنْطَلَقَ განთავისუფლდა;

გაემართა, წავიდა إِلَى მასთან. ب-ით, გრამ. წაიყვანა.

طَلَّقَ 1) გახსნილი; თავისუფალი; 2) მხიარული.

طَلَّقَ განთავისუფლება, გაშვება (ცოლისა), გაყრა.

أَنْطَلَقَ გამგზავრება, წასვლა.

طَمَّانٌ IV. إِطْمَانَ დაწყნარდა, დაშვილდა; იყო წყნარი, ნშვიდი; ب-ით ენდობოდა.

مُطْمَئِنٌّ წყნარი, მშვიდი, უშიშარი.

طَمَسَ (ت), მას. طَمَسٌ წარხოცა, მოსაო (კვალი).

طَمِعَ (د), მას. طَمَاعَةٌ ძლიერი

უნდოდა, სწადდა. سِنَّ حَرَصٌ ელოდა.

طَمِعَ ძლიერი სურვილი, გულის წადილი; სიხარბე, გაუმადლობობა; იმედი.

طَمَاعَةٌ ძლიერი სურვილი.

طَمِعَ ძლიერ მსურველი, მოწადინებელი.

طَمِعَ مَر. مَطَامِعٌ ძლიერ სასურველი რამ, სანატრელი.

طَنَّ (ت), მას. طَنِينٌ ხმა გამოსცა.

طَنَّ طِنَّتٌ ტინდა, აგ. სახ. ჩრდილოეთ კავკასიაში.

طَهَّرَ (ت) და طَهَّرَ (ط), მას. طَهْرٌ,

طَهْرَةٌ იყო წმინდა, სუფთა. გა-

წმენდილი منه მისგან. II. طَهَّرَ

ღაშ. გაწმინდა, განბანა. V. تَطَهَّرَ
განიწმინდა, განიბანა (გენ-
სტრუაციის შემდეგ).

● طَهَّرَ სუფთად ყოფნა; მენ-
სტრუაციის უქონლობა.

● طَهَّرَ წყალი, ქვიშა და სხვ., რო-
ვლის საშუალებითაც განიწმინ-
დებიან.

● طَهَّرَ სუფთად ყოფნა; გაწმენ-
დის, განბანის ცერეპონია.

● طَهَّرَ მღ. ო. შრ. طَهَّرَ წმინდა,
გაწმენდილი: ტაძარი, შაშ. სკვ.

სახ.; მიმართ. طَاهِرٌ

● طَهَّرَ ელაც. უფრო წმინდა, უწმინ-
დესი.

الطوالي (< ქართ.) დვალეები, ოსთა
ერთ-ერთი ცომის სახელი.

طَبَّحَ, طَوَّحَ. (უ, ი), მასღ. طَاحَ
დაიღუპა, დაიკარგა, მოისპო,

გაქრა, წავიდა. II. طَوَّحَ ღაშ.
დაღუპა, მოსპო, გააქრო, და-
კარგა, გაისტუმრა, გაგზავნა
ისეთ ადგილას, საიდანაც არ
ბრუნდებიან; გადააგდო; გააგ-

დებინა. IV. طَوَّحَ = أَطَاحَ

● طَوَّحَ თორთ.უქა, თორთომი,
შხარე და ამავე სახელწოდების მთა

სამხრეთ საქართველოში, ბასიანის სამ.
სრეთ-აღმოსავლეთით.

الطوي (< ქართ.) ცომის სახ.
თუშები.

طَوَّعَ (უ), მასღ. طَوَّعَ იყო მორჩი-
ლი, აკ. და ჯნ-ით ემორჩილებოდა.

II. طَوَّعَ ღაშ. 1) დაიმორჩილა;
2) დაუშვა; ადვილად მიიჩნია.

IV. أَطَاعَ ღაშ. ემორჩილებო-
და, უკერებდა; დაემორჩილა.

V. تَطَوَّعَ ღაშ. და ჯნ-ით სურ-
და, უნდოდა, ცდილობდა; თა-
ვისი სურვილით, თავისი ნებით
დათანხმდა, თავისი სურვილით

აილო თავის თავზე. X. اسْتَطَاعَ
შეეძლო, შესძლო, შესაძლებლო-
ბა ჰქონდა.

● طَوَّعَ 1) მორჩილება; طَوَّعًا მო-
რჩილებით. 2) მორჩილი, გა-
მგონე.

● سَعًا وَطَاعَةً მორჩილება; سَعًا
სმენითა და მორჩილებით
(=მესმის და გემორჩილება).

● طَوَّعَ მღ. ო. შრ. طَوَّعَ მორჩი-
ლი, გამგონე.

* ● طَوَّعَ ვისაც ემორჩილებიან,
გზობანებელი.

● طَوَّافٌ, طَوَّافٌ მი-
მოდოდა, ب على ن-ით გარ-

طَوَّافٌ به عليه შემო უვლიდა;

შენათარა ის მის გარშემო.

II. طَوَّفَ გარშემო დადიოდა.

გარშემო უვლიდა. IV. أَطَافَ

გარშემო დადიოდა; ب ნით შე-

მოველო; მივიდა. V. تَطَوَّفَ, ب

ნით გარს უვლიდა, მოგზაუ-

რობდა, დახეტიალობდა.

طَوَّفَانُ წარღვნა.

طَوَّافٌ გარშემო სიარული.

طَائِفٌ შდ. ე ვინც გარშემო და-

დის; الطَائِفَةُ ტაიფი, ქალაქი შე-

ქის სწმინეთ-აღმოსავლეთით.

طَائِفَةٌ შრ. طَوَائِفٌ 1) ნაპეკრი,

ნაწილი; 2) კლასი, სერია, რი-

გი; 3) პარტია, რაზმი; 4) ჯგუ-

ფი, რაოდენობა; 5) რელიგიუ-

რი საზოგადოება;

* طَاقٌ (ط), შასდ. طَوَّقٌ დამ. შეეძ-

ლო; იტანდა, აიტანა, გადაი-

ტანა. II. طَوَّقَ დამ. ყელსაკიდი

ჩამოაცევა კისერზე. IV. أَطَاقَ

ნივ. დამ. შეეძლო (რაიმე); იტან-

და; لَا يُطَاقُ 1) ისეთი, რომელ-

საც ვერაფერს მოუხერხებენ,

რომელსაც არაფერი მოუხერხ-

დება, რომელსაც ვერაფერს

უზამენ; 2) აუტანელი.

طَيِّقَانٌ, طَاقَاتٌ, طَاقَةٌ შრ. طَاقٌ და

طَوَّقٌ შრ. طَوَّقَ ყელსაკიდი;

ყელი.

لَا طَاقَةَ ძალი, შეძლება; لِي

ძალი არა მაქვს; لَا طَاقَةَ لَهُ

არაფერი შეუძლია უქნას.

طَالٌ (ط), შასდ. طَوَّلَ იყო გრძელი,

გაგრძელებული, გაკვიანურებუ-

ლი; გაგრძელდა; იყო მაღალი; عَلِيٌّ

ნით გაუგრძელდა, გაუხან-

გრძლივდა; طَوَّلَ შასდ. طَالَ

უწყალობა, სიკეთე უყო. II. طَوَّلَ

დამ. გააგრძელა, გააკვიანურა.

IV. أَطَالَ დამ. გააგრძელა, გა-

აკვიანურა, გაახანგრძლივა.

طَوَّلَ 1) წყალობა, სიკეთე; გუ-

ლუხვობა; 2) სიმდიდრე; 3) სი-

ძლიერე, ძლიერება.

طَوَّلَ შრ. أَطْوَالَ ხანგრძლიობა;

განმავლობა (დროისა); სიგრძე;

სიმაღლე; გეოგრ. სიგრძელი..

ანტნ. عَرْضٌ.

طَوَّلَ შდ. ე შრ. طَوَّلَ გრძელი;

მაღალი; ხანგრძლივი; طَوَّلًا

ფშსნ. დიდხანს. الطَوَّلِيُّ პოეტ. ზო-

მა შემდეგი სქემისა: - - - - - !

---|---||---|---=|

უკანასკნელი ტერ-
ფი შეიძლება იყოს აგრეთვე ---;
უკანასკნელი ტერფების შეკვეცის შემ-
თხვევაში: ---|---

مَطْوِلٌ შდ. შრ. أَطْوِلُ შდ.
طُولٌ ელატ. უფრო გრძელი, მა-
ღალი, ხანგრძლივი.
مُتَطِيلٌ შდ. შ მოგრძო.

تُومَانٌ (< თურქ.) ის. طُومَانٌ

طَوَى (o), შასდ. طَى ღმ. დაკეცა,
დაახვია, შეხვია. طَوَى الْبِلَادَ
განვლო მხარე. طَوَى (a), შასდ.
طَوَى მშვიერი იყო, შიმშილობდა.
طَى დახვევა, დაკეცვა.

طِيَةٌ შრ. طِيَاتٌ 1) დახვევის, შეხ-
ვევის სახეობა; 2) ადგილი, საით-
ქენაც მიიმართებიან, მიზანი;
3) მოთხოვნილება, საჭიროება.

طَيْبٌ (طَيِّبٌ) იამანური წარმო-
შობის (შემდეგ ჩრდილოეთ არაბეთში
გავრცელებული) ტომის სახელი, ტაი.
طَائِيٌّ შდ. შ მიმართ. სახ. ტა-
იური (შდრ. ქართ. ტაიქი, სომხ.
տայահի).

طَاوٍ შდ. შ გამზდარი, მშვიერი.

تَطْيَابٌ طَيِّبَةٌ طَيِّبٌ (o), შასდ.

იყო კარგი, სასიამოვნო, საამუ-
რი, თაფზიანი, წმინდა; დატკბა.
تَطْيَابٌ კარგ გუნებაზე დად-
გა, გამზიარულდა, გული დაუ-
მშვიდდა, დატკბა.

طَيْبٌ სიკარგე, სიმშვენიერი; სურ-
ნელება, ნელსაცხებელი.

طَوْبِيٌّ ნეტარება, ბედნიერება.
شَرٌّ أَطْيَبٌ.

طَيْبٌ შდ. შ კარგი, მშვენიერი;
საამური, სასიამოვნო; წმინდა;
სურნელოვანი; კანონიერი, ნება-
დართული.

أَطْيَبٌ შდ. შრ. طَوْبِيٌّ ელატ.
უკეთესი, საუკეთესო, სასიამო-
ვნო, ტკბილი.

طَارَ (o), შასდ. طَيْرَانٌ ფრინავედა,

მიფრინავედა; გაფრინდა. II. طَيْرٌ
ღამ. გააფრინა. V. تَطَيْرٌ ნიაჩნ-
და მან ან ნ-ით ცუდ ნიშნად,
ცუდი რამის მომასწავებლად.

VI. تَطَايَرٌ გაიფანტა, გაიბნა.
طَمُورٌ შდ. შრ. أَطْمَارٌ კრება, შრ. طَيْرٌ

ფრინველი (შარ. طائر).

طائر (მრავლობითად იყენებს

სიტყვას) მფრინავი (ფრინველი, მწერი და სხვ.).

طاف (ი), მას. طيف გამოცხადდა (მოჩვენება).

طيف მოჩვენება.

طائف მოჩვენება (სიზმრის დროს).

طان (ი), მას. طين თიხით, ტალახით შეგონა, შეთითხნა.

طين (<არამ.?) თიხა, ტალახი.

ظ

ظ არაბული ანანის მჩვიდმეტე ზასო. სათვალავში აღნიშნავს მშ(ს.ს.

ظير მრ. انطيا ანტილოპა, გაზელი; ჭურტიკი (gazella dorcas).

ظرف (უ), მას. ظراف იყო მოხდენილი, ელევანტური, მშვენიერი, ლამაზი; იყო გონებამახვილი.

X. استظرف დამ. მიიჩნია

მოხდენილად, ელევანტურად, მშვენიერად, ლამაზად; მიიჩნია გონებამახვილად.

ظرف 1) სრულყოფილება; მოხდენილობა(მიზერა-მოხერაში, ჩაცმულობაში, ლაპარაკში); გრაცია, ელევანტობა, მშვენება; გონებამახვილობა; 2) მრ. ظروف

ჭურჭელი; გრამ. დროისა და ადგილის გარემოება (აქუნატივში).

ظريف მდ. მრ. ظرفა მოხდენილი, ელევანტური. გრაცი-

ოზული, მშვენიერი; ვონებამახვილი.

ظعن (ა), მას. ظعن გაემართა, გაემგზავრა.

ظعن მოგზაურობა, მგზავრობა.

ظفر (ა), მას. ظفر მიაღ-

წია ბ ნით რასმე, მოიპოვა (წარმატება), შეისრულა (სურვილი, საწადელი); გაიმარჯვა, სძლია به ان عليه მას.

II. ظفر 1) დამ. გამარჯვება მოუპოვა; გაამარჯვებინა; 2) ظ ნით

ბრკეალეებით დაკაწრა. IV. اظفر დამ. გამარჯვება მოუპოვა, გაამარჯვებინა به ان عليه მასზე.

اظفر م. ظفر دا ظفر ბრკეალი; ფრჩხილი.

ظفر ძღვევა, გამარჯვება.

ظفر 1) ძღვევამოსილი; 2) ბრკეალეებით დაკაწრული; 3) მუხათფარი, მამ. საქ. სახ.

ظَلَّ (ა, მს. რ. I. 3. ظَلَّ), მასდ.

ظَلَّ იყო (დღის განმელობაში, დღისით); გახდა,

შეიქმნა. II. ظَلَّ დაშ. დაჩრდილა, ჩრდილი მოჰფინა عَلَيْهِ

მას. IV. أَظَلَّ ჩრდილიანი იყო (დღე); დაშ. ჩრდილი მოჰფინა,

დაჩრდილა. X. اسْتَظَلَ ჩრდილს შეათარა თავი.

ظَلَّ მრ. ظِلَالٍ ჩრდილი; საფარ. ველი.

ظَلَّ მდ. : დაჩრდილული, ჩრდილიანი.

ظَلَّمَ (ი), მასდ. ظَلَّمَ, ظَلَمَ უსა-

მართლოდ, უკანონოდ იქცეოდა; ბოროტმოქმედებას ჩადიოდა; დაშ. ავიწროებდა, სჩაგრავდა,

ვნებდა. IV. أَظْلَمَ იყო ბნელი; დაბნელდა, დაღამდა, სიბნელემ მოიცვა.

ظَلَّمَ შევიწროებდა, ჩაგვრა, უსამართლოდ მოპყრობა.

ظَلَمَاتٌ, ظُلَمَاتٌ, ظُلْمٌ მრ. ظُلْمَةٌ

სიბნელე, წყველიადი. ანცნ. نُورٌ.

ظَلَمٌ სიბნელე, წყველიადი.

ظَلَمٌ მრ. ظُلْمَانٌ 1) შევიწროებუ-

ლი, დაჩაგრული; 2) მამალი აქლემი.

ظَلَّمَ მდ. : მრ. ظَلَمَةٌ უსამარ-

თლოდ მოქმედი; შემავეწროებული, მჩავეწრელი.

ظَلَمٌ ვისაც უსამართლოდ მოექყრნენ, შევიწროებული, დაჩაგრული.

ظَلَّى (ა), მასდ. ظَلَّى მოსწყურდა,

სწყუროდა. სინ. عَطَشَ.

ظَنَّ (ჟ), მასდ. ظَنَّ ფიქრობდა, ეგონა, ვარაუდობდა. რ.მ. დაშ.

ظَنَّ: მიიჩნია (რამედ). ظَنَّنَا

მიიჩნია ის კალიად. ანცნ.

أَيَّقَنَ.

ظَنَّ მრ. ظُنُونٌ აზრი, ფიქრი,

ვარაუდი. ანცნ. يَقِينٌ ექვი.

ظَنَّةٌ ექვი, ცუდი აზრი.

ظَنِينٌ ვიზებაც ექვი აქვთ; სა-

ექვი.

ظَهَرَ (ა), მასდ. ظَهَرَ იყო ცხადი,

ჩანდა, მოჩანდა, გამოჩნდა; გა-

მოძელავენდა; لَ ظَهَرَ لَهُ რაი

აზრი მოუვიდა; هَذَا مَا يَظْهَرُ لِي ეს არის

ის, რაც მე მომდის (აჩანს) =

ეს არის ჩემი აზრი; დაშ. ავიდა; ظَاهِرٌ = III. ظَاهِرٌ ა. ან

على ნ-ით პირის დამატებასთან სძლია, გინწარჯვება ვინმეზე; على ნ-ით ნივთის დამატებასთან: იცოდა, გაიგო, გაიცნო, შეიცნო; იცოდა ან ის-

წავლა ზეპირად; III. ظَاهِرٌ აკ. ან على ნ-ით ეხმარებოდა მის

წინააღმდეგ. IV. أَظْهَرَ დამ.

1) ცხადი გახადა, გამოაჩინა; გამოაელენა, გამოამყვანა; აშკარად, საჯაროდ გააკეთა, აღიარა, გამოაცხადა; გამოხატა; 3. აკ. და على ნ-ით ნივ. დამატებასთან გააცნო; 3. აკ. და على ნ-ით გაამარჯვებებშია, გამარჯვება მოუპოვა; 3) გამოვიდა,

გაემკზავრა შუაღლისას (ظَهَرَ

ან ظَهَرَ-ის დროს). VI. تَظَاهَرُوا عليه ერთმანეთს ეხმარებოდნენ

ნის წინააღმდეგ. X. اسْتَظَّهَرَ დახმარება სთხოვა به მას.

ظَهَرَ მრ. أَظْهَرَ, أَظْهَرُوا ზურგი; ზედა ნაწილი, ზედაპირი; გარეთა ნაწილი; უკანა ნაწილი;

بينَ أَظْهَرِهِم მათ შორის.

ظَهَرَ შუაღლე, შზის გადახრის დასაწყისი.

ظَهَرَ მოვლენა, გამოჩენა.

ظَهَرَ მრ. أَظْهَرَ კრძ. და ჯრებ. შენწე.

ظَهَرَ შუაღლე, შუაღლის სიციხე.

ظَهَرَ მდ. ე ისეთი, რომელიც ჩანს, აშკარა, ცხადი; გარეთა, გარეგნული; გარეთა ნაწილი, (ქალაქის 78:9) გარეთ მდებარე

ნაწილი. أَظْهَرَ ფშს. აშკარად, ცხადად; ვინც იმარჯვებს.

ظَهَرَ ვინც აჩენს, ავლენს, ამჟღავნებს; გამარჯვების ნიშნიკებელი.

ظَهَرَ გამოვლენილი, გამომქლავებული, აშკარა, ცხადი.

ظَهَرَ გამოჩენა, გამოვლენა, გამომქლავება; აშკარად, საჯაროდ გაკეთება, აღიარება, გამოცხადება, გამოხატება.

ع

عين არაბული ანბანის მეთვრამეტე ე ასო. სათვლავში აღნიშნავს 70-ს.

عَبَا (ა), მასდ. عَبَّ 1) ჩადო, ერთმანეთზე დააწყობა 2) ნ-ით

ზრუნავდა, ფიქრობდა, ყურადღებას აქცევდა.

عَبَّ მრ. عَبَّأً ტვირთი.

عَبَّأً და عَبَّأً აბა, ერთგვარი მოსასხამი.

عَبَثَ (რ), მასღ. عَبَثَ ღამ. შეუტრია, აუტრია. — عَبَثَ (ა), მასღ. عَبَثَ

თამაშობდა, ერთობოდა ჰ მით; ისე ეპყრობოდა, როგორც სა-თამაშოს.

عَبَثَ თამაში, გართობა; უზარო, უსარგებლო თამაში.

عَبَثَ (ჟ), მასღ. عَبَثَ მონა იყო, მონა გახდა. — عَبَثَ (ჟ, < ებრ. עָבַת) ღამ. ემსახურებოდა, მონებ-და, თაყვანს სცემდა (ღმერთს).

II. عَبَدَ ღამ. დაამონაეა, დაიმო-ნაეა, მონად გახდა. V. تَعَبَّدَ მონა გახდა; ღამ. მონებდა, თაყ-ვანს სცემდა ღმერთს.

عَبَدَ შრ. عَابَدَ მონა, ყმა, მსა-ხური. ანცნ. عَابَدَ მსახუ-

რი (ღმეთისა), აღამიანი. — عَبَدَ ხშირად იხმარება ლაკაბის საწარმო-ებლად და აქვს ასეთი ფორმა: عَبَدَ:

عَبَدَ ცაბდ აღ-ლაჰი (შდრ. ქართ. აბ და ლ ი); * عَبَدَ الرَّحْمَنَ ცაბდუ რ-რაჰმანი (=მონა მწყალობე-ლისა [=ღმეთისა]); عَبَدَ الْحَمِيدَ

ცაბდუ ლ-ჰამიდი (=მონა დიდე-ბულისა [ღმეთისა]); عَبَدَ الْمَسِيحَ

ცაბდუ ლ-მასიჰი (= აბდუ ლ-მესია) (= მონა მესიისა);

عَبَدَ الْمَلِكِ ცაბდუ ლ-მალიქი (= მონა მეფისა) და სხვ.

عَبَدَ (ენინ. عَبَدَ სიტყვისა) ეუ-ბეგდა, მამ. საკ. სახ.

عَبَدَ ეუბეგდა. მამ. საკ. სახ. عَبَدُونِ მამ. საკ. სახ. ცაბდუნი.

عِبَادَةَ მონება, მსახურება, თა-ყვანისცემა.

عَابِدٌ შდ. შრ. عَبَدَةٌ ეინც მონებს, თაყვანისმცემელი; მსახუ-რი, მონა.

عَابِدٌ შრ. مَعَابِدُ თაყვანისცემისა აღდგლი.

عَبَّرَ (ჟ), მასღ. عَبَّرَ გადავიდა (მდინარის ან ხევის ერთი ნაპირიდან მეორეზე), განვლო, გა-დაიარა; მასღ. عَبَّرَ ახსნა (სიზ-

მარი). II. عَبَّرَ ახსნა (სიზმარი), განმარტა; عَنْ ნ-ით გამოხატა, გამოსთქვა (აზრი, რისაზე შე-სახებ), ილაპარაკა; عَنْ და ب ნ-ით უწოდა.

عَبَّرَ ნაპირი, მხარე..

عَبْرَةٌ * მრ. عَبْرٌ დარიგება, გა-
ფრთხილება, ზაგალითი.*

عِبَارَةٌ * ახსნა; განმარტება; გა-
შოლქვა, ფრაზა; აზრი; საქმე.
عَابِرٌ * მრ. عَبْرٌ განვლელი,
მოგზაური.

أَعْتَبَارٌ 1) მხედველობაში მი-
ღება; 2) მოფიქრება, გაანგარი-
შება; 3) პატივისცემა; 4) შე-
ფარდება.

عَبَسَ (ი), მასღ. عَبَسَ მოიღუშა,
შეიკუმუნა.

عَبَّاسٌ * მოღუშული, შეკუმუნილი,
მოღუშული სახის მქონე; ყაბ-

ბასი, მამ. ხაჟ. ხახ. بَنُو عَبَّاسٍ *
აბასიანთ დინასტია, აბასიდები.

عَبَّرَى 1) ფერადი ნობი, ხალიჩა;
2) ნიჭიერი, ტალანტის მქონე.

عَبَّ عَلَى (ი, უ), მასღ. عَبَّ * ნ-ით
უწყებოდა, უჯავრდებოდა; ჰკი-
ცხავდა, საყვედურს ეუბნებოდა.

III. عَبَّاهُ * მრ. عَبَّاهُ ჰკიცხავდა, საყვე-
დურს ეუბნებოდა فِي مَعْنَى *
عَبَّ * გაკიცხვა, გაკილვა.

عَبَّابٌ * საყვედური, გაკიცხვა.

عَبْدٌ (უ), მასღ. عَبْدٌ იყო მომზადე-

ბული. IV. أَعْتَدَ * მამ. მოამზადა,
დაამზადა.

عَتَادٌ * მრ. أَعْتَدَ * აპარატურა, მოწყობილობა; ია-
რალი, საქურველი. სინ. عَدَةٌ.

عَتَقَ (ი), მასღ. عَتَقَ 1) იყო

თავისუფალი; თავისუფლება მი-
იღო, განთავისუფლდა مِنْ * მის-

გან; 2) იყო ძველი. — عَتَقَ (უ),

მასღ. عَتَقَ * იყო ძველი, და-
ძველდა. IV. أَعْتَقَ * 1) გაა-
თავისუფლა; 2) დააძველა.

عَتَقَ * თავისუფლება.

عَتِيقٌ 1) თავისუფალი; კეთილ-
შობილი; 2) ძველი; 3) ღვინო.

عَتَمَ (ი), მასღ. عَتَمَ * ბნელი იყო
(ღამე).

عَتَمَةٌ * ღამის პირველი მესამედი.

بِ عَثَارٍ * მრ. عَثَرَ * ნ-ით წაიბორძიკა რამეზე; მასღ.

عَثَرَ * ნ-ით წაიბორ-
ძიკა რამეზე; წააწყდა, შემთხვე-
ვით ნახა.

عُثْمَانٌ * მამ. ხაჟ. ხახ. უსმანი (=

ოსმანი)*
عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانٍ * უსმან იბნ აფან

ფანი, შესამე ხალიფა (23/644—
— 35/656).

عُثْمَانِيَّة თურქ. ოსმალები.

عَجِبَ (ა), მასღ. უკვირდა, გა-

უკვირდა منه იგი. IV. أَعْجَبَ
ღამ. გააკვირვა; მოეწონა. V.

تَعَجَّبَ გაუკვირდა منه იგი, გან-
ცვიფრდა, აღტაცებული იყო. X.

اسْتَعْجَبَ უკვირდა, გაუკვირდა
منه იგი.

عَجِبَ გააკვირვება, განცვიფრება.

عَجِيبٌ მღ. ო საოცარი, გასაკვი-
რალი; იშვიათი, შესანიშნავი.

عَجِيبَةٌ მრ. عَجَائِبُ გასაოცარი
რამ; სასწაული.

عَجِبَ ელატ. უფრო საოცარი;
ნეტად საოცარი, ძალიან სა-
კვირველი, გასაოცარი, საკვირ-
ველი:

أَعْجَابُ გაკვირვება; თვითკმაყო-
ფილება.

تَعَجَّبَ გაკვირვება.

عَجَزَ (ი), მასღ. უძლური იყო; არ

შეეძლო عن-ით რამე; მასღ. عَجُوزٌ
იყო ბებერი; მიხრწნილი.

عَجَزٌ სისუსტე, უძლურება.

عَجُوزٌ მრ. عَجَائِرٌ დედაბერი.

عَجَلٌ (ა), მასღ. عَجَلَةٌ ოქა-

რობდა. II. عَجَّلَ აჩქარებდა, დაა-
ჩქარა. هُ عَجَّلَ სწრაფად მიუ-

ტანა მას به იგი. III. عَجَّلَ დაა-
სწრო, ნაძრევად გააკეთა به

იგი. IV. أَعْجَلَ ღამ. ააჩქარა,
დააჩქარა; აჩქარებით გააკეთა.
ღამ. دا عن -ით არ დააძალა.

V. عَجَّلَ ჩქარობდა, აჩქარდა.

X. اسْتَعْجَلَ ჩქარობდა; ღამ. აჩ-
ქარებდა, სთხოვდა აჩქარებულ-
ყო, ჩქარა გაეკეთებინა.

عَجَلَ مِ. عَجُولٌ ხბო.

عَجَلَةٌ აჩქარება, სიჩქარე.

عَجَلَةٌ مِ. عَجَلٌ და عَجَلَاتٌ ეტლი,
ურემი.

عَجَلَ مِ. ო ვინც (რაც) ჩქა-
რობს, აჩქარებული, სწრაფი.

أَجَلَ. ო დროებითი, ამქვეყ-
ნიური (ცხოვრება).

عَجْمٌ (უ), მასღ. عَجْمٌ ღამ. უკბინა;
დაღეკა; გასინჯა (კბილებით).—

عَجْمٌ (უ), მასღ. عَجْمَةٌ ცუდად ლა-
პარაკობდა, ცუდად წარმოს-
თქვამდა, ცუდი გამოთქმა ჰქონ-
და, ცუდი, დამტყრეული (არაბუ-
ლი) ენით ლაპარაკობდა. IV. عَجْمٌ!

عَدِمَ (ა), მასღ. عَدِمَ არ იყო, არ არსებობდა; დაშ. არ ჰქონდა,

დააკლდა; მოაკლდა. IV. عَدِمَ დაშ. მოაკლო, დააკლო, დააკარგვინა; ღარიბი, უქონელი გახადა; გრღუვ.—გაღარიბდა; ღარიბი შეიქნა.

عَدِمَ არ ყოფნა; უქონლობა.

عَدَنَ (ი, უ), მასღ. عَدَنَ იმყოფებოდა, ცხოვრობდა.

عَدَنَ ყოფნა. جَنَّاتٌ عَدْنٍ მუღმივი სამყოფელის ბაღები (=სამოთხე). *

عَدِنٌ და იშვითად معدنٌ შრ. معدنٌ

1) საბადო, მადანი (შერ.); 2) ლითონი, მინერალი; 3) წყარო.

عَدَا (უ), მასღ. عَدُوٌّ მირბოდა; — დაშ. გადაეიდა (საზღვარს,

ზომას); — მასღ. عَدُوٌّ, عَدُوَانٌ, عَدَا,

عَدَاوَةٌ უსამართლოდ, მტრულად იქცეოდა عليه მის მიმართ;

თავს დაესხა. II. عَدَى დაშ. გადაიყვანა; — გრამ. გარდამავალი გახადა (ზმნა). V. تَعَدَى საზღვარს გადაეიდა, უსამართლობა ჩაიდინა عليه მის მიმართ; მტრობდა; — გრამ. გარდამავალი

გახდა (ზმნა). VIII. اِعْتَدَى

უსამართლოდ იქცეოდა عليه მის მიმართ, მტრობდა; დაშ. საზღვარს, ზომას გადაეიდა.

عَدَا (ხაცვლად عَدَا-სი) შიგემით ან ნათესაობით ბრუნვასთან: გარდა.

عَدْوَةٌ მხარე, კიდე. ნაპირი.

عَدْوٌ (ერებ. და შხ.) შღ. შმრ. اِعْتَدَا, عَدَى, اَعَادَ მტერი. ანტ.

عَدِيٌّ

عَدَاوَةٌ მტრობა.

عَذَبَ (უ), მასღ. عَذُوبَةٌ იყო სასიამოვნო, გემრიელი (წყალი).

II. عَذَّبَ დაშ. აწვალებდა, აწამებდა.

عَذَبَ სასიამოვნო, გემრიელი (წყალი).

عَذَابٌ სატანჯველი; სასჯელი.

عَذَرَ (ი), მასღ. عَذَرَ, عَنْ نَحِيٍّ

მიუტევა, აპატიო. VIII. اِعْتَذَرَ ბოდიში მოიხადა, თავს იმართლებდა اليه მის წინაშე მასში.

عَذَرَ შრ. اِعْتَذَرَ ბოდიში, თავის მართლება.

عَذْرًا შრ. عَذْرَى ქალწული.

مَعَاذِرٌ مَعَارِزٌ مَعَاذِرٌ პატი-
ება, გამართლება.

عَذْلٌ (უ: ი), მასღ. عَذْلٌ გაკიცხა,
გაქირდა, უსაყვედურა.

عَذْلٌ გაკიცხვა, გაქირდვა, სა-
ყვედური.

عَرَبٌ (უ). მასღ. عَرَبٌ იყო წმინ-
და არაბული (ენა); კარგად,
სწორი არაბულით ლაპარაკობ-

და. II. عَرَبٌ დამ. არაბულად
თარგნა; გააარაბულა (სიტყვა).

عَرَبٌ გარკვევით, სწორად
ლაპარაკობდა არაბულად. გრამ.
ფლექსია გაუჩინა სიტყვას ბო-

ლოში, აბრუნა. X. اسْتَعْرَبَ
არაბულად ლაპარაკობდა, არა-

ბული წესები, ქცევა შეიძინა;
არაბი გახდა, გააარაბდა.

عَرَبٌ კრებ. არაბები; მრ. عَرَبٌ
ანტნ. العَرَبُ العَرَابِيَّةُ წმინ-

და, ნამდვილი არაბები. ანტნ.
العَرَبُ العَرَابِيَّةُ ვინც წმინ-

და არაბული წარმოშობის არ
აოის; არაბულად მოლაპარაკე,
გაარაბებული; უცხო წარმოშო-

ბის არაბები; მიმართ. عَرَبِيٌّ მდ. ე
არაბული; არაბი; العَرَبِيَّةُ არა-

ბული ენა.

არაბული; არაბი; العَرَبِيَّةُ არა-

عَرَبِيَّةٌ (< თურქ.) ურემი.

عَرَابٌ კრებ., მრ. أَعْرَابٌ მომ-

თაბარე არაბები, ბედუინები;
მიმართ. أَعْرَابِيٌّ მდ. ე მომთაბარე

არაბი, არაბიელი, ბედუინი.

عَرَابٌ გრამ. ტერმ. ფლექსია.

عَرَبٌ არაბულად თარგნნილი;
გაარაბებული, არაბი ზებუღი.

عَرَبٌ მდ. ე 1) ეინც არაბუ-

ლი ენა, წესები, ქცევა შეითვი-

სა, არაბულად მოლაპარაკე,
გაარაბებული. لعَرَبِ الْمُسْتَعْرَبَةِ!

عَرَبٌ 2) არაბისტი.

عَرَبِيٌّ 11, 18, 11 عَرَبِيٌّ მსხვი-

ლი, მსუქანი (ძროხა). სიტყვა
ეჭვს იწვევს. მიუხედავად იმისა, რომ

გვხვდება შედნოს მიერ გამოცემულ
ტექსტში. არაბულისათვის ეს ძალი-

ან იშვიათად სმარებული ეპითეტია
და შეიძლება შეცდომით იყოს ნახმა-

რი ნაცვლად عَرَبِيٌّ სიტყვისა.

عَرَجٌ (უ), მასღ. عَرَجٌ ავიდა
ან ნ.ით რამეზე. عَرَجٌ (ა), მასღ.
عَرَجٌ კოქლი იყო, დაკოქლდა.

عَرَضَ შემთხვევა; عَرَضًا შემთხვევით.

عَرَضَةٌ დაბრკოლება; მიზანი.

عَرَبِيٌّ შ. მ. عَرَبِيٌّ ფართო; ხანგრძლივი.

عَرَبِيٌّ შ. მ. عَرَبِيٌّ ერთი წლის თიქანი.

عَرَضٌ შ. მ. عَوَارِضٌ რაც გამოჩნდება, რაც ცხადდება, მოვე-

ლინება; შემთხვევა. عَرَضٌ შ. მ. عَرَضٌ უფრო შემთხვევა.

عَرَضٌ შ. მ. عَرَضٌ მიბრუნება, მიქცევა, თავის არიდება.

عَرَفَ (ი), შ. მ. مَعْرِفَةٌ ე. შ. მ. عَرَفَانٌ

და ბ. ნ. იცოდა; გაიგო. სინ.

عَرَفَ; შეიცნო, იცნო; სცნო, აღი-

არა; ნივ. ე. და მ. ნ. იცნო გამოარჩია. — ვნებ. ცნობილი იყო ბ. ნ. იცნო რამეთი (=სახელით).

II. عَرَفَ დამ. აცნობა, შეატყობინა, გააგებინა, ასწავლა, ბ. ნ. იცნო რამეთი. დამ. — გრამ. ტერ. განსაზ-

ღვრა (სიტყვა). V. تَعَرَّفَ ცნობილი გახდა; დამ. ცდილობდა გაეგო; გაეცნო, გაიცნო. — გრამ. ტერ. განისაზღვრა (სიტყვა).

VI. تَعَارَفُوا ერთმანეთს გაეც-

ნენ. VIII. اِعْتَرَفَ, ბ. ნ. იცნო გამოტყდა; აღიარა, აღსარება სთქვა.

عَرَفَ ცნობა; სიკეთე, კეთილი; მოსაწონი რამ; წყალობა, მოწყალება; საყოველთაოდ ცნობილი, მიღებული.

عَرَفَانٌ ცოდნა, ცნობა, აღიარება.

عَرَفٌ შ. მ. مَعْرِفَةٌ (შ. მ. ქართ. არიფი).

عَرَفٌ შ. მ. عَوَارِيفٌ კეთილი, სიკეთე; წყალობა.

عَرَفٌ ელ. უფრო ცნობილი, ყველაზე ცნობილი; მოსაწონი.

عَرَفٌ შ. მ. مَعْرِفَةٌ ცოდნა, ცნობა; შ. მ. مَعَارِيفٌ შეცნობა; გრამ. ტერ. განსაზღვრული სიტყვა (შ. მ. ქართ. მარაფათი).

عَرَفٌ 1) შ. მ. ცნობილი ბ. ნ. იცნო რამეთი; 2) სუბსტ. (საკუთრივ რაც იცნეს) სიკეთე, გულკეთილობა; კარგი, კეთილი, მოსაწონი სიტყვა; შ. მ. مَعْرِيفٌ

სამართლიანად, მოსაწონად, კარგად, კეთილად.*

عَرِيفٌ ცნობება, შეტყობინება, უწყება; წოდება. — გრამ. ტერ. განსაზღვრა (სიტყვისა);

التَّعْرِيفُ ცნობილი ენციკლოპე-

დისციპის იბნ ჭადლ აღ-ლანქ აღ-
ჟომარნი შიქან ედ-ღინის (700/1301—

749/1349) ოსწულება; التَّعْرِيفُ

فِي الْمُصْطَلَحِ الشَّرِيفِ.

اعتِراف ცნობა; აღიარება; აღ-

სარება. مَعْلَمٌ أَلَاغِتْرَافِ მოძ-

ღვარი. عَرَقٌ ოფლიანი იყო,

გაოფლიანდა; عَرَقٌ (უ), მასღ.

عَرَاةٌ 1) ღრმად გაიღდა ფეს-

ვები; 2) იყო კეთილშობილი

წარმოშობის. عَرَقٌ შრ. عَرُوقٌ ძირი, ფესვი;

ძარღვი, არტერია, ვენა.

أَعْرَقَ ელატ. უფრო, ყველაზე

მეტად ფესვგაღმული; ყველა-

ზე მტკიცე; უფრო, ყველაზე კე-

თილშობილი წარმოშობის.

عَرَقٌ ოფლი (შრ. ქართ. ა რ ა ყ ი).

عَرَاةٌ ნაპირი. عَرَاةٌ შხარის სა-

ხელი ერაყი (ირაყი), ძველი ბა-

ბილონი. შიმართ. عَرَاةٌ შღ. ო

ირაყული, ირაყელი. عَرَاةٌ

عَرَاةٌ და عَرَاةٌ (ვულგ. عَرَاةٌ

عَرَاةٌ) შრ. عَرَانِي ფაფანაკის

მსგავსი ნაბდის ქუდი, რომელ-
საც ატარებენ ჩალმის ქვეშ.

عَرَقٌ კეთილშობილი შთამომავ-

ლობის (აღამიანი), კარგი სის-
ხლის (ცხენი).

عَرَكٌ (უ), მასღ. عَرَكٌ ხეხაედა.

III. عَارَكٌ ღამეჩხუბებოდა, ებრძო-

და. VI. عَارَكُوا ერთმანეთს ეჩხუ-

ბებოდნენ, ერთმანეთს ებრძოდ-

ნენ, ეომებოდნენ. VIII. اِعْتَرَكُ

ჩხუბობდა, იბრძოდა. عَرَاكٌ

ჩხუბი, ბრძოლა. عَرَكٌ შრ. مَعَارِكٌ

ჩხუბის, ბრძო-

ლის ადგილი. عَرَاةٌ შრ. مَعَارِكٌ

ჩხუბი, ბრძოლა. عَرَاةٌ შრ. عَرَاةٌ

დაბურული ტყე; ბუნავი (ლომისა).

عَرَاةٌ (ა), მასღ. عَرَاةٌ იყო ტიტვე-

ლი, გაშიშვლებული; იყო მოკლე-

ბული. عَرَاةٌ იო რასჟე. II. عَرَاةٌ

ღამე. გააშიშვლა, გაატიტველა.

IV. عَرَاةٌ გააშიშვლა, გახადა

ტანსაცმელი. V. عَرَاةٌ გატიტ-

ვლდა, გაშიშვლდა; განთავი-

სუფლდა من عَرَاةٍ რამესგან.

عَرَاةٌ ტიტველი, შიშველი.

عَزَّ 3. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

ველი, გატიტვლებული.

عَزَّ (ი), მასღ. عَزَّ, عَزَّة იყო ძლიერ-

რი, დიდი, დიდებული; عَزَّ وَجَلَّ ძლიერია და დიდებული. (ალ-ლანჰი); 1) იყო ძვირფასი, ძვირი; 2) على ن.ით იყო მძიმე, ძნელი (ვინმესთვის);—ღამ. სძლია.

II. عَزَّ 1) გააძლიერა; განაღიდა; 2) აქებდა, აღიდიებდა.

IV. عَزَّ 1) გააძლიერა, გაამაგრა; 2) განაღიდა, აქებდა, აღიდიებდა. ანღნ. اذ. VIII. اعتر

1) გამაგრდა, გაძლიერდა; 2) ამაცუობდა به შით.

عَزَّ 1) ძალი, ძლიერება; დიდება, ქება; ღირსება. ანღნ. اذ; ამპარტავენება, სიამაყე; სიძნელე, სირთულე.

عَزَّ 1) ძლიერი; უძლვეელი; მხნე; 2) დიდებული; სახელოვანი; 3) ამაყი, ამპარტავეანი; მკაცრი; 4) ძნელი, რთული, წძიმე; 5) იმეიათი, ძვირფასი (შღნ. ქართ. აზიი). عَزَّ 1) აკოვლის შემძლე, (ალ-ლანჰის ეპითეტი).

اعزاز 1) გაძლიერება, გამაგრება; 2) განდიდება, ქება.

عَزَّ 1) გამაძლიერებელი; 2) გან-

მადიდებელი, მადიდებელი.

عَزَّ 1) ამაყი; ال-მე-სთან, მამ. სავ. სავ.

عَزَّ (უ, ი), მასღ. عَزَّ იყო შორს,

იყო დაშორებული; — عَزَّ (უ),

მასღ. عَزَّ იყო უცოლო, იყო. გაუთხოვარი.

عَزَّ 1) უცოლო, გაუთხოვარი (შღნ. ქართ. აზიი).

عَزَّ 1) მოშორებული, გაშორებული, შორეული; შღნ. عَزَّ უცოლო.

عَزَّ (ი), მასღ. عَزَّ 1) გადაღო; 2) მოიშორა; გადააყენა.

II. عَزَّ 1) გადააყენა. V. عَزَّ, ენ-ით მოშორდა, განშორდა.

VIII. اعتر 1) და ენ-ით განშორდა, მოშორდა; დატოვა, მიატოვა.

عَزَّ 1) მოშორება, განშორება;

عَزَّ 1) შორს, შორს უიარაღო.

عَزَّ 1) განშორების ადგილი.

عَزَّ 1) მოშორებული, განშორებული.

عَزَّ 1) განკერძობის ადგილი.

اغْتِرَال განზორება, დატრეება.

عَزْم (ი), მასღ. عَزْمَةٌ გან-

იზრახა, გადაწყვეტა عليه იგი.

عَزْم განზრახვა, გადაწყვეტი-

عَزْمَةٌ მრ. عَزَائِمٌ მტკიცე გადა-

წყვეტილება, განზრახვა.

عَزَى (ი), მასღ. عَزَى და الى

ნ-ით მიაწერა; — عَزَى (ა), მასღ.

عَزَا მოთმინებით აიტანა (და-

კარგედა), იხუგეშა. II. عَزَى ანუ-

გეშა, თანაგრძნობა გამოუცხა-

და. V. تَعَزَى იხუგეშა.

عَزَا მოთმინება, მოთმინებით

აიტანა; ნუგეში.

تَعَزَى ნუგეშის ცემა.

عَسْر (უ), მასღ. عَسْرَةٌ იყო

მძიმე, ძნელი. ანცნ. يَسْرٌ —

عَسْر (ა), მასღ. عَسْر იყო ცაცია.

II. عَسْر გააძნელა, გაართულა,

მძიმე გახადა, على ნ-ით გაუძნე-

ლა, გაურთულა.

عَسْر სიძნელე, სიმძიმე, სირთუ-

ლე; გაჭირვება, სიღარიბე. ანცნ.

يَسْر.

عَسْر მძიმე, ძნელი.

عَسِير მძიმე, ძნელი, რთული.

عَسْرٌ مَر. عَسْرٌ مَر. عَسْرٌ ცაცია.

عَسْر დაბანაკდა.

عَسْر (<სპარს. ან ბერძნ.?) მრ.

عَسَاკრ ლაშქარი (შღრ.), ჯარი

(შღრ. აგრეთვე ასკეარი); ბანაკი.

عَسْر ბანაკი.

عَسْل (ი), მასღ. عَسْل თაფლი წა-

უსვდა. II. عَسْل თაფლი ამოიღო

სკიდან.

عَسْل თაფლი.

عَسَى (იხმარება ყოველთვის პურფექტი-

ვის ფორმაში იმპერფექტივის მნიშ-

ვნელობით) عَسَى ნ-ით და მომდევნო

კავშ. კილოსთან: შესაძლებელი იქ-

ნებოდა, რომ; შეიძლება, იქნებ,

რომ.

عَشْب ბალახი.

عَشْرَةٌ თევზია ერთგვარბინი (არტი?).

عَشْر (უ), მასღ. عَشْر მეთათელი

აილო. II. عَشْر დაშ. ათად გაყო;

მეთათელი ნაწილი აილო. III. عَشْر დაშ. ჰქონდა ჭრთიერთობა, ნა-

ცნობობა.

عَشْرَةٌ მღ. عَشْرَةٌ (ერთეულებთან

კავშირში (عَشْرَة م. ۱۰) ათი.
 عَشْرُونَ ოცი.
 عَشْر م. ۱۰. ۱۰. აცხარ მეთათელი.
 عَشِير م. ۱۰. აცხარ აზნაზანი, მე-
 გობარნი, ნათესავი.
 عَاشِر م. ۱۰. მეთათელი.
 مَعَشَر م. ۱۰. მაცხარ კრებული,
 საზოგადოება, გუნდი; st.
 cast. - ში იხმარება აღწერილობითად:
 مَعَشَر الْقَرَدَة მაიმუნები.
 عَشِق (ა), მას. ۱۰. ძლი-
 ერ უყვარდა.
 عَشِق ძლიერი სიყვარული (შ.რ.
 ქართ. ეშხი).
 عَاشِق م. ۱۰. მ. ۱۰. ძლიერ
 მოყვარული, არშიყი (შ.რ. ქართ.
 აშიყი, არშიყი).
 عَشِي (ა), მას. ۱۰. ცუდად ხე-
 დავდა ღამით. V. تَعَشَى ვახშ-
 მობდა, ივანშმა.
 عَشَاء م. ۱۰. აცხარ ვახშამი. ანცხ.
 عَدَاء.
 عَاشَاء საღამოს ჟამი, საღამო.
 عَشِيَّات م. ۱۰. აცხარ (გვიანი) საღამო.

عَشِي م. ۱۰. აცხარ. ოცდად მხედველი, ცოტა.
 ბრმა.
 عَصْر (ი), მას. ۱۰. აცხარ ვაწურა, გამო-
 წურა, დაწურა (ყურძენი, ზეთი-
 და მისთ.).
 عَصْر დრო; პერიოდი; ნაშუა-
 დღევი, საღამო.
 عَصَف (ი), მას. ۱۰. ძლიერ-
 ქროდა (ქარი); ب ნით წაიღო,
 წალეკა.
 عَاصِف ძლიერი (ქარი); ქარი-
 ნი (დღე).
 عَوَاصِف م. ۱۰. აცხარ ძლიერი
 ქარი; ქარიშხალი.
 عَصْفُور م. ۱۰. აცხარ პატარა ჩი-
 ტი, ბელურა.
 عَصَم (ი), მას. ۱۰. აცხარ დააკავა, შეა-
 კავა منه მისგან; عن ნით დაი-
 ცვა, დაიფარა. VIII. اِعْتَصَم
 მოეჭიდა ب მას (თავის დაცვის-
 მიზნით); اِعْتَصَم بِاللَّهِ ალლამა
 მიმართა მფარველობისათვის,
 ალლამას ესავედა.
 عَصْنَة 1) უცოდველობა, გულ-
 მართლობა, სიწმინდე; 2) დაცვა;

მფარველობა; عَصَا მამ. სკა. სახ. უისმეთი.

عَصَا მრ. عَصَم 1) საყელური; 2) ალვირი.

عَصَا მრ. عَوَاصِمُ სატახტო ქალაქი, მთავარი ქალაქი.

عَصَا المَعْتَصِمُ بِاللَّهِ — الْمُعْتَصِمُ მუყთასიმ ბი ლ-ლჰჰი, ახასიანთ ხალიფა. (218/833-227/842).

عَصَا მრ. عَصَى მდ. ჯოხი (შდრ. მკ. ქართ. ა ს ა).

عَصَى (ი), მანგ. عَصِيَانُ აკ. ეურჩებოდა, არ ემორჩილებოდა.

عَصِيَانُ ურჩება, არ დამორჩილებდა. ანცნ. طَاعَةٌ.

عَصَى ურჩი. • عَصَا მრ. عَصَا ურჩი, მორჩილებიდან გამოსული.

العَصَا მამ. სკა. სახ. ალ-ყანსი.

عَضُّ (ა; I. კ. عَضُّتُ), მანგ. عض მამ. უკბინა.

عَضَّةٌ მრ. عَضَاتٌ ნაკბენი.

عَضَدٌ (უ), მანგ. عضد მოეხმარა, დაეხმარა. II. عَضَدٌ = I. عَضَدٌ. III. عَاضِدٌ მამ. დაეხმარა, მოეხმარა. VIII.

عِطَشٌ (ბ, ნ. ით) დახმარებდა სთხოვა.

عِطَشٌ მამ. და მდ., მრ. عِطَاشٌ ნებარი; ხელი.

عِطَاشٌ შენწე, დამხმარე.

عَضَلٌ (უ, ი), მანგ. عضل მამ. ხელს უშლიდა (გათხოვილიყო).

عَضَلٌ კრება, კერძ. عَضَلَةٌ კუნთები. عَضُو მრ. أَعْضَاءٌ 1) ასო (სხეულისა), ორგანო; 2) წევრი.

عَطِبٌ (ა), მანგ. عطب დაიღუპა; დაღა.

عَطِبٌ დაღუპვა; ღპობა.

عَطِرٌ (ა), მანგ. عطر ნელსაცხებელი წაისვა.

عَطِرٌ მრ. عَطُورٌ და عَطَارٌ არომატი, ნელსაცხებელი, სუნელოვანი ნივთიერება.

عَطَارٌ სუნელოვან ნივთიერებათა გამყიდველი.

عَطَسٌ (ი, უ), მანგ. عطاس ცხვირს აცემინებდა.

عَطَسٌ ცხვირის დაცემინება.

عَطِشٌ (ა), მანგ. عطش სწყუროდა; ძლიერ სურდა إليه იგი.

عَطَشٌ წყურვილი.

عَطَّاشٌ შდ. عَطَشَى შრ. عَطَّاشٌ მწყურველი.

عَطْفٌ (ი), შასდ. عَطُوفٌ, მოიხარა,

დაიხარა; — (ი), შასდ. عَطْفٌ, على ნ-ით მოიხარა; გადაიხარა, მიეზნრო, თანაგრძნობა გამოუცხა-

და. II. عَطَّفَ მოლუნა, მოხარა; على ნ-ით შთაუნერგა თანაგრძნობა, სიმპათია, ვინმეს მიმართ; იცავდა, იფარავდა.

عَطَّفَ მფარველი, დამცველი; თანამგრძნობი.*

عَطَّأَ (ა), შასდ. عَطَّلَ, عَطَّأَ

აკლდა, არ ჰქონდა ნ-იგი. II. عَطَّلَ 1) წაართვა, მოაკლო ნ-იგი; 2) დატოვა უმეტვალყუროდ, უყურადღებოდ; მიატოვა.

عَطَّلَ შრ. عَطَّلَ უსამკაულო.

عَطَّلَ (უ), შასდ. عَطَّوْ აილო, მიი-

ლო. IV. عَطَّى ორშ. დამ. მისცა, უბოძა; ჩააბარა.

عَطَّأَ შრ. عَطَّيَةً საჩუქარი; ჯანაგირი.

عَطَّيَةً შრ. عَطَّيَا საჩუქარი; ჯანაგირი.

عَظْمٌ ვინც იძლევა რასმე, საჩუქრის მიმცემი.

عَظْمٌ ოხ. عَظ.

عَظْمٌ (უ), შასდ. عَظْمٌ, عَظَامَةٌ

1) იყო დიდი, ვეებერთელა; ამაღლდა, განდიდდა; 2) იყო მძიმე, ძნელი عليه მისთვის. II. عَظَّمَ დამ. განაღიდა, აღაზრდა; აქო,

აღიდა. IV. عَظَّمَ იყო დიდი, მნიშვნელოვანი (ამბავი); განაღიდა, აქო, აღიდა; მიიჩნია დიდად, მნიშვნელოვანად, დიდებულად; მიიჩნია, ჩათვალა მძიმედ,

ძნელად. V. عَظَّمَ. ამაყოზდა, შედიდურობდა.

عَظَّمَ კრებ. შრ. عَظَّمَ, عَظَّمَ ძვალი.

عَظَّمَ კრებ. შრ. عَظَّمَ ძვალი.

عَظَّمَ სიდიდე, სიმსხო; დიდებულება, მნიშვნელოვანება.

عَظَّمَ სიდიდე; სიამაყე, მედიდურობა.

عَظَّمَ შდ. შრ. عَظَّمَ, عَظَّمَ

დიდი, ვეებერთელა; დიდებულის, წარჩინებული; მეთაური; მნიშვნელოვანი, სერიოზული;

عَظَّمَ დიდებულის (აღლმპის ეპითეტის).

عَقَبَةٌ ბოლო, შედეგი.

عَقَبَةٌ მამ. სკ. სახ. უკება.

عَقَبَةٌ მრ. عَقَابٌ 1) ბილიკი მთა-
ში; დაქანებული, ფერდობიანი
გორაკი ვახე; 2) დაბრკოლება.

عُقْبَى 1) დასასრული, ბოლო,
შედეგი; 2) საზღაური, საჩუქა-
რი. الدَّارِ عُقْبَى საბოლოო სა-

ცხოვრებელი, სამოთხე; العُقْبَى =
الدَّارِ عُقْبَى.

عَقَابٌ მრ. عَقَابٌ არწივი.

عُقُوبَةٌ დასჯა, წამება.

عَقَابٌ მრ. ე მომდევნო.

عَوَابٌ მრ. عَوَابٌ ბოლო, შედეგი.

عَقَدَ (ი), მახ.ر. عَقَدَ დაშ. 1) შე-
კრა; გასკვნა, კვანძი გაუყეთა

(თოქსა); عَقَدَ الْعَهْدَ კავშირი შე-

კრა; عَقَدَ عَلَيْهِ عَقْدًا ვალდებუ-
ლება დააკისრა; 2) (ძალ-ლონე)
მოიკრიბა და მოემზადა რისამე
შესასრულებლად; შეასრულა;

عَقْدَ النَّيَّةِ განიზრახა, გადაწყვი-
ტა; 3) მოიწვია (კრება); მოაწყო;

4) თალი აავგო; — عَقَدَ (ი), მახ.ر. عَقَدَ
გამაგრდა, გასჭელდა; — عَقَدَ

(ა), მახ.ر. عَقَدَ იყო ენაბღე.

III. عَقَدَ დაშ. ხელშეკრულება და-

ულო عليه მის შესახებ. VIII. اعْتَدَ
ალიარება, სწამდა. *

عَقْدٌ მრ. عَقُودٌ 1) კვანძი; კავ-
შირი; ხელშეკრულება; ვალდე-
ბულება; 2) (ძალ-ლონის) მო-
კრება და მომზადება რისამე
შესასრულებლად. შესრულება;

عَقْدَ النَّيَّةِ განიზრახვა, გადაწყვე-

ტილება. 3) მოწვევა (კრებისა);
მოწყობა; 4) თალი.

عَقْدَةٌ მრ. عَقْدَةٌ 1) კვანძი, კავში-
რი; 2) ენაბმულობა; 3) მცენა-
რეებით სავსე ადგილი.

عَقَائِدٌ მრ. عَقَائِدٌ 1) კვანძი, კავ-
შირი; 2) რწმენა, სარწმუნოება.

اعْتَقَادَ ალიარება (სარწმუნოე-
ბისა), რწმენა.

عَقَرَ (ი), მახ.ر. عَقَرَ დაქრა; უკბი-

ნა; — عَقَرَ (უ), მახ.ر. عَقَرَ იყო.
უნაყოფო (ქალი).

عَقَرَ უნაყოფობა (ქალისა).

عَقَرُبٌ მრ. عَقَرُبٌ მო-
რიელი.

عَقَلَ (ი), მახ.ر. عَقَلَ 1) შეკრა,
შებორკა (ცხოველი); 2) იყო
გონიერი, გაგებული, ქვეიანი;

ესმოდა, გაეგებოდა. სინ. عَقِفَ.

3) ღამ. და ქნ-ით მოკლულის პატრონს გადაუხადა საურავი.

عقل მკვლევლობისათვის გადახდილი საურავი. შრ. عقول კეუა, გონება, გონიერება, ინტელექტი.

عقيل მამ. ხაკ. ხახ. ცაკილი.

عاقل მღ. ო შრ. عقلاء კევიანი, გონიერი.

أعقل ელათ. უფრო კევიანი, გონიერი. მღ. عقلاء მრული ფესების მქონე (აქლემი).

عقلي მღ. ო გონებრივი, ინტელექტუალური; აბსტრაქტული.

عقم (ა), მასღ. عقم იყო უნაყოფო, უშვილო.

عقم უნაყოფობა, უშვილობა.

عقم შრ. عقماء უნაყოფო, უშვილო.

عكس (ი), მასღ. عكس გადააბრუნა, პირქვე დაამხო.

عكس საპირისპირო, საწინააღმდეგო. پانعكس პირიქით, წინააღმდეგ.

عكف (უ, ი), მასღ. عكف გამჟღ-

მებით აკეთებდა, ეძლეოდა (რამიშე საქმეს), გულმოდგინეობდა.

عَلَّ ნაწ., რომლის შემდეგ სუბიექტი ღისმის აკუსატორში: იქნებ, ეგებნის, შეიძლება; თუ.

عَلَّ (უ, ი), მასღ. عَلَّ მეორედ.

დაალევინა, შეასვა; — عَلَّ (ი).

მასღ. عَلَّ იყო უძღური, სუსტი.

ავადმყოფი. II. عَلَّ, მასღ. تَعَلَّ.

1) მეორედ დაალევინა; 2) არ-

თობდა. VIII. اَعْتَلَّ 1) იყო სუს-

ტი, უძღური; ავად გახდა; 2) ბო-

დიში მოიხადა.

عَلَّ შრ. عَلَّ 1) სენი; სნეულე-

ბა, ავადმყოფობა. ხინ. دَأَى.

مَرَضَ 2) მიზეზი, საბაბი; მო-

ტივი.

عَلَّ მღ. ო სუსტი, ავადმყოფი.

عَجَّ (უ), მასღ. عَجَّ სძლია.

III. عَالَ ღამ. 1) ცდილობდა-

გაეკეთებინა რამე; ექიდებოდა;

არ ეშვებოდა; შრომობდა;

2) სწამლობდა, მკურნალობდა.

عَجَّ შრ. عَجَّ, أَعْلَجَ უხეში, ტლანქი, გაუთლელი, გაგრია, ტეტი; ბარბაროსი.

عَلَجَ მკურნალობა; წაწალი, სა-
 მუალედა (შღრ. ქართ. ილაჯი).
 عَلَجٌ მკურნალი.
 عَلَفَ (ი). მასღ. დაშ. კვე-
 ბავდა (საქონელს).
 عَلَفَ საქონლის საკვები, ფურათი.
 عَلَفٌ საქონლის საკვები, ფუ-
 რათი (შღრ. ქართ. ულუფა).
 عَلِقَ (ა), მასღ. عَلِقَ 1) იყო და-
 კიდებული, ჩამოკიდებული ზე-
 მასზე; 2) მიეკრა, მიე-
 წება; მოეჭიდა, შეუყვარდა.
 عَلِقَ დაშ. 1) დაჭიდა, ჩამოჭიდა
 عَلَى ნ-ით რამეზე; 2) მიამაგრა,
 მიაკრა, მიაწე-
 ბა, მიაკერა; 3) გადადო, გაა-
 კიანურა. V. تَعَلَّقَ 1) ჩამოეკი-
 და, დაეკიდა; 2) მიემაგრა, მი-
 ეკრა, მიეწება; მიეკერა ზე მას;
 3) შეიყვარა.
 عَلِقَ შრ. عَلَقٌ ძვირფასი ნივთი.
 عَلِقَ შრ. عَلُوقٌ არაზზადა, უქ-
 ნარა.
 عَلِقَ 1) დაღეკერებული სის-
 ხლი; 2) კრებ. წურბელები.
 عَلَاة სიყვარული; კავშირი,
 ურთიერთობა.
 عَلِقَ შრ. عَلِقٌ დაკიდებული, ჩამო-
 კიდებული.

عَلِمَ (ა), მასღ. عَلِمَ აკ. და ბ ნ-ით
 იცოდეს; ესმოდეს; გიგო. — აკ. და
 ბ ნ-ით განაზრჩია, გამოაზრჩია რა-
 მე რამესგან. — عَلِمَ (ი, უ), მასღ.
 عَلِمَ ნიშანი გააკეთა. II. عَلِمَ
 ორშ. აკ. ან პ. აკ. და ბ ნ-ით ასწავლი-
 და, ასწავლა; გააგებინა, აცნობა,
 შეატყობინა; عَلَى ნ-ით ნიშანი გა-
 უკეთა. IV. عَلِمَ ორშ. აკ. ან პ. აკ.
 და ბ ნ-ით აცოდინა, გააგებინა,
 აცნობა, შეატყობინა. V. تَعَلَّمَ
 სწავლობდა; შეისწავლა.
 عَلِمَ შრ. عَلُومٌ ცოდნა; მეცნიე-
 რება.
 عَلِمَ შრ. أَعْلَامٌ 1) კვალი, ნიშა-
 ნი; გზის მაჩვენებელი ნიშანი;
 2) შთა; 3) ხელმძღვანელი, გა-
 მოჩენილი ადამიანი; 4) დრო-
 შა (შღრ. ქართ. აღამი); أَسْمٌ
 عَلِمَ ან عَلِمَ (أَسْمٌ) საკუთარი სახე-
 ლი; عَلِمَ التَّيْنِ სახ. სახ.
 ცალამ ედ-დინი.
 عَلِمَ შრ. სწ. ნიშანი.
 عَلِمَ მცოდნე; الْعَالِمُ ყოვლ-
 ისმცოდნე, ცალამის ატარიბუტი;
 عَلِمَ ცულემი, ცომის საკ. სახ.

استعلى ავიდა ტახტზე. X. العرش იყო, ვახდა მაღალი; ამაღლდა, აიწია; აკარბებდა სიმაღლით; სძლია عليه მას.

علي ზემო ნაწილი; من علي ზევიდან, ზევით.

علي სიმაღლე, მწვერვალი, მაღალი ნაწილი. ანცნ. سف.

علي ნაწილაკი, რომლითაც აღინიშნება: 1) ყოფნა რისაზე ზევით (აღვიწიების ან რანგის, მღვდელმთავრის მიხედვით) ან რამესთან: ზე, ზედ; თავში, სათავეში; თან.

علي ზეიდი სახურავზე; وجد انسانا على الطريقი აპოვია კაცი გზაზე; نظر على დაინახა კედელზე ერთი კაცის გამოსახულება; وعلى ثياب قطن მე მაცვია (=ჩემზე) ბამბის სამოსელი;

جلس على المائدة დაჯდა მაგიდაზე (=მაგიდასთან); وقف على იდგა მდინარესთან (=მდინარეზე);

قعد على باب داره იჯდა თავის სახლის კარზე; وقف على رأس فلان იდგა ასეთისა

და ასეთის თავზე; وقد كان قبل ذلك على إيران წინ (მმართველად) ლიზანისა;

فوجه بهم وعليهم سلمان بن ربيعة الباهلي (52, 11-53, 11) გავხენა ისინი და მათ მეთაურად იყო სალმან იბნ რაბიეცა აღბეძობილნი; غش عليه გული წაუვიდა, გული შეუწუხდა (=სათარველი ან სიბნელე ჩამოეშვა მასზე);

رحمة! مذهبك راحة! ღმერთის წყალობა იყოს მასზე; 2) მოქმედება ვისივე (რისავე) მიმართ, საწინააღმდეგოდ: خرج عليه გაემართა მის წინააღმდეგ; دعا لولاك ლოცულობდა მის წინააღმდეგ; ი. სწყევლიდა მას;

غدا على ცადასწყევლიდა (=გადაწყვეტილება გამოიტანა) მის წინააღმდეგ (საპირისპ. له ცضى გადაწყვეტილება გამოიტანა მის სასარგებლოდ); يوم لك ويومك ერთი დღე შენ სასარ-

და ასეთის თავზე; وقد كان قبل ذلك على إيران წინ (მმართველად) ლიზანისა;

فوجه بهم وعليهم سلمان بن ربيعة الباهلي (52, 11-53, 11) გავხენა ისინი და მათ მეთაურად იყო სალმან იბნ რაბიეცა აღბეძობილნი; غش عليه გული წაუვიდა, გული შეუწუხდა (=სათარველი ან სიბნელე ჩამოეშვა მასზე);

رحمة! مذهبك راحة! ღმერთის წყალობა იყოს მასზე; 2) მოქმედება ვისივე (რისავე) მიმართ, საწინააღმდეგოდ: خرج عليه გაემართა მის წინააღმდეგ; دعا لولاك ლოცულობდა მის წინააღმდეგ; ი. სწყევლიდა მას;

غدا على ცადასწყევლიდა (=გადაწყვეტილება გამოიტანა) მის წინააღმდეგ (საპირისპ. له ცضى გადაწყვეტილება გამოიტანა მის სასარგებლოდ); يوم لك ويومك ერთი დღე შენ სასარ-

და ასეთის თავზე; وقد كان قبل ذلك على إيران წინ (მმართველად) ლიზანისა;

فوجه بهم وعليهم سلمان بن ربيعة الباهلي (52, 11-53, 11) გავხენა ისინი და მათ მეთაურად იყო სალმან იბნ რაბიეცა აღბეძობილნი; غش عليه გული წაუვიდა, გული შეუწუხდა (=სათარველი ან სიბნელე ჩამოეშვა მასზე);

رحمة! مذهبك راحة! ღმერთის წყალობა იყოს მასზე; 2) მოქმედება ვისივე (რისავე) მიმართ, საწინააღმდეგოდ: خرج عليه გაემართა მის წინააღმდეგ; دعا لولاك ლოცულობდა მის წინააღმდეგ; ი. სწყევლიდა მას;

غدا على ცადასწყევლიდა (=გადაწყვეტილება გამოიტანა) მის წინააღმდეგ (საპირისპ. له ცضى გადაწყვეტილება გამოიტანა მის სასარგებლოდ); يوم لك ويومك ერთი დღე შენ სასარ-

და ასეთის თავზე; وقد كان قبل ذلك على إيران წინ (მმართველად) ლიზანისა;

فوجه بهم وعليهم سلمان بن ربيعة الباهلي (52, 11-53, 11) გავხენა ისინი და მათ მეთაურად იყო სალმან იბნ რაბიეცა აღბეძობილნი; غش عليه გული წაუვიდა, გული შეუწუხდა (=სათარველი ან სიბნელე ჩამოეშვა მასზე);

رحمة! مذهبك راحة! ღმერთის წყალობა იყოს მასზე; 2) მოქმედება ვისივე (რისავე) მიმართ, საწინააღმდეგოდ: خرج عليه გაემართა მის წინააღმდეგ; دعا لولاك ლოცულობდა მის წინააღმდეგ; ი. სწყევლიდა მას;

غدا على ცადასწყევლიდა (=გადაწყვეტილება გამოიტანა) მის წინააღმდეგ (საპირისპ. له ცضى გადაწყვეტილება გამოიტანა მის სასარგებლოდ); يوم لك ويومك ერთი დღე შენ სასარ-

გებლოდ და ერთი დღე შენ
 საწინააღმდეგოდ; **صَعِبَ عَلَيَّ**
 ძნელია ჩემთვის; საერთოდ
 მიმართულება: კენ, მდის, თან.
مَا حَمَلَكَ عَلَىٰ هَذَا რამ მიგიყ-
 ვანა შენ აქამდე? **دَخَلَ عَلَىٰ فُلَانٍ**
 შევიდა მავანთან (მის სახლ-
 ში); 3) ვალი, ვალდებულება (რო-
 შელიც დაკისრებული აქვს ვის-
 შე ვისივე მიმართ): **دَيْنٌ عَلَيْهِ** მასზე
 ვალია (საპირისპ. **لَهُ دَيْنٌ** მას ვალი
 აქვს, ე. ი. მისი ვალი აქვს ვისზე);
شَرَّكَ عَلَىٰ შენ გე-
 ვალდება, რომ გააკეთო ეს;
هَذَا لَكُمْ وَهَذَا عَلَيْكُمْ (29,1) ესაა
 თქვენი უფლება და ესაა თქვენი
 მოვალეობა; **وَعَلَيْنَا الْوَفَاءُ لَكُمْ**
 ჩვენ **بِالْعَهْدِ مَا وَفَيْتُمْ**
 გვევალდება შეგისრულოთ თქვენ
 პირობა, რამდენადაც თქვენ
 შეასრულებთ; 4) უპირატესობა,
 განსხვავება და მისთ.: **اخْتَارَهُ عَلَيَّ**
 გამოარჩია იგი (უპირ-
 რატესობა მისცა მას) სხვებთან
 შედარებით; 5) დამოკიდებულება,
 ურთიერთობა ვინმესთან ან რაიმე საქ-
 მესთან, საქმიანობასთან, ვითარებას-
 თან, რწმენასთან.

النَّاسُ عَلَىٰ دِينِ مُلُوكِهِمْ
 ადამიანები იმ საარწმუნოებას
 აღდგანან, რასაც მათი მეფეები;
مَعَىٰ كَانَ عَلَىٰ دِينِ الْمَسِيحِ მე-
 სიის საარწმუნოებას მისდევდა;
وَكَانَ صِهْرًا نَجْمَ الدِّينِ عَلَيَّ
أَبْنَتِي كُبَارِ خَاتُون (79,1) და იყო
 ის ნეჯმ ედ-დინის სიძე, ჰყავდა
 რა ცოლად მისი ქალი გუჰარ-ხა-
 თუნი; **مَا أَنَا عَلَيْهِ** მდგომარეო-
 ბა, რომელშიაც მე ვარ; 6) სა-
 ფუძველი, რომლის გამო ზმულობას
 აქვს ადგილი: გამო, თვის, -ში.
لِلْحَمْدِ لِلَّهِ عَلَيَّ مَا صَنَعْتُ დიდება აღ-
 ლაჰსა იმის გამო, რაც შექმნა.
عَلَىٰ أَيِّ شَيْءٍ أُعْطِيكَ مَالِي
 რისთვის მოგცე შენ ჩემი ქონება?
بِنَاءٍ عَلَيْهِ მის საფუძველზე;
بِنَاءٍ عَلَىٰ أَنْ იმის საფუძველ-
 ზე, რომ...; ხელმძღვანელობდა რა
 მით, რომ... 7) პირობა. **صَالِحُهُ**
 ზაფი დაუდო იმ
 პირობით, რომ გადაიხდიდა
 ხარაჯს; **صَالِحُهُ عَلَىٰ أَنَّهُ** ზაფი
 დაუდო იმ პირობით, რომ...;

فَطَلَبُوا الْأَمَانَ عَلَى الْجَلَاءِ

და ს. ხოვეს შე-
უვალობა იმ პირობით, რომ გა-
დაიხვეწებოდნენ და ჯიზიას გა-
დაიხდიდნენ; وَأَعْطَاهُمْ بِنَا الْأَمَانَ
عَلَى أَنْ يَضَعُوا أَسْلِحَتَهُمْ

(76, 11) და მისცა მათ ბუღამ
შეუვალობა იმ პირობით, რომ
დაყრიდნენ თავიანთ იარაღს;
8) წმულობა რისაზე თანადროულად ან
რისაზე მიუხედავად: თან, დროს; მი-

უხედავად. أُعَذِّبُكَ عَلَى كِبَرِ

عَذِّبُكَ عَلَى كِبَرِ
გაწამებ შენ, მიუხედავად
შენი დიდი ხნოვანებისა; 9) დრო
(იმავე მნიშვნელობით, როგორც فِي):

განმავლობაში: عَلَى عَرْيِهِ
დროს, მის ხანაში: 10) სახეობა,
გვარი, წესი, მანერა: მსგავსად, რო-

გორც. عَلَى هَذِهِ الطَّرِيقَةِ
ამ გზით, ამგვარად; عَلَى هَذِهِ الْحَبَّةِ
აქ, აქ; 11) ამ მხრივ; عَلَى هَذَا وَمِثْلِهِ

(14, 8); ასე და ამგვარად; عَلَى
როგორც (32, 8) مَا يَرْكَبُ

عَلَى مَا
შენ გესიამოვნება; مَا
როგორცაღვეწერეთ; 12) (40, 2) وَصَفْنَا
შესაბამისად, მიხედვით. عَلَى قَدْرِ

(14, 1-2) سَأَلْتُكَ مَدْرَجَتِكَ

შენი ნოზის ზომის მიხედვით.
გაიშვირე შენი თეხები; 11) შესა-
ხებ, გამო. قَالَ عَلَى ذَلِكَ
ამის შესახებ; أَمْ تَقُولُونَ عَلَى
ან ამბობთ

აღლწპის შესახებ იმას, რაც (არ-
იცით? 12) საშუალებით, მეშვე-
ობით? عَلَى يَدَيْهِ (მისი ხე-
ლების) საშუალებით; قَالَ عَلَى

سَأَلْتُكَ مَدْرَجَتِكَ
სთქვა მისი ენით [= მის
ენაზე; მისი საშუალებით; ან
მისი სახელით, ე. ი. მიაწერა

ثُمَّ رَكِبَ عَلَيْهِ
მას; 13) იგივე რაც: عَلَى
الإمام على اسم الله تعالى

(94, 14) შემდეგ შეჯდა იმანი
(სხენზე) მაღალი აღლწპის სა-
ხელით; 14) ზოგიერთი წმინდა-
თან აძლევს წმინის ფორმას ობიექტუ-
რი ქცევის მნიშვნელობას: შდრ. هَبَّتْ

عَلَى
და ქროდა ქარი
وَكُلَّمَا هَبَّتْ الرِّيحُ عَلَى قُضْبَانِ

عَلَى مَا
და ყოველ-
თვის, როდესაც დაუბერავ-
და ქარი ხის ტოტებს; مَا

კითხვით ნაცვალსახელთან: **عَلَمَ**
 რატომ, რისთვის? — **عَلَيْكَ** და-
 იქი! **عَلَيْكَ** დაიქირე
 ზეიდი! **عَلَى** მომიტანე, მო-
 მიყვინე იგი! **عَلَيْكَ** გაფი-
 ცებ ღმერთს! **بِحَقِّي** **عَلَيْكَ**

لَا **عَلَيْكَ** ჩემ თავს! **عَلَيْكَ**
 — **عَلَيْكَ** — შიში არაა შენ-
 ზე = ნუ გეშინია!

عَلَيْ მრ. **عَلِيَّة** მალალი; ამალ-
 ლებული; კეთილშობილი. **أَلْعَلِّي**
 მალალი, ღმერთის. ეპითეტი: მამ.

عَلَى **بْنِ** **أَبِي** ალი; მამ.
عَلَى **بْنِ** **أَبِي** ალი; მამ.
عَلَى **بْنِ** **أَبِي** ალი; მამ.
 ელარი იბნ აბუ ტალიბი,
 მუჰამადის ბიძაშვილი და ხიჟე, მე-
 ოთხე საღიფა. (35/656 — 40/661).

عَلَى მრ. **عَلِيَّة** მალალი, ამალლებუ-
 ლი; კეთილშობილი, მალალი
 მდგომარეობის მქონე.

عَلَى მრ. **عَلِيَّة** მალალი, ამალლებუ-
 ლი; კეთილშობილი, მალალი
 მდგომარეობის მქონე.
عَلَى მრ. **عَلِيَّة** მალალი; ამალ-
 ლებული; კეთილშობილი, მალალი
 მდგომარეობის მქონე.
عَلَى მრ. **عَلِيَّة** მალალი; ამალ-
 ლებული; კეთილშობილი, მალალი
 მდგომარეობის მქონე.

ზემოთ იყო ნახსენები.

عَلَى მამ. საყ. სახ. დაყლან.
عَلَى ამართული, აწეული, ამა-
 ლლებული.

عَلَى მალალი, ამალლებული.
عَلَى მამ. საყ. სახ. დაყლან.
عَلَى ამართული, აწეული, ამა-
 ლლებული.

عَلَى მამ. საყ. სახ. დაყლან.
عَلَى ამართული, აწეული, ამა-
 ლლებული.

عَلَى მამ. საყ. სახ. დაყლან.
عَلَى ამართული, აწეული, ამა-
 ლლებული.

عَلَى მამ. საყ. სახ. დაყლან.
عَلَى ამართული, აწეული, ამა-
 ლლებული.

عَلَى მამ. საყ. სახ. დაყლან.
عَلَى ამართული, აწეული, ამა-
 ლლებული.

عَلَى მამ. საყ. სახ. დაყლან.
عَلَى ამართული, აწეული, ამა-
 ლლებული.

عَلَى მამ. საყ. სახ. დაყლან.
عَلَى ამართული, აწეული, ამა-
 ლლებული.

عَلَى მამ. საყ. სახ. დაყლან.
عَلَى ამართული, აწეული, ამა-
 ლლებული.

عَلَى მამ. საყ. სახ. დაყლან.
عَلَى ამართული, აწეული, ამა-
 ლლებული.

عَلَى მამ. საყ. სახ. დაყლან.
عَلَى ამართული, აწეული, ამა-
 ლლებული.

عَلَى მამ. საყ. სახ. დაყლან.
عَلَى ამართული, აწეული, ამა-
 ლლებული.

عَلَى მამ. საყ. სახ. დაყლან.
عَلَى ამართული, აწეული, ამა-
 ლლებული.

:ბა (გწეით) არა მარტო სასელობით

:ბრუნვაში (عَمْرُو, عَمْرُو), არამედ, აგრეთვე, ნათესაობით ბრუნვაში

: (عَمْرُو, عَمْرُو) და აკუზაციეში უნუ-

:ნაციოდ. عَمْرُو (მაგრამ عَمْرًا).
:საშუალებით სიტყვა განიჩევა უნუნაციო ტექსტებში შეორე საკუთა-

:რი სასელისადგან. عَمْرٌ; მიმართ.

: (عَمْرٌ (შდრ. عَمْرِي).

: عَمْرٌ მამ. საქ. სას. ცომარო (შდრ.

: (عَمْرُو).

: عَمْرٌ იხ. عَجْر.

: عَمْرُو იხ. عَمْرِي.

:მონახულება; მექაში გამ-
:გზავრება (ე. წ. „პატარა ჰაჯჯი“,
:რომელიც, განსხვავებით ჩვეულებრი-
:ვი ჰაჯჯისა, არაა გარკვეულ დროს-
:თან დაკავშირებული და უფრო და-
:რიბია ცერემონიებით).

: დასახლებულობა, და-
:მუშავება (მიწისა), აუვაეებული
:მდგომარეობა; კულტურა, ცი-
:ვილიზაცია; დამუშავებული, და-

:სახლებული მხარე. ანტნ. خَرَاب.

: عَمْرَانٌ მამ. საქ. სას. ციმრანი.

: عَمَارَةٌ მამ. საქ. სას. ცუმარა.

: عَمَارَةٌ დასახლებულობა, დამუ-
:შავება (მიწისა); გაშენება, აყვა-

ვება; შრ. عَمَارَات, عَمَائِر და-

მუშავებული ადგილი; მშენებ-
:ლობა; შენობა, ნაგებობა.

: عَمِيرٌ კნინ. მამ. საქ. სას. ცუმეირი.

: عَامِرٌ შდ. : მცხოვრები, მოსახ-
:ლე; დასახლებული, დამუშავე-
:ბული, აყვაეებული (მიწა); მამ.
: და ცომის საქ. სას. ცამირი;

: მიმართ. عَامِرِي, შდ. :.

: عَامِرَةٌ შრ. عَوَامِرٌ დამუშავებუ-
:ლი ადგილი, სახნავ-სათესი.

: عَامِرَةٌ ანტნ.

: عَمِشٌ (ა), მასდ. عَمِشٌ იყო სუსტი

თვალების მქონე; თვალები ეც-
:რემლებოდა.

: عَمِشٌ სუსტი, ცრემლიანი
:თვალების მქონე; მამ. საქ. სას.
: აცმაში.

: عَمَقٌ (უ), მასდ. عَمِقٌ იყო ღრმა
(კა); იყო შორი (გზა).

: عَمِقٌ სიღრმე.

: عَمِيقٌ ღრმა.

: عَمِلَ (ა), მასდ. 1) აკე-

თებდა, შრომობდა, მოქმედებდა;
:გააკეთა, შექმნა; გააკეთა ზ
:თანახმად მისა, მოიმოქმედა,
:მოიქცა მის შესაბამისად; 2) გაბ-
:და, შეიქნა. II. عَمَلٌ დამ. და-

ჩემთან შედარებით უპირატესი არა ხარ; ^{عَنْ} რომ არა ვთქვათ რა, მით უფრო, მით უმეტეს (ან უფრო ნაკლებ); ^{أَنَّ} სადა ხარ შენ (=სად მიხვალ შენ, როგორ შეედრები შენ, ე. ი. როგორ შეედრება შენი ლექსი) [ამ] იშვიათ ლექსს! 5) ნაგვლი: მა-
 ჯერი: თვის. ^{لَا} تَجْزِي نَفْسٍ ^{لَا} تَجْزِي نَفْسٍ. ანტი-ერთი სუ-
 ლი (არავენ) არ ზღავს მეორის ნაკვლად; 6) იგივეა, რაც ^{بَعْدَ}.
 .. ^{عَنْ} ცოტა ხნის შემდეგ; 7) მდე: ვიდრე. ^{عَنْ} قَتَلْتُمْ ^{عَنْ} მოკლა ისინი უკანას-
 კნელ კაცამდე; 8) იხმარება წყა-
 როს აღსანიშნავად, თხრობის დროს:
 მოგვითხრობს ^{عَنْ} رَوَى ^{عَنْ} فَلَانَ
 მავანისაგან (მავანის ნაამბობს).
 .. ^{عَنْ} م. ^{عَنْ} أَعْنَى ^{عَنْ} აღვირი.
 .. ^{عَنْ} م. ^{عَنْ} أَعْنَابٍ ^{عَنْ} ურობენი.
 .. ^{عَنْ} م. ^{عَنْ} أَعْنَابٍ ^{عَنْ} Zizyphus sativa, უნაბი
 (შეი.).
 .. ^{عَنْ} م. ^{عَنْ} أَعْنَابٍ ^{عَنْ} 1) გეპირვე-

ბაში ჩავარდა; 2) ჩაიდინა ცოდ-
 ვა, დანაშაული. IV. ^{عِنْدَ} أَعْنَتٍ ^{عِنْدَ} და მ.
 გაპირებაში ჩაატლო; სასტიკად
 ეპყრობოდა.
 .. ^{عِنْدَ} წინდ. თან; ერთად; წინაზე;
 დასწრებით; შემთხვევაში; ახ-
 ლოს; დროს, ^{عِنْدَ} الْبَابِ ^{عِنْدَ} კარ-
 თან; ^{عِنْدَ} الْحَائِطِ ^{عِنْدَ} კედელთან;
 .. ^{عِنْدَ} الْمُعَلِّمِ ^{عِنْدَ} მასწავლებელთან;
 .. ^{عِنْدَ} الْمَاءِ ^{عِنْدَ} საღამოთი, საღა-
 მოს ^{عِنْدَ} النَّوْمِ ^{عِنْدَ} დაძი-
 ნების დროს; ^{عِنْدَ} كُلِّ أَمْرٍ ^{عِنْدَ}
 ყოველ საქმეში; ^{عِنْدَ} ذَلِكَ ^{عِنْدَ} ამ-
 სობაში, ამ დროს, ამასთან.
 .. ^{عِنْدَ} مَا ^{عِنْدَ} განმავლობაში, სანამ, რო-
 დესაც; ^{عِنْدِي} მე მაქვს
 (= სიტყვა-სიტყვით: ჩემთანაა).
 .. ^{عِنْدِي} الْأَرْضِ ^{عِنْدِي} ^{عِنْدِي} ^{عِنْدِي} ქვეყნის
 მეფენი ალლაჰთან (= ალლაჰის
 წინაშე, ალლაჰთან შედარე-
 ბით) არიან მტვერი; თქვალსაზ-
 რისი, აზრი. ^{عِنْدِي} مَا ^{عِنْدِي} ^{عِنْدِي} ^{عِنْدِي}
 სწორი, ჩემი
 აზრით, არის ის, რაც გაკეთეს

ჩვენმა შეიხებმა. **عندك** დადექ,
გაჩერდი! **عندك زيداً** დაიკი
ზეიდი! **من عندك** მისგან (=მი-
სი წიალიდან).

عندليب მრ. **عندل** იადონი,
ბულბული.

عنز კრებ. თხები; კრძ. **عنزة**.

عنصر მრ. **عناصر** 1) წარმოშობა,
გვარი; რასა; 2) ელემენტი,
სტიქია.

عنف (უ), მასდ. **عنف** იყო მკაც-
რი, სასტიკი, უხეში; **على** ან
عنف სასტიკად, უხეშად ეპყრო-
ბოდა. II. **عنف** ა. ან **على** ნ-ით
უხეშად, სასტიკად ეპყრობოდა,
აგინებდა, ჰკიცხავდა.

عنف სიმკაცრე, სისასტიკე; სი-
უხეშიე.

عنيف მკაცრი, სასტიკი, უხეში.

عنفه ზმნსრ. ხელახლა.

عنفوان ახალი, ნორჩი.

الشباب სიკვამლის გაფურჩქნის
ხანა.

عنى (ა), მასდ. **عنى** ჰქონდა

გრძელი კისერი. III. **عانى** დაშ.:
ყელზე მოხვია; გულში ჩაიკრა..

VIII. **عانى** = **اعتنى**.

عنى მრ. **عنى** კისერი.

عنى მოხვევა, გულში ჩაკვრა..

عنى ბატკანი (ერთი წლისა),
ტარიგი.

عنى ყელზე მოხვევა, გულში-
ჩაკვრა.

عنوانات და **عناوين** მრ. **عنوان**
1) მისამართი; სათაური, სახელ-
წოდება; 2) ნიშანი, სიმბოლო.

عنا, **عناوة** (უ), მასდ. **عناوة**
გარღვე. დამორჩილდა; — მასდ.

عنا ტყვე გახდა; გრძმ. დაშ. და-
ლით აიღო.

عناوة ძალა, ძალადობა; **عناوة**
ზმნსრ. ძალით.

عنى (ი), მასდ. **عنى** 1) ნხე-
ლდევლობაში ჰქონდა, გულის-

ხმობდა; 2) ნიშნავდა; **يعنى**

1) ნიშნავს; 2) ე. ი.; **عنى** (ი); **عناية**
დაშ. აწუხებდა, აფიქრებდა; ვნებ.

عنى ნ-ით ზრუნავდა, ფიქ-
რობდა რამეზე, აკეთებდა რასმე.

عنى (ა), მასდ. **عنى** იყო გაკირ-

ვებაში, გასაპირში II. **عنى** დაშ.

აწუხებდა, აფიქრებდა. V. تَعْنَى

წუხდა, ფიქრობდა. VIII. اَعْتَنَى

იზრუნა ب ن-ით რამეზე, აკეთებდა რასმე.

عَانَ გასაჰირი, გაჰირევა. *

عَانِيَ ფიქრი, ზრუნვა; დახმარება, მოვლა.

مَعْنَى შრ. مَعَانٍ აზრი, მნიშვნელობა, ცნება.

مَعْنَوِي მიმართ. მნიშვნელობასთან დაკავშირებული; გონებრივი.

عَدَّ (ა), მასდ. عَدَّ დაიბარა ზე

იგი, عَلَى ნ-ით დაუბარა; პირობა დაუდო, ხელშეკრულება შეუკრა; თავმდებად დაუდგა, პასუხისმგებლობა აიღო ვისიმე წი-

ნაზე მისში; — عَدَّ (ა), მასდ.

عَدَّ ღმ. შეხვდა, ნახა; იცნობდა, იცოდა. III. عَاهَدَ ღმ. ხელშეკრულება დაუდო عَلَيْهِ მის შესახებ.

عَهْدٌ შრ. عَهْدٌ 1) პირობა, აღთქმა; الْعَهْدُ الْجَدِيدُ ახალი აღთქმა; الْعَهْدُ الْقَدِيمُ ძველი აღთქმა; وَالْيُ الْعَهْدِ ტახტის

მემკვიდრე; 2) ვალდებულება, ხელშეკრულება, პირობა; 3) ნაც-

ნობობა. عَدَّ عَلَيْهِ შეხვედრა

მასთან, ჩემი ნაცნობობა მას-

თან; 4) ეპოქა, ხანა; عَدَّ فِي مِيسِ لَرُوسِ.

عَدَّ თავმდებობა, პასუხისმგებლობა.

عَدَّ მატყლი, მატყლის ბეწვები.

عَوَجَ (ა), მასდ. عَوَجَ იყო მრუდი.

დაღრეცილი, დაჯღარკული; —

عَاجَ (უ), მასდ. عَاجَ გადაუხვია, შეუხვია إِلَيْهِ მისკენ.

عَوَجَ შრ. عَوَجًا შრ. عَوَجَ ირრუდი, დაღრეცილი, დაჯღარკული.

عَادَ (უ), მასდ. عَادَ, عَادَ, عَادَ

1) დაბრუნდა; إِلَى, إِلَى, إِلَى დაბრუნდა (იქ), დაუბრუნდა.

სინ. رَجَعَ 2) პრედ. ა. ვახდა, შეიქმნა. عَادَ عَانِيَا გახდა შდი-

დარი; 3) გეორედ გააქეთა, გაიმეორა; 4) იდღესასწაულა; —

عَادَ (უ), მასდ. عَادَ მოინახუ-

ლა (აუადმყოფი). IV. 1) عَادَ ღმ. დააბრუნა; أ. إِلَى, إِلَى

ნ-ით დაუბრუნა; 2) მეორედ გააკეთა, გაინეროა; აკ. عاى علي ნ-ით გაუმეორა; 3) დააბრუნა პირვანდელ მდგომარეობაში ე. ი. აღადგინა. VIII. اَعْتَادَ დაბრუნდა ღამ. მოინახულა; შეეჩვია.

عاد დაბრუნება.

عاد შრ. أعواد, أعيدان 1) ხე, ძელი; ტოტი; 2) ფანდური, ბარბითი.

عاد შრ. أعيدان უქმე, ღღესასწაული.

عاد შრ. أعواد ზნე, ჩვეულება, ადათი (შრ.).

عاد დაბრუნება; გამეორება.

عاد (უ), მასდ. أعاد, معاد ეძებდა

თავშესათარს, მთარველობას ბ

ნ-ით ვინმესთან منه ან عنه მისგან. أعاد بالله მიემართავ

ღმერთს. IV. أعاد ღამ. თავშესათარი, მთარველობა მოაძებნინა

მასთან منه მისგან. أعاد بالله ღმერთი დააფიცა.

عاد მთარველობის, თავშესათარის ძებნა, ღვთისათვის მიმართვა.

عاد ღმერთო, და მიმთარე!

عور (ა), მასდ. عور იყო ცალთვალა.

عور ცალთვალად ყოფნა.

عور შრ. أعور შრ. عور ცალთვალა. الأعور ალ-აყვარი, მამ. საქ. სახ.

عوس (ა), მასდ. عوس იყო გაურკვეველი, გაუგებარი, რთული, ძნელი.

عوس შრ. عوس გაურკვეველი, გაუგებარი, რთული, ძნელი.

عاض (უ), მასდ. عؤض, عياض

გაუცვალა ან عنه ან მასში.

عؤض ნაცვალის, ბადალი. სინ. بدل.

عياض ნაცვალის; მამ. საქ. სახ. ყიფნა.*

عاق (უ, ი), მასდ. عوق, عيق დააბრკოლა, დააკავა, გააჩერა.

عاق (უ), მასდ. عول. عيالة გადაიხარა (სასწორი), გადაუხვია

სწორი გზიდან; ღამ. 1) კვებავდა, გამოკვებავდა; 2) დაამძიმა, და-

ტვირთავდა. II. عول 3. ب ან على ნ-ით ეყრდნობოდა, დაემყარა; ნივ. على ნ-ით გადაწყვიტა (Y. A).*

عول 1) დაყრდნობილი; 2) საყრდენი, იმედი.*

عِيَال ოჯახი.

عَام (უ), მას.ع. عَوَم. ცურავდა.

عَام შრ. عَوَام წელი, წელნწადი.

عَام სინ. حَوْل. سَنَة.

عَوْن II. عَوْن დამ. ეხმარებოდა;

III. عَاوَن დამ. შეელოდა, ეხმარებოდა على ნ-ით ვისიმე წინააღმდეგ.

IV. أَعَانَ დამ. ეხმარებოდა ნივ. على ნ-ით რამეში. X.

عَانَ (على) ნ-ით დახმარებას სთხოვდა; დახმარებას სთხოვა (ვისიმე წინააღმდეგ).

عَانَ დამ. عَاوَان დახმარება; შრ. أَعْوَان დამხმარე, თანაშემწე.

عَاوَان დახმარება, შეელა.

عَوَى (ი), მას.ع. عَوَا' ღმუროდა (ძალლი, მგელი).

عَاوِيَة მამ. عَاوِيَة. საკ. სახ. მოყვებიდა; ოშიაინთ პირველი ხალიფა (41/561—60/680).

عَيْسَى (იშპრთ. عَيْسَى),

მას.ع. عَيْ (1) ვერ იპოვა სწო-

რი გზა, არ იცოდა, როგორ მოქცეულიყო; ლაპარაკს ვერ იხერხებდა; 2) იყო სუსტი, უძლური.

IV. عَيْسَى იყო უძლური, არ შეეძლო عَنْ იგი, შეუძლებელი იყო عَلَيْهِ მისთვის.

عَيْ მოუხერხებლობა; აზრის განოთქმის უნარის უქონლობა.

عَيْ შრ. عَيْسَى უძლური, სუსტი; მოუხერხებელი; აზრის გამოთქმის უნარის არ მქონე.

عَاب (ი), მას.ع. عَيْب დამ. ნაკლს ხედავდა რამეში; დაიზიანა, გააფუქა; გაკიცხა, შეარცხვინა; დასწამა ცოდვა, დანაშაული.

عَيْب შრ. عَيْوَب ნაკლი.

عَيْد (<არამ. عِيد) უქმე, დღესასწაული.

عَار (ი), მას.ع. عَيْر წავიდა, გაემგზავრა, მიმოდიოდა, მოგზაურობდა; — დამ. გრამ. ჭკიცხავდა, ბრალს სდებდა, არცხვენდა; შეარცხვინა.

II. عَيْر დამ. ბრალს სდებდა, აბრალდებდა; ნაკლს მიაწერდა, ხედავდა რაიმე ნაკლს, ჭკიცხავდა, დასცინოდა; არცხვენდა, შეარცხვინა.

عَار სირცხვილი, შერცხვენა.

عَيْر შრ. عَيْر, عَيْر, კანჯარი, გარეული ვირი.

عَيْسَى (< სირიული < عيسى

אֵשׁ (עֵשׂ) იესო, იესო ქრისტე
 (ნაწარმოებია מוֹסֵי სიტყვის მსგავსად); შაჰ. საყ. სახ. ენის. მიმართ.
 * * * ۞ عِيسَى ۞ მღ. ۞ ქრისტიანი; ქრისტიანული.

عَاشَ (o), მასღ. عَيْشَ, عَيْشَةً
 ۞ مَعِيشَ ۞ ცხოვრობდა, არსებობდა.
 ۞ عَيْشَ ۞ ცხოვრება, არსებობა.
 ۞ عَيْشَةً ۞ ცხოვრება.

عَاشَ ۞ მღ. ۞ მცხოვრები, არსებობელი.

عَائِشَةَ ۞ ღვ. საყ. სახ. ცაიშა; მუქამ-მადის მეუღლე, აბუ ბაქრის ასული.
 ۞ مَعِيشَ ۞ ცხოვრება, არსებობა, ცხოვრების სახსარი.

عَالٍ (o), მასღ. عَيْلَةً ۞ იყო ღარიბი, ხელმოკლე.
 ۞ عَائِلٍ ۞ მღ. ۞ ღარიბი, ხელმოკლე.

عَوْل. ۞ عِيَالٌ ۞ თვალი და...
 1) თვალი. عَيْن (o), მასღ. عَيْن 1) თვალი და...

2) გათვალა. II. عَيْن ۞ დამ. გამოძყო, გამოარჩია, სპეციალიზაცია მოახდინა; განსაზღვრა, ზუსტად აღნიშნა;

III. عَايِنَ ۞ შეხედა; განიხილა. შეამოწმა; თავისი თვალით დაინახა.

عَيْن ۞ მღ., მრ. عَيُون; عَيْن ۞ 1) თვალი; მხედველობა; ხედვა.

عَلَى الرَّأْسِ وَالْعَيْنِ ۞ დიდი სიამოვნებით; 2) ნახვრეტი; 3) წყარო;

4) ჯაშუში; 5) ფული; 6) მრ.

عَايَانَ ۞ გამოჩენილი პიროვნება; 7) ესენცია, სუბსტანცია; თვით;

عَيْنِهِ ۞ უწოდებს ზუსტად, აღნიშნავს ზუსტად.

عَيْنِهِ ۞ დაინახე თვით ის;

8) პიროვნება; 9) ع ۞ ანოს სახელწოდება, ყაენი.

ع

عَيْن ۞ ღამნ. არაბული ანბანის მეცხრამეტე ლ ანოს სახელწოდება. სათვალავში აღნიშნავს 1000-ს.

عَمْرٍ (u), მასღ. عَمْرٍ ۞ განულო, გაიზარა, ჩიიარა; დარჩა, გრძელდებო-

და; — عَمْرٍ (a), მასღ. عَمْرٍ ۞ მტვერი. რით დაიფარბ.

عَمْرٍ ۞ მტვერი.
 عَمْرٍ ۞ მტვერი. სინ. عَمْرٍ ۞

غَبِيرَاءُ ამპურა (მცენარე და მისი ნაყოფი), მპურა (sorbus).
غَابِرٌ მღ. ო მრ. غَابِرٌ განვლელი, წარმავალი, წარსული; მომავალი; მყოფადი.

غَابِرٌ მღ. ო მრ. غَابِرٌ მტერი-რით დაფარული; მტერის ფერი; الغَابِرَاءُ მიწა.

* غَبَطَ (ი), მასღ. غَبَطَ კეთილად შურდა, ეხარბებოდა, غَبَطَ عَلَى, ნ-ით რამე.

غَبِنَ (ი), მასღ. غَبِنَ მოატყუა (ვატრობაში).

غَبِيَ (ა), მასღ. غَبَاوَةٌ იყო კეუასუსტი, სულელი, უნიკო; غَبِيَ عَنْ ნ-ით არ ესმოდა.

غَدَرَ (ი, უ), მასღ. غَدَرَ, ან ბ ნ-ით ვერაგულად მოექცა, უმუხთლა, უღალატა.

غَدَرَ ვერაგობა, სიმუხთლე.

غَدَارٌ 1) ვერაგი, მუხთალი; 2) ვერაგული.

غَدَا (უ), მასღ. غَدَا, غَدَاوَةٌ დილით ადრე წავიდა, მოვიდა, გააკეთა, იყო.

غَدَا ხვალინდელი დღე. غَدَا خَافٍ;

غَدَا فِي الْعَدُوِّ مِنَ الْعَدُوِّ მეორე

დღეს; لَغْدٌ ხვალისთვის, მომავლისათვის. غَدَا بَعْدَ غَدٍ ზეგ.

غَدَاةٌ დილაადრიაანი.

غَدَاةٌ დილაადრიაანი. غَدَاوَةٌ

ერთხელ დილით ადრე; غَدَاوَةٌ რომელიმე დღის დილით ადრე, დღეს დილით ადრე.

غَدَاةٌ მრ. غَدَاةٌ საუზმე, სადილი. ან غَدَاةٌ.

غَدَا IV. غَدَاةٌ ფეხს მოუჩქარა.

غَدَا (უ), მასღ. غَدَاوَةٌ ღამ. ჰკეებავდა, აკმევედა.

غَدَاةٌ მრ. غَدَاةٌ საკმელი.

غَرَّرَ (უ), მასღ. غَرَّرَ, غَرْرَةٌ, غَرْرٌ

ღამ. მოხიბლა, შეაცდინა, მოატყუა, მოაღორა; غَرَّرَ შეაცდინა ისე, რომ უყურადღებო, ურჩი გახადა მის მიმართ; — غَرَّرَ

(ი, ა), მასღ. غَرَّرَ იყო გამოუცდელი, უზრუნველი, გაუფრთხილებელი. غَرَّرَ VIII. მოი-

ხიბლა, შეცდა, მოტყუვდა.

غَرَّرَ მრ. غَرَّرَ 1) სითეთრე, თეთრი ფერი ნახისა; 2) თეთრი ნიშანი ცხენის შუბლზე; 3) ახალი მთვარე, ღამე, როდესაც პირ-

ველად ჩანს ახალი მთვარე; თვის დასაწყისი (=პირველი სამი ღამე). 4) კეთილშობილი, გამოჩენილი კაცი; 5) საუკეთესო, რჩეული ნაწილი; 6) კარგი საქციელი.

غرة შრ. غرر მოხიბვლა, ცდუნება; ჭყურადღებობა, უზრუნველობა.

غرب (უ), მასღ. غروب ჩაეიდა (მზე);

غرب (უ), მასღ. غرابة, غربة გადაიხვეწა, წაეიდა თავის სამშობლოდან; იყო უცხო, ყარობი.

ბი. X. استغرب 1) დამ. მიიჩნია უცხოდ, უცნაურად; 2) უცნაურად იცინოდა, ხარხარებდა.

غرب სიშორე; დასაწყლეთი, დასავალი. ანტ. شرق.

غربة უცხოობაში ყოფნა, უცხოობა.

غري მღ. დასავლური, დასაველეთის მხარე.

غراب შრ. غريبان ყვევი.

غرب მღ. შრ. غريب უცხო,

* უცხოელი, ყარიბი (შდრ.); უცნაური, არაჩვეულებრივი.

غرب შრ. غريب შრ. მზის ჩასვლის ადგილი,

* დასაველეთი, შალრიბი (შდრ.);

استغرب | შალრიბი, ჩრდილოეთ-დასაველეთი აფრიკა (ეგვიპტის გამოკლებით) და ესპანეთი.

مغرب შრ. مغاربة შრ. შრ. مغاربة შალრიბელები, ჩრდილოეთ-დასაველეთ აფრიკის ან ესპანეთის მცხოვრებნი.

1) ვისაც უცხოდ, უცნაურად მიიჩნია ვინმე (რამე); 2) ვინც უცნაურად იცინის, ხარხარებს; 3) მტრად ბოროტი.

2) ვინც უცხოდ მიაჩნიათ, უცხო.

غربل გააცხრილა, ცხრილში გაატარა.

غربال (უცნობი წარმოშობის სიტყვა) შრ. غرابيل ცხრილი.

غرد (ა), მასღ. غرد კიკიკებდა (ფრინველი). II. غرد კიკიკებდა (ფრინველი).

غريد კიკიკი (ფრინველისა).

غرس (ი), მასღ. غرس დამ. დარგა (მცენარე); დანერგა. IV. أغرس დარგა.

أغراس შრ. أغراس დარგული (მცენარე), ნერგი.

غرش შრ. غرش პიასტრი (= 40 ფარას = ეგვიპტური გარვანქის ერთ შვასეს), დაახლოებით 10 კაპიკი;

غَرِقَ (ა), მასღ. غَرِقَ დაიხრჩო.

IV. أَغْرَقَ მამ. დაიხრჩო.

غَرِمَ (ა), მასღ. غَرَمَ დაიხრჩო.

იკისრა გადახდა (ვალისა და მისთ); გადაიხდა عن ნ-ით ბა-მეში.

غَرِمَ საურავი, ჯარიმა.

غَرِمَ სასურველი რამ, საყვე-რელი.

غَرِرَ (უ), მასღ. غَرِرَ იყო მრავალრიცხოვანი, უხვი.

غَرِرَ მღ. მღ. غَرِرَ მრავალ-რიცხოვანი, უხვი.

غَرَلَّ (ი), მასღ. غَرَلَّ ართავდა (მატყლს).

غَرَلَّ 1) რთვა; 2) ნარათი (შდრ. ქართ. ღ ა ზ ლ ი).

غَرَلَّ მღ. غَرَلَّ ახალვაზრდა გახდელი, ნიამორი, ქუტრუკი.

غَرَا (უ), მასღ. غَرَا მამ. 1) მოაწ-ყო სამხედრო ლაშქრობა, თავ-დასხმა, ვისიმე წინააღმდეგ; 2) სურდა, მიისწრაფოდა, ეძი-ებდა.

غَرَا ლაშქრობა, თავდასხმა, დაპყრობა, ბრძოლა.

غَرَا მღ. غَرَا ლაშქრობა, თავდასხმა, დაპყრობა, ბრძოლა.

غَزَى მრ. غَزَا თავდასხმ-

მელი, მოლაშქრე: მებრძოლი; დამპყრობი; ძლევამოსილი (ზოგ-ჯერ იხმარება გამაჩინოლ მხედარ-მთავართა და მეთაურთა ეპითეტად).

غَزَى მამ. غَزَى მამ. სახ. ლაზნი

მუჰამადი (შაჰილის ვაჟის ხანელი)..

غَزَا ვინც ბევრს იბრძვის, მუდ-მივ მებრძოლდი, თავდასხმელი; ძლევამოსილი.

غَزَا მრ. غَوَا მოსტყევე ქალი-

غَزَا მღ. غَزَا = غَزَا.

الْغَاظِي (< თურქ. II

ახალხი, და არაბ. غَاظِي მებრძო-

ლი, ახალთმბრძოლი) სახელი ჩრდილოეთ მესოპოტამიაში გაბატო-ნებულ სელჯუკიანთ ორი შთავ-რისა ორთოკიდების (უფრო ხწორად, ართოკიდების, შდრ. ქართ. არღოზი, ხოშხ. Արդուჯ, ბერეთ-ვე Minorok, BLSOS, ტ. VIII. 1949, გვ. 27, უნუგ. 5) ღიხსტიიდან:

1) ნეჯმ ედ-დინ ილღაზნი იბნ ართოკი (გარღ. 516/1122 წ.); 2) კუტბ ედ-დინ ილღაზნი (გარღ. 550/1154 წ.).

غَلَّ (ი), მასღ. غَلَّ, غَلَّ გაბანა; გარეცხა.

غَلَّ ო. სახ. ლასანი (გაფრცვლებუ-

ლი იყო პირველად სამხრეთ არაბეთში. შემდეგ სირიაში, სადაც ბატონობდნენ მათი მთავრები როგორც აღმოსავლეთ რომის ვასალები).

غَشَّ (უ), მასდ. غَشَّ. ატყუებდა, არაგულწრფელად ექცეოდა.

غَشَّ არაგულწრფელი საქციელი, მოტყუება, სიყალბე.

غَشِيَ (ა), მასდ. غَشَا. დაფარა, მოიხრია; მოულოდნელად ეწია, დაეწია, მივიდა; — غَشِيَ عَلَيْهِ

მასდ. غَشِيَ ცნობიერება დაეკარგა, გული წაუვიდა, გული შეუწუხდა.

غَضَّ (უ), მასდ. غَضَّ. ტოტი. غَضَّ غَضًّا. ტოტი.

غَضَّ (უ), მასდ. غَضَّ. თვალი დაუშვა. غَضَّ الطَّارِفَ غَضًّا غَضَّ النَّظَرَ عَنْهُ. არ ამჩნევდა, ყურადღებას არ აქცევდა.

غَضِبَ (ა), მასდ. غَضِبَ. გაწყრა, გააჯგერდა, განრისხდა; غَضِبَ عَلَيْهِ. გაუწყრა, გაუჯგერდა, გაურისხდა.

غَضِبَ რისხვა. ان غَضِبَ. رَضِيَ. 1) დიდი, მოხუცი ლომი; 2) გვირის აღმნიშვნელი ეპითეტი, ლომგული.

غَطَّ (უ), მასდ. غَطَّ. დაფარა, დახურა.

غَطَّ (ი), მასდ. غَطَّ. სახურავი, საფარველი, გადასათარებელი.

غَفَّرَ (ი), მასდ. غَفَّرَ. ნიით და ნიითის აკ. მიუტევა, აპატიო.

غَفَّرَ (ი), მასდ. غَفَّرَ. მიმტევებელი (ღმერთი).

غَفَّلَ (უ), მასდ. غَفَّلَ. იყო უყურადღებო, უდარდელი; غَفَّلَ عَنْ. უყურადღებოდ დატოვა, უგულებელყო.

غَفَّلَ (უ), მასდ. غَفَّلَ. უყურადღებობა; უგულებლობა.

غَلَّ (უ), მასდ. غَلَّ. 1) შეკრა, შებორკა, ბორკილი დაადო; 2) მისცა შემოსავალი, მოსავალი (მიწამ). X. اسْتَغَلَّ. შემოსავალი მიიღო (მიწიდან და სხვ.); გამოიყენა, ექსპლოატაციას უწევდა; სთხოვა ღალა გადაეხადა; ღალა მიიღო.

غَلَّ (ი), მასდ. غَلَّ. შემოსავალი, რომელსაც იძლევა მიწა, მიწის ნაკვეთი და სხვ. (= მოსავალი, რენტა...), ღალა (შღრ.).

غَلَبَ (ი), მასდ. غَلَبَ. აკ. ან. غَلَبَ. ნიით სძლია, მოგერია, აჯობა;

დაიმორჩილა; სქარბობდა; ნიგ.
غلی ნ-ით დაიპყრო, დაიმორჩილა;
3. აკ. და ნ. غلی ნ-ით წაართვა,
მოსტაცა. V. تَغَلَّبَ غلی ნ-ით
სძლია, მოერია, აჯობა; დაი-
მორჩილა; დაიკავა, დაიპყრო;
წაართვა, ძალით წაიღო, წარი-
ტაცა.

غَلَبَ ძღვევა, მორევა, ჯობნება;
დამორჩილება, დაპყრობა; წარ-
თმევა, მოტაცება.

غَالِبٌ მღ. ო მრ. غَلَبَةٌ ის, ვინც
(რად) სძლევს, ერევა, სჯობნის;
ვინც იმორჩილებს, იპყრობს,
დაპყრობი; ვინც (რად) სქარ-
ბობს, უპეტესობა.

غَلَبٌ ძღვევა, მორევა, ჯობნება;
დამორჩილება, დაპყრობა; მო-
ტაცება, წართმევა; სიქარბე.

مُتَغَلِّبٌ მღ. ო დამპყრობი, წამ-
ლები, წამრთმევი.

غَلَطَ (ა), მასღ. غَلَطَ შეცდა, შეც-
დომა დაუშვა.

غَلَطٌ მრ. غَلَاطٌ შეცდომა (მღრ.
ქარო. ღალატი).

غَلَا (უ), მასღ. غَلَا, غَلَاةٌ იყო
მსხვილი, უხეში; -იყო სასტიკი,
უხეში, ბოროტი. III. غَالَطَ

და. უხეშად ელაპარაკებოდა.

IV. أَغْلَطَ იყო უხეში, სასტიკი.
უხეში
غَلَطَ فِي الْقَوْلِ
სიტყვებით ელაპარაკებოდა.

VI. تَغَالَطَ იყო (იყენენ) უხეში
(ერთმანეთის) მიმართ; تَغَالَطُوا
უხეში სიტყვებით
غَلَطَ فِي الْقَوْلِ
მიმართეს ერთმანეთს, შეესი-
ტყენენ, წაილაპარაკეს, გალან-
ძღეს ერთმანეთი.

غَلَقَ (ი), მასღ. غَلَقٌ = II. غَلَقَ =

IV. أَغْلَقَ და. დაკეტა (ქარი
და მისთ.).

غَلْمٌ მრ. غَلْمَانٌ ქაბუცი, ყმაწვი-
ლი, ყრმა, ყმა.

غَيْلٌ მრ. غَيْالٌ მამალი კუ.

غَلَا (უ), მასღ. غَلَا იყო მალალი
(ფასი), იყო ძვირი (საქონელი).

غَالٍ მღ. غَالِيَةٌ 1) ძვირი;
2) ძვირუფასი, საყვარელი.

غَلِيَانٌ, غَالِيٌ, მასღ. غَالِي (ი), მასღ.
ღულდა.

غَالِيٌ ღულილი.

غَلِيغَوِي (ქარო.) კრებ., ტ. ჩრდ.
კავკასიაში, ღლიღეები.

غليون (< ხვარს.) შრ. غَالِيَيْنُ ია-
ლიონი (უღრ.)

غَم (უ), მასღ. غَم დამ. 1) დაფა-
რა, დამლა; 2) შეაწუხა, დაა-
მწუხრა.

غَم შრ. غَموم ნწუხარება.

غَموم დამწუხარებელი.

غَمَد (ი, უ), მასღ. غَمَد დამ. ჩაა-
გო ქარქაშში (ხმალი, მახვილი).

غَمَد შრ. أَغْمَاد ქარქაში.

غَمْر (უ), მასღ. غَمْرَة იყო უხ-
ვი, მრავალრიცხოვანი, დიდი,

ღრმა (წყალი); — غَمْر (უ), მასღ.

غَمْر დამ. 1) გადავიდა რასმე;
დაფარა, წალეკა (წყალმა);
2) ب ნ.ით აავსო რამეთი, უხ-
ვად მისცა რამე (საჭუქრები
და მისთ.).

غَمْر მღ. ო. უხვი; წყალმრავალი;

غَمِيرَة უდაბური, სახნავ-სა-
თესად. უვარგისი (ადგილი).

غَمِيرَة. غَمِيرَة.

غَمْس (ი,) მასღ. غَمْس ჩაყვინთა,
ჩაძირა; ჩააწო, ჩააღბო (წყალ-

ში). VII. اغْتَمَس ჩაიყვინთა,
ჩაიძირა, ჩაიწო (წყალში).

غَمِش (ა), მასღ. غَمِش იყო

ეულად მხედველი, თვალზე
ბინდგადაკრული.

غَمِش ეულად მხედველი, თვალ-

ზე ბინდგადაკრული; ღამიში.
მამ. სკ. სახ.

غَمِيْمَة (ა), მასღ. غَمْم دამ.

წარიტაცა, დავლად წაიღო;
უშრომლად შეიძინა.

غَمْم მამ. და ტ. სკ. სახ. ღამში.

غَمْم დავლა, ნატაცები.

غَمْم შრ. أَغْنَام წერილფება სა-
ქონელი, ცხვრები, თხვები.

غَمِيْمَة შრ. غَنَائِم დავლა, ნაუ-
ტაცები.

غَنَائِم წარმტაცებელი, მომტა-
ცებელი; მოშვებელი, შემძენი.

غَنَى (ა), მასღ. غَنَى

იყო მდიდარი; عن ნ.ით არ სა-
ქიროებდა (რისმე). II. غَنَى

მღეროდა. IV. أَغْنَى 3. დამ.

გაამდიდრა; 3. عن ნ.ით სარ-
გებლობა მოუტანა, დააკმაყო-

ფილა, დაეხმარა; 3. عن ნ.ით

და ნ. ავ. დაითარა, იხსნა. أَغْنَى

عَنْ مَسَّ يُضَيِّعُهَا كَذَا

غَاب (ი), მასღ. غَاب, غَيْب, غِيَاب,

არ იყო, არ ესწრებოდა;

იყო დათარული. დამალული; غَاب
ნით დაენალა, გამოეპარა; ჩავი-
და, მოეთარა (ძხე).

غَاب შრ. غَيُوب დათარული;
მიუწვდომელი.

غَابَة შრ. სწ. დაბლობი; უღრან-
ი ტყე.

غَابَة არყოფნა; არ დასწრება.

غَاب, غَاب, غَاب შრ. მღ. მღ. შრ.

არ მყოფი, არ დამსწრე; არ
მნახველი; უხილავი; მიუწვდო-

მელი. شاهد. غاب.

غَات (ი), მასღ. غَات შორწყა (წვი-
მი მიწა).

غَات შრ. غَيُوب წვიმა; ბალა-
ხით დათარული ველი.

غَار (ა), მასღ. غَار, غَيْرَة ეკვიპ-
ნობდა منه عَلَيْهِ მის ზიმართ

მას; იყო გულმოდგინე عَلَيْهِ

მის ზიმართ. II. غَيْر. ღმ. შე-

ცვალა, გამოცვალა. III. غَايِر
განსხვავდებოდა, გამოირჩეოდა.

V. تَغْيِير შეიცვალა, გამოიცვა-
ლა عَلَيْهِ მის ზიმართ.

غَيْر ვითარცა სუხსტ. სხვაგვარო-
ბა, განსხვავება, სხვაობა; რა-
იმე განსხვავებული. მომღვენო

ნათ. ბრუნვასთან: სხვა, განსხვავე-
ბული; არავითარი; გარდა; თვი-

ნიერ, არა, უ--ო; غَيْرٌ مُمَكِّن

შეუძლებელი; كُلُّ أُمَّةٍ لَهَا

مَلِكٌ وَلِسَانٌ بِخِلَافٍ لِغَيْرِهَا

(34, 11-12) ყოველ ხალხს ჰყავს
(თავისი) მეფე და აქვს ენა, გან-
სხვავებული სხვისი ენისაგან.

أَمْثَالٌ عَلَى أَلْسِنَةِ الْحَيَوَانَاتِ

(16, 1-2) არაკები ცხო-
ველთა და სხვ. ენებზე; وَغَيْرٌ

غَيْرٌ آكِلٌ ذَلِكَ და სხვ.;

არა მკამელი. كَغَيْرِكَ

შენს გარდა (სხვა ვინმე).

غَيْرٌ გარდა, თვი-
ნიერ, უ--ოდ; مِنْ غَيْرٍ, بِغَيْرٍ

თვინიერ, უ--ოდ; لَا غَيْرَ

შეტი არა, შეტი არაფერი, სხვა არა-

ფერი; أَنْ غَيْرَ მავრამ, მხოლოდ.

● تَغْيِير შეცვლა, გადაკეთება.

تَغْيِيرَات ცვლილება. შრ. مَغْيِيرَات

შრ. مَغْيِيرَات ცვლილება.

غَيْضَةٌ შრ. غِيَاظ ტევრი, უღრან-
ი ტყე.

غَاظ (ი), მასღ. غَاظ გააჯავრა. გა-

ნარისხა.

غَاظ რისხვა, წყრომა, გაჯავრება.

ف

فَارَبُّهُ إِلهٌ وَاحِدٌ ۗ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ
სათვალაფეში აღნიშნავს 80-ს.

فَ كაცეშირი, აღნიშნავს ზმულობის
თანამიმდევრობას ან ქვემდებარის
ცვლას: და; და ასე, და შემდეგ,
შემდეგ, მერამე: შემდეგ კი; რად-
გან. ^٩فَ ^٩زَيْدٌ فَعَمْرُو 7 მოვი-
და ჩემთან ზეიდი და (=შემდეგ)
ემარი; ^٩فَاتَى ^٩قَالِبًا فَآزَاخَ عَلِيًّا

(ა. 10. 1-6.) და მივიდა კალიკა-
ლას და(=შემდეგ) ალყა შემო-

არტყა მას; ^٩وَمَا هِيَ ^٩بِأَجْعَفَرٍ 7
და რა არის ის, ^٩فَقَالَ لَهُ (29, 10) და
ო, ჯათარ! და მიუგო (ჯათარ-
მა); -მაშ. ^٩كَيْفَ أَقُولُ (26, 10)

მაშ როგორ ვთქვა? ^٩أَنَا ^٩س-
შემდეგ. -კი. ^٩أَنَا ^٩فَشَرِيْتُ 7

ჩაეც შემეხებდა მე, მე-კი
დავლიე წყალი; პირობით წინადა-
გებებში დაისმის აპოლოფისის დასაწ-
ყისში: ^٩تَوَلَّى ^٩إِنْ ^٩عَصَى ^٩فَوَيْلٌ ^٩لَّهِ
ჩობა გამოიჩინა, (მაშინ) ვაი მას!
კაცეშირებითი კილოს წინ, წინამავალი
ბრძანებითი, კითხვითი ან უარყოფი-
თი წინადადებულისა. ან სურვილის,
იშედისა და სხვ. გამომხატველი
ზმუნების შემდეგ: ისე რომ; ^٩فَلْ ^٩دَعَا!

ზოგჯერ იხმარება მნიშვნელობის
გასაძლიერებლად წინ წამოწყული
წინადადების ნაწილების შემდეგ:

وَأَرْبَابٌ ^٩كَكَبِيرٍ 7 და უფალი შენი
აღიდე! ^٩فَإِنَّ ^٩رَأْدَ ^٩أَنْ 7; მაშა-
სადამე, მაშ; ნაშდევილად, ქეშ-
მარითად.

فَ ^٩بَرَاءَةٍ 7 ^٩وَقَى ^٩زَمِينِي 7

ფარ ^٩მარ. ^٩فِرَان 7 თაგე.

فَارُوسٌ ^٩مَارُوسٌ (არამ.) ^٩مَارُوسٌ 7 ^٩فَارُوسٌ 7
საეო. სქ. ნაჯახი, ცული.

فَارِيقٌ ^٩და ^٩فَارِيقٌ 7 ^٩فَارِيقٌ 7
გააპო, გაყო.

فَارِيقٌ ^٩და ^٩فَارِيقٌ 7 ^٩فَارِيقٌ 7
რაზმი; ^٩فَارِيقٌ 7 ^٩فَارِيقٌ 7
ჯგუფი; ბრძო. სი. ^٩فَارِيقٌ 7

فَارِيقٌ ^٩(არამ.) ^٩فَارِيقٌ 7
პი, (102, 12) იმპერატორი.

فَارِيقٌ ^٩და ^٩فَارِيقٌ 7 ^٩فَارِيقٌ 7

فَاتَحَ (ა) ^٩და ^٩فَاتَحَ 7 1) გაა-
ლო; გახსნა; 2) დაიწყო; 3) აბ-
ლო, დაიპყრო; 4) აკ. და პ. ^٩عَلَى
ნ.ით გაამარჯვებინა, გამარ-
ჯვება მოაპოვებინა რამეზე, და-
აპყრობინა (ქალაქი და მისთ.).
5) ^٩عَلَى ^٩და ^٩عَلَى 7 ^٩عَلَى 7

შთააგონა. ^٩فَاتَحَ ^٩اللَّهُ ^٩عَلَيْكَ 7

ლაპიმც შეგეწევა შენ (მიმარ-
თვა მათხოვრისადმი უარის თქმი-

სას). VIII. اِفْتَحَ დამ. 1) გა-

ხსნა, გააღო; 2) დაიწყო;
ბ ნ-ით დაიწყო, დაწყებულ იქ-

ნა; 3) აიღო, დაიპყრო.

فَتَحَ შრ. 1) გაღება, გახ-

სნა; 2) აღება, დაპყრობა; ფათ-

ქი, მამ. სკ. სახ.

فَاتِحٌ დამ. 1) გამღებო, გამ-

ხსნელი; 2) ამღები, დამპყრობი.

فَاتِحَةٌ დასაწყისი. فَاتِحَةٌ ყუ-

რანის პირველი სურა.

مَفَاتِيحٌ შრ. 1) გაღებუ-

ლი; 2) აღებული, დაპყრობილი.

فَتَكَ (ჟ, ი), მასდ. فَتَكَ ბ ნ-ით
თავს დაესხა მოულოდნელად,
მოკლად.

فَتَنَ დამ. فَتَنَةٌ, فَتَنَ მასდ. (ი) فَتَنَ

განსაცდელში ჩაადგო, გამოს-

ცადა; აწვალებდა, აწამებდა.

فَتَنَةٌ შრ. فَتَنَ, فَتَنَ გამოცდა,

განსაცდელი; უბედურება; სას-

ჯელი; არეულობა; სიგიჟე.

ქაბუკი. IV. اَفْتَى დამ. მისცა
დასკვნა ამა თუ იმ იურიდიკუ-

ლი კაბუსის გამო.

فَتِيَانٌ შრ. فَتِيَانٌ შრ. فَتِيَانٌ შრ. فَتِيَانٌ შრ. فَتِيَانٌ შრ.

ყმაწვილი, ქაბუკი; ყრმა,

მონა, მსახური. شَابٌ შრ.

فَتَاتٌ შრ. فَتَاتٌ გოგო, ახალ-

გაზრდა ქალი; მსახური.

فَتَاوَى შრ. فَتَاوَى, فَتَاوَى შრ. فَتَاوَى შრ.

დასკვნა ამა თუ იმ იურიდიკუ-

ლი კაბუსის გამო.

مَفْتَاوَى შრ. فَتَاوَى, فَتَاوَى შრ. فَتَاوَى შრ.

მუფთი, პირი, რომელიც

იძლევა დასკვნას იურიდიკული-

კაბუსის გამო.

فَجَّاجٌ შრ. فَجَّاجٌ, فَجَّاجٌ შრ. فَجَّاجٌ შრ.

ხევი; ხე-

ობა; უღელტეხილი.

فَجَّرَ დამ. فَجَّرَ მასდ. (ჟ) فَجَّرَ

გააპო,

გახეთქა. VII. اَنْفَجَرَ გაიპო,

გასკდა; اِنْفَجَرَ اَلصَّبْحَ ინაშლა.

فَجْرٌ განთიადი.

فَخَذَ შრ. فَخَذَ ბარძაყი, ზარკალი.

فَخَّرَ (ა), მასდ. فَخَّرَ ამაყობდა;

ტრიაბახობდა, იკვებნიდა, ჯე

მით. VIII. اِفْتَخَرَ = I. فَخَّرَ.

فَخَّرَ ვითარცა სუპსტ. სიამაყე.

დიდება; უპირატესობა.*

فَخْم (უ), მასღ. فَخْمَةٌ იყო დიდი, დიდებული, განდიდებული.

II. فَخْمٌ დამ. განადიდა, აღიდა.

فَخْمَةٌ დიდება, დიდებულება.

*: أَفْخِمُ ელაჭ. უდიდებულესი; უპატივცემულესი.

فَخْمٌ დიდი; განდიდებული, დიდებული.

فَدَى (ი), მასღ. فَدَى, فِدَى დამ.

გამოისყიდა, იხსნა, განათავისუფლა به მისგან عند

III. فَادَى დამ. გამოისყიდა, განათავისუფლა, იხსნა.

IV. أَفْدَى გამოისყიდა, გამოიხსნა სასყიდელის გადახდით.

أَفْدَاءُ الْأَسِيرِ

მიიღო მისგან სასყიდელი ტყვისათვის.

فَادَى გამოისყიდვა. გამოხსნა.

فَدِيَةٌ სასყიდელი.

مَفَادَةٌ გამოისყიდვა, გამოხსნა.

فَادَى გამოისყიდვა გამოხსნა.

فَرَّ (ი), მასღ. فَرَّ, فَرَّارٌ, فَرَّارٌ გაიქცა, ილტვოდა.

فَرٌّ ღტოლვა, გაქცევა.

أَلْفَرَاتٌ (არამ. ܐܠܦܪܐܬܐ. Purat-
tu) შღ. ეგვრატო.

فَرَّ (ი), მასღ. فَرَّ დამ. 1) გახვრიტა, ხვრელი გააქეთა بَيْنَهُمَا წით (ორის) შორის; 2) გააღო.

V. تَفَرَّ გაიღო, გაიხსნა; გაიწია, ქნოთ გაეღო, გაეხსნა; წყნად ტყებოდა, ერთობოდა რამეთი, ათვალეერებდა რასმე.

فَرَّ შრ. فَرَّجَ მანძილი ფეხებს შუა; ხვრელი; სარცხვენელი (განსაკუთრებით დედაკაცისა).

فَرَّ ნუგეში, სიხარული; ფარაჯი, შამ. სავ. სახ.

فَرَّ (ა), მასღ. فَرَّ იყო კმაყოფილი, მზიარული, ბედნიერი; გაიხარა, უხაროდა به იგი, ერთობოდა მით.

فَرَّ შრ. أَفْرَاحٌ სიხარული; ბედნიერება. ანჭნ. حزن.

فَرَّ შღ. مَبْخَرٌ მზიარული.

فَرَّ (უ), მასღ. فَرَّ იყო განმარტოებული; განკერძოებული; იყო ერთადერთი; عن ნით გამოეცო, განკერძოვდა რამესგან.

V. تَفَرَّدَ იყო ერთადერთი; განკერძოვდა, განმარტოვდა من ნით რამესგან.

VII. أَنْفَرَّدَ განკერძოვდა, განმარტოვდა.

فَرَّ შღ. أَفْرَادٌ, أَفْرَادِي

შღ. შღ.

შღ. შღ.

შღ. შღ.

შღ. შღ.

შღ. შღ.

فَرَطٌ (ჟ), მასღ. 1) იყო პირ-
ველი, წინამძვალის; დაასწრო,
წინ უსწრებდა; ადრე გააკეთა;
2) განვლო, გაიარა (დრომ);
3) წასცადა, წამოსცადა (სიტყვა).
ფრტ გადაქარბება.

فَارِطٌ რაც (ვინც) წინ მიდის,
რაც წინ მოხდა, წინამძვალის,
დასწრების, მომსწრების.

فِرْعَوْنُ (არამ. <ჰერმნ. ფაჰრაჟ, ფაჰრაჟ <ებრ. פֶּרְעוֹן) თარაონის.

فَرَّغَ (ჟ), მასღ. فَرَّوْغٌ, فَرَّأْغٌ იყო
ცარიელი, დაცარიელდა; من
ნ-ით მორჩა (საქმესა და მისთ.),
დაამთავრა; 3. 1 ნ-ით თავისუ-
თალი იყო ვინმესთვის, ე. ი.
მხოლოდ მას აქცევდა ყურად-
ღებას.

فَرَّقَ (ჟ), მასღ. فَرَّقَانٌ, ფაჰყო,
განაშორა. فَرَّقَ بَيْنَهُمَا

მასღ. فَرَّقَهُ دَ تَفْرِيقٍ და
ამ. გაანაწილა, დაანაწილა

فَرَّقَ بَيْنَهُمَا ისინი; გაფანტა; 5. ავ.
და 3. فَرَّقَ عَلَى ن-ით გაუყო,
გაუანაწილა; عن ნ-ით გამოჰყო,

განაშორა. III. فَارَقَ დამ. გამო-
ეყო, შოშორდა, მოსცილდა.

VIII. فَتَرَّقَ *
დამოიყო; განშორ-
და, გაიბნა, განიფანტა.

فَرَّقَ გაყოფა, განშორება.

فَرَّقَ 1) ნაწილი, გან-
ყოფილება; 2) რაზმი; ჯგუფი;
3) პარტია, კლასი, სექტა.

فَرَنْجٌ, الْفَرَنْجِيُّ ფრანგები; ევ-
როპიელები. შიმარო. فَرَنْجِي

ფრანგული; ევროპული.

فَرَى (ი). მასღ. 1) გააპო, გა-
ხეტქა; გაქრა, გამოჰქრა; 2) მო-
იგონა, ცილი დასწამა عَلَى ნ-ით

ვისმე. VIII. أَفْتَرَى მოიგონა,
ცილი დასწამა عَلَى ნ-ით ვისმე.

فَزَعٌ (ა), მასღ. 1) ეშინოდა
عنه მისი; 2) الى ნ-ით

შიშით მიმართა, დახმარება
სთხოვა.

فَزَعٌ შიში.

فَزَعٌ მშიშარა, შეშინებული.

فَسَدٌ (ჟ), მასღ. 1) იყო წამხდა-
რი, გაფუჭებული, წარყვნილი,
შერყვნილი. II. فَسَدَ დამ. გაა-

ფუჭა. IV. فَسَدَ 1) დამ. გააფუჭა,
გახრწნა, გარყვნა, შერყვნა; გა-
ანადგურა, მოსპო, დაღუპა;

**

**

2) იქცეოდა ცუდად, ავად, ბოროტად; იქცეოდა როგორც გარყენილი, გაფუჭებული. ანცნ.

أَصْلَحَ.

1) სიწმინდრე, გაფუჭება, გარყენილება.

2) გაფუჭებული, წანხდარი;

შემრყენელი. გამფუჭებელი. ანცნ.

صَالِحٌ.

فسر (ი), მასდ. ფასნა; ახსნა.

II. فَسَّرَ. ანცნა, განმარტა.

განმარტება, კომენტარი.

1) იქცეოდა უკანონოდ, უზნეოდ.

2) იყო მხდალი,

უხეირო; იყო სუსტი.

3) სუსტი; მხდალი.

4) ელატ. ყველაზე მხდალი; ყველაზე სუსტი; 17,7 ყველაზე უმნიშვნელო.

1) იყო მჭერ-მეტყველი; ლაპარაკობდა გარკვევით.

2) მჭერმეტყველი; გარკვევით მოლაპარაკე.

1) მასდ. ფასლ გამოჰყო

მისგან; მასდ. فَصَّلَ ძუძუ გაა-

შევიტა (ბავშვს).

1) განყოფილება, პარაგრაფი; 2) წელიწადის დრო.

2) ვერცხლი.

1) იყო ზედ-

მეტი, გადარჩა, მორჩა, დარჩა;

ა. ან عَلَى ნით სპარბობდა, სჯობნიდა (ღირსებით), უპირატესი იყო რამესთან შედარე-

ბით. II. فَضَّلَ. მიიჩნდა წარ-

ჩინებულად, უპირატესად, უკეთესად, აღმატებულად عَلَى ნით რამესთან შედარებით; უპირატესობა მისცა, აღმატებულჰყო,

აღამატა عَلَى ნით რასზე, ამჯობინა; სჯობდა.

1) ნაშთი, დარჩენილი, მორჩენილი, ნამეტი;

2) სრულყოფილება; ღირსება, მაღლი; სიუხვე, მოწყალეობა; სიკეთე, სა-

ჩუქარი. 3) რომ არაფერი ეთქვათ მის შესახებ.

4) ალლჰის მაღლი; მამ.

საპატიო. სახ. ფადლ ალ-ლჰი.

1) ნაშთი, ნაორჩენი, ნამეტი.

2) მამ. სა. სახ. ფადლანი.

فندق (< სპარს.) მრ. ფუნდუკი, ქარვასლა.

فنى (ა), მასღ. ფანა იყო წარმავალი, ხრწნადი; გაქრა, მოისპო, დაიღუპა.

فنى გაქრობა, მოსპობა; ხრწნადობა.

فهور و أفهار. მრ. სქ., მრ. ჭეასანაყი; შამ. საყ. სახ. ფიპრი;

ფიჰარი. فهِرَى.

**

فهم (ა), მასღ. ფემ ან ნ-ით გაიგო, შეისმინა; ესმოდა.

فهم ორშ. ღამ. შეასმინა, გაგებულნი გახადა, დაარიგა.

فهم ორშ. ღამ. გააგებინა, ასწავლა.

فهم გაგება, გაგებულება.

فهم გაგებულნი, გონიერი.

فم. იხ. فو.

فوات, فوت. მასღ. (უ) ფათ (შემთხვევამ), განელო (ღრომ).

فاته ხელიდან გაუსხლტა რამე.

فاز, فوز. მასღ. ბ ნ-ით მიადწია რასმე, მოიპოვა; წარმატება ჰქონდა; გაიწარჯვია; არ ეშინოდა منه მისი.

فوز მიღწევა (სურვილისა): წარმატება; გამარჯვება; ბედნიერება, ნეტარება, ხსნა.

فوق (უ), მასღ. ღამ. აღემატება;

სჯობნიდა. IV. أفق გონს მოვიდა, ცნობიერება დაუბრუნდა.

فوق ზემოთ. ანტ. زعت; ზემოთ.

فوق წინდ. ზევით, ზენოთ.

من فوق მის ზევით.

ზევით, ზემოთ; ზევიდან, ზემოდან.

فوقانى ზენო, ზემოური, ზემო მზრისა.

فوم ნიორი.

في (I. პ. ნაცვალსაქელოვან ნაწილკათან (في) წინდებული. რომელიც

წინ უძღვის ნაოესაობით ბრუნვასი დასმულ სიტყვას. I) ში; ზე. في

وقع في სახლში; في

فجّل ჩაეარდა ქაში. في

ياكل ويرى في آلاء (21, 2) და

დაიწყო ქაშა და ჩაგდება წყალში:

لا يجتمع سيفان في غمد واحد

(12, v) აარმოთაესდება ორი ხმალი.

ერთ ქარქაშში; **تُوفَى فِي عُرَّةٍ** გარდაიცვალა თვის დამდეგს; **فِي تِلْكَ** იმ წელს; **وَقَعَ فِي** დაწერა წიგნის ზღურგზე; 2) თან, ერთად. **فَأَقَامَ** **حَبِيبٌ بِهَا فِيمَنْ مَعَهُ أَشْهُرًا** (ა.ა. 12) და გაჩერდა იქ ჰაბიბი ნათთან ერთად, ვინც მასთან იყო, რამდენიმე თვეს; **فَنَهَضَ** **إِلَيْهَا فِي سِتَّةِ آيَاتٍ** და თავს დაესხა ნას ექვსი ათასი კაციით; 3) შესახებ; **قَالَ فِي** სთქვა ამის შესახებ; შესაბამისად; 4) გამო, თვის, გულისთვის, მიზეზით. **دَخَلَتْ** შევიდა ცეცხლში კატის გულისთვის; 5) სურვილისა და მიხტ. აღწინაშეწეული ზმნების შემდეგ, როგორცაა **طَمِخَ**, და სხ. აღინიშნება მიმართულება: **فَرَعِبَ فِي مُصَادَقَتِهِ** და მიიხრატოდა მასთან დამე-

გობრებისაკენ = და მოისურვა მასთან დამეგობრება; 6) შედარებით. **مَا عَلِمَكَ فِي بَحْرِهِ** შენი ცოდნა სხვა არაფერია მის ზღვასთან შედარებით, თუ არ წვეთი; 7) პროპორცია, გამრავლება: ჯერ; გზის. **فَارَسَاخِي** ფარსახი ფარსახზე. **فِي يَوْمٍ** ერთი დღის სავალი ერთი დღის სავალზე (სიტყვასიტყვით: ერთი დღე ერთ დღეზე). **تَكُونُ ثَلَاثِي** (მისი ზომა) არის ორი მესამედი ფარსახი იმავე ზომაზე (=ორი მესამედი ფარსახი ორ მესამედზე; სამჯერ **ثَلَاثَةٌ فِي خَمْسَةٍ** ხუთი; პროცენტით; როგორც **رُومًا** როგორც **رُومًا** როგორც ამბობენ; **فِيمَا** როგორც მოხსენებულია (=როგორც მოვიხსენიეთ).

فَاد (ი), მასღ. **فَيْد** იყო სასარგებლო. IV. **أَفَادَ** დაშ. 1) მისცა; სარგებლობა მოუტანა, ასარგებლა; 2) აცნობა; ასწავლა, აზრი მისცა.

القَبْلُ (და შასუელისთან, 34, 1 და 282.,
 جَبَلُ (კავკასიონი; القَبْلُ
 (جَبَلُ القَبْلِ) კავკასი-
 ონის მთა.

და قبول, قبول. (ა), მას. მიიღო; შეხვდა, -- قَبِلَ (უ, ა: ი),
 მას. قَبَالَ, ب ნ-ით პასუხის-
 ეგებლობა. იკისრა, თავს იღო
 რანე. II. قَبَّلَ და. აკოცა.

III. قَابَلَ და. 1) პირისპირ და-
 უდგა, პირდაპირ დაუდგა;
 2) შეხვდა; წინააღმდეგა; 3) შეე-
 საბამებოდა, შეესატყვისებოდა;
 4) დაასა-
 ჩუქრა ب მით عليه მის გამო;

გადაუხადა. IV. أَقْبَلَ 1) წი-
 ნისკენ მოპრუნდა. أَقْبَرَ;
 2) წინ წამოვიდა, გამოვიდა;
 3) წინ მიუახლოვდა, გაე-
 ნარა, მივიდა (მოვიდა); 4) على
 ნ-ით მივიდა ვინმესთან (რამეს-
 თან, სადმე); მიუბრუნდა; 5) და-
 დგა (უილა, საღამო, დრო);
 6) იმპერატივის წინ: დაიწყო.

قَبِلَ * მშენს. უწინ, წინათ, ად-
 რე. ან. بَعْدَ. قَبِلَ. იგივეა,
 რაც قَبِلَ.

قَبْلُ წინდ. წინ (დროის მიხედვით),
 უფრო ადრე. قَبْلَهُ მასზე წინ,
 მასზე ადრე; قَبْلَ هَذَا ამის წინ,
 ამაზე ადრე; قَبْلَ ذَلِكَ იმის წინ,
 იმაზე ადრე; مِنْ قَبْلِ იგივეა,
 რაც قَبْلَ; قَبْلَ مِنْ مის წინ,
 მასზე ადრე; قَبْلَ أَنْ ვიდრე, სანამ.

قَبْلُ და قَبْلُ წინა ნაწილი; مِنْ
 قَبْلِ წინ (პირდაპირ), წინაშე.
 لَا قَبْلَ لَكَ ძალი, შეძლება; بِ
 ძალა არ შეგწევს წინ დაუდ-
 გე; წინააღმდეგობა გაუწიო მას.

قَبْلُ წინდ. დასწრებით, თვალ-
 წინ; მხარეს, მხრით; მიმართუ-
 ლებით. قَبْلَ المَشْرِقِ აღმო-
 საველეთის მიმართულებით, აღ-
 მოსაველეთის მხრით. مِنْ قَبْلِهِ
 მისი მხრივ, მისი მხრიდან (=მის
 მიერ გამოგზავნილი, დანიშნუ-
 ლი და სხვ.)

قَبْلَ * მშ. კოცნა.
 قَبْلَ პირდაპირ მდებარე მხარე;
 ყიბლა, მხარე, საითკენაც მი-
 მართული ან მუქსლიმანები

ლოცვის დროს (სახელობრ, შექის შეჩეთის მიმართულება).

قبول თანხმობა, ჰილება (შდრ. ქართ. ყაბული); შდ. სქ. აღმოსავლეთის ქარი.

قبيل კინი. قبل სიტყვისა. ცოტა წინ, ცოტა ადრე.

قبالة პირდაპირ მდებარე მხა.

قبالتہ მის პირდაპირ.

قبائل შრ. ტომი.

مقبيل ვინც წინ გამოდის; მომსვლელი; მობრუნებული, მიბრუნებული; მომავალი.

مقابل პირდაპირ მდებარე, მოპირდაპირე.

قبلة კაბალა, ქალაქი არანში.

قباء (<სპარს. قباء) კაბა (მანაკა-ცისა); ხალათი.

قيل في م. მოკლა მის გამო; დაღუპა; სიკვდილით დასაჯა; قتل في سبيل الله მოიკლა ალლამის გულისთვის.

II. قتل დამ. გასწყვიტა, დახო-

ცა. III. قاتل დამ. შეებრძოლა, ბრძოლა გაუმართა. قاتله الله ალლამის დაღუპავს მას (გაკვირვების ფორმულა რისამე მოწონების ან დაწუნების აღსანიშნავად).

VI. قاتلوا ერთმანეთს ებრძოდნენ, ეომებოდნენ. VIII.

اقتتلوا ერთმანეთს ებრძოდნენ, ეომებოდნენ.

قتل კვლა, მოკლა, მკვლელობა.

قتال ბრძოლა, ომი.

قتيل შრ. მოკვლელი.

قتل دا قتال შდ. შრ. მკვლელი; მომკვლელი; ნომაკედინებელი.

مقتل შრ. 1) მკვლელი.

ბა; 2) მკვლელობის დრო ან ადგილი.

مقاتلة შეებრძოლება; ბრძოლა.

مقتول შდ. შრ. მოკვლელი.

مقاتل შრ. მებრძოლი, მეომარი.

قحويط 1) კოგოეიტი, ადგილი არმენიაში, შისისის მთის სამხრეთ ფერობზე, დევანდელი ბაიზიდი; 2) (69, 4) რომელიღაც ადგილი ქართლში, კუხეთი (?).

قد (შემოკლ. قد) ნაწ., დაისმის პერფექტივის წინ, როდესაც იგი აღნიშნავს საუბრის მომენტისათვის დასრულებულ ფულოზას (ასეთ შემთხვევაში პერფექტივის ფორმას აქვს რეზულტატიური ნაშეოს მნიშვნელობა); უკვე, კიდევ, მართლაც (მნიშვნელობით შეესატყვისება რაჭ.

ქვე, იმერ. ქე ნაწილაკებს). **قَدْ**

عَلِمَ ذَلِكَ مِنْهُ عَمْرٌ ثُمَّ عَثْمَانُ

იყო- (50, 7-8) რა- (50, 7-8) იყო-

და ეს მის შესახებ რომარმა, შე-

მდეგ ოსმანმა (აღლწიმიცაა

ქმყოფილი მათით), შემდეგ

მან, ვინც მის მერმე იყო;

سَمِعْتُ الْيَوْمَ مَا قَدْ هَالَنِي عَلَيْكَ

(20, 1-2) ვისმინე დღეს ისეთი

რამ, რამაც შემეშინა შენ გამო;

مَنْ أَسْتَحْسَنَ قَبِيحًا فَقَدْ عَمِلَهُ

(15, 5) ვინც იწონებს ცუდს, ის

კიდევ გააკეთებს მას; პრეზენ-

ტულ პერფექტივთან: **قَدْ أَقْطَعْتُكَ**

(31, 11) მომიცია შენთვის (გაძ-

ლევ შენ); პერფექტივის წინ **كَانَ**

ფინანსთან (ნამყო წინარე წარსულის

ან თურმეობითის მნიშვნელობით):

وَكَانَ إِسْحَاقُ قَدْ حَصَّنَهَا

(77, 9-10) და ისპანკ ის (უკვე)

გაეზაგრებინა; იმპერფექტივის

ფორმის წინ აღნიშნავს სოლმეობი-

თობას: ხოლმე, ზოგჯერ, ხანდა-

ხან; იქნებ; ალბათ; ცოტა.

كُرْهُ **إِنَّ الْكُذُوبَ قَدْ يَصُدُّ**

ზოგჯერ კი იტყვის ხოლმე მარ-

თალს; მომდევნო ნათესაობით ან

ბრალდებით პრუნეასთან: **قَدْ** გე-

ყოფა! **قَدْ** გეყოფათ! **قَدْ**

قَدْ زَيْدًا دَرَاهِمَ ან **قَدْ زَيْدٍ دَرَاهِمَ**

ეყოფა ზეიდს ღირპამი.

قَدْ (ა), მასგ. **قَدْ** (ა) ა. ან ბ

ნ-ით გაკვესა (კვესით); კვესავდა;

ნაპერწყლები გააყრევიდა; **قَدْ**

ნ-ით არცხვენდა, ათრევდა, აგი-

ნებდა.

قَدْ 1) გაკვესავა; 2) ლანძლვა,

გინება, შერცხვენა.

قَدْ მრ. **قَدْ**, **قَدْ**, **قَدْ**, **قَدْ**, **قَدْ**, **قَدْ**

ჯამი, ღოქი. **قَدْ**

قَدْ (ჟ, ი), მასგ. **قَدْ**, **قَدْ** (წი-

ნასწარ) განსაზღვრა, გადას-

წყვიტა (ღმერთმა); დააწესა,

განსაზღვრა ზომა, ვადა; ბ ნ-ით

შეუფარდა; — **قَدْ** (ი), მასგ.

قَدْ, **قَدْ**, **قَدْ** იყო ძლიერი, შემ-

ძლე; ან ბ ნ-ით ძალა ჰქონ-

და რამეზე, შეძლებელი იყო,

შეეძლო; სძლია. II. **قَدْ** ა. ა.

1) მისცა ძალი, შეძლება **قَدْ**

მისა, მასზე; 2) განსაზღვრა,

დააწესა ზომა, ვადა; 3) შეა-

ფარდა, გაათანასწორა; პრო-

პორციული გახადა; გაანაწილა;

4) განიზრახა, ფიქრობდა, ვა-

რაულობდა, გულისხმობდა;

5) გადასწყვიტა **قَدْ** მის სასარ-

გებლოდ **قَدْ** მის შესახებ;

6) წინასწარ განსაზღვრა, გა-

დასწყვიტა (ღპერთმა); ინება.

VIII. اَقْتَدِرَ იყო ძლიერი, შემძლე على ნ-ით რისამე; სძლია.

X. اسْتَقْدَرَ ორ. დამ. სთხოვა

(ძალი, შეძლება, სიკეთე).

قدر 1) პატივისცემა (უღრ. ქრო.

ყადრი); 2) წინასწარი გადაწყვეტილება, განაჩენი (ღვთისა); 3) ძალი, ძლიერება; 4) ღირსება, ხარისხი; 5) ზომა, სიდიდე.

قدر على სიდიდის მიხედვით, შესაბამისად.

قدر ორ. دور ორ. სქ. ქვაბი.

قدر ორ. اَقْدَار 1) წინასწარი გადაწყვეტილება, განაჩენი (ღვთისა); 2) ბედი; 3) ზომა, სიდიდე.

قدر ძალი, ძლიერება, შეძლება.

على ძლიერი, ძალის მქონე; ნ-ით რისამე შეძლე, ძალის მქონე რამეზე.

قدر იგივეა, რაც قَادِر.

مِقْدَار რაოდენობა, ზომა, სიდიდე (სიერკისა, ღროისა),

რითხვი. من مِقْدَارِ مَا تَتَى سَنَةً.

(68, 7) დაახლოებით ორას წელს.

تَقْدِير 1) ზომა, სიდიდე; 2) წინასწარი გადაწყვეტილება, განსაზღვრა, განაჩენი (ღვთისა); 3) განზრახვა, ფიქრი, ვარაუდი; გულისხმობა.

اِقْتَدَار ძალი, ძლიერება.

مُقْتَدِر ძალის მქონე, ძლიერი, შეძლე. اَلْمُقْتَدِرُ بِاللّٰهِ თადირ ბილ-ღმწი; ახასიანო ხალიფა (მოკლეს 320/932 წ.).

قدس (ჟ), მასღ. قدس, قدس იყო წმინდა.

II. قدس დამ. გაწმინდა, აკურთხა, გახადა წმინდანი, წმინდა.

سِيْفُ اَقْدَاسٍ قدس, قدس მრ.

მინდე, უწმინდესობა; اَلْقُدْس იერუსალიმი; اَلْاَقْدَاسِ

წმინდათა წმინდა. اَلرُّوحُ

1) სული წმინდა; 2) გაბრიელ მთავარანგელოსი.

قَدِيْسُونِ წმინდანი.

مُقَدَّسِ წმინდა ადგილი.

مُقَدَّسِ განწმენილი, ნაკურთხი, წმინდა. اَلْبَيْتُ اَلْمُقَدَّسُ იერუსალიმი.

قدم (ა), მასდ. قدم მოვიდა (ჩვე-

ულეპრიე იგულისხმება მოგზაურობის
შემდეგ უინ მოსვლა), ჩამოვიდა;

قدم عليه ان اليه მივიდა

მასთან; قدم (უ), მასდ. قدم,

قدم წინ იყო; ა. წინ უსწრებ-
და, წინ უძღოდა; მეთაურობდა;

قدم على ნ-ით თავს დაესხა; قدم

(უ), მასდ. قدم იყო ძველი.

II. قدم ა. წინ წასწია, წინ გა-
დააადგილა; წარადგინა; წარ-
მოადგინა, წინ გააკეთა (სიქვა, აღ-
ნიშნა), წინ გაგზავნა; على* ნ-ით
წარუდგინა, მიართვა, მისცა;
على ნ-ით წარუძღვარა; დაუ-
ნიშნა წინამძღოლად, მეთაუ-

რად; მოამზადა. IV. قدم წინ
წამოვიდა, წინ გამოვიდა, წამო-
იწია; წინ გამოუშვა, წინ გა-
მოსწია, წინ გამოიყვანა; على

ნ-ით თავს დაესხა. V. تقدم

წინ გამოვიდა, წინ წამოიწია,
წინ მიდიოდა, წინ წამძღვარე-

ბული იყო. كما تقدم ذكره

როგორც ეს ზემოთ არის მოხ-
სენიებული; ა. წინ უძღოდა;

გაასწრო; მეთაურობდა; على
ნ-ით მეთაურად გაუხდა; الى
ნ-ით მიუახლოვდა, წარუდგა.

قدم სიძველე, ძველი დრო.

قدم ჩე. მდ. სქ., მრ. أقدم ფეხი,

ტერფი, ნაბიჯი; على الأقدم
ფეხით, ქვერითად.

قدم სიძველე.

قدم წინ წამოსვლა; مضى قدما
წინ მიდიოდა.

قدم მოსვლა, ჩამოსვლა, მის-
ვლა.

قدم م. قدما ძველი. قدما
ძველად. في قدیم الزمان ძველ

დროს.

قدم علاء. უძველესი, უფრო
ძველი.

قدم აღგილიხ წინდ. წინ.

قدم წინ წამოწეული, წინ წა-

მძღვარებული; ذكره المقدم

ზემოთმოხსენებული.

قدم წინამავალი; წინასი-
ტყვაობა.

قُرْب (ق) და قَرَبَ (ა), მასღ. قُرْبَان,

قرب მოახლოვდა; იყო ახლოს منه ან إليه მისგან, მასთან; დამ. მიუახლოვდა, დაუახლოვდა.

II. قَرَّبَ ორ. დამ. ან ა. და الى ნ-ით 1) მიუახლოვდა, წარუდგინა, მისცა; 2) შესწირა; 3) პატივსა

სცემდა. III. قَارَبَ დამ. მიუახლოვდა; დაუახლოვდა, დაუმეგობრდა. V. تَقَرَّبَ الى ნ-ით

ექვებდა დაახლოვებას. VI. تَقَرَّبُوا დაახლოვდნენ; დაუმეგობრდნენ.

قرب სიახლოვე, დაახლოვება.

بِقَرَبِهِ მის მახლობლად.

قُرْبَان მრ. შესაწირავი, მსხვერპლი.

قَرِيب მდ. ახლო, მეზობელი; მრ.

أَقْرَبَاءُ ახლობელი, ნათესავი.

قَرِيبًا ახლოს; თითქმის; მალე;

قَرِيبٍ مِنْ ახლოს.

أَقْرَبُ ელაც. უახლოესი; მრ.

أَقْرَبُونَ ნათესავები.

مَقْرَب დაახლოვებული, ახლობელი; პატივსაცემი.

مُقْتَرَب მდ. ახლოს, რაც უახლოვედა რასმე; დაახლოვებით ერთი ზომის; მუთაქარი-

ბი, პოეტური ზომე შემდეგი სქემისა:

— — — | — — — | — — — | — — — || — — — |
— — — | — — — | — — — . ჰირველი ნა-
ხვეარი ხანის უკანასკნელი ტერფი
შეიძლება იყოს — . შეკვეცილი
ფორმით: — — — | — — — | — — — |
— — — (ან —) || — — — | — — — |
— — — | — — —

قَرَاخ წმინდა, ანკარა (წყალი).

قَرَاخ კარახი, მხარე ჩრდ კავკასიაში

(ღაზი უმუხუშში); შიშარი. قَرَاخِي*

قَرْد მრ. قَرْدَةٌ ნაიმენი.

القَرَسُ და القَرَضُ ქალაქი კარი,

ყარსი (შერ. قَرِيس).

قَرَش მრ. قَرُوش ნა. غَرَش.

قَرَش კურაღში, ჩრდ. არაბ. ტომი

(მეჯაში). შიშარი. قَرَشِي.

قَرَض (ი), მასღ. და قَرَض (ი), მასღ. დამ.

1) მოკვეთა, მოქრა; 2) ორ. დამ. ასესხა; 3) შეთხზა (ლექ-

სი). III. قَارَضَ დამ. მისცა ნაც-

ელად ბე მისა; ასესხა. IV. أَقْرَضَ

ორ. დამ. ასესხა. VII. انْقَرَضَ შეწყდა, მოიშპო, გადაშენდა.

قَرَض სესხი.

قَرِيز ლექსი.

انْقِرَاض შეწყვეტა, გადაშენება,

მოსპობა.

قِرطَاس (არამ. ܩܪܬܐܣ < ბერძნ.

χάρτης). შრ. قِرَاطِيسُ გრაგენი-
ლი, ქალილდის ფურცელი.

قَرَعَ (ა), მასდ. قَرَعَ. დაარტყა;
დააკაეუნა; დარუეა; სცა; დაა-
ნარცხა. III. قَارَعَ. ებრძოდა.

قَرَاع ბრძოლა.

قِرْمِ يَحْرُ القِرْمِ. ყირიმი. ყირი-
მის ზღვა, შავი ზღვის ერთ-ერთი
სახელწოდება.

قِرْمِز (სპარს. < ინდ. krmī-śa)

ქერმეცი, ყირმიზი, coccus ilicis,
მუხის ქერქის ერთგვარი პარაზიტი,
რომელსაც გამსმარი სახით სმარობენ
წითელი ხალებავის დასამზადებლად.

قِرْمِزُ الجِرْمِز (არამ. ܩܪܡܝܙ) ქართლის
სახელწოდება, იქნებ იმიტომ, რომ
იქ კერმეცი მოიპოვებოდა ან, შეიძლე-
ბა, შეცდომით იგოს ნახშირი القِرْمِزُ-
(არმაზის) ნაცვლად.

قَرَن (ი), მასდ. قَرَن. შეეერთა, შე-
აკაეშირა ბე მით, მე მასთან.

قَرْنِ შრ. قَرُون. რქა. ذُو القَرْنَيْنِ

ოორკოსანი (ალექზანდრე მაკედონელის ეპითეტი).

قَرِينَة შრ. قَرَائِنُ. მეუღლე, ცო-
ლი, მეგობარი.

قَرَى (ი), მასდ. قَرَى. გაუმას-
პინძლდა, მიიღო (სტუმარი),
ისტუმრა.

قَرَى სტუმრის მიღება, გამას-
პინძლება.

قَرْنَة შრ. قَرَى. სოფელი, დაბა.
პროვინციის ქალაქი; القَرَى. აქ
ქალაქთა დედა = მქეა.

قَرِسُ კარი, ქალ. ყარსი. بَابُ قَرِسْ
قَرِس (ბა, რ) კარის (= ყარსის?)

კარი, ძველი თბილისის ერთ-ერთი
კარის სახელწოდება.

قَرِلَ (თურქ.) წითელი. قَرِلَ بَاش

წითელთავეა, ყიზილბაში; 1) თურ-
ქული სახელწოდება შვიდი თურქმენუ-
ლი ტომისა, რომლებმაც არღების
შეიხებო აიფვანეს სპარსეთის ტანტყე
და ზღლი შეუწყვეს შახ ისმაილ პირ-
ველს სეფიანთ ღინასტიის დაარსე-
ბაში; 2) სახელწოდება რელიგი-
ური სექტისა, რომელიც გავრცე-
ლებული იყო შირაქ აზიაში და
შოიტურად იყო მიჩნეული; შემდეგში
ყოზილბაში საერთოდ სპარსელს
აღნიშნავდა.

**

قَط (ი, უ), მასდ. قَط (არამ.),

იყო სამართლიანი, სამართლი-
ანად იქცეოდა.

قَط (არამ. ܩܬ) სამართ-
ლიანობა.

القُسْطَنْطِينِيَّةُ კონსტანტინოპოლი.

خَلِيجُ القُسْطَنْطِينِيَّةِ კონსტანტინოპოლის სრუტე.

قَم (q), მასდ. قَم. დაყო, და-

ყო, გაანაწილა; بَيْنَ ن-იო და عَلَى ნ-იო დაუყო, დაუყო, გაუნაწილა: ჰ. ل და ნიჟ. قى ნ-იო დაუ-

ზიარა. II. قَم. დაყო, დაანაწილა, დაფანტა; بَيْنَ ნ-იო

დაუყო, დაუნაწილა. IV. قَم. დაიფიცი ბ იგი; عَلَى ნ-იო დაა-

ფიცი. VIII. قَم. დაიყო; დაჰ.

გრამ. اقْتَمُوا გაიყვეს, გაინაწილეს, بَيْنَهُمْ ერთმანეთს შორის.

قَم. დაყოფა, განაწილება.

قَم. მრ. أقام. ნაწილი, წილი.

قَم. დაყოფა, განაწილება; ნაწილი, წილი; ბელი (შდრ. ქართ. უცისმათი).

قَم. გამყოფი; კასიმი, მამ. საკასა.

قَا (q), მასდ. قَا. იყო მავარი, მტკიცე; იყო ფიცხელი, გულფიცხელი, სასტიკი.

III. قَا. მამ. ძნელად იტანდა, ითქვენდა.

قَا. სიმაგრე, სიმტკიცე, ძლიერება, სიფიცხე, გულფიცხელობა.

1) قَصَص (q), მასდ. قَصَص. და

და عَلَى ნ-იო უამბობდა, უყვებოდა, უთხრობდა (ამბავს); 2) ჯ. მოკვეცა, შეიკრიკა, შეიქრა (თმა).

قَصَص. მოკვეცა, შეიკრეკა, შეიქრა.

قَصَص. მრ. قَصَص. მოთხრობა, ამბავი; შემთხვევა.

قَصَص. მოთხრობა, ამბავი.

قَصَص. მავკრატელი.

قَصَب (q), მასდ. قَصَب. ნოკრა, მოკვეთა; გაქრა, დაქრა.

قَصَب. კრებ. ლერწამი. კერძ. *

قَصَب. მთავარი ქალაქი, სატახტო ქალაქი.

قَصَاب. ყასაბი (შდრ.).

قَصَد (q), მასდ. قَصَد. და عَلَى ნ-იო გაემართა, მიასურა; მიისწრაფოდა, სურდა; عَلَى ნ-იო გაემართა ვისიმე. წინააღმდეგ.

قَصَد. მიმართულება; სწრაფვა; მიზანი, განზრახვა; შდ. * საშუალო, ზომიერა.

قَصَد. მრ. قَصَاد. კასიდა, პოემა, ლექსი (შდრ. ქართ. ყასიდად თქმა).

قَصِدٌ م. : ვინც მიიმართება (علي-ით ვისიმე წინააღმდეგ), ვინც მიისწრაფვის; მზრახველი, მსურველი.

قَصِدٌ م. : ადგილი, საითაც მიიმართებიან; განზრახვა, მიზანი.

قَصِدٌ 1) განზრახვა, მიზანი; 2) დებულება.

قَصِدٌ სწრაფვის საგანი; სასურველი, საძიებელი.

قَصْرٌ (ق), მას.د. قَصْرٌ, قَصْرٌ იყო

ნოკლე. ანცნ. قَصْرٌ—قَطَالٌ (ق),

მას.د. قَصْرٌ ვერ მიადრწის; დააკლდა عن-ით რასმე, არ ეყო; გრძმ. من-ით დააკლო; قَصْرٌ

(ق), მას.د. قَصْرٌ დამოკლდა; განსაზღვრა, შემოფარგლა.

قَصْرٌ სიმოკლე. ანცნ. قَطُولٌ.

قَصْرٌ <არამ. قَصْرٌ <არამ.

قَصْرٌ, قَصْرٌ <ბერძნ. κά-

στρον, ლათ. castrum) კოშკი, ციხე, სასახლე; ქალაქი.

قَصِيرٌ م. : მოკლე. ანცნ.

قَطِيلٌ.

قَصَا (ق), მას.د. قَصُو იყო შორი, შორეული. IV. أَقْصَى დამ. მოაშორა, დააშორა.

قَصَى შორი.

أَقْصَى م. : قَصَوَى م. : قَصَى

ელატ. უშორესი; სუხსტ. უშორესი ნაწილი.

قَضَبٌ (ق), მას.د. قَضَبٌ დამ. მოკრა, მოკვეთა.

قَضِيْبٌ م. : قَضِيْبَانٌ ტოტი, შტო.

قَضَى (ق), მას.د. قَضَاءٌ, قَضَاءٌ

1) გააკეთა, შეასრულა, დაასრულა, აღასრულა; მოაწყო; გადასწყვიტა; ბრძანა; წინასწარ განსაზღვრა (ღმერთზე); 2) აბსოლ. სჯიდა. განსჯიდა, იქცეოდა როგორც მსაჯული; 3. على-ით და ნი. ب-ით მიუსაჯა რამე (სასჯელი); 4 ნ-ით განაჩენი გამოიტანა (ვისიმე სასარგებ-

ლოდ: قَضَى الْأَمْرُ გადაწყდა

საქმე. III. قَاضٍ 1) ავ. სამართალში გაიწვია, მიიწვია إليه მასთან; 2) ხელშეყრულება დადო;

IV. أَقْضَى ნასახ. სამართლი-

ანი გახადა. قَضَاكَ რა სამართლიანი ხარ შენ! VII. أَنْقَضَى

იყო გაკეთებული, შესრულებული, დასრულებული, აღსრულებული.

ბული; შესრულდა, დასრულდა, აღსრულდა; შეწყდა. VIII.

اِقْتَضَى გადაწყვიტა, განსაზღვრა; ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

قَضَى გადაწყვეტილება, დადგენილება; ბრძანება.

قَضَى შესრულება; გადაწყვეტილება; წესი, კანონი; წინასწარი გადაწყვეტილება (ღვთისა); ბედი; განაჩენი; დადგენილება; ისაჯულის ფუნქცია; სამართალი.

قَضَى 1) დადგენილება, გადაწყვეტილება, განაჩენი; 2) სასამართლო საქმე, განსჯა, სჯა; სარჩელი; პროცესი; 3) საკითხი, პრობლემა; 4) საქმე, შემთხვევა.

قَضَى მდ. მრ. მსაჯული. ყადი (შდრ.).

قَضَى ელაც. უფრო სამართლიანი; მეტად სამართლიანი.

قَطَّ (უ), მასგ. მოკვეთა, მოკვეცა, მოკრა.

قَطَّ ოდესმე; ყოველთვის პერფ. ან პირობ. ფორმებთან; ჩვეულებრივ უარყოფით წინადადებაში: არასდროს, არასოდეს (იშვიათად მხარე-ბული პარაფლური ფორმები: قَطَّ

قَطَّ, قَطَّ, قَطَّ, قَطَّ; ჰაზნაჰი (قَطَّ, قَطَّ); მხოლოდ.

قَطَّ (←ეგვ.?) მრ. قَطَطَ კატა. ჰოლარული ვარსკვლავი; მეთაური.

قَطَّبَ التَّيْنِ კუტბ იდ-ღინი, სპაცოო სახელი.

قَطَّرَ (უ), მასგ. قَطَّرَ, قَطَّرَ, قَطَّرَ წვეთავ-და, წვეთ-წვეთად ჩამოდიოდა.

قَطَّرَ წვეთავა.

قَطَّرَ მრ. أَقْطَارَ მხარე; ქვიყანა.

قَطَّرَ წვეთი.

قَطَّرَ القَطْرِجِ (<ქართ.) მამ. საყ. სახ.

კიტრისძე (შდრ. მანხანის ქართულ-არაბული წარწერა, რომელშიაც მოხსენებულია: ჰუმად კიტრისძე; აგრეთვე სომხ. ყატრჯ).

قَطَعَ (ა), მასგ. დაშ. მოკრა, მოკვეთა; მნ-ი მოსკრა, მოკვეთა; გადაკრა, გაწყვიტა, შეწყვიტა.

قَطَعَ الرِّجْمَ გაწყვიტა ნათესაური კავშირი; قَطَعَ

الطَّرِيقَ გზა გადაკრა; ყაჩაღობ-და, ძარცვავდა; قَطَعَ, قَطَعَ-ი

წააჩხუბა; قَطَعَ عَلَيْهِ النِّقْطِيعَةَ

გადასახადი დაადო მას. III. قَاطِعَ დაშ. გაწყვიტა ვინმესთან (ყავ-

შირი, ურთიერთობა); ა. ღა
على ن-ით ზავი შეუყრა იმ პი-

რობით, რომ...; وقاطعه على

اتاه (14, 12) და ზავი შეუყრა

მას იმ პირობით, რომ ის (ყო-

ველწლიურად) გადაიხდოდა გა-

მოსადებს. فقاطعه على خراجها

(10, 1) და ზავი დაუდო მათ იმ

პირობით, რომ ისინი გადაიხ-

დებდნენ (ყოველწლიურად). მის

(=იმ ადგილებსათვის) ხარაჯს;

فقاطعه على بلادهم (10, 2-4) და

ზავი დაუდო მას იმ პირობით,

რომ ის (ყოველწლიურად) გადა-

უხდოდა მას (გამოსადებს) მისი

მხარისას. IV. أقطع. დმ. მოუ-

კვეთა, ჩამოუჭრა; მისცა, გადა-

სცა (მიწის ნაკვეთი) სარგებლო-

ბაში. VII. انقطع. იყო მოწყვე-

ტილი, მოშორებულ; მოსწყდა;

შეწყდა; الى ნ-ით გაშორდა და

მოვიდა ვინმესთან; ب ნ-ით გრმ.

მოსწყვიტა. VIII. اقتطع. من

ნ-ით მოსწყვიტა, მოსჭრა, გა-

მოკოცა.

قطع მოჭრა, მოკვეთა.*

قطع م. أقطع, أقطع قطع

მოჭრილი ნაწილი, ნაჭერი; ნა-

წილი;

قطع م. ნაწილი, ნაჭე-

რი; ნაკვეთი (მიწისა).

قطع م. قطع, قطعات იგივე,

قطع. გამოყოფილი, მოწყვე-

ტილი.

قطع (ი), მსგ. قطع მოწყვეტა,

მოკრიფა (ნაყოფი).

قطع მოწყვეტა, მოკრეფა (ნა-

ყოფისა); რთველი.

قطع م. قطف მოკრეფა; (მო-

წყვეტილი) ნაყოფი.

قطن (უ), მსგ. قطن ცხოვრობ-

და, ბინადრობდა, სახლობდა

ა. ნ-ით საღმე.

قطن (ევე, კოპ. ?) კრებ. ბამბა.

قواطين م. قطن م. ცხოვრები, მოსახლე, მობინა-

დრი.

قعد (უ), მსგ. قعد და; დაჯდა.

قعد. قام; სინ. جلس.

قعد, قعد ჯდომა, ჯდომის მდგო-

მარეობა.

قعد, قعد ჯდომა; პოზა, მდგომა-

რეობა.

**

ذُو الْقَعْدَةِ ზუ-კაცდა, მუსლი-
მანუი წლის მეოთხეზე თვე.

قَاعِدٌ ორ. სქ. სხეასთან ერთად
მჯდომელი, თანამეინახე.
قَاعِدٌ მდ. ო მრ. قَعُودٌ მჯდო-
მარე.

قَوَاعِدٌ 1) საფუძველი;
ფუძე; 2) სატახტო ქალაქი.
مَقْعَدٌ მრ. مَقَاعِدٌ საჯდომი, სა-
ვარძელი.

قَعْرٌ (ა), მასდ. قَعْرٌ დაშ. ძირამდე
მიიღწია, გაატანა.

قَعْرٌ მრ. قَعُورٌ ძირი, ფსკერი.

قَفْصٌ (არამ. ܩܦܨܐ
<ბერძნ. κάψις; ლათ. capsus) მრ.

قَفْصٌ გალია (შდრ. ქართ. ყა-
ფახი).

قَفْلٌ (უ, ი), მასდ. قُفُولٌ დაბრუნ-
და (მოგზაურობის შემდეგ).

قَفْلٌ II. დაშ. დაკეტა, დახშო
(კარი) ბოქლომით.

قَفَالٌ (არამ. ܩܦܠܐ) მრ. قُفَالٌ
ბოქლომი.

قَل (ი), მასდ. قَلَةٌ იყო, გახდა
მცირე, მცირერიცხოვანი, ცო-
ტა, უმნიშვნელო; შემცირდა.
عِن 6-ით იყო ნაკლები რამეზე.

أَقْلٌ იშვიათად, მცირედ. IV. أَقْلٌ
დაშ. დაამცირა, შეამცირა.

قَلٌّ 1) ნწვერვა-
ლი (მთისა); 2) (<არამ. ܩܠܐ) ო
სასმისი, კულა (შდრ.).

قَلٌّ *
სიმცირე.

قَلِيلٌ მდ. ო მცირე, მცირერიც-
ხოვანი, უმნიშვნელო. ანტნ.

كَثِيرٌ 6 მსრ. მცირედ-

أَقْلٌ ელატ. უმცირესი, უფრო
მცირე, ცოტა, ყველაზე მცირე,

عَلَى (6) (ألى) أَقْلٌ ცოტა;
მცირე; მაინც.

قَلْبٌ (ი), მასდ. قَلْبٌ დაშ. გაღა-
აბრუნა. V. تَقَلَّبٌ გადაბრუნ-
და, გადაბრუნდ-გადმობრუნდა;
შეიცვალა, გამოიცვალა; იყო
ცვალებადი.

قَلْبٌ მრ. قُلُوبٌ გული; სული,
გონება; გულ-გული; ცენტრი,
არსი.

قَوَالِبٌ მრ. قَوَالِبٌ ყალიბი (შდრ.).

تَقَلَّبٌ ცვლილება, ცვალება-
ლობა.

قَلْرَجِيَّتٌ (<ქართ.) კლარჯეთი.

قَلْعٌ (ა), მასდ. قَلْعٌ დაშ. ნოთხარა,
ამოთხარა.

قلعة (უცხო წარმოშობის სიტყვა, უღრ. ქართ. ქალაქი, სომხ. քաղաք და

სხ.) შრ. قِلاع ციხე, სიმაგრე, კალა (უღრ.). სინ. حصن.

قلعشندة კალკაშანდა. ადგ. სახ.

კალაშუბი (ეგვიპტეში). შიშართ. شهاب الدين أبو; قلعشندي შიშაბ العباس القلعشندي

ელ-დინ აბუ ლ-ყაბბანს ალ კალკაშანდონ, ცნობილი ეგვიპტელი მეცნიერი (756; 1356 - 821/1415 წ.).

قلم (ა), მასღ. قلم დაშ. მოკრა, მოიკრა (ფრჩხილი). II. قلم დაშ. მოკრა, მოიკრა (ფრჩხილი).

قلم (< ეთიოპ. kalam < ბერძნ.

καλαμος) შრ. أقلام ლერწამი, რომლითაც წერენ (უღრ. ქართ. კალაწი).

مقاله შრ. مقالم ყალამდანი, პენალი, საკალამე.

القليوبية ალ-კალიუბიე, ეგვიპტის პროვინცია. შიშართ. قليوبى;

شهاب الدين أحمد بن أحمد شهاب الدين ابن سلامة القليوبى შიშაბ

ელ-დინ აჰმედ იბნ აჰმედ იბნ

სალამა ალ-კალაშუბონ, ცნობილი. ექ. ში და ანკლოტების კრებულის ავტორი (გრდგვ. 1069, 1659 წ.).

قمر შრ. أقمار მთვარე. أمية შრ. قماش (< თურქ.?) შრ. أمية

1) ქსოვილი; 2) საოჯახო ნივთები (ტანსაცმელი, ქურქული, ნოხები).

قميص (< ბერძნ. κάμισιον, camisia) შრ.

შრ. قمصان პერანგი.

قمل კრებ., ყრამ. ტილი.

قمناء შრ. قمناء; გამოსადეგი; ღირსეული.

قنطرة (< ლათ. cinctra) თაღებიანი ქვის ხიდი.

قنطار (< ხალხ. ლათ. quintale) შრ.

قناطر წონის ერთეული, კინტარი, ცენტნერი, უღრის 100 რიტლს, 36 ოყას, 44 928 კილოგრამს.

قناع (ა), მასღ. قناعة

(ა), მასღ. قنوع იყო კმაყოფილი ბე შით.

قنوع კმაყოფილება.

قناعة კმაყოფილება.

قناع შრ. კმაყოფილი.*

მტევანი (სილისა, მრ. قِنُونٌ)

განსაკუთრებით დანაკის-კულის, პალ-
მისა).

ღერწამი, قِنَوَاتٌ, قِنَا, მრ. قِنَاةٌ

ბამბუკი; მრ. قِنِيٌّ წყალსადენის
მილი, მიწისქვეშა არხი.

ღამ. სძლია. قَهْرٌ (ა), მასღ. قَهْرٌ

სინ. غَلَبَ; აიძულა; შეევიწრო-
ვა; ავიწროებდა.

ღამ. შეევიწროება, ძალადობა. قَهْرٌ

ღამ. ძალით. قَهْرًا

ღამ. გამარჯვებული, მძლეველი. الْقَاهِرَةُ კაირო, ებ-
ვიპტის ქალაქი.

ღამ. ლეინო; შემდეგ ყა-
და (მღრ.). قَهْوَةٌ (<აბის.?)

** مَقَادَةٌ, قِيَادَةٌ, قِيَادَةٌ, قَادٌ (უ), მასღ. قِيَادٌ

ღამ. წინ უძღოდა, ნიჰყავდა (ცხო-
ველი თოკით, ისე, რომ წინ უძღო-
და); წინამძღოლობდა, მეთაუ-
რობდა; მართავდა. IV. أَقَادٌ
ღამ. 1) წააყვანიდა; 2) გადა-
უხადა მოკლულის პატრონს

საურავი. VII. أَنْقَادٌ წაყვან-
ვინა; لِي إِلَى نَا ل

მორჩილა, ემორჩილებოდა.

قَوْدٌ შურისძიება.

قِيَادٌ წაყვანა; მართვა.

قَوَادٌ, قَادَةٌ, قَادٌ მრ. წამყვანი;

მართველი; წინამძღოლი, მე-
თაური.

قِيَادٌ დამორჩილება, მორჩი-
ლება.

قَوْرُلٌ (<ქართ.) ყვარელი, სოფელი
კახეთში.

قَوَاصُ ქალაქი მცირე აზიაში;

قَوَسٌ უმეტესად მღ., მრ. قَيْسِيٌّ
მშვილდი.

قَوَطٌ კუტი, ადგილი ბალხში. შიმართ.
قَوَطِيٌّ

ღამ. მَقَالٌ, قَوْلٌ, قَالَ (უ), მასღ. قَوْلٌ

სთქვა, ამბობდა; ყვებოდა; გად-
მოსცემდა მოთხრობას, ამბავს;
სხვისი სიტყვის, ნათქვამის გადმო-
ცემის დროს (იხ., მაგ., 53, 1-4
აგრეთვე 53, 11-11 და სხვ.) სწორად
უღრის ორწერტილს; قَالُوا, قِيلَ,
قَالَ ისეთ შემთხვევებში, როგორი-
ცაა 19, 11, = ანბობენ, ნათქვამია,

სწორა, სწორი გახადა; 2) დაა-
ფასა, შეაფასა. 1V. ^{أَقَامَ} გრდუე-
დადგა, გაჩერდა, დარჩა, დაჰ-
ყო ^ب ან ^ف ^ن-ით სადმე; ^{على} ^ن-ით
შეჩერდა რამეზე; განაგრძობდა
რასმე; გრდმ. დამ. დააყენა, დაა-
დგინა ^{على} ^ن-ით რისამე მშარ-

თველად, უფროსად. ^{أَقَامَ الصَّلَاةَ}
შეასრულა ლოცვა (სათანადო
წესების დასვით).

^{قَامَ} კრებ. (პირვანდელი მნიშვ. იგი-
ვე აქვს, რაც მვ. ქართ. სიტყვას
ე რ ი, შეიარაღებული ხალხი,
შემდეგ, სეერთოდ) ხალხი, ადამიან-
ნები; გვარი, ოჯახი, თვისტომი.

^{قَامَ} სიმაღლე, სიდიდე; საყენი.

^{قَامَ} ფასი.

^{قَامَ} დგომა; ადგომა; მდგომა-
რეობა; განმგებლობა, განგება,
დაცვა; შეწეენა, დახმარება.

^{قَامَ} ^{قَامَ} ^{قَامَ} (< არამ.) აღ-
დგომა.

^{قَامَ} მდ. ^{قَامَ} მდგომარე;
გამგე; მტკიცე, მუდმივი.

^{قَامَ} მდგომარე. ^{قَامَ} ცხოველის ფეხი.

^{قَامَ} შესრულება; დარჩენა, გა-
ჩერება; ყოფნა.

^{قَامَ} *
დგომა დგომის დრო ან ადგილი;
ყოფნა; ღი-სება; ხარისხი.

^{قَامَ}
ყოფნა, ცხოვრება; სად-
გომი, საცხოვრებელი, ადგილ-
სამყოფელი.

^{قَامَ}
სწორი.

^{قَوَى} (ა), მასღ. ^{قَوَى} იყო ძლიერი,
ლონიერი.

^{قَوَى} ^{قَوَى} ^{قَوَى} ძალი,
ძალე (მდრ. ქართ. ყუყუათი).

^{قَوَى} ^{قَوَى} ^{قَوَى} ლონიე-
რი, ძლიერი; მრ. (შეიარაღებუ-
ლი) ძალები.

^{قَيَّدَ} II. ^{قَيَّدَ} დამ. შებოროკა.

^{قَيَّدَ} ^{قَيَّدَ} მრ. ^{قَيَّدَ} ბოროკილი.

^{قَيَّدَ}
შებოროკილი, შეკრული.

^{قَيَّاسَ} (ი), მასღ. ^{قَيَّاسَ} დამ. გაზომა,

გამოზომა; ^ب ან ^{على} ^ن-ით შე-
უდარა, შეადარა; ანალოგიის
მიხედვით მსჯელობდა.

^{قَيَّاسَ} შედარება, მსჯელობა,
დასკვნა ანალოგიის მიხედვით.

^{قَالَ} (ი), მასღ. ^{قَالَ} ისეენებდა

შუადღისას; ^{قَالَ} ^{قَالَ} (ი),
მასღ. ^{قَالَ} დაარღვია სა-

ვაქრო ხელშეკრულება. IV. قَالَ
ორ. ღამ. 1) დაფრღვია საეაქრო
ხელშეკრულება; 2) აკ. იხსნა
მისგან; გაათავისუფლა; გადა-
აყენა. 3) აპატია, მიუტევა
იგი.

قَالَ შეუღლე.
قَالَ ხელშეკრულების გაუქმე-
ბა; ხსნა, გადარჩენა; განთავის-
უფლება; პატიება; გადაყენება.

კ

كَاف არაბული ანბანის ოცდამეორე
ქ ასო. სათვალავში აღნიშნავს 20-ს.

كَ 1) ნაწ. (საკუთრივ არს. სს. მსგავ-
სება. სინ. مِثْل) მომღვენო ნათ.

ბრუნვასთან: ვითარცა, როგორც;
მსგავსად; ისე, როგორც (სა-
კუთრივ ისეთი, როგორც);

كَذَلِكَ, كَذَلِكَ ასე, ამგვარად,

ამის მსგავსად, მსგავსაღვე

(ნაცვალსახელებთან: كَيْفَى, كَيْفَى,

كَانَتْ და სხვ.; იშვიათად ნაცვალსა-

ხელოვან ნაწილაკებთან: كَيْفَى); ზოგ-

ჯერ كَ მომღვენო مِثْل სიტყვას-

თან აწარმოებს ჰენდიადისს: لَيْسَ

كَمِثْلِهِ شَيْءٌ არაფერია მისი

მსგავსი.

2) მეორე პირის მამრ. სქ. (მღ.

كَ) ნაცვალსახელოვანი ნაწილაკი

ნათ. ბრუნვაში (სახელთან) ან

აკუზაციუმი (ზმნასთან); كِتَابِكَ

შენი წიგნი; أَخَذَكَ აგიყენა-შენ.

كَانَ (ნომინალ წინადადებებთან,

ქვემდებარით აკუზაციუმი) და كَانَمَا

(მომღვენო ნომინალ წინადადებებთან,

ქვემდებარით ხაზ. ბრუნვაში ან ვერ-

ბალი წინადადებების წინ) კავშ.

თითქოს; დამოუკიდებელ წინადა-

დებთან დასაწყისში: (მართალი)

არის, თითქოს.

كَأَنَّ (ჩვეულებრივ ვერბალ წინადა-

დებში) კავშ. როგორც, ვი-

თარცა; ისე, როგორც.

كَاتُولِيكَ 1) კრებ. კათოლიკები;

2) კათალიკოსი.

كَاتُولِيكَ იგივეა, რაც كَاتُولِيكَ.

كَأَخَاتُ (<ქართ.) კახეთი (მღრ.

خَاخِيْطُ).

كَاسِي (۸۲, ۱۲) კასპია, კასპიის

ზღვა.

كَشَكَ და كَشَاكَ (ბიზან. Kazax-

ჯიკარუს. Kасогн) კრებ., ხალხ.

სახ. ქაშაგები, ჩერქეზები.

كَلَيْتُ ქელქითი, მდ. შვირე აზი-
აში; (13, 14) ქალ.

كَلْبًا ქალ. განჯა (შდრ. جَنْزَى,
جَنْزَةٌ).

كَبَّ (ა), მასდ. كَابَةٌ, كَابَةٌ
იყო მოწყენილი; დაღონებული;
სწუხდა.

كَبَّ كَبِيبٌ მოწყენილი,
დაღონებული, დანწუხრებული.

كَاَسٌ და كَاَس (არამ. ܟܳܐܳܣ) ჩვე-
ულებრივ მდ. სქ., მრ. كَاَسٌ,
كَاَسَاتٌ და كَاَوَس.

كَاَسًا და كَاَسًا ს. კ.

كَبَدٌ (უ, ი), მასდ. და მ. ავი-
წროვბდა, აწუხებდა; კَبَد (ა),
მასდ. ავადმყოფობდა; წვა-

ლობდა. III. كَابَدٌ და მ. იტან-
და, ითმუნდა.

كَبَدٌ და كَبَدٌ მრ. كَبَادٌ ჩვე-
ულ. მდ. სქ. ღვიძლი; გულ-
ი.

كَبَدٌ ტკივილი, ტანჯვა.

كَبْرٌ (უ), მასდ. كَبْرٌ, كَبْرٌ იყო დი-
დი; გადიდდა, გაიზარდა; იყო

დიდებული; ან. صَفْرٌ — كَبْرٌ

(ა), მასდ. كَبْرٌ იყო მოხუცი;
მოხუცდა, დაბერდა. II. كَبْرٌ
და მ. აღიდა, განაღიდა; ასოლ.

სთქვა اللهُ أَكْبَرُ ღმრთობი ღი-

ლია. IV. أَكْبَرٌ და მ. მიიჩნია
დიდად, დიდებულად; განაღი-

და. V. تَكَبَّرَ იყო ამაყი, გულ-
ზეიადი. X. اسْتَكْبَرَ ამაყობ-

და, გულზეიადობას იჩენდა.
كَبْرٌ დიდება; სიამაყე, გულ-

ზეიადობა.

كَبْرٌ 1) სიდიდე. ან. صَفْرٌ;
დიდება; 2) სიბერე.

كَبْرٌ და كَبَارٌ მრ. م. كَبِيرٌ
1) დიდი, ვეებერთელა. ან. صَفْرٌ;

صَفِيرٌ; მნიშვნელოვანი; მძიმე,
ძნელი; უფროსი, დიდებული,
მეთაური; 2) მოხუცი.

كَبْرِيٌّ და أَكْبَرٌ მრ. أَكْبَرٌ
მრ. كَبْرٌ ელაც. 1) უდიდესი,

უფრო დიდი, მეტი; უფრო
მნიშვნელოვანი, უმნიშვნელო-
ვანესი; უმძიმესი, უძნელესი;
უხუცესი; უფროსი; მრ. أَكْبَرٌ
დიდებულნი.

تَكْبِير 1) განდიდება; 2) თქმა
 ფორმულისა: اللهُ أَكْبَرُ ალლამჰი
 დიდია.
 مُتَكَبِّرٌ მღ. ო ამაყი, გულზვიადი.
 مُسْتَكْبِرٌ მღ. ო ამაყი, ზვიადი.
 كَتَبَ (ت), მასღ. 1) შეკრიბა; —
 2) (<არამ. ܟܬܒܐ >) მასღ. * كَتَبَ,
 3) დაწერა; 4) და
 ბ ნ-ით მისწერა რამე; 5) على
 ნ-ით და ნივ. აკ-ით დაუწერა;
 დაუწესა; 6) 3. 3 ნ-ით და ნივ. აკ-
 ით დაუწინა. III. كَاتِبٌ
 აკ. მისწერა; მიწერამოწერას
 აწარმოებდა, მიწერამოწერა
 ჰქონდა (დაიწყო) ვინმესთან.
 V. تَكَّتَبَ შეიკრიბა.*
 كَتَبَ წერა; (ვითარცა არს. სახ.
 <არამ. ܟܬܒܐ >) მრ. كُتِبَ წერი-
 ლი; წიგნი; საბუთი, სიგელი, დო-
 კუმენტი; აქტი; ვალდებულება,
 დადგენილება; განსაზღვრა, წე-
 სი. كِتَابٌ საღვთო წერილი
 (ყურანი, სხარება, თორა და სხვა).
 أَهْلُ الْكِتَابِ ხალხი, რომელ-
 საც აქვს საღვთო წერილი (მუს-
 ლიმანები, 11, 11-12; ქრისტი-
 ანები, ებრაელები).

كِتَابَةٌ წერა, წერილი; ნაწერი;
 წარწერა.
 كِتَابٌ მრ. كِتَابٌ რაზმი,
 ჯარი.
 كِتَابَةٌ, كِتَابٌ მრ. კათა-
 რალი; მდივანი.
 مَكْتَبٌ მრ. مَكَاتِبٌ წერის ად-
 გილი, სკოლა.
 مَكْتَابٌ ვისთანაც მიწერამოწე-
 რას აწარმოებენ.
 مَكَاتِبٌ მიწერამოწერა.
 مَكْتُوبٌ დაწერილი; წერილი-
 კტაფ, كَتَفَ (o), მასღ. * كَتَفَ,
 ხელები შეუკრა ზურგს უკან.
 كَتَفَ, * كَتَفَ მღ., * كَتَفَ
 მხარი, ბეჭი.
 كَتَمَ (ت), მასღ. * كَتَمَ და-
 მალა, დაფარა, დაფიცა.
 * كَتَمَ დამალვა, დაფარვა.
 * كَتَمَ დამალული, დაფარული.
 * كَتَمَ (<არამ. >) სელი; სელის ქსო-
 ვილი.
 كَثُرَ (ت), მასღ. * كَثُرَ იყო ბევრი,
 მრავალი, მრავალრიცხოვანი,
 უხვი; იყო ხშირი; გამრავლდა.

كُحِلْ ანტიმონიუმი, ტყვიის სულფატი, სურმა (თვალის საღებავი).

كُدِرَ (ა), მასღ. كُدِرَ (უ),

მასღ. كُدِّرَ იყო მღვრიე, ამღვრეული (წყალი). ანცნ. صَفَا; მასღ.

كُدِّرَ იყო მუქი, ნაცრისფერი.

كُدِرَ მღ. كُدِّرَ მღ. كُدِرَ ნაცრისფერი.

كَذَا. ან. كَذَلِكْ; ذَا. ან. كَذَا.

كَذَبَ (ი), მასღ. كَذِبَ, كَذَابَ

ტყუოდა, ცრუობდა. ანცნ.

كَذَبَ და მ. მოატყუა. II. كَذَبَ და მ. მატყუარად, ცრულ მიიჩნია; ب ნ-ით ან ნ. აკ. უარყო, არ დაიჯერა.

كَذِبَ სიცრუე; ცრუ.

كَذِبَ მღ. : ცრუ, მატყუარა.

كَذُوبَ ცრუ, მატყუარა.

كُذُوبَ ნატყუარი, ყალბი; მოტყუებული.

كُرَّ (უ), მასღ. كُرَّ და მ. كُرَّ და მ. დაბრუნდა; كُرَّ ნ-ით მეორედ დაესხა თავს (დაბრუნდა რა, მოჩვენებითი გაქცევის შემდეგ).

ანცნ. كُرَّ; და მ. გაიმეორა, მეორედ გააქეთა. II. كُرَّرَ მასღ.

كُرَّرَ და მ. გაიმეორა; მეორედ გააქეთა. V. كُرَّرَ გამეორდა.

كُرَّ დაბრუნება; (მეორედ) თავდასხმა.

كُرَّةٌ მრ. كُرَّاتٌ ერთი გამეორება; ერთი თავდასხმა; ერთი გზობა; كُرَّةٌ ფენსრ. ერთხელ, ერთგზის.

كُرَّارٌ მრავალგზის თავდამსხმელი, მუდმივ თავდამსხმელი; დაუძინებელი მებრძოლი.

كُرِّيرٌ გამეორება.

كُرٌّ მღ. მტკვარი.

كُرَّبَ (უ), მასღ. كُرَّبَ იყო მოწყენილი, დაღონებული, სევდიანი.

كُرَّبَ მრ. كُرُوبٌ მწუხარება, მოწყენილობა, სევდა.

كُرْبَةٌ მრ. كُرْبٌ მწუხარება, სევდა.

كُرْبٌ მოწყენილი, დაღონებული, სევდიანი.

كُرْجٌ კრვ. ქართველები; შიშარო.

كُرْجِيَّةٌ მღ. (ვულგ.)

كُرْجِيَّةٌ 1) ქართველი; 2) ქართული.

كُرْحِي (98, 12 და სხვ.) ჩრდ. კავ.,

იგივე რაც كُرْح

الْكُرْح ქერხი, ზაღდაღის გარეუბანი. ამ სახელით ცნობილია აგრეთვე რამდენიმე სხვადასხვა ქალაქი; მიმართ.

كُرْحِي შდ. ე.

أَكْرَاد კრებ. და კერძ., მრ. أَكْرَاد

1) ქუთთები; 2) 1761. ქართულები (ტერმინი, რომელსაც სპარსებმა გარკვეულ ეპოქაში მუსლიმანები ქართველების აღსანიშნავად,

ნაცვლად ქრისტიანების (ისა).

كُرْسِي მრ. كُرْسِي (არამ. ܟܪܨܝܐ)

სკამი; ტახტი.

* كَرَطَة კარატა, სოფ. ჩრდ. კავკასიაში!

* كَرَّيْل (ჩრდ. კავკას.). კარატელები, სოფელ კარატას მცხოვრებნი.

كُرْمِي (ალბან. <ბერძნ. კურმე)

კვირე, კვირიაკე; გვ. 176, 9 უცდომით გაგებულია ბაზრის სახელად ბარდავში, რადგანაც, როგორც ჩანს, ბაზრობა კვირობით იმართებოდა.

كُرْم (ჟ), მასდ. كُرْم, كُرْمَة იყო კეთილშობილი, სულგრძელი,

გულუხვი. II. كُرْم აკ. გახდა კეთილშობილი, სახელოვანი;

ადიდა, განადიდა. IV. كُرْم დამ. პატივისცემით მიიღო; პატივი მიაგო; განადიდა, აღამაღლა.

كُرْم კრებ., კერძ. ე. მრ. كُرْم

ვაზი; كُرْم بنت الكرم ლეინო.

كُرْم კეთილშობილება; სახელი, დიდება, პატივი; სულგრძელება; გულუხვობა.

كُرْمَة კეთილშობილება; დიდება, პატივი; სულგრძელება, გულუხვობა (აგრეთვე როგორც IV. თემის მასდ.) პატივისცემა. حَبَاب

كُرْمَة სიყვარულით და პატივით = დიდი სიამოვნებით.

كُرْم შდ. ე. მრ. كُرْم

კეთილშობილი, პატივცემული; სულგრძელი.

كُرْمَة მრ. كُرْمَة საუკეთესო,

ყველაზე რჩეული ნაწილი; ძვირფასი რამე (პატიოსანი თვალი და წისთ); კეთილშობილი ქალი;

ასული. كُرْمَة მამ. საკ.სახ. ქარიზა.

كُرْم ელაც. უკეთილშობილესი, უპატივცემულესი, უფრო, ყველაზე სულგრძელი, გულუხვი.

كُرْم შდ. ე. პატივცემული.

كُرْم შდ. ე. პატივისმცემელი.

كُرْم დიდებული, ქებული.

كُرْم მრ. مَكْرَم კეთილშობი-

ლებდა, კეთილშობილი საქციელი; ღირსება; სულგრძელება; სახელი.

Ⓜ პატივისცემა, პატივისცემით მიღება.

Ⓜ ქარნა, ქალ. არანში, ბარდავის მახლობლად.

Ⓜ კრე, მასლ. კრე, კრეაჲ, კრეაჲ, კრე, მასლ.

Ⓜ და მ. სძულდა, არ უყვარდა, არ მოსწონდა, არ სურდა.

IV. აკრე აკ. შეიძულა; აკ. და ნ. აკრე ნ-ით აიძულა რამე.

Ⓜ სიძულელი. კრეა უსიამოვნოდ.

Ⓜ არ ნდომბა, სიძულელი.

Ⓜ უსიამოვნო, საძაგელი.

Ⓜ კრეა უსიამოვნო, საძაგელი.

არა სასურველი, საძაგელი რამ; უბედურება.

Ⓜ კრე მდ. არ მსურველი, მოძულე.

Ⓜ აკრე ელატ. უარესი.

Ⓜ კრე არასასიამოვნო, არა სასურველი; საძაგელი; საზიზღარი, საძულველი; ბოროტება, უბედურება.

Ⓜ კალ (გვ. 59, 14) ადგ. სახ., ბალნ-

ზორის მიხედვით შეგბარება ოცი ფარსანის მანძილზე თბილისიდან და ორმოცი ფარსანისა, ბარდავიდან.

Ⓜ კსანი.

Ⓜ კბ (ი), მასლ. კბ და მ. შეიძინა, მოიგო; გააკეთა, მოიმოქმედა.

VIII. აკტებ შეიძინა.

Ⓜ შეძენა, მოგება; შენაძენი.

Ⓜ აკტებ შეძენა, მოგება.

Ⓜ კტეჯი 59, 14 რომელიაღ ადგილის სახელი ქართლში.

Ⓜ კრ (ი), მასლ. კრ და მ. გატეხა; გრამ. ტერ. გაუჩინა თანხმოვანს

ი ხმოვანი. II. კრ და მ. დაამტერია, დაამსხვრია; გრამ. ტერ.

მსხვრეულ მრ. რიცხვში დასევა, იხმარა (სახელი).

VII. ანკრ გატყდა, დაიმტერა, დაიმსხვრა.

Ⓜ კრ გატეხა.

Ⓜ კრე გატეხა, დამსხვრევა; გრამ. ტერ. ი ხმოვნის ნიშანი.

Ⓜ კსრ (<ხპარს. hosrau, hosru)

ხოსრო, სპ. სახ. სახანანო ორი მმართველისა: 1) ხოსრო I ანუ შირვანი (531-579) და 2) ხოსრო II ფარევი (590-628). გაუგებრობის ნიშნად გატეხულია როგორც სპარსეთის მეფეთა ტიტული; მრ. აკასრე.

Ⓜ აკასრე.

كُسْفِرِს ქსოვრისი, სოფ. ქართლში.

كَيْل (ა), მასღ. كَيْل იყო ზარ-
მაცი, ზანტი.

كَيْل სიზარმაცე, სიზანტე.

كَيْل ზარმაცი, ზანტი.

كَيْلَانْ მდ. كَيْلِي მდ. كَيْلَانْ

მდ. ზარმაცი, ზანტი.

كَيْ (ჟ), მასღ. كَيْ ორ. დამ.
ჩააცევა (სამოსელი), შემოსა
რამეთი.

كَيْ სამოსელი, ტანსაცმელი.

كَيْ მდ. أَكْبِيَة სამოსელი,

ტანსაცმელი.

كَشَف (ი), მასღ. 1) კაშფ. ახა-
და, მოხადა, მოხსნა, ახსნა;
აძრო; عن ნ-ით მოაძრო, გა-
დააძრო; 2) გააქცია, აოტა

(მტერი); كَشَف (ა) ივლტოდა,

გაიქცა (მტერი).

كَشَف 1) ახდა, მოხდა, მოხსნა.

ახსნა, აძრობა; მოძრობა, გა-
დაძრობა; 2) გაქცევა, უქუქცევა.

كَشُوف ახდილი, მოხდილი,

მოხსნილი, ახსნილი; აძრობილი,

გადაძრობილი, ღია; كَشُوف

تَاة შიშველი.

كَشَك კრუბ., ხალ. ხას. ქაშაგები

(შერ. الكَشَاكِي).

كَشَاك (სპარს.) მდ. أَكْشَاك და

კოშკი; კიოსკი, პავი-
ლიონი.

كَشَم (ი), მასღ. 1) დახუ-
რა, დაკეტა (კარი); 2) შეიკავა
(რისხევა); 3) ახრჩობდა (ბრაზი).

مَكْشُوف მდ. დამწუხრებელი,
შეწუხებელი.

كَعَاب კოქი; كَعُوب მდ. კამათელი.

كَعْبَة კუბის ფორმის შენობა.

الكَعْبَة ქაყბა, ქველი, წარმართო-
ბის დროიდანვე ცხოვლილი წმინდა
ადგილი შექაში.

كَاغَذ (სპარს.) ქალალდი.

كَف (ჟ), მასღ. 1) შე-
კრიბა; 2) عن ნ-ით დააკაეა, შე-
აკაეა რამესგან.

كَف 1) შეკრება; 2) დაკაეება,

შეკაეება; მდ. كُفُوف, أَكْف
ხელი (ხელის მტევანი).

كَف (ა), მასღ. 1) გაიქცა;
2) დამ. გადააბრუნა, დაამხო.

III. كَأْف დამ. 1) გაუწვორდა,
დაეწვავსა; 2) უზლო, მიუზლო,
სამაგიერო მისცა, გადაუხადა;
დაასაჩუქრა ب ნ-ით რამეთი.

كُف და كُفُو სწორი. თანას-
წორი.

مَكْفَاةٌ საზღაური, ჯილდო (შდრ. ქართ. მუქაფა).

كُفِّرَ (ჟ), მასდ. ب ن-ით არ სწამდა; აბსოლ. იყო ურწმუნო, უღმერთო. II. كُفِّرَ (< არაშ. 𐌕𐌆𐌆, 𐌕𐌆𐌆 < აქად. kuppuru)

გამოისყიდა; 3. عن ن-ით და აკ. მიუტევა (ღმერთმა), აპატია (კოდეა, დანაშაული და მისთ.); აკ. მიიჩნია ურწმუნოდ, უღვთოდ, უმადურად.

كُفِّرَ ურწმუნოება, უღმერთობა; უმადურობა.

كُفِّرَ შრ. 𐌕𐌆𐌆 უარისმყოფელი; ურწმუნო; უმადური.

كُفَّارٌ უარისმყოფელი; მეტისმეტად უმადური; მეტისმეტად ურწმუნო.

كُفَّارٌ შდ. 𐌕𐌆𐌆, 𐌕𐌆𐌆, 𐌕𐌆𐌆, 𐌕𐌆𐌆

და სწ. უარმყოფელი; უმადური;

* ურწმუნო, უღმერთო. ანტნ.

مُؤْمِنٌ.

كَاوَرٌ 1) ქაფური (შდრ.); 2) სამოთხის მდინარის სახელი; 3) შამ. საკ. სახ. ქაფური.

كَفَّلَ (ჟ), მასდ. كَفَّلَ, كَفَّالَةٌ დამ. ზრუნავდა რამეზე; კვებავდა, ზრდიდა; ب ن-ით, მასდ.

كَفَّالَةٌ დამ. თავს იღო, პასუხის-

მგებლობა იქისრა ვინმესთვის, გამოეწომაგა.

كَفَّلَ ნაწილი, წილი.

كَفَّالَةٌ თავმდებობა, პასუხისმგებლობა.

كَفَّالَةٌ შრ. 𐌕𐌆𐌆 თავმდები;

ქომაგი.

كَفَّالٌ შრ. 𐌕𐌆𐌆 (ჩრდ.-

კავკ. არაბ.?) თოფი.

كَفَّى (ი), მასდ. كَفَّيْتُ იყო საკ-

მაო, საკმარისი სახ. ან ب ن-ით

რამე. كَفَّى بِاللَّهِ تَشِيدًا ღმერთი საკმაო მოწამეა; يَكْفِي

კმარა, საკმარისია; აკ. ჰყოფნიდა, აკმაყოფილებდა, საკმაო იყო მისთვის; ორ. აკ. კმარა, მაგვირობა გაუწია; გადაარჩინა, განათავისუფლა, იხსნა რამეს-

გან. كَفَّاهُ مَوْنَهُ გადაარჩინა

თვი მასზე ზრუნვისგან. III. كَفَّى

1) დამ. დააკმაყოფილა, ეყო;

2) იგივეა, რაც كَفَّى

كَفَّيْتُ 1) საკმარისობა, კმაყოფილება, საკმაო რაოდენობა; 2) უნარი.

كَفَّى შდ. 𐌕𐌆𐌆 საკმაო; კმაყოფილი,

დაკმაყოფილებული.

⑥ مَكَاةٌ იგივეა, რაც مَكَاةٌ.
 ⑥ كَلٌّ (ი), მას. იყო უძღური,
 სუსტი; დაუძღურდა, დასუსტ-
 და. II. كَلَّلَ ღმ. გვირგვინი
 დაადგა, დააგვირგვინა; ჯვარი
 დასწერა. V. تَكَلَّلَ (ველგ.
 اِتَّكَلَّلَ) გვირგვინი დაიდგა;
 დაგვირგვინდა; عَالَى ნ-ით ჯვარ-
 რი დაიწერა ვინმეზე.
 ⑥ كَلٌّ მთლიანობა; მთელი, მთლი-
 ანი, ყველა. كَلٌّ يَمُوتُ ყველა
 (ადამიანი) მოკვდება. كَلُّ النَّاسِ
 ყველა ადამიანი, კაცობრიობა;
 ⑥ كَلُّ الْمَيْتِ მთელი სახლი;
 ⑥ كَلُّهُمْ მთლიანობა მათი, ყვე-
 ლა ისინი; مَنْ كَلُّ مِنْ ყველა ვინც;
 ⑥ كَلُّ الْيَوْمِ მთელი დღე (=მთე-
 ლი დღის განმავლობაში); განუ-
 საზღვრელი არს. სახელის წინ: თი-
 თოეული; ყოველი; كَلٌّ وَاحِدٌ
 თითოეული; كَلٌّ وَاحِدٌ مِنْهُمْ
 თითოეული მათგანი; لِي كَلِّ
 ⑥ ყოველ წელს; كَلُّ يَوْمٍ
 ყოველ დღე.

⑥ كَلَّمَا (كَلَّ مَا <) ყოველთვის,
 როდესაც; ყველაფერი, რაც;
 ⑥ كَلِيلٌ დალილი, დაქანცული.
 ⑥ كَلِيلَةٌ (< ფალ., შერ. სირ.
 Kalilag < სანსკრ. Karataka) ტუ-
 რის სახელი ქალილა, ქილილა.
 ⑥ كَلِيلَةٌ وَدِمْنَةٌ ქილილა და დამანა.
 ⑥ اِكْلِيلٌ (< არამ. אִלְיָל) მრ.
 ⑥ اَكْلَالٍ გვირგვინი.
 ⑥ كَلِيَّةٌ 1) მთლიანობა, საყო-
 ველთაობა, უნივერსალობა;
 ⑥ كَلِيَّةٌ ზმსრ. მთლიანად; 2) უნი-
 ვერსიტეტი, ინსტიტუტი, ფა-
 კულტეტი.
 ⑥ مَكَلَّلٌ დაგვირგვინებული; ჯვარ-
 დაწერილი.
 ⑥ كَلَّا მდ. كَلَّتَا (ჩვეულებრივ ორ.
 რიცხვის ნათ. ბრუნვასთან) ორივე.
 ⑥ كَلَّ نَافٍ ნუმც, არა, სრულები-
 თაც არა; დიახ!
 ⑥ كَلَبٌ მრ. كَلَابٌ 1) ძაღლი; 2) ქალ-
 ბი, საკ. სახ. სამხრ. არ. წარმოშო-
 ბის ცომისა (უმღებელი გავრცელებ-
 ბული იყო სირიასა და მის უდაბნოში).
 ⑥ مِمْبَارَةٌ. ⑥ مِمْبَارَةٌ მდ. ⑥
 ⑥ كَلَّفَ (ا), მას. ⑥ كَلَّفَ 1) ნ-ით

ძლიერ უყვარდა; 2) აკ. შეუღ-
და, ხელი მოჰკიდა მძიმე, ძნელ

საქმეს. II. **كَلَّفَ** აკ. დააქის-
რა, დაავალა მძიმე საქმე; და-

დო გადასახადი. V. **تَكَلَّفَ**
აკ. იქისრა მძიმე; ძნელი საქმე,
დაიქისრა, აიღო მძიმე მოვა-
ლეობა; დაიხარჯა; ხარჯი გაი-
ლო; განიძლიდა გაჭირვებას;

كَلْف ძლიერ მოყვარული,
შეყვარებული.

كَلْف ძლიერი სიყვარული.

كَلْف მრ. **أَكْلَافٌ** ფასი, ლი-
რებულეობა.

تَكْلِيفٌ მრ. დაქის-
რება, დავალება; გადასახადი;
ხარჯი, გასავეალი.

تَكَلَّفَ მძიმე საქმის აღება,
ძნელი საქმისათვის ხელის მო-
კიდება; გაჭირვების გამოვლა;
დახარჯვა, ხარჯის გაღება.

كَلْفٌ (ი, უ), მასდ. **كَلْمٌ** ღმ. დაქრა.

II. **كَلَّمَ** 1) აკ. დაქრა, და-
ჩხება; 2) ბ. აკ. გამოელაპარაკა,
გამოესაუბრა, სიტყვით მიმარ-

თა. V. **تَكَلَّمَ** ლაპარაკობდა;
ამბობდა; **ب** ნ-ით წარმოსთქვა,
სთქვა რამე; **عَلَى** ით მსჯელობ-
და რისამე შესახებ, ლაპარაკ-
ობდა **فِي** მის შესახებ, მის
თაობაზე.

كَلْمٌ მრ. **كَلَامٌ**, **كُلُومٌ** კრილობა.

كَلِمَاتٌ კრებ., კრმ. ო მრ. სიტყვები.

كَلَامٌ შეტყუელება, ლაპარაკი, სა-
უბარი; სიტყვა; კრებ. სიტყვები;
გრამ. ტერმ. წინადადება.

كَنْوَكٌ კრებ., ხალხ. სავ. ყალბუბები.

كَمٌ (კმა <) კითხვ. ნაწ., მომღვენო
განუსაზღვრ. აკ-თან რამდენი?

كَمٌ ველგ. რამდენიმე;
აღმირატიულად, მომღვენო განუსაზ-
ღვრელ ნათ. ბრუნვასთან რამდენი!

كُنْ (ორ. **كَمَا** მრ. რ. მდ. **كُنْ**) მრ. რ. შორე
პირის ნაცვალსახელოვანი ნაწილაკი

აკუზატივში **أَخَذَ كُمْ** ავიყვანათ

თქვენ ან ნათ. **كَتَابَكُمْ**
თქვენი წიგნი.

كَمْ ს. **كَمْ**.

كَمَنْتٌ ორ. სკ. მრ. **كَمَنْتٌ** წაბლისფე-
რი (ცხენი); მოწითალო (ღვინო).

كَمَخٌ კრებში, ქემახი. ცისე-
ქალაქი კარასუს (დასავლეთ ფერატის)
სამხრეთ ნაპირზე, ერზინგანიდან ერთი
ღლის სავალზე დასავლეთით.

كَمِدٌ (ა), მასდ. **كَمِدٌ** იყო სევდი-
ანი, მწუხარე.

كَمِدٌ სევდა, მწუხარება.

كَمَرَاتٌ (სპარს.) მრ. ქამა-
რი (შქრ.).

كَمَلٌ (ك), მასდ. كَمَلٌ იყო, გახდა მთელი, სავსე, სრული,

სრულყოფილი. II. كَمَلٌ დამ. გახდა მთელი, სავსე, სრული;

გაავსო. IV. أَكْمَلَ დამ. გახდა მთელი, სავსე, სრული, სრულყოფილი; გაავსო; შეავსო; დაასრულა.

كَمَلٌ მთლიანობა, სისავსე; მთელი.

كَمَالٌ მთლიანობა; სრულყოფილება.

كَمَالٌ მდ. ე მრ. كَمَالَةٌ მთელი, სავსე, სრული, სრულყოფილი.

الكَمَالِ ქამილი, პოეტური ზომა

შემდეგი სქემისა: 1) სამტერფიანი:
 — — — — | — — — — | — — — — ||
 — — — — | — — — — | — — — —

პირველი ნახევარსანის უკანასკნელი ტრფი შეკვეცის შემთხვევაში შეიძლება იყოს აგრეთვე: — — ხოლო მეორე ნახევარსანისა: — —; 2) ორტერფიანი: — — — — | — — — — ||
 — — — — | — — — —

كَمَلٌ (98, 4) მრ. სწ. და كَمَلٌ,

كَمَلَةٌ არა მუსლიმანი მონა, რომელსაც იყენებდნენ ოჯახში სამუშაოდ.

تَكْمَلَةٌ დამატება.

كَمُونٌ (ა), მასდ. كَمِنٌ (უ) იყო დაფარული, დამალული;

ქ ნიშ უთვალთვალედა.

كَمِنٌ (ك + مَن) ვითარცა (ის), რომელიც (რომელმაც... და სხვ.).

كِنْدَةٌ ქინდა, ხაშხ. არ. ტომ. სახელი. მიმართ. كِنْدِي მდ. ე.

كَنْزٌ (ი), მასდ. كَنْزٌ დამალა, დამარბა (მიწაში).

كَنْزٌ (სპარს.) მრ. كَنْزٌ განძი (შერ.).

كَنْسٌ (უ, ი), მასდ. كَنْسٌ დამ. გვიდა, დაგავა.

كَنْسٌ გვა, დაგვა.

كَنْسَةٌ (<არამ. ܟܢܨܐ) მრ.

كَنْسٌ ეკლესია.

كَنْفٌ (უ), მასდ. كَنْفٌ დამ.

1) შემოღობა; 2) იფარავდა, იცავდა. VIII. اِكْتَنَفَ დამ.

შემოერტყა, ორივე მხრიდან შემოველო.

اِكْتَنَفَ მრ. اِكْتَنَفَ 1) გვერდი, მხარე; 2) ფრთა; 3) თავშესაფარი.

كُنِيَ (ი), მასდ. كُنَايَةٌ იხმარა به

იგი ვითარცა მეტონიმიცა عنه

მის მიმართ; ლაპარაკობდა ვა-
დაკერით, ქარაგმებით; — მასღ.

⑥ **كُنِيَّة** ორ. დამ. უწოდა, სახელ-
წოდება მისცა.

⑥ **كُنِيَّة** მრ. სახელწოდება,
რომელიც ნაწარმოებია საკუთრივ სა-
ხელისაგან (ნათესაობით ბრუნვადი)

და წინმიმავალი **أَبُو**, **أَبْنُ**, **أَم**,
და მისთ, სიტყვებისაგან; მამობის ან ძე-

ობის აღმნიშვნელი სახელი. **أَبُو زَيْدٍ**

აბუ ზეიდი; **أَبْنُ عَبْدِ اللَّهِ**
იბნ აბდ ალ-ლაჰი.

⑥ **كِنَايَةٌ** მეტონიმია.*

كِهَار (< სჰარს.) გუჰარი, გოჰარი,

დედ. საქ. სახ. **كِهَار خَاتُون** (79, 1)
გუჰარ-ხათუნი, ნეჯმ ედ-დინ
ილლანის ასული, ღუბეგს იბნ
სადაქას მეუღლე.

⑥ **كِهَانَةٌ** ქადა-
გებდა, წინასწარმეტყველებდა;

— **كِهَانٌ** (უ) მასღ. იყო
ქურუმი, მღვდელმსახური.

⑥ **كِهَانَةٌ** ქადაგება, წინასწარმე-
ტყველება; ქურუმის მოვალეო-
ბის შესრულება; მღვდელმსა-
ხურება.

⑥ **كِهَان** (პერს. არამ. **ܟܝܢܐ**) მღ. მ მრ.

⑥ **كِهَان** ქადაგი; ქურუმი;
მღვდელი.

⑥ **كُوتَابِي** ქალ. ქუთათისი, ქუ-
თათისი.

⑥ **الجَبَلُ كُوتَةٌ** (27, 1).
რომელიც მთის სახ. არმენიაში,
შეიძლება, **كُوتَه** ქოთან-დალი;
იხ. ZAPh, II, გვ. 68, უნუჯ. 4).

⑥ **كُود** (ა; მს. რ. I. 3. **كُودت**), მასღ.

იყო რისამე ახლოს, მიუახლოვ-
და; მომდევნო იმპერფექტივთან:

კინალამ, კინალამ არ... **حَتَّى**

⑥ **كَادَ يَمُوتُ تَعْبًا** (20, 102) ვიდ-
რე კინალამ არ მოკვდა შრო-
მით.

⑥ **كُور** (< არამ. **ܟܘܪܐ** < სურ. **kūru**).

მრ. **كُورَان**, **كُورَار**.

⑥ **كُور** (< ქართ.) ქალ. გორი.

⑥ **كُورَةٌ** (< ბერძნ. **χώρα**) მრ. **كُور**
ქალაქი, მხარე, ოლქი, პრო-
ვინცია.

⑥ **كُورِيَا** (< ქართ.) გურია.

⑥ **كُوسَان** (53, 14) მამ. საქ. სახ.

⑥ **كُوفَةٌ** ქუფა, ქალ. ირავში; ში-
მარო. **كُوفِي**.

⑥ **كُوَاب** მრ. **كُوَاب** ვარსკვლავი.

⑥ **كُورَةٌ** (47, 14) ქულსერე, ქურსე-
რე, ბაზარი და ადგ. მერალსა და
ურშიას შუა, ათი ფარსანის მან-
ძილზე თითოეულიდან.

كان (უ); მასღ. كَوْنُ იყო, არსებობდა; დაჰყო; დადგა (ღრო და მისთ.); მოხდა, ადგილი ჰქონდა;

مَا يَكُونُ სუპერლატიური გამოთქმების შემდეგ აძლიერებს მნიშვნელობას: ... რაც-კი შეიძლება (იყოს), ... რამდენადაც შეიძლება (არსებობ-

დეს); პერფექტივთან (قَدْ სიტყვასთან ერთად ან უმისოდ) ხშირად აძლევს ზმნას ნამყო წინარეწარსულის მნიშვნელობას. وَكَانَ عِيَاضٌ قَدْ آمَنَهُ

(აქ 12-14) და ყიდნდს (უკვე) მიეცა მისთვის შეუფალბა. იმპერფექტივთან გამოხატავს ხანგრძლიობას წარსულში და გადმოითარგმნება ნამყო უწყვეტელის ან ნამყო ზოღმეობითის თორმით ასეთ შემთხვევებში

كَانَ ხშირად მისლევს რთული ნომინალი ან ინვერსიული ვერბალი

წინადადება. وَكَانَ صَاحِبَهَا يَفَهُمُ (19, 11) بِلِسَانِ الْحَيَوَانَاتِ

და ესმოდა მათ პატრონს ცხოველების ენა; ზოგჯერ ქვემდებარე შეიძლება -ს წინ იქნეს დასმული და გამოყოფილი მისგან ადვერბიალური გამოთქმით: صَبَى مَرَّةً

كَانَ يَصِيدُ الْجَرَادَ (16, 4) ერთხელ ერთი ყმაწვილი ნადირობდა.

და კალიებზე; اِنْ და მისთ. პირობითი ნაწილაკების შემდეგ, მომდევნო ზმნის ან მიმლეობის წინ აძლევს

მათაწმეოს მნიშვნელობას: اِنْ كُنْتُمْ მათაწმეოს გიყვართ; وَكَانَ მომდევნო პერფექტივთან აღნიშნავს მეოფადს; პრელიკატიული აკუზატივის წინ იყო, გახდა, შეიქმნა რამედ.

كَانَ وَأَقْبًا იყო ნეფედ; كَانَ مِلْكًا იყო მდგომარე; 3. عَلَى ნით

და ნ. ب ნით იყო პასუხისმგებელი ვისიმე საქმიანობისათვის, აიღო პასუხისმგებლობა ვისიმე საქციელისათვის; 3. ل ნით ჰქონდა, ჰყავდა; ნ. ل ნით იყო რისამე შესაფერი, რისთვისმე დაბადებული, ზედგამოქრილი. 3. ل ნით და عَلَى ნით, იხ. ل I;

مَا ნით ეკუთვნოდა რასმე; مَا لَمْ يَكُنْ და كَانَ ნთან და კავს. კილოსთან არ იყო რისამე შესაფერი, რისამე შემძლე, არ შეეძლო, ვერ შეეძლო.

أَنْ كَانَتْ კავს. კილოსთან არ შეეძლო, შეუძლებელი იყო (არის) მისთვის.

كَانَ ყოფნა, არსებობა.

مَكَانٍ მდ. მყოფი, არსი, არსება.

კან მდ. ო მომხდარი რამ, შემთხვევა; მრ. ¹ كَائِنَات (ყოველივე არსებული; 2) შემთხვევანი.

ამაკნ, ამკნე მრ. ¹ مَكَان ადგილი. სინ. ² مَوْضِع; مَكَانُهُ

მის ნაცვლად, მის ადგილზე.

მკანე ადგილი, მდგომარეობა, ხარისხი.

კობე (სპარს. წარმ.) ქუეყანი, მამ. სავ. სახ.

კილა, კილა. რათა. ¹ كَيْلَا, ² كَيْ لَا ³ რათა არა, იმისათვის, რომ არა.

კ. მკიდე, კიდ. (ი), მასდ. აკ. ატყუებდა, აცრუებდა, აღორკებდა; 3. ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

კილ მობტყუება, ზაკვა.

კილე მობტყუება, ეშმაკობა, ზაკვა.

კანდ ცრუ, მატყუარა, მზაკვარი. კიორკი (< ქართ. < ბერძნ.) გიორგი. მამ. სავ. სახ.*

კისტი კრუბ., ხალხ. სახ. ქისტები.

კის (< არამ. ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰²

ენერჯეტიკის ფორმის წინ; **لَيْسَتْ** აუცილებლად დაწერს; ან პერ-

ფექტივის წინ, **قَدْ** ნაწილაკთან ერთად: **لَقَدْ** (24,1); აგრეთვე **أَنَّ**-ს შემდეგ. სახელის წინ, გარდა ამისა — აპოლოფიასში **لَئِنْ** **لَوْ** **أَنَّ** **أَنْ** **لَوْ**

(ამ შემთხვევაში, ჩვეულებრივ, ნომინალი ან ინვერსიული ვერბალი წინადადების წინ; შდრ. 17,2-1) ნაწილაკების შემდეგ.

1 I (ნავეალსახელოვან ნაწილაკებთან

لِي, **لَهُ**, **لَهُ**, **لَكُمْ**, **لَكَ**, **لَنَا**,

და სხვ.) წინდ. (იხმარება მომდევნო ნათესაობით ბრუნვასთან; ეტიმოლოგიურად დაკავშირებულია **إِلَى**-თან), რომლითაც აღინიშნება: 1) ირიბი ობიექტი (შეესატყვისება მიცემით ბრუნვას ფართო მნიშვნელობით): ცენ, მიმართ; თვის, წინააღმ-

დეგ (11,1) და მისთ. **وَهُبَّ** **لَهُ** მისცა ის მას; ზოგჯერ ზმნის ფორმას აძლევს ობიექტური ქცევის მნიშ-

ვნელობას, შდრ. **قَالَ** სიტყვა და **قَالَ** უთხრა მას; 2) პირდაპირი ობიექტი (შეესატყვისება აკუზატივს), როდესაც იგი წინ არის წამოწეული **لَكُمْ** **لِرَبِّكُمْ** **لِأَعْيُنِنَا** თუ თქვენ შეგძლიათ ახსნათ სიზმარი; 3) კუთვნილება (შეესა-

ტყვისება ნათესაობით ბრუნვას) **الْمَالُ**

لَزِيدٍ ქონება ზედს ეკუთვნის, ქონება ზედისაა; იხმარება აღწერილობითად, იმ მნიშვნელობის გადმოსაცემად, რომელიც აქვს ქართულ ზმნებს აქვეს, ჰყავს (რომლის შესატყვისი ზმნები არაბულს არ

მოკოვება) **كَم** **لَكَ** რამდენი

გაქვს (გყავს) შენ? **كَانَ** ზმნასთან ერთად აღინიშნება ქონება ან უოლა

წარსულში **لَمْ** **كَانَ** ჰქონდა (ჰყავდა) მას; ავტორობა (რამე თხზულები-

სა, ნაწარმოებისა): **تَأْرِخُ الرُّسُلِ**

ისტორია მოციქულთა და მეფეთა“, რომელიც ეკუთვნის ატ-ტაბარინს (=რომლის ავტორია ატ-ტაბარინ); ნათესაობრივი ურთიერთობა

(მშობლები): **أَخُوهُ** **لِأَيِّهِ** **وَأُمِّهِ**

მისი ძმა მამისა და დედის

მხრივ; უფლება: **وَلَا** **لَنَا** **أَنْ**

نُفَرِّقَ **بَيْنَهُمْ** და ჩვენ უფ-

ლება არა გვაქვს, რომ დავყოთ ისინი; **لِي** **عَلَيْهِ** **دَيْنٌ**

მას მართებს ჩემი ვალი (ვალდებულება

წარსულში აღინიშნება **كَانَ** ზმნასთან

ერთად); სარგებლობა (საპირისპიროდ
 يَوْمَ لَكَ وَيَوْمَ عَلَيْكَ 6. ისა) 6. ისა)
 ერთი დღე შენ სასარგებლოდ
 და ერთი დღე შენ საწინააღ-
 მდეგოდ.

هَلْ لَكَ فِي أَنْ نَأْهَلَ لَكَ أَنْ—

შევიძლია, შენ, რომ...? გასურს,
 რომ...? ხომ არ...?—مَالِي وَلَهُ—

რა მაქვს მე მასთან საერთო?
 (22, v-8) مَا لِي أَرَأَيْكَ مُهْتَمًا

რაა ჩემ თავეს, რომ გხედავ შენ
 ჩაფიქრებულს!

4) მასდარულ და პარტიციპიალურ
 კონსტრუქციებში ხშირად იხმარება
 მიკეპითის, აკუზატივის ან ნათესაო-
 ბითი ბრუნვის საწარმოებლად აღწე-
 რილობითი გზით, როდესაც ნაწმნარ
 სახელსა და ობიექტს შორის ჩნდება
 სუბიექტი (genetivus subjektivus)
 ან საქირაა status estr.-ის თვი-

დან აცილება (أَلِ ნ-ით სიტყვის გან-
 საზღვრისას, განუსაზღვრელ ნაწმნარ

სახელებთან და სხვ.) فَنَدِمَ عَلَى
 (20, 2) نَصِيحَتِهِ لِلثَّوْبِ

ნა თავისი დარიგება ხარის
 მიმართ (= და ინანა, ხარს

რომ დარიგება მისცა); قُنْتُ

ავლექი იმიტომ, اِكْرَامًا لِزَيْدٍ

რომ პატივი შეცა ზეადისათ-
 ვის (=ზეადისათვის პატივის

საცემლად); مَا لِي مُعْجِبٌ لَكَ 6. ისა)
 გაკვირვებს (მაგრამ مُعْجِبٌ შენი

გამაკვირვებელი); حِمَارٌ لَهُ
 მისი ერთი ვირი (შდრ. حِمَارُهُ

მისი ვირი); لَهُ جَارَةٌ 6. ისა)
 მისი მეზობელი (შდრ. جَارَتُهُ მი-

სი მეზობელი); فَذَهَبَ لِي أَخٌ 6. ისა)
 ვიდა ერთი ჩემი ძმა (შდრ. ذَهَبَ

6. ისა)
 წავიდა ჩემი ძმა); 5) მიზეზი,
 საბაბი, მიზანი: თვის, გამო; შე-

დგავა, იმისათვის, რომ; სა...
 وَلِهَذَا قِيلَ და ამის გამო ნათ-

ქვამი; أَخَذَهُ لِلحِجْرَانَةِ 6. ისა)
 და ის სახნაედა; 6) قَالَ 6. ისა)

ენელობით ანალოგიური ფმნების
 შემდეგ: შესაბებ, გამო, თაობაზე;
 მიმართ; შესაბამისად, თანაბმად;

7) ღრო (განსაკუთრებით თვე-
 ების რიცხვი): როდესაც. لِعَشْرِ

خَلَوْنَ مِنْ شَهْرِ رَبِيعِ الْأَوَّلِ
 (74, 12) როდესაც განვლო რა-

ბნე ალ-ავეალის თვის ათმა
 (ლამემ) = რაბნე ალ ავეალის

ათს; **اِحَالٍ** იმწამსვე; იშვიათად:

განმავლობაში; 8) **يَا** ნაწილაკ-
თან ერთად: ძახილი (ჩვეულებრივ,
საშველად; ამ შემთხვევაში ქესრის

ნაცვლად **ل** გაიჩენს ფათქას): **يَا**

لَزَيْدٍ ო, შველა (= მიშველე)

ზეად! თუ ფრაზაში რამდენიმე ქარის,

პირველს ექნება ფათქა (**ل**), ხოლო და-

ნარჩენებს ქესრა (**ي**), თუ **يَا** არ მე-

ორდება; წინააღმდეგ შემთხვევაში

ვევლგან იქნება ფათქა (**ل**): **يَا**

يَا لَزَيْدٍ وَيَا اَدَّ لَزَيْدٍ وَلِعَمْرٍو

لَعَمْرٍو ო, მიშველეთ, ზეად და

გამბრა! თუ აღნიშნულია პიროვნება,

რომლის წინააღმდეგაც ითხოვენ დას-

მარებას, ამ სიტყვის წინ **ل**-ს ექნება

ქესრა (**ي**): **يَا لَزَيْدٍ لِعَمْرٍو**; მი-

შველე ზეად გამრის წინააღმ-

დეგ; 9) გაკვირება: **يَا لَهُ رَجُلًا**

اَدَّ يَا لَهُ مِنْ رَجُلٍ ო, რა კაცია!

II. კავშ. 1) კავშირებით კილო-სთან:

რათა, იმისათვის რომ; **سَا-مًا** სა-

და **يَكُنْ** -ის შემდეგ; იხ. **كَانَ**;

2) პირობით კილოსთან: ბრძანებთის

(ან თხოვნის) **يَكْتُبْ** ექსპონენტი

დაწეროს! ან **و** და **ف** (ზოგჯერ

აგრეთვე **س-نَمَّ** შემდეგ) სუქენით,

ქესრის ნაცვლად **وَلْيَكْتُبْ** და და-

წეროს!

لَآ კავშ. რათა; იმისათვის, რომ.

لَآ (**لَآ + لَآ**) რათა არა;

იმისათვის, რომ არ.

لَآ კავშ. რადგანაც.

لَآ უარე. ნაწ. არა, არ; ზოგიერთ

შემთხვევაში არავითარი, არცერ-

თი, არაეინ. 1) აღნიშნავს აბსო-

ლუტურ უარყოფას და წინ უძღვის.

აუზატეში დასმულ უნუჩაიოო სა-

ხელს. **لَآ رَيْبَ فِيهِ** არ

არის მასში; **لَآ رَجُلَ فِي الدَّارِ**

არაეინაა სახლში; **لَآ إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ**

არ არის ღვთაება, გარდა ალ-

ლაჰისა; **لَآ رِثَاتِ لَهَا** ფილტვე-

ბი არა აქვთ მათ; თუ **لَآ** ნაწი-

ლაკი უშუალოდ არ მიუძღვის სუბი-

ექტს, მაშინ ეს უკანასკნელი დაისმის

სახელობითი ბრუნვის განუსაზღვრელ

ფორმაში: **لَآ فِي الدَّارِ رَجُلٌ**

სახლში არაეინაა; ამგვარადვე მომ-

بَلَا წინდ. (მომღევნო ნათ. ბრუნ-
ვასთან) თვინიერ; უ-ოდ. بَلَا مَلِيحٍ
უმარილოდ.

بَلَا اللّارِسِيَّةِ კრებ., ხალხ. სახ. ლარსი-
სიელები (მასკულის მიხედვით სვა-
რაზმული წარმოშობის ხალხის საზა-
რეთში).

بَلَاز (<ქართ.) კრებ. ლაზები.
بَلَاكُ ۱۷. ۱۷. ۱۷. ამავეი გაგზავნა
ვისიმე შესახებ; აკ. და الى ნ-ით
ანბავი გაუგზავნა, აცნობა ვი-
სიმე შესახებ.

مَلِكُ (შემოკლებით) مَلِكُ
არამ. (מלך) შრ.

مَلَائِكَةُ ანგელოსი.

لَكِنْ ჩვეულებრივ. იწერება لَا كِنْ

(< لَا + كِنْ > წმინად წინამავალი
ნ-ით) აღვერსატეული ნაწილაკი

მაგრამ, არამედ; لَا كِنْ ჩვეუ-
ლებრივ იწერება لَكِنْ (ხში-

რად წინამავალი ნ-ით) იხმა-
რება მომღევნო ნომინალი ან ინვერ-
სიული ვერბალი წინადადების წინ
სუბიექტით აუზატევესი (მომღევნო
I. 3. ნაცვალსახელოვან ნაწილაკებ-

თან لَكِنِّي, لَكِنَّا აგრეთვე

لَكِنَّا, لَكِنِّي აღვერსატეული ნა-
წილაკი მაგრამ, რადგან (= لَا كِنْ).

لَا كِي (<ქართ.) კრებ., ხალხ. სახ.
ლაკები.

بَابُ اللَّالِ - اللَّالِ (60, 4-4) დამახინ-
ჯებული დაწერილობა ნაცვლად

بَابُ اللَّانِ - ისა (იხ.).

بَابُ اللَّانِ და-
რიალანი, დარიალი.

لَا (თურქ. lala აღიზრდელი)
თურქ. შალალი თანამდებობის პირთა

ტიტული, ლალა. مُصْطَفَى بَاتَا

اللَّالَا მუსტათა თაშა ლალა,
თურქების სარდალი (გარდ. 1580),
რომლის შეთაურობითაც შემოესია
საქართველოს 1578 წ. თურქეთის
დამპყრობი ლაშქარი და დროებით
მიიტაცა სამხრეთ საქართველოს ტე-
რიტორიის ნაწილი.

لَيْلًا იხ. ل.

لَوْلُو კრებ. მარგალიტი.

لَانِ იხ. ل.

لَانِ შერწყმული 1. 1. 1. 1.

لَايِرَانُ და لَيْرَانُ (37, 10) და ზოგი-
ერთი ძეგლის მიხედვით უფრო სწო-

რი لَايِرَانُ ლმაზანი, ლმაიზანი,

ხედვა, გადახედვა.

لَحْفَةٌ მრ. لَحْفَاتٌ თვალის და-
ხამხამება; მომენტი, წამი; لَحْفٌ
لَحْفَةٌ თვალის დახამხამებაში,
ერთ წუთში.

لَحْفٌ (ა), მასგ. لَحْفٌ ორ. დამ.
საბანი დაახურა.

لَحْفٌ მრ. لُحْفٌ საბანი.

لَحْفٌ მთის ძირი, ფერდობი.

لُحُوقٌ (ა), მასგ. لَحَاقٌ (ა), მასგ.

ან ნ-ით დაეწია, მიეწია; პ. აკ.
ეწია, შეემთხვა; ბ ნ-ით გაე-
მართა, გაემგზავრა, მივიდა სად-
მე; შეუერთდა; გაუერთიანდა.

لُحْمٌ მრ. لُحُومٌ ხორცი.

لَحْنٌ მრ. أَلْحَانٌ ხმა; მოტივი; ინ-
ტონაცია; სიმღერა, მელოდია;
შეცდომა (მეტყველებაში).

لَحِيَةٌ მრ. لِحَى წვერები.

لَدُنْ (ა) წინგ. წიაღში; თან. لَدُنْ

مِنْ მას აქვს ქონება; لَدُنْ

მისი მხრივ; 2) კავშ., პერფექტივ-
თან იქიდან (=იმ დროიდან)
მოყოლებული, რაც.

لَدَى (ა) წინგ. წიაღში; თან. لَدَى

წინგ. წინაშე; თან; ახლოს. لَدَى
رَأَيْتُكَ რაც შენ მოგეპოვება,
რაც შენა გაქვს; შენი მდგომა-
რეობა.

لَذِيذٌ (ა) მასგ. I. პ. ზღაპ.

لَذِيذٌ იყო ტკბილი, საამური;
ტკებოდა ბ მით.

لَذِيذٌ ტკბილი, საამური.

لَذِيذٌ მრ. لَذَائِدٌ სიტკებო, სიამო-
ნება; მშვენიერება (შღრ. ქართ-
ლ აზათი).

لَذِيذٌ ტკბილი, საამური, სასი-
აამური; ნატიფი, დახვეწილი;
რჩეული (საქმელი და მისთ.),
გემრიელი.

لَذِيذٌ ოს. لذى ასოებზე.

لَزِمٌ (ა), მასგ. لَزِمٌ დამ. თან

ახლდა, იყო განუყრელი რისა-
მე; დიდხანს ეწეოდა (რამე

საქმიანობას); لَزِمَ الصَّلَاةَ

ცულობდა დიდხანს, ხანგრძლი-
ვად. მუდამ; დიდხანს იმყოფე-
ბოდა, დარჩა სადმე; გრძე. იყო

სავალდებულო, საჭირო. لَا يَلْزِمُ
არაა საჭირო; არა ჯერ არს,

არა ხანს. IV. لَزِمَ დამ. და ბ
ნ-ით დააკისრა, დაავალა, სა-
ვალდებულოდ გაუხადა, იძუ-

لَعِب (ა), მასღ. لَعِب, لَعِب თამა-
შობდა, ერთობოდა.

لَعِب თამაში, გართობა,

لَعِب თანაში, გართობა.

عَلَّ عَلَّ. عَلَّ.

لَعَن (ა), მასღ. لَعَن ღამ. წყევ-
ლიდა, დაწყევლა.

لَعَن წყველა, კრულვა.

لَعِين მღ. : წყეული.

لَاعِن მღ. : დამწყველი, მაწყე-
ვარი.

مَلْعُون მღ. : დაწყველილი, წყე-
ული.

لَغَا (უ), მასღ. لَغُو ლაპარაკობდა;

لَغَا (ა, უ) ღა (ა), მასღ.

لَغَا სისულელეებს ამბო-
ბდა, ობროლობდა; ლაყობდა.

IV. أَلْفَى აფ. ამორიცხა, გამო-
თიშა ონ მისგან; გააუქმა, მოსპო.

لَفُو ლაყობა, სისულელეების
ლაპარაკი.

لَغَا მღ. لَغَات ენა; კილო; სი-

ტყევა, გამოთქმა; كَتَبْتُ الْكَلِمَةَ

لَقَط სიკოლოგები.

لَف (უ), მასღ. لَف ღამ. შეხვია,
გახვია.

لَف შეხვევა, გახვევა.

لَفَت (ი), მასღ. لَفَت ღამ. გადა-
აბრუნა; მოაბრუნა ონ მისგან.

VIII. اَلْتَفَتَ მიბრუნდა; ل ا ن

الى ონ მიუბრუნდა; ყურად-
ღიბა მიაქცია.

اَلْتَفَاتَ მიბრუნება; ყურადღება.

لَفَظ (ი), მასღ. لَفَظ ب ონ
წარმოსთქვა, გამოსთქვა, სთქვა.

لَفَظ მღ. اَلْفَظ სამეტყველო
ბგერათა კომპლექსი; წარმოთ-
ქმა; გამოთქმა; სიტყვა; ლაპა-
რაკი.

لَفَى (ი), მასღ. لَفُو ონ და-
ბრუნდა (შინ). IV. اَلْفَى ნა-
ხა, შეხვდა.

II. لَقَب ონ აფ. ან აფ. ღა
ბ ონ უწოდა, დაარქვა, მეტ-
სახელი მისცა.

لَقَب ლაკაბი, მეტსახელი (საპა-
ტიო სახელი და სხვ.).

لَقَط (უ), მასღ. لَقَط აიღო (მიწი-
დან), აკრიფა. VIII. اَلْتَقَطَ

ლო (მიწიდან), აკრიფა, მოკრიფა.

**

لَقِيَ (ა), მასღ. لَقَا۟ 3. აკ.

შეხვდა, შეეყარა; შეეჯახა (მტერსა და მისთ.); ნ. აკ. გა-

ნიცადა, გადაიტანა. IV. الْقَى

ღამ. ან ნ-ით დაადგო, გადაადგო, ისროლა; ორ. ღამ. ან აკ.

და ბ-ით ესროლა, დაუგდო, გადაუგდო; ნ. აკ. და 3. عَلَى-ით

დაუსება (საკითხი). الْقَى إِلَيْهِ

الْقَى სალამი ღისცა მას; تَلَّقَى

تَلَّقَى უფრო დაუგდო. V. تَلَّقَى

აკ. მიიღო, შეხვდა. X. اسْتَلْقَى

წაიქცა, გადაბრუნდა.

لَقَا۟ შეხვედრა.

لَقَى 3. შეხვედარი.

تَلَّقَى შეხვედრა; تَلَّقَى პირდა-

პირ; კენ.

لَقَا۟ გადაგდება, დაგდება.

لَقَى 3. კრება. ხალხ. ხახ. ლაზგები,

ლექები (მღრ. რუს. ЛЕЗВИНЫ).

لَا كِنَّ 3. لَا كِنَّ 3. لَا كِنَّ 3. لَا كِنَّ 3.

لَا كِنَّ 3. لَا كِنَّ 3. لَا كِنَّ 3. لَا كِنَّ 3.

لَا كِنَّ 3. لَا كِنَّ 3. لَا كِنَّ 3. لَا كِنَّ 3.

لَا كِنَّ 3. لَا كِنَّ 3. لَا كِنَّ 3. لَا كِنَّ 3.

لَا كِنَّ 3. لَا كِنَّ 3. لَا كِنَّ 3. لَا كِنَّ 3.

ლარება ყოველთვის მომდევნო პირო-

ბით კილოსთან და აღნიშნავს უარყოფას წარსულში. لَمْ يَفْعَلْ არ გაუკეთებია.

أ. 1. أ. 1. أ. 1. أ. 1. أ. 1.

لَمْ 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

لَمْ 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

ლამ. შეკრიბა, მოაგროვა, თავი მოუყარა; უ-

ნ-ით მივიდა ვინმესთან (რამეს-

თან) გაჩერდა. IV. لَمَّا 1. 1. 1. 1. 1. 1.

იყო ახლოს; მოახლოვდა; დადგა; ბ-

ნ-ით ეწვია, თავს დაატყდა (უბედურება).

لَمَّا 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

ლამ. რაც ეწვევა ვინმეს.

1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

რად: ჯერ კიდევ არა... **أَلَا** არა?
ნუთუ არა? ჯერ არა?

لَمَسَ (ჟ, ი), მას. **لَمَسَ** 1) ეხე-
ბოდა, შეეხო; 2) ეძებდა. VIII.

لَمَسَ 1) ეძებდა, იძიებდა;
უდილობდა მიელწია; სთხოვდა.

لَمَسَ შეეხება.

لَمَسَ 2) ძებნა, ძიება; თხოვნა.

لَمَعَانٌ **لَمَعَانٌ** (ა), მას. **لَمَعَانٌ**
ბრწყინავდა, ციმციმებდა (ვარ-

სკვლავი). სინ. **بَرَقَ**.

لَمَسَ (ა) კავშ. არც, არას-
დროს, არა (რა თქმა უნდა,
არა; საკუთრივ, არ იქნება, რომ);
ისმარება მომღვენო კავშირებით კი-
ლოსთან და აღნიშნავს უარყოფას
მყოფადში.

لَمَسَ (ა), მას. **لَمَسَ** იყო
აღვზნებული, გაჩაღებული (ცეც-
ხლი).

لَمَسَ ალი (ცეცხლისა).

لَمَسَ ენა; დიალექტი, კილო; კი-
ლოკავი.

لَمَسَ (ჟ), მას. **لَمَسَ** ერთობოდა

ბ-ით მით; — **لَمَسَ** (ა), მას. **لَمَسَ**

ბ-ით უურადლებას არ ატყევე-
და; გამოჩა, დაავიწყდა.

لَمَسَ გართობა. სინ. **لَمَسَ**.

لَمَسَ (ეპრ. **لَمَسَ**) კავშ. რომ; თუ,
რომ; თუ. ზოგჯერ გამოხატავს

სურვილს: **لَمَسَ** (ნეტავ)
რომ იცოდეს! მომღვენო ნომინალ
ან ინვერსიულ ვერბალ წინადალებას.

لَمَسَ თან ისმარება **لَمَسَ** ნაწილაკით:
لَمَسَ (16,8) **لَمَسَ** أَنْكَ قَبَضْتَنِي: أَنْ

შენ რომ მე დაგეკირო...

لَمَسَ რომ არ, რომ არა.

لَمَسَ (ვერბალი წინადალებების
წინ) და **لَمَسَ** (ნომინალი ან

ინვერსიული ვერბალი წინადალებების
წინ) იგივეა, რაც **لَمَسَ**.

لَمَسَ თუნდაც რომ; თუნდ რომ.

لَمَسَ (ა) **لَمَسَ** (ა) **لَمَسَ** (ა) **لَمَسَ** (ა)

لَمَسَ (ა) იგივეა, რაც **لَمَسَ**.

لَمَسَ (ჟ), მას. **لَمَسَ** გრღვე. 1) ჩან-
და, მოჩანდა; 2) ბრწყინავდა;
გრღმ. დაქანცა.

لَمَسَ **لَمَسَ** ფიცარი.

لَمَسَ (ჟ), მას. **لَمَسَ**, **لَمَسَ** ეძებდა

მთარველობას, დაცვას **لَمَسَ** მას-
თან, მიმართა დაცვისათვის.

لَمَسَ (ა) **لَمَسَ** (ა) **لَمَسَ** (ა) **لَمَسَ** (ა)

لَوْ. ۞. لَوْ لَا.

لَمْ (უ), მასდ. ۞. لَمْ ჰკიცხავდა, ჰგნობდა عَلَيْهِ და فِي მისთვის.

۞. لَمْ გაკიცხვა, გაკილვა.

۞. لَمْ გამკიცხველი.

۞. لَمْ მრ. ۞. لَمْ ოვანი ფერი; სახეობა, გვარი.

لَوْ (ი), მასდ. ۞. لَوْ გრმ. აკ. და-გრიხა (თოკი), დაწნა, მოწნა; მოლუნა, მოგრიხა გაამრუდა;

يَلْوُونَ أَلْسِنَتَهُمْ بِالْكِتَابِ

ამახინჯებენ თავიანთი ენით წერტილს; გადააბრუნა; მოაქცია, მოაბრუნა عَلَيْهِ მისკენ عَنْهُ მისგან. ვრლევ. მოიქცა, მობრუნდა عَنْهُ მისგან, عَلَى ნ-ით მიუბრუნდა; ზრუნაედა (რამეზე).

لَوْ (ა), მასდ. ۞. لَوْ იყო

მრუდე, გალუნული, დაკლაკნილი. VIII. لَوْ იყო მრუდე, დაკლაკნილი გამრუდდა.

۞. لَوْ გამრუდება, დამახინჯება.

۞. لَوْ 1) პატარა დროშა, რომელსაც ამაგრებდნენ შუბის წვერზე; 2) მერმინელ ჰეგლუბუი სადროშე.

لَوْ მოლუნული, გალუნული, მრუდე, დაკლაკნილი.

لَيْتَ ნატვრ. ნაწ. ნეტავ, ნეტავ რომ იხმარება მომღვენო ნომინალ ან იხვერსიულ ვერბალ წინადადებასთან სუ-

ბიუქით აკუზატივში. لَيْتَ الشَّابِّ

ნეტავ რომ ახალგაზრდობა დაბრუნდებოდეს ერთხელ!

لَيْتَ ნეტავ რომ შენ,

შენ რომ...; لَيْتَ عَمْرِي ნეტავ ვიცოდე.

۞. لَيْتَ მრ. ۞. لَيْتَ ლომი; ლემსი, მამ. და ტომის საკ. სას.

لَيْسَ (< لَا + أَيْسُ) ებრ. ۞. ۞. არის; არამ. ۞. ۞. ۞. I. 3.

لَيْسَ (ა) არ (სა.) არ არსებობს, არ არის. უარვკავშ. (პრელიკატული აკუზატივით:

لَيْسَ არ მივედივარ; ან ب

لَيْسَ ნათ. ბრუნვაში ۞. ۞. არ არის ნცოდნე.)

لَيْسَ არა აქვს, არ ეკუთვნის; لَيْسَ

لَيْسَ (ა, ა) არ შეუძლია, უფლება არა აქვს; ზოგჯერ იხმარებ

ლად როგორც لَا, გაძლიერებული მნიშ-

ვნელობით. لَيْسَ لِهَذَا خُلِقْتُ

ამისთვის არ ხარ დაბადებული;*

—თუ არ, გარდა. لَيْسَ, لَيْسَ ჩემს გარდა.

Ⓢ ليف , ჟრ. ო. შრ. أَلْيَافٌ პალ-
მის ხის ბოჭკოები, რომლე-
ბსაც ხმარობენ თოკად.

Ⓢ لَيْقٌ (ი), მასღ. Ⓢ لِيَقَةٌ, Ⓢ لِيَقَةٌ ბ ნ-ით
შეეფერებოდა, იყო რისამე შე-
საფერი, იყო სათანადო; იყო
ღირსეული; უხდებოდა. لَا

Ⓢ لَيْقٌ بِهِ أَنْ არ შეეფერება
მას, რომ...

Ⓢ لَيْلٍ ორ. სქ. ღამე. (საერთოდ,
როგორც სიბნელე. ანცნ. Ⓢ نَهَارٌ).

Ⓢ لَيْلَةٌ შრ. لَيْالٍ (ერთი) ღამე (რო-
გორც დროის პერიოდი, ანცნ.
Ⓢ يَوْمٌ); როგორც მანძილის საზომი

ერთი ღამის სავალი. لَيْلَةٌ ერთ
ღამეს. هَذِهِ اللَّيْلَةُ ან اللَّيْلَةَ
ამაღამე; لَيْلَتَيْدٍ იმ ღამეს.

Ⓢ لَيْنٌ იყო ნა-
ზი, რბილი, ჩჩვილი, ნატიფი.
ანცნ. Ⓢ خَشْنٌ. იყო ალერსიანი,
წყნარი, უწყინარი.

Ⓢ لَيْنٌ სინაზე, სირბილე, სინატი-
ფე; სიწყნარე.

Ⓢ لَيْنٌ სირბილე, სინაზე, სი-
ნატიფე.

Ⓢ لَيْنٌ შღ. ო. რბილი, ნაზი, ნა-
ტიფი; ალერსიანი, წყნარი, უწყინარი.

Ⓢ لَيْسَ ნიშ, არაბული ანბანის ოცდამე-
ოთხე მ ასო; სათვალავში აღნიშ-
ნავს 40-ს.

Ⓢ I. ფორმაუცვლელი ნაცვალსახელი.
1) კითხვითი ნაცვალსახელი (წინდ-
ბულების შემდეგ ხშირად მოკლ-
დება: Ⓢ , Ⓢ ; მაგ. Ⓢ لَيْسَ რატომ და სხვ.)
Ⓢ რა? Ⓢ რაა? Ⓢ რაა? Ⓢ რაა? Ⓢ რაა?

რა გსტრს? لِمَا რატომ? ხშირად
ერთვის ჩვენებითი ნაცვალსახელი اِنَّا,
რომელიც აძლიერებს მნიშვნელობას.

Ⓢ مَا ორ. რაა? Ⓢ რაა? Ⓢ რაა?
Ⓢ რაა? Ⓢ რაა? Ⓢ რაა?
Ⓢ რაა? Ⓢ რაა? Ⓢ რაა?
Ⓢ რაა? Ⓢ რაა? Ⓢ რაა?

ლა გაიქეცი შენი აქ მოსვლის
შემდეგ? **مَا لَكَ** (დასხვ.)

ანინდებურად მომდევნო ზმნის წინ,
რაა ჩემს თავს (რაა შენს თავს

და სხვ.)=რატომ? **مَا لِي** **أَرَأَيْكَ**

რათა, რომ (22, 17-18; 23, 8) რათა, რომ
(=რატომ) გხედავ შენ ჩათიქ-

რებულს? **مَا لَكَ** **وَلَيْتَ** **بَعْدَ**

لِمَاذَا (18, 8) = **مَا** **لَكَ** **مَجِيئِكَ** **إِلَى** **هُنَا**

وَلَيْتَ **بَعْدَ** **مَجِيئِكَ** **إِلَى** **هُنَا**.

დმირატიულ კონსტრუქციებში ის-
მარება განცვიფრების გამოსახატავად:

რამ გაალამა-
ზა ზეიდი! = რა ლამაზია ზეიდი!

განცვიფრება წარსულში გადმო-
იყვამა **مَا** **كَانَ** **س** საშუალებით:

مَا **كَانَ** **أَجْهَلَ** **صَاحِبِكَ** (17, 12)

რამ გაანსულელა შენი მეგობარი!

= რა სულელი იყო (ყოფილა) შე-
ნი მეგობარი!; მაშრო. **مَا** **كَانَ** **مَآئِي**;

2) განსაზღვრებითი მიზართებითი ნაც-
ვალსახელი: რაც; ის, რაც; რო-

მელიც; როგორიც; როგორც.

سَحِفَتُ **الْيَوْمِ** **مَا** **قَدْ** **هَآئِنِي**

عَلَيْكَ (20, 4-5) ვისმინე მე

დღეს (ისეთი რამ), რამაც შე-
მაშინა შენ გამო; **مَا** **شَاءَ** **اللَّهُ**

რასაც ალლაჰი ისურვებს = ცო-
ტა თუ ბევრი (რაოღუნობა, რიც-
ხვი, ღრო დამისთ.).

იშვიათად იხმარება **مَا** იმავე მნიშვნე-

ლობით, როგორც 1) **مَا** ვინ; 2) ვინც,

საკუთრივ, რომელიც. **نَظَرْتُ** **إِلَى**

رَجُلٍ **مُتَمَاوٍ** **فَقَالَتْ** **مَا** **هَذَا**

შეხედა [იმ] კაცს, თავი რომ

მოემკვდარუნებინა და სთქვა:
ვინ არის ეს? (შდრ. აგრეთვე გვ.

11, 25-26).

გაქვევებული სახით გვხვდება **مَا**

სუბსტანტიური (სუბიექტური, და სხვ.)
წინადადებების დასაწყისში, განსა-

კუთრებით ხშირად წინდებულების
შემდეგ, რომლებსაც აძლევს კავში-

რის მნიშვნელობას (ე. წ. მასდარუ-

عَجِبْتُ **مِمَّا** **ضَرَبْتَ** **لِي** **مَا**

عَجِبْتُ **مِنْ** **ضَرَبِكَ** **زَيْدًا** = **زَيْدًا**

გამიკვირდა, შენ რომ ზეიდს
სცემე; აგრეთვე ზმნისართულ გამო-

თქმებში: **مَا** **كَثِيرًا** ძალიან
ხშირად, ხშირადლა; **مَا** **قَلِيلًا**

ძალიან იშვიათად, იშვიათადლა
(შდრ. აგრეთვე ქვევით).
ზმნის გამოკრების შემთხვევაში: ერთი,
გარკვეული რამ (ჯრო; ხანი.

ნომენტი, უამი და სხვ.) და შემ-
 ლტ გაუტკვეველი რამ, ცოტა
 თუ ბევრი და მისთ. **يَعِيشُ**
مَا عَاشَ (24, 4) ცხოვრობს, რასაც
 ცხოვრობს,—ბევრს იცხოვრებს,
 თუ ცოტას იცხოვრებს,—სანამ-
 დისაც ცხოვრობს; **إِذَا سَبَحَ**
يَدِي مَا سَبَحَ (22, 1) როდესაც
 გააცურა იგი, რამდენხელაც
 გააცურა,—როდესაც გააცურა
 იგი ერთ მანძილზე; **أَعْطَانِي مَا**
أَعْطَانِي მომცა მე, რაც მომ-
 ცა,—ბევრი მომცა, თუ ცოტა
 მომცა,—მომცა მე რაღაც.
 3) განუსაზღვრელი მიმართებით
 ნავალსახელი ისეთი რამ, რაც;
 ზოგი რამ, რაც; ყველაფერი,
 რაც, რომელიც. სშირად წინდ-
 ებულების წინ: **مَا لِي** რაღაც,
 რაც მე მაქვს; რაიმე, რაც მე
 მაქვს; აგრეთვე გაორკეცებული
مَا مِمَّا (< مَا) ყველაფერი,
 რაც; რაც უნდა; 4) განუსაზ-
 ზვრელი ნაცვალსახელი. რაიმე, რო-
 მელიმე, გარკვეული; ჩვეულებრივ
 მიერთვის განუსაზღვრელ სახელს
 და აძლიერებს განუსაზღვრელობას:
مَا جِئْتُ لِمَا მოვედი ერთი

საქმის გამო; **أَعْطَانَا كِتَابًا مَا**
 მოგვეცე ჩვენ რაიმე წიგნი.
 II. ავს. (საკუთრივ აგრეთვე მიმართ-
 ნაცვ. გაქვავებული ფორმით) მომღვე-
 ნო პერფექტივთან ვიდრე, სანამ. **مَا**
دُمْتُ حَيًّا სანამ ცოცხალი ხარ.
 უარყოფით **لَمْ** ნ-თან, მომღვენო პირო-
 ბითი კილოს წინ: ვიდრე არ, სა-
 ნამ არ.
 III. უარე. ნაწ. 1) არა, არ.
 იხმარება უარყოფით ვერბალ წი-
 ნადაღებებში მომღვენო პერფექტივ-
 თან (უარყოფა წარსულში) ან იმპერ-
 ფექტივთან (უარყოფა აწმყოში).
 2) არაა. ნომინალ წინადაღებებში.
 პრელიკატულ სახელობით ბრუნვას-
 თან ან **ب** ნ-თან (შდრ. **لَيْسَ**).
مَا ذَاهِبَةٌ هُنْدٌ ჰინდი არ მიდის.
 ჰიკანზის დიალექტში და უურანში
 პრელიკატულ აკუზაცივთან: **مَا هَذَا**
نَاسِكًا (19, 2) არაა ეს მორ-
 წმუნე;—არ არსებობს; **ل** ნ-ით
 არა აქვს, არა ჰყავს (შდრ. **لَيْسَ**).
مَا შემოკლებით **أَمْ** განა არ? ნუ თუ
أَمْ არ? **أَمْ تَرَاهُ** განა არა ხედავ მას?
 ზოგჯერ იხმარება უბრალოდ რო-
 გორც ძახილის ნაწილაკი (შდრ. **أَلَا**).

مَارِدِين მარდინი, ქალ. ზემო შე-
სოპოტამიაში.

مَكَارِيُوسُ vs. مَكَارِيُوسُ.

مَابِطُسُ (< ბერძნ. Μαβδασι, Μαβιτιν)

مَابِطُسُ აზოვის ზღვა. —
مَانَ (ა), მანდ. مَان დაშ. მოამარა-
გა; ამარაგებდა; ზრუნავდა.

مَوْنَةٌ კვება; ზრუნვა; ტვირთი;
كَانِي مَوْنَتَهُ მიხსნა მე მან-
ზე ზრუნვისაგან.

مَائَتَانِ (აგრეთვე مِئَةٌ) ორ. مَائَةٌ
მრ. مِئَاتٍ ან مِئُونَ ასი.

ثَلَاثُ مَائَةٍ (თლთმათე) ოსუიათად
ثَلَاثُ مِئِينَ (პოეზიაში) სამასი.

مَتَّع (ა), მანდ. مَتَّوع იყო ხან-
გრძლივი, გახანგრძლივდა, გა-
გრძელდა; ნ-ით იგემა რამე,
დატება რამეთი. II. مَتَّع დაშ.
გააგრძელა, გაახანგრძლივა; 3.
აჰ. და ნ. ნ-ით აგემა, დაატებო
რამეთი, ასარგებლა; مَتَّعَ
المرأة საჩუქარი მისცა გაყ-
რილ, გაშორებულ ცოლს.
V. مَتَّع, ნ-ით იგემა რამე, და-
ტება რამეთი, განცხრომაში იყო

تَمَتَّعَ بِالْمُمْرَةِ إِلَى الحَجِّ რამესგან. إِلَى
مُحَاجَّجِის დროს ეუმრა

შეასრულა, ე. ო. შექაში მოგზაუ-
რობის დროს, ნაცვლად იმისა, რომ
მთელი ჰაჯჯის შესრულების მიზ-
ნით იქრწმის მდგომარეობაში შე-
სულიყო, ჯერ ეუმრა შეასრულა, რომ
შემდეგ ხაუთრიე. ჰაჯჯის წინ იქრწ-
მის მდგომარეობიდან გამოსულიყო.

مَتَّاعٌ მომარაგება; საარგებლო-
ბა, გამოყენება; დატებობა, გან-
ცხრომა; მრ. مَتَّعَةٌ სასარგებ-

ლო რამ ნივთები (ტანისამოსი,
ავეჯი. იაჩალი, ქურკელი, სა-
ყოფაცხოვრებო საგნები).

مُتَّوْنٌ ორ. მუ, მრ. مِئُونَ 1) ზურგის
ზედაპირი; 2) ძირითადი ტექს-
ტი (განსხვავებით მისი კომენტარიე-
ზისაგან, შენიშვნებისაგან და სხვ.).

مَتَّى კითხვ. ნაწ. როდის? კავს.
როდესაც, როდესაც კი.

مَثَلٌ (უ), მანდ. مَثُول იდგა სწო-
რად; مَثَلٌ بَيْنَ يَدَيْهِ წარუდ-
გა მას; مَثَلٌ გაჩაღე. დაშ. და-
ემსგავსა, ენსგავსებოდა, ჰგავდა;
გრძმ., აჰ. და ნ-ით შეადარა,
დაამსგავსა. مَثَلٌ მანდ. მათლ
ნ-ით სამეგალითოდ დასაჯა (მოსტ-
რა ცხვირი, ფურები). II. مَثَلٌ აჰ. მის-

ცა სახე, ფორმა; წარმოადგინა, გამოსახა; აკ. და ბ ნ-ით შედარა, დაამსგავსა; ბ ნ-ით სამაგალითოდ დასაჯა (მოსჭრა ცხვირი, ყურები). V. **تَمَثَّلَ** მიიღო ფორმა, სახე; წარდგა ქ ნ-ით ვისიმე წინაშე, წარუდგა; მოევლინა, მოეჩვენა; წარმოიდგინა; დაემსგავსა; ბ ნ-ით იხმარა, ნოიყვანა, ვითარცა ანდაზა, არაკი. **مِثْلٌ** მრ. **أَمْثَالٌ** (საკუთრივ: მსგავსება) მომღვეწო ნათ. ბრუნვასთან: მსგავსი; ვითარცა; ისეთი, როგორც; იმდენივე. **مِثْلُ ذَلِكَ** ამგვარად, მსგავსად ამისა. **مِثْلِي** მსგავსად... იმგვარადვე, როგორც... **مِثْلَمَا** მსგავსად იმისა, რაც, როგორც. **مِثْلُهُ** მრ. **أَمْثَالُهُ** მსგავსება; ანდაზა, არაკი. **كَمِثْلِهِ** ის ჰგავს; **ضَرَبَ لَهُ مَثَلًا** ბო არაკი, ანდაზა. **مَثَلًا** მაგალითად. **أَمْثَالٌ** მრ. **مِثْلِي** მრ. **مِثْلِي** მრ. ელატ. უკეთესი, უფრო სრულყოფილი, საუკეთესო.

تَمَثَّلَ მრ. **تَمَثَّلَ** სურათი, გამოსახულება; კერპი. **مَجَّدَ** (უ), მასდ. **مَجَّدَ** იყო დიდებული, სახელოვანი, კებული. II. **مَجَّدَ** დამ. აქო, ადიდა. **مَجَّدَ** კება, დიდება. **مَجِيدٌ** კებულო, დიდებული. **مَجُوسٌ** (<არამ. <მკ. სპარს. maguš) კრებ. მოგვები, მაზდაიანური სარწმუნოების მიმდევარნი; შიარით. **الْمَجُوسِيَّةُ** მდ. მდ. **مَجُوسِيَّةٌ**; მოგვთა სარწმუნოება. **مَجَّكَ** მიჩიქი, მდ. ჩრდ. კავკასიაში. **مَحَضٌ** მდ. ო წმინდა. **مَحَنٌ** (ა), მასდ. **مَحَنٌ** დამ. გამოსცადა. VIII. **أَمْتَحَنَ** დამ. გამოსცადა. **مَحْنَةٌ** მრ. **مِحْنٌ** განსაცდელი. **مَدَّ** (უ), მასდ. **مَدَّ** 1) აკ. გაშალა, გაქიმა, გააშვირა; გაიშვირა, განირთხა; აკ. და **أَدَّ** ნ-ით გაუშვირა; **مَدَّ الْبَصَرَ إِلَيْهِ** მიაპყრო მას თვალი; 2) აკ. გააგრძელა; გააქიანურა; გადადო, გადასწია; 3) ადიდდა (ზღვა).

რეობაში; გრძმ. განაგრძობდა, გააშუღმებით აკეთებდა რასმე, იმეორებდა.

مرء გავლა, ჩავლა.

مرء შდ. მ. მწარე. ანტნ. حلو.

مرء კრძ., შრ. مرار ერთი გავ-

ლა, გზობა, ერთი გზობა, გზის,

ჯერ. مرء ერთგზის, ერთხელ;

مرء اخرى კიდევ, მეორედ; مرء

مرء ერთიერთმანეთზე მი-

ყოლებით, მრავალგზის. مرارا

რამდენჯერმე, ბევრჯერ, ხში-

რად; ზოგჯერ.

مرء შრ. مرارات და مراتر

სიმწარე.

مرء ხს. امرأ.

مرء, امرؤ (ნათ. امرئ), აკ.

مرء (امرأ) მსაზღვრ. ნ.ით المرء

ცი, მამაკაცი, ქმარი.

مرء ხს. امرأة.

مرء მსაზღვრ. ნ.ით المرأة

ქალი, დედაკაცი, ცოლი.

مرء მარაღა, ქალ. აზერბაიჯანში,

ხამსრეთის ფერღობზე ხაჰანდის შთიხა,

რომელიც მას თავრიზისაგან ჰყოფს.

مرء (ზოგიერთი ხელნაწერის მიხედ-

ვით مرء) ქალ. მარბალა (მა-

რიალა?), რომელიც აილა ჰაბიბ

იბნ მასლამამ კალიკლას დაპურო-

ბის შემდეგ. როგორც ჩანს, მღებარე-

ობდა საღმე კალიკლასა და სლათს

შუა. დაკუთის მიხედვით სლათთან.

مرء (უ), მასდ. مرء თავისუფ-

ლად აძოვებდა (საქონელს).

مرء (< არამ. מרגל < მგ. სპარს.

*marga) შრ. مرء ეელი. *

مرء (< არამ. מרגל < მგ. სპარს.

< ბერძნ. μαργαριτης) კრებ. პა-

ტარბ მარგალიტები; შემდეგ მარ-

ჯანი (შდრ.).

مرء (ა), მასდ. مرء იყო ავად,

ავად გახდა. VI. تمارض თავი

მოიავადმყოფა, ავადმყოფობა

მოიგონა.

مرء შრ. أمراض ავადმყოფობა.

სინ. داء, علة.

مرء ავადმყოფი.

مرء მარანდი, ქალ. აზერბაიჯანში,

60 კილომეტრზე თავრიზის ჩრდი-

ლოეთით.

مرء და مرء მერვანი, მამ. საკ.

სახ. *

مرء (ბიბლ. מרגל, ბერძნ. თარგმნ.

ქალ. მარბალა)

Μαριαν, თარგმ. מַרְיָם) ღვ. სჯ. სს. მარიაში.

مَزَجَ (ჟ), მასდ. مَزَجَ აუ- რია, შეურია ბ ნით რასმე;

مَزَّاحٌ (თარგმნ. ბერძნ. χαρσας სიფუვი-

სა) მრ. مَزَّاجَةٌ ნარევი, შენარევი;

ტემპერამენტი, ხასიათი, ბუნება.

مَزَحَ (ა), მასდ. مَزَحَ ხუმრობდა,

თამაშობდა. III. مَزَّاحٌ დამ.

გაეხუმრა.

مَزَّقَ (ი), მასდ. مَزَّقَ გააპო, გა-

გლიჯა. II. مَزَّقٌ დამ. დაგლიჯა,

დაწიწქნა.

مَسَّ (ა; მს. რ. I. 3. مَسَّتْ), მასდ:

مَسَّ დამ. ეხებოდა.

مَسَّ შეხება.

مَسَّحَ (ა), მასდ. مَسَّحَ დამ. 1) მოი-

ხოცა (ხელით რამე); 2) ხელს

უსვამდა, ეხებოდა; 3) ივარ-

ცხნიდა (თმასა და მისთ.); ა; და

ბ ნით წასცხო, წაუსვა, (ზე-

თი და მისთ.); 4) დაარტყა ბ

ნით რამე.

مَسَّيْحٌ (ებრ. מְשִׁיחַ, ბერძნ. μη-

σσαις) ცხებული, მესია, ქრისტე.

مَسَّيْحٌ მონა მესიისა (შდრ. ქართ. აბდუ ლ-მესია);

მიმართ. مَسَّيْحِي მდ. : მესი-

ანური, ქრისტიანული; ქრის-

ტიანი. الْمَسَّيْحِيَّةُ ქრისტიანო-

ბა; საქრისტიანო.

مَكَ (ჟ, ი), მასდ. مَكَ ა; და

ბ ნით ხელი მოჰქიდა, მოსქიდა,

დაიჭირა. IV. أَمَكَ ა; და

ბ ნით დაიჭირა, დააკავა. عَن

ნით თავი შეიკავა, მოიქცა; ა;

და عَنْ ნით მოაქცია, მოაბრუ-

ნა. V. تَمَكَ ბ ნით ხელი

შოსქიდა; მოექიდა.

مَسَّكَ (< მს. მს. مَسَّكَ < მგ. ინდ-

masakas) მუშკი.

تَمَّكَ მოქიდება, მოკიდება;

სიმტკიცე (შდრ. ქართ. თამა-

სუქი).

مَسَّ -IV. أَمَسَى იყო, შეიქნა;

გახდა საღამოთი, შემდეგ საერ-

თოდ (პრელივატიული აკუზატივით)

იყო, გახდა, შეიქნა რამედ..

مَسَّ საღამო, საღამოს ეამი,

მწუხრი. ანტნ. مَسَّحٌ.

مَسَّطَ (ჟ, ი), მასდ. مَسَّطَ დამ. ივარ-

ცხნიდა (თმას).

مَسَّطٌ მრ. مَسَّطٌ საეარცხელი.

مَسَّى (ი), მასდ. مَسَّى აბიჯებდა,

მარა. مَلِي იყო სავსე, აკ. რამე-
თი. III. مَالًا დამ. ეხმარებოდა,
ხელს უწყობდა; ემხრობოდა,
უდგებოდა, იჩენდა კეთილ გან-
წყობილებას ვისიმე მიმართ.

V. مَعًا გაივსო, სავსე იყო;
ბევრი დალია, გაიბერა. VIII.

مِلًا გაივსო.

مِلٌ სისავსე.

مَلًا შრ. مَلًا ბრბო; კრებული;
დიდებულნი.

مَلًا შრ. مَلًا სავსე, გავსე-
ბული.

مَلًا დახმარება; ხელის შე-
წყობა, მიმხრობა, მიდგომა, მი-
კერძობება; კეთილი განწყობი-
ლება.

مَل (ჟ) და مَلَح (ჟ, ა), მასღ.

مَلَح იყო მარილიანი.

(ჟ), მასღ. مَلَحَةٌ იყო ლამაზი,
მოხდენილი, მშვენიერი.

مَلَح შრ. სქ. მარილი.

مَلَح შრ. შრ. مَلَح ლამაზი,
მშვენიერი.

مَلَح მარილიანი.

مَلَح (<არამ.) მეზღვაური.

مَلَطِيَةٌ მალატია, ქალ. მცირე აზიაში.

مَلَق (ა), მასღ. مَلَق დამ. მლიქვნე-

ლობდა ვისიმე მიმართ, პირმო-
თნეობდა, პირფერობდა; ეფა-

რისეველებოდა. V. تَمَلَّقَ აკ. ან

ლ-ით იჩენდა პირმოთნეობას,
პირფერობას, ფარისევლობას
ვისიმე მიმართ, ეფარისევლებო-
და, ელაქუცებოდა.

مَتَمَلَّقٌ ვინც მლიქვნელობს,

პირმოთნეობს, მლიქვნელი, ფა-
რისეველი, პირმოთნე, პირფე-
რი, ლაქუცა.

مَلَك (ი), მასღ. مَلَك აკ. ფლობ-

და რასმე; დაეუფლა; ხელში ჩა-
იგდო; ხელთ ეპყრა; ხელისუფ-
ლება ჰქონდა; განაგებდა, მარ-
თავდა, აკრეფე على ნ-ით მე-
ფობდა, ბატონობდა, ვინმეზე

(რამეზე), مَالِكٌ سَيِّفًا მახვი-
ლით დაიპყრო ის, ბრძოლით და-

ეუფლა მას. II. مَلَك ორ. დამ. მის-
ცა მფლობელობაში; შეაძლე-
ბინა დაუფლებოდა; დანიშნა
მმართველად, გამგედ; გაამეფა.

V. تَمَلَّكَ აკ. დაეუფლა; على
ნ-ით მეფედ, მმართველად გაუხ-
და, გაუმეფდა.

مَلِكٌ მმართველობა, განმგებ-
ლობა, ხელისუფლება, ბატო-
ნობა, მეფობა; სამეფო..

مَلِكٌ მრ. مَلَاكٌ საკუთრება, სამ-

ფლობელი, ქონება.

مَلِكٌ ის. مَلِكٌ.

مَلِكٌ მრ. مَلُوكٌ მეფე, მთავარი.

مَلِكَةٌ მრ. სწ. დედოფალი.

مَلَكُوتٌ მეფობა; სუფევა, სა-
სუფეველი.

مَلِيكٌ მრ. مَلَاكٌ მფლობელი,

მეფე, თვითმპყრობელი.

مَالِكٌ მრ. مَالَكٌ მფ. მფლობელი,

ბატონი, მმართველი; მალიქი,
შამ. საკ. სას.

مَلِكِيٌّ მფ. مَلِكِيٌّ მფ. მფლობელი

მელქიტის; მელქიტური, მართლ-
მადიდებლური (ამჟამად კათოლი-
კური).

مَمْلُوكَةٌ მრ. مَمَالِكٌ სამეფო,

სახელმწიფო. بَيْتُ الْمَمْلُوكَةِ

სამეფუფეო სახლი.

مَمْلُوكٌ ვინც ფლობს რას-

მე, დაუფლებული, მფლობელი;
მთავარი. *

مَمْلُوكٌ მრ. مَمَالِكٌ ვინც (რაც)

ვისიმე მფლობელობაშია; მონა,
ყმა, მამლუქი.

مِنْ مِمَّا, რაც, مِنْ مِمَّا

مِنْ مِمَّنْ, რაც, مِنْ مِمَّنْ

مِنْ I. კითხვითი ნაცვალსახელი ვინ? რო-
მელი? II. 1) განსაზღვრებითი ში-
მართებითი ნაცვალსახელი: ვინც,
რომელიც; ის; ვინც; ის, რომე-
ლიც; ისინი, ვინც, ისინი, რომ-
ლებიც. ზმნის გამოარების შემო-
სკვევაში: გაურკვეველი ვინმე, ერ-
თი ვინმე, ზოგიერთი ვინმე, ვი-

وَنَزَلَ مِنْ أَهْلِهَا مَنْ نَزَلَ

და ჩამოვიდნენ მათი მცხოვრე-
ბლებიდან ისინი, ვინც ჩამოვი-
და, ე. ი. ჩამოვიდნენ ზოგიერ-
თები. 2) განსაზღვრელობითი ში-
მართ. ნაცვალსახელი. ისეთი ვინ-
მე, ვინც; ზოგი ვინმე, ვინც;
ყველა, ვინც; როდესაც ვინმე
(ჩვეულებრივ პროტაზისში.).

مِنْ (ნაცვალსახელოვან ნაწილაკებთან
და სხვ.) مِنْكَ, مِنِّي

წინდ., რომლითაც აღინიშნება შიშარ-
თება ნაწილისა თვითთან, სახეობისა
გვართან; წარმოშობა, წარმოშობა-
ბა; კუთვნილება; ურთიერთობა; მასა-
ლა, რისგანაც საგანი შედგება (იხმარ-
ება როგორც პარტიცივი და ფართო
გამოყენება აქვს აღწერილობითი
გზით ნათესაობითი ბრუნვის საწარ-
მოებლად). გან, -იდან, რიცხვი-

დან;-ისა. مِنْ بَيْتِ الْمَمْلُوكَةِ

გამოსავალი წერტილი (ლოკალური თუ ტემპორალური მნიშვნელობით):

خَرَجَ مِنَ الْمَدِينَةِ გავიდა ქალაქიდან; سَقَطَ مِنْ يَدِهِ დავარდა მისი ხელიდან = გაუვარდა ხელიდან;

لَعَشْرٍ خَلَوْنَ დავარდა ხელიდან; لِعَشْرٍ خَلَوْنَ

مِنْ شَهْرِ رَبِيعِ الْأَوَّلِ (74, 12)

როდესაც გავიდა ათი (ღამე) რაბიე ალ-ავეალის თვიდან = რაბიე ალ-ავეალის ათს; — მანძი-

ლი: مِنْ تَفْلِيسَ إِلَى بَرْذَعَةَ

თბილისიდან ბარდავარდე; კონტრასტული ანალოგიის ძალით აღინიშნება არა მარტო ხიშორე, არამედ

სიხსლოვეც مِنْهُ قَرَّبَ დაუახლოვდა მას; مِنْهُ შორს არ იყო მის-

გან = ახლოს იყო მისგან; განსხვავება, გარჩევა, ორი რამის ერთმანეთისაგან.

هَلْ تَعْرِفُ الْجَيْدَ مِنَ الرَّدِيِّ

იცი, კარგი ცუდისაგან? = არჩევ, კარგს ცუდისაგან?

— იხეთი ზმნების შედეგ, რომლებიც აღნიშნავენ დაცვას, გადარჩენას და შისთ.: წინააღმდეგ; — შედარებით

ხარისხებთან: ვიდრე. خَيْرٍ مِنْهُ უკეთესი, ვიდრე ის = მასზე უკეთესი; * ადგილი, პუნქტი, გზა,

რომელზედაც ან რომლითაც გაიან, შეიან და სხვ. دَخَلَ مِنَ الْبَابِ

შევიდა კარიდან; — მიზეზი: გამო, თვის, გულისათვის, შედეგად (იხ., შავ. 13, 12); ვნები-თისა და რეფლექსივის ფორმებთან გამოსატავს რეალურ სუბიექტს:

مِيْعَرُ مِنْهُ დაიწერა მის მიერ; — ხსვა ნაწილაკებთან კავში-

რის შემთხვევები იხ. სათანადო ნაწილაკებთან.

مَنْ (უ), მასდ. مَنْ მოკრა, მოკვე-

ცა, დაანოკლა; 3. عَلَى ნ-ით სიკვეთე გამოიჩინა ვისიმე ნიშნით, დაასაჩუქრა, უწყალობა; მადლი უყო ვისმე.

مَنْ უწყალობა, მადლი, საჩუქარი; მანანა.

مَنْجَلِيْسٍ მანგლისი.

مَنْجِنِيْقٍ (< არამ. < ბერძნ. μαγγαν- v:χόν) მდ. სქ, მრ. مَنْجِنَاتٍ ბა-

ლისტა, კატაპულტა, ქვის სატყორცნი მანქანა, მანჯანიკი (შდრ.).

مَنْدُ (< مَنْ ذُو) სმოვნის ახიშილა-

ციის შედეგად) და (შემოკლებული)

მანდროის წინდ. დაწყებული, მოყოლებული (იმ დროიდან). იხ. მარება ზმნებთან, აგრეთვე ღროის

აღმნიშვნელ განსაზღვრულ ან განუსაზღვრელ სუბსტანტივებთან სახელოობით (როდესაც წარსულ დროზეა საუბარი) ან ნათესაობით ბრუნვაში.

مِنْهُمُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ იმის შემდეგ,

რაც პარასკევი იყო = პარასკევის შემდეგ;

مِنْهُ سَنَةٌ ერთი წელია (იქიდან);

مِنْهُ الْيَوْمُ დღეიდან (დაწყებული).

مِنْ (ა), მასდ. مِنْ დამ. დააბრკოლა, ხელი შეუშალა; უარი უთხრა; ორ. დამ. უარი უთხრა რამეზე, დაუკავა; წაართვა; აკ.

და عَنْ ან مِنْ ნ-ით დააკავა, შეაკავა რამესგან; აუკრძალა;

დაიკვა რამესგან. VIII. اِمْتَنَعَ

თავი შეიკავა مِنْ ან عَنْ ნ-ით რამესგან; არ დაეთანხმა, უარყო; გამაგრდა, განმტკიცდა; იყო მიუვალი, მიუღწეველი.

مِنْهُ აკრძალვა; შეკავება, დაკავება.

مِنْهُ სიმაგრე, მიუვალობა; ძალა, ძლიერება.

مِنْهُ მდ. ო დაკავებული, შეკავებული; აკრძალული.

مِنْهُ მდ. ო მიუვალი.

مِنْهُ მიუვალობა, მიუღწევ-

ლობა; შეკავება, დაკავება, უარყოფა.

مِنْهُ V. تَمَنَّى დამ. სურდა, უნდოდა, თხოულობდა.

مِنْهُ مَر. مَنِي სურვილი, სასურველი რამ.

مِنْهُ مَر. اَمَانٌ, اَمَانِيَةٌ განუხორციელებელი სურვილი, ოცნება, იმედი.

مِنْهُ სურვილი.

مِنْهُ (ა), მასდ. مِنْهُ დამ. გააწყო, დაავო (ლოგინი).

مِنْهُ مَر. مَهْوٍ აკვანი.

مِنْهُ مَر. اَمْهَدَةٌ ლოგინი.

مِنْهُ (უ, ა), მასდ. مَهَرَةٌ იყო, გადასახელოვნებული, მოხერხებული, მარჯვე, მცოდნე ან ნ-ით რისამე.

مِنْهُ مَر. مَهْرٍ ურვათი, სასძლოსათვის მისაცემი ფული.

مِنْهُ مَر. مَهْرٍ კვიცი.

مِنْهُ დახელოვნებული, მოხერხებული, მარჯვე. შაიშუნის საკ. სას. მაპირი.

مِنْهُ (ა), მასდ. مِنْهُ ზოზინობდა,

არ ჩქარობდა. IV. اَمَّهَلَ დამ. გადაუდო (ვადა), მისცა დრო, ვადა, არ აჩქარებდა.

مَهْل ზოზინი; აუჩქარებლობა;

სიმშვიდე. مَهْلَا ნელა.

مَهْمَا ნხ. مَا I. 3.

مَهْن (ა, უ), მასდ. مَهْن, مَهْنَة

ღამ. ემსახურებოდა;— مَهْن (უ),

მასდ. مَهْنَة იყო სუსტი, უძლური, არარა, საზიზღარი. VIII.

مَهْنَة გრევე. მსახურებდა, მოსამსახურეობას ეწეოდა; ღამ. გრემ. იმსახურა, მოსამსახურედ გაიხადა.

مَهِين მდ. ო სუსტი, უძლური, უღონო; არარა, საზიზღარი.

مَاهٍ მრ. مَاهٍ, مَاهٍ წყალი, წყარო; წვიმა; ქა. مَاءُ الشَّبَابِ

სიკვამლის სინორჩე; مَاءُ السَّمَاءِ წვიმა; مَاءُ بَنُو مَاءِ არაბები.

مَائِي და مَائِي მითარ. წყლისა, წყლიანი.

مَات (უ; ვულგ. ა; მს. რ. I. 3. مات, უფრო იშვიათად مَات, მასდ. مَات

მოკვდა. IV. مَات ღამ. მოაკვდინა, მოკლა.

مَات სიკვდილი, გარდაცვალება.

مَات შემოკლებით. مَات მდ. ო, მრ. 3.

مَات, مَات, مَات, مَات, مَات, مَات

მკედარი, მომკედარი; მოკვდავი, მომაკვდავი.

مَات (არს. ხას.) ლეში, მძოვრი, რიტუალის შეუსრულებლად მოკვლული ცხოველი.

مَات სიკვდილი, სიკვდილის ეამი ან ადგილი.

مَاج (უ), მასდ. مَاج ღელავდა (ზღვა), მღელვარებდა (ხალხი);

مَاج ო ღელავდა, მღელვარებდა ვისიმე წინააღმდეგ; აუმხედრდა, აუჯანყდა.

مَاج (ვითარცა არს. ხას.) მრ. مَاج ტალღა.

مَاجِ (მომ.) მამ. ხაკ. ხას. მავრიანი.*

مَاجِ (მომ. <ებრ. מֹשֶׁה) მოსე. مَاجِ 1) ქა-

ლაქი კაბლას მანლობდა; 2) მუღანის ველში, მხარე კასპიის ზღვის დასავლეთ სანაპიროზე, არღბილის ჩრდილოეთით; ამავე სახელწოდების ორი ქალაქი იქვე.

مَاج (ა), მასდ. مَاج იყო მდიდარი,

ჰყავდა ბერი საქონელი.

مال مَر. اموال ჯოჯი. მსხვილ-
ფეხა საქონელი (განსაკუთრე-
ბით აქლემები); ქონება, სიმ-

დიდრე. بَيْتُ الْحَالِ ხაზინა,

ბაითულ-მალი (ურდ.): ذُو الْمَالِ
მდიდარი.

مَا (ჟ, ა), მასდ. مَوْ იყო წყალ-

მრავალი. II. مَوْ მოავარაყა,
ოქროთი დაფერა.

مِيفَارِقِينَ ან مِيفَارِقِينَ

ქალ. მიფარციკინი (სირ. Miphert-
ke ზერძნ. მარტიროპოლისი,
სომხ. Միփերქեր) ტიგროსის ერთ-
ერთი მარცხენა შენაკადის, ბაქმან-სუს
შესართავზე, ფარკინ-სუსზე, მუშხა და
ამილის (ღიარბაქრის) სორის, ღიარ-
ბაქრის ჩრდილო-აღმოსავლეთით 70
კილომეტრის მანძილზე; შიშართ.

ابن الأزرقي الفارقي. فارقي

იბნ ალ-აზრაყ ალ-ფარციკი, ის-
ტორიკოსი, ავტორი შიშართიკინის
ისტორიისა (წერდა 572/1176 წ.
ახლო ხანებში).

مِيدَانِ შიძანა, მაძანიჯი, ქალ.

აჭერბაიჯანში, მდ. გარბ-რულის სა-
ნაწყობში.

مِيدَانِ მრ. مِيدَانِ მოედანი, მას-

პარცხი — بَابُ الْمِيدَانِ * თბი-

ლისის ერთ-ერთი კარის სახელი.

اميرال (ქართ.) ساكويرიგ ميرال

და შემდეგ ال ნ-ის დართვისას,

ალიფის დაკარგვით الميرال კრებ.

იმერლები. الميرال (17, 18, 19;

17, 18) მრ. რიცხვის თურქული წარ-
მოება იმერლები.

مَاز (ი), მასდ. مَيز აკ. გამოჰყო, გა-

მოარჩია عنه მისგან. II. مَيز
დამ. გამოარჩია; გამოჰყო.

مَيز გარჩევა; გრამ. ტერმ. სპე-

ციფიკაცია.

مَاط (ი), მასდ. مَاط გარღვე. გა-
შორდა, დაშორდა, მოშორდა;
დამ. გრამ. განაშორა, დააშორა,

მოიშორა. IV. مَاط მოაშორა,
განაშორა, დააშორა عنه მას.

مَال (ი), მასდ. مِيل მიიხარა
მისკენ, მიიხარა მისგან.

مِيل მიხრა, მოხრა, გადახრა.

مِيل (< ბერძნ. $\mu\lambda\eta$) (< არამ. מִיל)

милион < ლათ. milia) მრ. أميال
მილი, მანძილის მაჩვენებელი
სეგეტი; სიგრძის ერთეული, რომე-
ლიც უდრიდა 4000 წერთან 1917,
60 მ.ს.

مِيل (< ბერძნ. $\mu\lambda\eta$) ვერცხ-

ლის მილი ან ფანქარი (რომლითაც

ისევე ნ. كحل -ს, სურმის); ზონდი-

ميم მასის სახელწოდება.

ن

نون არაბული ინჰანის ოცდამეხუთე ნ
ასო. სათვალავში აღნიშნავხ 50ს.
نا შრ. რ. I. პ. ნაცვალსახელოვანი
ნაწილაკი ნათესაობით ბრუნვაში ხა-
(ხელებთან) ან აკუზაცივში (ფშნებ-

თან) ჩვენი, ჩვენ. كَتَابْنَا ჩენი
წიგნი; خَلَقْنَا შეგქმნა ჩვენ.

نَارِمَان نარიმანი, ნირუმაკი, ქალ.
სამხრეთ საქართველოში, ოლითის
სამხრეთ-დასავლეთით.

انس ის. نَاس.

نَوَائِيس ნოაისი ძელი, (ზირ.) შრ.
რომლითაც რეკდენ ძველად
ეკლესიებში ზარის ნაცვლად.

نَامُوس ნამოს (არამ. <ბერძნ. νόμος-ის გა-
უგებრობაზე აღმოცენებული მნიშვნე-
ლობა; ირ უნდა აფურიოთ ამ სიტყვაში

მეორე ნამოს, რომელიც არის წმინ-
და არაბული წარმოშობის. ის. (نمس)

نَوَامِيس კანონი (შერ. ქართ.
ნა მუხსი); النَّامُوسُ الْأَكْبَرُ
გაბრიელ მთავარანგელოსი.

نَاي (ა), მასდ. نَاي იყო შორს, იყო
დაშორებული, მოშორებული.

نَاي (ა), მასდ. نَاي იყო მა-
ღალი, ამაღლებული. II. نَاي

არ. აკ. ან პ. აკ. და ნ. ბ ნ-ით.
აცნობა, შეიტყობინა, გააგები-
ნა. 17. نَاي არ. აკ. ან პ. აკ. და ნ.

نَاი ნ-ით, იგივეა, რაც II. نَاი.
V. نَاي წინასწარ-
მეტყველად გამოაცხადა თავი,
წინასწარმეტყველობდა.

نَاي შრ. نَاي ცნობა, ამბავი-
ნაი (არამ. <ებრ. <ნაი,
წინასწარმეტყველი.

نَاი შირის
გავლენით განვითარებული მნიშვნე-
ლობა) შრ. نَاი და نَاი
წინასწარმეტყველი.

نَاي (არამ. <ნაი, <ნაი)
<ებრ. <ნაი) წინასწარმეტყვე-
ლებდა.

نَاი, მასდ. نَاი აღმო-
ცენდა, ამოვიდა (მცენარე).

نَاი აღმოცენება, ამოსვლა
(მცენარისა).

نَاი (ვითარცა არს. ხას.) კრებ., შრ.

نَاი მცენარეები.

نَاი, მასდ. نَاი, نَاი, نَاი
ყეფდა (ძაღლი).

① نَجْعُ ყეფა (ძალისა).
 ② نَجْدٌ (ი), მასდ. ③ نَجْدٌ. გადაავლო;
 დატოვა, მიატოვა, უარყო.
 ④ نَجْدٌ ⑤ نَجْدٌ ⑥ نَجْدٌ
 ⑦ نَجْدٌ ⑧ نَجْدٌ ⑨ نَجْدٌ
 ⑩ نَجْدٌ ⑪ نَجْدٌ ⑫ نَجْدٌ
 ⑬ نَجْدٌ ⑭ نَجْدٌ ⑮ نَجْدٌ
 ⑯ نَجْدٌ ⑰ نَجْدٌ ⑱ نَجْدٌ
 ⑲ نَجْدٌ ⑳ نَجْدٌ ㉑ نَجْدٌ
 ㉒ نَجْدٌ ㉓ نَجْدٌ ㉔ نَجْدٌ
 ㉕ نَجْدٌ ㉖ نَجْدٌ ㉗ نَجْدٌ
 ㉘ نَجْدٌ ㉙ نَجْدٌ ㉚ نَجْدٌ
 ㉛ نَجْدٌ ㉜ نَجْدٌ ㉝ نَجْدٌ
 ㉞ نَجْدٌ ㉟ نَجْدٌ ㊱ نَجْدٌ
 ㊲ نَجْدٌ ㊳ نَجْدٌ ㊴ نَجْدٌ
 ㊵ نَجْدٌ ㊶ نَجْدٌ ㊷ نَجْدٌ
 ㊸ نَجْدٌ ㊹ نَجْدٌ ㊺ نَجْدٌ
 ㊻ نَجْدٌ ㊼ نَجْدٌ ㊽ نَجْدٌ
 ㊾ نَجْدٌ ㊿ نَجْدٌ

① نَجْدٌ ② نَجْدٌ ③ نَجْدٌ ④ نَجْدٌ
 ⑤ نَجْدٌ ⑥ نَجْدٌ ⑦ نَجْدٌ ⑧ نَجْدٌ
 ⑨ نَجْدٌ ⑩ نَجْدٌ ⑪ نَجْدٌ ⑫ نَجْدٌ
 ⑬ نَجْدٌ ⑭ نَجْدٌ ⑮ نَجْدٌ ⑯ نَجْدٌ
 ⑰ نَجْدٌ ⑱ نَجْدٌ ⑲ نَجْدٌ ⑳ نَجْدٌ
 ㉑ نَجْدٌ ㉒ نَجْدٌ ㉓ نَجْدٌ ㉔ نَجْدٌ
 ㉕ نَجْدٌ ㉖ نَجْدٌ ㉗ نَجْدٌ ㉘ نَجْدٌ
 ㉙ نَجْدٌ ㉚ نَجْدٌ ㉛ نَجْدٌ ㉜ نَجْدٌ
 ㉝ نَجْدٌ ㉞ نَجْدٌ ㉟ نَجْدٌ ㊱ نَجْدٌ
 ㊲ نَجْدٌ ㊳ نَجْدٌ ㊴ نَجْدٌ ㊵ نَجْدٌ
 ㊶ نَجْدٌ ㊷ نَجْدٌ ㊸ نَجْدٌ ㊹ نَجْدٌ
 ㊺ نَجْدٌ ㊻ نَجْدٌ ㊼ نَجْدٌ ㊽ نَجْدٌ
 ㊾ نَجْدٌ ㊿ نَجْدٌ

نَجْدَةٌ 1) გაქირვება; 2) სიმა-
მატე, გულადობა, სითამამე.
أَهْلُ النَّجْدَةِ მამაცნი, გუ-
ლადნი.

إِسْتِنَجَادٌ დახმარების თხოვნა.

نَجْرٌ (უ, ი), მასღ. ღამ. თლი-
და, იმუშავევღდა (ხეს).

نَجَّارٌ (აღამ. 𐌆𐌇𐌅) დურგალი.

نَجَزٌ (ა), მასღ. იყო და-
სრულებული; დამთავრებული

(საქმე); დამთავრდა; نَجَزَ (უ),

მასღ. ღამ. დაამთავრა, დაა-
სრულა, დააბოლოვა (საქმე).

III. نَاجَزٌ ღამ. შეებრძოლა.

IV. أَنْجَزَ ნ. აკ. შეასრულა,
დაასრულა (დაპირება და მისთ.).

X. اسْتَنْجَزَ 3. من ნ-ით და ნ.
აკ-ით სთხოვა შესრულება, დას-
რულება (დაპირებისა და მისთ.).

نَجَسٌ (ა), მასღ. نَجَسَ
(უ), მასღ. იყო გასერი-
ლი, წაბილწული, წარყენილი.

نَجَسٌ 3. نَجَسَ სიბინძურე,
სიბილწე.

نَجَسٌ 3. ბინძური, ბილწი.

نَجْمٌ (უ), მასღ. გამოჩნდა,

გამომქლავდა. II. نَجْمٌ ვარს-
კვლავებს სწავლობდა, აკვირ-
დებოდა, რომ გამოეცნო მო-
მავალი.

نَجْمٌ 3. نَجْمٌ, نجوم. ვარს-
კვლავი; نَجْمُ الدِّينِ სანატიო
სახ. ნეჯმ ედ-ღინი. *

نَجْمٌ ვარსკვლავთმრიცხველი,
ასტროლოგი, ასტრონომი.

نَجَا (უ), მასღ. მიიღო და,

გარბოდა, იელტოდა; مَجَا,

نَجَا გაქცევით გადაარჩა, განთა-

ვისუფლდა منه მისგან. II. نَجَى
ღამ. გადაარჩინა, იხსნა, გაა-
თავისუფლა منه მისგან.

نَجَا გაქცევა, გაქცევით თავის
ხსნა; ხსნა, გადაარჩენა.

نَجَا გაქცევით გადაარჩენა, თა-
ვის ხსნა.

نَجَبٌ (ა, ი), მასღ. نَجَبٌ

ქვითინებდა, მოთქვამდა, ტი-
როდა.

نَجَبٌ 1) ქვითინი, ტირილი, მო-
თქმა; 2) პერიოდი, ეამი; აღ-

თქმა; აღსასრული. نَجَبٌ
შეასრულა თავისი აღთქმა, ე. ი.
მოიკლა სარწმუნოებისათვის.*

نَحْر (ა), მასდ. نَحْر დამ. ყელი გამოსკრა ცხოველს (განსაკუთრებით აქლემს), დაკლა.

نَحْر მრ. نَحُور ყელი, მკერდის ზედა ნაწილი.

نَحْس (ა), მასდ. نَحْس დამ. نَحْس (უ), მასდ. نَحَاة იყო უბედური.

نَحْس მრ. نَحُوس უბედურება. نَحَّاس სპილენძი.

نَحْف (უ), მასდ. نَحَاة იყო გამახდარი.

نَحِيف გამახდარი.

نَحْل კრებ., კერძ. ო ფუტკარი.

نَحْن მრ. რ. I. პ. ნაცვალსახელი ჩვენ.

نَحَا (უ), მასდ. نَحُو გრდუვ. გაემარ-

თა; გრდმ., დამ. გადადო. V. نَحَى გადაუხვია, მოშორდა منه მას.

نَحُو 1) მიმართულება; გზა, მზარე; სახეობა, გვარი, მოდელი; ნათ. ბრუნვასთან შესაფერი,

მსგავსი; ვითარცა. نَحُو (ისეთ შემთხვევებში, როგორც نَحُو, ر) დაახლოებით; من ნით დაახლოებით ისეთივე; დაახლოებით, რო-

გორც; نَحُو წინდ. კენ, მიმართ-

ულლებით. نَحُو მისკენ, მისი მიმართულებით; 2) გრამ. ტერმ. სინტაქსი; გრამატიკა. მიმართ.

نَحْوِي გრამატიკოსი, ფილოლოგი.

نَحَا მრ. نَحَاة გრამატიკოსი, ფილოლოგი.

نَحَاية მრ. نَوَاح მიმართულება, მზარე; კიდე; მიდამო, სანახები.

نَحْب (უ), მასდ. نَحْب ამოიღო,

ამოარჩია. VIII. اِنْتَحَب დამ. ამოარჩია, აირჩია.

نَحْبე მრ. نَحْب რჩეული ნაწილი, ამორჩეული, ნარჩევი.

نَحْل კრებ., კერძ. ო პალმა, დანაკის კული, phoenix dactylifera L.

نَحَا (უ), მასდ. نَحُو ამაყობა, შედიღურობდა.

نَحُو 1) სიამაყე; 2) სიმამაცე, ვაეკაცობა.

نَدْب (უ), მასდ. نَدْب 1) აკ. დასტიროდა, მოსთქვამდა, ჩამოთვლიდა ვისიმე (მიცვალბულის) თვისებებს ტირილის დროს;

2) აკ. دا الى ن-ით გაიწვია სადმე, ვინმესთან; გაგზავნა. نَدْب

(ა), მასდ. نَدْب მოშუშდა (პრილობა). VIII. اِنْتَدَب الى ნით

წარუდგა; مع ნით შეუერთდა ვისმე (ჯარის ნაწილები).

نَدْبٌ შრ. نَدُوبٌ ქრილობა.

نَدْبَةٌ მოთქმა, ტირილი.

نَدْرٌ (ن), მასღ. نَدْرٌ 1) ამოვარდა, გადმოვარდა (ბუდიდან თვალი); იყო ნალრძობი (ძვალი); 2) იყო არაჩვეულებრივი.

نَدْرٌ و نَادِرٌ იშვიათი, არაჩვეულებრივი.

نَادِرَةٌ შრ. نَوَادِرٌ (საკუთრი იშვიათობა) ანეკდოტი, სახუმარო ამბავი.

نَدِمٌ (د), მასღ. نَدِمٌ, نَدَامَةٌ შეი-

ნანა على ნ-ით რამე.

نَدِمٌ სინანული.

نَدِيمٌ შღ. نَدِيمٌ შრ. نَدِيمٌ თანამეგობანი, ამხანაგი ქეიფში, ლხინში (შღრ. ქართ. ნადიმი); النَدِيمُ ნადიმი, შამ. შესასული.

نَدِيٌّ (ن), მასღ. نَدِيٌّ 3. ავ. მოუწო-

და, დაუძახა; — نَدِيٌّ (د), მასღ.

نَدِيٌّ იყო სველი, ნამიანი, წვნიანი. III. نَدَىْ ახსოვ. იძახდა; წამოიძახა; 3. ავ. ან ნ-ით მოუწოდა, დაუძახა.

نَدِيٌّ სისველე; ცვარი, ნამი, წვიმა.

نَدْرٌ მოწოდება, ღაძახება, ძახილი.

نَدْوَةٌ კრება, კრებული ხალხისა.

نَادٍ შრ. نَادِيَةٌ კრების, შეკრების ადგილი, კრებული (შღრ. ქართ. ნადი).

نَدْرٌ (و, ن), მასღ. نَدْرٌ დაშ. აღთქმა დადო, სავალდებულოდ განიხადა; ორ. დაშ. შეჰპირდა რას-

მე. نَدْرٌ دَامًا აღთქმა დადო, რომ სისხლს აიღებდა; نَدْرٌ (د), მასღ.

نَدْرٌ იყო გაფრთხილებული ნ-ით რამეში; ერიდებოდა. IV. نَادِرٌ ორ. ავ. ან ავ. და ნ-ით გააფრთხილა რამეში.

نَدْرٌ შრ. نَدْوَةٌ პირობა, აღთქმა. نَدْرٌ გაფრთხილება, დარიგება.

نَدِيرٌ შრ. نَذِيرٌ გამაფრთხილებელი, დამრიგებელი.

نَذِيرٌ გამაფრთხილებელი; მუნ-ზირი. შამ. სავ. სახ.

نَزْرٌ (ن), მასღ. نَزْرٌ იყო მცირე, მცირერიცხოვანი.

نَزْرٌ მცირე, მცირერიცხოვანი.

نَزْعٌ (ر), მასღ. نَزْعٌ დაშ. 1) ამოგლიჯა, მოგლიჯა; აღმოფხვრა; ამოაძრო, მოაქრო; 2) წაართვა; 3) გადა-

აგდო; 4) გადააყენა (თანამდებობიდან); 5) დაქიმა (შშვილდი).

III. نَزَلَ. ცდილობდა გამოეგლიჯა, წაერთმია; ეჩხუბებოდა.

VI. تَنَزَّاهُ. ცდილობდნენ ერთმანეთისთვის წაერთმიათ, გამოეგლიჯათ; დაობდნენ ერთმანეთთან فِي მის გამო.

عَزَى: მოხსნა, ამოგლეჯა, მოგლეჯა, აღმოფხვრა.

عَزَى ჩხუბი.

نَزَلَ (ი), მასღ. نَزَلَ ჩამოვიდა,

დაეშვა. ანცნ. صَعِدَ ჩამოხტა (გეზიდან, ცხენიდან და მისთ.); გარდამოხდა, გარდამოელენილიქნა (მაგ. ყურანი ან მისი ნაწილები); გაჩერდა, დასახლდა აკ. ან ნ-ით ვინმესთან. ან სადმე; აკ. ან عَلَى ნ-ით მივიდა, ჩავიდა; გაჩერდა, დაბანაკდა სადმე; عَنْ ნ-ით გაშორდა (ტოლს); ب ნ-ით გრძმ. ჩამოიყვანა.

ნა. II. نَزَلَ. ჩამოიყვანა; ჩამოახტუნა; მოაველინა; عَلَى ნ-ით მოუელინა, აცნობა. IV. أَنْزَلَ. ჩამოიყვანა; ჩამოახტუნა; დაა-

ბანაკა. V. تَنَزَّلَ ნელნელა დაეშვა, ნელნელა ჩამოვიდა.

X. اسْتَنْزَلَ სთხოვა ჩამოსულ-

იყო; აიძულა დანებებულიყო (ალყაშემორტყმული).

نَزَلَ. შრ. نَزَلَ ვინც ძირს-

ჩამოდის; ვინც ჩერდება, ვინც ბანაკდება; ჩამომხტარი, გაჩერებული, დაბანაკებული.

نَوَّازِلُ. შრ. نَوَّازِلُ შემთხვევა, უბედურება.

مَنْزِلٌ. შრ. مَنْزِلٌ ადგილი ჩამოსვლისა, გაჩერებისა, სადგური; ადგილი; ადგილსამყოფელი; სადგომი, ბინა, სახლი (შარქართ. მანძილი).

مَنْزِلَةٌ. შრ. مَنْزِلَةٌ მდგომარეობა, ხარისხი, რანგი, ღირსება, მნიშვნელობა.

نَزَاهَةٌ. შრ. نَزَاهَةٌ, და نَزَاهَةٌ, მასღ. نَزَاهَةٌ იყო წმინდა; იყო ჯანსაღი, სასარგებლო (კლიმატი).

نَزَاهَةٌ. შრ. نَزَاهَةٌ და نَزَاهَةٌ. შრ. نَزَاهَةٌ ჯანმრთელი, სასიამოვნო (ადგილი)-

نَزَاهَةٌ. შრ. نَزَاهَةٌ სიჯანსაღე; სიამოვნება, შვება, ლხენა.

نَسَبٌ. შრ. نَسَبٌ, მასღ. نَسَبٌ აკ. და إِلَى.

ნ-ით მიჩნია რამესთან გარკვეულ მიმართებაში მყოფად; ჩათვალა, მიაწერა, დაუკავშირა, მიაკუთვნა, უწოდა ب ნ-ით რი-

სამე მიხედვით. III. نَسَبٌ აკ-

წარმოდგებოდა ვინმესთან ერთად ერთი გვარისგან; შეერთებოდა, შეესატყვისებოდა.

VIII. أَنْتَبَ აკუთვნებდა თავის გვარს, თავის შთამომავლობას إليه მას; ل ن-ით დაუსახელა თავისი გვარი, წარმოშობა.

نَبَّ შრ. أَنْابَ მიმართება; წარმოშობა, გენეალოგია, ნათესაობა, გვარი; კავშირი; შრ. ذُو أَنْابٍ (ნაცვლად أَنْابٍ -ისა) ნათესაეები.

نَبَّ შრ. نَبَّ მიმართება; ნათესაობა, წარმოშობა; ნისბა (სადაურობის აღმნიშვნელი სახელი).

نَبَّ შრ. نَبَّ ქება (ქალისა, ლექსში); შრ. نَابَ ნათესაეი, თვისტომი; კარგი გვარისა, გვარიანი, გვარისშვილი

نَجَّ (უ, ი), მასდ. نَجَّ ქსოვდა.

نَجَّ ქსოვა.

نَجَّ შრ. مَنْسُوجٌ მოქსოვილი.

نَخَّ შრ. نَخَّ (<არამ. נָחַ) შრ. გადმონაწერი, კოპიო, ეკზემპლარი ხელნაწერისა, ნუსხა (შრ.).

نَرَّ შრ. نَوَّرَ არწივი.

نَرَّ შრ. نَرَّ, نَرَّ, نَرَّ (უ). მასდ. نَرَّ, نَرَّ, نَرَّ

იყო მორწმუნე, კეთილმსახური, ღვთისმოსაეი

نَكَّ მსხვერპლი.

نَكَّ შრ. نَكَّ მორწმუნე, კეთილმსახური. ღვთის მოსაეი.

نَكَّ შრ. مَنَّكَ სარწმუნოებრივი ცერემონიები (განსაკუთრებით შექაში მოგზაურობის დროს).

نَلَّ (უ), მასდ. نَلَّ დამ. წარმოშვა.

نَلَّ* წარმოშობა, გვარი.

نَمَّ (ი), მასდ. نَمَّ, نَمَّ ქროდა (სიო).

نَمَّ ქროლვა (სიოსი), სუნთქვა.

نَمَّ შრ. نَمَّ სუნთქვა; სული (აღანიანი).

نَمَّ სიო.

نَوَّ (p. tant.) ქალები.

نَوَّ, نَوَّ. იგივეა, რაც نَوَّ. نَوَّ.

نَوَّ (ა), მასდ. نَوَّ, نَوَّ.

დაივიწყა; დაავიწყდა. II. نَوَّ

= IV. نَوَّ შრ. დამ. დაავიწყა.

نَوَّ (ა), მასდ. نَوَّ, نَوَّ, აიწია, აღიმართა, ამაღლდა; გაიზარდა.

IV. ^١أَنشَأَ. 1) გაზარდა; აღმართა, ასწია, აამალდა; 2) შექმნა; შეთხზა (ლიტერატურული ნაწარმოები და მისთ.).

^٢نَشَأَ 1) აღმოცენება; 2) შექმნა, შეთხზვა; ქმნილება; თხზულება.

^٣أَنْشَأَ 1) აღმოცენება; 2) შექმნა, შეთხზვა; ქმნილება; თხზულება; სპეც. ტერმ ეპისტოლოგრაფია.

^٤مُنشَى 1) აღმომცენებელი; 2) შემქმნელი, შემთხვეველი; სპეც. ტერ. სამღივანმწიგნობროს მოხელე, რომელსაც ევალება ოფიციალური დოკუმენტების შედგენა, მღივანი, მწერალი.

^٥نَشَابٌ კრებ. ისრები. სინ. ^٦سَابٌ.

^٧نَاشِبٌ მშვილდოსანი.

^٨نَشَدٌ (უ), მასდ. ^٩نَشَدٌ. 1) ეძებდა, იძიებდა; ეკითხებოდა; მიისწრაფოდა; 2) მღეროდა; 3) ორ. ღამ. აფიცებდა (ღმერთს).

IV. ^{١٠}أَنشَدَ. ღამ. მღეროდა, ამბობდა დეკლამაციით.

^{١١}أَنشُدُ. სიმღერა.

^{١٢}أَنشَادٌ დეკლამაცია.

^{١٣}نَشْرٌ (უ), მასდ. ^{١٤}نَشْرٌ გახსნა, გაშალა; გაავრცელა; გამოაქვეყნა;

^{١٥}نَشْرٌ მასდ. ^{١٦}نَشْرٌ მკვდრეთით აღადგინა, გააცოცხლა.

^{١٧}نَشْرٌ გახსნა, გაშლა; გაავრცელა; გამოაქვეყნება.

^{١٨}نَشْرٌ მკვდრეთით აღდგენა, გააცოცხლება.

^{١٩}نَشِطٌ (ა), მასდ. ^{٢٠}نَشِطٌ იყო ცოცხალი, სიცოცხლით სავსე, ენერგიული, აქტიური.

^{٢١}نَشِطٌ სიცოცხლე, სიმკვირცხლე, კარგი გუნება, მზიარულება; აქტიურობა, ენერგია. (მდრ. ქარო. ნიშატი).

^{٢٢}نَشِيٌّ (ა), მასდ. ^{٢٣}نَشُوٌّ იყო მთვრალი; დათვრა.

^{٢٤}النَّشْوَى ქალ. ნახჩევანი.

^{٢٥}نَصَبٌ (უ), მასდ. ^{٢٦}نَصَبٌ. 1) აღმართა; გაასწორა; 2) დანიშნა

(მმართველად); 3) ^{٢٧}النَّحْرَبُ სიტყვასთან აკ. და ლ ნ-ით ომი დაუწყო; 4) ღამ. შეაწუხა, დატანჯა;

^{٢٨}نَصَبٌ (ა), მასდ. ^{٢٩}نَصَبٌ; დაიქანცა, დაიღალა.

^{٣٠}نَصَبٌ 1) აღმართვა, გასწორება; 2) გრამ. ტერ. ნასბში ანუ აკუნატივში დასმა სახელისა ან კავშირებით კილოში - ზმნისა.

^{٣١}نَصَبٌ დაქანცვა, დაღლა; ჯაფა.

შრომა. შრ. أَنْصَابٌ 1) ავად-
მყოფობა, სენი, ტყივილი; 2) აღ-
მართული ქვა; ძეგლი; კერპი.

წი-
ლი, ხვედრი. نَصِيبٌ შრ. أَنْصِبَ 1) ნაწილი, წი-
ლი, ხვედრი.

IV. أَنْصَتَ (ი), მასდ. نَصَتْ =
აღ ნ-ით ჩუმაღ უგდებდა
ეურს; უსმენდა.

იყო გულ-
წრფელი;—მასდ. نَصَحَ, نَصِيحَةٌ
წრფელი;—მასდ. نَصَحَ, نَصِيحَةٌ

აღ ნ-ით მისცა გულწრფელი და-
რიგება, კეთილი რჩევა. III.

აღმ. გამოიჩინა გულ-
წრფელობა ვისიმე მიმართ, კე-
თილად მოეპყრა, მისცა კეთი-
ლი რჩევა, დარიგება.

გულწრფელობა, კეთილი
ოჩევა, დარიგება.

გულწრფე-
ლობა, კეთილგანწყობილება,
კეთილი რჩევა, კეთილი დარი-
გება.

გულწრფელობა, კე-
თილად მოპყრობა, კეთილი რჩე-
ვა, დარიგება.

აღმ. დაეხ-
მარა, აწ ნ-ით ვისიმე წინააღ-
მდეგ, გამარჯვება მოაპოვებ-
ნა ვინმეზე, გაამარჯვებინა; ვნებ.

იყო გამარჯვებული, ძლე-
ვამოსილი. V. تَنَصَّرَ გაქრის-
ტიანდა. VI. تَنَاصَرُوا ერთმანეთს
ეხმარებოდნენ. VIII. اِنْتَصَرَ

გამარჯვა აწ-ით ვინმეზე;
პ. ბ-ით გაიხადა ვინმე დამკვე-
ლად, მფარველად აწ-ით
ვისიმე წინააღმდეგ; აწ-ით
გადაურჩა რასმე; პ. აწ-ით

იცავდა, ეხმარებოდა. X. اسْتَنْصَرَ
აღმ. სთხოვა დახმარება.

დახმარება (ომში); გა-
მარჯვება.

წი-
წარმოუბო სიტყვა) შდ. აწ შრ. نَصَارَى
ქრისტიანი (საეუთრივ ნაზარე-
ველი).

აღმ. დამ-
ხმარე, მომხმარე, გამარჯვების
მოძოვებელი; أَلْأَنْصَارُ (საეუ-
რივ) ანსარები,

შეღინის მცხოვრებლები, რომლებიც
შეუმხარენ შექაჟმაღს. შემდეგში სი-
ტევა გადატანილ იქნა მათ შოამომა-
ვლობაზე და იქცა ერთგვარად ტომის
აღმნიშვნელ ტერმინად: ნასირი, მამ-

ანსარი. * * *
საჟ. ხას.; შხ. და მიმართ. انصاري

* *

مَنْصُور გამარჯვებული, ძღვევა-
მოსილი; მანსური, შამ. სპ.

نَصْرُ აბასიანთ მებრე
ხალიფის აბუ ჯაფარის (أبو جعفر)

შეტსახელი (136/754—158/775).

مَنْصِر ვინც იმარჯვებს; ვინც

ენხრობა ვისზე; ვინც იყენებს
ვისზე ვისიმე წინააღმდეგ ვითარ-
ცა მფარველს; შურის მა-
ძიებელი; მუნთასირი, შამ. სპ.

نَصْرُ اللَّهِ აბასიანთ
ხალიფა (გარდ. 248/862 წ.).

نَصَف (უ), შამდ. نَصَف დამ. გაა-
კეთა რისამე ნახევარი, ნიაღ-
წია ნახევარს; გაყო შუაზე.

III. نَصَف ირ. ავ. თანაბარ ნა-
წილებად გაიყო ვინმესთან ერ-

თად. IV. أَنْصَف იქცეოდა
სამართლიანად. მიუღდგომლად.

VIII. اَنْتَصَف განახევრდა; اَنْتَصَف

النَّارِ (الليل) განახევრდა
დღე (ღამე), მაღწია შუამდგე,
დადგა შუაღლე (შუალაშე).

نِصْف შრ. اَنْصَاف ნახევარი;

შუა (ნაწილი).

نِصْل, اَنْصَل, نِصَال შრ. نِصْل

წვეტი მახვილისა, ისრისა და
ზისთ.

مَنْصِل შრ. مَنْصِل მახვილი.

نَوَاصِي ش. نَوَاصِي კულული, კავი,
ქოჩორი შუბლზე. نَوَاصِي النَّاسِ
ტომის პირველი კაცები, მეთა-
ურები.

نَضَح (ი, ა), შამდ. نَضَح დამ. მო-
რწყა ბ ნ-ით რამეთი; გად-
მოღვარა ავ. ან. ب ნ-ით რამე.

نَضَخ (ა, ი), შამდ. نَضَخ დამ. რწყაფ-
და; მორწყა, დაასველა.

نَضَد (ი), შამდ. نَضَد დამ. ერთ-
მანეთზე დააწყო, დაალაგა, შე-
აწყო.

نَطَح (ი, ა), შამდ. نَطَح ერჩოდა,
ურქენდა (განსაკუთრებით ყოჩი).

نَطَعَ, نَطَع (< არამ. نطع) შრ.

نَطَاع ტყავის საფენი, ნატი.

نَطْفَةٌ შრ. نَطْفَةٌ თესლი. სპერმა.

نَطَق (ი), შამდ. نَطَق

პარაკობდა; ნ. ب ნ-ით ამბობ-
და რასმე, წარმოსტკვებდა.

IV. اَنْطَق დამ. ილაპარაკებდა.

نَطِيق ლაპარაკი, მეტყველება,
ენა.

نَظَرَ (უ), შამდ. نَظَرَ ი. ა. نَظَرَ

რით უყურებდა, შეხედა, ხედავდა; ა. დაინახა, ნახა, იხილა;

ჯანიხილა; ელოდა. III. نَظَرَ ჰ. ა. ედავებოდა, ეკამათებოდა

ჟმ. ვადა გადაუდო, ვადა მის-

ცა. VIII. انتظر ჟმ. ელოდა, მოელოდა.

نظر შეხედვა; შეხედულება; მოსაზრება; შესაძლებლობა.

نظير ჟღ. ო, ზრ. تَظْرًا, ჟღ.

نظائر მსგავსი, ისეთი რამ, რასაც შეიძლება შეადარონ რამე.

منظر შეხედულება, გარეგნობა;

منظر ადგილი, რომელიც ჩანს; ადგილი, საიდანაც იყურებიან.

نظر ჟღ. ო, ზრ. تَظْرًا მაცქერალი; თვალყურის მადევნებელი; მმართველი, გამგე, მინისტრი (შღრ. ქართ. ნ ა ზ ი რ ი).

نظم (ი), მასღ. نظم ჟმ. 1) აკინძა, ააცვა (მძივი ძაფზე); 2) პოეტურ ფორმაში ჩამოაყალიბა, შეთხზა (ლექსი).

نظم 1) აკინძვა, აცმა; 2) პოეზია.

نظام წესი, წყობილება, სისტემა; ორგანიზაცია.

نعت (ა), მასღ. نعت ჟმ. აღწერა, დაიხასიათა.

نعت ზრ. نعت აღწერა, ქება, ეპითეტი; გრამ. ტერმ. კვალიფიკატივი, ატრიბუტი.

نعت ზრ. نعت ცხვარი.

نعت (ა), მასღ. نعت თელემდა.

نعت თელემა.

نعت ბალახინი (მიცვალებულია).

نعت ჟღ., ზრ. نعت წალები, სანდალი, ფეხსაცმელი (შღრ. ქართ. ნ ა ლ ი).

نعم (ა) ჟა نعم (ჟ, ა), მასღ.

نعم ცხოვრობდა განცხრო-

მით, იყო კეთილდღეობაში; აგ-

რევე نعم (ჟ), მასღ. نعم

იყო რბილი, ნაზი; نعم (< نعم)

იყო კარგი, მშვენიერი. ანტნ.

نعم ადვერსატოლად (მომღვენო

განსაზღვრული სახელით სახელობით

ბრუნვაში ან განუსაზღვრელით —

نعم الرجل زيد (აქუზატივში): ან

კარგი კა-
نعم رجلاً زبداً

ცია ზეილი! IV. ان نعم
ب ل ا 3. نعمი აჩუქა, უწყალობა, მიმადლა, მადლი მი-

აგო; 3. نعمი გამოიჩინა ვინმეს მიმართ სიკეთე.

ნაწ. (საკუთრივ კარგია) დიახ, კი, კარგი.

საქონელი. نعم კრებ., შრ. انعام
(ცხვრები, აქლემები, ხარები, ძროხები).

წყალობა, نعم შრ. نعم
მადლი; კეთილდღეობა; ბედნიერება; სიმდიდრე.

სირაქლემა. نعم კრებ., კრმ. e

კეთილდღეობა, განცხრომა, ბედნიერება.

მღეროდა. نعم (უ, ი), მასღ. نعم

მელოდა, სიმღერა.

აფურთხებდა, ნერწყვეს ისროდა. نعم (უ, ი), მასღ. نعم

გრევე. ავრცელებდა კარგ სუნს, სუნელებას; ბერავდა (სიო). نعم (ა), მასღ. نعم

სიო. نعم

ბერავდა, გაბერა; نعم (უ), მასღ. نعم

ბერავდა სა-
نفر في الصور
ყვირში, საყვირს. აყვირებდა.

ბერვა; გაბერვა. نعم

ჩაბერვა; ხმა (საყვირისა). نعم

1) نفاذ, نفوذ, (უ) نفاذ

ატანა, გამჭოლ გავიდა ნიონი რამეში; نعمი მიადწია; გაემართა; 2) გაგზავნა; نعمი ან نعمი გაუგზავნა; 3) შესრულდა, განხორციელდა; ძალა ჰქონდა (კა-

ნონს). 1) انفاذ, გამჭოლ გაუყარა; 2) გაგზავნა, نعمი ან نعمი გაუგზავნა; 3) განხორციელა, შეასრულა, სისრულეში მოიყვანა; نعمი განხორციელა, შეუსრულა, სისრულეში მოუყვანა, დაუმტკიცა.

შესრულება, განხორციელება. نعم

نفر, نفور, (ი, უ), მასღ. نفر

გარბოდა დამფრთხალი (ცხოველი); იელტოდა, მოშორდა ნიონი რასმე, თავი აარიდა, მოერიდა; نعمი გაემართა, მიისწრაფოდა ვინმესკენ; გავიდა საომრად. X.

გრევე. გაიქცა შეშინებული; გრემ. დამ. შეკრიბა ხალხი (ლაშქარი) საომრად.

გაუფი, რამდე-ნიმე კაცი (სამიდან ათამდე). نعم შრ. انفر

نفس ۱۱
გაქცევა, ლტოლვა.

نفس ۱۲
კაცების ჯგუფი (სამიდან ათამდე), გამზადებული საომრად.

نفس ۱۳
იყო ძვირ. (ჟ). მასდ.

ფასი. II. نفس 1) გააქარვა (მწუხარება); გაამზიარულა; 2) გამოუშვა პაერი.

نفس ۱۴
მრ. نفس, نفوس. სქ. სული; ცოცხალი არსება, ცხოვრება; პიროვნება; (გამოუყენებელი რეფლ. ნაცვალხსნელის საწარმოებად, განსაკუთრებით ნაცვალხსნელოვან ნაწილაკებთან) თავისი თავი (ვითარცა ობიექტი); თვით, თვითონ.

نفس ۱۵
თვითონ ის; بِنَفْسِي მე თვითონ; كُلُّ نَفْسٍ ყოველი

აღამიანი; اَنْفُسِهِمْ თვითონ ისინი; قَالَ فِي نَفْسِهِ თქვა თავის გულში.

نفس ۱۶
ძვირ. نفس ۱۷
ძვირ. نفس ۱۸

**

نفس ۱۹
ნაღ, მასდ. نفس ۲۰
წეწავდა (მატყუს, ბამბას).

نفس ۲۱
ნაღ; مرسوم. نفس ۲۲
ნაღ; مرسوم.

نفس ۲۳
სატყორცნი იარაღი (ყუმბარის მსგავსი), რომლის შემადგენლობაში ძირითადი არის ნავთი.

نفس ۲۴
მრ. نفس. მენავთე. 1) მუშა, რომელსაც ამოაქვს მიწიდან ნავთი; 2) ნავთის მტყორცნელი (ბრძოლის დროს); არტილერიისტი.

نفس ۲۵
ნავთის სატყორცნი მანქანა.

نفس ۲۶
ნაღ, მასდ. نفس ۲۷
აგ, არგო, სარგებლობა მოუტანა.

نفس ۲۸
სარგებლობა. ანცნ. نفس ۲۹

نفس ۳۰
სარგებლობა, სასარგებლო რაზ.

نفس ۳۱
ნაღ, მასდ. نفس ۳۲
კარგად საღღებოდა, იყიდებოდა (საქონელი); გამოილია, დაიხარჯა (სურსათი). III. نفس ۳۳
ეთიპ. نفس 34

იყო ორგული. პირმოთნე. IV.

نفس ۳۵
აღ. დახარჯა (ფული); აგ. نفس ۳۶
აღ. დახარჯა (ფული).

نفس ۳۷
მრ. نفس 38
ხარჯი.

نفس 39
ორგული. النفسون

ორგულნი (იგულისხმება შეიძენილები, რომლებიც გარეგნულად სცნობდნენ ისლამს, მაგრამ სინამდვილეში იყვნენ ურწმუნო და წინასწარმეტყველისადმი მტრულად განწყობილი).

نفس 40
ნაღ, მასდ. نفس 41
ურაცო, უკუაგლო; გააგლო, გააძევა.

نقب (უ), მასდ. نقب. გაამტვრია (კედელი), ხვრელი გააკეთა, გახვრიტა; -- نقب (უ), მასდ.

نقابة იყო მეთაური, უფროსი

علي ნ-ით ვინმესი.

نقب ხვრელის გათხრა; გახვრეტა.

نقيب მრ. نقباء მეთაური, უფროსი.

نقد (უ), მასდ. نقد (<არამ. წმინდა; აქედანაა ნაწარმოები ზმნაც),

نقد 1) გადაარჩია, გადაითვალა ფული; გადაიხადა ნაღდი ფული; 2) علي ნ-ით აკრიტიკებდა; განიხილავდა. VIII.

انتقد მრ. 1) გადაარჩია, გადაითვალა, ფული; 2) აკრიტიკებდა; განიხილდა.

نقد ნაღდი ფულის გადახდა;

م. نقد ნაღდი (შდრ.) ფული; ლითონის (უმთავრესად ვერცხლის, ოქროს) ფული.

نقر (უ), მასდ. نقر. 1) ურტყამდა, სცემდა; 2) ჩხვლეტდა; 3) უბერავდა საყვირში.

نقور საყვირი, ტრომბეტი.

نقرس (<ზერმნ.?) ნეკრესის ქარი, პოდაგრა (შდრ. ქართ. ნეკრესი).

نقش (უ; <არამ.), მასდ. نقش ნაყშით დათარა, ააფერადა, დახატა.

نقش ნაყშით დათარავა, აფერადებდა; მრ. نقوش ფერადი ნახაზები, ფიგურები (შდრ. ქართ. ნაყში).

نقص (უ), მასდ. نقص, نقصان იყო ნაკლული, აკლდა; დამცირდა, შემცირდა, მოიკლო.

نقص დაკლება, მოკლება; ნაკლულობა.

نقصان შემცივება, დაკლება, მოკლება; უქმარობა, ნაკლულობა.

نقص م. რაც იკლებს, მცირდება, ნაკლული. زائدا

ونقصا მეტნაკლებად, მეტად თუ ნაკლებად.

نقض (უ), მასდ. نقض დაარღვია (პირობა, აღთქმა, ხელშეკრულება).

نقض დაარღვევა (პირობისა, ხელშეკრულებისა).

نقض دامرღვევი (პირობისა, ხელშეკრულებისა).

نقط კალმახი.

نقط (1) წერტილი; 2) წვეთი.

نفع (ა), მასგ. نفع (1) დაასველა; 2) იყო ჩაგუბებული (წყალი).

نفع (1) მტვერი; 2) გუბე.

نقل (უ), მასგ. نقل (ა) გადაადგილა, გადაიტანა, გადაიყვანა; გადაიღო; გადათარგმნა; გადაწერა; გადმოსცა (ამბაეი), ყვებოდა عن ნ-ით ვისიძე სიტყვების (ან რაიმე წყაროს) მიხედ-

ვით. II. نقل (ა) გადაზიდა, გადაჰქონდა. V. نقل გადაადგილდა, გადავიდა; გადაიზიდა.

VIII. انتقل ადგილი გადაინაცვლა, გადავიდა, გადასახლდა عن ან من ნ-ით საიდანმე, إلى ნ-ით სადმე.

نقل გადაადგილება; გადატანა, გადაყვანა; წაღება, ზიდვა; გადაღება, გადათარგმნა; გადაწერა, გადმოცემა (ამბისა), მოყოლა.

نقل (ა) მასგ. نقل (ა) გადაიტანი, გადაზიდველი, გადამღები; გადამსვლელი; გადასული; გადმოსული; მთარგმნელი; გადამწერი, მომთხრობი (ამბისა და სხვ.).

مَنقول გადაადგილებული, გადატანილი, გადაზიდული, გადაღებული; გადათარგმნილი; გადაწერილი.

نقل (ა), მასგ. نقل (ა) ნიკოლა (?).

نقل (ა), მასგ. نقل (ა) იყო წმინდა, სუფთა.

نقل სიწმინდე.

نقل (უ), მასგ. نقل (ა) გადაადგო; დაამხო; ჩამოადგო; ეწია (უბედურება და მისთ.).

نقل (უ), მასგ. نقل (ა) დაცარა, დაშალა, გამოხსნა (დაწნული, დაგრებილი თოკი და მისთ.); დაარღვია (აღოქმა, ხელშეკრულება და მისთ.).

نقل (ი), მასგ. نقل (ა) დაქორწინდა (ცოლი შეირთო ან გათხოვდა) ეინიგზე.

نقل ცოლქმრული კავშირი, დაქორწინება.

نقل (1) ქორწინება, დაქორწინება. 2) მრ. ქალები; ცოლები.

نقل (უ), მასგ. نقل (ა) უარი უთხრა; უარყო; მისცა ცოტა; აწუხებდა თხოვნით;—نقل (ა),

ასდ. نَكِدُ იყო მძიმე, ძნელი (ცხოველება).

نَكِدُ სიმძიმე, სიძნელე, ძნელი ცხოვრება.

مَنْكُودُ თხოვნით შეწუხებული; ბევრს მოხოვნელი და ცოტას

მშოვნელი; مَنْكُودُ الْحَظِّ

ცოტას მშოვნელი; უბედური, ცუდი ბედის მქონე.

დამ. نَكِيرٌ, نَكْرٌ, (ა), نَكِرٌ

არ იცოდა, არ იცნობდა; არ

სცნობდა. IV. أَنْكَرَ დამ. არ

სცნობდა; არ სჯეროდა, არ

სწამდა, არ ენდობოდა; უარ-

ყოფდა; ნ. აკ. და პ. من ნ-ით არ

მოუწონა; ნ. აკ. და პ. على ნ-ით ნაწყენი იყო ვინმეზე რისამე გამო.

مَنْكِرٌ მდ. ო უარისმყოფელი.

مَنْكِرٌ მდ. ო უარსაყოფი; გა-

საკიცხავეი; ცუდი, ბოროტი;

მძიმე, საშინელი, უბედური,

აუტანელი.

დამ. 1) نَكَسٌ (ჟ), მასდ. ნაკსაბრუნა, შეაბრუნა, გადააბრუნა; 2) შეუბრუნდა ავადმყოფობა.

დამ. نَكُوصٌ, نَكْصٌ (ი, ჟ), მასდ. ნაკუს მოიქცა, მობრუნდა عن ნ-ით საიდანმე.

დამ. نَمٌّ (ჟ, ი), მასდ. ნამაგ. გაამულაენა; ქორიკანობდა, ნ-ით ცილი დასწამა; على ნ-ით დაბეზლა, გასცა.

დამ. نَمِيَةٌ, نَمَائٌ ქორი, ცილისწამება.

დამ. نَمٌّ ქორიკანა, ცილისმწამებელი.

დამ. نَمَةٌ ქიანქველა; ტილი (შერ.

ნამა, نَمَلٌ).

დამ. نَمٌّ ქორიკანა, ცილისმწამებელი, მადებლარი.

დამ. نَمِرٌ, نَمْرٌ, نَمْرٌ ავაზა, პან-

თერა, ლეოპარდი.

დამ. I. 1) نَامُوسٌ თავშესაფარი; ბუდე;

ბუნაგი; 2) ბზულია, კოლო,

ბუზი; II. იხ. نَامُوسٌ ასოეზე.

დამ. نَمَطٌ (<არამ. نَمَطٌ < სპარს.

نَمَطٌ) 1) სახურავი, საფარველი;

2) გზა, მანერა, წესი. هَذَا عَلَى نَمَطٍ

ამგვარად, ამ გზით.

დამ. نَمَلٌ (ჟ) და نَمِلٌ (ა), მასდ. ნამლ

ქორიკანობდა, ცილისმწამებ-

ლურად იქცეოდა.

დამ. نَمَلٌ ქორიკანაობა, ცილისმწამებლობა.

نَمْلٌ კრებ., კრძ. ნ. კიანქვე-
ლები (სერ. نَمَّ، نَمَّة).

نَمَى (ი), მასდ. نَمَى, نَمَا გაი-
ზარდა, განვითარდა; მოიმატა,
გადილდა; 3. ავ. لا إِلَى ნ-ით
უკავშირებდა ვისიმე გვარს ვის-
მე; მოაჩნდა ვისიმე გვარი შთა-
მომაველად. VIII. اِنْتَمَى إِلَى ნ-ით

უკავშირებდა თავის გვარს ვის-
მე, მოაჩნდა თავისი გვარი რომე-
ლიმე ტომის შთამომავლად.

نَمَاتٌ მომატება, შემატება.

نَمُو ზრდა, გაზრდა, განვითა-
რება; მომატება, გადიდება.

نَمَاءٌ კიანქველა; ტილი (სერ.
نَمْلٌ, نَم).

نَهَبَ (ა, უ), მასდ. نَهَبَ დაშ. მოი-
ტაცა, გაძარცვა. VIII. اِنْتَهَبَ
დაშ. მოიტაცა, წაართაცა; გა-
ძარცვა.

نَهَجَ (ა), მასდ. نَهَجَ ჩანდა (გზა);
დაშ. მიდიოდა რომელიმე გზით.

**

نَهَرَ (ა), მასდ. نَهَرَ 1) მომდინარე-
ობდა, დიოდა (წყალი); 2) დაშ.
უყვიროდა, უჯავრდებოდა; ყვი-
რილით გააგდო; შერისხა, გაუ-

რისხდა. VIII. اِنْتَهَرَ დაშ. უყ-

ვიროდა, უწყრებოდა, უჯავრ-
დებოდა; შერისხა, გაურისხდა;
ყვირილით გააგდო.

نَهْرٌ შ. نَهْرٌ, نَهْرٌ მდინარე;
წყარო; არხი. النَهْرُ ჯგონი,
ამულარია. مَا وَرَاءَ النَّهْرِ

ჯგონის იქითა მხარე, ტრანს-
ოქსანიია.

نَهْلٌ დაშ. نَهْلٌ შ. نَهْلٌ

نَهَضَ (ა), მასდ. نَهَضَ ადგა; إِلَى
ნ-ით აღიმართა, აღდგა, გაე-
მართა ვისიმე წინააღმდეგ, მი-
უხტა, თავს დაესხა (მტერს).

نَهَلَ (ა), მასდ. نَهَلَ, نَهَلٌ მო-
ვიდა, ჩაევიდა დასალევად; და-
ლია პირველად; დალია.

نَهْلٌ დაშ. نَهْلٌ აუზი.

نَهَى (ა), მასდ. نَهَى 3. ავ. لا ნ.
ن-ით შეაყენა, დააკავეა, შეა-
კავე რამესგან; აუკრძალა; إِلَى
ნ-ით მიიღწია. VIII. اِنْتَهَى

ნ-ით და:ცხრა, თავი დაანება;
თავი შეიკავეა რამესგან; إِلَى
ნ-ით მივიდა, მიიღწია რასმე;
ბოლომდე მიიღწია; დაბოლოვ-
და, გათავდა.

نَهَى აკრძალვა.

نَهَى კეტა, გონება.

نَهَابَةٌ ბოლო, დასასრული.

أَنْتَبَاهُ ბოლომდე მიღწევა; დასრულება; დასასრული.

مُنْتَهَى უკიდურესი საზღვარი, ბოლო.

عَنْ نَهَابَةٍ, მასდ. نَوْبٌ ნ-იო

შეცვალა, ვისიმე შავიერობა

გასწოვა; نَوْبٌ ნ-იო დაუბრუნდა;

მიმართა. إِلَى اللَّهِ მიმართა

ღმერთს, შეინანა; نَوْبٌ, მასდ.

نَوْبَةٌ დამ. ეწოა, შეემთხვა (უბედურება).

عَنْ أَنْبَاءٍ IV. ან ანაბ

ნ-იო შეცვალა რამეთი; أَنْبَاءٌ

მიმართა ღმერთს, إِلَى اللَّهِ

შეინანა. VIII. أَنْبَاءٌ დამ. და-

დიოდა ვინმესთან ან სადმე; მი-

მართებოდა; მიდიოდა ხოლ-

მე; გაუშეორდებოდა ხოლმე,

ეწეოდა, შეემთხვეოდა ხოლმე (უბედურება).

نَوْبٌ 1) შენთხვევა, ამ-

ბავი; 2) რიგი, ჯერი, რიგრი-

გობით რისამე გაკეთება (შდრ.

ქართ. ნობათი); 3) ჯგუფი

(ხალხისა), რომელიც რიგრიგო-

ბით ასრულებს რაიმე დავალებას;

مَوْلَانَا (أَهْلُ النُّوبَةِ) ნი. أَصْحَابُ

ჯარისკაცთა ჯგუფი, რომელიც რიგრიგობით ყარაულობს.

نَوَابٌ შრ. نَوَابٌ შემცვლელი;

მოადგილე; ნაცვალი, ნაიბი.

نَوَاحٍ (ن), მასდ. نَوَاحٍ, نِيَّاحٍ, نَوَاحٍ

ტიროდა, მოსთქვამდა; نَوَاحٍ ნ-იო

დასტიროდა, მოსთქვამდა ვისიმე გამო.

نِيَّاحٍ მოთქმა, ტირილი, გლოვა;

ვასეენება.

نَوَاحٍ, მასდ. نَوَاحٍ (< არამ. נִיחַ) მამ. საკ. სახ. ნოე.

نُوْحٍ - IV. أَنْوَحٌ დააჩოქა (აქლემი,

ე. ი. ჩამოხტა აქლემიდან;

აქლემი) გაჩერდა; დაბანაკდა;

განლაგდა (ლაშქარი) عَلَى نَوَاحٍ

ვისიმე წინააღმდეგ; ალყა შემოარტყა.

نَارٍ (ن), მასდ. نَوْرٌ ანათებდა.

II. نَوْرٌ დამ. გაანათა, დაანთო.

IV. أَنْوَارٌ ბრწყინავდა, ანათებდა;

დამ. გაანათა.

نِيرَانٍ ჩვეულებრივ შდ., შრ. نِيرَانٍ

ცეცხლი.

نَوْرٌ შრ. أَنْوَارٌ სინათლე, ნათე-

ლი. نَوْرُ الدِّينِ მამ. საკ. სახ.

ნურ ედ-დინი.

نِيرَانٍ შდ. ბრწყინვალე.

სინათ- სინაير, მნაორ, მნარა-
 მნარა

ლის ადგილი, შუქურა, მინარე-
 თი (შდრ.).

انس. اناس.

კულუღი, უკან გადაგდე-
 ბული ქოჩორი თმისა. ابو.

აბუ აბუ ნოვსი, გამოჩენილი
 პოეტი (გარდ. 195-199/810-814 წ.).

دايمي. نواش. نواش (უ), მასდ.

დაიკი- რა, შეიპყრო. III. نواش, წი
 ან ბ ნით შეუტია; დაესხა, შე-
 ეტაკა, შეებრძოლა; წი

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 ბრძოლა გა- წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

II. نواع. დაახარისხა, კლა-
 სიფიკაცია უყო.

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

IV. اناف. იყო აღმართული,
 აწეული, აზიდული; სკარბობდა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა
 წი ნაოა წი ნაოა წი ნაოა

نُونٌ (არამ. נון) მრ. نِينَانٌ

თევზი. ذُو النُّونِ იონა წინასწარ-მეტყველის ეპითეტი.

تَنْوِينٌ ნუნაცია, სიტყვისათვის ნუნის გაჩენა ბოლოში.

نَوَى (ი), მასღ. نِيَّةٌ აკ. განიზრახა, გაითიქრა, გადაწყვიტა;—მასღ.

نَوَى წავიდა, გაემგზავრა; გადასახლდა.

نَوَى სწრათვა, მიმართულება; მოგზაურობა; გადასახლება, განშორება.

نَوَى კრებ., კერძ. ე კურკა (ჩვეულებრივ ქალმის კურკა).

نِيَّةٌ მრ. نِيَّاتٌ განზრახვა. *

נָסַר. I. 3. ნაცვალსახელოვანი

ნაწილაკი (აქუზატივეში). أَخَذَنِي ამიყვანა მე.

نَابٌ მრ. أَنْيَابٌ ეშვი.

نَابٌ მრ. نَيْبٌ დაბერებული დედალი აქლემი.

نَوْفٌ იხ. نَيْفٌ

نَالَ (ა), მასღ. نَيْلٌ ღამ. 1) მიიღწია, მიიღო, შეიძინა; 2) ეწია, შე-

ემთხვა (უბედურება). IV. نَالَ აკ. უშოვა, მისცა.

نَيْلٌ მიღწევა, შეძენა, მიღება.

النَيْلُ მღ. ნილოსი.

წარაბული ანანის ოცდამეექვსე 3 ასო, სათვლავეში აღნიშნავს 5.ს.

მს. რ. III. 3. მ. სქ ნაცვალსახელოვანი ნაწილაკი ნათესაობით ბრუნვაში (სახელებთან) ან აქუზატივეში (ზმნებთან):

كِتَابُهُ მისი წიგნი; أَخَذْتَهُ ავიღე ის.

მს. რ. III. 3. მღ. სქ. ნაცვალსახელოვანი ნაწილაკი ნათესაობით ბრუნვაში (სახელებთან) ან აქუზა-

ტივეში (ზმნებთან) كِتَابًا მისი წიგნი; أَخَذْتُهَا ავიღე ის.

هَاتَيْنَ. هَاتُوا. هَاتِي. მღ. هَاتِي. მოიტა. *

هَارُونَ (არამ. ܗܪܘܢ) ʾ

მამაკაცის საკ. სახ. არონი. هَارُونَ رشد. ის الرشيد.

هذِهِ هَذَا. სიტყვებისა. هَوْلًا

ნს. ذًا.

هَنَا. هَهُنَا. هَاهُنَا. هَاهُنَا.

هَؤُونَ (< სპარს.) هَاوُونَ

ჰრ. هَاوِينَ როდინი.

هَبَّ. მს. რ. II. 3. მამ. სქ. 2 რძ.

هَبَّ ზმნისა.

هَبَّ (ჟ), მასდ. هَبَّ ქროდა (ქა-
'რი); هَبَّ عَلَى ნ-ით უქროდა, უბე-
რავდა; დაუქროდა.

هَبَّ ქროლა (ქარისა).

هَتَفَ (ი), მასდ. هَتَفَ ყვიროდა;
ب ნ-ით უძახოდა, უხმობდა.

هَتَكَ (ი). მასდ. هَتَكَ. მამ. მო-
გლიჯა, მოხსნა (საფარველი);
გახია, გაფხრიწა.

هَجَرَ (ჟ), მასდ. هَجَرَ

ღამ. გამოეყო, გაშორდა, ურთი-
ერთობა შეწყვიტა ვინმესთან;

მიიტოვა, მოშორდა. III. هَجَرَ
ღამ. მოშორდა, გაშორდა; ახსოვ.
გადასახლდა, გაემგზავრა
الى ნ-ით სადმე.

هَجْرَةً გადასახლება, გადახვე-
წა, ემიგრაცია. هِجْرَةً მიჯ.

რა, მუჰამადის გადასახლება
მექიდან მედინაში (622 წელს).

هَاجِرٌ ვინც გადადის, გადა-

სახლდება სხვა ქვეყანაში, ემი-
გრანტი; مِهْجَرًا. هَاجِرِي (17, 10)

ვინც მუსლიმანობა მიიღო, მუ-
სლიმანი.

هَاجِرَةٌ შუადღე, შუადღის სიტყვ-

ე. هَاجِرٌ ვინც გადადის, გადა-
სახლდება სხვა ქვეყანაში, ემი-
გრანტი.

هَاجِرُونَ ემიგრან-
ტები, მუჰამადის მიმდევარნი. მექის
ის მცხოვრებლები, რომლებიც მედი-
ნაში გადასახლდნენ.

هَجَمَ (ჟ), მასდ. هَجَمَ მოულოდ-
ნელად მივიდა عَلَى ნ-ით ვინ-
მესთან; თავს დაესხა მოულოდ-
ნელად.

هَجَا (ჟ), მასდ. هَجَا

დასცინოდა; სატირა დაუწერა,
სასაცილოდ გამოიყვანა ლექსში.

هَجَا ლექსში დაცინვა, სატირა.

هَجَا სატირა, დაცინვა.

هَدَّ (ჟ), მასდ. هَدَّ ღამ. გრძ.

და-
ანგრია, დაარღვია; هَدَّ (ი), მასდ.

هَدَّ გრძე. დაინგრა, და-

ირღვა. II. هَدَّ შეაშინა, დაემუქ-
რა ბ-ით რასმე.

هَدَأَ (ა), მასღ. هَدُوْهُ იყო წყნარი, მშვიდი; დაწყნარდა, დამშვიდდა.

هَدُوْهُ სიმშვიდე, სიწყნარე.

هَدَأَ ღამის პირველი ნესამედი.

هَدَرَ (ი), მასღ. هَدِيرٌ გუბგუბებ-

და, ხმაურობდა (ცეცხლი ბუხარში); გრგვინავდა; ღულუნებდა (მტრედი); ჩქევით ხმაურობდა, ჩუხჩუხებდა (მდინარე); ყვი-

როდა, ბლაოდა. (აქლემი); — هَدَرَ

(ი, უ), მასღ. هَدَرَ უმზიზნოდ, ტყუილ-უბრალოდ დაიღვარა

(სისხლი). IV. هَدَرَ უმზიზნოდ. ტყუილ უბრალოდ დაღვარა

(სისხლი). هَدَرَ دَمَهُ გამოაცხადა მისი სისხლი უფასურად, ღირებულების არ მქონედ, ე. ი. ნება დართო დაუსჯელად მისი სისხლის დაღვრისა, მისი მოკ-

ვლისა. ანცნ. هَدَرَ دَمَهُ.

هَدِيرٌ გუბგუბი (ცეცხლისა; გრგვინვა; ღულუნი (მტრედისა); ხმაურობა, ჩუხჩუხი (მდინარი-სა); ყვირილი (აქლემისა).

هَدَفَ (უ), მასღ. هَدَفَ إِلَى ნ-ით მიუჯალოვდა ვისმე, მივიდა ვინმესთან.

هَدَفَ مَر. هَدَفَ أَحَدًا ნიშანი, მიზანი (სახროლად).

هَدَمَ (ი), მასღ. هَدَمَ დამ. დაანგრია, დაარღვია (შენობა). VII.

هَدَمَ დაინგრა, დაირღვა.

هَدَى (ი), მასღ. هَدَى ორ. აკ. ან აკ. და კ. ან إِلَى ნ-ით მიჰყავდა სწო-

რი გზით, უძლოდა; აბსოლ. სწორი გზით მიდიოდა. IV.

هَدَى ن. აკ. და კ. إِلَى ნ-ით ნიართვა, მიუძღვნა, აჩუქა.

هَدَى კრებ. სამსხვერპლო ცხოველები (ჩვეულებრივ აქლემები), რომლებიც მექაში მიჰყავთ ალლაჰისთვის შესაწირავად.

هَدَى ორ. სქ. სწორი გზით წარმართვა; სწორი, კენწმარითი გზის ჩვენება, ხელმძღვანელობა; სწორი, კენწმარითი გზა.*

هَدَى 3. هَدَى 1) სჩუქარი, ძღვენი; 2) იგივეა, რაც هَدَى.

هَدَى 3. هَدَى 1) სჩუქარი, ძღვენი; 2) იგივეა, რაც هَدَى.

هَدَى 3. هَدَى 1) სჩუქარი, ძღვენი; 2) იგივეა, რაც هَدَى.

هَدَى 3. هَدَى 1) სჩუქარი, ძღვენი; 2) იგივეა, რაც هَدَى.

هَدَى 3. هَدَى 1) სჩუქარი, ძღვენი; 2) იგივეა, რაც هَدَى.

هَدَى 3. هَدَى 1) სჩუქარი, ძღვენი; 2) იგივეა, რაც هَدَى.

هَدَى 3. هَدَى 1) სჩუქარი, ძღვენი; 2) იგივეა, რაც هَدَى.

هَرَبَ (უ), მასღ. هَرَبَ გაიქცა, ივლტოდა. VI. هَرَبَ გაიქცა, ივლტოდა. VI.

هَرَبَ ნ-ით გაექცა ვისმე ან გაიქცა საიდანმე.

هَرَبْ გაქცევა, ლტოლვა.

هَارِبْ ვინც გარბის, გაქცეული, ლტოლვილი.

هَرَكْ შარაქი, ადგ. სახ. არშენიაში.

هَرَمْ (ა), მასღ. ძალიან დაბერდა, მიიხრწნა (სიბერისაგან).

هَرَمْ მიხრწნილი მოხუცი.

هَارُونَ ის. هَارُونُ

هَزَلْ (უ), მასღ. აბსოლ., გრღუეცო განხდარი, მკლე; გახდა; ღამ.

გრღმ. მასღ. هَزَلْ გახდა, და-

მკლევდა;--هَزَلْ (ი), მასღ. هَزَلْ ხუმრობდა.

هَزِمَ (ი), მასღ. هَزِمَ და.

გააქცია, უქუაქცია (მტერი),

დაამარცხა. VII. هَزَمَ უკან

გარბოდა, გაიქცა, იელტოდა, დამარცხდა (მტერი).

هَزِمَةَ გაქცევა, ლტოლვა; დამარცხება.

هَشَامْ მამ. საკ. სახ. ჰიშამი.*

هَصَالَةَ (56, 14) რომელიღაც ადგილის სახ. ვასპურაკანში (არშენიაში).

هَكَذَا ის. هَكَذَا

هَلْ კითხ. ნაწ. ნუთუ? განა? -ა?

هَلْ (أَنْ) (أَنْ) فِي مَوْجَعِنَا هَلْ لَكَ
ან იშუთად ალი ნ-ით შეგიძლია?

ხომ არ გასურს? ხომ არ...? هَلْ -
თუ—თუ?

هَلْ (أَمْ) (أَمْ) هَلْ (أَمْ) هَلْ
ტომ არ?

هَلْ (ع) (ع) هَلْ (ع) (ع) هَلْ (ع)
ვიდა (ახალი მთვარე).

هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل)

هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل)

هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل)

დაიღუპა; მოისპო; მოკვდა.

IV. هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل)

هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل)

هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل)

هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل)

ადგილი, დასალუპავი ადგილი.

هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل)

هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل) (أَهْل) هَلْ (أَهْل)

ნ-ით რისამე; ჰ. ბ ნ-ით განიზ-

რაბა ვისიმე მიმართ (რამე), და-

რამესკენ; ჰ. აკ. აფიქრებდა, აწუ-

مورط დამლუპველი.
 ورق : კრებ. ორ. ორ. ფურცელი, ფოთოლი (შერ. ქართ. ვარაყი).

ورق ვარაყი, შთაგრეხილი ფანის ცხის აღმოხვედით; دشت الورق ვარაყის ველი, ადგ. ხლათის მახლობლად. სომხ. *Վարազիկուս*.

ورنصف (<რუს.) ვორონცოვი.*
 ورق (برق), მასლ. ورق გასივდა. *ورق* მასიონისიენე (შერ. ქართ. ვარამი).

ورق კვესავდა, ნაპერწყლებს ისროდა. III. *ورق* დამალა. IV. *ورق* კვესავდა, ნაპერწყლებს ისროდა.

ورق კაცისშვილი, ადამიანი.
 ورق უკანა ნაწილი. *ورق* წინდ. უკან; იქით; ზევით; გარეთ; გარდა. *ورق* მის

უკან, მის იქით.
 مور შერ. ორცხლის მკვესავი, ნაპერწყლების გამჭენი; გაღატ. გამჭრიახი.

ورق (برق), მასლ. ورق. 1) მიჰქონდა (ტვირთი); 2) შესცოდა, დანაშაული ჩაიღინა; აბსოლ., მასლ. *ورق* იყო ვეზირად.

ورق შერ. *أوزار* (ვითარცა სუბსტ.)
 1) ტვირთი; 2) ცოდვა, დანაშაული.

وزير (სპარს. ?) შერ. *وزراء* ვეზირი, მოურავი, მინისტრი.
 وزارة და وزارة ვეზირობა, ვეზირის წოდება.

وزع (يزع), მასლ. *وزع* დამ. დააკავა, შეაკავა. II. *وزع* დამ. გაუყო, გაანაწილა, დაანაწილა; *على* ნით გაუყო, გაუნაწილა, დაუნაწილა. IV. *أوزع* დამ. წააქეზა.

وزن (يزن), მასლ. *وزن* აწონა, გამოწონა. III. *وزن* დამ. გაუსწორდა წონაში; შეესატყვისებოდა; გაუთანაბრდა.

وزن შერ. *أوزان* (ვითარცა სუბსტ.)
 წონა; ზომა (ლექსისა).
 ميزان შერ. *موازين* სასწორი.

وزن შერ. *وسائد* ბალიში.

وسط (يسط), მასლ. *وسط* დამ. დადგა, იყო რისამე შუაში; შევიდა შუაში. II. *وسط* დამ. მოათავსა შუაში. V. *توسط* დამ. შუაში იყო, შუაში შევიდა; გახდა

შუანავალი ^{وَسَّ} მათ შორის; ეკირა საპატიო ადგილი.

^{وَسَّ} შუა ნაწილი, შუაგული.

^{وَسَّ} მის შუაში. ^{وَسَّ} წინდ. შუაში.

^{وَسَّ} შუა ნაწილი, ^{وَسَّ} შუაგული.

^{وَسَّ} შუაგული. ^{وَسَّ} შუაგული; საპართლიანი; ჩინებული.

^{وَسَّ} შუაში მყოფი; შუაკაცი; შუამავალი; წარჩინებული.

^{وَسَّ} შუაში მყოფი; ვასიტი, ქალ. ბასრასა და ქუფას შორის.

^{وَسَّ} შუაში მყოფი; შუამავალი; (100, 8) ვინც შუაში ათავსებს, მოაქცევს (ვისზე, რასზე), გარსშემოვლებული, გარსშემორტყმული.

^{وَسَّ} იყო ფართო, ვრცელი; ნ. აკ. მოიცავდა, იტყვედა; - მასდ. ^{وَسَّ} ვ. აკ. შეეძლო, შესაძლებელი იყო ვინმესთვის.

IV. ^{وَسَّ} იყო შეძლებული, მდიდარი; ^{وَسَّ} ნ. ით გაამდიდრა; დმ. განაერცო, გააფართოვა.

VIII. ^{وَسَّ} იყო ფართო, ვრცელი; გაფართოვ-

და; განიერცო; გახდა შეძლებული.

^{وَسَّ} შეძლება, შესაძლებლობა; ძალი.

^{وَسَّ} მდ. ო ფართო, ვრცელი, დიდი, მოშველი.

დამ. ^{وَسَّ} მასდ. ^{وَسَّ} მოიცავდა, შეიცავდა; შეკრიბა; დატვირთა (ცხოველი).

^{وَسَّ} ტვირთი (აქლენისა).

დამ. ^{وَسَّ} მასდ. ^{وَسَّ} დალი დაასვა, დადალა, ნიშანი გაუქმდა, დანიშნა; დამ. ^{وَسَّ} ალნიშნა რამეთი, აღწერა.

V. ^{وَسَّ} ცდილობდა დაენახა ნიშანი; ყურადღებით ათვალიერებდა. ^{وَسَّ} შევამჩნიე სიკეთე (აღბეჭდილი) მასში (მის გარეგნობაში).

^{وَسَّ} ბასმა (საღებავი).

^{وَسَّ} თვლემდა; ეძინა.

^{وَسَّ} რული, თვლემა, ძილი.

^{وَسَّ} რული, თვლემა, ძილი.

^{وَسَّ} მასდ. ^{وَسَّ} ჩურჩულებდა.

^{وَسَّ} ჩურჩული.

^{وَسَّ} ძვირფასი ქვებით მორთუ-

ლი, მხარზე გადასადები ტყავის
სარტყელი, რომელსაც ატარე-
ბენ ქალები.

شك (უ), მასღ. شك იყო სწრა-
ფი, ჩქარობდა (რისამე შესას-
რულვებლად).

شيء, وشى, მასღ. (يشى) وشى

მოქარვა; ب الى ნ. ებით
ცრულ დააბეზლა ვინმესთან,
ცილი დასწამა.

شيء შრ. სწ. ნიშანი, ლაქა:

شى ფერადად მოქარგული.

اشى მღ. შრ. وشاء ცილისწა-
მებელი, მაბეზლარი.

صف, وصف, მასღ. (يصف) وصف

ღმ. აღწერა, აღნიშნა, გამოსა-
ხა, გამოხატა; გამოწერა (წამა-
ლი), ქ ნ-ით გამოუწერა (წამა-
ლი); აქო. აღიდა; ნ. ბ ნ-ით
მიაწერა რაიმე თვისება, წარ-
მოადგინა, დაახასიათა როგორც
რაიმე თვისების მქონე.

صفات, وصف, აღწერა; თვისება,

ღამახასიათებელი ნიშანი, ატ-
რიბუტი(შღრ. ქართ. სი ფ ა თ ი)..

أوصاف 1) აღწერა;
აღწერილობა, მოთხრობა; 2) გა-
მოწერა (წამლისა); 3) თვისება,
ატრიბუტი.

أوصف აღწერა.

موصوف მღ. აღწერილი; და-
ხასიათებული; რასაც რაიმე

თვისება ახასიათებს; موصوف
ვინც (რაც) სიკეთით

დახასიათდება, სიკეთით გამო-
ირჩევა, სიკეთით გამორჩეული.

صل, وصل, მასღ. (يصل) وصل

ღმ. შეაერთა, შეაკავშირა, შე-
კრა ბ ნ-ით რამეთი. ანცნ. فصل.

ჰქონდა ვინმესთან შეგობრობა,
ნათესაური კავშირი, ურთიერ-

ობა; ანცნ. قطع; მისცა, აჩუ-
ქა, ბ ნ-ით რამე, დაასაჩუქრა.

ميسرا მას საჩუქარი;
وصول, მასღ. (يصل) وصل

აკ. ან الى ნ-ით მივიდა სადმე,
ვინმესთან; მიაღწია ვისმე, ვინ-
მესთან; მიაღწია რასმე, სადმე.

III. وصل დაშ. აკეთებდა რას-
მე გამუღმებით, განუწყვეტლივ.

IV. أوصل რ. დაშ. الى ნ-ით
მიიყვანა ვინმესთან ან სადმე;

მიიყვანა რამემდის. V. توصل
იყო შეერთებული, შეკავშირე-
ბული, შეკრული; الى ნ-ით ცდი-
ლობდა მიეღწია რამესთვის; მი-

აღწია რასმე. VIII. **اتَّصَلَ** იყო

შეერთებული, შეკავშირებული, შეკრული; შეუერთდა, შეუკავშირდა; ეკვროდა, საზღვრავდა; შეადგენდა განუწყვეტელ ჯაქვს; **الى** ნ-ით მივიდა, მიაღწია ვისმე, რასმე ან სადმე.

صَلَّ მრ. **صَلَات** კავშირი, შეერთება, შეკავშირება; საჩუქარი.

وَصَلَ შეერთება, შეკავშირება; კავშირი; ურთიერთობა, მეგობრობა; გრამ. ტერმ. ვასლა, ნიშანი, რომელიც აღნიშნავს, რომ ალიფი არ გამოითქმის.

وَصَلَ მრ. **أَوْصَلَ** სახსარი, სხე-

ულის ნაწილი.

وَصَالَ ურთიერთობა, კავშირი, მეგობრობა.

وَصَوْل მისვლა, მიღწევა, ჩამოსვლა.

وَصَيْلَة მრ. **وَصَائِل** აქლემი, რომელიც ათი წლის განმავლობაში შობდა ყოველწლიურად კოზაკს.

**

مَوْصِل შეერთების ადგილი;

المَوْصِل ქალ. მოსული, მღინარე ლიჯლაზე (ტიგროსზე).

مُتَّصِل მრ. **مُتَّصِل** შეერთებული,

დაკავშირებული; რომელიც ეკვრის, მოსაზღვრე, მეზობელი.

اتَّصَلَ შეერთება; კავშირი, მეზობლობა, მოსაზღვრეობა.

مَوْصُول მრ. **مَوْصُول** შეერთებული, შეკავშირებული.

وَصَى (يُصِي) მასდ. **وَصَى** დაშ.

შეაერთა, ბ-ნით შეუერთა; — აბსოლ. შეერთდა; ბ-ნით შეუ-

ერთდა. II. **وَصَى** ავ. ან. **الى** ნ-ით მიანდო, დაავალა გაეკეთებინა ბ-ნით რამე; უანდერძა

დაუბარა. IV. **أَوْصَى** ავ. ავ. და ბ-ნით დაავალა, ამცნო, დაუბარა, ანდერძად დაუტოვა, უანდერძა; დანიშნა ანდერძის აღმსრულებლად.

وَصَايَة მრ. **وَصَايَا** მცნება, აღთქმა, ანდერძი.

وَضَاء (ض) მასდ. **وَضَوْ** იყო წმინდა, ბრწყინვალე.

وَضَّح (يَضِّح) მასდ. **وَضَّح** იყო ცხადი, ნათელი (საქმე, სიტყვა).

وَضَّح მრ. **وَضَّح** ცხადი, ნათელი, აშკარა. სინ. **بَيَّن**.

وَضَّع (يَضِّع) მასდ. **وَضَّع** დაშ.

დადო, მოათავსა; დადგა; (A7, r)
დაადგინა, დანიშნა; დაწერა,
შეთხზა (წიგნი და მისთ); დაა-
გდო; * ჩაზოილო; მოიხსნა; عن
ნ-ით მოხსნა; على ნ-ით დაადო,
დაადო; დაადგა, დაუდგა,
(50, 12) დაუყენა; وَضَعَ يَدَهُ
(A7, 1) ხელი დაა-
დო ზეთლ მის მხარეს, დაიმორ-
ჩილა, შეავიწროვა მთელი მისი
მხარე; წაართვა, დააკლო منه მას;
ა. და ნ-ით დააიცირა; وَضَعَ
(უ), მასღ ضَعَةً, ضَاعَةً იყო მდა-
ბალი, საზიზღარო; დამცირა.
V. تَوَاضَعٌ იყო მოკრძალებუ-
ლი, კრძალული, თავმდაბალი.
انكبر. تَوَاضَعُوا შეთან-
ხმდნენ, შეითქვენ.
ضع დადება, მოთავსება; დე-
ბულება, თეზისი.
ضع م. ضَعَاءٌ მდაბალი, სა-
ზიზღარო; დამცირებული; კრძა-
ლული.
ضع م. مواضع ადგილი. სინ.
مكان.
ضع მოკრძალება, კრძალუ-
ლება.

ع. وَطِي (يَطِي), მასღ. وَطِي. გა-
თელა, მოთელა, დათრგუნა, ბ
ნ-ით რამეთი (= ფეხებით).
وَطِي გათელვა, დათრგუნვა.
وَطِي م. مواطِيء ადგილი,
რომელსაც თელავენ, თრგუნა-
ვენ; კვარცხლბეკი.
وَطِي م. أوطار საქირო რამ, სა-
ქიროება, სურვილი, მოთხოვნი-
ლება. სინ. حَاجَةٌ.
وَطِن (يَطِن) მასღ. وَطِن იმყოფე-
ბოდა ბ ნ-ით სადმე.
وَطِن م. أوطان სამშობლო,
საცხოვრებელი; სახლ-კარი.
وَطِن م. وَطَائِفٌ მიჩენილი სა-
მუშაო; მოვალეობა; ფუნქ-
ცია, მოქმედება; თანამდებობა,
სამსახურის ადგილი, პოსტი;
ხელფასი.
عَدَةٌ, وَعْدٌ, م. (يَعِد) მასღ. وَعْدٌ
م. م. وعد. ან ჰ. ე ნ-ითა და ნ.
ა. ან ნ-ით შეჰპირდა, დაჰ-
პირდა, აღუთქვა; დაუნიშნა შე-
ხვედრა, შეჰპირდა შეხვედრას;
ემუქრებოდა. III. وَعَدٌ ჰ. ა. შეჰპირდა შეხვედრას ე ნ-ით სად-
მე ან გარკვეულ დროს; ორ. ე.მ.

შეპირდა შეხვედრას გარკვეულ ადგილას ან დროს; დაუნიშნა ადგილი ან დრო შეხვედრისა.

IV. ^٤أَوْعَدَ 3. აკ. და ნ-ით დაპირდა; ემუქრებოდა რასმე.

V. ^٤تَوَعَّدَ 3. აკ. ემუქრებოდა

ბ ნ-ით რასმე. VI. ^٤تَوَاعَدُوا შეპირდნენ ერთმანეთს შეხვედრას აკ. ან ^٤على ნ-ით საღმე ან რაიმე დროს; დაუნიშნეს ერთმანეთს დრო, ადგილი შეხვედრისა.

^٤დაპირება, შეპირება; დამუქრება, მუქარა.

^٤დამუქრება, მუქარა.

^٤مَوَاعِدُ 3. (მასდ.) დაპირება, შეპირება; (დროისა და ადგ. სახ.) დრო ან ადგილი შეხვედრისა.

^٤დაპირება, დაპირება, აღთქმა; ადგილი შეხვედრისა, პავმანი.

^٤عِظَةٌ, ^٤وَعِظٌ, ^٤مِيعَادٌ (მასდ.), ^٤مِيعَادٌ

3. დამ. არიგებდა, კეკუას ასწავლიდა, უქადაგებდა.

^٤დარიგება, ქადაგება.

^٤وَأَعِظُ 3. ^٤مِيعَادٌ დამრიგებელი,

მქადაგებელი.

^٤عِظَةٌ, ^٤وَعِظٌ, ^٤مِيعَادٌ (მასდ.) მასდ. იხანა-ხაედა, იცაედა; ახსოვდა.

^٤مِيعَادٌ 3. ^٤أَوْعِيَةٌ საცაევი; ჩანთა; ქურკელი.

^٤مِيعَادٌ, ^٤وَعِظٌ, ^٤وَعِظٌ (მასდ.) მი-

ვიდა ^٤على ნ-ით ვინმესთან (ჩვეულებრივ მთავართან) ვითარცა მოციქული, ელჩი.

^٤وَعِظٌ, ^٤مِيعَادٌ, ^٤وَعِظٌ დებუტაცია, დელეგაცია, ელჩები.

^٤وَعِظٌ, ^٤مِيعَادٌ (მასდ.) იყო

უხვი, მრავალრიცხოვანი, მრავალი; დამ. გაამრავლა. IV. ^٤وَعِظٌ

დამ. გაანრავლა, უხვი გახადა.

^٤وَعِظٌ 3. უხვი, მრავალი; ვაფირი, ლექსის ზომა შემდეგი სქემისა: ---|---|---|---

---|---|---|---

^٤وَقَفٌّ (მასდ.) იყო შესაფერი, შესაბამისი. II. ^٤وَقَفٌّ

აკ. გახადა შესაფერი, შესაბამი; მოაგვარა; ^٤بَيْنَ ნ-ით შეარიგა; აღმოუჩინა დახმარება, შეეწია.

III. ^٤وَأَقَى აკ. შეესაბამებოდა, იყო რისანე შესაფერი; შეესატყვისებოდა; შეუთანხმდა; დამთხვა; შეემთხვა, შეხედა, წაა-

შევიდა რაიმე ღრმაში; დაიმა-
ლა, ჩავიდა (წზე), დაბნელდა.

گاند. وقت. ماسد. (يَقْتُ) وَقَتَّ

საზღვრა დრო, ვადა. II. وَقَتَّ

(აგრეთვე أَقَّتْ) განსაზღვრა
დროის მიხედვით, დაადგინა
დროის მიხედვით.

م. وقت. م. أوقات. დრო, უამი;

ხანი, ვადა. სინ. هَذَا زَمَانٌ

مِنْ وَقْتِهِ، لَوْ قَتَّهِ؛ اذْمَعَمَادِ اَلْوَقْتِ.

იმ წამსვე; وَقَتَّئِدِ; მაშინ, იმ
დროს.

م. ميقات. م. موافقت. განსაზღ-

ვრული დრო, დანიშნული ვადა.

وقد. م. ماسد. (يَقْدُ) وَقَدَّ

ანთებული, ენთო (ცეცხლი).

IV. اذْم. اوقد. დაანთო.

م. وقد. წეა, ნთება, გიზგიზი.

م. وقد. საწვავი მასალა.

م. واقد. რაც ანთია; ვაკილი, მამ.

م. ماسد. : اوقدي. ალ-ვაკილი;

أبو عبد الله محمد بن عمر

المؤيدى. მუქამადაის ბიოგრაფი

და ისტორიკოსი აბუ ყაბდ ალ-ლჰ
მუჰამმად იბნ ქუშარ ალ-ვაკილი
(130/747 — 207/823).

م. موقد. დანთებული, გაჩა-
ღებული (ცეცხლი).

م. موقد. م. موقد. ადგილი, სა-
დაც ცეცხლი ანთია; წვის, ნთე-
ბის ადგილი ან დრო.

وقار. م. ماسد. (وقر) وقراء

იყო დინჯი, თავმომწონე, ღირ-
სეული, ღირსების შეგნებით
სავსე.

م. وقر. ტვირთი.

م. وقار. სიღინჯე, თავმომწონეობა;
ღირსება, პატივი, პატივისცემა.

م. وقع. م. ماسد. (يَقَعُ) وَوَعَّ

დაეცა, დაეარდა, ჩამოვარდა, ჩამოც-
ვივდა; ჩაეარდა; დადგა, გაჩერ-
და; მოხდა, ადგილი ჰქონდა
რაიმე. შემთხვევას; მოხვდა, გა-
ჩნდა, აღმოჩნდა; მივიდა الى
ნ-ით სადმე; იყო, მდებარეობ-
და (ადგილი, ქალაქი, სოფელი და
მისთ.); დაემთხვა, მოდიოდა (ამა
თუ იმ რიცხვზე); ب ن-ით
ეწია; თავს დაესხა; ებრძოდა;
ب ن-ით მივიდა (რაიმე დასკვნამ-
დე, აზრამდე); ب ن-ით ჩაუ-
ვარდა ხელში; მიმართა ვისმე;
ب ن-ით სქესობრი-

ვად დაუკავშირდა; **وَقِيَ** ნ-ით აგი-
 ნებდა, ჰკიცხავდა; წააწყდა, შე-
 ისწრო, შეხვდა; აესებდა, შეი-
 ცავდა; **وَقَعَ بَيْنَهُمْ كَلَامٌ** ჩა-
 მოვარდა მათ შორის დავა. **وَقَعَ**
أَنْ აზრად მოუვიდა, **وَقَعَتْ فِي نَفْسِهِ**
 რომ; გულ-
 ში ჩაუვარდა, შეუყვარდა;
وَقَعَ إِلَى الْأَرْضِ დაიბადა; გრამ.
وَقَعَ مَوْجِعَ الْأَسْمِ იხმარება
 სახელის ნაცვლად. II. **وَقَعَ** 1) ხე-
 ლი მოაწერა **عَلَى** ნ-ით რასმე;
 2) ცრიდა, წინწყლავდა, რწყავდა
 (წვიმა მიწას); 3) დაადო (გადასა-
 ხადი; 4) უკრავდა (მუსიკალურ
 ინსტრუმენტზე); IV. **وَقَعَ** დამ.
 ჩამოავდო, დაავდო; სცემდა
 რიტმულად, ურტყამდა (თი-
 თებს მუსიკალურ ინსტრუ-
 მენტს); **ب** ნ-ით ეცა, მივარდა,
 დაეცა; გრამ. გარდამავლად
 აქცია (ზმნა); V. **تَوَقَّعَ** დამ.
 ელოდა რასმე, ეშინოდა რისამე.
وَقَعَ ვარდნა, ჩამოვარდნა, და-
 ცემა; შემთხვევა; განხორცი-
 ელება.
وَقَعَتْ დაცემა; შემთხვევა; შეს-
 რულება, ასრულება, განხორ-
 ცილება; ბრძოლა; (Y. 1)
 ბრძოლის ადგილი, ბრძოლის
 ველი.

وَقَعَتْ შრ. **وَقَائِعٌ** შემთხვევა;
 ინციდენტი; ბრძოლა, შეტა-
 კება.
وَقَعَ შრ. **وَقَعَ** რაც ეცე-
 მა; რაც ხდება.
وَقَعَتْ შემთხვევა; შეტაკება,
 ბრძოლა.
وَقَعَ რიტმი, კადენცია; ვარდ-
 ნა; მივარდნა, დატაკება; საკ.
 სახ. პალისა.
وَقَعَ შრ. **مَوْجِعٌ** ადგილი და-
 ცემისა, შემთხვევისა; ბრძო-
 ლის ველი; ადგილი; მდებარე-
 ობა.
وَقَفَ (يَقِفُ), შრ. **وَقَفٌ**, შრ. **وَقُوفٌ**

იღვა, შეღვა, დაღვა **عَلَى** ნ-ით
 რამეზე; გაჩერდა, შეჩერდა **عَلَى**
 ნ-ით რამესთან, ვინმესთან; ჩად-
 გა; ჩასაფრდა; წარღვა, **عَلَى**
 ნ-ით წარუღვა; **ل** ნ-ით უც-
 დიდა; გრამ. დამ. გააჩერა;
عَلَى ნ-ით, გადატ. კითხულობ-
 და; დაინახა; იცოდა; გაი-
 გო; დამ. და **عَلَى** ნ-ით აცნობა; გაა-
 გებინა; შესწირა (ქონება) სალ-
 ეთო მიზნით **عَلَى** ნ-ით ვისიმე
 სასარგებლოდ. V. **تَوَقَّعَ** ყოყ-
 მანობდა, აყოვნებდა; გაჩერდა;
ب ნ-ით დაყოვნა, გააჩერა.

وقف გაჩერება, დგომა, დადგომა; პაუზა; შრ. ⁹أوقف სადღესთო მიზნით შეწირული ქონება, ვაკუუმი.

وقف შრ. : შრ. ⁹وقف მდგომარე.

وقف შრ. ⁹موقف გაჩერების ადგილი, სადგომი, სადგური.

واقية واقية (يقى), შახე.

იცავდა, იფარავდა ა. ნ. ⁹من ნ.ით რამესგან; ეშინოდა, ერიდებოდა. V. ⁹توقى დაშ. თავი იხსნა, თავი გადაირჩინა; ერიდებოდა, ეშინოდა. VIII. ⁹اتقى დაშ. ეშინოდა, ერიდებოდა. ა. და ბ ნ.ით ეძებდა ხსნას, ცდილობდა თავის გადარჩენას რამეთი; აბსოლ. ლეთის მოსავეის ცხოვრებას ეწეოდა.

واقية დაცვა, დაფარვა.

على ⁹اتكأ — VII. ⁹عقرდნობოდა

ნ.ით რასმე; ინახით იჯდა რამეზე; იყო მხარეთძოზე წამოწოლილი და დაყრდნობილი ⁹على ნ.ით რამეზე.

⁹متكأ ადგილი, სადაც მხარეთძოზე წამოწევიან, სადაც ინახით სხედან და ეყრდნობიან რასმე;

.საყრდენი, საყრდნობი, საგანი (მუთაქა, საეარძელი და მისთ.), რომელსაც ეყრდნობიან (შრ. ქართ. მუთაქა).

⁹متكى ინახით მჯდომარე, მხარეთძოზე წამოწოლილი და დაყრდნობილი; დაყრდნობილი (27, 12).

مى ⁹وكوب მილიოდა ნელა.

⁹مى ⁹مواكب პროცესია; კაეალკადა; საზეიმო გამოსვლა შეფისა და მისთ.

مى ⁹وكاد გაჩერ-

და, იმყოფებოდა ბ ნ.ით სადმე; დაშ. შეკრა, დაამაგრა.

II. ⁹مى ⁹وكاد (პარალ. ფორმა ⁹مى ⁹وكاد დაშ. შეკრა მაგრად; გაამაგრა, განამტკიცა; გაამძლიერა.

⁹مى ⁹وكيد (პარალ. ფორმა ⁹مى ⁹وكيد მაგარი, მტკიცე.

⁹مى ⁹وكيد გრამ. გამამძლიერებელი აპოზიცია.

مى ⁹مى ⁹وكل დაშ. და

الى ნ.ით მიანდო, ანდო, ჩააბარა; გრევე. ესავდა, იმედოვნებდა, იმედი ჰქონდა ბ ნ.ით ვი-

مَوْلِدٌ შობილი; მრ. مَوَالِيدُ ბავშვი.

دَلِيلٌ ḥლი- (ا), مَسَاعِدٌ, وَوَعَّعٌ ḥლი-

ერ სურდა ბ ნ-ით რამე; ძლი-
ერ უყვარდა; მთელი თავისი
არსებით მიეცა ბ ნ-ით რასმე.

وَلَيْمَةٌ შრ. مَوْلَاهُ ლხინი, ქეიუი,
ქორწილი.

وَلِيٌّ (يَلِيٌّ), მასდ. ḥლი- 1) იყო

რისამე ახლოს, მეზობლად; ეკ-
ვროდა, საზღვრავდა, მისდევდა
(ამ მნიშვნელობით იხმარება აგრეთვე

مَا يَلِيهِ (ფორმებს);
რაც მას ეკვრის; მომდევნო,

მეზობელი (მხარე); فِيمَا يَلِي

რაც ქვემოთაა, როგორც ქვე-
მოთაა; ქვევით; 2) იყო ვისიმე
მეგობარი, მფარველი; უყვარდა,

ეხმარებოდა, იცავდა; 3) მასდ. مَوْلَاةٌ

აქ. ან. عَلَى ნ-ით მართავდა, გა-
ნაგებდა; დაეუფლა; აბსოლ. გახ-
და მმართველი, მფლობელი.

II. وَلِيٌّ ḥლი- 1) მიიბრუნა,
შიაქცია; — აბსოლ. მიიბრუნდა,

მიიქცა, გაიქცა; وَلِيٌّ هَارِبًا

იქცა, ივლტოდა; ḥლი- აქ. ან. 3. აქ.
და ნ. عَلَى ნ-ით მიიანდო, დააუ-
ლა; დანიშნა მმართველად, მე-
თაურად, უფროსად, გამგედ.

III. وَالِيٌّ ḥლი- 1) მეგობრობდა,
ეხმარებოდა, იცავდა; 2) ეხე-
ბოდა, ერთოდა; ეკვროდა,
მეზობლობდა, საზღვრავდა; იყო
რისამე მოსაზღვრე, მეზობე-
ლი, ლიმიტროფული (მხარე);
3) განუწყვეტლად აკეთებდა

რასმე. IV. أَوْلَى ḥლი- ḥლი-
1) გამოიჩინა ვისიმე მიმართ
(ნდობა, სიკეთე და მისთ.);
ანდო, მიიანდო; 2) მისცა უფ-
ლება, დანიშნა მმართველად,

გამგედ, უფროსად. V. تَوَلَّى ḥლი-
ḥლი- 1) აიღო განმგებლობა,
მმართველობა; განაგებდა, მარ-
თავდა; იყო მმართველი, გამგე,

უფროსი; تَوَلَّى الْأَمْرَ აიღო
თავის თავზე საქმე, განაგებდა
საქმეს; 2) აბსოლ. მიიქცა, მიი-
ბრუნდა عَنْ ნ-ით რამესგან; ბ
ნ-ით გრძმ. წაიყვანა, წაიღო; ḥლი-
აირჩია მეგობრად, ამხანაგად,

მფარველად. X. اسْتَوْلَى عَلَى
ნ-ით მიიღწია რისამე საზღვარს;
სძლია; დაეუფლა, დაიპყრო;
განაგებდა, მართავდა.

სფაზლოვე, მეზობლობა.

مَوْلَى შრ. مَوْلَاهُ ახლობელი, მო-
საზღვრე; მშობლიური; وَلِيٌّ

مَوْلَاهُ ტახტის მემკვიდრე; მე-
გობარი; შემწე, დამხმარე, მო-

კავშირე; გამგე, გამგებელი; ბატონი, პატრონი, მეფე; გაზაფხულზე მეორედ მოსული წვიმა.

مَوْلَا مართვა, გამგებლობა; მფარველობა; ნათესაობა, მეგობრობა; პატრონეშური ურთიერთობა; პროვინცია, მხარე.

مَوْلَا უმაღლესი ხელისუფლება; პროვინცია, მხარე, ქვეყანა; ვილაიეთი.

مَوْلَا مِر. مَوْلَا საოფლე (ცხენისა, აქლემისა).

مَوْلَا მდ. مِر. مَوْلَا გამგე, მმართველი, გუბერნატორი, მარზპანი, ვალი.

مَوْلَى مِر. مَوَالٍ ბატონი; პატრონი; გააზატებული; კლიენტი; მეულა.

مَوْلَا ქალბატონი; პატრონი, გააზატებული.

مَوَالِيَا და مَوَالِيَا (ლეგენდის მიხედვით ჯაფარ ბარმექიძის მხველის მიერ შეთხზული ზიმღერა, რომელიც იწვებოდა სიტყვებით: مَوَالِيَا مَوَالِيَا

ო, ჩემო ბატონებო!) მრ. مَوَالِيَا

ხალხური სიმღერის ერთ-ერთი სახეობა, რომელიც პირველად შედგებოდა სტროფებისგან ოთხ-ოთხი ერთმანეთთან გარითმული ნახევარი ხანით. შემდეგი სტროფი შედგებო-

და ნ. ნახევარი ხანისაგან, რომელშიაც ერთმანეთს ერთმებოდნენ 1, 2, 3 და 5 ნახევარი ხანები, ან 7 ნახევარი ხანისაგან, რომელშიაც 1, 2, 3 და 7, აგრეთვე 4, 5 და 8 ნახევარ ხანებს ერთნაირი რითმები ჰქონდა.

مَوْلٍ ვინც უკან ბრუნდება; გამგე, გამგებელი, მმართველი. مَوْلٍ გამგებელი, მმართველი.

مَوْلٍ مِيثُوتِيَا (مَعَا) وَمَا სი მიუთითა მასდ. وَمَا ნით რამეზე. IV. مَوْلٍ იგივეა, რაც I. مَوْلٍ.

مَوْلٍ مَنَى وَمَنَى იყო სუსტი, უძლური, მოთენთილი.

VI. مَوْلٍ არ ზრუნავდა, ნით რამეზე; ზოზინობდა, არ ინძრეოდა.

مَوْلٍ სუსტი, უძლური, მოთენთილი.

مَوْلٍ ზოზინი, უძრავობა. ანცნ.

مَوْلٍ حَزَكَةٌ.

مَوْلٍ وَهَبٌ, هِبَةٌ, مَسَد. (يَهَبٌ) وَهَبٌ

და ნ. აკ. მისცა, აჩუქა; — აბსოლუგაილო, გისცა (საჩუქრები). IV.

مَوْلٍ (٨٩, ١٤) ორ. დამ. მისცა, აჩუქა.

يَتَمُّ (ი), მასდ. يَتَمُّ იყო ობოლი, დაოზლდა.

يَتَامَى, أَيَتَامَ, يَتِيمٍ ობოლი (მამით).

يَخِي (არამ.) იოანე; იოანე წინამორბედი.

يَدٌ მრ. أَيَدٍ, მრ. مَرِّ. أَيَادٍ მდ. სქ. ხელი;

წინა ფეხი (ცხოველისა); გადაჭხელი, სახელო (ძვ. ქართ. მნიშვნელობით), ხელმწიფება; ძალა; უფლება; მფლობელობა; წყალობა, სიკეთე; * مِنْ بَيْنَ يَدَيْ

مِنْ, بَيْنَ أَيَدِي; بَيْنَ يَدِي

წინ* (ღროისა და ადგილის მიხედვით), წინაშე; عَلَى يَدِهِ

ლასის საშუალებით. لَا يَدَ لَكَ

ხელი არა გაქვს შენ ამაზე, არ შეგიძლია შენ ეს.

فَانْهَرُوا أَيَادِي (ა) أَيَدِي سَبَا

(47, 10) და ისინი გაიფანტნენ მსგავსად საბას ტომისა (რომელიც გაიხნა ჯებირის გარღვევის გამო).

يَسْر (ი), მასდ. يَسْر (უ), მასდ.

يَسْر იყო ადვილი; იყო მცირე,

მცირერიცხოვანი; — يَسْر (ი), მასდ. يَسْر თამაშობდა მეისირს.

II. يَسْر დამ. გააადვილა; შეამსუბუქა. III. يَأْسَر დამ. 1) კარგად ეპყრობოდა; 2) მარცხნით

მიდიოდა. IV. يَأْسَر იყო კარგპირობებში, იყო მდიდარი, შეძლებული. X. اسْتَيْسَرَ იყო ადვილი, ადვილად მისაღწევი.

يَسْر სიადვილე; კარგი მდგომარეობა, შეძლებულ მდგომარეობაში ყოფნა.

يَسْر 1) სიმდიდრე, შეძლება; 2) მარცხენა ხელი, მარცხენა მხარე.

يَسِير ადვილი; მცირე, ცოტა. يَسِيرًا ზმნსრ. ცოტა.

يَسِير მეისირი, ძველი არაბული აზარტული თამაში ისრების წილის ყრით ან ან ოცდარვა ნაწილად დაჭრილ აქლემის სორცზე.

يَسِيرَة 1) სიმდიდრე; 2) მარცხენა მხარე, მარცხენა ფლანგი არმიისა.

يَعْقُوب (არამ. ܝܥܩܘܒ) მამ. საყ-

სახ. იაკობი.*

يَقْطَانٌ იაკტანი, ქალ. არანუი.

يَقْطِينٌ გოგრა, კვახი.

يَقْطُ (ა, უ), მასღ. يَقْطُ ფხიზლად

იყო, არ ეძინა; იყო ფხიზელი,

ფრთხილი. IV. أَيَقْطُ გამ. გამოაღვიძა, გამოათხიზლა; სი-

ფხიზლე შთაუწერგა. X. اسْتَيْقَطَ

გამოიღვიძა, გამოფხიზლდა; იყო ფხიზელი, ფრთხილი.

يَقِّنُ (ა), მასღ. يَقِّنُ იყო ცხადი,

აშკარა; გრმ. ზუსტად, ნამდვილად იცოდა, გაიგო ბ ნ-ით

რამე. IV. أَيَقِّنُ ზუსტად, ნამდვილად იცოდა, გაიგო ბ ნ-ით რამე; დარწმუნდა, დარწმუნებული

იყო, ბ ნ-ით რამეში. V. تَيَقَّنَ =

X. اسْتَيْقَنَ იგვიფე, რაც يَقِّنُ.

يَقِينٌ ნამდვილი, უეჭველი ცოდნა. يَقِينًا ნამდვილად, ქეშმარიტად.

الي إلى ან გაემართა يم. II-საითკენმე.

يَمٌ (არამ.) ზღვა, დიდი მდინარე.

يَمَنٌ (უ) და يَمَنٌ (ა), يَمِينٌ

მასღ. يَمِينٌ იყო ბედ-

ნიერი. II. يَمَنٌ გაემართა მარ-

ჯვნით. III. يَمَانٌ იგვიფე, რაც

II. يَمَنٌ.

يَمَنٌ ბედნიერება, კეთილდღეობა.

الْيَمِينِ (საკუთრივ მარჯვენა მხარე) სამხრეთი მხარე, სამხრეთ-არაბეთი, იამანი (იემენი).

يَمِينٌ მღ., მრ. أَيَمَانٌ

მარჯვენა ხელი; მარჯვენა მხარე. يَمِينًا მარჯვნივ.

1) ბედნიერება, კეთილდღეობა; 2) მარჯვენა მხარე, მარჯვენა ფლანგი ჯარისა.

يَمِينَةٌ მრ. مَيَامِنٌ

ბედნიერება, კეთილდღეობა; 2) მარჯვენა მხარე, მარჯვენა ფლანგი ჯარისა.

يَنَارَالٌ (<რუს. генерал) გენერალი (შღრ. ქართ. იანარალი).

يَنْعٌ (ა, ი), მასღ. يَنْعٌ დამწიფდა (ხილი).

يَانِعٌ მწიფე.

يَنْكِي თურქ. ახალი.

يَنْكِي سَلِيمٌ იენი სელიმი, სელიმ მეორე, თურქეთის სულტანი (974/1566—982/1574 წლებში).

يَهَامُ უგზო უდაბნო.

يَهُودُ (არამ. ܝܗܘܕܐ) < ებრ.

יְהוּדִים (არამ. ܝܗܘܕܐ) კრებ. ებრაელე-
ბი; შიშართ. ܝܗܘܕܐ. ებრა-
ელი; ებრაული.

يُوسُفُ (არამ. ܝܘܨܦܐ) < ებრ.

יוסף. იოსებ. იოსებები.*

يَوْمٌ შრ. ܝܘܡܐ დღე. ܝܘܡܐ ღამე; ღამე;
ܝܘܡܐ. ܝܘܡܐ. ერთი დღის სავა-

ლი (მანძილი); შრ. ܝܘܡܐ ხანა
(მმართველობისა და მისთ.),

ܝܘܡܐ. ერთ დღეს, ერთხელ;

يَوْمًا დღითი-დღე; ܝܘܡܐ

ܝܘܡܐ. დღეს, როდესაც...; ܝܘܡܐ

ܝܘܡܐ. დღესვე; ܝܘܡܐ

ܝܘܡܐ. დღე; ܝܘܡܐ

ܝܘܡܐ. დღეს; ܝܘܡܐ

ܝܘܡܐ. დღის განმავლობაში,

ܝܘܡܐ. ხანს. ܝܘܡܐ

ܝܘܡܐ. ბერძნები; შიშართ.

ܝܘܢܐ. ბერძნული; ბერ-

ძენი.

ܝܘܢܐ. ܝܘܢܐ; ܝܘܢܐ

ܝܘܢܐ. ܝܘܢܐ; ܝܘܢܐ

ܝܘܢܐ. ܝܘܢܐ; ܝܘܢܐ

დამატება-შენსწორებანი¹

- *3 ბ 12 დაემ. (იხ. دَلَامَةٌ).
 ابو الأسود აბუ-ლ-ასუდ
 (ად-ლუ'ალი), პოეტი, გა-
 დმოცემით არაბული
 გრამატიკის ფუძემდებე-
 ლი (გრდცვ. 888).
- *3 ბ 1 ქვ. აფხაზები; (А., I) გავე-
 ბულია ქალაქის სახე-
 ლად).
- 4 ბ 8 ლარბნიაში; დაემ. اَمْرُوت-
 თან (ტ. I. გვ. 92) გა-
 ხმოვანებულია ამგვარად:
 اَمْرُوته.
- 8 ა 5—6 საზღვარი; ბოლო, დასას-
 რული (შდრ. ქართ. არ-
 ქალი).
- 8 ბ 14 წაიყვანა; მიიღო;
- *9 ა 4—3 ქვ. ბოლოკიდური;
 (შდრ. ქართ. ოხერი).
 اَمْرُوته შდ. اَمْرُوته შრ. اَمْرُوته
 მუქი, შავი, შავგვრემანი.
- مَدِيَّة შინაარსი, აზრი,
 არსი.
- *10 ა 14 ლამით; 3) რადგან,
 იმისათვის, რამ.
- *10 ბ 4 წინაშე; اِذَا بِحَيَّةٍ და აი,
 (საიდანლაც) გაჩნდა გვე-
 ლი. اِذَا بِبَابٍ قَدْ اِنْتَحَل
 და აი, კარი (უცებ) გაიღო.
- *10 ბ 10 اَدْرِيسِيَانُ და اَدْرِيسِيَانُ
 მეფეობა, ტყეობა,
 ზიანი.
- اَرزوم იხ. اَرزوم.
- *12 ა 6 არისტოტელი; ბერძენ-
 ნი ფილოსოფოსი (884—
 889), ალექსანდრე შაკე-
 დონელის მასწავლებელი.
- *12 ა 3 ქვ. არმენოსი; ბიზანტიის
 იმპერატორი (ტახტზე
 ავიდა 919) რომან ლა-
 კაინი.

¹ პირველი ტიპი აღნიშნავს გვერდს, მეორე — სტრიქონს ზევიდან (თუ საგანგებოდ არ არის აღნიშნული). ასოები (ა, ბ) — სვეტებს. დაემ. — დაემატოს, აგრეთვე წერტილ-ამჟივე (:) (იმ სიტყვის შემდეგ, რომელსაც ის მისდევს). ორი წერტილი — შეიკვალოს.

12 ბ 3—4 უზბეკთა ყაანი:
უზბეკ ყაანი, უზბეკ-ხა-
ნი, ოქროს ურდოს გამ-
გებელი (1812—1841).

اَزْدَسَاطُ შ. ლაზარიანის

მხედვით (გვ. 217) უნ-
და იყოს დამახინებულნი
اَزْدَسَاط (ახეა აჯკუთთან)
არტაშატი.

*12 ბ 10 ამირა; 880-იანი წლები-
დან.

*12 ბ 9—8 ქვ. ჩრდ. არაბ. ტომი.

*13 ა 11); ალექსანდრე;

(قَرْنٌ. اسْكَندَرٌ ذُو الْقَرْنَيْنِ
(იხ. 9)).

*13 ა 1 ქვ. აშოტი; აშოტ დიდი
კურაპალატი, ტაო-კლა-
რჯეთისა და ქართლის
პირველი მეფე (IX ს.
I ნახ.).

(هَمْزَةٌ. اَشُوْطُ بْنُ هَمْزَةَ.
(იხ. 9)).

*13 ბ 6 შდ. : اَبُو اسْحَاقَ اِبْرَاهِيْمَ

بْنِ مُحَمَّدٍ الْفَارِسِيِّ الْاِصْطَخَرِيِّ

აბუ ისჰაკ იბრაჰიმ იბნ მუჰ-
ამმად ალ-ფარინსი 'ალ-ის-
ტახრნი, X ს. ცნობილი გე-
ოგრაფი.

اِغْرِيْ شდ. : ბერძნული;

ბერძენი.

اَلْبَلَانَ ალბანეთი, რანი.

اَلْاَسْكَندَرُوسُ ; دَا اَلْاَسْكَندَرُوسُ

*15 ა 11 ალექსანდრე; 880, V
იმერეთის მეფე ალ-
ქსანდრე III (გრდცვ.
1680).

15 ა 15 იტანჯებოდა; დაემკ. 1701

*18 ა 3—2 ქვ. მართლმორწმუ-
ნე; (ანტნ. كَامِرٌ).

*18 ა 1 ქვ.—ბ 4 ან კავშ. მომ-
ღვენო პერფექტივთან და
თხრ. კილოსთან; რომ.

حَدَّثَ أَنْ ذَهَبَ (ისე) მოხდა,

أَعْلَمُ أَنْ يَنَامَ რომ წავიდა.
ვიცი, რომ სძინავს.

კავშ. კილოსთან: რათა,
იმისათვის, რომ; რათა
არა, იმისათვის, რომ არა.

أَنْ يَفْضَلَ خَيْرٌ لَهُ რომ
გადარჩებოდეს (ზედმეტს),
კარგია მისთვის.

هَبْ أَنْ تَفْعُرَكَ الدُّنْيَا بِبَيْتِهَا

გაეც, რათა აგავსოს ქვეყა-
ნამ თვისი საჩუქრებით..

وَجَلَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوْهُ

და დავადეთ მათ გულგბს
საფარველნი, რათა არ
გაეგოთ იგი.

18 ბ 8 თუმცა; და თუ.
 *19 ა 10 ქვ. ჩნდება; მს.

*20 ა 4 აღამიანი; ანტნ. جن

20 ბ 13 (ე. ი.; მუსლიმები,
 21 ბ 3 აღრინდელი; მრ. ავანგარდი.

*21 ბ 1 ქვ. ლომს; ეგვევა أن كاه-
 შირთან დაკავშ. კილოხთან:
 وَفَرَّتْ إِيَّكَ أَنْ تَفْعَلَ ذَلِكَ
 ხილდი (იმას), რომ ეს გა-
 აეთო!

*22 ა 10—11 ერეკლე მეფე:
 ერეკლე II (1744—1788).

*22 ბ 2 ილია; ილია ორბელიანი,
 გრიგოლ ორბელიანის
 ძმა (გრდცვ. 1850).

*22 ბ 9 حَانَ; დრო. ეამი.

*23 ა 5 ქვ. მოწმეა; გამოხატავს
 ფიცს: وَاللَّهِ لَا أَكْذِبُكَ
 ღმერთმანი.

*23 ბ 10 გაჭირვება; ომი; შიში.

*23 ბ 1 ქვ. პაპაი. დაემ. (მხ.
 أَرْدَشِير).

24 ა 5 მრ; და بَنَات

*24 ა 9—10 ბუთა; ბათა შამურ-
 ზაევი, შამილის (მხ.)
 ჩეჩენი ნაიბი, რომელიც
 1858 წ. მიემხრო რუ-
 სებს.

• " | გაჩენა, გამოცხადება,
 გამომელაუნება.

25 ა 15 გაფლანგა; დახარჯა.

*25 ბ 12 ცხენი; შიკრიკი.

25 ბ 17 დავლა; მხოლოდ ვისიმე
 კუთვნილი.

برَزَزَ (უ) მახლ. بَرُوز გამო-
 ვიდა.

بَرَطْنَا — ბათლომე;

برطما (Y.A. 2; Y.A. 6)?

* 26 ბ .11 (ტიტული). დაემ.
 100, 3 იგულისხმება ლე-
 ონტი პავლეს ძე ნიკოლაი,
 რუსი ხაშხედრო მოხე-
 ლე კავკასიაში (1820—
 1881).

*27 ა 2—1 ქვ. კაცობრიობა;

أَبُو الْبَشَرِ
 (წინაპარი), ე. ი. აღამი.

استِشَار სიხარული, გახა-
 რება.

27 ბ 10 გაიგო; IV. أَمْر. ნახა,
 შეხედა.

29 ა 15 დამ.; და ل ნ-თ.

*29 ბ 8 ძე; (მხ. أَسْرُط).

29 ბ 16 ნაშთი; დანარჩენი, სხვა.

تَبَيَّنَ ტირილი.

30 ბ 11—12 აცნობა; მიაგო (პა-
 ტივი, პატივისცემა / და
 მისთ.).

- *51 ა 15 ეს; حَبُّ الرَّجْلِ هَذَا *
 ეუფა ამ კაცს ეს, საკმარისა ამ კაცისათვის ეს.
- *52 ა 9 სახ. დაემ. أَحْسَنُ الْاَل-
 ჰუსაინი (۷۴, ۱), ხალიფა
 ალის (იხ.) შვილი, რომე-
 ლიც 860 წ. მოკლეს ქერ-
 ბალაში.
- 53 ბ 7 დასწრებით; მოსელა, ჩა-
 მოსელა.
- 53 ბ. 15 ბედნიერება; ბედი.
- *53 ბ 1 ქვ. ვიღოდა. ب ن-ით გარს
 შემთავლო, შემოატარა იგი.
- *54 ბ 10 ვალდებულება; ჯეროვანი,
 საკადრისი. حَقًّا لَكَ ახია
 (შდრ.) შენზე!
- *55 ა 8 ქვ. ბრძენი. დაემ. სწა-
 ელული; ფილოსოფოსი;
 ექიმი.
- *57 ა 9 სახ. დაემ. مُحَمَّدُ بْنُ جُوْبَانَ
 მაჰმუდ იბნ ჯუბანი, ჯუბა-
 ნის (იხ.) შვილი, საქართველოში
 მყოფი მონღოლთა სამხედრო ძალების
 სარდალი.
- *57 ა 12—13 წინასწარმეტყველი;
 (გრდცვ. 832 წ.).
- *² مُحَمَّدٌ طَاهِرُ الْقَرَاخِيِّ
 ჰირ ყარახელი, დაღესტნე-
 ლი ისტორიოგრაფი და
 ფილოლოგი (1808—1882).
- مُتَمَمِّدٌ بْنُ مَرْوَانَ بْنِ
 იბნ მერვან იბნ ალ-ჰაჰამი,
 მერვან II-ის (იხ.) მამა,
 მესოპოტამიისა და არმე-
 ნიის ნაცვალი (VIII ს.).
- مُتَمَمِّدٌ بْنُ يَزِيدَ
 მუტამმად იბნ იეზიდი,
 შირვანშაჰი (848—866).
- 57 ბ 6 ქვ. დედამთილი; სიდღერი.
- 58 ბ 9 ლაიპყრო; იშოვა, ხელთ
 იგლო.
- خُرَّاسَانَ როგორც
 ჩანს, შეცდომით არის დე-
 დანში ნაცვლად خُرَّاسَانَ
 — ისა, რაც კრ-ების მე-
 ფთა ტიტულს წარმოად-
 გენს (იხ. H 'A, 411, 455).
- 63 ბ 1 საკ. სახ.: ხაჩენი, მხა-
 რე არმენიაში, ახლან-
 დელი ყარაბაღი. მიმართ,
 خَاشِنِي.
- *¹ اَخْصَبُ ელატ. უფრო,
 ყველაზე ნაყოფიერი.
- *64 ა 11 დამწერლობა; (შდრ:
 ხატი).
- *65 ბ 12 შორის; (۷۷, ۱ რეშინის-
 ცენტია „ყურანისა“, XVII,
 5).
- *² تَخْلَصُ გადარჩენა, ხსნა.

- ^{مختلط} მღ; ა, შრ. ხწ. შე-
რეული, ერთმანეთში არე-
ული.
- 66 ბ 3 ქვ. დამ.; დატოვბ.
- _____ | ^{مخلف} მღ. ა, შრ. ხწ.
მემკვიდრე.
- 67 ბ 5 ქვ. (ცეცხლი); გაღატ-
დაცხრა.
- *69 ბ 8 ხახ. დავმ. ^{مختار بن عبيدة}
ალ-მუხთარ იბნ ცუბაიდა,
არაბი მხედართმთავრის აბუ
ცუბაიდას (VII ს.) ვაჟი,
ქუფის გამგებელი. ხელ-
მძღვეანელობდა ხალიფა
ალის შვილის — ალ-მუსეი-
ნის (იხ.) მკვლელობა დას-
ჯას.
- *70 ა 6 დარეჯანი; თეიმურაზ
I-ის ასული, ალექსან-
დრე III-ის ცოლი.
- *70 ა 11 დავითი; ^{داود الملك} (ა,ღ)
დავით მეფე, ებრაელთა
მეფე (XI ს. ბოლო—X ს.
დასაწ.), სოლომონ ბრძე-
ნის (იხ.) მამა, ფხალმუ-
ნების მთხვეელი (შდრ.
ქართ. დავითის ქნარი,
„დავითნი“, დავითიანნი).
- ^{داود الملك} (68,7) მეფე
დავითი, საქართველოს მე-
ფე დავით IV აღმაშენებე-
ბელი (1088—1126).
- ^{داود} (79, 14) დავითი,
საქართველოს მეფე დავით
IX (1146—1180).
- 71 ა 11 შესავალი; შესასვლელი.
- _____ | ^{دارابزون} იგივეა,
რაც ^{طرابزنده}.
- *71 ბ 5 სოფ. დადესტანში:
ჩეჩენთა აული.
- _____ | ^{داود القز} დავმ. ^{داود}
აბრეშუმის ქია.
- 74 ა 10 ქალაქი; სამეუფეო სა-
ხლი.
- 74 ბ 7 ქვ. ზევით; მასზე ნაქლები;
მის ქვევით.
- _____ | ^{داود} ხალხის სახე-
ლი, დიდოელები? 09,9:
^{داود} 09,9 (ახეა de Go-
eje-ს გამოცემაში) ეთერ
სიხარულიძის ვარაუდით
არის დამახინებული ^{داود}
დიდებე (იხ. თსუ შრომე-
ბი, № 78, აღმოსავლეთ-
მცოდნეობის სერია, 1959).
- *75 ბ 4 დიმიტრი; დავით აღ-
მაშენებლის ვაჟი დე-
მეტრე I (1196—1166).

- *75 ბ 16 ფორმა; (შდრ. ქართ. ლინი).
- *76 ა 11 სახელდობრ; ეს იმიტომ, რომ.
- *77 ა 6 მის შესახებ: მისგან (მისი ნათქვამი).
- 77 ა 6 ქვ. გასწევიტა; V. تَذَلَّلَ დამდაბლდა Ⴑ 5-ით ვისიმე წინაშე.
- 77 ა 1 ქვ. სიმახვილე; ذَلُّوا السَّانِ მკვერმეტყველი, ენამახვილი.
 ذُهِبَ სვლა, სიარული, წასვლა.
- 78 ბ 12 შლეიფი; طَاهَرُ الذَّلِيلِ უმწიკვლო, წმინდა, უდანაშაულო.
- 79 ა 1—2 განიზრახვიდა; საჭიროდ მიიჩნია.
- *80 ა 1—4 رَيْعُ الْأَوَّلِ — სახელი: რაბიჯ რაბიჯ ალ-ავეალი და رَيْعُ الثَّانِي რაბიჯ ალ-სანნი, არაბული კალენდრის მესამე და მეოთხე თვეების სახელები.
- 80 ა 13 დამ.; გაზარდა;
- 80 ბ 7 ქვ. დაუბრუნდა; ემორჩილებოდა.
- *80 ბ 12 რაჯაბილი; رَاوِي رَجَبٍ مُحَمَّدٌ الْجِرَاوِي რაჯაბილ მუჰამმად ქირკეველი, ლეკთა ქვეითი ჯარის წინამძღოლი წინანდალზე თავდასხმის დროს (გრდცვ. 1868).
- 80 ბ 10 — 9 ქვ. გონება). დაემ. رَأَى العَلَى უარესად ქვეიანი.
- *81 ა 8 ქვ. მიესალმა. დაემ. თქვა რა: مَرَّحَبًا بِكَ (იხ. იქვე).
 رَحِيلًا გამგზავრება.
 رَزَقَ; შრ. رَزَقَ.
- 83 ა 5 ქვ. აღწერა; Ⴑ 5-ით დაუნიშნა, დაუწესა.
- 83 ბ 1 ჩვეულება; ფორმა, სახე.
- 84 ბ 7 ქვ. მომწყსილი; رَعِي انْجَابِ ვისაც მფარველობას უწევენ, პროტექცი.
- 85 ა 13 (მზე; ვარსკვლავი და მისთ.);
- 85 ბ 12 იცავდა; შეამჩნია, დაინახა.
- *85 ბ 13 მონა; ქედი, კისერი.
- *88 ა 8 რუსულდანი; საქართველოს მეფე (1228 — 1216).

985); დაეთ მეფის (ებ.)
ძე.

*100 ა 14 ხახ. დაემ.

مَسْلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ
მა იბნ მასლამა ალ-მალიქი,
გამორჩენილი არაბი ხარდა-
ლი (VII ს.), ხაჯიფა ნაბდ
ალ-მალიქის შვილი თურქი
მონა ქალისაგან.

*101 ბ 5 ქვ. სადროშე; სანჯა-
ყი (შდრ.);

*102 ბ 6 ქვ. ხახ. დაემ. اَبْرَ السَّجِّ

აბრ ას-საჯი, გამორჩენილი
არაბი ხარდალი (IX ს. II
ნახ.). (يُوسُفُ) ابْنُ أَبِي السَّجِّ
(აუსუსუფ) იბნ აბრ ას-საჯი,
აბრ ას-საჯის (იხ.) შვილი,
აწერბაიჯანის გამგებელი
(გრდცვ. 927).

*103 ა 9 ზღვა. დაემ. جَوْزَةُ سَوْدَانَ
კაკალი, ნიგოზი.

*103 ბ 8—9 უდრიდა; ღირდა,
ფასობდა.

*103 ბ 5 ქვ. მათთვის; على السَّوَاءِ
თანაბრად.

*104 ა 4 ქვ. შამილი; დაღეს-
ტნის III იმამი (გრდცვ.
1871). შამარა شَامِلِي
შდ. ;

*104 ბ 9 დაეუფლა; سَيْفُ الدَّوْلَةِ (ებ.
دَوْلَةٍ).

شَرِيفِي აშ-შარინში,
არაბი მწერალი ესპანეთის
ქ. შარიშიდან, ძველ არაბ
პოეტთა ანთოლოგიის შემ-
დგენელი (გრდცვ. 1222).

*108 ბ 2 დამ.; აგრეთვე იმპერ-
ფექტივის წინ.

110 ა 12 ხევი; ტოტი (მდინარი-
სა);

110 ა 3 ქვ. შეამჩნია; იგრძნო;

شُكُورًا შდ. ; მადლობის
ღირსი, საქებარი.

الشَّمخُ ; شَمَخُ

*112 ა 4 ქვ. شَهَابِي დაემ.

شَهَابُ التَّيْنِ (الشَّهَابِي) بِن

فَضْلِ اللَّهِ

შიპაზ ელ-დინ (აშ-შიპაზინ)
იბნ ფადლ ალ-ლანჯი (იხ.
التَّعْرِيفُ)

112 ბ 9 ქვ. 1); დამსწრე;

شَهَابِي ძლიერი სურვილი,
წადილი(შდრ. ქართ. იშტა).

- *114 ა 14); შრ. **شَايَطِينَ**
- *114 ა 4 ქვ. მიადინა; შეუერთ-
და (მდინარე).
- *115 ბ 13 ემეგობრებოდ; იყო
ვისიმე თანამგზავრი,
გზად გაჰყვა ვისმე.
- *116 ა 12 ქვ. მკერდი; შუაგული,
ცენტრი.
- 116 ბ 6 გაამართლა; მისცა (გულ-
წრფელი რჩევა; და
მისთ).
- 116 ბ 9 სინამდვილე; III. **سَادَقَ**
დამ. დაუმეგობრდა..
مُصَادَقَةً დამეგობრება,
მეგობრობა
- 117 ა 4 დამ.; ან **ب** ნ-ით.
- 117 ა 5 სთხოვდა; **لِي** ნ-ით რამეში.
- 118 ა 6 მხარე; გარეგნულობა.
- *118 ბ 5 სახ; **مُصَافِيْنَا أَلَا**
მუსტათა ფაშა ლალა (იხ.
صَافِي).
- *118 ბ 13 სლავური. დაემ. შრ-ში
ევროპელი მონები, რო-
მლებიც მსახურობდნენ
მუსლიმთა ჯარებში.
- *119 ა 8 ქვ. **عليه**; და **عنه**.
- *119 ბ 10 კარგი; სიკეთე, წყა-
ლობა.
- شَرِيحًا** პატიოსა-
ნი, კეთილშესახური.
- *120 ა 8 ქვ. კურთხევა; შრ-ში
სამლოცველოები (ებ-
რაველთა და ქრისტიან-
თა).
- 121 ა 11 სახე; სახეობა;
- *124 ბ 8 მკითხაობდა; **سَأَلَ**
ბუქსა კერა, ბუქი აახშიანა.
- *128 ბ 8 სახ.; (იხ. **طَبْرِسْتَانَ**)
- 128 ბ 5 ქვ. დაბეჭდა; ვნებ. **علي**
ნ-ით თანდაყოლილი ჰქონ-
და რაიმე თვისება, ბუნებით
იყო როგორიმე.
- طَرِيحٌ** (< ბერძნ.)—
بَحِيرَةُ الطَّرِيحِ ვანის ტბის
ერთ-ერთი ხახელწოდება.
- *130 ა 8 ქვ. საუცხოო; კურო-
ზული; საყურადღებო,
საინტერესო.
- *130 ბ 17 საკმელი. დაემ. **طَامَ**
თა,თ (ახეა de Goetze-ს
გამოცემაში) ეთ. ხიხარუ-
ლიძის ვარაუდით არის და-
მახინკებული **طَامَ** დილომი
(იხ. თსუ შრომები, № 78
აღმოსავლეთმცოდნეობის
ხერია, 1950).

- *130 ბ 10 ქვ. ტულანი. დაემ. ^{طُفَّانُ أَرْسَلَانَ الْأَحَدَبِ} ტუ-
ლან არსლან ალაჰდაბი
(„კუზიანი“), თურქი ამირა,
დვინის პატრონი (XII ს.).
- *130 ბ 8 ქვ. ტულარული. დაემ.
ხელრუჯი სულთანი თო-
ლრულ იბნ მუჰამმადი
(გრდცვ. 1184).
- — ^{طِينِ} ხმა, წყრიალი.
- 134 ა 11 ქვ. საზოგადოება; კრე-
ბული.
- 134 ბ 10 ^{علي} ან ^ل ლ
- *140 ა 2 მაგალითი; (ჭკუის სა-
სწავლებელი).
- *140 ა 16 აბასიდები; (750—1258).
^{أَبُو الْعَبَّاسِ الْوَأْتِي} (იხ. ^{الْوَأْتِي}).
- *140 ბ 8 ^{عنه}; და ^{ه.} ხ.
- *140 ბ 2 ქვ. ოსმანი;
^{ابْنِ عَثْمَانَ} (AY, Y) ოსმალთ
(თურქი).
- *142 ა 2 ქვ. დათვალა; დაემ.
ორმ. დამ. ჩათვალა,
მიიჩნია.
^{عَدَا}; მრ. ^{أَعَادَ}.
- *143 ა 13 სამოთხე). დაემ.
(ზღრ. ქართ. ედემი).
- *143 ა 2 ქვ. მტრობდა; დარღ-
ვია (კანონი).
- *145 ა 5 ქვ. საჭმე; ^{عَرَضَ لَهُ شِفَاؤُهُ} ^{عنه}
მისთვის არ (ვერ) მოიცალა.
- 145 ბ 4 ^ب ნ-ით; ჰეიკხავდა, აგი-
ნებდა.
- 145 ბ 13- მიეცა; ^ب ნ-ით ვისიმე
მფლობელობაში მოაქცია;
შეეხო.
- 145 ბ 5 ქვ. სიგანე; გეოგრ. გა-
ნელი.
- 146 ბ 4 ქვ. კეთილად; როგორც
მიღებულა.
- *149 ბ 16 კილოსთან. დაემ.
ქვემდებარეს მართავს
აქ-ში, იშვიათად სახ-ში.
- 152 ა 13 თანამგრძნობი; ^{الْمَعَانِي}
ალ-ყატრანი, შამ, საკ. სახ.
- *154 ბ 3 სწამდა; იყო დარწმუ-
ნებულა.
- *155 ბ 1 ქვ. ტეტია; დაემ. ურწ-
მუნო;
- *157 ა 12 გენიათა): ჯინთა (იხ.
^{جِنِّ}), ალაჰის ატრიბუტი.
- *157 ა 15 მეცნიერი; მუსლიმური
სამართლის მცოდნე,
ღვთისმეტყველი.
- * — — ^{أَعْتَادَ} ნდობა, დაყრ-
ნდობა; იმედი.
- 162 ბ 16 გაუხანგრძლივია; ვნებ.
დიდხანს იცოცხლა.
- *163 ა 10 ცომარი; მეორე ხა-
ლიფა (884—844).

... | ⁹اِسْتِمَالٌ ეისიმე შარ-

თველად დანიშვნა.

*165 ა 6 ქვ. ნაამბობს), 9) შესახებ.

ذِكْرُ الْخَيْرِ عَمَّا كَانَ

მოსხენიება ამბისა იმის შე-
სახებ, რაც მოხდა...

*167 ა 5 გაჭირვება; შრომა,
დაღლილობა.

167 ბ 4—5 მასთან; ეიცნობდი
მას.

167 ბ 1 ქვ. ლ დაემ. ¹على

*168 ბ 15 ყიჟაღლი; عِيَاضٌ بِنُ غَنَمٍ
ყიჟაღ იბნ ლანში, არაბი
სარდალი (VII ს.).

168 ბ 3 ქვ. (Y., 9); ¹فى ნ-ით მო-
თავსა, განალაგა,

168 ბ 1 ქვ. იმელი; ¹فى ნ-ით მო-
თავსებული, მღებარე, გან-
ლაგებული საღმე.

... | ⁹عِيسِيَّة ქრისტიანობა.

171 ა 9 ⁹غِبْطٌ დაშ. — ეხარბებოდა;
ვისიმე.

172 ა 4 ქვ. (შდრ.), დაემ. გარე-
შე (შდრ. აგრეთვე ლა-
რიბი).

*172 ა 1 ქვ. (შდრ.); დაემ.
მზის ჩასვლის დრო, სა-
ღამო.

*176 ა 6 ქვ. (ადგილი. დაემ.
შდრ. ქართ. ყაშირი).

*179 ა 1 ქვ. რომ; დაემ. რათა;
რათა არ.

*180 ა 8 დაპყრობა; დაემ. 3)
გამარჯვება.

*180 ბ 1 ქვ. უპირატესობა;
¹فَخَّرُ الدِّينِ მამაკ. საბატ.
სახ. თახრ ედ-ღინი.

181 ა 5 ელაც; უფრო მდიდრუ-
ლი, ღიდებული.

*181 ბ 6 ქვ. რამესაგან; IV. ¹أَرَادَ
დაშ. გამოყო ¹عن ნ-ით
რამესაგან.

... | ⁹فَرَسَخٌ შრ. ⁹فَرَأَسَخٌ

183 ა 5 3); ¹من ნ-ით ხელიდან გა-
უსხლტა, გაუშვა; გამოე-
პარა;

183 ბ 1 გამოიყო; ¹عن ნ-ით გამო-
ეყო;

... | ⁹تَفَرَّقُوا განაწილება; გან-
ფანტვა; მოშორება,

... | ⁹فَسِيحٌ შდ. : ფართო,
ვრცელი.

*183 ბ 4 ქვ. შერყენილი; დაიღუპა.
ანტშ. ¹صَلَحَ

... | ⁹سَلَفَةٌ (<ბერძნ.) ფილო-

სოფია.

فلا سفة. مرق. قلسوف

ფილოსოფოსი.

فِرْسْت (სპარს.) სარჩე-
ვი, საძიებელი.

*189 ა 9 ქვ.); მიმართ. قَالِي.

*190 ა 3 ქვ. ზმნსრ.; წინ;

*192 ბ 12 დოქი. დაემატ. კათ-
ხა (შდრ.).

*194 ა 13 ალი; ან ل

* წინ ყოფნა, წინ
წასვლა, წამძღვარება.* ب اقرارا 5-ით რისიმე
აღიარება.

* قَرَاخ - ყუმუხში);

قَرَاخ ყარახი, ჩრდ. და-
ღესტანში მცხოვრებ ხუნ-
ძთა თემი.

* 195 قَرَاخِي მდ. მიმართ. ყარა-

ხელი (იხ. محمد طاهر).

قَر (სპარს.) აბრეშუმის
ყაჭი (შდრ.).

198 ბ 16 ქალაქი; პროვინციის

*198 ბ 10 ქვ. ლ დაემ. ან الى

201 ა 4 ქვ. მოკვეთა; ფორმატი,

قَطْعُ النَّصَبِ ნახევარი ფურ-
ცელი, in folio.

قَطِيعَةٌ მრ. قَطَائِعُ მიწის

ნაკვეთი (მიცემული საარ-
გებლობაში).

201 ბ 15 აკ; على.

*202 ბ 6 სიმციერი; قَلَّةُ الْأَدَبِ უზრ-

დელობა.

*203 ბ 1 ქვ. კმაყოფილი; მცი-
რედით კმაყოფილი, პა-
ტარა მოთხოვნის
შქონე.

* قَوُصُورِي (<ქართ.)

ხევსური.

*205 ა 1 ქვ. აზრი; დათქმული
ვადა, პირობა (შდრ.
ქართ. ყავლი).*205 ბ 7 ქვ. წაიყვანა; გააკეთა,
შეასრულა, მოაწყო, გა-
ნაგო (საქმე და მისთ.).

قَمَّاقُ გაჩერება, დგომა;

*209 ა 8 დაწერა; დაემ. قى 5-ით
ჩაწერა;

209 ა 16 შეიკრიბა; VIII. فِي اسْتَبَّ

5-ით ჩაწერა რამეში.

*210 ა 15—16 მრავალგზის;
დაემ. ძალღიან.*212 ა 15 ჩრდ. კავკასიაში: და-
ღესტანში.*212 ა 16 (ჩრდ. კავკას.): (ხუნ-
ძური მრ.).

*213 ბ 12 გატეხა; დაემ. დაამა-
რცხა (მტერი);

*215. ა 9 ქვ. უღმერთო; (ზღრ.
გიაური).

*217 ბ 10 ქვ.); დაემ. ქუ-
რანი, წაბლა;

*219 ა 13 მეტონიზია; هَذَا كِنَانِيٌّ

ეს იმის მეტონიზიაა (ქარა-
გმა), ამაში ის იგულისხმება.

*220 ბ 6—7 მყოფად; დაემ.

لَا يَكُونُ بَقِيٌّ

*221 ა 12 კავში; მომდევნო კა-
ვშირებით კილოსთან

*221 ბ 3 ხახ.; ა. 1. საქართვე-
ლოს მეფე გიორგი III
(1158—1184); ა. 1. ხა-
ქართველოს მეფე ლაშა
გიორგი (1212—1228).

لُقْمَانُ
ლუკმანი, ლეგენდა-
რული პირი, რომელსაც
მეფერება არაკეზი.

*233 ბ 3 ქვ. დაბადებული; დაემ.

لَسْتُ أَضَعُ فِي الْبَيْتِ شَيْئًا إِلَّا أَكَلَهُ

სახლში ისე არაფერი და-
მიდევს, რომ არ შეჭამოს.

تَمَارِينُ

საფარჯიშო.

*240 ბ 2 ქვ. ხახ.; مَرْوَانَ بْنِ مُحَمَّدٍ

მერვან იბნ მუჰამადი, მე-

რვან II (ქართ. წყაროების
„მურვან ყრუ“), უკანას-
კნელი ომაიანთ ხალიფა
(744—750).

*243 ა 11 ქვ. მაკარი. დაემ. ან-
ტიოქიის პატრიარქი
(XVII ს.), რომელმაც
ორჯერ ემოგზაურა სა-
ქართველოში და თითქ-
მის ორი წელიწადი დაბ-
ყო აქ.

245 ა 4 ქვ. მთავარი; ვინც ძა-
ლაუფლება მიითვისა.

*246 ა 6—5 ქვ. დინარი; დაემ.

ثُمَّ سَارَ إِلَى مَدِينَةِ دَيْبَلٍ مِنْ أَرَبِيَّةٍ

შემდეგ გაემართა არაბების
ქალაქ დეინსაკენ.

*247 ა 1 ქვ. უკეთესი; დაემ. შესა-

ხებ; قَدْ عَلِمَ ذَلِكَ مِنْهُ عُمَرُ

იყოდა ეს მის შესახებ ყო-
მარა.

*249 ბ 9 ქვ. მევიანე.; الْمَوْرِيَّانُ

ბერიძენი (ბიზანტი-

ელი) მევიანე, ბიზანტი-

ელთა სარდალი, რომელიც

854 წ. არაბებმა ხასტიკად
დაამარცხეს არმენიაში.

*250 ა 4 ქვ. მოედანი, დაემ.
(ზღრ.).

*იქვე بَابُ; მოედნის კარი,

252 ა 6—5 ქვ. განათლებული;

- დიდებული; მნიშვნელოვანი (საქმე).
- 252 ბ 9 ქვ. ^٩ في ان ب
- *253 ბ 8 ედ-დონი; (იხ. ^٩ اَلْمَغَارِي).
- ^٩ سَل: შთამომავლობა;
- * ^٩ نَصْرَانِيَّة ქრისტიანობა.
- ^٩ مَر. نَفِيْسَة ძვირფასეულობა.
- 265 ა 14 გადაპქონდა; გადაიყვანა;
- * ^٩ تَقَل გადაადგილება, გადანაცვლება, ერთი ადგილიდან მეორეზე გადასვლა, მომთაბარეობა.
- ^٩ حَس مდ. : მიმავალი (რაიმე გზით).
- *270 ა 15 განზრახვა. დაემ. (ზღრ. ქართ. უნიათო).
- *270 ბ 4 ქვ. მოიტა.: მოიტა! აბა, შენი მოდი ერთი დღიწყე!
- *272 ბ 11 ქვ. გზა, დაემ. ^٩ اَلْاِسْلَامِي ისლამი, ჭეშმარიტი რჯული.
- *273 ა 6 ქვ. ჰიშამი. დაემ. ომანო ხალიფა (724—748). რომლის დროსაც 765 წ. „მცრვან ყრუ“ შემოესია საქართველოს.
- * ^٩ وَاوْتُو ნლობა.
- *279 ბ 14 ღმერთის ეპითეტო: ერთარსება, ალაჰის ატრაბუტი.
- 281 ბ 7 ჩამოეშვა; დაემ. ^٩ عَلِي ნ-ით მივიდა სადმე ან ვინმესთან, მიადწია რასმე, ვისმე.
- *282 ა 9 ეკონონოცი; დაემ. კავკასიის მთავარმართებელი (1854 წლამდე), შამილის (იხ.) წინააღმდეგ ბრძოლების დროს მთავარსარდლობდა რუსთა ჯარს.
- * ^٩ اِبْرَاط მიყვანა, მიტანა.
286. ა 3—4 დააგდო; დატოვა;
- 287 ბ 2 ქვ. შეუთანხმდა; ^٩ عَلِي ნ-ით რისამე შესახებ, გამო;
- *295 ა 9 ქვ. ო, შენი: ეი, შენი ვისიმე მიმართ აგდებული მიმართვისას.
- *295 ბ 12 ქვ. იალბუზი; 13, 1 ასე იწოდებოდა კავკასიონის მთავარი ქელი.
- *296 ა 12 სიკეთე; გზა, მიმართულება;
- *296 ა 14 წინ; მისგან, მისი წინააღმდეგ.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

პირველი გამოცემის წინასიტყვაობა	გვ. 5
Предисловие первого издания	11
მეორე გამოცემის წინასიტყვაობა	17
შენიშვნები და შესწორებები	21
ქრესტომათია	123
ლექსიკონის პირველი გამოცემის წინასიტყვაობა	124
შემოკლებანი	130
არაბული ანბანი	133
არაბულ-ქართული ლექსიკონი	135
დამატება-შესწორებანი	431